

Alerta 2011!

Informe sobre conflictes,
drets humans
i construcció de pau

Elaborat per:

Iris Aviñoa Ordóñez
Maria Cañadas Francesch
Vicenç Fisas Armengol
Patricia García Amado
Maria Prandi Chevalier
Josep Maria Royo Aspa
Jordi Urgell García
Pamela Urrutia Arestizábal
Ana Villellas Ariño
María Villellas Ariño

êc̃p̃ escola de
cultura de pau

Icaria ✿ editorial

Aquest llibre ha estat imprès en paper reciclat i lliure de clor.

Informe finalitzat a gener de 2011.

Edició: Icaria Editorial / Escola de Cultura de Pau, UAB

Impressió: Indústria Gràfica Frape

Disseny de la portada: Lucas Wainer Mattosso

Revisió al català: Marta Roigé

ISBN: 978-84-9888-339-8

Dipòsit legal: B-?????-2011

El present Informe ha estat elaborat per: Iris Aviñoa Ordóñez (gènere i tensions), Maria Cañadas Francesch (drets humans i justícia transicional), Vicenç Fisas Armengol (processos de pau), Patricia García Amado (crisis humanitàries), Maria Prandi Chevalier (drets humans i justícia transicional), Josep Maria Royo Aspa (conflictes armats i tensions), Jordi Urgell García (conflictes armats i tensions), Pamela Urrutia Arestizábal (conflictes armats i tensions), Ana Villellas Ariño (conflictes armats i tensions) i María Villellas Ariño (gènere i construcció de pau). Yesid Arteta Dávila i Carlos Arturo Velandia Jagua (anàlisi del conflicte de Colòmbia).

Els continguts d'aquest informe poden ser lliurement reproduïts i difosos, sempre que se citi adequadament la font, amb referència al títol i a l'entitat editora.

Els autors i autores es fan responsables de tots els continguts apareguts en l'informe.

Índex

Relació de taules, quadres, gràfics, figures i mapes _____	9
Pròleg _____	11
Introducció _____	13
Resum de la conflictivitat global l'any 2010 _____	17

Capítols

1. Conflictes armats _____	19
1.1. Conflictes armats: definició _____	19
1.2. Conflictes armats: tendències globals el 2010 _____	22
1.3. Conflictes armats: evolució anual per regions _____	25
1.4. Altres qüestions vinculades a la conflictivitat internacional _____	49
2. Tensions _____	53
2.1. Tensions: definició _____	53
2.2. Tensions: tendències globals el 2010 _____	58
2.3. Tensions: evolució anual per regions _____	60
3. Processos de pau _____	105
3.1. Processos de pau: definicions i tipologies _____	105
3.2. Evolució dels processos de pau _____	106
3.3. La temperatura de la pau _____	117
4. Crisis humanitàries i acció humanitària _____	119
4.1. Crisis humanitàries: definició i indicadors _____	119
4.2. Evolució de les crisis humanitàries _____	122
4.3. Balanç de l'acció humanitària el 2010 _____	134
5. Drets Humans i justícia transicional _____	139
5.1. Drets humans: anàlisi de la situació a escala internacional _____	139
5.2. Justícia transicional _____	147

6. Dimensió de gènere en la construcció de pau _____	155
6.1. Desigualtats de gènere _____	155
6.2. L'impacte de la violència i els conflictes des d'una perspectiva de gènere _____	157
6.3. La construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere _____	163

Conclusions _____	173
Oportunitats de pau _____	177
1. ONU Dones, el nou organisme per a la defensa de l'equitat de gènere _____	178
2. El Pla d'Acció Mundial de Nacions Unides contra el Tràfic de Persones _____	179
3. El referèndum d'autodeterminació al sud del Sudan _____	180
4. L'oportunitat per al diàleg a Colòmbia _____	181
5. Els processos de pau a l'estat d'Assam (Índia) _____	182
6. La represa de les converses de pau a Filipines _____	183
7. L'assoliment d'una pau definitiva al País Basc _____	184

Annexos

Annex I. Taula de països i indicadors i descripció dels indicadors _____	185
Annex II. Missions internacionals del 2010 _____	193
Annex III. Resposta dels donants i balanç del CAP 2010 _____	198
Annex IV. Resolucions i decisions emeses pel Consell de Drets Humans de Nacions Unides _____	199
Annex V. Índex de Drets Humans _____	206
Bibliografia _____	216
Glossari _____	221
Índex de països i temes _____	226
Escola de Cultura de Pau _____	231

Relació de taules, quadres, gràfics, figures i mapes

Taula 1.0.	Resum de la conflictivitat global l'any 2010 _____	17	Quadre 4.3.	És possible mesurar el cost humà de les guerres? _____	130
Figura 1.1.	Etapas dels conflictes _____	19	Quadre 4.4.	Les estratègies d'estabilització i les seves implicacions per a l'acció humanitària _____	135
Taula 1.1.	Resum dels conflictes l'any 2010 _____	20	Taula 4.2.	Resposta dels donants durant el 2010 _____	136
Gràfic 1.1.	Distribució regional del nombre de conflictes armats _____	22	Gràfic 4.2.	Evolució del finançament humanitari (en milions de dòlars) _____	137
Gràfic 1.2.	Intensitat dels conflictes armats _____	23	Quadre 5.1.	Sri Lanka un any després del final del conflicte _____	143
Gràfic 1.3.	Intensitat per regions dels conflictes _____	23	Quadre 5.2.	Cas Omar Khadr, el presoner més jove detingut a Guantánamo _____	144
Quadre 1.1.	Afganistan, entre l'estancament i la retirada de les tropes internacionals _____	35	Taula 5.1.	Països amb més desprotecció i incompliment de les obligacions dels estats respecte als drets humans segons l'INDH 2010 _____	146
Quadre 1.2.	Què és Wikileaks? _____	47	Taula 5.2.	Països amb violacions sistemàtiques del Dret Internacional dels Drets Humans i el DIH segons l'INDH 2010 _____	146
Taula 1.2.	Embargaments d'armes vigents decretats per Nacions Unides, la UE i l'OSCE _____	50	Taula 5.3.	Països amb violacions sistemàtiques del DIH segons l'INDH 2010 _____	146
Taula 2.1.	Resum de les tensions l'any 2010 _____	53	Quadre 5.3.	La Conferència de Revisió de l'Estatut de Roma de Kampala _____	148
Gràfic 2.1.	Distribució regional del nombre de tensions _____	59	Taula 5.4.	Comissions de la Veritat i altres comissions: avenços i retrocessos el 2010 _____	151
Taula 3.1.	Situació de les negociacions en finalitzar el 2010 _____	105	Taula 6.1.	Països amb greus desigualtats de gènere _____	156
Gràfic 3.1.	La temperatura de la pau el 2009 i 2010 _____	117	Gràfic 6.1.	Països amb pitjor IEG _____	156
Figura 4.1.	Aparició d'una crisi humanitària _____	119	Taula 6.2.	Països que han retrocedit en el seu IEG respecte a l'any 2004 _____	157
Mapa 4.1.	Persones desplaçades internes el 2010 _____	120	Quadre 6.1.	L'efecte de la violència de gènere sobre nens i homes en contextos de conflicte armat _____	159
Gràfic 4.1.	Crides Humanitàries de Nacions Unides 2011 (milions de dòlars) _____	121	Quadre 6.2.	Les dones com a agents de violència en els conflictes _____	161
Taula 4.1.	Països amb crisis humanitàries durant el 2010 _____	122			
Quadre 4.1.	L'etern retorn, quan acaba el desplaçament intern? _____	125			
Quadre 4.2.	Haití: lliçons apreses? _____	128			

Quadre 6.3. Indicadors per al seguiment de l'aplicació de la resolució 1325 _____	164
Quadre 6.4. La participació de les dones en els processos formals i informals de pau a Indonèsia _____	168
Taula 6.3. Participació de les dones en Comissions de la Veritat i la Reconciliació _____	169
Quadre 6.5. Funcions d'ONU Dones _____	171

Mapes

Conflictes armats _____	18
Tensions _____	52
Processos de pau _____	104
Crisis humanitàries i acció humanitària _____	118
Drets humans i justícia transicional _____	138
Gènere _____	154

Pròleg

Les guerres i els conflictes armats i socials suposen sempre destrucció i mort. Després de la Segona Guerra Mundial, la comunitat de nacions va necessitar dotar-se d'un codi de conducta i de bases ètiques i polítiques per evitar els genocidis i la barbàrie de la violència al món. Així va néixer la Declaració Universal dels Drets Humans, una aportació concreta a la pau entre els pobles. En el temps transcorregut des del 1948 fins al present, els països membres que integren Nacions Unides van anar construint i sumant a la Declaració Universal nous camins i alternatives com els drets econòmics, socials i culturals, els drets al desenvolupament, el medi ambient i l'autodeterminació dels pobles; sumant convencions i protocols sobre la infància, la dona, els pobles originaris, entre altres aportacions significatives per a la construcció de la pau. Si bé existeixen les aportacions ètiques, religioses, socials i polítiques dirigides a la protecció de les persones, a través de la història podem confirmar que no es van respectar i que es van produir greus violacions en diverses parts d'arreu del món.

Després de tanta destrucció i mort, de genocidis com l'holocaust contra els jueus, gitanos, homosexuals i dissidents polítics per part del nazisme, la humanitat necessitava avenços en la construcció de nous camins socials, culturals i ètics, que van sorgir de la participació de les comunitats, organitzacions socials, esglésies, moviments indígenes i ambientalistas més que de la voluntat política dels governs. Si bé en la seva gran majoria els governs han signat els tractats internacionals i s'han compromès a complir-los i fer-los complir, no sempre estan disposats a posar-los en pràctica i continuen violant els drets humans i dels pobles. Avancen en la carrera armamentista, en la imposició de polítiques econòmiques i de dominació contra altres nacions, apropiant-se dels seus recursos i territoris i generant conflictes, guerres, augmentant la fam i la pobresa.

La situació de vida de les nacions no és estàtica, està subjecta a un canvi permanent on l'acceleració del temps té un paper fonamental davant els avenços tecnològics i científics i on els mitjans de comunicació marquen amb força la dinàmica de transformació internacional. Hi ha molts exemples: la desintegració de la Unió Soviètica, la caiguda del Mur de Berlín, la fi de les dictadures militars a Amèrica Llatina, el genocidi i etnocidi a Rwanda i el Congo, la invasió i dominació de la Xina sobre el Tibet, les guerres a l'Afganistan i l'Iraq amb els Estats Units i els seus aliats, les tortures a Guantánamo i l'Iraq, els conflictes latents en diverses regions del món, que se sumen als greus problemes ecològics que posen en perill la vida planetària. Podríem continuar amb altres fets assenyalats per l'informe *Alerta*, com la violència de gènere, les violacions i el patiment que suporten les dones en diversos països.

Abordar el desafiament i contribuir a la resolució dels conflictes regionals i internacionals és pensar a assolir noves propostes i alternatives per aconseguir restablir l'Estat de dret dels pobles, tant en l'àmbit intern com en la comunitat de les nacions. En aquest context es va constituir un Tribunal Penal Internacional a l'Haia per

jutjar els crims de lesa humanitat, i es busca avançar en la reforma de l'Estatut de Roma per poder integrar el Tribunal Penal Internacional sobre el medi ambient, un dels greus problemes que afecta la humanitat. Així, no falten propostes i instruments legals, però lamentablement no es compleixen i des de la proclamació de la Declaració Universal dels Drets Humans per Nacions Unides, la humanitat es troba en la necessitat de generar un «Nou contracte social», perquè s'està arribant a límits perillosos en les relacions internacionals. Els fets confirmen que no n'hi ha prou amb denunciar les contínues violacions dels drets humans i dels pobles.

La reforma de Nacions Unides és fonamental. Quan es genera aquest espai per a la comunitat internacional després de la Segona Guerra Mundial, estava format per 47 nacions; avui en són 192, però continuen els mateixos mecanismes de dominació per part de les cinc grans potències en el Consell de Seguretat de l'ONU, que imposen el veto quan els seus interessos polítics es veuen afectats. Per tant, cal la democratització d'aquest alt organisme de les nacions. En cas contrari, serà difícil superar els conflictes i les relacions de forces, tant de les grans potències, com de països emergents amb poder nuclear com Israel, el Pakistan, l'Índia, la Xina i altres que esperen ingressar en la carrera armamentista nuclear.

Sorgeixen molts interrogants i desafiaments sobre si és possible la pau en un món on els conflictes creixen i afecten la vida dels pobles. Els informes de la FAO, d'UNICEF i la UNESCO posen en evidència les greus violacions dels drets humans. No hi ha instruments internacionals que posin límit i regulin el funcionament de les grans empreses transnacionals, que imposen els seus interessos i mecanismes de dominació als anomenats «països del tercer món», definició discriminatòria. Diria que són països empobrits, on els guanys i explotació dels recursos surten del país deixant destrucció i mort en comptes d'un desenvolupament integral que valori les persones i les comunitats.

L'*Alerta 2011* evidencia la situació actual de la comunitat internacional i busca generar consciència crítica i valors que permetin trobar camins alternatius per construir la pau, no com l'absència del conflicte, sinó restablir les condicions de vida en la diversitat, buscant l'equilibri necessari en la vida dels pobles, el respecte a la persona. En aquest sentit, l'educació per la pau ha de ser font de compromís social, cultural i polític que permeti un pensament holístic, integrador de les relacions humanes amb la Mare Natura, de la qual som part i no els amos. La diversitat de cultures, pensaments, religions constitueixen la riquesa dels pobles. La uniformitat sempre porta totalitarismes i intolerància. La situació que afecta la humanitat és preocupant i davant de tants conflictes entre els pobles, amb minories que no són reconegudes pels qui tenen el poder i la força de les armes, cal generar la resistència cultural. Una resistència a l'esperança, des d'on és possible assolir els canvis que els pobles i el món necessiten en l'àmbit cultural, social, polític i espiritual. La indiferència i les pors pa-

ralitzen i impedeixen els canvis socials i estructurals sotmetent-los a la dominació.

L'experiència a Amèrica Llatina, en les seves lluites socials, és la participació popular, on els pobles són protagonistes i constructors de la seva pròpia vida i història. Els canvis socials sorgeixen des de les bases populars. Un exemple concret són els moviments de dones. Són necessaris la solidaritat i el suport concret de tots els moviments socials en aquests lluites. Com els moviments dels pobles originaris, emergents d'una gran potencialitat, on homes i dones indígenes generen alternatives de vida, en la seva lluita per la recuperació de les seves identitats, valors, espiritualitat, condicions de vida, territoris i comunió amb la Mare Terra. És la lluita contra el colonialisme cultural.

Finalment, no puc deixar d'esmentar les crisis humanitàries que afecten Haití i pobles d'Àfrica i Àsia. No n'hi ha prou amb l'assistencialisme. Es requereixen condicions de vida dignes per superar la dominació. Així mateix, l'injust i violatori «deute extern» que s'ha transformat en el «deute etern», és responsabilitat de països que no reconeixen el dret dels pobles i només busquen el seu lucre econòmic i la dominació.

L'*Alerta* recorre i mostra els diversos rostres de la humanitat i assenyala que ***un altre món és possible***.

Adolfo Pérez Esquivel
Premi Nobel de la Pau

Buenos Aires, 7 de febrer del 2011

Introducció

El 2002 l'Escola de Cultura de Pau va publicar la primera edició de l'informe *Alerta*. El text s'articulava al voltant del Codi de Conducta en Matèria d'Exportació d'Armes aprovat pel Consell d'Europa el maig de 1988 i intentava desenvolupar una sèrie d'indicadors que s'erigissin com una «alerta» i que permetessin orientar algunes de les polítiques dels Estats Membres de la Unió Europea en matèria de transferències d'armament, cooperació per al desenvolupament o rehabilitació postbèl·lica. Encara que la seva estructura era diferent a la de la publicació actual, el propòsit i la vocació continuen sent els mateixos: contribuir a la prevenció dels conflictes armats i a la consolidació de la pau. Algunes de les línies prioritàries identificades en aquella edició d'*Alerta 2002* han establert les bases de l'informe, que enguany compleix la seva desena edició. L'avaluació de la conflictivitat armada internacional i de les situacions de tensió, com també la identificació dels països on es constaten violacions dels drets humans mantenen la seva correspondència en capítols que continuen vigents en l'edició actual de l'anuari. La descripció dels processos de pau al món, la valoració de l'impacte de les crisis humanitàries i la perspectiva de gènere en l'anàlisi de conflictes i la construcció de pau són temes que es van anar incorporant amb el pas del temps i que, actualment, troben el seu espai en apartats especialitzats de l'informe *Alerta*. L'anàlisi de cadascuna d'aquestes temàtiques s'ha anat enriquint amb el temps com a resultat de contínues discussions metodològiques i d'una atenta mirada a la realitat internacional, i a partir de la convicció que l'informe *Alerta* havia de ser un instrument d'elevat rigor acadèmic i d'utilitat pràctica per a aquells que poguessin usar-lo com a referència en l'àmbit de la decisió política.

En conseqüència, el lector d'*Alerta 2011! Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau* trobarà a les pàgines següents una anàlisi de l'estat del món que s'articula a partir de sis grans eixos: conflictes armats, situacions de tensió sociopolítica, processos de pau, crisis humanitàries, drets humans i justícia transicional, i dimensió de gènere en la construcció de pau. L'anàlisi d'aquests àmbits es recolza, al seu torn, en deu indicadors relatius a aquestes categories que ofereixen informació quantitativa i qualitativa. El resultat és una radiografia sobre la situació mundial, que apunta diverses tendències i dinàmiques, i que permet múltiples mirades: temàtiques, regionals i transversals, entre d'altres. La comparació de les dades d'aquesta desena edició de l'informe amb les d'anys anteriors és el que confereix a l'anuari un caràcter d'alerta preventiva sobre algunes tendències generals o sobre la situació de determinats països.

Referent a això, cal destacar que el 2010 va ser un any de continuïtat pel que fa a tendències en conflictes i construcció de pau. Durant l'any es van mantenir actius 30 conflictes armats, xifra que s'ha mantingut estable en els últims anys. Àfrica i Àsia van ser, un any més, els continents amb més guerres i, específicament, amb

més conflictes armats d'alta intensitat. Van predominar, a més, els conflictes interns internacionalitzats, majoritàriament escenaris complexos amb actors interns i externs amb agendes diverses o on es va produir una extensió dels enfrontaments a zones veïnes. Entre la multiplicitat de causes que van caracteritzar la conflictivitat armada, l'element identitari i d'autogovern va ser una de les causes més presents en les guerres que es van mantenir actives el 2010, identificat en gairebé dues terceres parts dels casos. Aquest va ser un element també molt significatiu com a causa de fons a gairebé la meitat de les 83 situacions de tensió que es van produir durant l'any, mentre que el factor d'oposició a les polítiques internes o internacionals de determinats governs també va ser rellevant en un 50% de les crisis. En relació amb l'evolució de les tensions, un terç de les crisis es van agreujar, una tercera part va experimentar una millora de la situació, i no hi va haver canvis significatius en la resta. D'altra banda, a la meitat dels conflictes armats actius hi va haver negociacions formals o exploratòries. Al seu torn, durant el 2010 en una cinquena part de les situacions de tensió sociopolítica van transcórrer processos de diàleg exploratori o formals. Aquests iniciatives de diàleg, ja fossin en guerres o en tensions, van afrontar dificultats serioses o van transcórrer de manera molt negativa en la meitat dels casos.

D'altra banda, la situació internacional es va veure agreujada per l'impacte de les crisis humanitàries i de les violacions dels drets humans en nombroses zones del planeta. En concret, durant el 2010 es van produir 32 crisis humanitàries que, com en el cas dels conflictes armats i les tensions, van afectar especialment Àfrica i Àsia. De fet, aquests situacions d'amenaça generalitzada a la vida humana es van veure agreujades per les escalades de violència en els contextos de conflictivitat armada. Al seu torn, emergències com les del Pakistan i Haití van evidenciar també el greu impacte dels desastres naturals en contextos de vulnerabilitat humana i estructural. Si bé es va assolir un màxim històric en la recaptació global de fons per a situacions d'emergència, les necessitats van continuar superant les contribucions realitzades, cobrint només, per exemple, un 59% del que s'havia demanat a través del sistema de Nacions Unides. D'altra banda, amplis grups de població es van veure amenaçats per les violacions greus i sistemàtiques dels drets humans que molts estats van perpetrar durant el 2010 –violacions greus i sistemàtiques dels drets humans, tal com assenyala l'Índex de Drets Humans 2010 de l'Escola de Cultura de Pau, inclòs en aquest informe. Com a part d'aquests abusos greus, va sobresortir l'assetjament contra grups i persones defensores dels drets humans, la discriminació contra dones i nenes, el tràfic de persones i la violació sexual massiva. També, un any més, es van continuar soscavant drets humans individuals en diversos països a l'empara de l'anomenada lluita contra el terrorisme. Un altre aspecte significatiu van ser les dificultats que van acompanyar els processos de justícia transicional, amb obstacles formals en el desenvolupament d'alguns d'aquests

processos actius, així com la manca de col·laboració entre els estats i el TPI en la detenció i lliurament de sospitosos de crims de guerra i de lesa humanitat.

D'altra banda, i des d'una perspectiva transversal, en els contextos de conflictitat, processos de pau, crisis humanitàries i escenaris amb violacions de drets humans es van posar de manifest els impactes i dinàmiques des d'una perspectiva de gènere. 71 països van patir greus desigualtats de gènere, 31 dels quals van destacar particularment per la seva gravetat. Al seu torn, un 50% dels conflictes armats i un 57% de les tensions, dels quals es disposen dades, van tenir lloc en països amb una situació de desigualtat de gènere greu. La violència sexual com a arma de guerra es va continuar utilitzant en la majoria de contextos de conflicte armat durant el 2010 i, de forma més general, la violència de gènere va ser una pràctica generalitzada en conflictes armats i situacions de tensió, evidenciant greus violacions de drets humans i, en alguns casos, agreujant les dificultats associades a crisis humanitàries. L'any en què es complia el desè aniversari de la Resolució 1325 sobre les Dones, la Pau i la Seguretat, es va alertar sobre els reptes encara pendents en protecció i participació de dones. En paral·lel, iniciatives de dones a tot el món van visibilitzar la dimensió de gènere i van demanar la defensa dels drets de les dones.

2011, una oportunitat per a la pau?

En línia amb els temes clau de la investigació per la pau, l'informe *Alerta* ha pretès constituir-se com una eina que faciliti l'anàlisi de les causes dels conflictes armats, un instrument que permeti indagar en les dinàmiques de la violència, però també en un espai per assenyalar oportunitats per a la transformació de realitats, contextos en què una oportuna intervenció podria conduir a la superació de cicles de violència. En aquest sentit, com en anys anteriors, la desena edició de l'informe *Alerta* identifica una sèrie d'oportunitats de pau, situacions que poden evolucionar de manera positiva al llarg de l'any, contribuint a la construcció de la pau. Aquest any s'han seleccionat set casos. Des d'una perspectiva geogràfica, s'analitzen els factors que poden facilitar una evolució significativa en cinc escenaris on s'ha viscut una tensió o un conflicte armat: Colòmbia, les Filipines, l'estat indi d'Assam, el sud del Sudan i el País Basc. Des d'una perspectiva temàtica, s'avalua la repercussió que pot tenir durant el 2011 la posada en marxa d'una agenda internacional en dos temes clau: l'equitat de gènere i el tràfic de persones. Amb total consciència de la complexitat de cadascuna de les situacions i dels obstacles que es poden trobar en el seu desenvolupament, l'informe *Alerta* destaca els temes rellevants en joc i posa èmfasi en el compromís necessari de les parts i, en molts casos, en el suport internacional requerit perquè les sinergies existents cristal·litzin de manera positiva.

Respecte a les agendes temàtiques, *Alerta* subratlla la creació i posada en marxa –a partir de l'1 de gener de 2011– de l'ONU Dones, que té com a propòsit coordinar totes les agències de Nacions Unides que treballen en temes relacionats amb els drets i l'apoderament de les dones. La principal fortalesa inicial del nou organisme

rauen en la seva creació, decidida en votació unànime a l'Assemblea General, fet que dona compte del valor que assignen els estats a aquesta temàtica i a la necessitat d'atorgar-li un lloc prioritari en les seves agendes polítiques. Aprofitar l'oportunitat que suposa el llançament d'ONU Dones requereix anar més enllà d'aquesta declaració de voluntat política i donar un contingut real al compromís adquirit. En aquest sentit, els principals desafiaments d'ONU Dones apunten a la seva capacitat per homogeneïtzar objectius i impulsar les polítiques de les quatre agències que la formen, a la seva habilitat per implicar en les iniciatives pels drets de les dones i l'equitat de gènere països amb un conegut historial de violacions sistemàtiques en aquest àmbit i l'impacte de la seva tasca en la definició de polítiques, normes i estàndards en qüestions de gènere en els països membres de l'ONU.

La segona agenda temàtica destacada en aquesta edició de l'*Alerta* fa referència al Pla d'Acció Mundial contra el Tràfic de Persones llançat per l'ONU l'agost de 2010. D'una banda, aquesta iniciativa suposa donar visibilitat a un flagell considerat com una nova forma d'esclavitud i que afecta cada vegada més persones, més de 2,4 milions segons les xifres més recents, la majoria dones i menors. D'altra banda, el Pla pot implicar que els governs incloguin en les seves agendes mesures concretes per lluitar contra el tràfic de persones, una activitat que s'ha constituït en el tercer negoci il·legal més lucratiu del món després de la venda d'armes i estupefaents i que opera en un clima general d'impunitat. La proposta de l'ONU insta els estats a posar en marxa mesures d'ampli espectre –preventives, sancionadores, d'assistència a les víctimes–, però alguns sectors han denunciat el que consideren com un excessiu enfocament penal. La implementació del Pla durant el 2011 donarà pistes sobre la seva capacitat per inspirar la instauració de mecanismes nacionals, regionals i internacionals que donin el reconeixement i protecció necessaris a les víctimes.

Pel que fa a les oportunitats de pau en contextos geogràfics específics –cinc casos en quatre continents–, la identificació d'un escenari favorable està vinculada a la marxa positiva de processos de pau iniciats prèviament, a l'inici de rondes exploratòries i a les expectatives davant la possible fi d'un cicle de violència. Tant en el cas filipí com a Colòmbia, la configuració d'un nou panorama polític durant el 2010 a partir d'un procés electoral ha estat un dels factors clau en l'obertura de noves perspectives per a una resolució eventual del conflicte. A les Filipines, el nou Govern encapçalat per Benigno Aquino va declarar des del primer moment la seva disposició a reprendre les converses amb els principals grups armats del país, l'NPA i el MILF, de manera que poguessin implementar acords de pau durant el seu mandat. En aquest context, cap a final d'any es va concretar un alto el foc amb el referent polític de l'NPA i es va anunciar la disposició del Govern i el grup armat a reprendre els contactes durant el 2011. Tot i que les converses entre les parts han patit una sèrie d'entrebancs des dels seus inicis fa més de 20 anys, les expectatives responen a una confluència de factors, entre ells el distanciament del Govern de la política contrainsurgent bel·licista de l'administració anterior i les informacions que reforcen la idea que és pràcticament impossible una resolució del

conflicte a través d'una victòria armada d'alguna de les parts. A això se suma l'acompanyament internacional al procés, facilitat pel Govern de Noruega, en un context en què es preveuen dificultats importants relacionades, entre altres qüestions, amb la confiança entre les parts, les precondicions per al diàleg i la capacitat de les parts per garantir el compliment dels acords assolits.

A Colòmbia, d'altra banda, l'assumpció com a president de Juan Manuel Santos també apareix com un element decisiu a l'hora d'identificar una finestra d'oportunitat per avançar cap a una solució política del conflicte armat. Després de vuit anys de confrontació oberta entre l'Estat i les forces insurgents, l'arribada d'una administració que ha donat senyals d'estar oberta al diàleg és un dels factors que cal destacar i al qual s'afegeix la voluntat expressada per les guerrilles per donar curs a una negociació i la disposició de la societat civil i l'opinió pública per acompanyar i donar suport a un procés de pau. Tot això, en un context regional en què Colòmbia ha aconseguit reduir les tensions amb països veïns, després del restabliment de relacions diplomàtiques amb l'Equador i Veneçuela.

Com en el cas de les Filipines i Colòmbia, el conflicte armat que afecta Assam –un dels set estats del nord-est de l'Índia– té una llarga durada. En tres dècades d'enfrontaments entre el Govern i múltiples grups armats, que demanen des de la independència fins al reconeixement dels drets de les ètnies majoritàries que habiten la regió, han estat diversos els processos de pau truncats. Com en els casos anteriors, la confluència de factors desperta renovades expectatives. D'una banda, la disposició explícita de les autoritats, tant del Govern central com del local, per iniciar converses de pau amb totes les faccions. Les eleccions a Assam previstes per al 2011 es converteixen, en aquest cas, en un incentiu per concretar processos de pau que donarien rèdit de cara als comicis. D'altra banda, la voluntat expressada pels dirigents de grups armats, després d'una campanya d'arrestos i rendicions, podrien obrir la porta a la transformació d'alguns dels grups en moviments polítics. La marxa d'aquests processos en els propers mesos serà decisiva per definir si aquesta vegada s'aconsegueix

deixar enrere el cicle de violència o, si com adverteixen alguns especialistes, pesa més la divisió interna dels grups i l'aposta per mantenir els reclams en el marc de la lluita insurgent.

El cas del País Basc és un altre dels conflictes de llarg recorregut que poden sotjar un canvi d'escenari al llarg del 2011. El fet que en els últims anys les demandes d'ETA s'hagin centrat més en el dret a decidir del poble basc i no tant en la independència, així com els canvis en l'esquerra independentista que han derivat en una aposta per la via pacífica i democràtica per a la consecució dels seus objectius, són elements que apunten a una reconsideració de la lluita armada per part d'ETA. La declaració de compromís del grup armat amb una solució per mitjà del diàleg i la negociació feta pública en l'últim trimestre del 2010, com també l'alto el foc permanent, general i verificable per la comunitat internacional de principi del 2011, conviden a centrar les expectatives en la forma de canalitzar les demandes polítiques de l'esquerra independentista a les institucions i en la manera en què els diversos factors es conjuguen per conduir a una autodissolució d'ETA, en el marc de l'esquema «pau per política».

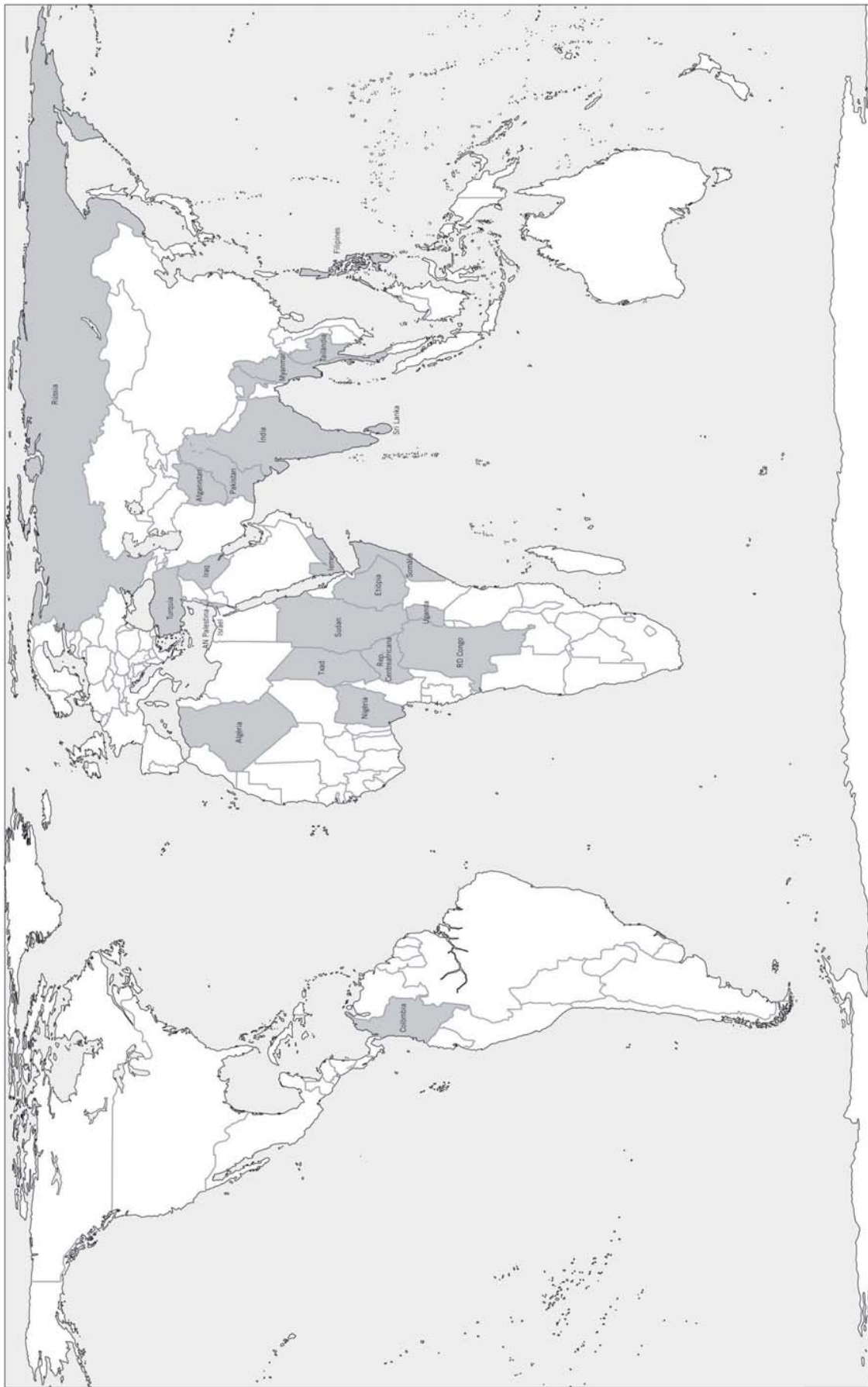
Finalment, l'informe *Alerta* examina l'impacte del referèndum d'autodeterminació al sud del Sudan. Previst en l'Acord de Pau Global finalitzat el desembre de 2005, el plebiscit apareix com una nova fórmula per intentar la resolució d'un conflicte de llarga trajectòria i amb un impacte brutal en la població –més de 2,5 milions de víctimes mortals en quaranta anys d'enfrontaments –a través d'un mecanisme que permet a les persones decidir sobre el seu futur en termes de territori i independència. El sol fet que la consulta s'hagi arribat a celebrar ja té un valor. El referèndum no portarà, per si mateix, a la consecució de la pau a la zona, però l'aplicació d'aquesta fórmula, amb una altra sèrie de mesures polítiques i institucionals, a més de l'acompanyament internacional, poden determinar que aquesta experiència acabi convertint-se o no en un exemple. S'espera que en el transcurs del 2011 hi hagi una evolució positiva que materialitzi aquests i moltes altres oportunitats de pau.

Taula 1.0. Resum de la conflictivitat global l'any 2010

Continent	Conflicte armat			Tensió			TOTAL
	Alta	Mitja	Baixa	Alta	Mitja	Baixa	
Àfrica	RD Congo (est) <i>Somàlia</i> <i>Sudan (Darfur)</i> Uganda (nord)	Algèria <i>Etiòpia (Ogaden)</i> Sudan (meridional)	<i>Nigèria (Delta del Níger)</i> R. Centreafricana <i>Txad</i>	Burundi Côte d'Ivoire Eritrea Etiòpia (Oròmia) Nigèria Sudan	Eritrea – Etiòpia Guinea Madagascar <i>Marroc – Sàhara Occidental</i> Níger RD Congo	<i>Angola (Cabinda)</i> Comores Congo <i>Djibouti – Eritrea</i> Etiòpia Guinea Bissau Guinea Equatorial Kenya Mauritània RD Congo – Rwanda – Uganda Rwanda <i>Senegal (Casamance)</i> Somàlia (Somalilàndia-Puntlàndia) Swazilàndia Tunísia <i>Txad – Sudan</i> Zimbabue	
SUBTOTAL	4	3	3	6	6	17	39
Amèrica	Colòmbia				Equador Haití Perú	Bolívia Colòmbia - Veneçuela Hondures Paraguai Veneçuela	
SUBTOTAL	1				3	5	9
Àsia i Pacífic	<i>Afganistan</i> <i>Índia (CPI-M)</i> Pakistan (nord-oest)	Índia (Jammu i Caixmir) Pakistan (Balutxistan) Tailàndia (sud)	<i>Filipines (NPA)</i> <i>Filipines (Mindanao-MILF)</i> Filipines (Mindanao – Abu Sayyaf) <i>Índia (Assam)</i> <i>Índia (Manipur)</i> <i>Myanmar</i>	Corea, RPD – Rep. de Corea Kirguizistan Pakistan Tailàndia Tadjikistan	Corea, RPD – EUA, varis països <i>Índia – Pakistan</i> Indonèsia (Papua Occidental) <i>Myanmar</i> Nepal Nepal (Terai) Sri Lanka (nord-est)	<i>Filipines (Mindanao-MNLF)</i> <i>Índia (Nagalàndia)</i> Índia (Tripura) Indonèsia (Aceh) Lao, RDP Myanmar – Bangladesh Tailàndia – Cambodja Uzbekistan <i>Xina (Tíbet)</i> Xina (Turquestan Oriental)	
SUBTOTAL	3	3	6	5	7	10	34
Europa		<i>Turquia (sud-est)</i>	Rússia (Txetxènia) Rússia (Daguestan) Rússia (Ingúixia)	Rússia (Kabardino-Balkària) Rússia (Ossètia del Nord)	<i>Armènia – Azerbaidjan (Nagorno-Karabakh)</i> <i>Geòrgia (Abkhàzia)</i> Rússia (Karatxai-Txerkèssia)	Bielorússia Bòsnia i Hercegovina Espanya (País Basc) Geòrgia <i>Geòrgia (Ossetia del Sud)</i> <i>Moldàvia, Rep. de (Transdnístria)</i> <i>Sèrbia-Kosovo</i> <i>Xipre</i>	
SUBTOTAL		1	3	2	3	8	17
Orient Mitjà	Iraq	<i>Iemen</i>	<i>Israel – Palestina</i>	Iemen (AQPA) Iran (nord-oest) Iran (Sistan Balutxistan)	Egipte Iemen (sud) Iran Iran – Estats Units, Israel Líban – Israel – Síria	Aràbia Saudita Líban <i>Palestina</i>	
SUBTOTAL	1	1	1	3	5	3	14
TOTAL	9	8	13	16	24	43	113

S'assenyalen en cursiva els conflictes armats i tensions amb negociacions de pau, ja siguin exploratòries o estiguin formalitzades.

■ Països amb conflicte armat. (Indicador núm. 1)

1. Conflictes armats

- Durant el 2010 es van comptabilitzar 30 contextos de conflicte armat, la majoria a Àsia (12) i Àfrica (10), seguits per Europa (4), Orient Mitjà (3) i Amèrica (1).
- Respecte al 2009, la victòria militar de l'Exèrcit de Sri Lanka sobre l'LTTE i la reducció de les hostilitats a l'estat indi de Nagaland va fer que ambdós contextos deixessin de ser considerats conflictes armats. D'altra banda, l'increment de la violència a la república caucàsica del Daguestan va fer que s'incloués en la llista de conflictes armats.
- Els conflictes de més intensitat van ser els de l'Afganistan, Colòmbia, l'Índia (CPI-M), l'Iraq, RD Congo (est), el Pakistan (nord-oest), Somàlia, el Sudan (Darfur) i Uganda.
- Com en anys anteriors, la gran majoria de conflictes van ser provocats per demandes de més autogovern i per la lluita per accedir al Govern o subvertir el sistema.
- El conflicte de Somàlia va atreure l'atenció de la comunitat internacional com a conseqüència dels atemptats d'Al-Shabab a Kampala, la capital ugandesa.
- Es va agreujar la situació al nord del Caucas i la insurrecció va fer efectiva la seva amenaça de cometre atacs a altres zones de Rússia, amb un doble atemptat suïcida que va matar 38 persones a Moscou.

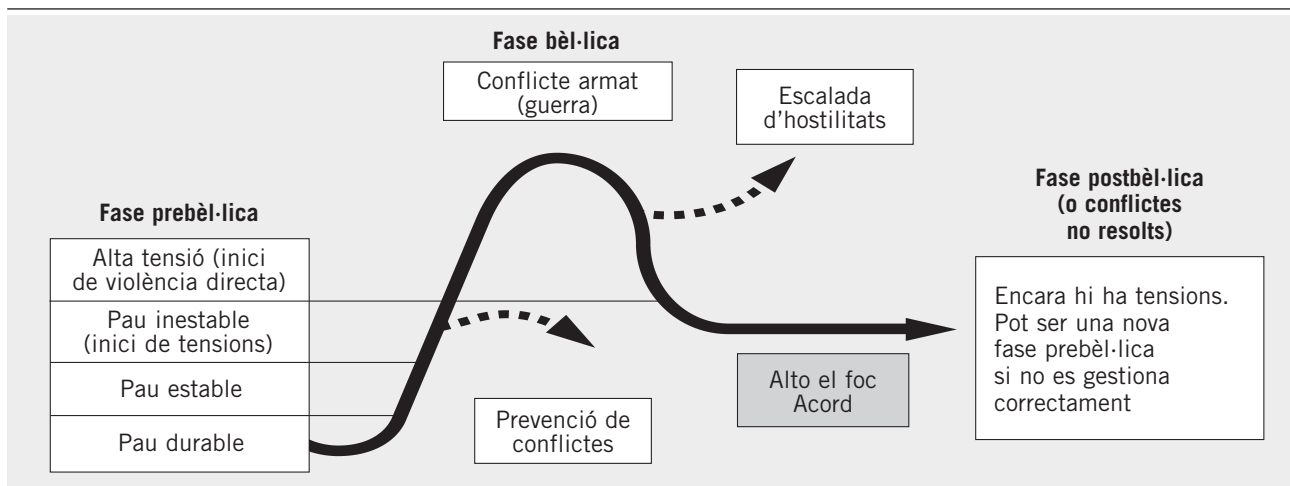
En aquest capítol s'analitzen els conflictes armats que van tenir lloc al llarg de l'any 2010 (indicador núm. 1).¹ El capítol té tres apartats principals, a més de la definició que s'exposa a continuació i del mapa al principi del capítol, en el qual s'assenyalen els conflictes actius del 2010. A la primera part s'analitzen les tendències globals dels conflictes armats el 2010. A la segona es descriuen l'evolució i els esdeveniments més rellevants de cada conflicte armat durant l'any. A l'última part s'aborden algunes qüestions vinculades a la conflictivitat armada, com els embargaments d'armes o les missions internacionals.

1.1. Conflictes armats: definició

S'entén per **conflicte armat** tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars o irregulars que tenen objectius percebuts com a incompatibles, en el qual l'ús continuat i organitzat de la violència: a) provoca un mínim de 100 víctimes mortals en un any i/o un greu impacte al territori (destrucció d'infraestructures o de la natura) i la seguretat humana (per exemple població ferida o desplaçada, violència sexual, inseguretat alimentària, impacte en la salut mental i en el teixit social o disrupció dels serveis bàsics); b) busca la consecució d'objectius diferenciables dels de la delinqüència comuna, i normalment vinculats:

- a demandes d'autodeterminació i autogovern, o a aspiracions identitàries;
- a l'oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat, o a la política interna o internacional d'un govern, cosa que en tots dos casos motiva la lluita per accedir o erosionar el poder;
- al control dels recursos o del territori.

Figura 1.1. Etapes dels conflictes

1. Vegeu l'annex 1 (Taula de països i indicadors i descripció dels indicadors).

Taula 1.1. Resum dels conflictes armats l'any 2010

Conflicte ² -inici-	Tipologia ³	Actors principals ⁴	Intensitat ⁵
			Evolució ⁶
Àfrica			
Algèria -1992-	Intern internacionalitzat	Govern, Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GSPC) / Organització d'al-Qaida al Magreb Islàmic (AQMI), Governos de Mauritània, Malí i Níger	2
	Sistema		=
Txad -2006-	Intern internacionalitzat	Govern, coalicions de grups armats (UFR, ANCD, MONASAP), milícies sudaneses <i>janjaweed</i> , Sudan, França	1
	Govern		↓
Etiòpia (Ogaden) -2007-	Intern internacionalitzat	Govern, ONLF, OLF, milícies progovernamentals	2
	Autogovern, Identitat		=
Nigèria (Delta del Níger) -2001-	Intern	Govern, MEND, MOSOP, NDPVF i NDV, Joint Revolutionary Council, milícies de les comunitats ijaw, itsereki, urhobo i ogoni, grups i companyies de seguretat privada	1
	Recursos, Identitat		↓
R. Centreafricana -2006-	Intern internacionalitzat	Govern, APRD, UFDR, escissions de l'UFDR (FURCA, MLCJ), FDPC, CPJP, França, Txad, FOMUC, MINURCAT, grup armat ugandès LRA, i assaltadors de camins (zaraguines)	1
	Govern		=
RD Congo (est) -1998-	Intern internacionalitzat	Govern, milícies Mai-Mai, FDLR, FDLR-RUD, CNDP, FRF, PARECO, APCLS, grups armats d'Ituri, grup armat d'oposició burundès FNL, grups armats d'oposició ugandesos ADF-NALU i LRA, Rwanda, MONUC.	3
	Identitat, Govern, Recursos		=
Somàlia -1988-	Intern internacionalitzat	Nou Govern Federal de Transició (GFT) –al qual s'ha unit la facció moderada de l'Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (ARS)– amb suport d'Ahl as-Sunna wal-Jama'a, senyors de la guerra, Etiòpia, Estats Units, AMISOM, facció radical de l'Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (ARS), formada per part de la Unió dels Tribunals Islàmics (UTI), Hizbul Islam, al-Shabab i amb el suport d'Eritrea	3
	Govern		=
Sudan (Darfur) -2003-	Intern Internacionalitzat	Govern, milícies progovernamentals <i>janjaweed</i> , JEM, diverses faccions del SLA i altres grups armats, Txad	3
	Autogovern, Recursos, Identitat		=
Sudan (meridional) -2009-	Intern	Milícies de comunitats ètniques, Govern d'unitat nacional, Govern semiautònom del Sudan Meridional, partits polítics del sud	2
	Territori, Recursos, Autogovern		↓
Uganda (nord) -1986-	Intern internacionalitzat	Forces Armades ugandeses, centreafricanes, congolese i del Govern semiautònom del Sudan Meridional (SPLA), milícies progovernamentals de la RD Congo i del Sudan Meridional, LRA	3
	Autogovern, Identitat		=
Amèrica			
Colòmbia -1964-	Intern internacionalitzat	Govern, FARC, ELN, grups paramilitars	3
	Sistema		=
Àsia			
Afganistan -2001-	Intern internacionalitzat	Govern, coalició internacional (liderada pels Estats Units), ISAF (OTAN), milícies talibanes, senyors de la guerra	3
	Sistema		↑
Filipines (NPA) -1969-	Intern	Govern, NPA	1
	Sistema		=
Filipines (Mindanao-MILF) -1978-	Intern	Govern, MILF	1
	Autogovern, Identitat		↓
Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf) -1991-	Intern internacionalitzat	Govern, Abu Sayyaf	1
	Autogovern, Identitat, Sistema		↓
Índia (Assam) -1983-	Intern internacionalitzat	Govern, ULFA, DHD, Black Widow, NDFB	1
	Autogovern, Identitat		↓

Conflicte -inici-	Tipologia	Actors principals	Intensitat
			Evolució
Àsia			
Índia (Jammu i Caixmir) -1989-	Intern internacionalitzat	Govern, JKLF, Lashkar-e-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	2
	Autogovern, Identitat		=
Índia (Manipur) -1982-	Intern	Govern, PLA, UNLF, PREPAK, KNF, KNA, KYKL, RPF	1
	Autogovern, Identitat		↓
Índia (CPI-M) -1967-	Intern	Govern, CPI-M (naxalites)	3
	Sistema		↑
Myanmar -1948-	Intern	Govern, grups armats (KNU/KNLA, SSA-S, KNPP, UWSA, CNF, ALP, DKBA, KNPLAC, SSNPLO)	1
	Autogovern, Identitat		=
Pakistan (Balutxistan) -2005-	Intern	Govern, BLA, BRA y BLF	2
	Autogovern, Recursos		=
Pakistan (nord-oest) -2001-	Intern internacionalitzat	Govern, milícies talibanes, milícies tribals, Estats Units	3
	Sistema		↑
Tailàndia (sud) -2004-	Intern	Govern, grups armats d'oposició secessionistes	2
	Autogovern, Identitat		=
Europa			
Rússia (Txetxènia) -1999-	Intern	Govern federal rus, Govern de la república de Txetxènia, grups armats d'oposició	1
	Autogovern, Identitat, Sistema		↑
Rússia (Daguestan) -2010-	Intern	Govern federal rus, Govern de la república de Daguestan, grups armats d'oposició	1
	Sistema, Autogovern, Identitat		↑
Rússia (Ingúixia) -2008-	Intern	Govern federal rus, Govern de la república d'Ingúixia, grups armats d'oposició (Jamaat Ingush)	1
	Sistema, Autogovern, Identitat		↓
Turquia (sud-est) -1984-	Intern internacionalitzat	Govern, PKK, TAK	2
	Autogovern, Identitat		↑
Orient Mitjà			
Iraq -2003-	Intern internacionalitzat	Govern, coalició internacional liderada per Estats Units/Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs, al-Qaida	3
	Sistema, Govern, Recursos		=
Israel-Palestina -2000-	Internacional	Govern israelià, milícies de colons, ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'Al Aqsa), Hamàs (Brigades Ezzedin al Qassam), Jihad Islàmica, FPLP, FDLP, Comitès de Resistència Popular	1
	Autogovern, Identitat, Territori		↓
Iemen -2004-	Intern internacionalitzat	Govern, seguidors del clergue al-Houthi (al-Shabab al-Mumen), Aràbia Saudita	2
	Sistema		=

1: intensitat baixa; 2: intensitat mitjana; 3: intensitat alta;

↑ : escalada de la violència; ↓ : reducció de la violència ; = : sense canvis.

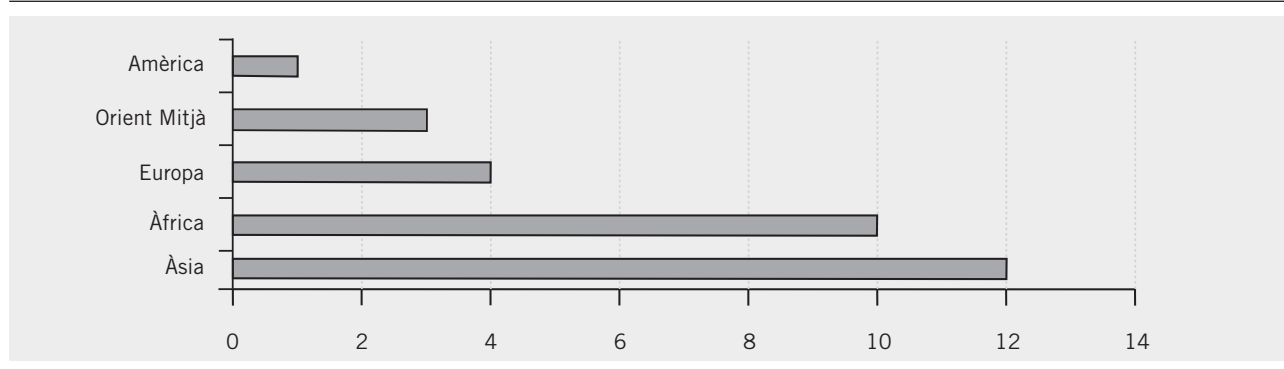
- En aquesta columna s'assenyalen els estats en què hi ha conflictes armats, i entre parèntesi es mostra la regió dins de l'Estat on té lloc el conflicte o el nom del grup armat que protagonitza el conflicte. L'última opció s'utilitza en els casos en què existeix més d'un conflicte armat en un mateix Estat o en un mateix territori d'un Estat, per tal de diferenciar-los.
- L'informe classifica i analitza els conflictes armats a partir d'una doble tipologia, que aborda d'una banda les causes o la incompatibilitat d'interessos i, de l'altra, la confluència entre escenari del conflicte i actors. Quant a les causes, se'n poden distingir les següents: demandes d'autodeterminació i autogovern (Autogovern) o aspiracions identitàries (Identitat); oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat (Sistema) o a la política interna o internacional d'un govern (Govern), la qual cosa en tots dos casos motiva la lluita per accedir al poder o erosionar-lo; o lluita pel control dels recursos (Recursos) o del territori (Territori). Pel que fa a la segona tipologia, els conflictes armats poden

1.2. Conflictes armats: tendències globals el 2010

El 2010 es van comptabilitzar 30 conflictes armats, una xifra pràcticament idèntica a la dels últims anys. Respecte al 2009, la victòria militar aquest any de l'Exèrcit de Sri Lanka sobre l'LTTE i la reducció de les hostilitats a l'estat indi de Nagaland va fer que ambdós contextos deixessin de ser considerats com a conflictes armats del 2010. D'altra banda, l'augment significatiu de la violència a la república caucàsica del Daguestan va fer que aquest s'inclogués a la llista de conflictes armats. La gran majoria dels conflictes armats van tenir lloc a Àsia (12) i Àfrica (10), seguits d'Europa (4), Orient Mitjà (3) i Amèrica (1). Tots els conflictes, a excepció de la disputa entre Israel i Palestina,⁷ van ser interns (12) o interns internacionalitzats (17). Alguns dels factors vinculats a la internacionalització de conflictes interns són, entre d'altres, la intervenció de paï-

sos tercers –Etiòpia a Somàlia, el Txad a la R. Centreafricana–, l'anomenada lluita global contra el terrorisme –els Estats Units a l'Afganistan, el Pakistan, Somàlia, el Iemen o les Filipines–, la participació significativa de combatents estrangers en determinats conflictes –l'Iraq o l'Afganistan–, la creixent entrada en combat per part d'operacions de manteniment de la pau –l'AMISOM a Somàlia o la MONUC a la RD Congo– o la utilització del territori de països veïns per part de grups armats d'oposició –l'LRA al Sudan, R. Centreafricana o RD Congo, les guerrilles txadianes a Darfur, l'ONLF etiop a Somàlia, els grups armats somalis a Etiòpia o AQMI a la regió del Magrib. La durada mitjana dels conflictes armats el 2010 va ser d'uns 17 anys, encara que aquesta dada s'ha de relativitzar per la dificultat de posar una data exacta a l'inici de la fase armada d'un conflicte i per l'elevat nombre de conflictes armats actuals que han patit cicles de violència amb anterioritat, com ara Israel-Palestina, l'Iraq, Tailàndia (sud), el Sudan (meridional) o l'Afganistan. En tots els casos analitzats en

Gràfic 1.1. Distribució regional del nombre de conflictes armats

ser interns, interns internacionalitzats o internacionals. Es considera conflicte armat intern l'enfrontament protagonitzat per actors armats del mateix Estat que operen exclusivament a i des de l'Estat. En segon lloc, s'entén per conflicte armat intern internacionalitzat aquell en el qual alguna de les parts contendents és forana, o quan l'enfrontament s'estén al territori de països veïns. Per considerar un conflicte armat intern internacionalitzat també es té en compte si els grups armats tenen les bases militars als països veïns, en connivència amb altres Estats, des dels quals llancen els atacs. Finalment, s'entén per conflicte internacional aquell en el qual s'enfronten actors estatals o no estatals de dos o més països. D'altra banda, cal tenir en compte que la majoria dels conflictes armats actuals tenen una important dimensió i influència regional o internacional, a causa, entre altres factors, dels fluxos de persones refugiades, del comerç d'armes, dels interessos econòmics o polítics (com ara l'explotació legal o il·legal de recursos) que els països veïns tenen al conflicte, de la participació de combatents estrangers o del suport logístic i militar proporcionat per altres estats.

4. Els actors principals que intervenen en els conflictes i participen directament a les hostilitats conformen una amalgama d'actors armats regulars o irregulars. Els conflictes sol protagonitzar-los el Govern, o les seves Forces Armades, contra un o diversos grups armats d'oposició, però també poden incloure altres grups no regulars, com ara clans, guerrilles, senyors de la guerra, grups armats oposats entre ells o milícies de comunitats ètniques o religioses. Encara que l'instrument bèl·lic que més utilitzen els actors és l'armament convencional i, en particular, les armes lleugeres (que són les causants del 90% de les víctimes mortals dels conflictes), en molts casos s'empren altres mitjans, com atacs suïcides, atemptats i violència sexual; fins i tot la gana és utilitzada com a instrument de guerra.
5. La intensitat d'un conflicte armat (alta, mitjana o baixa) i la seva evolució trimestral (escalada de la violència, reducció de la violència, sense canvis) s'avaluen principalment a partir de la seva mortalitat (nombre de víctimes) i impacte en la població i territori. Alhora, hi ha altres dimensions que han de ser considerades, com la sistematització i la freqüència de la violència o la complexitat de la disputa bèl·lica (la complexitat està normalment vinculada al nombre i la fragmentació dels actors involucrats, al grau d'institucionalització i capacitat de l'Estat i al grau d'internacionalització del conflicte, i també a l'elasticitat dels objectius i a la voluntat política de les parts per aconseguir acords). Per tant, se solen considerar conflictes armats d'alta intensitat aquells que causen més de 1.000 víctimes mortals anuals i que, a més, afecten normalment porcions significatives del territori i la població i impliquen un nombre important d'actors (que estableixen interaccions d'aliança, confrontació o coexistència tàctica entre ells). Els conflictes de mitjana i baixa intensitat, en els quals es registren més de 100 víctimes mortals anuals, presenten les característiques esmentades tot i que amb menys presència i abast. Es considera que un conflicte armat acaba quan hi ha una reducció significativa i sostinguda de les hostilitats armades, sia per victòria militar, acord entre els actors enfrontats, desmobilització d'una de les parts, o sia perquè una de les parts enfrontades renuncia a la lluita armada o la limita notablement com a estratègia per a la consecució dels objectius. Cap d'aquestes opcions no significa necessàriament la superació de les causes de fons del conflicte armat ni tanca la possibilitat d'un ressorgiment de la violència. La cessació temporal d'hostilitats, formal o tàcita, no implica necessàriament el final del conflicte armat.
6. En aquesta columna es compara l'evolució dels esdeveniments del trimestre actual amb les de l'anterior, i el símbol d'escalada de la violència (↑) apareix si la situació general del conflicte durant el trimestre actual és més greu que la del període anterior, el de reducció de la violència (↓) si és millor i el de sense canvis (=) si no ha experimentat canvis significatius.
7. Tot i que Palestina (l'Autoritat Nacional Palestina és una entitat política vinculada a una determinada població i a un territori) no és un Estat reconegut internacionalment, el conflicte entre Israel i Palestina es considera «internacional» i no «intern» en tractar-se d'un territori ocupat il·legalment i la pretesa pertinença a Israel no és reconeguda pel Dret Internacional ni per cap resolució de Nacions Unides.

aquest apartat, l'Estat va ser una de les parts contendents, encara que en nombrosos conflictes es van produir enfrontaments freqüents entre actors armats no estatals i es van registrar alts nivells de violència intercomunitària.

Pel que fa a les causes dels conflictes, cal destacar que gairebé dues terceres parts d'aquests (18 de 30) estan vinculats a demandes d'autogovern i qüestions identitàries. Aquest tipus de conflictes van ser especialment rellevants a Àsia i a Europa. D'altra banda, hi ha 15 casos en què la incompatibilitat principal està vinculada a l'oposició a un determinat Govern o al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat. En sis casos –l'Iraq, el Txad, R. Centreafricana, RD Congo (est), Somàlia i el Sudan (meridional)–, la major part a Àfrica, el conflicte tenia com a causa principal l'accés al Govern. En alguns d'aquests casos, els grups armats no disposen de la capacitat bèl·lica suficient per prendre el poder, però continuen amb la seva activitat armada per erosionar el Govern, per mantenir actives i visibles les seves demandes de fons o simplement per expressar la seva oposició al Govern. D'altra banda, hi va haver diversos casos en què la subversió del sistema (i no només l'oposició al Govern) motivava l'acció armada de grups insurgents. En alguns casos, com a Colòmbia (FARC i ELN), les Filipines (NPA) i l'Índia (CPI-M), la insurgència advoca per l'establiment d'un sistema polític i econòmic de tipus socialista. Els grups esmentats van iniciar la lluita armada els anys seixanta i actualment són dels més antics del món. En la mateixa tipologia de conflictes provocats per l'oposició al sistema, hi ha un nombre significatiu de casos en què algunes de les parts contendents han explicat la seva intenció de crear un Estat islàmic o d'introduir elements essencials de la llei islàmica en les institucions i la legislació de l'Estat –Algèria, l'Afganistan, les Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf), l'Iraq, el Pakistan (nord-oest), Rússia (Txetxènia), Rússia (Ingúixia), Rússia (Daguestan), Somàlia i el Iemen. Alguns d'aquests conflictes tenen una clara dimensió internacional, bé sigui per la intervenció militar de països tercers –com ara les intervencions militars d'Etiòpia a Somàlia o dels Estats Units a l'Iraq, l'Afganistan, el Pakistan (nord-oest) o les Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf)– o bé per la significativa presència de combatents forans en les files dels grups insurgents. En aquest sentit, els governs d'alguns d'aquests països han acusat els grups armats de formar

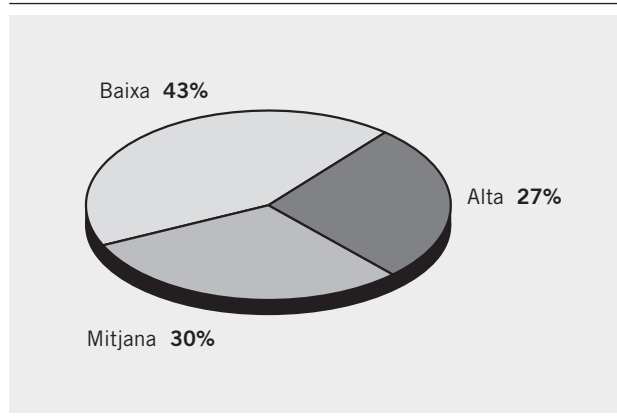
part d'al-Qaida o de mantenir-hi estrets vincles. Finalment, cal destacar aquells casos en què el control dels recursos o del territori és una causa fonamental de la disputa bèl·lica –l'Iraq, Nigèria (Delta del Níger), el Pakistan (Balutxistan), RD Congo (est), el Sudan (Darfur) i el Sudan (meridional)–, tot i que aquest factor és present en la pràctica totalitat de conflictes actuals i és un dels motius que alimenta, aguditza i perpetua les disputes.

Pel que fa a la intensitat, en nou casos –l'Afganistan, Colòmbia, l'Índia (CPI-M), l'Iraq, RD Congo (est), el Pakistan (nord-oest), Somàlia, el Sudan (Darfur) i Uganda (nord)– els alts nivells de violència van provocar la mort d'unes 1.000 persones, encara que en alguns d'aquests casos com l'Afganistan, el Pakistan (nord-oest) o l'Iraq, la xifra de morts va ser molt més elevada. Vuit conflictes van registrar una intensitat mitjana –una xifra inferior a la de l'any anterior–, mentre que el nombre de conflictes amb una baixa intensitat (13) va augmentar respecte dels set del 2009. Això implica que en un bon nombre de conflictes les hostilitats respecte de l'any anterior es van reduir, com en els casos del Txad, Nigèria (Delta del Níger), el Sudan (meridional), les Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf), les Filipines (Mindanao-MILF), l'Índia (Assam), l'Índia (Manipur) o Rússia (Ingúixia). La major part dels conflictes actius (15) no van registrar canvis importants en la seva intensitat, mentre que la violència es va incrementar en sis casos –l'Afganistan, l'Índia (CPI-M), el Pakistan (nord-oest), Rússia (Txetxènia), Rússia (Daguestan) i Turquia (sud-est). Des del punt de vista regional, el Caucas Nord i la zona fronterera entre l'Afganistan i Pakistan (coneguda com a «AfPak») van ser dos dels escenaris en què es va produir un major augment de la violència.

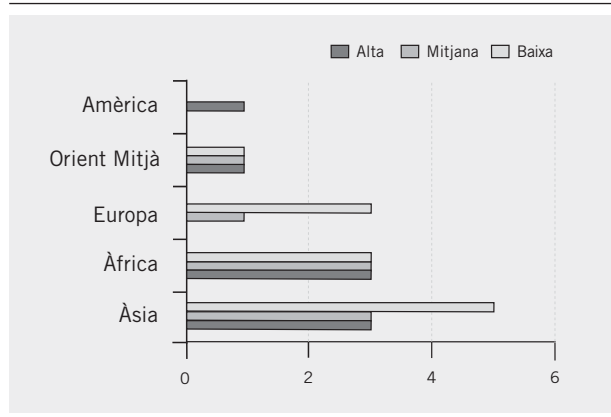
a) Tendències regionals

A Àfrica, dues de les característiques més rellevants dels conflictes que es produeixen són l'enorme fragmentació del nombre d'actors armats i la internacionalització de les dinàmiques del conflicte. Pel que fa al primer punt, cal esmentar que en la major part dels casos, el nombre d'actors armats implicats activament en les hostilitats s'eleva a més de 10, especialment per la presència de milícies de diferent tipus o per les escissions de grups armats. D'altra banda, cal destacar la

Gràfic 1.2. Intensitat dels conflictes armats

Gràfic 1.3. Intensitat per regions dels conflictes

dimensió regional o transnacional de molts conflictes africans, que s'explica principalment per la intervenció directa o encoberta per part de països veïns i per la presència de grups armats en països limítrofs. En aquest sentit, destaquen les clares vinculacions entre els conflictes de la R. Centreafricana, el Txad i el Sudan (Darfur), les incursions de les Forces Armades etiòps a Somàlia en suport del Govern Federal de Transició, l'activitat de grups armats d'origen rwandès a l'est de la RD Congo o la internacionalització del conflicte del nord d'Uganda provocada per l'expansió de les activitats de l'LRA al sud-est de la R. Centreafricana, el nord-est de la RD Congo i el sud-oest del Sudan.

Pel que fa a les causes, bona part **dels conflictes a Àfrica estan vinculats a la lluita per accedir al Govern** –el Txad, R. Centreafricana, Somàlia o el Sudan (meridional)– o fins i tot per modificar el tipus de sistema, com a Algèria. També hi ha diversos casos en què els greuges o les demandes per part de determinats grups culturals es tradueixen en peticions de més autogovern –com a Etiòpia (Ogaden), Uganda (nord) o el Sudan (Darfur)– o bé motiven enfrontaments comunitaris. Molts d'aquests enfrontaments, encara que es produeixin entre grups amb identitats col·lectives diferenciades, en el fons estan provocats per la competència o l'accés a determinats recursos i territoris, com a la RD Congo (est), el Sudan (meridional) o Nigèria (Delta del Niger). Pel que fa a la intensitat dels conflictes, el continent africà té alguns dels casos més mortífers de tot el planeta, com els casos de la RD Congo (est), Somàlia, el Sudan (Darfur) o Uganda (sud). No obstant això, cal assenyalar que durant l'any 2010 les hostilitats no van augmentar de forma significativa i, en termes generals, la situació de violència es va mantenir estable o, fins i tot, es va reduir respecte de l'any 2009. Finalment, cal destacar que a Àfrica més de la meitat dels conflictes s'han iniciat (o reiniciat) en l'última dècada, de manera que la durada mitjana dels conflictes (10 anys) és sensiblement inferior a la mitjana mundial (17 anys) i està clarament per sota de la d'Àsia, l'altre continent que alberga la major part dels conflictes armats actius.

A **Àsia**, la totalitat dels conflictes estan vinculats a la lluita pel canvi de sistema sociopolític o, sobretot, a les demandes d'autogovern o de reconeixement identitari per part de determinats grups culturals i minories. En efecte, dos terços dels conflictes a Àsia estan motivats per demandes d'autodeterminació, ja siguin en forma de més autonomia, d'independència o de reconeixement de drets col·lectius. A més, hi ha cinc casos en què els grups armats lluiten per un canvi de sistema. En els casos de l'Afganistan, el Pakistan (nord-oest) o el sud de les Filipines les motivacions per intentar subvertir el sistema són de tipus eminentment religiós, mentre que en els casos de l'Índia i les Filipines són de tipus polític i socioeconòmic. La major part dels conflictes a Àsia són interns, encara que alguns d'ells tenen, per diferents motius, una clara dimensió internacional –l'Afganistan, l'Índia (Jammu i Caixmir), el Pakistan (nord-

oest) o les Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf). Destaca especialment la presència de tropes nord-americanes a l'Afganistan i el Pakistan –on són més nombroses i entren en combat de forma sistemàtica– o al sud de les Filipines –on mantenen una tasca més discreta de suport a les tasques de contrainsurgència contra Abu Sayyaf. **Una altra de les característiques de la conflictitat a Àsia és que hi ha alguns països, com l'Índia, les Filipines o el Pakistan, que alberguen diversos conflictes armats, amb diferents causes, dinàmiques de guerra i localitzacions en el territori.** La mitjana de durada dels conflictes a l'Àsia supera els 25 anys i és clarament la més alta del món. En aquest sentit, cal destacar que a Àsia operen algunes de les insurreccions més antigues del planeta, com la KNU a Myanmar o els grups armats comunistes CPI-M i NPA, actius des dels anys seixanta a l'Índia i les Filipines, respectivament. Els motius per explicar la llarga durada dels conflictes a Àsia són variats i complexos, però segurament tenen relació amb la dificultat per resoldre disputes vinculades a la identitat, l'autodeterminació i la formació de l'Estat –cal recordar que la descolonització a Àsia es va iniciar abans que a Àfrica. A més, el fet que la presència d'actors internacionals en tasques de facilitació i mediació sigui inferior a la d'altres regions del planeta podria dificultar la construcció de ponts de diàleg i negociació en alguns d'aquests conflictes i, per tant, minvar les seves possibilitats de resolució.

La meitat dels conflictes a Àsia tenen una intensitat baixa, encara que cal destacar que tres dels conflictes de més intensitat del món –l'Afganistan, el Pakistan (nord-oest) i l'Índia (CPI-M)– tenen lloc al continent asiàtic. A més, en aquests tres casos, es va registrar durant el 2010 un augment substancial de la violència. D'altra banda, però, es va produir una disminució de la violència en regions com el nord-est de l'Índia o el sud de les Filipines.⁸ Excepte en el cas del MILF, que té un acord d'alto el foc amb el Govern filipí, la reducció de la violència en aquests casos esmentats té relació amb l'escassa capacitat bèl·lica dels grups armats. En aquest sentit, convé assenyalar que al continent asiàtic hi ha nombrosos grups que es caracteritzen per una enorme fragmentació i una escassa capacitat militar i implantació territorial –les Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf), l'Índia (Assam), l'Índia (Nagaland), Myanmar o Tailàndia (sud)–, però alhora també hi ha grups armats amb una gran capacitat bèl·lica i, fins i tot, de control territorial –el CPI-M a l'Índia, l'NPA i el MILF a les Filipines, els talibans a l'Afganistan o el Pakistan o l'LTTE a Sri Lanka abans de ser derrotat durant els primers mesos del 2009. Més enllà del qualificatiu de terroristes que pràcticament tots els governs utilitzen per denominar als seus respectius grups armats d'oposició, cal destacar que en alguns casos –com l'Afganistan, el Pakistan (nord-oest), l'Índia (Jammu i Caixmir) o les Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf)–, els governs vinculen estretament les seves estratègies de contrainsurgència a l'anomenada lluita global contra el terrorisme, de la qual obtenen legitimitat política i, en alguns casos, suport econòmic i militar.

8. Com ja s'ha comentat anteriorment, la reducció sostinguda de la violència a l'estat indi de Nagaland i la fi més dràstica i sobtada de les hostilitats en el cas de Sri Lanka van fer que els dos casos passessin a ser analitzats en el capítol de Tensions.

Pel que fa als conflictes armats en la resta de continents, el conflicte a Colòmbia continua sent un dels més llargs i letals de tot el món, amb un gran impacte en la població civil en termes de mortalitat i desplaçament forçat i amb alts índexs de violència en diverses regions del país. A **Europa**, el principal escenari de conflictitat va continuar sent Turquia i el Caucas nord. Els quatre conflictes de la regió van estar alimentats per les reivindicacions identitàries i de més autogovern dels grups armats. A diferència del PKK a Turquia, les reivindicacions dels grups insurgents de les repúbliques russes caucàsiques tenien, a més, un clar component religiós i incloïen la instauració d'estructures polítiques i sistemes legals de tipus islàmic. Malgrat les diferències entre el Daguestan, Ingúixia i Txetxènia en termes de composició demogràfica, història i objectius de la lluita armada, les dinàmiques de conflicte en les tres repúbliques tenen diversos aspectes en comú, com el *modus operandi* dels nombrosos grups armats actius o les operacions de contrainsurgència impulsades per Moscou. No obstant això, mentre que el 2010 la violència es va incrementar a Txetxènia i Daguestan, a Ingúixia es van reduir les hostilitats. A Turquia, la violència entre l'Exèrcit i el PKK es va incrementar malgrat els contactes exploratoris entre les parts i de l'alto el foc anunciat pel PKK a l'agost.

Finalment, en els tres conflictes armats a l'**Orient Mitjà**, els índexs de violència es van mantenir estables respecte al 2009, encara que amb diferències d'intensitat notables en cadascun dels casos. Així, l'Iraq, va continuar sent un dels conflictes armats més letals de tot el món, amb xifres de mortalitat superiors a les 4.000 persones. Els Estats Units van reduir substancialment la presència de les seves tropes al país, mentre que les Forces Armades iraquianes van advertir que no estarien disposades a fer-se càrrec de la seguretat fins d'aquí a una dècada. Al Iemen, tot i l'acostament entre les parts impulsat pel Govern de Qatar, la violència va tenir un seriós impacte sobre la població en termes de mortalitat i desplaçament forçós, de manera que organitzacions de drets humans van exigir la investigació de presumptes crims de guerra comesos per les parts bel·ligerants. El conflicte entre Israel i Palestina va ser el de menor intensitat de la regió pel que fa a víctimes mortals. Però, és un dels conflictes amb més capacitat de desestabilització regional i durant el 2010 van persistir la manca d'avenços en el diàleg entre les parts, els enfrontaments armats, els atacs aeris sobre Gaza i les restriccions d'accés als béns de primera necessitat i l'ajuda humanitària, uns fets que van provocar un greu impacte sobre la població civil.

1.3. Conflictes armats: evolució anual per regions

Àfrica

a) Àfrica Occidental

Nigèria (Delta del Níger)	
Inici:	2001
Tipologia:	Recursos, Identitat Intern
Actors:	Govern, MEND, MOSOP, NDPVF i NDV, Joint Revolutionary Council, milícies de les comunitats ijaw, itsereki, urhobo i ogoni, grups de seguretat privada
Intensitat:	1
Evolució:	↓

Síntesi:

El conflicte al Delta del Níger és fruit de les demandes no satisfetes de control dels beneficis dels recursos petrolers que es produeixen en aquestes terres. Diversos grups armats, entre els quals destaca el MEND (ijaw), exigeixen compensacions per l'impacte que les indústries extractives tenen sobre el seu territori, a més de participar de manera més equitativa en el repartiment dels beneficis obtinguts de les explotacions i una descentralització més gran de l'Estat nigerià. Els atacs contra instal·lacions petroleres i llocs militars, a més del segrest de treballadors, són els mètodes utilitzats habitualment per la insurrecció. D'altra banda, aquesta situació ha provocat l'enfrontament entre les diferents comunitats que habiten la regió pel control sobre la terra i els recursos.

Durant l'any va persistir la inestabilitat i els lents avenços en el procés de pau a la regió del Delta del Níger. Goodluck Jonathan, president en funcions des del febrer, va ser nomenat cap de l'Estat després de la mort al maig del seu predecessor, Umaru Yar'Adua. L'hospitalització de Yar'Adua des de novembre de 2009 va generar un buit de poder que va paraitzar el procés de pau, fet que va provocar la suspensió de la declaració d'alto el foc per part del MEND al gener. Posteriorment, es van produir accions violentes de caràcter esporàdic, com les que van tenir lloc a mitjan març, quan el MEND va reivindicar la detonació de dos cotxes bomba i, posteriorment, al juny, quan va assenyalar que s'havia enfrontat a una unitat militar governamental de la Joint Task Force (JTF) a l'estat del Delta. D'altra banda, a final d'agost es va confirmar **la mort d'un dels líders del MEND i de les bandes cults del Delta del Níger, Soboma George**, després de ser atacat a Port Harcourt (estat de Rivers). El MEND va acusar el Govern de la mort del líder i va criticar la seva inoperància i la seva incapacitat de protegir les persones que s'havien compromès amb l'amnistia. Una altra de les hipòtesis va ser la creixent tensió preelectoral de cara a les presidencials de gener de 2011 i l'ús dels *cults*⁹ per part dels polítics locals per acovardir opositors. Posteriorment, es van produir dues explosions durant la celebració del dia de

9. Les bandes *cults* a Nigèria són confraries sorgides inicialment en l'àmbit universitari durant els anys setanta; posteriorment s'han vinculat a activitats criminals i a la violència política al país.

la independència, l'1 d'octubre, a Abuja, que van provocar la mort de 12 persones. El MEND havia amenaçat prèviament amb la detonació de diverses bombes, i encara que al principi el grup va desmentir tenir responsabilitat en els fets, ja que diversos líders van condemnar l'atemptat, a mitjan octubre va amenaçar amb un nou atac. El mateix president Goodluck Jonathan va desmentir que el MEND estigués darrere d'aquest atac. L'atemptat podria estar vinculat a la mort de Soboma George i els retards en la implementació del programa de desarmament. Un dels líders del MEND, Henry Okah, va ser arrestat a Sud-àfrica acusat de ser el responsable dels fets. Aquest atac va ser el primer a la capital del país i podria posar en risc el procés de pau i suposar el retorn a les hostilitats. Finalment, cal destacar que es van continuar produint segrestos i assalts a les plataformes petrolieres del Delta durant tot l'any.

b) Banya d'Àfrica

Etiòpia (Ogaden)	
Inici:	2007
Tipologia:	Autogovern, Identitat Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, ONLF, OLF, milícies progovernamentals, UWSLF
Intensitat:	2
Evolució:	=

Síntesi:

Etiòpia és objecte de moviments de caràcter secessionista o de resistència al poder central des dels anys setanta. L'ONLF va sorgir el 1984 i opera a la regió etiòp d'Ogaden, al sud-est del país, per exigir un grau més alt d'autonomia per a la comunitat somali que habita aquesta regió. En diverses ocasions l'ONLF ha portat a terme activitats insurgents més enllà de la regió d'Ogaden, en col·laboració amb l'OLF, que exigeix al Govern una major autonomia de la regió d'Oròmia des de 1973. El Govern somali ha donat suport a l'ONLF contra Etiòpia, amb qui es va enfrontar pel control de la regió entre 1977 i 1978, guerra en la qual Etiòpia va derrotar Somàlia. La fi de la guerra entre Eritrea i Etiòpia el 2000 va suposar l'increment de les operacions del Govern per posar fi a la insurrecció a Ogaden, i després de les eleccions celebrades l'any 2005, els enfrontaments entre les Forces Armades i l'ONLF han anat augmentant.

Durant l'any **van persistir les informacions sobre accions bèl·liques per part de l'ONLF, l'Exèrcit i les milícies progovernamentals**. Les forces de seguretat van dur a terme accions contra la població civil acusada de col·laborar amb el grup insurgent, encara que els mitjans de comunicació independents només van poder accedir a les zones on el Govern va donar permís i en companyia de les seves forces de seguretat. Una de les accions més destacades de l'any va ser la confirmació per part de Somalilàndia del **desembarcament d'entre 200 i 700 milicians ogadeni** a les seves costes, a la regió d'Awdal. Aquesta informació sobre el desembarcament va ser ratificada per Etiòpia, que va afegir que aquest

contingent, d'uns 200 membres, hauria rebut suport i formació d'Eritrea i s'hauria lliurat a les forces de seguretat etiòps després de durs combats en què haurien mort uns 130 combatents, informació desmentida per l'ONLF. Aquest fet va confirmar la **progressiva internacionalització del conflicte** i va fer visible l'abast de les operacions que porten a terme ambdues parts. També es va tenir constància de **l'entrada de fins a un miler de militars etiòps a Somalilàndia**, segons fonts locals, que haurien rebut el suport militar de les autoritats locals per intentar neutralitzar l'ONLF. Aquestes mateixes fonts van reconèixer l'existència d'enfrontaments entre les forces etiòps i unitats de l'ONLF en diverses localitats d'Ogaden.

D'altra banda, cal assenyalar la signatura de l'acord de pau **entre el grup islamista UWSLF i el Govern** al juliol, que va posar fi a dècades de disputes. L'ONLF, principal grup insurgent de la regió i rival de l'UWSLF, va treure importància a l'acord i va destacar que aquest grup no tenia base de suport a Ogaden, i que la signatura responia a l'estratègia del Govern de mostrar una imatge de compromís amb la pau, tot i que els fets sobre el terreny ho van desmentir. No obstant això, al juny el Govern va informar de contactes amb l'ONLF i **el 12 d'octubre les autoritats i una facció dissident del grup ogadeni, liderada per Salahdin Abdurrahman Maow, van arribar a un acord**.¹⁰ El pacte va establir una amnistia per als membres del grup i la seva transformació en partit polític. No obstant això, una part de l'ONLF va continuar la lluita armada, i ambdues faccions es van considerar el principal nucli de la insurrecció i van qualificar l'altra part d'irrellevant. El portaveu de la facció activa de l'ONLF, Abderrahman Mahadi, va assenyalar que l'acord no tindria efectes perceptibles sobre el terreny. En compliment del pacte, les autoritats etiòps van anunciar l'alliberament d'un nombre indeterminat de rebels. Posteriorment, la facció activa de l'ONLF va anunciar diverses ofensives contra l'Exèrcit, que haurien causat nombroses víctimes mortals.

Somàlia	
Inici:	1988
Tipologia:	Govern Intern internacionalitzat
Actors:	Nou Govern Federal de Transició (GFT) –al qual s'ha unit la facció moderada de l'Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (ARS)– amb el suport d'Ahl as-Sunna wal-Jama'a, senyors de la guerra, Etiòpia, Estats Units, AMISOM, facció radical de l'Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (ARS) –formada per part dels Tribunals Islàmics (UTI), Hizbul Islam i Al-Shabab– i amb el suport d'Eritrea.
Intensitat:	3
Evolució:	=

Síntesi:

El conflicte armat i l'absència d'autoritat central efectiva al país té els seus orígens l'any 1988, quan una coalició de

10. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

grups opositors es va rebel·lar contra el poder dictatorial de Siad Barre i tres anys després van aconseguir enderrocar-lo. Aquesta situació va donar pas a una nova lluita dintre d'aquesta coalició per ocupar el buit de poder, que ha provocat la destrucció del país i la mort de més de 300.000 persones des de 1991, malgrat la fracassada intervenció internacional de principi dels noranta. Els diversos processos de pau per intentar instaurar una autoritat central han ensopagat amb nombroses dificultats, entre les quals destaquen els greuges entre els diferents clans i subclans que configuren l'estructura social somali, la ingerència d'Etiòpia i Eritrea, i el poder dels diversos senyors de la guerra. L'última iniciativa de pau va formar el GFT el 2004, que ha comptat amb el suport d'Etiòpia per intentar recuperar el control del país, parcialment en mans de la UTI. La facció moderada de la UTI s'ha unit al GFT i junts s'enfronten a les milícies de la facció radical de la UTI, que controlen part de la zona sud del país.

Durant l'any es van produir alguns canvis en la dinàmica del conflicte que podrien tenir greus conseqüències a curt i mitjà termini i suposen una **major internacionalització** del conflicte. La insurgència islamista va continuar duent a terme una creixent ofensiva contra les milícies del GFT i les tropes d'AMISOM. Aquestes van respondre bombardejant zones habitades per civils, fet que va incrementar el rebuig a la presència de les tropes estrangeres al país. A més de Mogadiscio, els enfrontaments van afectar a zones del centre i del sud del país. També es van produir combats entre al-Shabab i les autoritats de Puntlàndia, fet que va posar de manifest l'ampliació de les accions del grup armat cap al nord. Aquest increment respondria també als xocs directes entre al-Shabab i el moviment islamista moderat ASWJ –aliat del GFT des del març– que competeixen pel control de la regió de Galgadud, al centre del país. El fenomen d'internacionalització es va evidenciar amb la progressiva implicació de Kenya, amb l'anunci de la vinculació d'Al-Shabab a al-Qaida al febrer i amb la connexió entre la gihad de la Banya d'Àfrica i la gihad internacional. No obstant això, **documents filtrats per Wikileaks van revelar que els Estats Units reduïen la importància del suport de la gihad internacional a Somàlia**. Al mateix temps, les divisions en el si del GFT van forçar la dimissió del primer ministre Ali Shamarke i la seva substitució, després d'importantes tensions entre el sector del president del GFT i el del president del Parlament, Sharif Hassan. El president del GFT finalment va escollir com a nou primer ministre Mohammad Abdullahi Mohamed, àlies *Farmajo*, tecnòcrata no vinculat a la classe política i procedent de la diàspora.

No obstant això, els fets que van tenir més impacte van ser uns atemptats a Kampala (Uganda) al juliol reivindicats per Al-Shabab que van causar 76 víctimes mortals i una gran repercussió mediàtica. **Va ser la primera acció militar que el grup armat somali perpetrava fora de les fronteres de Somàlia**. Posteriorment, també es van produir alguns atemptats de menor envergadura a Kenya. Arran d'aquesta acció, la UA va convocar una cimera extraordinària a final de juliol en

què es va aprovar l'ampliació de l'AMISOM a uns 2.000 militars, aconseguint el màxim que estableix el seu mandat, 8.000 soldats. També la UA va ampliar les disposicions que permeten a la missió entrar en combat, una demanda llargament plantejada. Aquesta decisió s'uneix a la petició realitzada pel president somali, xeic Sharif Sheikh Ahmed, amb l'argument de la lluita contra el terrorisme, **d'ampliar la missió fins arribar als 20.000 militars** (acceptada per la IGAD i secundada per la UA). Aquesta proposta necessita el finançament de Nacions Unides i l'autorització del Consell de Seguretat. La UA també va expressar el seu desig d'imposar una zona d'exclusió aèria i un bloqueig naval. Finalment, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar al desembre un nou increment de tropes en un 50%, fins arribar als 12.000 militars. **Aquest increment podria suposar una greu escalada de la violència i la justificació de les accions d'Al-Shabab, grup cada cop més desacreditat, dividit i rebutjat per la població, i la reedició del clima de violència de principis dels noranta**. El Consell també va ampliar el mandat de la missió contra la pirateria en aigües somalis, que, fins al moment, ha estat un complet fracàs. Finalment, cal destacar el relleu del representant especial de l'ONU.

Sudan (Dardur)	
Inici:	2003
Tipologia:	Autogovern, Recursos, Identitat Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, milícies progovernamentals <i>janjaweed</i> , JEM, diverses faccions de l'SLA i altres grups armats
Intensitat:	3
Evolució:	=
Síntesi:	

El conflicte de Darfur sorgeix el 2003 entorn de demandes de més descentralització i desenvolupament de la regió per part de diversos grups insurgents, principalment SLA i JEM. El Govern va respondre a l'aixecament utilitzant les Forces Armades i les milícies àrabs *janjaweed*. La magnitud de la violència comesa per totes les parts contendents contra la població civil ha dut a considerar la possibilitat de l'existència d'un genocidi a la regió, on ja han mort 300.000 persones des de l'inici de les hostilitats segons Nacions Unides. Després de la signatura d'un acord de pau (DPA) entre el Govern i una facció de l'SLA el maig del 2006, la violència va augmentar, a més de generar la fragmentació dels grups d'oposició i un greu impacte regional pels desplaçaments de població, per la implicació sudanesa en el conflicte txadià i la implicació txadiana en el conflicte sudanès. La missió d'observació de la UA AMIS, creada el 2004, s'integra l'any 2007 en una missió conjunta UA/ONU, la UNAMID. Aquesta missió ha estat objecte de múltiples atacs, i és incapaç de complir amb el seu mandat de protegir la població civil i el personal humanitari.

Els elevats índexs de violència i inseguretat van persistir durant tot l'any en paral·lel a les diferents iniciatives i contactes pel que fa al procés de pau, que va roman-

dre estancat.¹¹ Tot i la signatura de l'acord d'alto el foc al febrer entre el Govern sudanès i el JEM, a l'abril es van reiniciar els combats. L'augment de la violència durant l'any no només va afectar a la població civil sinó que es va estendre als treballadors humanitaris i a la UNAMID, que van ser víctimes de segrestos, assalts i robatoris. Aquesta situació va forçar les agències humanitàries a reduir o suspendre les seves activitats a la zona en diverses ocasions durant tot l'any. La UNAMID va informar que només durant els mesos de maig i juny al voltant de 800 persones havien mort després de la reactivació de la violència. **Es van produir nombrosos atacs i enfrontaments als camps de desplaçats entre partidaris i detractors del procés de pau** pertanyents als diferents grups armats i milícies progovernamentals. L'últim informe del secretari general de l'ONU sobre la UNAMID va assenyalar a l'octubre que els enfrontaments entre el Govern i les forces insurgents havien desestabilitzat algunes àrees de la regió, i havien causat nous desplaçaments i impedit l'assistència humanitària, especialment a Jebel Marra, on el govern fins i tot va negar l'accés a la UNAMID. La presència d'armes lleugeres, la lluita per les terres i la tensió a les zones de recollida d'aigües van ser alguns dels motius principals pels quals es van continuar produint enfrontaments intercomunitaris a Darfur.

Al novembre, el cap de la UNAMID, Ibrahim Gambari, va alertar sobre l'augment de la violència a la regió a mesura que s'acostava el referèndum d'autodeterminació del sud del país. Alguns analistes van assenyalar que Khartoum podria intentar acabar amb la insurgència a Darfur abans que la possibilitat de la independència del sud dividís el país i que el pes relatiu de la regió occidental fos més gran al nord. En aquest sentit, el Govern va anunciar la seva voluntat d'arribar a un acord de pau per a Darfur abans que s'acabés l'any 2010, encara que els fets sobre el terreny no eren massa favorables. El JEM va reivindicar la llibertat de moviment per al seu líder, Khalil Ibrahim, per poder reiniciar el diàleg. Aquest es trobava a Líbia des que va ser expulsat del Txad al maig, quan intentava tornar a Darfur, com a conseqüència dels acords entre els governs txadià i sudanès assolits a principis d'any.¹² Per la seva banda, el líder d'una de les faccions més importants de l'SLA, Abdel Wahid al-Nur, va anunciar que es reuniria amb la cúpula de la seva formació a París per discutir una possible sortida política al conflicte de Darfur.

Sudan (meridional)	
Inici:	2009
Tipologia:	Territori, Recursos, Autogovern Intern
Actors:	Milícies de comunitats ètniques, Govern semiautònom del Sudan Meridional, Exèrcit del sud del Sudan (SPLA) partits polítics del sud

11. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

12. Vegeu el capítol 2 (Tensions).

13. Vegeu el capítol 2 (Tensions).

Intensitat: 2

Evolució: ↓

Síntesi:

Després de la signatura de l'acord de pau el 2005 entre el grup armat del sud SPLA i el Govern del Sudan, que va posar fi a un conflicte armat que va enfrontar el nord i el sud del país durant 20 anys, les rivalitats intercomunitàries a la zona meridional van reaparèixer en l'escenari de violència. Si bé els enfrontaments al principi es van cenyir als robatoris de bestiar entre comunitats enfrontades pel control de recursos i pastures, des de final de 2008 es va produir un canvi en el patró de violència, amb atacs directes a poblacions, morts de població civil i segrestos de menors. Des del Govern del Sudan Meridional es va acusar l'NCP, partit del president del Sudan, d'estar darrere de la violència, encara que diversos analistes van apuntar a la possibilitat que diferents grups polítics del sud estiguessin també interessats a mostrar la inviabilitat del projecte polític de l'SPLM, braç polític de l'antic grup armat, de cara al referèndum que decidiria sobre la secessió del sud respecte del nord previst per al 2011.

La situació al sud del país es va veure afectada per la celebració a l'abril de les primeres eleccions multipartidistes **des del 1986, enmig d'acusacions de frau i un clima general de violència i inseguretat**,¹³ i per la celebració el gener de 2011 del referèndum d'autodeterminació del sud, procés que generava temors sobre un possible esclat de violència. Encara que el clima de violència al sud va decaure en relació amb l'any anterior, segons va constatar la secretària general adjunta per a Afers Humanitaris de l'ONU, Valerie Amos, els conflictes intercomunitaris, els disturbis amb rerefons polític i els atacs per part de bandes armades –suposats membres de l'LRA ugandès– van impedir les operacions humanitàries a la zona. **Es va reduir la violència de caràcter intercomunitari** vinculada als robatoris de bestiar i la competència per la propietat de la terra, sobretot als estats d'Unity i Lakes. Tanmateix, va ser especialment preocupant el fet que el Govern del sud del Sudan decidís finançar milícies locals –els *Arrow Boys*– amb l'objectiu de combatre l'LRA. Nacions Unides va afirmar al setembre que des del gener havien mort almenys 700 persones i 152.000 haurien estat desplaçades per la violència.

Amb l'objectiu de reduir al màxim el clima de violència, el president del sud del Sudan, Salva Kiir, va concedir a mitjan octubre el perdó als oficials de l'Exèrcit que s'haguessin revoltat o enfrontat a les forces de l'SPLA abans o després de les eleccions d'abril. L'ordre va contemplar una amnistia per als membres de l'SPLA que es van revoltar després dels comicis –George Athor (Jonglei), Gatluak Gai (Unity) i David Yauyau (Jonglei)–, a més de Robert Gwang, el qual va dirigir un aixecament a la regió shilluk d'Upper Nile, i de Gabriel Tang, considerat com a principal responsable dels enfrontaments de Malakal (Alt Nil) de 2006 i 2008 que van provocar centenars de morts. **L'oferiment d'amnistia va**

respondre a un intent d'unificar posicions entre les múltiples sensibilitats polítiques del sud de cara al referèndum d'autodeterminació. A més, Salva Kiir va advertir del risc d'esclats de violència a gran escala si s'obstaculitzava el referèndum o si aquest patia retards.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

RD Congo (est)	
Inici:	1998
Tipologia:	Govern, Identitat, Recursos Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, milícies Mai-Mai, FDLR, FDLR-RUD, CNDP, FRF, PARECO, APCLS, grups armats d'Ituri, grup armat d'oposició burundès FNL, grups armats d'oposició ugandesos ADF-NALU i LRA, Rwanda, MONUC
Intensitat:	3
Evolució:	=
Síntesi:	

L'actual conflicte té els seus orígens en el cop d'Estat que va portar a terme Laurent Desiré Kabila el 1996 contra Mobutu Sese Seko, que va culminar amb la cessió del poder per part d'aquest el 1997. Posteriorment, el 1998, Burundi, Rwanda i Uganda, juntament amb diversos grups armats, van intentar enderrocar Kabila, que va rebre el suport d'Angola, el Txad, Namíbia, el Sudan i Zimbabue, en una guerra que ha causat al voltant de cinc milions de víctimes mortals. El control i l'espoli dels recursos naturals han contribuït a la perpetuació del conflicte i a la presència de les Forces Armades estrangeres. La signatura d'un alto el foc el 1999, i de diversos acords de pau entre 2002 i 2003, va comportar la retirada de les tropes estrangeres i la configuració d'un Govern de transició i posteriorment un Govern electe, el 2006, però no va suposar la fi de la violència a l'est del país, a causa del paper de Rwanda i de la presència de faccions de grups no desmobilitzats i de les FDLR, responsable del genocidi de Rwanda el 1994.

La situació durant l'any es va caracteritzar per la persistència de la violència i la inseguretat com a conseqüència de l'inici al gener de l'Operació Amani Leo, en substitució de la controvertida Kimia II, en què la MONUC havia donat suport a l'Exèrcit, i en el marc de la qual els soldats congolesos van cometre greus violacions dels drets humans. 1.400 civils van morir a mans dels exèrcits de la RD Congo (FARDC), de Rwanda i dels grups armats durant l'Operació Kimia II l'any 2009, i

almenys **8.000 dones van ser violades** durant la campanya, segons la UNFPA.¹⁴ En el marc d'Amani Leo, **les FARDC també van rebre el suport de la MONUC per intentar neutralitzar el grup armat rwandès FDLR**. Aquesta nova operació es va centrar principalment en la província de Kivu Sud, tot i l'increment de la inestabilitat a Kivu Nord, tal com han assenyalat diverses fonts. L'organització Global Witness (GW) també va denunciar que **l'exgrup armat CNDP, integrat a les FARDC, controlava l'explotació dels recursos naturals a la zona. GW va afegir que el CNDP havia establert una xarxa d'extorsió i mantingut les antigues estructures de comandament** i l'agenda política prèvia a la seva integració, i fins i tot un dels seus líders, Bosco Ntaganda, buscat pel TPI, estaria ocupant càrrecs de responsabilitat en l'operació. L'International Crisis Group (ICG) va qualificar de fràcàs l'aproximació militar per resoldre el conflicte.¹⁵ L'organització IDMC va denunciar l'augment del desplaçament intern durant els dos últims anys, que va arribar a l'octubre a la xifra de 1.710.000 de persones. Cal remarcar la creixent inestabilitat i les operacions militars a Ituri i contra l'LRA a Haut i Bas Uélé (província d'Orientale), les operacions militars a Beni contra el grup armat ugandès ADF / NALU (Kivu nord) i la reducció de la violència a la província d'Equateur.¹⁶

El president Joseph Kabila va forçar la retirada de la MONUC abans de les eleccions de 2011, i la missió va passar a denominar-se, a partir l'1 de juliol, Missió d'Estabilització de les Nacions Unides a la República Democràtica del Congo (MONUSCO). **La MONUSCO estarà desplegada fins al 30 de juny de 2011, i les seves tasques seran la protecció de la població civil i dels actors humanitaris**. L'OXFAM i la Harvard Humanitarian Initiative van assenyalar la persistència de la violència sexual com a arma de guerra i un augment de la violència sexual comesa per la població civil.¹⁷ El representant especial del secretari general de l'ONU, Roger Meece, va assenyalar que la MONUSCO era incapaç de garantir la protecció de la població civil amb el nombre de tropes i capacitats disponibles. En aquest sentit, es va produir un dels esdeveniments més greus dels últims anys que va posar en relleu aquesta situació: **entre final de juliol i principi d'agost es van cometre més de 300 violacions sexuals,¹⁸ principalment de dones i menors, per part de les FDLR i una milícia Mai-Mai a la regió de Walikale**. Els fets no van tenir resposta de la MONUSCO, tot i que havien tingut constància de moviments rebels a la zona. Finalment, cal destacar la publicació per part de l'OACNUDH de l'estudi més detallat fins ara sobre les violacions massives dels drets humans comesos al país entre 1993 i 2003 per part dels exèrcits de la regió,¹⁹ així com dels diversos grups

14. Vegeu el capítol 6 (Gènere).

15. International Crisis Group. *Congo: Pas de Stabilité au Kivu Malgré le Rapprochement avec le Rwanda*. Rapport Afrique n.º 165. Nairobi/Bruxelles: ICG, 16 de novembre de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/fr/regions/afrique/afrique-centrale/rd-congo/165%20Congo%20Pas%20de%20stabilite%20au%20Kivu%20malgre%20le%20rapprochement%20avec%20le%20Rwanda.aspx>>

16. Vegeu el capítol 2 (Tensions).

17. Harvard Humanitarian Initiative. *Now, The World Is Without Me*. Cambridge: HHI i Oxfam International, abril de 2010. <<http://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/DRC-sexual-violence-2010-04.pdf>>

18. Vegeu el capítol 5 (Drets Humans) i el capítol 6 (Gènere).

19. L'informe va posar de manifest que tots els actors armats governamentals i no governamentals van cometre violacions massives dels drets humans contra la població civil i va recomanar la creació d'una nova comissió de veritat i reconciliació així com d'un tribunal de caràcter mixt que investigui la possibilitat que s'hagin comès actes de genocidi i crims contra la humanitat. Alt Comissionat de Nacions Unides per als Drets Humans. *Rapport du Projet Mapping concernant les violations les plus graves des droits de l'homme et du droit international humanitaire commises entre mars 1993 et juin 2003 sud le territoire de la République Démocratique du Congo*. Ginebra: ACNUDH, agost de 2010. <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/ZR/DRC_MAPPING_REPORT_FINAL_FR.pdf>

armats locals o d'origen extern, amb el suport dels països veïns.²⁰ La inclusió d'informacions que poguessin ser qualificades de genocidi va provocar l'amenaça de Rwanda de retirar les seves tropes de la missió de manteniment de la pau de Darfur (Sudan).

R. Centreafricana	
Inici:	2006
Tipologia:	Govern Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, APRD, UFDR, escissions de la UFDR (FURCA, MJLC), FDPC, França, FOMUC, MINURCAT grup armat ugandès LRA, zaraguines (assaltadors de camins)
Intensitat:	1
Evolució:	=

Síntesi:

Durant l'any 2006 la situació al país es va agreujar per l'increment de les activitats de diversos grups insurgents que denunciaven la falta de legitimitat del Govern de François Bozizé, producte d'un cop d'Estat contra el president Ange Félix Patassé entre els anys 2002 i 2003. El Govern de Bozizé ha estat acusat de mala gestió dels fons públics i de divisió de la nació. La insurrecció té dos fronts: en primer lloc, en la poblada zona centre i nord-oest del país, l'APRD, dirigit per Jean-Jacques Demafotuh, s'ha enfrontat al Govern de Bozizé i ha reivindicat un nou repartiment del poder polític. El segon front se situa al nord-est del país, on cal destacar l'escalada de les operacions d'insurrecció per part de la coalició de grups UFDR. A aquesta inestabilitat es va sumar l'aparició al nord-oest de nombroses bandes d'assaltadors de camins, coneguts com els zaraguines, i la presència del grup armat ugandès LRA al sud-est del país.

Les qüestions més destacades de l'any van ser la persistència de la inestabilitat i la violència a l'est, nord-est i sud-est, la retirada de la missió MINURCAT, i els lents avenços de cara a la celebració de les eleccions presidencials. El nord-est de la R. Centreafricana va continuar afectat per conflictes interètnics, bandidatge i activitats delictives transfrontereres, segons va assenyalar el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, al llarg de l'any. Les principals zones afectades van ser les prefectures de Vakaga i Haute Kotto (nord), encara que també es van produir accions a Haut-Mboumou (est). A la zona de responsabilitat de la MINURCAT hi va haver, almenys, tres grups armats que van continuar sent una amenaça per a la seguretat de la població i les Forces Armades centreafricanas (FACA): la UFDR, l'MJLC i la CPJP. Només la UFDR i l'MJLC s'havien compromès, mitjançant la signatura d'un acord de pau amb el Govern, a participar en un programa de DDR que encara no ha començat, mentre que el CPJP i una facció de l'MJLC va continuar duent a terme accions esporàdiques durant tot l'any. No obstant això, els atacs del grup armat ugandès LRA van ser l'altre focus d'inseguretat en constant augment durant l'any al nord-est i

sud-est, amb execucions, saquejos, atacs a localitats i segrest de menors.²¹

La MINURCAT, el mandat de la qual es limitava a la protecció dels camps i no al control de les accions de criminalitat, va dur a terme la retirada organitzada del contingent durant l'any, tal com estava acordat per les pressions del Txad. A l'octubre va iniciar la fase definitiva de la retirada de Birao, que va culminar a finals de desembre. Aquesta situació va generar **un buit de seguretat pel fet que les FACA no van poder assumir el desplegament** a la zona ni mantenir contingents addicionals. Aquest fet es va posar de manifest amb l'atac que va dur a terme el CPJP a Birao a final de novembre després de la retirada de la MINURCAT. Posteriorment, **les Forces Armades txadianes van penetrar a la R. Centreafricana, van atacar la localitat i van forçar la retirada del CPJP, causant la mort d'un nombre indeterminat de civils**. El Govern va anunciar la mort de quatre soldats i de 71 rebels. Des de 2009 els atacs i accions esporàdiques de violència dels grups no signants de l'acord i l'LRA van provocar un nou increment del desplaçament, i es va arribar als 192.000 desplaçats interns al novembre.²² Els últims brots de violència van posar de manifest la fragilitat del procés de pau i van generar un clima de preocupació sobre la necessària estabilitat durant les eleccions presidencials, segons va destacar l'IDMC. Respecte a aquesta qüestió, durant el tercer trimestre de l'any es van produir avenços importants. Enmig d'un clima de tensió, estancament i amenaces de boicot i paralització del procés, finalment el Govern, els partits opositors i els exgrups armats van arribar a un acord l'11 d'agost per relançar el procés electoral, pel qual les eleccions presidencials se celebrarien el 23 de gener de 2011 (i la segona volta el 20 de març), després d'haver estat postposades dues vegades aquest any. L'acord preveu l'adopció d'un codi de bona conducta electoral. Tot i que el procés es va desencallar parcialment, hi va haver nombrosos retards en l'elaboració del cens i desacords entre Govern i oposició pel canvi de calendari electoral.

Txad	
Inici:	2006
Tipologia:	Govern Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, nova coalició de grups armats (UFR, ANCD, MONASAP), milícies sudaneses janjaweed, Sudan, França
Intensitat:	1
Evolució:	↓

Síntesi:

El cop d'Estat frustrat de 2004 i la reforma de la Constitució de 2005 boicotejada per l'oposició són el germen d'una insurrecció que intensifica la seva activitat durant l'any 2006, amb l'objectiu d'enderrocar el Govern autoritari d'Idriss Déby. Aquesta oposició està formada per diversos grups i militars desafectes al règim. A això s'afegeix l'antagonisme entre tribus àrabs i

20. Vegeu el capítol 5 (Drets humans).

21. Vegeu Uganda (nord) en aquest capítol.

22. Vegeu el capítol 4 (Crisis humanitàries).

poblacions negres a la zona fronterera entre el Sudan i el Txad, vinculat a greuges locals, competència pels recursos i l'extensió de la guerra que pateix la veïna regió sudanesa de Darfur, com a conseqüència de les operacions transfrontereres dels grups armats sudanesos i les milícies àrabs progovernamentals sudaneses janjaweed. Aquestes han atacat les poblacions i camps de refugiats de Darfur situats a l'est del Txad, fet que ha contribuït a una escalada de la tensió entre el Sudan i el Txad, que s'acusen de donar suport, cadascun d'ells, a la insurrecció de l'altre país.

La situació de violència va tenir dos eixos principals: **la retirada de la missió MINURCAT exigida pel Txad i la fragmentació i desmembrament de la insurrecció txadiana derivada dels avenços en la posada en marxa de l'acord de pau entre el Sudan i el Txad.** Al gener, el Govern va anunciar la seva voluntat de no renovar la missió pel fracàs en la garantia de protecció de la població i l'incompliment del desplegament. A més, el Govern va considerar que els cossos de seguretat txadians podien assumir aquestes tasques. Nacions Unides va aconseguir pactar una retirada gradual amb una reducció parcial del contingent al juliol i definitiva al desembre, enmig de crítiques per part de la comunitat humanitària al Govern i la preocupació pel possible buit de seguretat a l'est. Encara que va persistir la inseguretat, aquesta va disminuir ja que durant la segona part de l'any es va produir una reducció del nombre d'incidents per diversos factors, com una estació de pluges més forta que en anys anteriors, que va limitar la circulació per terra, més vigilància per part dels cossos de seguretat txadians, i la millora de les relacions entre el Txad i el Sudan, que va derivar en la posada en marxa de la força conjunta de vigilància de la frontera comuna, segons va destacar el secretari general de l'ONU.

Com a conseqüència de l'acord de pau de gener entre el Sudan i el Txad,²³ ambdós països es van comprometre a posar fi a la presència de les insurreccions respectives als seus territoris, fet que va significar canvis importants en el conflicte i va dur la revolta txadiana a la vora del col·lapse. **La millora de les relacions bilaterals va comportar moviments en el si de l'oposició armada txadiana, i va significar la progressiva desintegració de la coalició rebel UFR.** La UFR i el Govern sudanès van mantenir contactes per buscar una sortida negociada a la situació, ja que en alguns moments les autoritats sudaneses havien amenaçat de procedir al desarmament forçós de la insurrecció txadiana i a la seva expulsió. Al maig el líder rebel Mahamat Nouri, un dels principals membres de la UFR, va abandonar la coalició i va crear una nova agrupació, l'ANCD, formada per quatre dels grups que van crear la UFR l'any 2009. La combinació de la fragilitat i volatilitat de la coalició i la pèrdua del suport sudanès va portar a un progressiu ensorrament de la insurgència. Durant la segona meitat de l'any es van produir desercions successives i repatriacions voluntàries de centenars d'insurgents txadians, i

algunes fonts van elevar a 4.000 els combatents pertanyents a la coalició UFR de Timane Erdimi, l'UFDD de Mahamat Nouri, el CDR i l'UFDD/F d'Abdelwahid Aboud que van depositar les armes i van demanar l'amnistia. En un clima de confusió, fonts oposidores txadianes van afirmar que l'UFDD/F podria haver-se unit a l'Exèrcit sudanès i sectors propers al grup sudanès JEM van assenyalar que el Sudan podria haver desplaçat combatents txadians cap a l'est del Sudan, fet que hauria indignat el president txadià Idriss Déby, ja que suposava un incompliment de l'acord entre els dos països. Finalment, altres fonts van afegir que, malgrat el deteriorament de les capacitats de la insurgència, la revolta contra el Govern d'Idriss Déby continuava activa. Al novembre, quatre excomandants de l'UFDD van ser arrestats al seu retorn al Txad, una decisió que podria dissuadir la resta de lliurar les seves armes i que va posar en dubte la política de «mà estesa» del Govern.

Uganda (nord)	
Inici:	1986
Tipologia:	Autogovern, Identitat Intern internacionalitzat
Actors:	Forces Armades ugandeses, centreafricanes, congolese i del Govern semiautònom del Sudan Meridional, milícies progovernamentals de la RD Congo i del Sudan Meridional, LRA
Intensitat:	3
Evolució:	=
Síntesi:	

El nord d'Uganda sofreix des de 1986 un conflicte en el qual el grup armat de l'oposició, LRA, mogut pel messianisme religiós del seu líder, Joseph Kony, intenta enderrocar el Govern de Yoweri Museveni, instaurar un règim basat en els Deu Manaments de la Bíblia i treure de la marginalització la regió nord del país. La violència i la inseguretat causada pels atacs de l'LRA contra la població civil, el segrest de menors per augmentar les seves files (al voltant de 25.000 des de l'inici del conflicte) i els enfrontaments entre el grup armat i les Forces Armades (juntament amb les milícies progovernamentals) han provocat la mort d'unes 200.000 persones i el desplaçament forçat d'uns dos milions de persones en el moment més àlgid del conflicte. L'LRA va anar ampliant les seves activitats als països veïns on va establir les seves bases, gràcies a la incapacitat de la RD Congo i la R. Centreafricana per frenar-lo i la complicitat del Sudan. Entre 2006 i 2008

es va celebrar un procés de pau que va aconseguir establir un cessament d'hostilitats, encara que va fracassar, i el desembre de 2008 els exèrcits ugandès, congolès i del Sudan meridional (SPLA) van portar a terme una ofensiva contra l'LRA, fet que va provocar la disgregació del grup cap al nord de la RD Congo, el sud-est de la R. Centreafricana i el sud-oest del Sudan, on va continuar l'ofensiva.

23. Vegeu el capítol 2 (Tensions) i 3 (Processos de pau).

Durant tot l'any va persistir la violència i la inseguretat a la zona fronterera entre la R. Centreafricana, la RD Congo i el Sudan. L'ACNUR va anunciar que entre gener i octubre, el grup armat ugandès LRA havia portat a terme almenys 240 atacs contra civils, que van causar 344 víctimes mortals. La població de zones remotes va ser la principal víctima del grup, i va patir execucions indiscriminades, segrestos, violacions, mutilacions, saquejos i destrucció de propietats. La gent tenia por de tornar als seus camps per conrear la terra, la qual cosa la convertia en dependent de l'ajuda humanitària, segons l'ACNUR. La inseguretat i les pessimes infraestructures de la zona van dificultar l'accés de l'assistència humanitària a les comunitats afectades. **Des de desembre de 2008, l'LRA ha executat unes 2.300 persones, n'ha segrestades 2.500 o 3.000 i ha provocat el desplaçament de prop de 400.000 persones**, segons l'ACNUR i altres organitzacions. D'aquestes, 268.000 es troben desplaçades a la província d'Oriental (nord-est de la RD Congo), 120.000 a Equatòria Occidental (sud del Sudan) i 30.000 al sud-est de la R. Centreafricana. Diversos analistes i membres del Govern centreafricà van assenyalar, a més, que el grup armat LRA va estendre els seus atacs cap a la zona nord de la R. Centreafricana fronterera amb el Sudan i el Txad. L'Exèrcit ugandès va afirmar que el líder de l'LRA, Joseph Kony, es trobava a final d'any a la regió sudanesa de Darfur amb la complicitat i permissivitat del Govern del Sudan. A més, es va tenir constància d'enfrontaments entre grups armats del Darfur i l'LRA.

D'altra banda, la R. Centreafricana, la RD Congo, el Sudan i Uganda van acordar a l'octubre en una reunió celebrada a Bangui i afavorida per la UA la creació d'una brigada conjunta que rebrà el suport de la UA i en què participaran possiblement Nigèria i Sud-àfrica, en ser els únics països africans que disposen de capacitat logística per dur a terme el pla militar. La proposta contempla l'establiment de patrulles frontereres conjuntes, i estarà coordinada per un representant especial de la UA. Finalment, cal remarcar **la signatura per part del president dels Estats Units, Barack Obama, de l'LRA Disarmament and Northern Uganda Recovery Act el 24 de maig**, la implementació de la qual podria comportar importants canvis en el conflicte armat. Segons aquesta llei, aconseguida després d'una campanya de *lobby* de diverses ONG i congressistes sensibilitzats amb el conflicte, els Estats Units hauran de desenvolupar una estratègia per protegir la població civil i un pla de rehabilitació del nord d'Uganda i els altres països de la regió afectats per les activitats de l'LRA.

d) Magrib i Nord d'Àfrica

Algèria	
Inici:	1992
Tipologia:	Sistema Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GSPC) / organització d'al-Qaida al Magrib

Islàmic (AQMI), Govern de Mauritània, Mali i Níger

Intensitat:	2
Evolució:	=

Síntesi:

El conflicte es va iniciar amb la il·legalització del Front Islàmic de Salvació (FIS) el 1992 després de guanyar les eleccions municipals (1990) i legislatives (1991) enfront del partit històric que havia liderat la independència del país, el Front d'Alliberament Nacional. El triomf del FIS es va produir en el marc del creixement d'un moviment islamista en els anys setanta que responia al descontentament de la població, exacerbat a la dècada dels vuitanta amb la crisi econòmica i la falta d'espais de participació política. Després de la il·legalització del FIS per part de l'Estat Major i la destitució del Govern, es va iniciar un període de lluita armada entre diversos grups (EIS, GIA i el GSPC, escindit del GIA i convertit en AQMI el 2007) i l'Exèrcit, que tenia el suport de milícies d'autodefensa. El conflicte va provocar uns 150.000 morts durant els noranta, la majoria civils, enmig d'acusacions d'implicació de l'Exèrcit i de grups islamistes en les massacres. Malgrat els processos de reconciliació impulsats pel Govern, el conflicte s'ha cobrat milers de víctimes des de l'any 2000 i en l'actualitat es focalitza a l'AQMI i a l'ampliació de les seves operacions més enllà del territori algerià, especialment a països del Sahel.

Les accions d'al-Qaida al Magrib Islàmic (AQMI) van retrocedir a Algèria però van guanyar terreny als països del Sahel i van obtenir gran notorietat mediàtica especialment pel segrest de ciutadans europeus.

A escala local, les autoritats algerianes van intensificar les operacions de seguretat i van reforçar la seva presència amb més de 3.000 efectius al sud del país, a la zona fronterera amb Mali, Mauritània i Níger, i durant l'any van llançar operacions a gran escala per assetjar cèl·lules insurgents. **Els enfrontaments, emboscades i atacs que van involucrar les forces de seguretat algerianes i membres d'AQMI van causar més de 200 víctimes mortals.** Els operatius contra AQMI van motivar que tropes algerianes –i també mauritanes– traspasessin les fronteres i entressin a Mali. En l'àmbit regional, Alger va liderar iniciatives de lluita conjunta contra l'ex-GSPC. Amb seu a la localitat algeriana de Tamanrasset, a l'abril es va posar en marxa un comando conjunt de lluita anti-terrorista que reuneix els països d'Algèria, Mali, Mauritània i Níger, amb la finalitat de millorar l'eficàcia en el control del territori des d'un punt de vista militar i estratègic. A final de setembre, també es va acordar l'establiment d'un centre d'intel·ligència conjunt per al Sahel.

Malgrat les iniciatives de coordinació, les polítiques d'alguns països respecte a AQMI van generar tensions diplomàtiques, en especial les decisions relacionades amb l'excarceració de presos islamistes i el lliurament de diners a canvi de l'alliberament de segrestats. En aquest àmbit, Algèria va mantenir la seva oposició total a pagar rescats. Pel que fa als ostatges en mans d'AQMI, durant l'any es van alliberar un francès i tres espanyols, mentre que un altre ciutadà gal va ser executat després d'un frustrat intent de rescat per part de forces

franceses i mauritanes.²⁴ Al setembre, cinc francesos, un malgaix i un togolès van ser segrestats per AQMI i fins a final d'any estaven en mans d'aquesta organització. Pel que fa a les iniciatives internacionals de combat a AQMI, cal destacar que a mitjan any el comandament militar dels Estats Units per a Àfrica, AFRICOM, va realitzar maniobres conjuntes amb l'univers de la regió, després d'identificar aquesta zona com la segona de més risc al continent després de la banya d'Àfrica. A l'octubre, el G-8 va organitzar una conferència a Mali sobre la lluita contra AQMI en què Algèria va rebutjar participar en considerar que és una tasca que ha de ser liderada per països de la regió, i per les seves reticències a més presència occidental a la zona. Més enllà de la lluita contra AQMI, el Govern algerià va destacar que des de la posada en marxa de l'acord de pau i reconciliació el 2005, un total de 7.500 islamistes havien abandonat les armes, mentre que 1.290 havien estat assassinats.

Amèrica

Colòmbia	
Inici:	1964
Tipologia:	Sistema Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, FARC, ELN, nous grups paramilitars
Intensitat:	3
Evolució:	=
Síntesi:	

L'any 1964, en el marc d'un pacte d'alternança en el poder entre els partits liberal i conservador (Front Nacional), que exclouïa tota alternativa política, van néixer dos moviments d'oposició armada: l'ELN (d'inspiració guevarista i amb suport obrer i universitari) i les FARC (amb influència comunista i de base camperola). A la dècada dels setanta van aparèixer diversos grups més (M-19, EPL, etc.), que van acabar negociant amb el Govern, impulsant una nova Constitució (1991) que estableix els fonaments d'un Estat Social de Dret. A la fi dels anys vuitanta van sorgir diversos grups d'autodefensa, paramilitars instigats per sectors de les Forces Armades, d'empresaris i de polítics tradicionals en defensa de l'estatu quo i del manteniment dels negocis il·legals amb una estratègia de terror. L'activitat del narcotràfic influeix en l'esfera econòmica, política i social i contribueix a l'increment de la violència.

L'exministre de Defensa, Juan Manuel Santos, va obtenir la Presidència a l'agost amb el suport més alt de tota la història electoral del país. A diferència del seu antecessor, Álvaro Uribe, el nou cap d'Estat va restablir les relacions diplomàtiques amb Veneçuela i l'Equador i va mostrar més preocupació pel tema de la integració regional i el paper d'UNASUR. **El nou Govern va optar per abordar el tema del conflicte intern, a partir de la compensació a les víctimes, i no va rebutjar l'eventualitat d'una negociació condicionada amb la guerrilla** (alliberament d'ostatges i segrestats, fi del reclutament de menors i suspensió d'accions militars). Per la seva ban-

da, les FARC van mostrar la seva disposició al diàleg amb el nou Govern sobre la base d'abordar cinc eixos temàtics –sobirania, tinença de la terra, model econòmic, drets humans i DIH. Per a això, els insurgents van anunciar, a través de la medidora Piedad Córdoba, l'alliberament d'un grup d'ostatges. Així mateix, l'ELN va proposar al Govern un alto el foc bilateral i la represa de les converses suspeses durant el mandat d'Uribe.

Els informes de Nacions Unides han indicat que el 2010 es va produir un augment de les víctimes entre combatents en relació amb l'any anterior i que es va intensificar la confrontació armada, com també els seus efectes entre la població civil. **El Ministeri de Defensa va informar d'un total de 1.161 enfrontaments amb els grups rebels –una mitjana de 3,5 diaris– que van provocar la mort en combat de 488 militars i 2.052 ferits** durant l'any. La força aèria va incrementar els seus atacs contra els rebels, en un dels quals va morir *Mono Jojoy*, el cap militar més important de les FARC–, alhora que el nombre de víctimes ocasionades per les mines antipersonals sembrades per la guerrilla va continuar augmentant. D'altra banda, **el fenomen de «reparamilitarització» en vastes regions del país va preocupar el Govern** ja que les anomenades Bandes Criminals (BACRIM), lligades al narcotràfic i sectors corruptes l'Exèrcit i la Policia, han incrementat les seves accions contra diversos dirigents de l'oposició i la població civil. La Comissió Nacional de Reparació i Reconciliació (CNRR) va calcular que més de 6.000 homes armats –molts d'ells paramilitars desmobilitzats durant el mandat d'Uribe– pertanyen a aquestes estructures que es dediquen a l'espoliació de terres, l'extorsió, el narcotràfic i l'assassinat de líders comunals a les zones rurals. L'augment de la criminalitat a les principals ciutats del país podria tenir relació amb l'expansió d'aquests grups, segons diversos analistes.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

Afganistan	
Inici:	2001
Tipologia:	Sistema Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, coalició internacional (liderada pels Estats Units), ISAF (OTAN), milícies talibanes, senyors de la guerra
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Síntesi:	

El país ha viscut en conflicte armat pràcticament de forma ininterrompuda des de la invasió de les tropes soviètiques el 1979, quan es va iniciar una guerra civil entre les Forces Armades (amb suport soviètic) i guerrilles anticomunistes islamistes (mujahidins). La retirada de les tropes soviètiques el 1989 i l'ascens dels mujahidins al poder el 1992 en un context de caos i d'enfrontaments interns entre les diferents faccions anticomunistes, va suposar l'aparició del moviment tali-

24. Vegeu el resum sobre Mauritània en el capítol 2 (Tensions).

bà, que a la fi de la dècada dels noranta controlava la pràctica totalitat del territori afganès. El novembre de 2001, després dels atemptats de l'11 de setembre d'al-Qaida, els Estats Units van envair el país i van derrotar el règim talibà. Després de la signatura dels acords de Bonn es va instaurar un Govern interí liderat per Hamid Karzai, posteriorment confirmat per les urnes. Des de 2006 s'ha produït una escalada de violència al país, motivada per la recomposició de les milícies talibanes.

La situació a l'Afganistan es va deteriorar encara més, amb un augment del nombre de víctimes mortals. Les baixes civils, entre morts i ferits, van augmentar un 20% durant els deu primers mesos de l'any respecte al mateix període del 2009, amb un balanç preliminar d'uns 2.412 morts i 3.803 ferits en aquests mesos, segons la UNAMA. El 76% de les baixes civils es van atribuir a grups antigovernamentals (25% més que el 2009), que en la major part dels casos van usar artefactes explosius i atemptats suïcides com a estratègia, mentre van disminuir les produïdes per forces governamentals, que van constituir el 12% (un 18% menys que el 2009). Per la seva banda, les tropes internacionals a l'Afganistan van registrar el major nombre de baixes al país des de 2001, amb 711 morts durant el 2010. També el CICR va alertar d'un empitjorament de la situació el 2010 i va advertir de les dificultats d'accés dels civils a l'assistència mèdica a les zones rurals. Només entre juny i final d'octubre, 134 empleats d'ONG van ser segrestats i durant l'any hi va haver una mitjana de tres atemptats suïcida per setmana, principalment contra militars internacionals, policies i funcionaris afganesos. El primer trimestre, **els Estats Units i el Regne Unit van llançar l'operació militar més gran a l'Afganistan des de 2001**, coneguda com a Operació Mushtarak, amb el desplegament de 15.000 soldats internacionals i centenars de forces afganeses a la província de Helmand. L'objectiu era atacar districtes d'aquesta província clau per a les comunicacions dels grups armats. Centenars de civils es van desplaçar a causa de la violència. Així mateix, **la insurgència talibana va intensificar els seus atacs** contra tropes internacionals al maig i juny, davant els plans de la ISAF de llançar una ofensiva sobre Kandahar, que es va iniciar finalment al setembre, juntament amb tropes afganeses, per prendre el control d'aquesta província meridional i feu de la insurgència talibana. Només en aquesta zona, entre agost i setembre, més de 1.000 civils van resultar ferits, el doble que durant el mateix període del 2009, segons el CICR. Entre les seves accions a Kandahar, les milícies talibanes van atacar al maig la base més gran de l'OTAN, així com la base aèria nord-americana de Bagram. L'augment de la violència en aquesta província va obligar l'ONU a tancar la seva missió a la zona.

D'altra banda, el Govern afganès va retardar quatre mesos les eleccions –que es van celebrar finalment al setembre–, al·legant manca de fons i problemes de seguretat. Els comicis es van veure afectats per la violència,

amb uns 600 atacs arreu del país en la jornada de votació, així com per frau en el procés. La comissió electoral va invalidar una quarta part dels vots (1,3 milions) i desqualificar 24 dels candidats guanyadors per irregularitats. En l'àmbit internacional, la cimera de l'OTAN de novembre a Lisboa va aprovar un pla de transició per a l'Afganistan que preveu la transferència de l'autoritat sobre el seu territori al Govern de Kabul i un acord d'associació amb l'Afganistan per donar cobertura a la permanència d'instructors i assessors de l'OTAN a partir de 2014, sense unitats de combat. Al seu torn, els Estats Units van incrementar en 30.000 efectius el nombre de soldats a l'Afganistan. El Ministeri de Defensa dels Estats Units, per la seva banda, va alertar al novembre sobre l'augment de l'abast geogràfic de les milícies talibanes, la major sofisticació dels seus atacs, el subministrament d'armes i entrenament d'aquestes per part de l'Iran i els refugis talibans a la frontera entre el Pakistan i l'Afganistan. Alguns informes presentats a Defensa per comandants nord-americans assenyalaven

un avanç insurgent a l'est del país, mentre el gruix de les tropes el 2010 va continuar concentrat al sud. Segons uns documents confidencials de la UNAMA difosos pel *Wall Street Journal*, el sud del país continuava en situació de molt alt risc, mentre augmentaven al nord les zones de mig i alt risc. D'altra banda, segons els cables difosos per Wikileaks, els països de la UE mantenien les seves tropes a l'Afganistan per deferència als Estats Units. Aquests documents també informaven de la frustració dels Estats Units cap al Govern afganès pels elevats nivells de corrupció. D'altra banda, el moviment dels talibans va negar públicament haver participat en converses amb les autoritats i van rebutjar la idea d'una negociació,²⁵ en contrast amb informacions de premsa durant l'any, encara que diversos grups armats sí va expressar la seva disposició a desarmar-se i reintegrar.

Els Estats Units i el Regne Unit van llançar l'operació militar més gran des de 2001 i la insurgència talibana va intensificar els seus atacs, amb un rècord de morts militars estrangers

Índia (Assam)	
Inici:	1983
Tipologia:	Autogovern, Identitat Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, ULFA, DHD, Black Widow, NDFB, UPDS, KLNLF
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Síntesi:	

El grup armat d'oposició ULFA va sorgir el 1979 amb l'objectiu d'alliberar l'estat d'Assam de la colonització índia, i establir un Estat sobirà. Les transformacions demogràfiques a l'estat després de la partició del subcontinent indi, amb l'arribada de dos milions de persones procedents de Bangladesh, són l'origen de la reclamació de la població d'origen ètnic assamès d'un reconeixement dels seus drets culturals, civils i de creació d'un Estat independent. Durant les dècades dels vuitanta i noranta es van produir diverses escalades de violència, com també intents de negociació que van fracassar. L'any

25. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

Quadre 1.1. L'Afganistan, nou anys després de l'11-S

El passat 7 d'octubre es va iniciar el desè any de guerra a l'Afganistan, des que el 2001 els Estats Units llancessin l'Operació Llibertat Duradora com a resposta als atemptats perpetrats per al-Qaida l'11 de setembre de 2001. Després de nou anys de conflicte armat entre les forces nord-americanes i la ISAF, i la insurgència talibana, el panorama d'una resolució del conflicte a curt termini és poc esperançadora. Dos esdeveniments van adquirir especial rellevància en aquest context durant el 2010: l'anunci per part del president nord-americà, Barack Obama, de l'inici de la retirada de les tropes a partir de juliol de 2011, secundat per l'OTAN, i l'impuls per part del Govern de Hamid Karzai, amb el suport dels Estats Units, d'un pla de pau per al país. Dos factors que mostren un canvi de rumb en l'estratègia internacional i nacional a l'Afganistan, i que seran clau en el desenvolupament d'aquest conflicte armat el 2011.

En relació amb l'inici de la retirada de les tropes el juliol de 2011, aquesta es produeix en un context en què els avenços en el terreny militar des del punt de vista dels Estats Units, l'OTAN i les tropes afganeses, són qüestionables. Les baixes entre la població civil segueixen la tendència elevada d'anys anteriors –més de 2.400 civils van morir de gener a octubre de 2010 a causa dels atacs de la insurgència i de les operacions de les tropes internacionals–, i les baixes entre les tropes nord-americanes i la ISAF van aconseguir el seu màxim històric –durant el 2010 van morir 711 soldats– més de 2.200 en total des de 2001; ha estat l'any més mortífer per a les forces internacionals des de l'inici del conflicte.²⁶ Tot això es tradueix en un augment d'un 300% de la violència, des d'abril fins a final d'any, pel que fa al 2007.²⁷ En relació amb l'operació contrainsurgent nord-americana centrada en la zona fronterera entre l'Afganistan i el Pakistan (coneguda com AfPak) els continus atacs aeris dirigits contra els grups armats talibans han causat la mort de més de 1.000 persones des de 2008, un terç de les quals podrien ser civils.²⁸ La insurgència, malgrat les baixes, estaria trobant nous reclutes a les províncies frontereres del Pakistan –Balutxistan, FATA i Khyber Pakhtunkhwa²⁹– i utilitzant la permissivitat de l'Exèrcit i del servei d'intel·ligència pakistanès (ISI) per reorganitzar-se i rearmar-se, amb el suport d'al-Qaida i de grups gihadistes pakistanesos. Segons va afirmar l'International Crisis Group (ICG), i malgrat la retòrica triomfalista de l'Exèrcit nord-americà, la insurgència talibana hauria obtingut el control de desenes de districtes.³⁰ En aquest context, un final del conflicte per la via militar a curt termini sembla poc factible.

A això cal sumar que nou anys després de la signatura dels Acords de Bonn (desembre de 2001) –que van tractar d'assentar les bases de la reconstrucció de les principals institucions del país– l'Afganistan continua ocupant la sisena posició en el rànquing dels estats fallits.³¹ Entre els indicadors del rànquing, destaca l'absència total de legitimitat per part del Govern de Hamid Karzai, que obté la pitjor puntuació, arran de la seva aparent incapacitat d'assumir el control de l'Estat –que domina parcialment la insurgència talibana– i de combatre la corrupció –Transparència Internacional va situar el país en el lloc 176 (sobre un total de 178 països) en el seu Índex de Percepció de Corrupció 2010.³² Un altre factor que determina aquesta absència de legitimitat governamental és el frau generalitzat denunciat tant en les eleccions presidencials d'agost de 2009, com en les parlamentàries celebrades el 2010.

Diversos analistes adverteixen, en aquest context, dels riscos que una retirada prematura pot comportar per al país. Segons l'exenviat especial de Nacions Unides per a l'Afganistan, Kai Eide, l'anunci de la marxa de les tropes no fa més que estimular la insurgència. Segons ICG, una replegament precipitat de les forces internacionals i, principalment, dels Estats Units, podria provocar el col·lapse del Govern dirigit per Karzai, i afavoriria que els talibans prenguessin el control de la major part del país, amb la qual cosa s'incrementarien les possibilitats d'una nova guerra civil entre l'Aliança del Nord i els talibans. A més, segons assegura l'informe, l'avanç dels talibans tornaria a permetre el refugi al país de grups armats gihadistes, entre ells pakistanesos, la qual cosa tindria conseqüències sobre la seguretat global i regional, i podria exacerbar el conflicte entre el Pakistan i l'Índia.

En relació amb l'eventual inici d'un procés de pau, són molts els analistes i experts que consideren que en aquest context les negociacions amb els talibans són necessàries per aconseguir la pau al país. En aquest sentit, la iniciativa de pau llançada per Karzai i que compta amb el suport dels Estats Units podria ser un pas en aquesta direcció. En l'últim trimestre de l'any, nombroses informacions aparegudes en els principals mitjans de comunicació internacionals es feien ressò de suposades converses informals entre el Govern afganès i representants dels líders de la insurgència talibana –tant del Quetta Shura liderat pel mul·là Omar, com del clan Haqqani, vinculat a l'ISI i al-Qaida– i del Hezb-i-Islami –liderat per Gulbuddin Hekmatyar, amb vincles amb el Pakistan i l'Iran– que apuntaven cap a un optimisme contingut sobre la predisposició de la insurgència, per primera vegada, segons asseguraven, a entaular converses amb vista a un eventual procés de pau.

No obstant això, portaveus de les diferents faccions de la insurgència van negar rotundament la seva implicació en les converses amb el Govern, i fins i tot haurien tractat d'impedir que aquestes es duguessin a terme. Si bé és cert que hi ha hagut contactes informals constants entre membres de la insurgència i el Govern, segons apunten diverses fonts, aquests no serien

26. Dades extretes del portal independent iCasualties <<http://icasualties.org>>.

27. United States Department of Defense. *Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan*. Washington DC: United States Department of Defense, abril de 2010.

28. Vegeu el resum sobre el Pakistan (nord-oest) en aquest capítol.

29. Fins a l'abril la província de Khyber Pakhtunkhwa es coneixia amb el nom de Província Fronterera del Nord-oest (NWFP).

30. International Crisis Group. *Afghanistan: Exit vs Engagement*. Asia Briefing n. 115. Kabul/Bruselas: ICG, 28 de novembre de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/Asia/south-Asia/afghanistan/B115-afghanistan-exit-vs-engagement.aspx>>.

31. Foreign Policy. *The Failed States Index 2010*. Washington DC: Foreign Policy, 2010. <http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/06/21/2010_failed_states_index_interactive_map_and_rankings>.

32. Transparència Internacional. *Índice de Percepción de la Corrupción 2010*. Berlín: Transparency International, octubre de 2010. <http://www.transparency.org/content/download/55968/893487/CPI2010_table_Esp.pdf>.

ni una novetat ni d'alt nivell. En aquest sentit, tot i que fonts del Govern de Karzai es van mostrar més optimistes pel que fa a tot el procés, assegurant que hi havia progressos en relació amb la reintegració dels insurgents, el mateix Govern nord-americà es va mostrar escèptic davant la possibilitat que el nucli proper al mul·là Omar estigués implicat en les converses, i fonts de la diplomàcia nord-americana han assegurat que no hi ha converses de pau formals amb la insurgència, rebaixant l'optimisme inicial.

En l'àmbit regional, actors clau per a una resolució del conflicte com ara el Pakistan, l'Iran i Aràbia Saudita es van mostrar favorables a un inici de converses de pau entre el Govern i la insurgència i disposats a col·laborar en el procés. No obstant això, la posterior retirada de l'Aràbia Saudita de l'eventual procés de pau pot ser un factor clau que debiliti un eventual procés de pau. En relació amb el Pakistan, diversos analistes, entre ells l'exministre d'Exteriors afganès durant el Govern talibà, Wahid Mujda, apunten a un declivi de la seva influència sobre els insurgents talibans, que consideren que Islamabad els va trair després de l'11-S en aliar-se amb els Estats Units.³³

Més enllà dels que qüestionen avenços reals en aquest àmbit, diverses veus han advertit dels possibles riscos que podria implicar un eventual pacte amb la insurgència. Encara que el Govern afganès no ha plantejat de manera oberta la possibilitat d'un repartiment de poder amb els grups insurgents com a contrapartida a abandonar les armes, diferents organitzacions de defensa dels drets humans i drets de la dona s'han anticipat a aquesta possibilitat i han advertit que un pacte d'aquestes característiques podria posar en perill els drets humans i les llibertats, especialment de les dones i les nenes, com també el procés de democratització del país.³⁴

En aquest context, si bé és cert que tota iniciativa de pau i diàleg pot ser un pas positiu cap a la resolució del conflicte, diversos factors posen en dubte la veracitat i transcendència d'aquest. Això, juntament amb una escalada del conflicte pel que fa al nombre de víctimes i augment de la violència, l'estancament generalitzat del país i l'escassa legitimitat del Govern de Karzai, plantegen dubtes seriosos sobre una evolució favorable del conflicte el 2011.

2005 es va iniciar un procés de pau que va tenir com a conseqüència una reducció de la violència i que es va interrompre l'any 2006 provocant una nova escalada del conflicte. D'altra banda, durant els anys vuitanta van aparèixer grups armats d'origen bodo, com l'NDFB, que reivindicaven el reconeixement de la seva identitat enfront de la població majoritària assamesa.

Va disminuir la violència a l'estat, en paral·lel a l'obertura de negociacions entre el Govern i el principal grup armat a la regió, l'ULFA, fet que va afavorir certa distensió.³⁵ **El nombre de víctimes mortals es va reduir el 2010 més de la meitat respecte al 2009**, amb 158 morts entre gener i mitjan desembre (98 insurgents, 48 membres de les forces de seguretat i 12 civils), davant les 391 víctimes del 2009.³⁶ Tot i així es van produir incidents violents durant tot l'any i van continuar les campanyes d'extorsió per part dels grups insurgents, segons va denunciar la Policia. **Van ser especialment greus les sèries d'atacs de l'NDFB contra població civil immigrant de parla indi a final d'any.** En només tres dies de novembre, el grup va matar 24 civils en diferents punts de la regió, com a represàlia per la mort d'un insurgent a mans de la Policia. En un d'aquests atacs, vuit passatgers d'un autobús van ser assassinats. Segons la Policia, el grup va amenaçar de matar 20 ciutadans de parla indi cada per cada membre de l'NDFB mort, i va advertir que continuaria els assassinats si no es posava fi a les operacions de les forces de

seguretat contra el grup. El ministre d'Interior, Palaniappan Chidambaram, va demanar fermesa contra el grup, al qual va instar a renunciar a les armes. Durant el segon trimestre, el líder de la facció del grup armat NDFB, contrària a les negociacions i a un alto el foc, Ranjan Daimary, va ser detingut a Bangladesh i lliurat a l'Índia. Després de la seva captura, Daimary es va mostrar disposat a dialogar amb el Govern. A més, 419 líders i membres del grup KLNLF van lliurar formalment les armes al districte de Karbi Anglong, un dels més afectats per la violència. En relació amb l'ULFA, tant el grup armat com el Govern es van mostrar favorables al diàleg i van afirmar que no hi havia obstacles per iniciar les converses.³⁷

Durant l'any hi van haver altres incidents com una jornada de boicot durant el dia de la República, promoguda pels grups ULFA, NDFB, KLO, MPLF i TPDF, i la declaració de l'estat d'alerta aquell dia. A més, un menor va morir i 23 persones van resultar ferides en una explosió al districte de Kokrajhar, incident condemnat per l'ULFA, mentre la Policia va apuntar el PLA com a possible autor. 100 persones més van resultar ferides en descarrillar un tren al desembre al seu pas per Gohpur, incident que fonts oficials van atribuir a la insurgència. D'altra banda, el cos de seguretat Assam Rifles va anunciar els seus plans de reclutar els propers anys més de 30.000 membres addicionals, per establir llocs de control al llarg de la frontera amb Myanmar.

33. Jaffry, Nasir. «Pakistan to walk tightrope on Afghan peace». Islamabad: AFP, 3 de novembre de 2010. <<http://www.canada.com/health/Pakistan+walk+tightrope+Afghan+peace/3773723/story.html?id=3773723>>.

34. United States Department of Defense. *Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan*. Washington DC: United States Department of Defense, abril de 2010. <http://www.defense.gov/pubs/pdfs/Report_Final_SecDef_04_26_10.pdf>.

35. Vegeu Oportunitats de pau.

36. Xifres proporcionades pel *think tank* SATP. Les xifres de mortalitat dels diferents conflictes de l'Índia i el Pakistan inclosos en aquest informe s'han extret d'aquesta mateixa font, a <<http://www.satp.org/default.asp>>.

37. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

Índia (Jammu i Caixmir)

Inici:	1989
Tipologia:	Autogovern, Identitat Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, JKLF, Lashkar-e-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen
Intensitat:	2
Evolució:	=

Síntesi:

El conflicte armat a l'estat indi de Jammu i Caixmir té el seu origen en la disputa per la regió de Caixmir que des de la independència i partició de l'Índia i el Pakistan ha oposat ambdós estats. En tres ocasions (1947-1948; 1965; 1971) aquests països s'han enfrontat en un conflicte armat, reclamant ambdós la sobirania sobre aquesta regió, dividida entre l'Índia, el Pakistan i la Xina. El conflicte armat entre l'Índia i el Pakistan, el 1947, va provocar l'actual divisió i creació d'una frontera de facto entre ambdós països. Des de 1989, el conflicte armat s'ha traslladat a l'interior de l'estat de Jammu i Caixmir, on una multitud de grups insurgents, favorables a la independència total de l'estat o a l'adhesió incondicional al Pakistan, s'enfronten a les forces de seguretat índies. Des de l'inici del procés de pau entre l'Índia i el Pakistan el 2004, la violència ha experimentat una reducció considerable, encara que els grups armats es mantenen actius.

La violència a Jammu i Caixmir es va mantenir en nivells similars als de l'any anterior, i es va trencar la tendència decreixent que s'havia produït durant l'última dècada. Segons les dades del South Àsia Terrorism Portal, un total de 374 persones van morir en incessants actes de violència al llarg del 2010, una xifra pràcticament igual a la de l'any 2009. **La tensió a la zona es va fer més evident a partir de juny, quan la mort d'un estudiant caixmir a mans de la policia a Srinagar va motivar una sèrie de multitudinàries protestes contra les autoritats índies** que, al seu torn, van derivar en una sèrie de xocs amb les forces de seguretat. Les protestes, considerades com les més greus des de l'esclat de la revolta el 1989, van continuar tot i les restriccions i els continus tancaments d'escoles. El líder de la coalició caixmir de partits independentistes All Parties Hurriyat, Mirwaiz Umar Farooq, va negar que darrere de les protestes hi hagués el grup armat Lashkar-i-Taiba i va insistir que es tractava de manifestacions de la població de Caixmir. Un mes abans, diverses fonts havien alertat sobre la possibilitat d'una escalada de violència després del presumpte ingrés al territori d'insurgents que s'haurien reagrupat al Pakistan. En aquest escenari, a final de setembre el Govern indi va donar a conèixer un pla de vuit punts per tal d'establir un diàleg, però la proposta –que incloïa l'alliberament de manifestants empresonats, una reducció de les forces de seguretat a la zona i la designació d'un grup d'interlocució– va ser rebuda amb recel per sectors de l'oposició caixmir en no recollir algunes de les seves demandes clau. A mitjan octubre, **el Govern indi va nomenar un equip de tres persones amb la missió d'establir converses de pau amb els líders independentistes de la regió.** El grup va anunciar la seva intenció de fixar un marc de resolució permanent per al conflicte en un termini d'entre sis i nou mesos. No obstant això, el dirigent independentista Syed Ali Shah Geelani va advertir que no participaria en cap procés de

pau mentre no s'acceptessin cinc precondicions: que es reconegui que Caixmir és un territori en disputa, que les forces de seguretat índies es retirin sota supervisió internacional, que es deroguin les severes lleis imposades pel Govern –inclosa la que atorga poders especials a les Forces Armades–, que s'alliberin tots els presos polítics i que es processin els soldats acusats de disparar contra manifestants en les recents protestes. Durant l'any, el Pakistan va reclamar en diverses ocasions als Estats Units que pressionessin l'Índia per resoldre la disputa pel Caixmir. Al novembre es va difondre que s'haurien iniciat converses secretes entre Nova Delhi i Islamabad després d'una visita de Barack Obama a la zona.

Índia (Manipur)

Inici:	1982
Tipologia:	Autogovern, Identitat Intern
Actors:	Govern, PLA, UNLF, PREPAK, KNF, KNA, KYKL, RPF
Intensitat:	1
Evolució:	↓

Síntesi:

El conflicte armat que enfronta el Govern amb els diferents grups armats que operen a l'estat i alguns d'aquests grups entre si té el seu origen en les demandes d'independència de diversos d'aquests grups, com també en les tensions existents entre els diferents grups ètnics que conviuen en l'estat. En les dècades dels seixanta i setanta van sorgir diversos grups armats, alguns d'inspiració comunista i altres d'adscripció ètnica, grups que romandrien actius al llarg de les dècades posteriors. D'altra banda, el context regional, en un estat fronterer amb Nagalàndia, Assam i Myanmar, també ha marcat el desenvolupament de la conflictivitat a Manipur, i han estat constants les tensions entre grups ètnics manipuris amb població naga. L'empobriment econòmic de l'estat i l'aïllament pel que fa a la resta del país han contribuït decisivament a consolidar un sentiment de greuge entre la població de Manipur.

Es van reduir els nivells de violència a Manipur, amb una mica menys d'un centenar i mig de víctimes mortals, enfront de les més de 400 anuals els tres anys anteriors. Tot i això, la situació va continuar sent fràgil, amb xocs durant tot l'any entre les forces de seguretat i els diversos grups armats, així com entre grups rivals. En relació amb el FUAN, el grup va afirmar que no renunciaria a les seves demandes sobiranistes i va descartar les propostes de diàleg del Govern a canvi d'abandonar la violència. No obstant això, segons el Govern, la seva posició de força es va veure afectada després de la detenció, al desembre, del seu líder, Rajkumar Meghan, a Bihar. L'opacitat de l'Executiu sobre el parador de Meghan havia desencadenat protestes els mesos anteriors. D'altra banda, un grup armat de recent creació, el Front Popular Revolucionari (RPF) va llançar un ultimàtum a la població no originària de Manipur perquè abandonés l'estat abans de final de maig. Així mateix, es van continuar produint xocs entre grups armats enfrontats, incloent atacs entre el KNF-P i el KNA. Altres grups, com el KNO i l'UPF, van mantenir actius els seus acords de suspensió d'operacions militars amb el Govern. D'altra banda, el primer ministre de l'estat, Okram

Ibobi Singh, va al·legar que l'existència de camps insurgents a Myanmar i la relativa manca de controls transfronterers constituïen una amenaça per a la seguretat interna de Manipur.

En l'àmbit social, van destacar dos bloquejos econòmics liderats per les organitzacions naga United Naga Council (UNC) i All Naga Students Association Manipur (Ansamed) en protesta per la manca de resposta del Govern a les seves demandes, especialment la de desmilitarització de les zones habitades per població naga. El primer bloqueig, que va finalitzar al juny, va durar 68 dies, i el segon va acabar al setembre, després de 25 dies. Les mesures de pressió van acabar després de l'inici d'un procés de diàleg tripartit entre el Govern indi, el d'Assam i l'UNC. Per primera vegada, les parts van abordar la qüestió de la demanda naga de creació d'una organització administrativa alternativa.

Índia (CPI-M)	
Inici:	1967
Tipologia:	Sistema Intern
Actors:	Govern, CPI-M (naxalites)
Intensitat:	3
Evolució:	↑

Síntesi:

El conflicte armat que enfronta el Govern indi amb el grup armat maoista CPI-M (conegut com a naxalita, en honor a la ciutat en la qual es va iniciar aquest moviment) afecta nombrosos estats de l'Índia. El CPI-M sorgeix a Bengala Occidental a final dels anys seixanta amb reclamacions relatives a l'eradicació del sistema de propietat de la terra, com també fortes crítiques al sistema de democràcia parlamentària, considerada com un llegat colonial. Des de llavors, l'activitat armada ha estat constant, i ha anat acompanyada de l'establiment de sistemes paral·lels de govern en aquelles zones sota el seu control, fonamentalment rurals. Les operacions militars contra aquest grup, considerat com a terrorista pel Govern indi, han estat constants. L'any 2004 es va iniciar un procés de negociació que va resultar fallit.

Va augmentar la violència durant l'any, amb més d'un miler de víctimes mortals, tot i certs passos d'acostament i expectatives de diàleg entre el Govern i el CPI-M, que no van prosperar.³⁸ La intensificació dels atacs naxalites durant el segon trimestre, després de la negativa del Govern d'atendre les precondicions del grup, va posar en qüestió l'eficàcia de la campanya contrainsurgent «Green Hunt», iniciada el novembre de 2009 i que incloïa la participació de 50.000 policies i tropes paramilitars. El Govern va anunciar que revisaria la seva estratègia, mentre el ministre d'Interior, P. Chidambaram, es va mostrar favorable a ampliar el mandat de les forces de seguretat per incloure la possibilitat d'utilitzar la força aèria, encara que descartant un desplegament de l'Exèrcit. El segon trimestre va ser escenari d'alguns

dels atacs més letals, i només entre abril i juny van morir més de 500 persones. Entre aquests atacs, una emboscada maoista a l'abril a Chhattisgarh va matar 76 policies federals, l'atac més greu des de l'inici de la insurgència, segons el va descriure el primer ministre. Un altre atemptat contra un autobús al mateix districte va matar 35 persones, 20 d'elles policies. El Govern també va atribuir al CPI-M, encara que aquest ho va negar, una explosió que va fer descarrillar un tren a Bengala Occidental a final de maig, causant la mort de 147 civils. A més, durant tot l'any es van produir atacs que van mobilitzar un gran nombre d'insurgents. A la segona meitat de l'any, els enfrontaments van remetre en comparació amb la gravetat del segon trimestre, de la mà de noves crides a la fi de la violència per part del Govern i d'un oferiment d'alto el foc del CPI-M que, no obstant això, no van fructificar. Un destacat membre de l'òrgan executiu del grup armat, Cherukuri Rajkumar (àlies *Azad*), va ser assassinat al juliol. Del balanç total de víctimes (1.152 morts), la majoria van ser civils (53%), seguides de forces de seguretat (23%) i insurgents (24%). Els estats de Bengala Occidental, Chhattisgarh i Jharkhand van ser els més afectats per la violència, igual que el 2009. Segons cables dels Estats Units difosos per Wikileaks, el CPI-M estaria creixent en sofisticació i en capacitat letal i no dependria d'ajuda externa.

Pakistan (Balutxistan)	
Inici:	2005
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Recursos Intern
Actors:	Govern, BLA, BRA i BLF
Intensitat:	2
Evolució:	=

Síntesi:

Des de la creació de l'Estat del Pakistan el 1947, Balutxistan, la província més rica en recursos naturals, però amb algunes de les taxes de pobresa més elevades del país, ha viscut quatre períodes de violència armada (1948, 1958, 1963-69 i 1973-77) en què la insurgència ha explicat el seu objectiu d'obtenir més autonomia i, fins i tot, la independència. L'any 2005 la insurgència armada va reaparèixer en escena, atacant fonamentalment infraestructures vinculades a l'extracció de gas. El grup armat d'oposició BLA es va convertir en la principal força opositora a la presència del Govern central, a qui acusen d'aprofitar la riquesa de la província sense que aquesta reverteixi en la població local. Com a conseqüència del ressorgiment de l'oposició armada, una operació militar es va iniciar el 2005 a la província, provocant desplaçaments de la població civil i enfrontaments armats.

La situació a la província de Balutxistan es va caracteritzar per la persistència dels atemptats, atacs suïcides, tirotejos, assassinats selectius i enfrontaments entre independentistes balutxis i les forces de seguretat, que

38. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

haurien provocat la mort de centenars de persones durant l'últim any. Grups armats com el BLF i el BLA van reivindicar algunes d'aquestes accions. La xifra total de baixes varia segons les diferents fonts. Segons el portal South Asia Terrorism Portal, 98 persones van morir a causa de la violència al llarg del 2010. L'atac més cruent es va produir a començament de setembre, quan un suïcida es va fer esclatar durant una peregrinació religiosa a Quetta i va provocar la mort de 55 persones i en va ferir 200. D'acord amb xifres oficials donades a conèixer a l'agost, almenys 250 persones procedents d'altres zones del país haurien estat assassinades per grups armats de Balutxistan des de començament d'any. Durant el primer trimestre de l'any organitzacions de drets humans i el govern provincial de Balutxistan també van publicar llistats de persones desaparegudes després de ser detingudes pels serveis d'intel·ligència pakistanesos per la seva presumpta vinculació amb la insurgència balutxi, entre les quals hi havia 168 menors d'edat i 148 dones. Cap a final de 2010, **Amnistia Internacional va reclamar una investigació sobre les denúncies de tortures i assassinats de més de 40 líders polítics i activistes entre els mesos de juliol i octubre de 2010.**

La situació de violència va portar a la retirada d'algunes ONG per motius de seguretat, mentre que la Comissió de Drets Humans del Pakistan va cridar a una completa desmilitarització de la zona com a preconditioni per negociar un acord polític. Respecte a les negociacions, el 2010 el president pakistanès es va mostrar disposat a mantenir converses amb dirigents balutxis a l'exili per crear un clima de confiança, reconeixent que les demandes de la insurgència balutxi eren acceptables i es va comprometre a posar en marxa més projectes de desenvolupament a la regió, afectada per alts nivells de pobresa tot i tenir abundants recursos naturals. No obstant això, alguns líders de la insurgència van rebutjar aquestes propostes i van insistir que el seu desig era la independència. Nacionalistes balutxis també van objectar la manera en què es van distribuir els recursos obtinguts pel gas a la zona i Islamabad va ajustar l'assignació a Balutxistan en uns 35 milions de dòlars. Al llarg de l'any, el Pakistan va continuar acusant l'Índia d'encoratjar la insurgència a Balutxistan. A final de 2010, la revelació de documents secrets dels Estats Units per part de Wikileaks va donar a conèixer informacions segons les quals el Govern afganès hauria refugiat Brahamdagh Bugti, un dels líders de la insurrecció balutxi, mentre que altres documents de Wikileaks van vincular l'Índia, la Unió dels Emirats Àrabs i Rússia amb la insurrecció balutxi en termes d'entrenament i assistència econòmica.

Pakistan (nord-oest)	
Inici:	2001
Tipologia:	Sistema Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, milícies talibanes, milícies tribals, Estats Units

Intensitat: 3

Evolució: ↑

Síntesi:

El conflicte armat a la zona nord-oest del país va sorgir vinculat al conflicte armat a l'Afganistan després dels bombardeigs nord-americans el 2001. La zona comprèn les Àrees Tribals sota Administració Federal (FATA) –que havien romàs inaccessibles al Govern pakistanès fins a l'any 2002, quan es van iniciar les primeres operacions militars a la zona– i la Província Fronterera del Nord-Oest (NWFP). Després de la caiguda del règim talibà a l'Afganistan, a final del 2001, integrants de les milícies talibanes, amb presumptes connexions amb al-Qaida, es van refugiar en aquesta zona, donant lloc a operacions militars a gran escala de les Forces Armades pakistaneses (es van desplegar prop de 50.000 soldats) en suport dels Estats Units. La població local, majoritàriament d'ètnia paixtu, ha estat acusada de donar suport als combatents procedents de l'Afganistan. Des de les primeres operacions el 2002, la violència ha anat augmentant.

Es van mantenir els elevats nivells de violència al nord-oest, amb diversos milers de víctimes mortals, mentre que la situació humanitària es va agreujar per les fortes pluges que van afectar el país durant el tercer trimestre.³⁹ **El territori de les FATA va ser escenari de gran part de la violència esdevinguda durant l'any.** L'Exèrcit va llançar una campanya contrainsurgent a Waziristan Sud (FATA) entre gener i març, amb desenes de morts i més de 4.000 detinguts, i operacions especials a partir del segon trimestre a les àrees de Khyber i Orakzai (FATA), amb centenars de morts i més de 200.000 persones desplaçades. Tot i que les forces de seguretat van anunciar al juny la fi amb èxit de l'operació a Orakzai, aquesta es va prolongar. També hi va haver bombardejos, enfrontaments i atemptats greus a les agències de Mohmand i Bajaur (FATA). Va ser especialment letal **un doble atemptat suïcida al juliol contra una assemblea tradicional (jirga) a l'agència de Mohmand, que va ocasionar 105 morts**, així com un altre atemptat suïcida que va causar més de 40 morts, entre ells líders tribals, autoritats polítiques i policies, a Mohmand durant una reunió per a la creació d'una milícia antitalibana. També hi van haver atemptats significatius a la NWFP (re-designada com Khyber-Pakhtunkhwa [KP] a l'abril), enmig d'un nivell elevat de violència. Un atemptat suïcida amb camió bomba a Bannu (KP) va matar 99 persones i va ferir-ne 87.

La participació dels Estats Units en el conflicte va augmentar, amb un increment d'atacs d'avions nord-americans no pilotats, especialment a Waziristan Nord. Segons la New America Foundation, una tercera part de les víctimes mortals per atacs d'aquest tipus dels Estats Units des de 2004 eren civils. Segons aquesta organització, entre 607 i 993 persones, incloent civils i combatents, podrien haver mort el 2010 a causa dels atacs aeris nord-americans.⁴⁰ Els Estats Units van afirmar haver mort diversos líders talibans el 2010 en atacs d'aquest tipus. Al seu torn, els Estats Units van pressionar Islamabad perquè llancés operacions a gran

39. Vegeu el capítol 4 (Crisis Humanitàries).

40. Xifres extretes del portal de la New American Foundation, <<http://counterterrorism.newamerica.net/drones>>.

escala a Waziristan Nord, rebutjades per l'Exèrcit pakistanès. La tensió entre els dos països va augmentar a partir de setembre després de la mort de dos soldats pakistanesos a causa d'un bombardeig de l'OTAN i incursions de tropes internacionals en territori pakistanès. Com a resposta, Islamabad va bloquejar diversos dies la principal via de subministrament de les tropes internacionals a l'Afganistan. En els nou dies de bloqueig, uns 150 vehicles de l'OTAN van ser incendiats en diferents zones del Pakistan. A més dels elevats nivells de violència a les FATA i a la KP, durant el 2010 hi va haver al Pakistan un augment de la violència atribuïda a milícies talibanes a la província de Punjab (est), amb més de 260 morts.⁴¹

b) Sud-est Asiàtic i Oceania

Filipines (NPA)	
Inici:	1969
Tipologia:	Sistema Intern
Actors:	Govern, NPA
Intensitat:	1
Evolució:	=

Síntesi:

L'NPA, braç armat del Partit Comunista de les Filipines, va iniciar la lluita armada el 1969 i va assolir el seu zenit els anys vuitanta durant la dictadura de Ferdinand Marcos. Malgrat que les purgues internes, la democratització del país i els oferiments d'amnistia van debilitar el suport i la legitimitat de l'NPA a començament dels anys noranta, actualment s'estima que és operatiu en la major part de les províncies del país. Després dels atemptats de l'11 de setembre de 2001, la seva inclusió a les llistes d'organitzacions terroristes dels Estats Units i la UE va erosionar enormement la confiança entre les parts i, en bona mesura, va provocar la interrupció de les converses de pau amb el Govern de Gloria Macapagal Arroyo. L'NPA, el principal objectiu del qual és l'accés al poder i la transformació del sistema polític i el model socioeconòmic, té com a referents polítics el Partit Comunista de les Filipines i el National Democratic Front (NDF), que agrupa diverses organitzacions d'inspiració comunista.

Després de les eleccions de maig, tant el nou Govern de Benigno *Noynoy* Aquino com l'NDF van expressar la seva disposició a reprendre les converses de pau, encara que això no va significar una reducció de les hostilitats entre les parts. De fet, el Govern va desplegar tropes addicionals i va incrementar les mesures contrainsurgents per fer front a les ofensives de l'NPA en diverses províncies del país. En aquest sentit, el Govern va reconèixer no haver estat capaç de derrotar militarment l'NPA abans que finalitzés el mandat de Gloria Macapagal Arroyo (el juny de 2010), tal com havien declarat en diverses ocasions. No obstant això, **les Forces Armades van afirmar que durant el 2010 va continuar l'erosió del suport social i la capacitat militar de l'NPA dels darrers anys.** Manila estima que actualment l'NPA compta amb menys de 5.000 efectius, una

reducció molt significativa respecte als aproximadament 20.000 combatents que hi havia a començament de la dècada dels vuitanta. En aquest sentit, cal destacar la presentació per part de les Forces Armades d'un nou pla de pau i seguretat que regirà durant el Govern d'Aquino i que substituirà les estratègies d'Oplan Bantay Laya I i II, implementades durant l'administració de Gloria Macapagal Arroyo. L'Exèrcit va assenyalar que el nou pla, que també s'aplicarà a la resta de grups armats que operen al país, se centrarà en el respecte dels drets humans i el dret internacional humanitari i tindrà com a objectiu la consecució de la pau i no la simple derrota de l'enemic.

Per la seva banda, **l'NPA va declarar que durant el 2010 havia augmentat notablement els seus atacs contra objectius del Govern**, com ho van demostrar les ofensives del grup durant la commemoració de la fundació de la guerrilla (1969) durant els mesos de març i abril, durant les eleccions de maig o, especialment, durant el mes d'agost, quan uns 40 policies i militars (segons l'NPA) haurien mort en enfrontaments amb el grup comunista. Les Forces Armades van reconèixer l'impacte que havien tingut aquestes ofensives, encara que també van assenyalar que durant l'any havien estat detinguts diversos destacats líders del grup i havien estat desmantellats alguns dels seus campaments més importants. A més, el Govern considera que el lideratge del fundador del grup, José María Sison, estaria sent qüestionat de forma creixent pels llargs anys d'exili, per les seves desavinences amb altres líders del grup (especialment amb Benito Tiamzon i la seva dona Wilma Austria-Tiamzon), per les purgues internes presumptament ordenades per Sison fa alguns anys i pel distanciament entre l'NPA i el Partit Comunista de les Filipines, evidenciat en les darreres eleccions per les seves diferències sobre la conveniència o no de participar en els comicis presidencials. D'altra banda, Manila va acusar de nou l'NPA de violar sistemàticament el Dret Internacional Humanitari, utilitzant mines antipersonals, recorrent a l'extorsió, cometent desenes d'execucions extrajudicials contra població civil i reclutant menors. Respecte a aquest últim punt, Manila va denunciar que l'NPA havia reclutat 340 menors entre 1999 i 2010, encara que la major part d'ells es van lliurar o van ser capturats per les Forces Armades. Al desembre, el Govern i l'NDF van acordar la represa de les converses de pau el gener i febrer de 2011 i la signatura d'un alto el foc vigent entre el 16 de desembre i el 3 de gener, el més llarg dels últims deu anys. No obstant això, poc abans de l'inici de l'alto el foc, es va incrementar la violència i més de 20 persones van morir en diferents enfrontaments en diverses províncies.

Filipines (Mindanao-MILF)	
Inici:	1978
Tipologia:	Autogovern, Identitat Intern
Actors:	Govern, MILF
Intensitat:	1

41. Vegeu el resum sobre el Pakistan al capítol 2 (Tensions).

Evolució: ↓

Síntesi:

El conflicte armat a Mindanao es remunta a final dels anys seixanta, data en què Nur Misuari va fundar l'MNLF per exigir a Manila l'autodeterminació del poble moro, un conjunt de grups etnolingüístics islamitzats i organitzats políticament en soldanats independents des del segle xv. El MILF, per raons estratègiques, ideològiques i de lideratge, es va escindir de l'MNLF a final dels anys setanta i va continuar la lluita armada, mentre que l'MNLF va firmar un acord de pau el 1996 en el qual es preveia certa autonomia per a les àrees de Mindanao de majoria musulmana (Regió Autònoma del Mindanao Musulmà). Malgrat que des de l'any 2003 ambdues parts van firmar un acord d'alto el foc (supervisat per una missió internacional) i que en els últims anys s'han celebrat diverses rondes de negociació amb el Govern, facilitades per Malàisia i centrades en els territoris ancestrals del poble moro, el MILF continua actiu en diverses regions de Mindanao i s'estima que té uns 11.000 membres.

Durant el 2010 es va produir una dràstica reducció dels enfrontaments respecte al 2009 i es va registrar el nivell més baix de violència dels últims anys, segurament per les perspectives de represa del procés de pau i pel desplegament, a principi d'any, dels efectius de l'International Monitoring Team (IMT), encarregat de supervisar l'acord d'alto el foc entre les parts. Tot i això, es van produir enfrontaments esporàdics d'una certa intensitat i ambdues parts es van acusar repetidament de violar l'acord i de voler obstaculitzar el procés de pau. Al mes d'abril, per exemple, els enfrontaments entre les parts van provocar la mort de dos soldats a la província de Basilan i de deu combatents del MILF a la província de Maguindanao, mentre que al mes d'agost l'Exèrcit va bombardejar alguns dels bastions del MILF després que un enfrontament entre comandants del grup armat per qüestions de terres provoqués la mort de quatre persones i el desplaçament forçat d'unes 1.200 famílies. A més dels incidents entre el MILF i l'Exèrcit, durant l'any també es van produir alguns enfrontaments entre membres del MILF i l'MNLF que van provocar el desplaçament de nombroses persones.

En diverses ocasions el Govern va acusar algunes faccions del MILF d'orquestrar episodis de violència amb l'objectiu d'avortar el procés de pau. A principi d'any, per exemple, Manila va acusar el MILF de mantenir vincles amb les Civil Volunteer Organisation (CVO), les milícies al servei del clan dels Ampatuan que el novembre de 2008 van cometre una massacre de 57 persones. Segons fonts d'informació militar, el MILF obtindria armament de les CVO a canvi de proporcionar-los refugi als seus campaments de la província de Maguindanao. El MILF va negar aquestes acusacions (encara que va reconèixer que alguns dels seus combatents tenien vincles familiars amb integrants de les milícies) i va afirmar que sancionaria qualsevol tipus de vincle amb les CVO implicades en la massacre. En aquest sentit, a mitjan any, la cúpula del MILF va destituir un dels comandants que, segons Manila, havia instigat i protagonitzat el brot de violència que es va viure durant la segona meitat del 2008. El presumpte refugi que el MILF donava a aquest comandant era una de les qüestions que més havia tensat les relacions entre ambdues parts per reprendre el diàleg. El MILF va assenyalar que

aquesta destitució constituïa un gest de bona voluntat cap al nou Govern d'Aquino. Al seu torn, **el MILF va advertir el Govern que la seva insistència a atribuir-li bona part dels incidents violents esdevinguts a Mindanao erosionava la confiança entre les parts**. Així, per exemple, el grup armat va anunciar que la represa de les converses anunciada per ambdues parts estava en perill si Manila no rebutjava clarament qualsevol implicació del MILF en un atemptat en un autobús en què deu persones van morir i 30 van resultar ferides. A final d'any, ambdues parts van acordar que l'IMT estigués desplegat fins a final de febrer de 2011. Prèviament, el MILF havia advertit sobre una eventual represa del conflicte armat si l'IMT es retirava del terreny.

Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf)

Inici:	1991
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Sistema Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, Abu Sayyaf
Intensitat:	1
Evolució:	↓

Síntesi:

El Grup Abu Sayyaf lluita des de principi dels anys noranta per establir un estat islàmic independent a l'arxipèlag de Sulu i les regions occidentals de Mindanao (sud). Si bé inicialment va reclutar membres desafectes d'altres grups armats com el MILF o l'MNLF, posteriorment es va anar allunyant ideològicament d'ambdues organitzacions i incorrent de forma cada vegada més sistemàtica en la pràctica del segrest, l'extorsió, les decapitacions i els atemptats amb bomba, que li van valer la seva inclusió en les llistes d'organitzacions terroristes dels Estats Units i la UE. El Govern considera que la seva estratègia contrainsurgent dels últims anys ha debilitat enormement el lideratge i la capacitat militar del grup, però alhora adverteix que Abu Sayyaf continua suposant una amenaça per a l'Estat pels abundants recursos que obté dels segrestos i per la seva presumpta aliança amb organitzacions considerades terroristes com al-Qaida o Jemaah Islamiyah.

Durant el 2010 es van continuar produint enfrontaments freqüents entre el Govern i Abu Sayyaf, grup que segons Manila constitueix encara una seriosa amenaça per a l'Estat tot i que la seva capacitat militar s'ha vist seriosament delmada per l'estratègia de constrainsurgència desplegada els darrers anys pel Govern. Segons Manila, el grup compta actualment amb uns 400 combatents en els seus bastions de Jolo i Basilan, encara que operen en cèl·lules molt petites per evitar la pressió militar de l'Exèrcit. En aquestes regions, Abu Sayyaf va continuar incorrent en pràctiques com l'extorsió a la població civil o el segrest, incloent ciutadans estrangers. A final d'any, per exemple, el grup va abordar un vaixell malaisi i, posteriorment, es va refugiar a l'estat malaisi de Sabah. **Durant el 2010, les Forces Armades van continuar comptant amb el suport de centenars de tropes nord-americanes desplegades al sud del país i van concentrar els seus esforços en la presa d'alguns dels principals campaments d'Abu Sayyaf i en la captura dels principals líders del grup**. El Govern va destacar el cop dur que va suposar per al grup armat la mort en combat d'Albader Parad, un dels seus principals dirigents. No obstant això, l'Exèrcit ha advertit que les se-

ves tasques de contrainsurgència es veuen limitades ja que els membres d'Abu Sayyaf es refugien en àrees controlades pel MILF, grup amb el qual el Govern manté un acord d'alto el foc. El Govern també sosté que Abu Sayyaf manté estrets vincles amb l'ex-grup armat d'oposició MNLF o amb l'organització Jemaah Islamiyah, en la qual militarien més de la meitat de les 50 persones titllades de terroristes que Manila estima que operen actualment a les Filipines. En aquest sentit, el Govern es va negar a declarar un cessament d'hostilitats durant les dates nadalenques (com sí va fer amb l'NPA i el MILF) ja que considera que Abu Sayyaf és un grup terrorista i no una organització insurgent amb una agenda política. A final d'any, els Estats Units i altres governs van advertir sobre possibles atemptats terroristes a la capital o els seus voltants, però l'Executiu va declarar que Abu Sayyaf no tenia la capacitat per perpetrar aquests atacs.

Va augmentar la tensió a Myanmar per la pressió de la Junta Militar sobre diversos grups armats per tal que aquests es transformessin en unitats de guàrdia fronterera

grups com el DKBA i altres grups més petits van acceptar la seva reconversió, la major part dels grups armats de Myanmar es va oposar a estar sota el comandament governamental. Davant d'una eventual escalada de les hostilitats bèl·liques, al novembre sis de aquests grups –Karen National Union (KNU), Kachin Independence Organization (KIO), New Mon State Party (NMSPP), Karenni National Progressive Party (KNPP), Chin National Front i Shan State Army North (SSA-N)– van acordar una estratègia comuna per respondre coordinadament si alguna de les organitzacions armades era atacada. No obstant això, després d'una visita del primer ministre xinès, el Govern va decidir reduir la pressió sobre el grup i tractar la qüestió després de les eleccions.

Durant l'any es van produir diversos enfrontaments entre l'Exèrcit i diversos grups armats d'oposició. Com en anys anteriors, els de més gravetat es van produir als estats Shan i Karen, on l'esclat de diverses explosions i els enfrontaments entre les Forces Armades i els grups SSA-S i KNU van provocar la mort d'un nombre indeterminat de persones. **Un dels enfrontaments més virulents es va produir a l'estat Karen a principi de novembre, coincidint amb les eleccions.** Els enfrontaments entre l'Exèrcit i la 5a. Brigada del DKBA (una escissió del DKBA), que van provocar la mort de més de 30 persones i la fugida a Tailàndia d'entre 23.000 i 28.000 persones, es van iniciar després que la 5a. Brigada del DKBA prengué el control de les ciutats de Myawaddy i Pyathounzu. La major part de les persones refugiades van retornar als seus llocs d'origen després que el Govern reprengué el control d'ambdues ciutats. A l'estat Shan també es van produir diversos incidents de violència. El mes de març, per exemple, l'SSA-S va declarar que 20 militars van morir i vuit van resultar ferits durant diversos enfrontaments amb l'Exèrcit. A aquest estat també es van produir alguns enfrontaments amb l'UWSA, el grup més gran dels que han signat acords de cessament d'hostilitats amb el Govern, especialment durant la negociació sobre el nombre de ciutats que s'haurien d'incloure a l'àrea que controla el grup. També es van produir incidents de violència i enfrontaments armats, encara que amb menor freqüència i intensitat, als estats Rakhine, Karenni o Kachin.

Myanmar	
Inici:	1948
Tipologia:	Autogovern, Identitat Intern
Actors:	Govern, grups armats (KNU/KNLA, SSA-S, KNPP, UWSA, CNF, ALP, DKBA, KNPLAC, SSSNPLO)
Intensitat:	1
Evolució:	=
Síntesi:	

Des de 1948 desenes de grups armats insurgents d'origen ètnic s'han enfrontat al Govern de Myanmar per reclamar un reconeixement a les seves particularitats ètniques i culturals i per demanar reformes en l'estructuració territorial de l'Estat o la independència. Des de l'inici de la dictadura militar el 1962, les Forces Armades han combatut contra grups armats als estats ètnics, i les demandes d'autodeterminació de les minories s'han combinat amb les peticions de democratització compartides amb l'oposició política. El 1988 el Govern va iniciar un procés d'acords d'alto el foc amb part dels grups insurgents, permetent-los prosseguir amb la seva activitat econòmica (tràfic de drogues i pedres precioses, bàsicament). No obstant això, les operacions militars han estat constants en aquestes dècades, i han estat especialment dirigides contra la població civil, amb l'objectiu d'acabar amb les bases dels grups armats, provocant el desplaçament de centenars de milers de persones.

Encara que no es van registrar enfrontaments d'alta intensitat entre les Forces Armades i els diversos grups d'oposició que operen principalment a les regions orientals del país, **sí que es van produir episodis de violència esporàdics i es va mantenir una gran tensió entre el Govern i diversos grups armats, els quals l'Executiu pretén convertir en unitats de guàrdia fronterera.** Els primers mesos de l'any, el Govern va pressionar aquests grups, amb qui manté acords de cessament d'hostilitats des de fa anys, endinsant-se al seu territori (un fet que no passava des de feia anys) i amenaçant d'iniciar una ofensiva militar si al mes de setembre no s'havien integrat a la guàrdia fronterera. Encara que alguns

Tailàndia (sud)	
Inici:	2004
Tipologia:	Autogovern, Identitat Intern
Actors:	Govern, grups armats d'oposició secessionistes
Intensitat:	2
Evolució:	=
Síntesi:	

El conflicte al sud de Tailàndia es remunta a començament del segle xx, quan el llavors Regne de Siam i la potència colonial britànica a la península de Malàisia van decidir partir el Soldanat de Patani. Com a conseqüència, alguns territoris van quedar sota sobirania de l'actual Malàisia i altres (les províncies meridionals de Songkhla, Yala, Patani i Narathiwat) sota sobi-

rania tailandesa. Durant tot el segle xx hi ha hagut grups que han lluitat per resistir les polítiques d'homogeneïtzació política, cultural i religiosa impulsades per Bangkok o bé per exigir la independència de les esmentades províncies, de majoria malai-musulmana. El conflicte va assolir el seu moment àlgid en els anys seixanta i setanta i va remetre en les següents dècades gràcies a la democratització del país. Tanmateix, l'arribada al poder de Thaksin Shinawatra el 2001 va implicar un dràstic gir en la política contrainsurgent i va precedir l'esclat del conflicte armat que viu la regió des del 2004. La població civil, tant budista com musulmana, és la principal víctima de la violència, normalment no reivindicada per cap grup.

La intensitat del conflicte es va mantenir en nivells semblants o lleugerament inferiors als de l'any 2009, en què 567 persones van morir i més de 1.000 van resultar ferides. Els deu primers mesos del 2010, 368 persones havien mort i més de 800 havien resultat ferides pel conflicte armat, de manera que el nombre total de persones mortes des de principi del 2004 s'acostava a les 4.500 i el nombre de persones ferides superava les 7.300. No obstant això, fonts independents i organitzacions de la societat civil consideren que la xifra de víctimes podria ser molt més elevada perquè la major part de la violència es concentra en àrees rurals remotes i aïllades. **Encara que bona part dels 10.500 episodis de violència registrats des de 2004 anaven dirigits contra forces de seguretat de l'Estat o funcionaris, la majoria de les víctimes de la violència són civils.** Segons dades del centre d'investigació Deep South Watch, aproximadament el 60% de les víctimes mortals són musulmanes. A final de gener, la Policia va fer públic un informe en què estimava que la base de suport del moviment insurgent és d'un es 100.000 persones, de les quals unes 2.000 serien combatents, 300 líders espirituals i gairebé 200, líders militars. Malgrat l'elevat nombre d'incidències atribuïts pel Govern als grups insurgents secessionistes, Bangkok considera que la major part de la violència al sud està vinculada a la delinqüència comuna. La Policia considera que només un 11% dels més de 63.000 crims que es registren al sud del país en un any són atribuïbles a la insurrecció armada i adverteix que molts delinqüents comuns (especialment les xarxes de narcotràfic) tracten d'imitar el *modus operandi* dels grups armats secessionistes.

Durant l'any 2010, el Govern va estendre en diverses ocasions l'estat d'emergència que regeix al sud del país des de 2005, encara que a final d'any va anunciar que en un futur proper aquesta mesura podria ser revocada en algunes de les regions de Yala, Pattani i Narathiwat en què la situació de seguretat hagués millorat. Organitzacions de la societat civil i grups de drets humans van criticar aquesta mesura perquè consideren que ofereix immunitat als cossos de seguretat de l'Estat i provoca desconfiança entre la població civil. En aquest sentit, al mes d'octubre, **15 organitzacions islàmiques van instar el Govern a abandonar el seu enfocament militarista per resoldre el conflicte al sud del país.** De la mateixa manera, l'International Crisis Group (ICG) considera que per fer front a les demandes dels grups armats i els greuges de la població del sud el Govern hauria d'iniciar un diàleg polític, descentralitzar el poder (en el marc d'un Estat unitari) i reformar les estructures político-administratives, reconèixer la identitat cultural,

religiosa i ètnica de la població malai-musulmana del sud del país i modificar la política d'assimilació d'aquest col·lectiu practicada fins al moment.

Europa

Rússia (Daguestan)	
Inici:	2010
Tipologia:	Sistema, Autogovern, Identitat Intern
Actors:	Govern federal rus, Govern de la república de Daguestan, grups armats d'oposició
Intensitat:	1
Evolució:	↑

Síntesi:

Daguestan, la república més extensa, més poblada i amb més diversitat ètnica del nord del Caucas, afronta des de final dels anys noranta un increment de la conflictivitat. La insurgència armada d'ideologia islamista, que defensa la creació d'un Estat islàmic al nord del Caucas, s'enfronta a les autoritats locals i federals, en un context d'atemptats diaris i operacions de contrainsurgència. L'oposició armada està encapçalada per una xarxa d'unitats armades i de caràcter islamista coneguda com a Sharia Jama. La violència armada a Daguestan és resultat d'un cúmul de factors, incloent la regionalització de la insurgència islamista procedent de Txetxènia així com el clima local de violacions de drets humans, sovint emmarcats en la «lluita contra el terrorisme». Tot això en un context social i polític fràgil, de malestar social pels abusos de poder i els elevats índexs d'atur i pobresa, tot i la riquesa de recursos naturals. A això s'afegeixen les tensions interètniques, les rivalitats pel poder polític i la violència criminal.

Durant l'any va escalar la violència a Daguestan i es van superar els dos centenars de víctimes mortals. Tant des de sectors oficials russos i daguestanesos i premsa russa com des d'ONG locals es va alertar de l'augment d'atacs contra les forces de seguretat, mentre van continuar les violacions de drets humans. **El Ministeri d'Interior rus va afirmar que el 2010 s'havia incrementat en un 40% el nombre d'atacs rebels respecte a l'any anterior i va assenyalar Daguestan com una de les repúbliques del Caucas que havia experimentat una major deriva de violència.** Ja al segon trimestre, el nou president daguestanès, Magomedshams Magomedov –designat pel president rus i que va prendre possessió del càrrec el primer trimestre–, va xifrar en 150 els rebels morts entre principi de 2009 i abril de 2010, i el tercer trimestre va afirmar que s'havia doblat el nombre de policies morts en operacions contrainsurgents davant d'una reducció de baixes entre els rebels. Les xifres del Ministeri d'Interior daguestanès comptabilitzaven 104 baixes entre les forces de seguretat i altres 123 d'insurgents entre gener i setembre de 2010. També el balanç de l'ONG Memorial apuntava a una tendència a l'augment de la violència. D'altra banda, **les autoritats van afirmar al gener haver mort el líder de la insurgència islamista de Daguestan, Marat Kurbanov,** conegut com l'emir de Daguestan, que havia substituït Umalat Magomed, després de la mort d'aquest el desembre de 2009. Al juliol va ser nomenat nou líder de la insurgèn-

cia Magomed Vagapov, fins aleshores líder de la branca insurgent de la ciutat de Gubden, una de les més actives de la República.

Entre els atacs rebels, va ser evident l'increment d'atemptats suïcides, alguns d'especial gravetat: un atac suïcida contra un recinte policial a la capital, Makhatkala, que va matar sis policies i va ferir 19 persones al gener; dos atemptats al març a Kizliar, amb 12 víctimes mortals; un atemptat amb cotxe bomba a l'abril, amb quatre morts i 17 ferits, 11 d'ells civils; un altre atemptat suïcida contra una instal·lació militar russa al setembre, amb tres soldats morts i 32 ferits, i un atemptat suïcida a la capital al setembre, amb 42 ferits, entre d'altres. **El president d'Ingúixia va demanar al president rus, Dmitri Medvèdev, que reforcés les forces de seguretat desplegades a la República.** Al seu torn, el viceprimer ministre, Rizvan Kurbanov, va afirmar que el Govern regional havia intentat dialogar sense èxit amb la insurgència en repetides ocasions i que, posteriorment, li va advertir que deposés les armes o, en cas contrari, seria eliminada, advertència que va fer extensiva a les bases de suport social dels rebels.

Rússia (Ingúixia)	
Inici:	2008
Tipologia:	Sistema, Autogovern, Identitat Intern
Actors:	Govern federal rus, Govern de la república d'Ingúixia, grups armats d'oposició (Jamaat Ingush)
Intensitat:	1
Evolució:	↓

Síntesi:

La violència de baixa intensitat que experimenta Ingúixia des de començament del segle XXI enfronta les forces de seguretat locals i federals i una xarxa de cèl·lules armades de caire islamista, coneguda com a Jamaat Ingush i integrada al Front del Caucas (moviment que agrupa les diferents insurgències del nord del Caucas). Amb orígens que es remunten a la participació de combatents ingúixos en la primera guerra txetxena (1994-1996), a partir del 2002 la insurgència ingúixa es va reestructurar sobre línies territorials, impulsant una campanya de violència local que, sense la pulsio nacionalista de Txetxènia, perseguia la creació d'un estat islàmic al Caucas. L'inici de la violència a Ingúixia es va produir en paral·lel a la presidència de la república de Murat Zyazikov, durant el mandat del qual (2002-2008) es van produir nombrosos problemes de violacions de drets humans, corrupció, pobresa i un clima de desgovern i tensió social i política. La insurgència ingúixa ataca periòdicament el personal militar i civil de l'aparell de l'Estat rus i local. A partir de 2008 hi va haver un increment de la violència.

Es va reduir el clima de violència, enfront de la tendència del 2009, si bé es van continuar produint incidents de baixa intensitat durant tot l'any, amb almenys un centenar de morts i ferits. Va destacar també l'impacte sobre els insurgents de les operacions de les forces de seguretat: al començament de març va morir a Nazran un dels principals ideòlegs dels grups armats del nord del Caucas, Alexander Tikhomirova, àlies *Said Buryatsky*, en una operació especial de forces russes i

ingúixes. A més, **el Servei Federal de Seguretat va anunciar la detenció del líder de la insurgència a Ingúixia i comandant militar del moviment armat del nord del Caucas, emir Magues, captura reconeguda per la insurgència.** Al seu torn, els grups rebels van anunciar a l'octubre una moratòria temporal en l'assassinat de policies a la República, per tal de donar-los temps per reconsiderar la seva posició respecte a la insurgència. El president ingúix, Yunus-Bek Yevkurov, va xifrar en 400 els policies morts en els últims cinc anys.

Tot i la moratòria anunciada l'últim trimestre, durant l'any la insurgència va mantenir el seu pols amb les autoritats i la població civil, a la qual va instar que no la denunciés sota amenaça que serien assassinats si ho feien. Així mateix, va continuar utilitzant els **atemptats suïcides com a estratègia.** Dels xocs entre les forces de seguretat i la insurgència va ser especialment greu una operació contrainsurgent al febrer prop de la frontera amb Txetxènia, en què van morir 20 rebels, tot i que l'ONG Memorial va denunciar que almenys quatre eren civils txetxens. Dues persones van morir i una trentena van resultar ferides per unes explosions al febrer durant un registre en un edifici a Nazran, una de les principals ciutats de la República. La violència insurgent i contrainsurgent va transcórrer en un context general de greus violacions dels drets humans. L'ONG local Mashr va denunciar que des de 2002, 184 persones havien estat segrestades a Ingúixia, la majoria activistes polítics retinguts per membres de les forces de seguretat. Durant l'últim trimestre de l'any van augmentar les alertes sobre un increment de segrestos de joves acusats de participar en la insurgència islamista.

Rússia (Txetxènia)	
Inici:	1999
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Sistema Intern
Actors:	Govern federal rus, Govern de la república de Txetxènia, grups armats d'oposició
Intensitat:	1
Evolució:	↑

Síntesi:

Després de la primera guerra de Txetxènia (1994-1996), que va enfrontar la Federació Russa amb la república txetxena principalment per la independència d'aquesta última (auto-proclamada el 1991 en el context de descomposició de l'URSS) i que va acabar en un tractat de pau que no va resoldre l'estatus de Txetxènia, el conflicte es va reobrir el 1999, en l'anomenada segona guerra txetxena, amb el detonant d'unes incursions a Daguestan de rebels txetxens i atemptats en ciutats russes. En un context preelectoral i amb un discurs antiterrorista, l'Exèrcit rus va entrar de nou a Txetxènia per combatre el règim independentista moderat sorgit després de la primera guerra i devastat, al seu torn, per disputes internes i una criminalitat creixent. Rússia va donar per acabada la guerra el 2001, sense acord ni victòria definitiva, i va propiciar un estatut d'autonomia i una administració txetxena prorrussa. Tanmateix, els enfrontaments persisteixen paral·lelament a una creixent islamització de les files rebels txetxenes i una regionalització de la lluita armada.

La situació a la República va continuar deteriorant-se, seguint la tendència de l'augment de la violència des que, l'abril de 2009, es va anunciar el decret que posava fi a la campanya antiterrorista. **Va destacar un atac rebel contra la localitat de Tsentoroi a l'agost, d'on és originari el president txetxè, Ramzan Kadírov, i habitualment blindada a l'accés extern.** 12 insurgents i sis membres de les forces de seguretat van morir i set civils i 18 oficials van resultar ferits en aquest atac. **La insurgència va atemptar també contra el Parlament txetxè,** amb un atac a l'octubre que va causar sis víctimes mortals i ferides a 17, 11 d'elles civils, i que va coincidir amb la visita a la capital, Grozni, del ministre d'Interior rus, Rashid Nurgaliev. Durant l'any es van produir altres incidents menors. Entre el gener i el juny van morir 51 insurgents, segons el Ministeri d'Interior txetxè, que va xifrar en 128 els detinguts durant aquest mateix període. Segons la Fiscalia de Rússia, durant els primers deu mesos del 2010, 254 dels 352 actes terroristes comesos al districte federal del nord del Caucas es van produir a Txetxènia, tot i que el Govern local txetxè va negar les xifres. D'altra banda, el líder de la insurgència txetxena i màxim líder del moviment rebel de tot el nord del Caucas, Dokku Umarov, va anunciar a l'agost la renúncia al seu càrrec, decisió rectificadora uns dies després, la qual cosa va ser interpretada per alguns analistes com un intent de dimissió forçada per altres càrrecs insurgents. Paral·lelament, la detenció o mort d'Umarov va continuar sent una prioritat per al president txetxè. Mentrestant, Kadírov va aconseguir un pacte a l'agost amb el principal clan rival, els Yamadayev, de manera que el president va reduir els focus d'amenaça al seu poder a excepció de la insurgència. Al mateix temps, es va mantenir el clima de violacions dels drets humans denunciats per activistes locals.

D'altra banda, **es van materialitzar les amenaces d'Umarov d'estendre la violència a altres zones de Rússia.** Així, **un doble atemptat suïcida al metro de Moscou, a final de març i reivindicat per Umarov, va causar la mort de 39 persones i ferides a 80.** Umarov va qualificar l'atac de venjança per la mort de diversos civils txetxens en una operació contrainsurgent a Ingúixia al costat de la frontera amb Txetxènia. Ja abans d'aquest doble atemptat, Umarov havia amenaçat d'estendre la lluita armada regional a altres zones de Rússia, amenaça que va reiterar posteriorment.

Turquia (sud-est)	
Inici:	1984
Tipologia:	Autogovern, Identitat Intern internacionalitzat
Actors:	Govern, PKK, TAK
Intensitat:	2
Evolució:	↑
Síntesi:	

El PKK, creat el 1978 com un partit polític de tipus marxista-leninista i dirigit per Abdullah Öcalan, va anunciar el 1984

una ofensiva armada contra el Govern, embarcant-se en una campanya d'insurgència militar per reclamar la independència del Kurdistan, fortament contestada pel Govern en defensa de la integritat territorial. La guerra que es va desencadenar entre el PKK i el Govern va afectar de manera especial la població civil kurda del sud-est de Turquia, atrapada en un foc creuat i víctima de les persecucions i campanyes d'evacuacions forçades exercides pel Govern. El conflicte va donar un gir el 1999, amb la detenció d'Öcalan i el posterior anunci del PKK de l'abandonament de la lluita armada i la transformació dels seus objectius, deixant enrere la demanda d'independència per centrar-se en la reivindicació del reconeixement a la identitat kurda dins de Turquia. Entre el discurs de lluita antiterrorista de Turquia i d'autodefensa per part del PKK, el conflicte es va mantenir viu en forma de tensió durant els anys posteriors i va augmentar el 2007.

El conflicte va oscil·lar durant l'any, amb una intensificació de la violència entre el segon i tercer trimestre, tot i que posteriorment es van produir alguns avenços cap a la resolució del conflicte, incloent contactes entre l'Estat i el líder del PKK, Abdullah Öcalan.⁴² **La primera meitat de l'any va ser escenari d'un clar deteriorament de la situació.** Després d'un augment dels atacs entre l'Exèrcit i el PKK, al juny el grup armat va posar fi formal al seu alto el foc, iniciat l'abril de 2009 (tot i que ja s'havia donat per finalitzat *de facto* el 2009) i Abdullah Öcalan va comunicar la seva retirada del procés exploratori de diàleg. De fet, el segon trimestre va ser escenari d'alguns dels atemptats més mortífers dels últims mesos: nou militars van morir i 14 van resultar ferits en un atac a un lloc militar proper a Semdinli (Hakkari), i cinc soldats i una civil van morir en un atemptat contra un autobús a Istanbul, reivindicat pel grup prokurd TAK (considerat aliat o adscrit al PKK). També l'Exèrcit va intensificar la seva campanya contrainsurgent, i es va mantenir la pressió contra els sectors polítics i socials kurds. Segons l'Exèrcit, entre març i mitjan juny, van morir una quarantena de militars i uns 150 membres del PKK. Segons la premsa local, entre mitjan maig i principi de juliol, haurien mort 246 membres del PKK.

Enmig d'aquest clima de violència, durant la segona meitat de l'any alguns factors van rellançar les expectatives sobre una oportunitat de pau futura. **El PKK va declarar a l'agost un nou alto el foc** i va anunciar que s'havia posat en marxa un procés de diàleg. A més, es va obrir un període d'intensificació de les mesures diplomàtiques formals i informals encaminades a resoldre la qüestió kurda. No obstant això, la fragilitat de la situació es va posar en evidència amb nous incidents de seguretat. Entre aquests, nou civils van morir per l'explosió d'una mina al pas d'un minibús a la província de Hakkari; el PKK va negar l'autoria d'aquest atemptat i nou membres del PKK van morir en una operació militar de gran escala en aquesta província. Tot i això, el PKK va prorrogar la seva treva a final de setembre i es va comprometre després a no atemptar més contra civils. **El mateix dia que finalitzava aquesta extensió de la**

42. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

treva –el 31 d'octubre–, un atemptat suïcida en ple centre d'Istanbul va ferir 32 persones, i va generar nous dubtes sobre un possible escenari de pau. El grup TAK va reivindicar l'atac, mentre el PKK el va condemnar i va prorrogar de nou el seu alto el foc fins a les eleccions generals de juny de 2011, mesura celebrada de manera inesperada pel president turc. En paral·lel a la violència vinculada al conflicte armat, l'Estat turc va mantenir tot l'any el seu pols amb el moviment polític i social nacionalista kurd, fet que va generar dubtes sobre la voluntat del Govern d'arribar a una solució i avançar en la democratització del país. En aquest sentit, el partit prokurd BDP va denunciar que, **a final d'any, 1.500 polítics kurds romanien detinguts des de l'inici de les operacions** a gran escala el 2009 contra quadres polítics i activistes kurds, incloent alcaldes i regidors electes.

Orient Mitjà

Iraq	
Inici:	2003
Tipologia:	Sistema, Govern, Recursos Intern internacionalitzat
Actors:	Govern de transició, Coalició internacional liderada pels Estats Units i el Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs
Intensitat:	3
Evolució:	=
Síntesi:	

La invasió de l'Iraq per part de la coalició internacional liderada pels Estats Units el març de 2003, utilitzant la presumpta presència d'armes de destrucció massiva com a argument i amb la voluntat d'enderrocar el règim de Saddam Hussein per la seva suposada vinculació amb els atacs de l'11 de setembre de 2001 a Nova York, va propiciar l'inici d'un conflicte armat en el qual, progressivament, es van involucrar nombrosos actors: les tropes internacionals, les Forces Armades iraquianes, milícies i grups insurgents, com al-Qaida, entre d'altres. El nou repartiment de poder entre grups sunnites, xiïtes i kurds en el marc institucional instaurat després de l'enderrocament de Hussein va provocar descontentament entre nombrosos sectors. La violència ha anat augmentant, i s'ha superposat l'oposició armada contra la presència internacional al país a la lluita interna pel control del poder amb un component marcat sectari des de febrer de 2006, principalment entre xiïtes i sunnites.

El clima d'incertesa política després de les eleccions del 7 març, la inestabilitat i els continus fets de violència van caracteritzar la situació a l'Iraq. Segons les xifres oficials, que comptabilitzen les baixes civils i de les forces de seguretat, el nombre total de víctimes mortals va augmentar lleugerament respecte a l'any anterior –3.605 el 2010 enfront de 3.481 el 2009–, encara que es va reduir el nombre de civils assassinats.

L'organització Iraq Body Count (IBC) va confirmar aquesta tendència encara que amb xifres diferents, ja que, segons el seu recompte, **durant el 2010 hi va haver 4.021 civils morts, gairebé 500 menys que el 2009 i el menor nombre de baixes civils des de l'inici de la guerra el 2003**. Els atacs a gran escala, amb un balanç superior a les 50 víctimes mortals, van continuar tenint un gran impacte, encara que amb menys protagonisme que l'any anterior.⁴³ La violència es va materialitzar en múltiples atemptats i atacs selectius que es van concretar principalment en agressions a candidats i funcionaris electorals en el període previ als comicis, en atemptats de caràcter sectari –especialment contra comunitats xiïtes i cristianes durant celebracions religioses– i en accions contra les forces de seguretat i la Policia. En termes geogràfics, les ciutats més afectades per la violència van ser Bagdad i Mosul. A l'abril les autoritats van anunciar la mort dels dos principals líders d'al-Qaida al país, però aquest fet no va impedir que l'agrupació continués les seves ofensives al llarg de l'any. El període més mortal es va produir durant l'estiu, coincidint amb la retirada de les tropes de combat nord-americanes de l'Iraq. El contingent nord-americà es va reduir a menys de 50.000 militars i va passar a complir tasques de suport i assistència tècnica a les forces de seguretat locals que, segons va admetre el cap de l'Exèrcit iraquí, no estaran en condicions de garantir la defensa del Govern ni de la població civil fins d'aquí a una dècada.

En aquest context, a final d'octubre la difusió per part de Wikileaks de més de 400.000 documents interns de l'Exèrcit nord-americà i britànic va tornar a posar al centre d'atenció les denúncies sobre abusos sistemàtics, tortures i execucions extrajudicials a presoners a l'Iraq per part de les tropes aliades i l'Exèrcit iraquí. Segons l'IBC, els nous antecedents revelats per Wikileaks també podrien elevar en 15.000 persones el nombre total de baixes entre la població civil. Així, la xifra de víctimes mortals del conflicte, iniciat el 2003, seria d'unes 150.000 persones, 80% d'elles civils. La violència i la inestabilitat al país van estar condicionades pel buit polític derivat de les dificultats dels partits per aconseguir un acord després dels comicis. **Al novembre, nou mesos després de les eleccions, les principals coalicions van aconseguir un acord per posar en marxa un govern d'unitat nacional**, que va ser aprovat pel Parlament al desembre, pocs dies abans que vencés el termini límit constitucional. El Govern va passar a estar encapçalat pel fins aleshores primer ministre en funcions, Nouri al-Maliki, i pel dirigent kurd, Jalal Talabani, que repeteix a la presidència. Iyad Allawi, líder d'Iraqiya, la coalició que va obtenir el nombre més alt d'escons als comicis, va ser nomenat director del nou Consell de Polítiques Estratègiques. Ministeris clau i altament disputats per les agrupacions polítiques com el de Defensa, Interior i Seguretat van quedar momentàniament vacants.

43. Segons l'Iraq Body Count, durant el 2010, es van registrar nou atacs de gran escala que van causar la mort de 567 persones, mentre que l'any anterior vuit atemptats van acabar amb la vida de 750 persones.

Quadre 1.2. Les filtracions de Wikileaks

Wikileaks és una organització mediàtica internacional sense ànim de lucre que publica a través del seu lloc web informes anònims i documents filtrats⁴⁴ amb contingut sensible en matèria d'interès públic, preservant l'anonimat de les seves fonts. Creada l'any 2006, es va fer famosa el 2010 per la filtració d'un vídeo en què uns periodistes eren assassinats per l'Exèrcit nord-americà a l'Iraq el 2007, per les filtracions de les activitats dels Estats Units a les guerres de l'Afganistan, amb 92.000 documents relatius al període entre 2004 i 2009, i de l'Iraq. L'octubre de 2010 van sortir a la llum 391.000 documents que fan referència a la fase de la guerra a l'Iraq entre l'1 de gener de 2004 i desembre de 2009 i que revelen, entre altres assumptes, l'ús sistemàtic de tortures i dades que indicarien la mort de 109.032 persones durant aquest període, de les quals 66.081 eren civils (63%).

Però, va ser la filtració de les comunicacions confidencials del Departament d'Estat dels Estats Units, a final de novembre de 2010, la que va tenir més repercussió mediàtica a escala global. Wikileaks va iniciar el 28 de novembre la publicació de 251.287 cables o comunicacions confidencials de la diplomàcia nord-americana, en què es posaven de manifest un conjunt d'episodis transcorreguts entre desembre de 1966 i febrer de 2010, encara que la majoria se circumscriuen als últims tres anys. La informació procedeix de 274 ambaixades, consolats i missions diplomàtiques dels Estats Units al món. La filtració i publicació d'aquestes comunicacions van revelar informacions inèdites sobre la política exterior dels Estats Units en les diferents crisis polítiques i conflictes armats actuals, especialment a l'Orient Mitjà, l'Afganistan i altres conflictes d'Àsia i Àfrica, com també el paper que té l'anomenada lluita contra el terrorisme en les relacions i activitats dels Estats Units al món i els mecanismes d'espionatge, pressió, ingerència i coerció que exerceix Washington per defensar els seus interessos en l'arena internacional. Dels més de 250.000 cables revelats per Wikileaks, i segons l'escala que utilitza el Departament d'Estat (que va de «l'alt secret» al «confidencial») més de 15.000 són considerats «secrets», 101.000 són considerats «confidencials» i 133.000 són qualificats de «sense classificar».

Wikileaks va facilitar aquests missatges diplomàtics als diaris *El País* (Espanya), *The Guardian* (Regne Unit), *The New York Times* (Estats Units), *Le Monde* (França) i el setmanari *Der Spiegel* (Alemanya). Aquests mitjans, segons han assenyalat els diversos rotatius, van treballar per separat en la valoració i selecció del material, amb la condició de no posar en perill fonts protegides prèviament o persones, la vida de les quals es podria veure amenaçada en revelar-se'n la seva identitat. Al mateix temps, els diferents mitjans haurien intentat evitar la revelació d'episodis que poguessin suposar un risc per a la seguretat nacional dels Estats Units, el país més afectat per les revelacions, i també de la resta de països esmentats. La filtració de les comunicacions del Departament d'Estat dels Estats Units va anar acompanyada d'una campanya d'acusacions i la posterior detenció del director de Wikileaks, Julian Assange, per presumptes delictes sexuals.

De les filtracions dels documents del Departament d'Estat es deriven algunes valoracions preliminars: per si mateixos, aquests documents tenen un valor informatiu sense precedents que pot contribuir a la comprensió d'alguns dels principals focus d'inestabilitat actual i de determinades dinàmiques inherents a les relacions internacionals en general i a les relacions i interessos dels Estats Units al món en particular. Tal com assenyala *El País*, la importància d'aquestes filtracions és que «revelen de forma exhaustiva, com segurament no havia passat mai, fins a quin grau les classes polítiques en les democràcies avançades d'Occident han estat enganyant els seus ciutadans» i suposen «un menyspreu constant pels procediments incompatibles no només amb el funcionament de les institucions d'un país sinó també, o especialment, amb la tradició legal i democràtica dels Estats Units». Al mateix temps, la filtració posa de manifest la fragilitat dels mètodes de comunicació tradicionals dins del sistema internacional i s'obre un important debat sobre la llibertat d'informació i els seus límits, com també sobre la transparència dels governs en la seva política exterior. Al mateix temps, aquesta opacitat complica encara més, si és possible, l'estudi de les guerres i les causes que les generen per poder intervenir-hi i contribuir a la seva resolució.

Israel – Palestina

Inici:	2000
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Territori Internacional ⁴⁵
Actors:	Govern israelià, milícies de colons, ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam), Jihad Islàmica, FPLP, FDLP, Comitès de Resistència Popular
Intensitat:	1
Evolució:	↓

Síntesi:

El conflicte entre Israel i els diferents actors palestins es va reiniciar l'any 2000 amb l'esclat de la segona Intifada propiciada pel fracàs del procés de pau promogut a començament dels anys noranta (Procés d'Oslo, 1993-1994). El conflicte palestino-israelià es va manifestar el 1947 quan la resolució 181 del Consell de Seguretat de l'ONU va dividir el territori de Palestina, sota mandat britànic, en dos estats; poc després, es va proclamar l'Estat d'Israel (1948), i des de llavors no s'ha pogut materialitzar un Estat palestí. Després de la guerra de 1948-49 Israel va annexionar Jerusalem oest, i Egipte i Jordània van passar a controlar Gaza i Cisjordània, respectivament. El 1967, Israel va ocupar Jerusalem Est, Cisjordània i Gaza després de

44. Vegeu el llistat de documents confidencials al lloc web de Wikileaks, a <<http://213.251.145.96/>>.

45. Malgrat que Palestina (l'Autoritat Nacional de Palestina és una entitat política vinculada a una determinada població i a un territori) no és un Estat reconegut internacionalment, es considera el conflicte entre Israel i Palestina com a «internacional» i no com a «intern» en tractar-se d'un territori ocupat il·legalment i la pretesa pertinença del qual per part d'Israel no és reconeguda pel Dret Internacional ni per cap resolució de Nacions Unides.

vèncer en la Guerra dels Sis Dies contra els països àrabs. L'autonomia dels territoris palestins no va ser formalment reconeguda fins als Acords d'Oslo, tot i que la seva implementació es va veure impedita per l'ocupació militar i pel control del territori imposat per Israel.

El conflicte palestí-israelià va estar marcat per la persistència dels episodis de violència amb víctimes mortals i la manca de progressos en les negociacions.⁴⁶ Més de 90 persones van morir producte de múltiples fets violents el 2010, en el marc d'un conflicte que ha causat 7.454 víctimes mortals durant l'última dècada (des de l'esclat de la Segona Intifada), de les quals el 85% eren palestins i 1.317 menors d'edat, segons un informe fet públic al setembre.⁴⁷ L'últim any la violència va adoptar la forma d'enfrontaments directes entre palestins i israelians, atacs aeris israelians sobre la Franja de Gaza, assassinats selectius i trotejos contra població civil, entre ells agricultors i pescadors palestins. Quatre israelians van ser assassinats a final d'agost a Hebron, en vigílies de la reunió a Washington del primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, i del president palestí, Mahmud Abbas, per relançar les negociacions directes després de vint mesos sense diàleg. En tot cas, l'incident que va despertar un gran enrenou internacional es va produir el 31 de maig, quan **les forces israelianes van interceptar una flotilla humanitària que intentava fer arribar ajuda humanitària a Gaza.** L'operació israeliana, que es va saldar amb nou activistes morts, va motivar una àmplia condemna mundial, va suposar un important deteriorament en les relacions diplomàtiques d'Israel amb països veïns –en especial amb Turquia, país d'origen dels nou morts– i va exposar públicament les greus conseqüències per a la població palestina del bloqueig imposat per Israel a Gaza.⁴⁸

Al mateix temps, els intents per reactivar les negociacions entre palestins i israelians van afrontar diversos obstacles, vinculats principalment a les polítiques israelianes relatives a la construcció d'assentaments als territoris ocupats. Durant el primer trimestre, l'anunci d'edificació de 1.600 nous habitatges a Jerusalem Est, coincidint amb una visita del vicepresident dels Estats Units, Joseph Biden, a la regió, va motivar la pitjor crisi diplomàtica en dècades entre Israel i Washington i va portar Abbas a fer marxa enrere en la seva decisió de reprendre les converses indirectes amb Israel. No obstant això, es van reprendre noves negociacions i de caràcter directe a principi de setembre sota les pressions dels Estats Units, amb una crida del president Barack Obama per concretar un Estat palestí en el termini d'un any. Des d'un principi es va imposar **el clima d'escepticisme enfront d'aquest nou diàleg i es va aguditzar després que Israel decidís no renovar la moratòria en la construcció de colònies** jueves a Cisjordània que vencia el 26 de setembre. Malgrat els incentius oferts pels Estats Units per a una nova moratòria –20 avions de com-

bat i garanties com el veto a l'ONU a resolucions contràries als interessos d'Israel– el Govern de Netanyahu i els seus aliats polítics d'extrema dreta no van anunciar un canvi de política i Washington va optar per renunciar a la paralització de les colònies com a condició per a les negociacions de pau. Al llarg de 2010 el Govern israelià va promoure iniciatives que van complicar les negociacions, com l'exigència als palestins de reconèixer

Israel com un Estat jueu, el projecte de llei que exigeix un jurament de fidelitat als no jueus que desitgen la nacionalitat israeliana i l'exigència d'un referèndum abans de qualsevol decisió que comprometi el futur de Jerusalem Oriental. Aquest territori, que els palestins consideren la seva capital, va ser annexionat per Israel el 1980 en una decisió no reconeguda per la comunitat internacional. Paral·lelament, i arran del bloqueig en el diàleg, els palestins van posar en marxa una ofensiva diplomàtica per tal d'assolir un reconeixement internacional de l'Estat palestí durant el 2011. Països com Argentina, Bolívia, Brasil i Equador havien donat suport a aquesta iniciativa fins a final de 2010.

Iemen	
Inici:	2004
Tipologia:	Sistema Intern
Actors:	Govern, seguidors del clergue Al-Houthi (Al-Shabab al-Mumen)
Intensitat:	2
Evolució:	=
Síntesi:	

El conflicte es va iniciar el 2004 quan els partidaris del clergue al-Houthi, pertanyents a la minoria xiïta, van iniciar una rebel·lió al nord del Iemen amb la intenció de reinstaurar un règim teocràtic similar al desaparegut el 1962. El Govern assegura que els insurgents pretenen la reinstauració d'un règim teocràtic com el que va imperar durant mil anys a la zona, fins al triomf de la revolució republicana de 1962. Els rebels acusen el Govern de corrupció i de desatendre les regions muntanyoses septentrionals, alhora que s'han oposat a la seva aliança amb els Estats Units en la lluita contra el terrorisme. El conflicte s'ha cobrat milers de víctimes i ha provocat el desplaçament forçat de més de 300.000 persones. Diverses treves subscrietes en els últims anys s'han trencat successivament amb la represa d'hostilitats. A l'agost de 2009 el Govern va impulsar una nova ofensiva contra els insurgents que va derivar en l'etapa més violenta del conflicte, la internacionalització va quedar en evidència després de la intervenció directa de forces de l'Aràbia Saudita contra els al-houthistes a la zona fronterera. Les parts van acordar un nou alto el foc el febrer de 2010, però la situació a la zona es manté altament volàtil.

L'any es va iniciar amb expectatives amb motiu de la signatura, a mitjan febrer, d'una treva entre el Govern

46. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

47. B'Tselem. "Ten years to the Second Intifada: Summary of Data". Press Release. Jerusalem: B'Tselem, 27 de setembre de 2010. <http://www.btselem.org/english/press_releases/20100927.asp>.

48. Vegeu el capítol 4 (Crisis humanitàries).

d'Abdullah Saleh i els insurgents xiïtes del nord del país, després de més de set mesos de durs enfrontaments que van deixar centenars de víctimes mortals i milers de desplaçats interns, que elevarien la xifra total de població desplaçada des de 2004 a unes 325.000 persones.⁴⁹ Els al-houthistes van acceptar les condicions de Sanà relatives a la retirada dels milicians d'edificis oficials, la reobertura de carreteres, el compromís de no atacar Aràbia Saudita, el retorn de les armes requises a l'Exèrcit i l'alliberament de presoners. Al març, Saleh va declarar la fi de la guerra i poc després, amb motiu del vintè aniversari de la unificació del Iemen, va anunciar l'amnistia per a desenes de membres del grup empresonats. No obstant això, complint amb els pronòstics d'analistes que advertien sobre la fragilitat del cessament d'hostilitats, la violència es va reprendre poc temps després, paral·lelament a la intensificació d'altres focus de tensió al país.⁵⁰ En un principi, els enfrontaments van ser protagonitzats per al-houthistes i membres de tribus progovernamentals, però després van involucrar també soldats iemenites, en incidents que van provocar la mort de desenes de persones. **Els xocs més greus des de l'inici de la treva es van produir entre el 15 i el 23 de juliol, amb 70 víctimes mortals.**

En aquest context i per mediació de Qatar, a final d'agost el Govern i els al-houthistes van tornar a signar un acord, que no aportava novetats en termes de contingut, però que posava data a la implementació dels pactes previs. En concret, els al-houthistes exigien l'alliberament de milers de presoners. Malgrat el clima de tensió, al juliol un grup de dirigents al-houthistes va acceptar participar en una mesa de diàleg nacional convocada pel Govern i formada pels diferents grups polítics del país. Cap a final d'any es va reprendre la violència, que va causar desenes de morts i va posar en dubte la vigència de la treva. Aquesta situació va fer que molts desplaçats interns desistissin de retornar a casa seva. Segons les xifres de l'ACNUR, només 14.000 de les 325.000 persones que es van veure obligades a fugir havien tornat a les seves localitats d'origen a causa de la falta d'estabilitat i seguretat, i la presència al terreny de materials explosius. Al llarg de l'any, organitzacions de defensa dels drets humans van insistir en la necessitat que s'investiguessin els presumptes crims de guerra comesos en el marc d'aquest conflicte armat, ja que existeixen denúncies d'ús de violència indiscriminada, execucions sumàries i utilització de nens soldats, entre altres abusos. A final de 2010, informacions de premsa sobre dos atacs suïcides contra al-houthistes, que van causar la mort de 25 persones i que van ser reivindicats presumptament per al-Qaida a la Península Aràbiga (AQPA), van promoure especulacions sobre

l'increment de la tensió sectària entre sunnites i xiïtes al nord del Iemen.

1.4. Altres qüestions vinculades a la conflictivitat internacional

En aquest apartat es tracten altres temes de l'agenda internacional, com són els embargaments d'armes i el desplegament de missions internacionals al món.

a) Embargaments d'armes

En virtut del Capítol VII de la Carta de Nacions Unides, el Consell de Seguretat de l'ONU pot adoptar mesures coercitives per mantenir o restablir la pau i la seguretat internacionals, que van des de sancions econòmiques o d'altra índole, que no suposin l'ús de la força armada, fins a la intervenció militar internacional.⁵¹ L'ús de sancions obligatòries té per objecte exercir pressió sobre un Estat o entitat perquè compleixi amb els objectius fixats pel Consell de Seguretat sense necessitat de recórrer a l'ús de la força.⁵² Les sancions poden ser econòmiques i comercials en sentit ampli, o mesures més selectives, com embargaments d'armes, prohibicions de viatjar, restriccions financeres o diplomàtiques, o ambdues coses, de tipus selectiu i de tipus general. La UE també estableix embargaments d'armes vinculants per als Estats Membres de l'organització europea, que en uns casos responen a la implementació dels embargaments d'armes que imposa Nacions Unides i, en altres casos, a iniciatives pròpies de la UE.

L'any 2010, es van comptabilitzar 27 embargaments d'armes dirigits en un total de 16 estats i grups armats no estatals,⁵³ un menys que l'any anterior, a causa de l'aixecament de l'embargament d'armes a Uzbekistan el 31 d'octubre de 2009 per part de la UE, en considerar que s'havia produït una millora de la situació dels drets humans al país des dels fets d'Andijan. D'aquests, 12 embargaments van ser imposats per Nacions Unides i 15 per la UE. El Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar la resolució 1940 el 29 de setembre per la qual va decidir posar fi a les mesures decretades en els paràgrafs 2, 4 i 5 de la resolució 1171 de 1998; per això, va aixecar l'embargament d'armes i totes les sancions vigents a Sierra Leone. Un mes després, el 29 d'octubre, la UE va imitar la decisió del Consell de Seguretat de l'ONU.

49. Vegeu el capítol 4 (Crisis humanitàries).

50. Vegeu els resums del Iemen (sud) i Iemen (AQPA) al capítol 2 (Tensions).

51. Per a més informació sobre el Comitè de Sancions del Consell de Seguretat de l'ONU, vegeu <<http://www.un.org/spanish/sc/committees>>.

52. Els mecanismes de sancions i, en concret, els embargaments d'armes, han estat utilitzats de forma desigual des de la creació de Nacions Unides. Entre 1945 i 1989 només van ser utilitzats en dos contextos, vinculats al procés de descolonització: a l'antiga Rhodèsia del Sud (actual Zimbabue) entre 1968 i 1979 (a causa de la inestabilitat interna); i a Sud-àfrica entre 1977 i 1994 (per la intervenció sud-africana en els països veïns, la violència i inestabilitat interna i el sistema de discriminació racial de l'Apartheid). L'abandonament d'aquests mecanismes durant la Guerra Freda es va emmarcar, com altres instruments de Nacions Unides, en la política de competència entre blocs, fet pel qual la fi de la Guerra Freda va suposar, com en altres àmbits, un activisme creixent de l'organització en aquest camp, facilitant la imposició d'embargaments d'armes. El seu ús també va afavorir l'enfortiment del paper de Nacions Unides com a garant de la pau i la seguretat internacionals. I, a més, els embargaments d'armes van ser progressivament vistos com un tipus de sancions més efectives que les sancions econòmiques, per centrar-se en les elits dels estats i en els grups armats no estatals, limitant el seu impacte humanitari.

53. Hi ha dos embargaments d'armes voluntaris, un imposat per l'OSCE sobre Armènia i Azerbaidjan el 1992, i un altre imposat per ECOWAS sobre Guinea el 2009.

Taula 1.2. Embargaments d'armes vigents decretats per Nacions Unides, la UE i l'OSCE

Embargaments decretats per Nacions Unides		Embargaments decretats per la UE	
País*	Entrada en vigor-Fi	País	Entrada en vigor-Fi
Milícies talibanes i al-Qaida**	2002	Milícies talibanes i al-Qaida**	2002
Côte d'Ivoire	2004	Xina	1989
Congo, RD (excepte al Govern)	2003	Côte d'Ivoire	2004
Eritrea	2009	Congo, RD (excepte al Govern)	2003
Iran	2006	Iran	2007
Iraq (excepte al Govern)	2003	Iraq (excepte al Govern)	2003
Líban (excepte al Govern)	2006	Guinea	2009
Libèria (excepte al Govern)	1992	Líban (excepte al Govern)	2006
RPD Corea	2006	Libèria (excepte al Govern)	2001
Sierra Leone (RUF)	1997-2010	Myanmar	1991
Somàlia (excepte al Govern)	1992	RPD Corea	2006
Sudan (Darfur) (excepte al Govern)	2004	Sierra Leone (RUF)	1998-2010
Embargaments decretats per l'OSCE		Somàlia (excepte al Govern)	2002
Armènia - Azerbaidjan(Nagorno-Karabakh)	1992	Sudan	1994
Embargaments decretats per ECOWAS		Zimbabue	2002
Guinea	2009		

* En negreta, país o grup en conflicte armat.

** Embargament no lligat a un país o territori en concret

Font: SIPRI. *Arms Embargoes Database*. 2010.

Cal assenyalar que 11 dels 15 embargaments establerts per la UE responen a la implementació dels embargaments del Consell de Seguretat de l'ONU.⁵⁴ Els quatre restants corresponen a iniciatives pròpies de la UE: la Xina, Myanmar, Guinea i Zimbabue.

Dels 16 Estats i grups armats no estatals assenyalats per les dues organitzacions, sis fan referència a conflictes armats actius actualment (Myanmar, Sudan [Darfur] i els grups armats a l'Iraq, Somàlia, RD Congo i l'Afganistan). Dels altres deu, set fan referència a escenaris de tensió d'intensitat variable (la Xina, Eritrea, l'Iran, Guinea, el Líban, RPD Corea i Zimbabue) i els tres restants han superat recentment conflictes armats i es troben en fase de construcció de pau postbèl·lica (Côte d'Ivoire, Libèria i Sierra Leone) amb diferents graus de tensió interna, que en el cas de Côte d'Ivoire es troba al caire del conflicte armat. Més enllà de les crítiques que es puguin fer als embargaments i la seva eficàcia, **existeixen 24 conflictes armats en què ni el Consell de Seguretat de l'ONU ni la UE han plantejat l'establiment d'un embargament d'armes** com a mesura sancionadora. A més, **hi ha unes 60 situacions de tensió de més o menys intensitat que tampoc no són objecte d'embargaments**. En molts d'aquests casos, el caràcter preventiu dels embargaments d'armes podria suposar una reducció de la conflictivitat.

b) Missions internacionals

Una altra dimensió que cal destacar en relació amb la conflictivitat global durant el 2010 està relacionada amb les missions internacionals. El desembre de 2010 hi havia 16 operacions de manteniment de la pau de l'ONU, una missió política dirigida i que comptava amb el suport del Departament de Missions de Manteniment de la Pau de l'ONU (UNAMA) i deu operacions polítiques i de construcció de pau de l'ONU, que comptaven amb el suport del Departament d'Afers Polítics de l'ONU a tot el món. Pel que fa a la perspectiva regional, de les 27 missions de l'ONU al món, aproximadament la meitat (13) es trobaven al continent africà, sis a l'Orient Mitjà, cinc a Àsia, dues a Europa i una a Amèrica. D'altra banda, juntament amb Nacions Unides, cal destacar la participació d'altres organitzacions de caràcter regional en tasques militars, polítiques i de construcció de pau, com l'OSCE (amb 18 missions a Europa i Àsia Central), la UE (14 missions a Àfrica, Àsia, Europa i Orient Mitjà), l'OTAN (set missions a Europa, Àsia, Àfrica i Orient Mitjà), la CEI (una missió a Europa), la UA (una missió a Àfrica), l'OEA (una missió a Amèrica), la CEEAC (una missió a Àfrica) i set operacions de caràcter multilateral sota el paraigües de països o grups de països. Per tant, des de la perspectiva regional, si s'afegeix a la presència de Nacions Unides la de la res-

54. En el cas del Sudan, la UE el va establir per al conjunt del país el 1994 i el Consell de Seguretat de l'ONU per a la regió de Darfur el 2004; en el cas de l'Iran responen a diferents tipus d'armament.

ta d'organitzacions regionals, **Àfrica és el continent on hi ha més presència de missions internacionals (24 missions), seguit per Europa (23), Àsia (16), Orient Mitjà (12) i Amèrica (dues).**

Els canvis produïts durant l'any 2010 van fer referència a les discussions sobre la no renovació de dues missions de manteniment de la pau, la MINURCAT i la MONUC, per pressions dels governs del Txad i de la RD Congo, respectivament.⁵⁵ Tots dos contextos continuaven greument afectats per la violència, de manera que les pressions per forçar la retirada de les dues missions van ser vistes per nombrosos analistes com una mesura de política interna més que com a conseqüència de les millores en la situació de seguretat. En el primer cas, les negociacions entre el Txad i Nacions Unides van acabar en un pla de retirada per fases que va culminar el desembre de 2010. En el segon cas, les negociacions van arribar a un acord per a la retirada de la MONUC el 30 de juny de 2011, i la seva transformació en l'anomenada Missió d'Estabilització de Nacions Unides a la República Democràtica del Congo (MONUSCO). D'altra banda, Nacions Unides va decidir substituir la BINUB a Burundi per l'Oficina de Nacions Unides a Burundi (BNUB) a partir de gener de 2011, una presència més reduïda i limitada a aspectes de governabilitat i drets humans i justícia. Al mateix temps, el gener de 2010 la UNOGBIS es va transformar en una oficina integrada, la UNIOGBIS.⁵⁶

El debat sobre les missions integrades es va iniciar a partir de 2001 però la seva posada en marxa efectiva no es va produir fins a l'establiment de la missió integrada de Timor Oriental el 2006. Després van seguir la BINUB (2007), UNIPSIL (2008), BINUCA (2009) i UNIOGBIS (2010). Pel que fa a la resta de missions fora de l'àmbit de Nacions Unides, cal destacar que al setembre la UE va tancar la missió de suport a la reforma del sector de la seguretat a Guinea Bissau, activa des de 2008.⁵⁷

Les missions de l'ONU van estar formades per uns de 124.000 efectius⁵⁸ i 1.700 efectius més que feien referència a les missions polítiques i de construcció de pau, superant les xifres de 2009. Això posa de mani-

fest el continu augment de missions i efectius que s'està registrant en l'última dècada. Des de juny de 1999, quan es va assolir la xifra més baixa des de la fi de la Guerra Freda (13.000 cascos blaus), fins a l'actualitat, l'increment ha estat constant però alguns contextos no disposen del contingent complet que estableix el mandat de la missió. A aquesta xifra s'haurien d'afegir els contingents de l'OTAN (més de 70.000 efectius, segons la mateixa organització), de la UE (gairebé 7.300 efectius entre policies i militars), de la CEI (prop de 1.300 efectius en un context), CEEAC i UA (8.000 efectius a Somàlia), i set operacions de diversos països (al voltant de 56.000 militars i policies, inclosa l'Operació dels Estats Units a l'Iraq). En total, en termes generals, **el nombre d'efectius en missions internacionals va superar la xifra de 258.000 desplegats arreu del món, sense comptar el personal civil que acompanya les missions que no són de l'ONU, xifra que es desco-neix.** A aquesta xifra es podrien afegir els 4.000 militars addicionals que s'uniran en breu a l'AMISOM, que arribarà als 12.000 efectius, i els 2.000 soldats que se sumaran al contingent de l'ONUCI. Finalment, caldria afegir l'operació marítima combinada que té lloc a l'oceà Índic, de la qual només es coneix el component de l'EU NAVFOR (1337) i el de l'OTAN (inclòs en la xifra total de 70.000 efectius, no desglossada per missions). A aquests efectius se sumen la Combined Task Force 151 (liderada per la V Flota nord-americana) i vaixells d'altres estats, com el Japó, la Xina, l'Índia i Aràbia Saudita, entre d'altres.

El creixent recurs al capítol VII de la Carta de Nacions Unides en el disseny del mandat de les missions de pau de Nacions Unides està comportant una major participació en escenaris de violència. Aquestes missions, de caràcter multidimensional, s'estableixen en contextos cada vegada més violents i amb mandats cada vegada més complexos, com evidencia el fet que la xifra de víctimes mortals d'efectius de les missions de l'ONU s'hagi triplicat des del final de la Guerra Freda, passant de 800 el 1991 a 2.846 el desembre de 2010. Al mateix temps, en els últims anys també s'estan incrementant les operacions militars dissenyades en el marc del capítol VII, amb el beneplàcit del Consell de Seguretat de l'ONU.

55. Vegeu els resums del Txad i de la RD Congo (est) en aquest capítol.

56. Una missió integrada és aquella «en la qual hi ha una visió compartida entre tots els actors de Nacions Unides pel que fa als objectius estratègics de la presència de Nacions Unides a nivell de país. Aquesta estratègia hauria de reflectir una comprensió compartida del sistema operatiu i l'acord sobre la forma de maximitzar l'eficàcia, l'eficiència i l'impacte de la resposta general de l'ONU». Vegeu United Nations. *United Nations Peacekeeping Operations, Principles and Guidelines*. Nova York: Department of Peacekeeping Operations of the United Nations, gener de 2008. <http://pbpu.unlb.org/pbpps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf>.

57. Vegeu el capítol 2 (Tensions).

58. Dels 124.000 efectius de les missions de pau de l'ONU, 99.926 corresponen a personal militar i policial, a data d'agost, i el 3,33% d'aquesta xifra (3.332 militars i policies) correspon a dones. La xifra més elevada es va assolir el març de 2011, amb 101.939 efectius militars i policials. Al novembre, aquesta xifra s'havia reduït a 99.245 efectius militars i policials. Dades a 10 de desembre de 2010.

■ Països amb situacions de tensió (indicador núm. 2)

2. Tensions

- Al llarg de 2010 es van comptabilitzar 83 escenaris de tensió al món, concentrats principalment a Àfrica (29 casos) i Àsia (22). La resta de tensions va tenir lloc a Europa (13), Orient Mitjà (11) i Amèrica (8).
- El deteriorament de la situació política a Burundi va deixar el país a les portes d'un nou conflicte armat.
- El desacord sobre el resultat de les eleccions presidencials a Côte d'Ivoire, que van donar la victòria a l'oposició, va portar el país gairebé al conflicte armat.
- El referèndum sobre l'autodeterminació del Sudan meridional es va celebrar el 9 gener de 2011 tot i la manca d'acord entre els líders del nord i el sud en qüestions clau com el repartiment de la renda petroliera i la delimitació fronterera efectiva.
- A Tailàndia, en un context de gran polarització política i mobilitzacions massives contra el Govern, es va registrar el brot de violència més important de les dues últimes dècades.
- La violència interètnica i els atemptats de la insurgència talibana van provocar al voltant de 500 víctimes al Pakistan.
- Kirguizistan va ser escenari de l'enderrocament del règim polític a causa de revoltes socials i d'una greu onada de violència, amb dimensió interètnica, que va causar 430 morts i 2.500 ferits.
- Els enfrontaments entre membres de l'AQPA i les forces armades iemenites es van intensificar i van causar prop d'un centenar de morts i milers de desplaçats el 2010.
- La tensió entre el Govern iranià i grups kurds al nord-oest del país va registrar un increment en els nivells de violència i una creixent internacionalització.

Aquest capítol identifica els contextos de tensió que van tenir lloc al llarg de l'any 2010 (indicador núm. 2) i es divideix en dues parts: en la primera es defineixen les situacions de tensió i les seves característiques; i en la segona s'analitza l'evolució i les tendències de les tensions. D'altra banda, a l'inici del capítol es presenta un mapa amb tots els territoris en situació de tensió.

2.1. Tensions: definició

Es considera tensió aquella situació en la qual la persecució de determinats objectius o la no satisfacció de certes demandes plantejades per diversos actors comporta alts nivells de mobilització política, social o militar i/o un ús de la violència amb una intensitat que no aconsegueix la d'un conflicte armat, que pot incloure enfrontaments, represió, cops d'Estat, atemptats o altres atacs, i l'escalada dels quals podria degenerar en un conflicte armat en determinades circumstàncies. Les tensions estan normalment vinculades a: a) demandes d'autodeterminació i autogovern, o aspiracions identitàries; b) oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat, o a la política interna o internacional d'un Govern, la qual cosa en ambdós casos motiva la lluita per accedir o erosionar el poder; o c) control dels recursos o del territori.

Taula 2.1. Resum de les tensions l'any 2010

Tensió ¹	Tipologia ²	Actors principals	Intensitat ³
			Evolució anual ⁴
Àfrica			
Angola (Cabinda)	Interna	Govern, grup armat FLEC-FAC, Fòrum Cabindès per al Diàleg	1
	Autogovern, Recursos		↑
Burundi	Interna	Govern, oposició política (facció de CNDD-FDD de Hussein Radjabu, UPRONA, FRODEBU, FNL) i social, nou grup armat FNL	3
	Identitat, Govern		↑
Comores	Interna	Govern de la Unió de les Comores ostentat per Grand Comora, Forces Armades, oposició política i social (partits polítics i autoritats de les illes d'Anjouan, de Moheli, de Gran Comora), missió de la UA	1
	Autogovern, Govern		↑

Tensió	Tipologia	Actors principals	Intensitat
			Evolució anual
Àfrica			
Congo	Interna	Govern, partit opositor CNR i milícies Ninjas del reverend Ntoumi	1
	Autogovern, Govern		=
Côte d'Ivoire	Interna internacionalitzada	Govern, Forces Nouvelles, milícies progovernamentals, ONUCI, Forces Licorne	3
	Govern, Recursos		↑
Djibouti – Eritrea	Internacional	Djibouti, Eritrea	1
	Territori		↓
Eritrea	Interna internacionalitzada	Govern, oposició política i social interna, coalició opositora política-militar EDA (EPDF, EFDM, EIPJD, ELF, EPC, DMLEK, RSADO, ENSF, EPDF, EIC, Nahda), altres grups	3
	Govern, Autogovern, Identitat		↑
Eritrea – Etiòpia	Internacional	Eritrea, Etiòpia	2
	Territori		=
Etiòpia	Interna	Govern (coalició EPRDF, liderada pel partit TPLF), oposició política i social, coalició opositora FDD (Medrek)	1
	Govern		↑
Etiòpia (Oròmia)	Interna	Govern central, Govern regional, oposició política (partits OFDM, OPC) i social, oposició armada OLF, IFLO	3
	Autogovern, Identitat		↑
Guinea	Interna	Junta Militar, oposició política, forces de seguretat de l'Estat, moviments socials	2
	Govern		↓
Guinea Bissau	Interna internacionalitzada	Govern, partits polítics d'oposició, Forces Armades, xarxes internacionals de narcotràfic	1
	Govern		↑
Guinea Equatorial	Interna	Govern, oposició política a l'exili, organitzacions d'exiliats	1
	Govern		=
Kenya	Interna	Govern, milícies d'adscripció ètnica, oposició política i social (partits polítics, organitzacions de la societat civil), SLDF, secta Mungiki	1
	Identidad, Gobierno, Recursos		↓
Madagascar	Interna	President de l'Alta Autoritat per a la Transició Andry Rajoelina, líders opositors a l'exili, forces de seguretat de l'Estat	2
	Govern		=
Marroc – Sàhara Occidental	Internacional ⁵	Marroc, República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD), grup armat Front POLISARIO	2
	Autogovern, Identitat, Territori		↑
Mauritània	Interna internacionalitzada	Govern, oposició política i social, al-Qaida al Magrib Islàmic (AQMI)	1
	Govern, Sistema		↑
Níger	Interna	Govern, Coordinadora de Forces per a la Democràcia i la República (oposició política)	2
	Govern		↑
Nigèria	Interna	Comunitats cristianes i musulmanes, ramaderes i agrícoles, milícies comunitàries	3
	Identitat, Recursos		↑
RD Congo	Interna	Govern, oposició política i social i antics grups armats d'oposició	2
	Govern, Recursos		=
RD Congo – Rwanda – Uganda	Internacional	Governs de RD Congo, Rwanda i Uganda, grup armat congolès CNDP, grup armat rwandès FDLR, grups armats ugandesos ADF / LRA	1
	Identitat, Govern, Recursos		↓
Rwanda	Interna internacionalitzada	Govern, grup armat rwandès FDLR, oposició política, diàspora rwandesa a la RD Congo i a Occident	1
	Govern, Identitat		↑
Senegal (Casamance)	Interna	Govern, grup armat MFDC i les diferents faccions	1
	Autogovern		=

Tensió	Tipologia	Actors principals	Intensitat
			Evolució anual
Àfrica			
Somàlia (Somalilàndia-Puntlàndia)	Interna	República de Somalilàndia, regió autònoma de Puntlàndia, grup armat SUDA	1
	Territori		=
Sudan	Interna	Partits polítics NCP i SPLM, grup armat SPLA, milícies progovernamentals, ètnies i subclans dinkas i nuer al sud	3
	Autogovern, Recursos, Identitat		↑
Swazilàndia	Interna	Govern, partits polítics, sindicats, ONG defensores dels drets humans i moviments pro-democràcia	1
	Sistema		↑
Tunísia	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		↑
Txad – Sudan	Internacional	Txad, Sudan, grups armats d'oposició txadians i sudanesos	1
	Govern		↓
Zimbabue	Interna	Partits polítics ZANU-PF i MDC, milícies de veterans i joves afins al ZANU-PF	1
	Govern		=
Amèrica			
Bolívia	Interna	Govern, oposició política i social (partits polítics, autoritats i organitzacions de la societat civil dels departaments orientals)	1
	Govern, Autogovern		↓
Colòmbia - Veneçuela	Internacional	Governs de Colòmbia i Veneçuela	1
	Govern		↓
Equador	Interna	Govern, oposició política i social (Congrés, organitzacions camperoles i indígenes contra l'acció de transnacionals extractives)	2
	Govern		↑
Haití	Interna internacionalitzada	MINUSTAH, Govern, oposició política i social	2
	Govern		↑
Hondures	Interna	Govern, oposició política i social (moviments socials i sectors polítics afins a l'ex president Manuel Zelaya)	1
	Govern		↓
Paraguai	Interna	Govern, EPP	1
	Govern		↑
Perú	Interna	Govern, oposició armada (faccions romanents de Sendero Luminoso) i política i social (organitzacions camperoles i indígenes)	2
	Govern		↓
Veneçuela	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		=
Àsia			
Corea, RPD – EUA, Japó, Rep. de Corea ⁶	Internacional	RPD Corea, Estats Units, Japó, Rep. de Corea, Xina, Rússia	2
	Govern		↓
Corea, RPD – Rep. de Corea	Internacional	RPD Corea, Rep. de Corea	3
	Sistema		↑
Filipines (Mindanao-MNLF)	Interna	Govern, faccions del grup armat MNLF	1
	Autogovern, Identitat		↓
Índia (Nagalàndia)	Interna	Govern, grups armats NSCN-K, NSCN-IM, NNC	1
	Identitat, Autogovern		↓
Índia – Pakistan	Internacional	Índia, Pakistan	2
	Identitat, Territori		=

Tensió	Tipologia	Actors principals	Intensitat
			Evolució anual
Àsia			
Índia (Tripura)	Interna	Govern, oposició armada (NLFT, ATTF)	1
	Autogovern		↓
Indonèsia (Papua Occidental)	Interna	Govern, grup armat OPM, oposició política i social (organitzacions autonomistes o secessionistes, indigenistes i de drets humans), grups indígenes papús, empresa minera Freeport	2
	Autogovern, Identitat, Recursos		↓
Indonèsia (Aceh)	Interna	Govern indonesi, Govern regional d'Aceh, oposició política	1
	Autogovern, Identitat, Recursos		↓
Kirguizistan	Interna internacionalitzada	Govern, oposició política i social, insurgència islamista regional, Tadjikistan, Uzbekistan	3
	Sistema, Govern, Identitat		↑
Lao, RDP	Interna internacionalitzada	Govern, organitzacions polítiques i armades d'origen hmong	1
	Sistema, Identitat		=
Myanmar	Interna	Govern, oposició política i social (partit opositor LND)	2
	Sistema		=
Myanmar - Bangladesh	Internacional	Myanmar, Bangladesh	1
	Recursos		↓
Nepal	Interna	Govern, Forces Armades, oposició política i social (partit maoista UCPN(M)) i armada	2
	Sistema		=
Nepal (Terai)	Interna	Govern, organitzacions madhesis polítiques (MRPF) i armades (JTMM, MMT, ATLF, entre d'altres)	2
	Autogovern, Identitat		↓
Pakistan	Interna	Govern, oposició política i social (partit opositor PPP, judicatura), oposició armada (milícies talibà)	3
	Govern, Sistema		↑
Sri Lanka (nord-est)	Interna	Govern, LTTE, oposició política i social tàmil	2
	Autogovern, Identitat		↓
Tailàndia	Interna	Govern, oposició política i social	3
	Govern		↑
Tailàndia – Cambodja	Internacional	Tailàndia, Cambodja	1
	Territori		↓
Tadjikistan	Interna internacionalitzada	Govern, oposició política (Partit del Renaixement Islàmic) i social (grups regionals: gharmais, pamiris), antics senyors de la guerra, grups islamistes ilegals (Hizb-ut-Tahrir, Moviment Islàmic d'Uzbekistan [IMU]), Uzbekistan, Kirguizistan	3
	Govern, Sistema		↑
Uzbekistan	Interna internacionalitzada	Govern, oposició social i política, grups armats islamistes, Tadjikistan, Kirguizistan	1
	Sistema, Gobierno		↑
Xina (Tibet)	Interna internacionalitzada	Govern xinès, Dalai-Lama i Govern tibetà a l'exili, oposició política i social al Tibet a les províncies limítrofes	1
	Autogovern, Identitat, Sistema		=
Xina (Turquestan Oriental)	Interna	Govern, oposició armada (ETIM, ETLO), oposició política i social	1
	Autogovern, Identitat, Sistema		↓
Europa			
Armènia – Azerbaidjan (Nagorno-Karabakh)	Internacional	Govern de l'Azerbaidjan, Govern de l'autoproclamada República de Nagorno-Karabakh, Armènia	2
	Autogovern, Identitat, Territori		=
Bielorússia	Interna	Govern, oposició social i política	1
	Govern		↑

Tensió	Tipologia	Actors principals	Intensitat
			Evolució anual
Europa			
Bòsnia i Hercegovina	Interna internacionalitzada	Govern central, Govern de la República Srpska, Govern de la Federació de Bòsnia i Hercegovina, alt representant de la comunitat internacional	1
	Autogovern Identitat, Govern		=
Espanya (País Basc)	Interna internacionalitzada	Govern d'Espanya, Govern de França, ETA	1
	Autogovern, Identitat		↓
Geòrgia	Interna internacionalitzada	Govern, oposició política, Rússia	1
	Govern		↓
Geòrgia (Abkhàzia)	Interna internacionalitzada	Govern de Geòrgia, Govern de l'autoproclamada República d'Abkhàzia, Rússia	2
	Autogovern, Identitat		=
Geòrgia (Ossètia del Sud)	Interna internacionalitzada	Govern de Geòrgia, Govern de l'autoproclamada República d'Ossètia del Sud, Rússia	1
	Autogovern, Identitat		↓
Moldàvia, Rep. de (Transnístria)	Interna internacionalitzada	Govern de Moldàvia, Govern de l'autoproclamada República de Transnístria, Rússia	1
	Autogovern, Identitat		=
Rússia (Kabardino-Balkària)	Interna	Govern rus, Govern de la república de Kabardino-Balkària, grups armats d'oposició	3
	Sistema, Identitat, Govern		↑
Rússia (Karatxai-Txerkèssia)	Interna	Govern rus, Govern de la república de Karatxai-Txerkèssia, grups armats d'oposició	2
	Sistema, Identitat, Govern		↑
Rússia (Ossètia del Nord)	Interna	Govern rus, Govern de la república d'Ossètia del Nord, grups armats d'oposició	3
	Sistema, Identitat, Govern		↑
Sèrbia – Kosovo	Internacional ⁷	Govern de Sèrbia, Govern de Kosovo, representants polítics i socials de la comunitat sèrbia de Kosovo, UNMIK, KFOR, EULEX	1
	Autogovern, Identitat		↓
Xipre	Interna internacionalitzada	Govern de Xipre, Govern de l'autoproclamada República Turca del Nord de Xipre, Grècia, Turquia	1
	Autogovern, Identitat, Territori		=
Orient Mitjà			
Aràbia Saudita	Interna internacionalitzada	Govern, al-Qaida a la Península Aràbiga	1
	Sistema		=
Egipte	Interna	Govern, oposició política i social (Germans Musulmans, Aliança Nacional pel Canvi)	2
	Govern		↑
Iemen (AQPA)	Interna internacionalitzada	Govern, al-Qaida a la Península Aràbiga, Estats Units, Aràbia Saudita	3
	Sistema		↑
Iemen (sud)	Interna	Govern, grups d'oposició secessionistes i autonomistes del sud	2
	Autogovern, Recursos		=
Iran	Interna	Govern, oposició política, religiosa i social	2
	Govern		↓
Iran (nord-oest)	Interna internacionalitzada	Govern, grup armat PJAK	3
	Autogovern, Identitat		↑
Iran (Sistan Balutxistan)	Interna	Govern, Guàrdia Revolucionària (Pasdaran), Jundollah (Soldats de Déu / Moviment de Resistència del Poble)	3
	Autogovern, Identitat		=
Iran – EUA, Israel⁸	Internacional	Iran, Estats Units, Israel	2
	Sistema		=

Tensió	Tipologia	Actors principals	Intensitat
			Evolució anual
Orient Mitjà			
Líban	Interna internacionalitzada	Coalició 14 de març (liderada pel Moviment Futur de Saad Hariri), Hezbollah, Amal, Moviment Patriòtic Lliure, milícies	1
	Govern		=
Líban – Israel – Síria	Internacional	Israel, Síria, grup libanès Hezbollah i la seva facció armada (Resistència Islàmica)	2
	Sistema, Recursos, Territori		=
Palestina	Interna	ANP, Al-Fatah, grup armat Brigades dels Màrtirs d'Al-Aqsa, Hamàs i el seu braç armat Brigades Ezzedin al-Qassam	1
	Govern		=

1: Intensitat baixa; 2: Intensitat mitjana; 3: Intensitat alta.

↑: escalada de la tensió; ↓: reducció de la tensió; =: sense canvis.

Les tensions marcades en negreta són descrites en el capítol.

2.2. Tensions: tendències globals durant el 2010

Al final de 2010, es mantenien actives 83 situacions de tensió. La majoria d'aquestes es concentraven a Àfrica (29 tensions) i Àsia (22), seguides d'Europa (13), Orient Mitjà (11) i Amèrica (8).

Respecte a l'any anterior, va destacar l'augment de la tensió a les Comores, l'Equador, el Iemen (sud) i el Iemen (AQPA) i, a partir de final d'any, a Tunísia i Bielorússia, la qual cosa va suposar sis nous escenaris de tensió, mentre que la significativa reducció de la violència a Mali i de la crisi electoral de 2009 a Moldàvia van portar a deixar de considerar-los un escenari de tensió. Al mateix temps, Rússia (Daguestan) es va passar a considerar conflicte armat arran de l'escalada contínua de la violència insurgent.

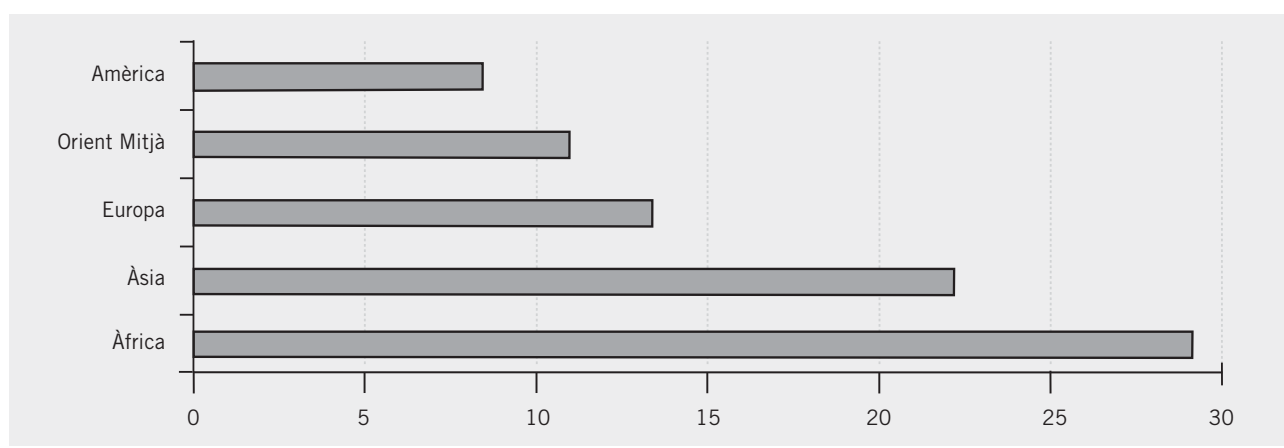
En general, una mica més d'un terç de les tensions van patir un deteriorament de la situació respecte a l'any anterior (39%), mentre que un altre terç es va mantenir sense canvis significatius (31%) i la resta va veure bai-

xar els nivells de violència i mobilització social i política (30%). Com al 2009, les pautes de deteriorament van ser més evidents al continent africà, on un 55% de les seves tensions es van agreujar, mentre que Amèrica i Àsia van millorar la seva situació de manera més significativa (50% de disminució de les seves tensions als dos continents).

Durant el 2010, **la meitat de les crisis sociopolítiques van tenir una intensitat baixa (52%), enfront de l'altra meitat que va tenir una intensitat mitjana (29%) o alta (19%).** D'entre els 16 casos de tensions d'alta intensitat, la majoria es localitzaven a Àfrica (6) i Àsia (5), seguides de l'Orient Mitjà (3) i Europa (2). A Àfrica van destacar per la seva gravetat els casos de Burundi i Còte d'Ivoire, països que es van situar molt a prop d'un reinici del conflicte armat; Nigèria, per la violència intercomunitària i la creixent desestabilització; Etiòpia (Oròmia), per l'escalada insurgent i contrainsurgent; i Sudan, per l'augment de la tensió a mesura que s'acostava la data del referèndum sobre l'estatus del sud del país. Al seu torn, a Àsia els nivells de tensió més alts es van registrar amb relació a Corea del Nord i del Sud, que van protagonitzar la major escalada militar i políti-

1. En aquesta columna s'assenyalen els estats en els quals hi ha tensions, especificant entre parèntesis la regió de l'Estat víctima de la tensió o el nom del grup armat que protagonitza el conflicte. Aquesta última opció s'utilitza en els casos en què existeix més d'una tensió en un mateix Estat o en un mateix territori d'un Estat amb la finalitat de diferenciar-los.
2. Aquest informe classifica i analitza les tensions a partir d'una doble tipologia que aborda per una part les causes o incompatibilitat d'interessos, i per una altra la confluència entre escenari del conflicte i actors. Quant a les causes, es poden distingir les següents: demandes d'autodeterminació i autogovern (Autogovern) o aspiracions identitàries (Identitat); oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat (Sistema) o a la política interna o internacional d'un Govern (Govern), que en tots dos casos motiva la lluita per accedir al poder o erosionar-lo; o lluita pel control dels recursos (Recursos) o del territori (Territori). Pel que fa a la segona tipologia, les tensions poden ser internes, internes internacionalitzades o internacionals. D'aquesta manera, es considera tensió interna la protagonitzada per actors del mateix Estat que operen exclusivament en i des de l'interior d'aquest. En segon lloc, s'entén per tensió interna internacionalitzada aquella en la qual algun dels actors principals és forà, i/o quan la tensió s'estén al territori de països veïns. En tercer lloc, s'entén per tensió internacional aquella en la qual s'enfronten actors estatals o no estatals de dos o més països.
3. La intensitat d'una tensió (alta, mitjana o baixa) i la seva evolució (escalada, reducció, sense canvis) s'avaluen principalment a partir del grau de violència registrat i del grau de mobilització política i social.
4. En aquesta columna es compara l'evolució dels esdeveniments de l'any actual (2010) amb la de l'any anterior (2009), i el símbol ↑ apareix si la situació general durant l'any 2010 és més greu que la de l'any anterior, ↓ si és millor i = si no ha experimentat canvis significatius.
5. Malgrat que el Sàhara Occidental no és un Estat reconegut internacionalment, es considera la tensió entre el Marroc i el Sàhara Occidental «internacional» i no «interna» perquè es tracta d'un territori per descolonitzar i la seva pretesa pertinença al Marroc no és reconeguda pel Dret Internacional ni per cap resolució de Nacions Unides.
6. Aquesta tensió internacional afecta altres països no citats, els quals hi estan involucrats amb diferents graus d'implicació.
7. La tensió entre Kosovo i Sèrbia es considera «internacional» ja que encara que el seu estatus legal internacional encara no és clar, Kosovo ha estat reconegut com a Estat per una setantena de països.
8. Aquesta tensió internacional afecta altres països no citats, els quals hi estan involucrats amb diferents graus d'implicació.

Gràfic 2.1. Distribució regional del nombre de tensions

ca a la península dels últims anys; el Pakistan, per la greu escalada de violència i inestabilitat política que ha patit aquest país; Kirguizistan, que va ser escenari de greus fets de violència amb dimensió intercomunitària; Tailàndia, embarcada durant l'any en una espiral de polarització i manifestacions antigovernamentals, i el Tadjikistan, que va patir un increment d'atacs insurgents.

Pel que fa a la relació entre l'escenari de conflicte i els actors involucrats, les dades confirmen la tendència observada en anys precedents: **la majoria de les tensions va tenir un caràcter intern**. En concret, en un 55% dels casos (46 de 83) les crisis van ser protagonitzades per actors del mateix Estat, que van actuar dins dels seus límits territorials. Un altre 27% van ser tensions internes internacionalitzades, és a dir, amb elements significatius d'internacionalització, mentre un altre 18% van ser tensions internacionals, gairebé sense canvis respecte als nivells d'anys anteriors. Entre els elements d'internacionalització, va destacar la projecció transfronterera d'insurreccions com AQMI a la regió africana del Sahel o els grups armats islamistes a Àsia Central. Les crisis internacionals van tenir especial notorietat durant el 2010, especialment de la mà de l'escalada militar a la península coreana i de les alarmes al voltant de les tensions entre l'Iran, els Estats Units i Israel, d'una banda, i entre el Líban, Israel i Síria, de l'altra, tot i que no es van arribar a materialitzar com a nous conflictes armats.

Amb relació a les causes o incompatibilitats d'interessos que van motivar les situacions de tensió, **els principals factors d'inestabilitat van ser l'oposició a les polítiques internes o internacionals de determinats governs** (una de les causes principals a gairebé un 52% dels casos) **així com les aspiracions identitàries i/o d'autogovern** (un 48% de casos). En el primer cas, l'oposició al Govern va ser un factor especialment rellevant al continent africà (a 19 dels seus 29 escenaris de tensió), Amèrica (a les seves vuit tensions) i Orient Mitjà (a quatre de les seves 11 crisis). En alguns d'aquests contextos, l'oposició al Govern es va materialitzar en forma de manifestacions socials, amb deriva violenta, com a Tailàndia o Kirguizistan. En aquest últim país el president va ser enderrocat pels aixecaments populars. En altres casos, es va expressar en

forma de crisis electorals i obstacles a l'alternança de poder, com a Côte d'Ivoire.

La dimensió identitària o d'autogovern va mobilitzar tensions de manera especial a Àsia (a 12 de les seves 22 tensions) i Europa (11 de les seves 13 crisis), mentre que a Àfrica també va ser significativa (a 13 de les 29 tensions). Un tercer bloc destacable d'incompatibilitats va ser el de l'oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic de determinats estats. Aquest factor va estar present com una de les principals causes de tensions a gairebé un 23% dels casos, la majoria a Àsia (10 de les 22 crisis presents en aquest continent) i Orient Mitjà (4), seguides d'Europa (3) i Àfrica (2), mentre que a Amèrica no hi va haver cap cas. Finalment, la competència pel control del territori i dels recursos va tenir un paper menys rellevant, en un 10% i un 14% dels casos, respectivament, encara que va ser un factor que va estar present de manera indirecta en molts contextos.

A l'hora de valorar el tipus d'actors involucrats en cadascuna de les tensions, cal destacar que en tots aquests conflictes els governs dels països i territoris afectats es van erigir com una de les parts protagonistes. Uns altres actors rellevants van ser els grups armats, majoritàriament de signe opositor. **Grups armats i milícies van estar presents a gairebé la meitat de les tensions (49%)**, encara que el seu paper en cadascuna d'aquestes ha de ser avaluat de forma particular, pels seus diferents graus d'articulació i capacitat de mobilització, la qual cosa impedeix establir una correlació directa entre presència de grups armats i nivell d'intensitat de la tensió. En relació amb les insurreccions en contextos de tensió, va destacar, durant l'any, el marcat increment de l'activitat insurgent a zones del Pakistan alienes als conflictes armats del nord-oest i de Balutxistan; els intents de la fragmentada oposició polític-militar d'Eritrea d'unificar les seves posicions, establint per primera vegada un comandament militar únic per als diversos braços militars; o el salt qualitatiu i quantitatiu de la insurrecció del nord del Caucas, que va expandir la seva activitat de manera significativa a la república russa de Kabardino-Balkària, com va passar al Daguestan —on la situació va escalar a conflicte armat— i en anys anteriors a Ingúixia.

2.3. Tensions: evolució anual per regions

Àfrica

a) Àfrica Austral

Angola (Cabinda)	
Intensitat:	1
Evolució:	↑
Tipologia:	Autogovern, recursos Interna
Actors:	Govern, grup armat FLEC-FAC, Fòrum Cabindès per al Diàleg

Síntesi:

El 1963, en els primers anys de la guerra de la independència contra Portugal, va sorgir a la regió petrolera el Front per a l'Alliberament de l'Enclavament de Cabinda (FLEC). Des de la seva aparició va reclamar la independència de Cabinda respecte de Portugal, i va iniciar la lluita contra el Govern angolès després que el país obtingués la independència el 1975. Després de concloure la guerra civil a Angola l'any 2002 els esforços del Govern es van conduir a solucionar políticament o militarment el problema de Cabinda. Des de llavors les denúncies de violacions de drets humans a la regió han estat múltiples. El 2006 el Govern va aconseguir un acord de pau amb la facció FLEC-Renovada, dirigida per Antonio Bento-Bembe, que va ser rebutjat per la FLEC-FAC liderada per N'zita Tiago que va continuar atacant les posicions de l'Exèrcit a Cabinda. El 60% de la producció de cru del país prové d'aquest territori.

Les diferents postures pel que fa al manteniment de la treva i l'opció de restaurar el diàleg amb les autoritats angleses van contribuir a la **divisió del grup armat FLEC-FAC**, que es va materialitzar durant l'any. L'atac, el mes de gener, contra l'autobús en què viatjava la selecció togolesa de futbol, en què van morir tres persones, i la subsegüent detenció de destacades figures de la societat civil cabindesa i defensors dels drets humans de la regió –als quals es va responsabilitzar de l'atac per haver mantingut contactes amb la insurgència– va agitar el debat dins de la cúpula del grup armat. Els detinguts van ser condemnats fins a sis anys de presó i organitzacions com HRW i Amnistia Internacional van demanar-ne l'alliberament. **Al juliol es va fer públic un comunicat atribuït al líder del FLEC-FAC, N'zita Tiago, en el qual declarava que la via de la lluita armada estava esgotada i feia una crida a la represa del diàleg amb el Govern sota la mediació de Portugal.** No obstant això, un mes després, **Tiago va qualificar de cop d'Estat l'emissió d'aquest comunicat**, sobre el qual va assegurar no tenir cap responsabilitat, recordant que la lluita armada continuava vigent a Cabinda. Aquesta situació va portar el líder a l'exili a renovar els seus alts comandaments militars, destituint el vicepresident Alexandre Tati –que al juliol havia anunciat també la fi dels combats–, i al cap de l'Estat Major, Estanislao Boma, entre d'altres. Al novembre, el FLEC va atacar un comboi de treballadors miners xinesos on van morir dos soldats que escortaven el grup. El nombre de víctimes va ser de 12 persones, segons els insurgents. En la mateixa data i en dies posteriors, Boma, ara cap de l'Estat Major de la facció del FLEC dirigida per Tati, va infor-

mar que dos dels seus combatents havien mort en una incursió de l'Exèrcit angolès, que hauria recuperat en un nou operatiu el control sobre la zona de Chicungo, desmilitaritzada des de l'acord de treva vigent des del gener.

Comores	
Intensitat:	1
Evolució:	↑
Tipologia:	Autogovern, Govern Interna
Actors:	Govern de la Unió de les Comores ostentat per Grande Comore, Forces Armades, oposició política i social (partits polítics i autoritats de les illes d'Anjouan, de Mohéli, de Grande Comore), missió de la UA

Síntesi:

Des de la seva independència de França el 1975, l'arxipèlag ha tingut un historial d'inestabilitat i s'han produït fins a 20 cops d'Estat i intents fallits d'enderrocar els règims existents. El 2001 es va aconseguir un acord constitucional pel qual s'establí una república federal amb presidències rotatòries cada quatre anys entre les illes de Grande Comore, Anjouan i Mohéli. No obstant això, la competència pel poder polític entre les diferents illes i els difícils equilibris en el complex sistema electoral dificulten la governabilitat de l'arxipèlag.

Durant l'any es va produir un **increment de la tensió com a conseqüència de la prolongació il·legal del mandat del president**. El mandat d'Ahmed Abdallah Sambi finalitzava el 26 de març però es va prolongar un any més mitjançant un referèndum que va ser boicotejat per l'illa de Mohéli, la menor de l'arxipèlag, a la qual li corresponia assumir la presidència rotatòria al país. Aquesta situació va desencadenar un clima de tensió en el si de les Forces Armades de l'arxipèlag, entre una part de l'Estat Major i l'Executiu. La població de l'illa de Mohéli va dur a terme importants mobilitzacions i la UA va pressionar per restablir la situació. L'enviat especial de la UA, Francesco Madeira, va intentar facilitar, entre març i maig, una sortida negociada al conflicte. El Tribunal Constitucional havia suprimit a principi de maig la llei que pretenia estendre el seu mandat, però Sambi va rebutjar la decisió del tribunal. El 13 de juny va ser assassinat el cap de les Forces Armades, el coronel Combo Ayoub, un fet que va accentuar la crisi i va provocar el desplegament dels cossos de seguretat davant els principals edificis governamentals. El militar era considerat fidel al president, i la seva mort va ser interpretada com un intent de pressió cap a Sambi. Finalment, el president **va arribar a un acord el 16 de juny amb els representants polítics de l'arxipèlag per celebrar les eleccions el novembre de 2010**, de manera que es van assentar les bases per posar fi a la crisi al país. El text harmonitza l'elecció del president de la Unió i dels governadors de les illes, i va establir una primera volta el 7 de novembre i una segona volta el 26 de desembre. Durant el període transitori Sambi va actuar com a president interí i es preveu que sigui substituït per un president de Mohéli a mitjan gener de 2011.

Finalment, al novembre es van celebrar les eleccions a Mohéli en un clima de calma segons van assenyalar observadors locals i internacionals. Tres candidats van passar a la segona volta: el més votat (27% de l'escrutini) va ser Ikililou Dhoinine, candidat del president Sambi, i el segon va ser l'opositor Mohammad Said Fazul, que va aconseguir el 21% dels vots. La segona volta, en la qual participa tota la població de l'arxipèlag, segons estableix el complex sistema electoral del país, es va celebrar el 26 de desembre enmig de denúncies per part de l'oposició de frau massiu a Anjouan a favor del candidat presidencial, Ikililou Dhoinine, que va resultar guanyador. Al mateix temps van ser escollits els candidats a governador de cadascuna de les illes.

Madagascar	
Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	President de l'Alta Autoritat per a la Transició Andry Rajoelina, líders opositors a l'exili, forces de seguretat de l'Estat

Síntesi:

Des de la fi del règim comunista, durant els anys noranta, l'illa ha viscut processos d'instabilitat política intermitents. La presa inconstitucional del poder per part de l'antic alcalde d'Antananarivo, Andry Rajoelina, amb el suport de l'Exèrcit, va generar una nova crisi política el març de 2009. Les dificultats per aconseguir un acord de repartiment del poder entre els principals líders polítics han portat a la paràlisi institucional i s'han produït brots de violència esporàdics.

Les convulsions polítiques i l'amenaça constant d'un nou cop d'Estat militar van mantenir l'illa molt a prop de la violència durant el 2010. **Els militars es van amotinar en dues ocasions, al maig i al novembre, exigint la fi del Govern del president de l'Alta Autoritat per a la Transició, Andry Rajoelina, que va ocupar el càrrec el 2009 després que l'Exèrcit forcés la sortida de l'anterior mandatari, Marc Ravalomanana.** Al motí de maig, dos soldats van resultar morts en els enfrontaments amb les forces lleials a Rajoelina, mentre que al novembre l'alçament va concloure sense víctimes després que la caserna en què es trobaven els insurrectes fos assetjada per l'Exèrcit. En ambdues ocasions més d'un miler de persones es van congregar al voltant dels militars revoltats exigint la dimissió de Rajoelina. **El president va fer públic el seu full de ruta al maig per posar fi a la crisi política i tornar a la normalitat constitucional, després d'haver rebut pressions per part del cap de l'Estat Major, André Andrianarivonirainy.** Els principals líders de l'oposició, a l'exili –Marc Ravalomanana, Albert Zafy i Didier Ratsiraka– van rebutjar la proposta de full de ruta i van exigir el compliment dels Acords de Maputo assolits el 2009 sota la mediació de l'expresident moçambiquès, Joaquim Chissano.

Al setembre, prop de 4.000 representants de formacions polítiques i organitzacions de la societat civil malgaixa es van reunir a Antananarivo en una Conferència Nacional destinada a assentar les bases de la IV Repú-

blica i un nou text constitucional. El document resultant va ser sotmès a votació al novembre i va ser aprovat amb la participació del 52% dels votants. **La nova Carta Magna redueix l'edat exigible per ocupar la presidència de 40 a 35 anys; es permet així la presentació de la candidatura de Rajoelina, i s'obliga qualsevol candidat que vol ocupar aquest càrrec a residir al país sis mesos abans de les eleccions, evitant així la concurrència dels principals líders de Madagascar a l'exili.** Seguint el full de ruta, està previst que les eleccions legislatives se celebrin el 16 de març de 2011 i la primera volta dels comicis presidencials el 4 de maig. Fins llavors, Rajoelina es mantindrà en el càrrec. Organismes internacionals com la UA i la UE van aprovar noves sancions contra els dirigents de l'Alta Autoritat, i va ser d'especial importància l'embargament econòmic imposat per l'entitat panafricana contra el president i 108 col·laboradors, a més de la suspensió de l'assistència financera a projectes de desenvolupament a l'illa per part de la UE.

b) Àfrica Occidental

Côte d'Ivoire	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern, Recursos Interna internacionalitzada
Actors:	Govern, Forces Nouvelles, milícies progovernamentals, ONUCI, Forces Licorne

Síntesi:

Des de l'esclat del conflicte armat l'any 2002, el país es troba dividit en dues parts: les zones controlades per l'aliança armada d'oposició Forces Nouvelles al nord i la zona controlada pel Govern, al sud. Malgrat la signatura de l'acord de pau el 2003, la situació ha romàs pràcticament en *statu quo* fins a la signatura de l'acord polític d'Ouagadougou el març de 2007, on es va acordar reactivar els processos de DDR, identificació de la població, celebració d'eleccions i desplegament de l'administració arreu del país, obrint una porta a la reunificació. La celebració d'eleccions presidencials al 2010 i la manca d'acceptació dels resultats per part del president Laurent Gbagbo van portar el país molt a prop d'un nou conflicte armat.

La celebració de les eleccions presidencials, cinc anys després de la fi de l'última legislatura i després de sis ajornaments, va reactivar els antagonismes i el discurs polític violent entre els principals candidats durant la segona volta; la violència va esclatar quan el president Laurent Gbagbo es va negar a reconèixer els resultats que atorgaven la victòria al seu oponent, Alassane Ouattara. El 31 d'octubre, 5,7 milions d'ivorians van ser cridats a les urnes. La primera volta va llançar un estret marge entre els principals candidats: Gbagbo (FPI, 38%), Ouattara (RDR, 34%) i Henry Konan Bédié (PDCI, 25%). El vot va evidenciar la fractura regional i ètnica del país. Ouattara i Bédié van segellar una aliança electoral sota l'aliança opositora, *Rassemblement des Houphouëtistes per la Démocratie et la Paix* (RHDP). El vot de la regió central, poblada majoritàriament per la comunitat baoulé, seguidors de Bédié, va ser decisiu per al resultat. El 28 de novembre es va ce-

lebrar la segona volta. Els resultats presentats per la Comissió Electoral assenyalaven la victòria d'Ouattara enfront de Gbagbo per vuit punts (el 54% enfront del 46%). No obstant això, el Tribunal Constitucional, presidit per un aliat del president, va invalidar els resultats de diversos districtes del nord i va sentenciar que Gbagbo era el vencedor dels comicis. **Tots dos candidats a la presidència es van invertir en el càrrec, i Ouattara va nomenar primer ministre el líder de la insurrecció del nord, Guillaume Soro.** Tropes de l'aliança armada d'oposició, Forces Nouvelles, i de la missió de pau, ONUCI, es van desplegar per protegir l'hotel Golf d'Abidjan, on s'havia refugiat Ouattara i el seu equip, que van rebre el suport unànim de la comunitat internacional. La UA i ECOWAS van suspendre el país en les seves institucions, la UE i els Estats Units van anunciar noves sancions econòmiques contra Gbagbo i els seus seguidors i Nacions Unides va aprovar una resolució en què exigia que es respectessin els resultats emesos per la Comissió Electoral i instava Gbagbo a abandonar el càrrec. Com a resposta, Gbagbo va exigir la retirada de la missió de pau de l'ONU, que va ampliar el seu mandat sis mesos més.

Durant els comicis, es van observar desplaçaments de tropes de les Forces Nouvelles cap a l'antiga zona de seguretat, i es van produir enfrontaments amb les Forces Armades a Tiebissou. No obstant això, els fets més preocupants de violència van tenir lloc a la capital econòmica, Abidjan, quan els seguidors d'Ouattara es van manifestar per exigir la dimissió de Gbagbo. Van morir, com a mínim, una cinquantena de persones en els enfrontaments amb la Policia i l'Exèrcit. A més, **va ser denunciada l'existència de fosses comunes i la desaparició de prop de 200 persones a barris de la capital, com Abobo i Yopougon.** En aquestes operacions estarien implicats membres de les forces de seguretat i mercenaris liberians. Prop de 20.000 persones van fugir del país, principalment cap a Libèria, i prop de 3.000 es van convertir en desplaçades internes per por a la reactivació del conflicte armat. A causa d'una situació cada vegada més alarmant, ECOWAS va decidir enviar un equip de mediació format pels presidents de Benín (Bonni Yayi), Cap Verd (Pedro Pires) i Sierra Leone (Ernest Bai Koroma) i pel primer ministre kenyà Raila Odinga en representació de la UA. La delegació va amenaçar Gbagbo d'emprar la força militar si no abandonava voluntàriament el càrrec.

Guinea	
Intensitat:	2
Evolució:	↓
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	Junta Militar, oposició política, forces de seguretat de l'Estat, moviments socials

Síntesi:

La mort del president Lansana Conté el desembre de 2008, després de més de dues dècades en el poder, va ser aprofitada per l'Exèrcit per donar un nou cop d'Estat i formar una Junta Militar. Encara que el seu màxim dirigent, el capità Musa Dadis Camara, es va comprometre al principi a retornar el poder a les organitzacions civils, la dilatació del període

transitori va augmentar el descontentament de la població. La manifestació popular de setembre de 2009 en contra del règim militar va concloure amb 157 civils morts a mans de les forces de seguretat. Cambra, després de patir un intent d'assassinat al desembre, va ser reemplaçat pel general Sekouba Konaté al capdavant del Govern militar que va implementar un full de ruta per al retorn a l'ordre democràtic.

La Junta Militar va liderar el retorn a la normalitat democràtica de Guinea després de la substitució del seu líder, Moussa Dadis Camara, exiliat a Burkina Faso després que un grup de militars intentés acabar amb la seva vida el desembre de 2009. El general Sekouba Konaté el va rellevar en el càrrec, va nomenar Jean-Marie Doré, cap de l'oposició, primer ministre i va publicar un calendari electoral destinat a retornar el poder a mans civils. Durant l'any es van produir nombroses detencions de membres de l'Exèrcit –als quals se'ls suposava una capacitat per obstaculitzar l'estratègia de transició de Konaté– i es van desplegar forces a la regió sud, coneguda com *forestière*, per evitar brots de violència per part de grups afins al líder deposat de la Junta, Camara.

Al juny es va celebrar la primera volta de les eleccions presidencials que van permetre el pas a la segona ronda de Cellou Dalian Diallo (43% dels vots) i Alpha Condé (18%). El president de la Comissió Electoral va ser revocat del càrrec quan un tribunal va dictaminar que havia invalidat fraudulenta 600.000 vots que afavoririen la candidatura de Condé. **La forta adscripció ètnica del vot –Diallo representa la majoria peul i Condé, els malinke, el segon grup ètnic del país– va servir com a element que va potenciar la violència entre els seguidors dels dos candidats.** Els partidaris de Diallo consideraven que era el moment que els peul dirigissin el país, ja que mai no havien ocupat la presidència. Els malinke, seguidors de Condé, es troben molt estesos entre els estaments militars i també entre els membres que conformen la Junta Militar. Davant la creixent inestabilitat i els xocs violents, protagonitzats per seguidors de tots dos partits als carrers de Conakry, la segona ronda es va endarrerir en dues ocasions; finalment es va celebrar el 7 de novembre. **Els resultats van capgirar els obtinguts a la primera volta, i van permetre que Alpha Condé obtingués la victòria amb el 52,5% dels vots.** La publicació de les xifres finals va alimentar els enfrontaments entre ambdós bàndols i d'aquests amb la Policia i membres de la Guàrdia Presidencial que pretenien contenir les protestes. La Junta va decretar l'estat d'emergència i van ser clausurades les fronteres del país a l'espera que el Tribunal Constitucional decidís sobre les impugnacions presentades pel partit de Diallo. Finalment, la Cort es va pronunciar a favor dels resultats oferts per la Comissió Electoral i va donar suport a la victòria de Condé, la qual cosa va obligar Diallo a assumir la seva derrota. Van morir un mínim de deu persones durant els enfrontaments a Conakry i prop de 200 van resultar ferides. **Es van produir denúncies sobre la participació de les forces de seguretat en la persecució i linxament de persones de la comunitat peul durant els disturbis.** Alpha Condé va oferir al partit de Diallo llocs en el nou gabinet executiu i va anunciar la seva intenció de crear una comissió d'investigació sobre els actes de violència política esdevinguts al país des de la seva independència amb la finalitat d'aconse-

guir la reconciliació dels guineans i superar la fractura ètnica.

Guinea Bissau	
Intensitat:	1
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern Interna internacionalitzada
Actors:	Govern, partits polítics d'oposició, Forces Armades, xarxes internacionals de narcotràfic

Síntesi:

La història de Guinea Bissau des de la seva independència de Portugal el 1974 inclou una successió de guerres civils i cops d'Estat que han impedit que el país aconseguís l'estabilitat política a més d'avortar qualsevol intent de funcionament democràtic. La gran influència de les Forces Armades sobre la realitat política del país i els enfrontaments entre partits que representen diferents grups ètnics suposen un gran obstacle per a l'assoliment de la pau. La ruptura del pacte d'estabilitat signat el 2007 entre els principals partits polítics va ser, una vegada més, una oportunitat perduda per posar fi a la dinàmica violenta que domina la vida política. L'impacte cada vegada més gran de les xarxes del narcotràfic internacional a Àfrica Occidental s'havia convertit en un factor afegit a la crisi. L'assassinat del president, Joao Bernardo Vieira, el març de 2009 podria suposar l'inici d'una nova època de greu inestabilitat.

La inestabilitat es va mantenir durant l'any a causa de les persistents intrusions dels líders militars en les institucions polítiques del país. L'1 d'abril, el cap de l'Estat Major adjunt, Antonio Indjai, va enderrocar militarment el seu superior, José Zamora Induta,⁹ i, juntament amb un grup de militars revoltats, va retenir durant hores el primer ministre, Carlos Gomes Junior. **Gomes es va veure obligat a sortir del país després d'aquest fet i no va tornar fins al juny quan va assegurar que només renunciaria al seu càrrec si es duïen a terme els procediments democràtics per destituir-lo.** Aquest incident va posar en evidència la rivalitat entre Gomes i el president Malam Bacai Sanhá, que va assegurar que la situació estava sota control i va mantenir Indjai en el càrrec. L'enderrocament de Zamora i la retenció del primer ministre podrien estar vinculats, segons diversos analistes, amb l'ordre d'arrest de l'excap de la Marina, José Américo Bubo Na Tchuto, decretada per Gomes. Bubo Na Tchuto havia tornat al país després de l'assassinat del president João Bernardo Vieira i del cap de l'Estat Major, Batista Tagme Na Wai, el març de 2009. Estava acusat de ser un dels principals responsables d'un intent frustrat de cop d'Estat el 2008 i d'orquestrar l'assassinat de Na Wai, a més d'haver estat sancionat pels Estats Units per ser un dels principals líders del narcotràfic a Guinea Bissau. Malgrat el seu historial, Sanhá va decidir reinstaurar Bubo Na Tchuto en el seu càrrec a l'octubre. Arran d'aquesta situació, els **Estats Units i la UE van decidir suspendre la cooperació amb el país en matèria de reforma del sector de seguretat.** Així, la UE va suspendre la missió EU Security Sector Reform, present al país des de juny de 2008. Aquesta pèrdua de

suports va portar el president Sanhá a demanar el desplegament d'un contingent d'ECOWAS per apaivagar el país i resoldre les tensions creades entre els estaments militars. Els països de l'Àfrica Occidental van respondre amb l'aprovació d'una assistència tècnica per entrenar les forces de seguretat en la protecció de les autoritats i les institucions de l'Estat, i la creació d'un fons per finançar la retirada de membres de l'Exèrcit i la Policia.

Níger	
Intensitat:	2
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	Govern, Coordinadora de Forces per a la Democràcia i la República (oposició política)

Síntesi:

La intenció del president Mamadou Tandja de reformar la constitució per augmentar el nombre de mandats presidencials i perpetuar-se en el poder, va generar la mobilització dels grups opositors. L'oposició política nigeriana va sofrir assetjament continu i detencions, que intentaven presentar els seus membres com a traïdors i corruptes. La dissolució del Parlament i el Tribunal Constitucional, la convocatòria d'un referèndum i eleccions legislatives per al nomenament d'una nova cambra, van alimentar la crisi política al país, davant la condemna d'organismes africans i internacionals.

La deriva autoritària que el 2009 va protagonitzar el president Mamadou Tandja, amb la dissolució del Parlament i l'aprovació d'una nova Constitució que prorrogava indefinidament el nombre de mandats presidencials, malgrat el dictamen en contra del Tribunal Constitucional, va **culminar amb un cop d'Estat al febrer.** Els militars, liderats pel coronel Abdoulaye Adamou Harouna, es van fer amb el control del palau presidencial i van detenir Tandja, que va romandre en arrest domiciliari des de llavors. La Junta Militar, batejada com a Consell Suprem per a la Restauració de la Democràcia, va suspendre les institucions i la nova Carta Magna i es va comprometre a restaurar l'Estat de dret i combatre la corrupció. El comandant Salou Djibo va ser nomenat president i aquest, al seu torn, va triar un antic ministre de Comunicacions, Mahamadou Danda, per tal que ocupés el càrrec de primer ministre. Al novembre, després de la creació d'un Consell Consultiu i un Consell Constitucional amb representació de les forces polítiques i socials nigerines, la Junta va fer públic el calendari electoral previst per al retorn al règim democràtic. Aquest es va iniciar amb el referèndum constitucional que va transcórrer amb normalitat el 31 d'octubre. **El nou text es va aprovar amb el 90% dels suports, i incloïa reformes clau com la limitació dels mandats presidencials a dues legislatures** i l'obligatorietat que els parlamentaris tinguin un títol universitari per ocupar el seu escó. Els passos donats per la Junta per al restabliment del sistema democràtic van ser premiats pels donants –Banc Mundial, UE i els Estats Units– amb el restabliment de les línies de crèdit. ECOWAS, per la

9. Des de llavors José Zamora Induta es troba sota arrest sense que s'hagin presentat càrrecs contra ell.

seva banda, va readmetre el país en les reunions de l'organisme encara que només com a observador, i va exigir la posada en llibertat de Tandja.

Nigèria	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Identitat, Recursos Interna
Actors:	Comunitats cristianes i musulmanes, partits polítics, milícies comunitàries

Síntesi:

Des de l'any 1999, quan el poder polític va tornar a mans civils després de successives dictadures i cops d'Estat, el Govern no ha aconseguit establir un sistema democràtic al país. Encara persisteixen grans diferències econòmiques i socials entre els diferents estats que conformen Nigèria, per la falta de descentralització, i entre les diferents capes socials, fet que fomenta la inestabilitat i els esclats de violència. Així mateix, les fortes divisions interreligioses, interètniques i polítiques alimenten la persistència de la violència arreu del país. La falta de transparència i la corrupció en el terreny polític són uns altres dels grans obstacles per a la democràcia a Nigèria. Les pràctiques mafioses i el recurs a l'assassinat polític com a estratègia electoral han impedit, almenys en els dos últims comicis presidencials, el lliure exercici del dret a vot de la població, augmentant el descontent i les pràctiques fraudulentes.

El 2010 es va iniciar amb dos escenaris de violència preocupants al país. D'una banda, la persistència dels enfrontaments intercomunitaris a la zona central –principalment en l'estat de Plateau– i, de l'altra, l'ampliació dels atacs perpetrats per la secta islàmica Boko Haram a l'estat nord de Borno. **L'escenari polític es va veure desestabilitzat també per la mort del president Umaru Yar'Adua el 5 de maig, que va ser succeït en el càrrec pel fins aleshores president en funcions, Goodluck Jonathan.** El fet que Jonathan fos un representant de les ètnies del sud (pertany a la comunitat ijaw de la regió del Delta) va generar confrontacions verbals amb la banca del nord del seu propi partit, el PDP, que li van negar el seu suport davant la ruptura del pacte intern que institueix la rotació en la direcció del partit –i per tant en la candidatura a la presidència– entre representants del nord i el sud. Aquesta manca de consens havia fet que Jonathan dissolgués el gabinet de govern al març, quan encara era president en funcions, i en creés un de nou amb figures properes que li permetessin exercir el seu mandat. Les eleccions presidencials, fixades en un primer moment pel gener de 2011, van ser posposades al 7 d'abril i nombrosos analistes van predir l'increment de la violència de cara als comicis. **L'esclat de diversos artefactes a Abuja l'1 d'octubre durant la celebració del dia de la Independència, que van causar 12 morts,** podria ser una primera mostra que dona suport a aquestes tesis, ja que va desencade-

Els múltiples atemptats amb bomba que es van produir al desembre indicarien un possible increment de la violència a Nigèria davant la proximitat de les eleccions presidencials

nar rumors sobre una possible estratègia per desprestigiar Jonathan.¹⁰ Tot i que el grup armat MEND havia reclamat la seva autoria, el president va assegurar dubtar de la identitat dels responsables de l'atemptat i va apuntar a la configuració d'un grup terrorista des de l'exterior però finançat per polítics del país. **Un nou atac a la capital el 31 de desembre, que no va ser reivindicat per cap grup, va causar la mort d'almenys 11 persones** en un mercat. A més, diverses persones van resultar ferides per dues explosions que es van produir durant un míting polític a Yenagoa (capital de l'estat de Bayelsa, al sud).

Durant el primer trimestre, els enfrontaments entre comunitats cristianes i musulmanes es van agreujar seriosament a Jos (Plateau), on van **morir més de mig miler de persones en una espiral d'atacs i venjança**. 162 persones van ser portades als tribunals per la seva implicació en els fets. La violència va persistir durant tot l'any encara que la seva incidència va ser menor que en anys anteriors, fet que va portar a aixecar el toc de queda a Jos al maig, establert des dels enfrontaments de 2008. No obstant això, l'explosió de diversos artefactes al voltant de Jos el 24 de desembre, que van acabar amb la vida de 38 persones, van desembocar en noves violències intercomunitàries que van provocar la mort de prop de 40 persones més i van ferir-ne almenys 190. Els atemptats van ser reivindicats per la secta islamista Boko Haram a través d'una pàgina web, encara que aquesta atribució va ser posada en dubte per la Policia. A partir del tercer trimestre, els fets de violència s'havien concentrat, però, a **l'estat de Borno (nord) on seguidors de la secta islamista Boko Haram van iniciar una sèrie d'atacs** contra comissaries de Policia i van alliberar 150 dels seus membres en un atac contra la presó de Maiduguri (capital de l'estat) al setembre. En aquesta ciutat es van succeir també els assassinats de membres de les forces de l'ordre i clergues musulmans, duts a terme per persones armades des de motocicletes, amb més de 25 víctimes des del mes d'agost. El portaveu de la secta va demanar a l'octubre una amnistia per a l'agrupació i l'alliberament dels membres de Boko Haram detinguts, i va justificar la violència de la secta com una resposta a la fustigació de les forces de seguretat contra els seus membres, la destrucció dels seus llocs de culte i l'assassinat l'any anterior del seu líder. Mohammed Yusuf.

Senegal (Casamance)	
Intensitat:	1
Evolució:	=
Tipologia:	Autogovern Interna
Actors:	Govern, grup armat MFDC i les diferents faccions

Síntesi:

Casamance és una regió senegalesa virtualment separada del país per Gàmbia on, des del 1982, el Moviment de les Forces

10. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

Democràtiques de Casamance (MFDC) demana la independència. L'enfrontament entre les Forces Armades i l'MFDC va tenir la seva màxima expressió de violència durant els anys noranta, i va concloure el 2004 amb la signatura dels acords de pau pel seu màxim líder, Diamacoune Senghor. Des de llavors han prosseguit els enfrontaments de baixa intensitat entre diferents faccions que no reconeixen l'acord aconseguit amb el Govern i que lluiten per augmentar el seu control sobre el territori.

Les activitats del grup armat MFDC es van barrejar amb les de la delinqüència comuna en reiterats assalts a vehicles a les carreteres que uneixen la província senegalesa amb Gàmbia; es van produir així mateix atacs esporàdics contra llocs de control i membres de l'Exèrcit, respostos per les Forces Armades amb forts operatius militars. **Les zones sobre les quals es va exercir més pressió militar van ser les fronteres amb Gàmbia i Guinea Bissau, però també els voltants de Ziguinchor, capital de Casamance, on es va arribar a emprar artilleria pesada.** El líder de la facció sud de l'MFDC, César Atoute Badiate, va proposar al Govern la represa de les converses de pau fora del país. Aquesta petició va ser contestada pel primer ministre, que va confirmar estar preparat per al diàleg però va insistir que aquest es desenvoluparia al Senegal.¹¹ La destitució al juliol de Badiate de la direcció de l'MFDC i de Jean Marie François Biagui com a secretari general del moviment, hauria generat xocs pel control sobre l'arsenal de l'MFDC amb els nous càrrecs, Ousman Niatang Diatta i Nkrumah Sané, segons diverses fonts periodístiques. Durant l'any almenys 13 persones, la majoria soldats, van morir per accions atribuïdes al grup armat. Al maig, Gàmbia va lliurar a les autoritats senegaleses quatre integrants de l'MFDC, els quals posteriorment van ser posats en llibertat i van declarar que renunciaven a la lluita armada per la independència.

c) Banya d'Àfrica

Djibouti – Eritrea	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Territori Internacional
Actors:	Djibouti, Eritrea

Síntesi:

La demarcació fronterera entre ambdós països és una font de desacord i de tensió. Aquesta frontera va ser fixada de forma confusa el 1901 per un tractat entre França (la potència colonial a Djibouti) i Itàlia (la potència colonial a Eritrea). Aquesta demarcació irresolta va provocar que ambdós països s'enfrontessin el 1996 i el 1999. Aquest litigi es va agreujar a escala regional a causa de la tensió entre Eritrea i Etiòpia, ja que els Estats Units són un ferm aliat etiòp; a la guerra de Somàlia, on Eritrea dona suport a la coalició opositora, mentre que Etiòpia i els Estats Units donen suport al Govern Federal de Transició; i a la guerra a la regió etiòp d'Ogaden, on Eritrea dona suport a la insurrecció. Djibouti, país neutral en el conflicte de Somàlia, ha estat la seu de les últimes converses de pau entre part dels

actors somalis enfrontats. La seva situació és estratègica per al control del tràfic marítim al mar Roig (França i els Estats Units hi disposen de bases militars), i després de la guerra entre Eritrea i Etiòpia, Djibouti representa l'única sortida al mar per a Etiòpia.

Durant l'any es van produir importants avenços en la resolució del contenciós entre Eritrea i Djibouti. A la cimera de la Lliga Àrab, celebrada al març, el president eritreu, Isaias Afewerki, va sol·licitar la facilitació de canals de comunicació i mediació entre ambdós a diversos països de l'organització. Encara que Sudan va ser el primer que es va oferir per facilitar contactes, oferta que va ser acceptada per ambdues parts, al juny van arribar a un acord i van acceptar la mediació de Qatar per resoldre el contenciós fronterer. Segons l'acord, celebrat per Nacions Unides, l'emir de Qatar, xeic Hamad bin Khalifa, faria de mediador entre els dos països amb l'objectiu d'establir un mecanisme per a la resolució de la disputa i la normalització de les relacions bilaterals. Des de llavors, es van celebrar contactes en la més absoluta discreció. El secretari general adjunt de l'ONU per a Afers Polítics, B. Lynn Pascoe, va afirmar davant el Consell de Seguretat de l'ONU que el primer ministre qatarià, xeic Hamad bin Jassim bin Jabr Al-Thani, havia escrit al secretari general informant-lo que les tropes eritrees s'havien retirat de la zona en disputa de Ras Doumeira i de l'illa Doumeira i que observadors militars de Qatar s'havien desplegat a la zona a l'espera d'un acord definitiu del contenciós.¹²

Eritrea – Etiòpia	
Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Territori Internacional
Actors:	Eritrea, Etiòpia

Síntesi:

El 1993, Eritrea es va independitzar d'Etiòpia, encara que la frontera entre ambdós països no va quedar clarament delimitada; aquest fet va provocar el seu enfrontament entre el 1998 i el 2000, amb més de 100.000 víctimes mortals. El juny de 2000 van signar un acord de cessament d'hostilitats, el Consell de Seguretat de l'ONU va establir la missió UNMEE per supervisar-lo i al desembre van signar l'acord de pau d'Alger. Aquest estableix que ambdós se sotmetrien a la decisió que acordi la Comissió Fronterera entre Eritrea i Etiòpia (EEBC, per les seves sigles en anglès), encarregada de delimitar i demarcar la frontera basant-se en els tractats colonials pertinents (1900, 1902 i 1908) i el Dret Internacional. L'abril de 2002, l'EEBC va anunciar el seu dictamen, que va assignar el disputat poblet fronterer de Badme (epicentre de la guerra i actualment administrada per Etiòpia) a Eritrea, decisió rebutjada per Etiòpia. Al final de 2005, Eritrea va decidir restringir les operacions de la UNMEE, frustrada pels nuls avenços pel que fa a la implementació de la decisió de l'EEBC a causa de la insuficient pressió sobre Etiòpia per tal que complís el dictamen, fet que va forçar la retirada de la UNMEE el 2008. Un any abans, l'EEBC havia finalitzat

11. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

12. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

els seus treballs sense poder implementar el seu mandat per obstruccions d'Etiòpia, i des de llavors la situació continua estancada.

Durant l'any no es van produir canvis pel que fa al contenciós entre els dos països. No obstant això, sobre el terreny es van produir alguns fets que no van contribuir a fomentar un clima de concòrdia. Al gener, **Eritrea va anunciar que les seves Forces Armades s'havien enfrontat a l'Exèrcit etiòp després d'una ofensiva llançada per aquest** a Zalanbessa, una de les zones en disputa a la frontera entre ambdós països, on haurien mort deu soldats etiòps. El Govern etiòp va desmentir aquest anunci i el va qualificar d'invenció d'Eritrea. D'altra banda, l'abril es va produir l'explosió d'una bomba a Adi Haro, prop de la frontera amb Eritrea. Van morir cinc persones com a conseqüència de l'explosió, de la qual representants locals del Govern etiòp van responsabilitzar els serveis d'intel·ligència eritreus, acusant-los d'intentar desestabilitzar el procés electoral que va tenir lloc a Etiòpia al maig. **Etiòpia va acusar novament Eritrea no només de donar suport a la insurgència somali sinó també de donar suport al grup armat separatista ONLF de la regió d'Ogaden.** En l'àmbit diplomàtic, **Eritrea va mostrar més voluntat d'acostament cap als països de la regió**, tal com va posar de manifest el secretari general de l'ONU; tanmateix, a la cimera de la UA de principi d'any Eritrea va acusar l'organització africana de bloquejar la seva presència en les seves cimeres, qüestió que va ser desmentida per la UA. Però, posteriorment, Eritrea va acceptar la proposta de la Lliga Àrab que algun país de la regió intervingués en el contenciós entre Djibouti i Eritrea. Aquest darrer país va acusar al setembre Nacions Unides de mantenir el silenci amb relació a la disputa fronterera, i de continuar ignorant la decisió que la Comissió de Fronteres entre ambdós països (EEBC) va prendre l'abril de 2002. Cal destacar que el **Panel de Savis de la UA**, en la seva 9a cimera celebrada a Alger entre el 12 i el 14 de desembre, **va instar que es duqués a terme un nou procés de pau i noves iniciatives per resoldre la disputa fronterera** entre Eritrea i Etiòpia.

Eritrea	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern, Autogovern, Identitat Interna Internacionalizada
Actors:	Govern, oposició política i social interna, coalició opositora política - militar EDA (EPDF, EFD, EIPJD, ELF, EPC, DMLEK, RSADO, ENSF, EPDF, EIC, Nahda)

Síntesi:

El règim del partit únic que governa Eritrea des de 1993, una antiga insurrecció que va contribuir a la caiguda del règim de Mengistu Haile Mariam a Etiòpia el 1991, ha governat el país

amb un autoritarisme marcat i ha silenciats i reprimit l'oposició política. El Govern liderat per l'antiga guàrdia de l'època de la independència es va enfrontar a una sèrie de moviments opositors que reclamen avenços a la democràcia i la governabilitat del país, respecte per les minories ètniques, més autogovern, reivindiquen l'àrab com a llengua oficial, acabar amb la marginació de l'islam al país i amb la imposició cultural de la comunitat tigray que du a terme el PFDJ, que controla tots els mecanismes de poder. Aquesta situació, a més de la política d'Eritrea a la regió de la Banya d'Àfrica, ha dut el país a un aïllament cada cop més gran

L'any 2010 va suposar un punt d'inflexió pel que fa a la pressió internacional cap a Eritrea per frenar el seu suport militar a la insurgència somali i, sobretot, en els intents de la fragmentada oposició politico-militar d'unificar posicions al voltant del seu objectiu d'enderrocar el president Isaias Afewerki. El règim eritreu es va veure sotmès a una creixent pressió i aïllament regional i internacional arran de les sancions establertes el desembre de 2009 pel Consell de Seguretat de l'ONU i la ruptura de relacions amb la majoria dels seus veïns, inclosa la pressió de l'organització regional IGAD, de la qual Eritrea en va deixar de ser membre el 2007, i de la UA. El Govern va intentar trencar aquest aïllament. Mentrestant, l'International Crisis Group (ICG) va alertar de la greu crisi econòmica i política interna que travessa el país i que podria provocar l'agreuament de la situació interna i el col·lapse de l'Estat, a causa de les pressions internes i externes.¹³

D'altra banda, la dividida oposició eritrea va intentar sumar esforços. L'esdeveniment més important i més esperat dels últims anys va ser la celebració d'un congrés nacional en què va participar l'oposició política i social. Així, deu organitzacions opositores eritrees van celebrar, entre el 31 de juliol i el 9 d'agost, la National Conference for Democratic Change (NCDC) a Addis Abeba per discutir un full de ruta que enderrocar el règim. La conferència va estar organitzada per la coalició opositora eritrea més gran, l'Eritrean Democratic Alliance (EDA), que va reunir 330 delegats de les nou comunitats que conviuen a Eritrea, així com de la diàspora, experts, membres de la societat civil i observadors internacionals. La coalició EDA –afectada per una forta divisió interna que l'aboca a la paràlisi permanent, segons diversos analistes– va aconseguir que vuit de les seves 12 organitzacions reunissin **els seus braços militars sota un únic comandament, fet que podria suposar un salt qualitatiu en la fragmentada i irregular activitat de la insurgència;** entre aquestes destaquen moviments històrics com el DMLEK, el RSADO i diverses organitzacions islamistes. No obstant això, la coalició opositora Eritrean People's Democratic Party (EPDP), creada a principi de 2010 i formada per l'Eritrean People's Party (EPP), l'Eritrean Democratic Party (EDP) i l'Eritrean People's Movement (EPM), es va dividir en la seva voluntat de boicotejar l'NCDC, fet que va provocar l'expulsió de

13. International Crisis Group. *Eritrea: The Sieged State*. Africa Report n°163. Nairobi/Brussel·les: ICG, 21 de setembre de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/ethiopia-eritrea/163%20Eritrea%20The%20Siege%20State.aspx>>

l'EPM al novembre i va posar de manifest la divisió existent entre els diferents corrents polítics eritreus.

Etiòpia	
Intensitat:	1
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	Govern (coalició EPRDF, liderada per el partit TPLF), oposició política i social, coalició opositora FDD (Medrek)

Síntesi:

El règim que governa Etiòpia des de 1991 s'enfronta a una sèrie de moviments opositors que reclamen progressos en la democràcia i la governabilitat del país, com també més grau d'autogovern. La coalició governamental EPRDF (Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front) està controlada pel partit Tigrayan People's Liberation Front (TPLF) de la minoria tigré que regeix el país amb un creixent autoritarisme amb el beneplàcit de les elits amhara. Existeix un descontentament al país amb el règim federal ètnic implantat per l'EPRDF, que no ha resolt la qüestió nacional, la qual cosa ha alimentat la consolidació d'una forta oposició política i social. Hi ha sectors polítics-militars que qüestionen el federalisme ètnic com a insuficient per a les seves demandes nacionals i altres sectors de les classes dominants i amb presència en el conjunt del país que consideren el federalisme ètnic un fre a la consolidació de l'Estat-nació, en paral·lel a les exigències d'una democratització de les institucions. En les eleccions de 2005 aquesta diversa oposició va suposar un repte per a l'EPRDF, que va reprimir amb duresa les protestes postelectorals, reticent a la competència multipartidista.

L'any 2010 es va veure marcat per l'elevat clima de tensió política derivat de la celebració de les eleccions legislatives al país i de la preocupació que pogués reproduir l'escalada de violència i repressió governamental que va tenir lloc el 2005. La coalició governant, **l'EPRDF, amb els seus aliats, va obtenir una contundent victòria en les eleccions del 23 de maig** en obtenir 545 dels 547 escons parlamentaris. No obstant això, **aquesta victòria es va veure entelada per les acusacions de frau i intimidació** realitzades per l'oposició, i per les crítiques de la UE i dels Estats Units, que van considerar que aquestes eleccions no havien complert els estàndards internacionals. HRW va denunciar la campanya de repressió, intimidació i restricció greu de la llibertat d'expressió a la ciutadania i els mitjans de comunicació per part del Govern duta a terme durant els mesos previs i les eleccions. La missió d'observació electoral de la UE va ser titllada de parcial pel Govern i sectors no governamentals afins i va patir amenaces i pressions diverses. La coalició opositora Medrek va presentar un recurs exigint la repetició dels comicis, argumentant que s'havien produït irregularitats, frau i intimidació contra els seus partidaris i els seus candidats, tot i que, primer, el Tribunal Suprem i, posteriorment, la Cort de Cassació van rebutjar els recursos presentats. A l'octubre va ser alliberada la principal líder opositora, Birtukan Mideksa, antiga jutgessa que presideix el principal partit opositor, l'UDF, després de passar quatre mesos a la presó, i després d'haver demanat l'indult del Govern. Aquesta decisió governamental, segons diver-

sos analistes, respon a les pressions de la comunitat internacional per les acusacions de frau en el procés electoral. Finalment, l'octubre el Parlament va ratificar Meles Zenawi com a primer ministre per cinc anys més.

Etiòpia (Oròmia)	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Autogovern, Identitat Interna
Actors:	Govern central, govern regional, oposició política (partits OFDM, OPC) i social, oposició armada OLF, IFLO

Síntesi:

Etiòpia és objecte de moviments de caràcter secessionista o de rebuig del poder central des dels anys setanta. L'oromo OLF sorgeix entre el 1973 i el 1974 i opera a la regió etiòp d'Oròmia, al centre i sud del país, en contra de la dictadura de Mengistu i amb l'objectiu d'establir un Estat independent per a la comunitat oromo. Malgrat les seves diferències, els moviments polítics i armats de caràcter nacionalista oromo van participar juntament amb altres moviments insurgents del país per enderrocar el règim de Mengistu el 1991. No obstant això, l'OLF es va desmarcar el 1992 del Govern de transició liderat pel partit TPLF de Meles Zenawi, que controlava la coalició en el poder, l'Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front (EPRDF), i des de llavors va iniciar la lluita armada contra el Govern central i contra altres moviments polítics oromos progovernamentals exigint la independència de la comunitat oromo. En diverses ocasions va col·laborar amb l'ONLF d'Ogaden en accions contra el Govern central.

Durant l'any es van continuar produint emboscades i enfrontaments esporàdics entre els cossos de seguretat etiòps i l'OLF, principalment a Western i Eastern Harerge (est d'Oròmia), a Bale (centre) i a Borena (sud). Els actes de violència no van poder ser verificats per fonts independents, però podrien haver causat diversos centenars de víctimes mortals, segons mitjans propers a la insurgència. No obstant això, es van produir dos fets on es va veure involucrada Kenya, que es van poder contrastar i van posar en relleu l'abast de la situació. Al gener, es van lliurar a les autoritats kenyanes un alt comandant de l'OLF i al voltant de 100 membres de la insurgència oromo, que posteriorment van ser traslladats a Etiòpia. Entre els combatents es trobava Lucho Bukhura, un dels comandants militars i cap de les relacions exteriors de l'organització, que va declarar que **el grup es trobava en el seu nivell més feble i fragmentat després de dècades de lluita, que no tenia cap possibilitat d'enderrocar el Govern i que en l'actualitat s'havia dividit en tres faccions amb adscripció geogràfica diferenciada**. L'OLF va destacar que les seves activitats no es veurien afectades per aquestes desercions, que va denominar grup de traïdors. D'altra banda, al novembre, les forces de seguretat kenyanes i etiòps van dur a terme una operació militar conjunta prop de Moyale contra un sector de l'OLF amb bases a la zona fronterera. Durant els atacs, dos oficials van resultar ferits i, segons fonts kenyanes, sis membres del grup van ser arrestats. L'OLF també va amenaçar les empreses estrangeres que pretenguessin adquirir terres per a usos

agrícoles a Oròmia i negociar amb el Govern sense consultar el poble oromo. Finalment, cal destacar que a final de setembre, l'OLF, afectat per divisions internes, va anunciar que després de diverses converses de pau en el si del grup i sota la mediació dels seus fundadors i alts càrrecs, havia acordat reconciliar i unificar l'organització.

D'altra banda, es van produir **pressions i intimidacions promogudes per la coalició governant EPRDF** i vinculades al transcurs de la campanya electoral al país. L'OLF i organitzacions de la diàspora simpatitzants amb la causa oromo van denunciar al març actes d'intimidació i assetjament, casos de tortures i execucions extrajudicials comeses pel Govern arreu del país, especialment a Oròmia, entre 2008 i 2010, en vigílies del procés electoral.

Txad – Sudan	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Govern Internacional
Actors:	Txad, Sudan, grups armats d'oposició txadians i sudanesos

Síntesi:

L'inici de la guerra a Darfur el 2003 va marcar la progressiva deterioració de les relacions entre ambdós governs, els presidents dels quals van ser antics aliats en el derrocament del president txadià Hissène Hauré per part d'Idriss Déby el 1990. Encara que durant el 2004 el Txad va intervenir entre el Govern sudanès i la insurrecció de Darfur, l'increment de la violència, l'afluència de població refugiada sudanesa cap a l'est del Txad i les incursions de les milícies progovernamentals sudaneses Janjaweed en aquesta zona van provocar nombroses crítiques cap a l'Executiu txadià per la seva política de neutralitat. Cal recordar que part dels grups armats de Darfur pertanyen a la mateixa comunitat que governa el Txad, els zaghawa. El 2004 es van configurar diverses insurreccions contra el Govern d'Idriss Déby, i des de llavors, ambdós Governos han estat donant suport a l'oposició armada de l'altre país.

La signatura i implementació positiva de l'acord de pau de gener entre el Txad i el Sudan va marcar l'evolució de l'any.¹⁴ Els contactes que es van produir el desembre de 2009 entre representants txadians i sudanesos i també la intervenció regional i internacional, van contribuir al fet que **al gener se signés un acord a N'Djamena per formalitzar les relacions i un protocol de seguretat a la frontera comuna**. Per culminar el procés, el president txadià, Idriss Déby, va realitzar una visita al febrer per formalitzar la situació i es va assolir l'acord final a Khartum. Amdós països es van comprometre a posar fi a les hostilitats i al suport de l'oposició armada de l'altre país, promoure la reconstrucció de les regions properes a la frontera comuna i establir patrulles mixtes transfrontereres compostes per uns 3.000 soldats d'ambdós països. Aquesta patrulla va ser desplegada al

març i liderada pel Sudan durant sis mesos fins a final de setembre, quan es va transferir al Txad la direcció de la força conjunta. El relleu va transcórrer amb total normalitat. En un pas més cap a la normalització de les relacions entre ambdós països, al juliol el president sudanès, **Omar al-Bashir, va visitar el Txad** en el marc de la 12a. sessió ordinària de la conferència de caps d'Estat de l'Organització d'Estats Sahel-Saharians (CEN-SAD).

Com a conseqüència de l'acord, ambdós països es van comprometre a posar fi a la presència de les revoltes respectives en els seus territoris, **decisió que va afectar més la insurrecció txadiana que a la sudanesa**.¹⁵ El gruix dels components txadians es trobava al Sudan i depenia en gran manera de Khartum, mentre que la insurgència sudanesa estava situada principalment a Darfur, de manera que l'acord va ser més beneficiós per als interessos txadians que per als sudanesos, que van obtenir menys rèdits polítics derivats de l'acord, segons diversos analistes. La combinació de la fragilitat i volatilitat de la insurrecció txadiana i la pèrdua del suport sudanès va provocar l'enfonsament parcial de la revolta.

Sudan	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Recursos Interna
Actors:	Partits polítics NCP i SPLM, grup armat SPLA, milícies progovernamentals, ètnies i subclans dinkas i nuer al sud

Síntesi:

L'any 2005 el grup armat SPLA i el Govern del Sudan van signar un acord de pau definitiu (CPA) que va posar fi a 20 anys de conflicte armat que havia enfrontat el nord amb el sud del país. La falta de concreció sobre diferents punts de l'acord està dificultant els avenços del procés de pau. D'altra banda, la conclusió del conflicte a escala nacional va provocar el ressorgiment dels recels i desavinences entre les diferents ètnies i clans que conviuen i competeixen per uns recursos escassos al sud del país. La contraposició entre les elits de Khartum i els estats de l'Alt Nil que controlen la riquesa econòmica sudanesa i la resta dels estats que conformen el país se situa en l'eix de les tensions que amenacen la pau al Sudan.

La materialització dels objectius polítics fixats per l'Acord de Pau Global el 2005 va centrar el debat i va aguditzar la situació de tensió al Sudan el 2010. A l'abril, **les eleccions presidencials i regionals van mantenir Omar al-Bashir i Salva Kiir en la presidència nacional i meridional**, respectivament. Tot i la constatació de frau i de la retirada de les candidatures a la presidència nacional de pràcticament tots els partits opositors, inclòs l'SPLM, els resultats van ser validats per la comunitat internacional. Bashir va oferir la vicepresidència sudanesa a Kiir, afavorint així el diàleg entre els dos rivals de cara a futures decisions.

14. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats) i 3 (Processos de pau).

15. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

El referèndum d'autodeterminació del sud, un dels objectius principals de l'acord de pau, va ser el segon focus d'instabilitat. Al començament d'any, **l'NCP i l'SPLM van aprovar conjuntament la llei per al referèndum, instituint que caldria la participació del 60% dels registrats com a votants per tal que el resultat es declarés vàlid i que la majoria simple seria suficient per determinar l'opció vencedora.** Tot i aquest primer pas, el registre de votants no es va iniciar fins al 15 de novembre, a causa del retard en la configuració de la Comissió per al Referèndum del Sud del Sudan. En total 3,9 milions de persones es van registrar per participar en el referèndum, en el qual es preveia una victòria per a l'opció independentista. No obstant això, **qüestions clau per al futur del nord i el sud del país, com la delimitació efectiva de la frontera, el repartiment dels beneficis del petroli, la nacionalitat i drets de ciutadania, l'explotació dels recursos hídrics del Nil o el pagament del deute extern no es van definir,** malgrat els continus intents de la comunitat internacional per facilitar l'acord entre Bashir i Kiir.¹⁶ **L'estancament més greu del procés es va produir, però, en la preparació del referèndum d'Abyei,** en el qual l'enclavament petroler pot decidir si es manté territorialment dins del nord o passa a formar part del sud. Durant l'any no es va aconseguir crear una comissió per al referèndum en l'enclavament, tampoc no es va definir qui serien susceptibles de votar i la delimitació de la frontera, dirimida pel Tribunal Internacional d'Arbitratge de l'Haia el passat any, va ser posada en qüestió per l'NCP a l'hora de fer-la efectiva. Finalment, la consulta d'Abyei no va tenir lloc i es van produir greus enfrontaments entre membres de la comunitat misseriya i l'SPLA, com també atacs a poblacions Dinka Ngoko. La tensió a la zona fronterera, amb denúncies sobre l'augment de tropes i violacions de l'alto el foc, titllades d'accidentals, va augmentar durant els últims mesos de l'any. Davant d'aquesta situació, Kiir va demanar a l'ONU el desplegament d'una força d'interposició a la frontera, proposada que va ser rebutjada per l'organisme que, tanmateix, va assegurar que reforçaria la seva presència de cara a la celebració del referèndum. **Nacions Unides va constatar al desembre que s'havien produït bombardejos de les forces aèries sudaneses a la regió del sud de Bahr al-Ghazal Occidental.** Encara que no es van registrar víctimes mortals, al voltant de 3.500 persones es van veure obligades a **desplaçar-se.**

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Burundi	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Identitat, Govern Interna

Actors: Govern, oposició política (facció de CNDD-FDD de Hussein Radjabu, UPRONA, FRODEBU, FNL) i social, nou grup armat FNL

Síntesi:

El procés de transició política i institucional iniciat amb la signatura de l'Acord de Pau d'Arusha el 2000 va culminar formalment l'any 2005. L'aprovació d'una nova Constitució que formalitza el repartiment de poder polític i militar entre les dues principals comunitats, hutus i tutsis, i la celebració del procés electoral que ha conduït a la formació d'un nou Govern, intenten crear les bases de futur per superar el conflicte iniciat el 1993 i suposen la principal oportunitat per posar fi a la violència de caràcter etnopolític que afecta el país des de la seva independència el 1962. No obstant això, persisteix la desconfiança entre els partits polítics i les lluites de poder en el si del governamental CNDD-FDD, i entre el Govern i l'oposició política. A aquesta tensa situació cal afegir el repete positiu que el darrer grup armat del país, les FNL, s'ha sumat a la contesa política amb la renúncia a la violència.

La situació política va patir un greu deteriorament durant l'any i va deixar el país a les portes del reinici del conflicte armat. La campanya electoral, que va donar pas als diferents comicis celebrats entre maig i setembre, es va veure marcada per un clima de violència i denúncies per part de l'oposició de **contínues pressions i actes d'intimidació, dels quals es va responsabilitzar principalment el partit governamental CNDD-FDD i el mateix Govern.** En els primers comicis, les eleccions comunals celebrades el 24 de maig després de diversos retards, el partit governamental CNDD-FDD va aconseguir el 64% dels vots,

enfrent del 14% del principal partit opositor, les FNL, i el 6% del protutsi UPRONA, enmig d'**acusacions de frau realitzades per part de l'oposició.** La missió d'observació de la UE va defensar l'organització i els estàndards de les eleccions, i va manifestar el seu suport a la comissió electoral per la seva independència. Arran de les acusacions de frau, l'oposició va decidir boicotejar els següents comicis i es va iniciar una escalada de violència política. Les institucions van quedar controlades en la seva totalitat pel CNDD-FDD, fet que pot, segons diversos analistes, invalidar l'acord de repartiment del poder que havia estat vigent durant deu anys. **El Govern va prohibir als partits opositors que convoquessin concentracions i manifestacions,** després que es retiressin de les eleccions presidencials del 28 de juny –en què Nkurunziza no va tenir contrincants i es va registrar una baixa participació– i va reprimir amb duresa les activitats de l'oposició. Al mateix temps, es va produir una onada d'explosions de granades, atacs i incendis a les seus locals dels partits, la mobilització violenta de les seccions juvenils de les formacions polítiques i diversos casos de tortures comesos per la Policia. Les detencions i arrestos d'activistes i opositors van continuar

16. En aquest sentit, la UA va crear el Panel per a la implementació del CPA presidit per l'expresident Thabo Mbeki, Nacions Unides va instituir el Panel d'Experts per al Referèndum dirigit per l'expresident tanzà Benjamin Mkapa i els Estats Units van participar en la mediació entre els dos líders a través del seu enviat especial per al Sudan, Scott Gration, a més d'oferir la suspensió de les sancions que pesen contra el país en matèria econòmica i la supressió del Sudan de la llista d'estats terroristes a canvi que el referèndum se celebrés i el seu resultat es respectés. A més es van celebrar diverses reunions *ad hoc* per tractar la situació al Sudan, liderades per la IGAD i la UA, a Etiòpia i Líbia.

després de la celebració dels diferents processos electorals.

Paral·lelament, Agathon Rwaso, el líder històric de l'antiga insurrecció i de l'actual partit opositor, les FNL, en la clandestinitat des de les eleccions municipals, va ser destituït del lideratge del partit. Posteriorment, va buscar refugi a la província de Kivu Sud (est de la RD Congo). La destitució de Rwaso i la seva fugida a la RD Congo van ser l'avantsala de la reorganització de les FNL com a grup armat. La tensió va pujar un esglaió més quan al setembre es van trobar els cossos sense vida d'una vintena de persones. Encara que les autoritats van qualificar la violència d'actes de bandatge i es van detenir 22 persones, els mètodes utilitzats van respondre a un altre patró, segons la població civil de la zona. Aquestes accions, que implicarien **una reorganització de la insurgència**, van provocar el desplaçament forçat de la població. Posteriorment, al novembre, les FNL van actuar coordinadament amb el grup armat rwandès FDLR a la RD Congo.

Kenya	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Identitat, Govern, Recursos Interna
Actors:	Govern, milícies d'adscripció ètnica, oposició política i social (partits polítics, organitzacions de la societat civil), SLDF, secta Mungiki

Síntesi:

La política i l'economia de Kenya han estat dominades des de la seva independència el 1963 pel partit KANU, controlat per la comunitat més nombrosa del país, els kikuyus, en detriment de la resta d'ètnies. El 2002, el successor de l'autoritari i cleptòcrata Daniel Arap Moi (en el poder els últims 24 anys) va ser derrotat per Mwai Kibaki amb la promesa d'acabar amb la corrupció i redistribuir la riquesa en un país pobre, agrícola i que basa el seu creixement en el turisme. No obstant això, les promeses incompletes de Kibaki van fomentar un clima de frustració; Raila Odinga es va convertir aleshores en una amenaça a l'hegemonia en el poder de Kibaki, sense basar la seva campanya en l'afiliació tribal, sinó en el canvi i en la construcció d'una societat més justa. El frau electoral de desembre de 2007 va ser el detonant d'un brot de violència en què van morir 1.300 persones i unes 300.000 es van veure desplaçades. Després d'aquesta situació es va assolir un acord entre ambdós sectors a través de la creació d'un fràgil Govern d'unitat nacional. Paral·lelament, diverses zones del país es veuen afectades per disputes intercomunitàries per la propietat de la terra i també instigades políticament en període electoral, i les activitats il·legals de la secta Mungiki suposen un repte per a l'estabilitat del país.

Dues qüestions van marcar l'evolució del país durant l'any: l'aprovació del referèndum constitucional i l'autorització de la fiscalia del Tribunal Penal Internacional

(TPI) d'investigar els crims comesos durant el període de violència postelectoral de 2007-2008. Així, el Parlament va aprovar finalment l'abril l'esborrany de la Constitució amb les reformes acordades, fet que va donar llum verda a la celebració del referèndum constitucional el 4 d'agost. Encara que es va constatar un cert augment de la tensió durant les setmanes prèvies a la convocatòria, amb la celebració de manifestacions per part de col·lectius contraris a les reformes, la jornada va transcórrer sense incidents. L'opció a favor de l'aprovació de la reforma constitucional va vèncer el «no» al referèndum. El 67% de la població es va decantar pel «sí» mentre que el 30% dels votants es van oposar a la reforma. **Els líders del país van celebrar la consecució pacífica i transparent del referèndum** que pot establir les bases per posar fi a la corrupció, el patronatge polític, l'apropiació il·legal de terres i les disputes ètniques que han afectat el país des de la seva independència el 1963. D'altra banda, **els jutges del TPI van autoritzar el fiscal en cap, Luis Moreno Ocampo, a investigar els presumptes crims contra la humanitat durant la violència postelectoral**.¹⁷ Segons els lletrats, hi ha motius raonables per sospitar que es van cometre crims de lesa humanitat i les proves presentades per la Fiscalia van complir amb la normativa. El fiscal Moreno Ocampo va sostenir que els líders polítics de Kenya van organitzar i finançar els atacs a la població civil perpetrats després de les eleccions i va presentar als jutges els noms de 20 d'aquests responsables. Així, durant la segona meitat de l'any es van iniciar les investigacions, que van generar una important controvèrsia. Finalment, cal destacar que el Govern va continuar afectat per la paràlisi i els casos de corrupció, fet que va perpetuar la crisi política que pateix el país.

RD Congo	
Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Govern, Recursos Interna
Actors:	Govern, oposició política i social i antics grups armats d'oposició

Síntesi:

Entre el 1998 i el 2003 va tenir lloc a la República Democràtica del Congo l'anomenada «primera guerra mundial africana».¹⁸ La signatura de diversos acords de pau entre el 2002 i el 2003 va suposar la retirada de les tropes estrangeres i la configuració del Govern Nacional de Transició (GNT) on es van integrar l'antic Govern, l'oposició política, els grups armats RCD-Goma, RCD-K-ML, RCD-N, MLC i les milícies Mai Mai. A partir de juny de 2003, el GNT va estar dirigit pel president Joseph Kabila i quatre vicepresidents, dos dels quals pertanyien a l'antiga insurrecció: Azarias Ruberwa del RCD-Goma i Jean-Pierre Bemba de l'MLC. El GNT va elaborar la Constitució, confirmada el desembre de 2005. Entre juliol i octubre de 2006 es van celebrar eleccions legislatives i presidencials, en les quals Kabila va ser escollit president, i Jean-Pierre Bemba va quedar segon, enmig d'un clima d'alta tensió i acu-

17. Vegeu el capítol 5 (Drets humans).

18. Vegeu la síntesi de RD Congo (est) al capítol 1 (Conflictes armats) i la síntesi de la República Democràtica del Congo-Rwanda-Uganda en aquest capítol.

sacions de frau. La formació del nou Govern l'any 2007 no va frenar la inestabilitat i les disputes en l'àmbit polític.

Durant l'any es va mantenir el clima d'inestabilitat política. **El 30 de juny, durant la celebració del 50è. aniversari de la independència del país**, el president, Joseph Kabila, va destacar els importants avenços que s'havien produït els darrers anys, com la consecució de la pau a nivell intern i les millores de les relacions amb els països veïns, encara que la realitat sobre el terreny contradeia les seves paraules.¹⁹ La Comissió Electoral Independent (CEI) va fer públic el calendari electoral, després de les amenaces de la comunitat internacional al Govern de no aportar finançament al procés si es continuava demorant la seva publicació, tot i les múltiples dificultats logístiques i financeres pendents de resoldre. **La CEI va establir la data del 27 de novembre de 2011 per celebrar la primera volta de les eleccions presidencials i legislatives del país** i la segona volta, si aquesta fos necessària, el 26 de febrer de 2012, coincidint amb les eleccions legislatives provincials. Nacions Unides va manifestar la seva disposició a aportar la seva assistència tècnica i logística al procés, suport sense el qual seria difícil que el procés electoral fos lliure i transparent, segons ha assenyalat l'ICG. Aquesta organització també va afirmar que els avenços realitzats fins ara al país podrien fracassar a causa del creixent autoritarisme de l'Executiu de Joseph Kabila, la politització del sistema judicial, la persecució de l'oposició política i els defensors dels drets humans, l'estancament del procés electoral i els intents de modificar la Constitució en benefici del Govern, entre altres qüestions.²⁰ En aquest sentit, cal destacar que finalment Joseph Kabila va aconseguir forçar la retirada de la MONUC abans de les eleccions de 2011.²¹ Diverses lleis importants, com la del procediment electoral, la reforma constitucional i la descentralització van estar pendents de discussió al Parlament. Al juliol, l'antic president del Parlament i exsecretari general del partit governamental PPRD, Vital Kamerhe, va anunciar que presentaria la seva candidatura a les eleccions presidencials. Aquesta candidatura va aixecar expectatives perquè pot suposar el principal obstacle a la renovació de la presidència del Govern per part de Joseph Kabila.

Finalment, cal destacar en l'àmbit de la lluita contra la impunitat, l'assassinat del defensor dels drets humans Floribert Chebeya i l'inici del judici a Jean-Pierre Bemba per part de la CPI, dos anys després de la seva detenció.²² D'altra banda, la secretària d'Estat dels Estats Units, Hillary Clinton, va proposar **el control dels minerals procedents de zones en conflicte de la RD Congo**, iniciativa inclosa en el projecte de llei de reforma financera que promou el president nord-americà, Barack Obama. El projecte de llei estableix que les empreses nord-americanes han de garantir que els seus productes electrònics no contenen minerals procedents del conflicte de la RD Congo, segons va informar Global Witness.

19. Vegeu l'apartat de la RD Congo (est) al capítol 1 (Conflictes armats).

20. International Crisis Group. *Congo: A Stalled Democratic Agenda*. Africa Briefing n.º 73. Nairobi/Brusel·les: ICG, 8 d'abril de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/central-africa/dr-congo/B73%20Congo%20-%20A%20Stalled%20Democratic%20Agenda%20ENGLISH.ashx>>

21. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

22. Vegeu el capítol 5 (Drets humans i justícia transicional).

Rwanda	
Intensitat:	1
Evolució:	↑
Tipologia:	Identitat, Govern Interna internacionalitzada
Actors:	Govern, grup armat rwandès FDLR, oposició política, sectors disidents del partit governamental RPF, diàspora rwandesa a RD Congo i a Occident

Síntesi:

L'arribada del colonialisme belga el 1916 va exacerbar les diferències ètniques entra la comunitat majoritària hutu i la minoria tutsi. Aquesta última va ser considerada superior i va ocupar el poder polític, econòmic i social al país de la mà de Bèlgica, en detriment de la majoria de la població. Aquesta situació va provocar un fort ressentiment i ja el 1959 es van produir els primers brots de violència etnopolítica contra la comunitat tutsi. Després de la independència el 1962, la comunitat hutu va prendre el poder. El 1990 va començar un conflicte armat entre el grup armat RPF, liderat per la comunitat tutsi d'Uganda, fugits el 1959, i el Govern hutu, que van arribar a un acord el 1993. Aquest acord no va ser respectat i els sectors extremistes hutus van dur a terme un genocidi entre abril i juny de 1994 de prop d'un milió de persones, majoritàriament tutsis però també sectors hutus moderats, davant la inacció de la comunitat internacional, que va retirar la missió de l'ONU que havia de supervisar l'acord. L'RPF va aconseguir enderrocar i expulsar el Govern genocida, cometent violacions greus dels drets humans. Fins i tot hi ha sectors que parlen d'un segon genocidi intern a més dels crims comesos per l'RPF en terres congolesees en la persecució dels responsables del genocidi de 1994, les antigues Forces Armades rwandeses i les milícies Interahamwe, rebatejades com a FDLR, i dels dos milions de refugiats ruandesos que van fugir a la RD Congo. Des de llavors, Kagame ha governat de forma autoritària, reprimint la dissidència política.

Rwanda va patir un deteriorament significatiu de la situació com a conseqüència de la gestió del procés electoral, que va posar de manifest l'autoritarisme del règim de Paul Kagame.

Aquest va guanyar les eleccions presidencials, celebrades el 9 d'agost, amb el 93% dels vots i una alta participació, després d'una campanya marcada per la intimidació i l'absència de llibertat d'expressió, segons sectors crítics i organitzacions de drets humans com HRW i Amnistia Internacional. Tres candidats opositors, entre ells Victoire Ingabire, líder del principal partit opositor, FDU-Inkingi, no es van poder presentar en no haver registrat els seus partits, segons el Govern, encara que aquests van denunciar que se'ls va impedir inscriure's i que van patir amenaces i intimidació. Ingabire va ser arrestada a l'abril, en arribar a Kigali del seu exili a Holanda, on ha estat els darrers 16 anys, per unes declaracions que el Govern va considerar que negaven l'existència del genocidi. Posteriorment, va ser alliberada però se li va prohibir concórrer als comicis, i

a l'octubre va ser novament empresonada, ja que segons la Policia les investigacions al voltant d'un antic líder rebel del grup armat FDLR, el major Vital Uwumuremyi, acusat de terrorisme i que es troba detingut a Kigali, l'havien implicada. Els càrrecs dels quals se l'acusa són compra i distribució d'armes i municions a organització terrorista i amenaça a la seguretat nacional.

Durant l'any es van produir algunes accions esporàdiques de violència. L'11 d'agost va explotar una granada a Kigali que va provocar dues víctimes mortals i set ferits; a l'abril es van produir altres atacs, quan el Govern va anunciar una reestructuració profunda de l'Exèrcit; i al maig, quan Kagame va ser confirmat com a candidat presidencial. Durant la campanya electoral van morir un periodista local tirotejat i un membre de l'oposició decapitat. Les missions electorals de la UA i de la Commonwealth van constatar uns comicis sense incidents però van qüestionar la limitada llibertat d'expressió. **Els Estats Units van expressar la seva preocupació arran de l'evolució de la situació a Rwanda** derivada del procés electoral, i va demanar al Govern que avancés cap a una governabilitat més democràtica. Finalment, van persistir les tensions diplomàtiques entre Rwanda i Sud-àfrica en paral·lel a la investigació al voltant del tiroteig que va patir l'excap de les Forces Armades rwandeses i general Faustin Nyamwasa, exiliat a Sud-àfrica des de febrer després de ser apartat del nucli dur del poder, controlat pel RPF.

Rwanda va patir un deteriorament significatiu de la situació com a conseqüència del procés electoral, que va posar de manifest l'autoritarisme del règim de Paul Kagame

Els tres països van continuar mantenint, en general, bones relacions. Després de l'operació Kimia II, que va tenir lloc l'any 2009, en la qual Rwanda va participar en suport de les Forces Armades congoleeses (FARDC), el país es va mantenir oficialment al marge de les operacions bèl·liques contra el grup armat rwandès FDLR a l'est de la RD Congo. No obstant això, en diversos moments del 2010 **sectors de la societat civil congoleesa van acusar Rwanda de continuar perpetrant operacions i incursions a la zona, amb el beneplàcit del Govern congolès.** A l'octubre va ser arrestat a París el secretari executiu del grup armat hutu rwandès FDLR, Calixte Mbarushimana, en compliment d'una ordre de recerca i captura del Tribunal Penal Internacional (TPI), anunciada a final de setembre. L'arrest de Mbarushimana es va produir un any després que el líder de les FDLR, Ignace Murwanashyaka, i el seu adjunt, Straton Musoni, fossin detinguts a Alemanya acusats de greus violacions dels drets humans a la RD Congo. No obstant això, diversos analistes van assenyalar que aquestes detencions no tindran un impacte en el grup armat a menys que no es dugui a terme un esforç concertat per perseguir els seus líders en el terreny i els seus finançadors. Rwanda va celebrar aquestes detencions.

D'altra banda, arran de la creixent inquietud a Uganda pel que fa al grup armat ugandès ADF/NALU, situat al territori de Beni, a Kivu Nord, i després de consultes entre les cúpules militars congoleeses i ugandeses, al juny les FARDC van iniciar l'operació militar Rwenzori contra aquest grup. Aquestes operacions van provocar el desplaçament forçat d'unes 100.000 persones, operació que va minvar les capacitats del grup i que va continuar durant la resta de l'any. També cal destacar la continuació de l'operació Rudi II contra la presència del grup armat ugandès LRA als districtes d'Haut Uélé i Bas Uélé, a la província d'Oriental, al nord-est del país. Finalment, en el marc de l'aparent clima actual de cordialitat regional, a l'abril la Comunitat Econòmica dels Països dels Grans Llacs (CEPGL) va convocar, a Kinshasa, una reunió dels presidents dels parlaments de Burundi, Rwanda i RD Congo per estudiar assumptes relatius a la pau, la seguretat, la cooperació i el desenvolupament econòmic, amb la voluntat d'enfortir les relacions entre els països membres de l'organització.

RD Congo – Rwanda – Uganda	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Identitat, Govern, Recursos Internacional
Actors:	Governos de RD Congo, Rwanda i Uganda; grup armat congolès CNDP, grup armat ruandès FDLR, grups armats ugandesos ADF/NALU i LRA

Síntesi:

Entre 1998 i 2003 va tenir lloc a la República Democràtica del Congo la «primera guerra mundial africana», anomenada així per la participació de fins a vuit països de la regió.²³ La signatura de diversos acords de pau entre el 2002 i el 2003 va suposar la retirada de les tropes estrangeres hostils (Rwanda i Uganda, principalment). Aquestes justificaven la seva presència amb l'existència de grups insurgents en territori congolès als quals pretenien eliminar, davant l'absència de voluntat de les Forces Armades congoleeses per acabar amb aquests grups, mentre exercien el control i l'espoliació dels recursos naturals de l'est del país. La República Democràtica del Congo s'ha recolzat en aquests grups hostils a Rwanda i Uganda en favor dels seus propis interessos, principalment les FDLR, causants del genocidi de Rwanda el 1994. Les relacions entre els tres països, difícils per l'existència d'aquests grups i la fallida implementació dels acords per desmobilitzar o acabar amb aquests, han anat millorant lentament.

e) Nord d'Àfrica i Magrib

Marroc – Sàhara Occidental	
Intensitat:	2
Evolució:	↑
Tipologia:	Internacional Autogovern, Identitat, Territori
Actors:	Marroc, República Àrab Sahraui Democràtica (RASD), grup armat Front Polisario

23. Vegeu la síntesi de la República Democràtica del Congo (est) al capítol 1 (Conflictes armats).

Síntesi:

Les arrels del conflicte es troben en el final del domini colonial espanyol al Sàhara Occidental a mitjan anys setanta. La distribució del territori entre el Marroc i Mauritània, sense que es tinguessin en compte el dret a l'autodeterminació dels sahrauís ni els compromisos sobre un referèndum d'independència a la zona, va suposar l'annexió de gran part del territori per part de Rabat i el desplaçament de milers de sahrauís, que es van refugiar a Algèria. El 1976, el moviment nacionalista Front Polisario va declarar un Govern a l'exili –la República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD)– i va llançar una campanya armada contra el Marroc. Les parts van acceptar un pla de pau el 1988 i des del 1991 la missió de l'ONU al Sàhara, MINURSO, supervisa l'alto el foc i s'encarrega de l'organització d'una consulta d'autodeterminació al territori. El 2007, el Marroc va presentar a l'ONU un pla per a l'autonomia del Sàhara Occidental, però el Front Polisario reclama la celebració d'un referèndum que inclogui l'opció de la independència.

La persistència del bloqueig en les negociacions entre el Marroc i el Front Polisario i el significatiu increment de la violència al Sàhara Occidental a partir d'octubre van contribuir a la negativa evolució de la situació a la zona respecte a l'any anterior. La decisió de Rabat de posar fi a una multitudinària protesta sahrauí –la més gran i llarga des de la fi de la guerra entre el Marroc i el Front Polisario el 1991– **va suposar el desmantellament forçós d'un campament i enfrontaments a El Aaiun, que van causar la mort d'almenys 13 persones al novembre.** El campament d'Agdaym Iziko reunia entre 8.000 i 20.000 persones, segons les diferents fonts, i a l'octubre s'havia instal·lat al desert com una forma de cridar l'atenció sobre la situació econòmica i social dels sahrauís. Encara que es va intentar rebaixar la dimensió política de la protesta –sense crides explícites a la independència–, la tensió va anar creixent i es va aguditzar amb la mort d'un menor sahrauí per trets marroquins. Després dels incidents de novembre, organitzacions de drets humans van poder confirmar la xifra oficial de víctimes oferta pel Marroc, 11 soldats i dos sahrauís, i no les denúncies del Front Polisario, que feien referència a 36 víctimes mortals. El Parlament Europeu va demanar una investigació a fons dels fets a Rabat, enmig de denúncies de tortures i desaparicions.²⁴ En aquest context, delegats del Polisario van advertir que el seu grup disposava d'armes, homes i voluntat per emprendre una guerra per l'autodeterminació del poble sahrauí.

L'assalt al campament va coincidir amb la tercera ronda de converses informals entre el Marroc i el Front Polisario a Nova York, que no va suposar avenços concrets, igual que les altres dues rondes celebrades en el transcurs de l'any.²⁵ A principi de 2010, Rabat va anunciar la creació d'una comissió consultiva per impulsar un procés de regionalització que començaria per les províncies del sud (Sàhara Occidental) i que reforça l'oferta marroquina d'autonomia per a la zona, enfront de les

demandes sahrauís d'una consulta que inclogui l'opció d'independència. Segons informacions que es van conèixer a l'agost, **l'enviat especial del secretari general de Nacions Unides, Christopher Ross, havia fet una avalució negativa de les negociacions** en un document secret enviat als països que formen el Grup d'Amics del Sàhara Occidental.²⁶ En el text, Ross va plantejar que ni el Marroc ni el Polisario tenien voluntat política per donar un impuls al diàleg. L'informe va ser molt crític amb el Marroc, per la seva negativa a considerar algunes propostes dels sahrauís. Prèviament, el líder del Polisario, Mohamed Abdelaziz, havia enviat un dur missatge a Ban Ki-moon en què expressava la seva decepció per la falta de lideratge de l'ONU per complir el seu mandat al Sàhara Occidental i va denunciar que s'havia cedit davant les tesis de Rabat, quasi sense esmentar el referèndum reclamat pels sahrauís en les seves resolucions. En paral·lel, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar al maig l'extensió de la seva missió a la zona, MINURSO, sense ampliar el seu mandat a temes de drets humans.

Mauritània

Intensitat:	1
Evolució:	↑
Tipologia:	Interna internacionalitzada Govern, Sistema
Actors:	Govern, oposició política i social, al-Qaida en el Magreb Islàmic (AQMI)

Síntesi:

Les arrels del conflicte es troben en el final del domini colonial espanyol al Sàhara Occidental a mitjan anys setanta. La distribució del territori entre el Marroc i Mauritània, sense que es tinguessin en compte el dret a l'autodeterminació dels sahrauís ni els compromisos sobre un referèndum d'independència a la zona, va suposar l'annexió de gran part del territori per part de Rabat i el desplaçament de milers de sahrauís, que es van refugiar a Algèria. El 1976, el moviment nacionalista Front Polisario va declarar un Govern a l'exili –la República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD)– i va llançar una campanya armada contra el Marroc. Les parts van acceptar un pla de pau el 1988 i des del 1991 la missió de l'ONU al Sàhara, MINURSO, supervisa l'alto el foc i s'encarrega de l'organització d'una consulta d'autodeterminació al territori. El 2007, el Marroc va presentar a l'ONU un pla per a l'autonomia del Sàhara Occidental, però el Front Polisario reclama la celebració d'un referèndum que inclogui l'opció de la independència.

El Govern maurità es va involucrar activament en la lluita contra al-Qaida al Magrib Islàmic (AQMI) durant l'últim any, participant en iniciatives regionals i en operacions militars més enllà de les seves fronteres, que es van saldar amb una vintena de víctimes mortals. A més d'integrar l'ordre conjunt de lluita antiterrorista al costat de Mali, Níger i Algèria²⁷ i de destinar efectius a maniobres militars, al començament d'any Nouakchott va anunciar una àmplia reorganització de l'Exèrcit argu-

24. Vegeu el capítol 5 (Drets Humans i justícia transicional).

25. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

26. El Grup d'Amics del Sàhara Occidental està format pels Estats Units, França, Espanya, Regne Unit i Rússia.

27. Vegeu el resum sobre Algèria al capítol 1 (Conflictes armats).

mentant la necessitat de millorar les seves capacitats de combat enfront d'activitats terroristes, tràfic de drogues i migració clandestina. L'estratègia mauritana també va incloure la creació d'una nova àrea militar a la zona limítrof amb Mali i Algèria, 45 nous llocs de control fronterer i tres grups d'intervenció especialitzada en operacions al desert. A mitjan any, una operació franco-mauritana en territori malià per intentar alliberar un ostatge gal va causar la mort de diversos milicians d'AQMI i va derivar en la posterior execució del ciutadà francès. Al setembre, **una altra incursió de tropes mauritanes a Mali va provocar la mort de 12 milicians d'AQMI i una desena de soldats, a més de dos civils malians**. L'oposició mauritana va exigir més informació sobre els objectius i circumstàncies d'aquestes operacions, i va criticar que a la primera operació s'havia prioritzat la cooperació amb «països estrangers» –amb referència a França– en comptes de l'ajuda regional. El president maurità, Mohamed Ould Abdelziz, va justificar aquestes accions argumentant que el seu Govern actuaria en el lloc on s'identifiqués perill, dins o fora del territori nacional.

Una altra de les iniciatives criticades per l'oposició va ser la llei antiterrorista, aprovada per l'Assemblea Nacional al juliol, després d'algunes modificacions del Consell Constitucional. La norma va ser catalogada d'abusiva i es van denunciar excessives competències de la Policia i els procuradors. Durant l'any, el Govern va impulsar algunes iniciatives complementàries a la lluita militar contra AQMI, com la visita d'imams a presons per persuadir milicians islamistes de l'abandonament de la violència i el reclutament de clergues per a la lluita contra el fonamentalisme religiós. Cal destacar també que la decisió de Mauritània d'excusar i extraditar un ciutadà malià vinculat a AQMI va ser clau per a l'alliberament a l'agost dels dos ostatges espanyols retinguts per l'organització durant 268 dies. En l'àmbit intern, l'any va estar marcat per les diferències sobre les condicions per entaular un diàleg entre el Govern i l'oposició, que exigeix que les converses es desenvolupin en el marc dels acords de Dakar signats el 2009 per posar fi a la crisi política oberta després del cop d'Estat de 2008.

Amèrica

a) Amèrica del Nord, Amèrica Central i Carib

Haití	
Intensitat:	2
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern Interna internacionalitzada
Actors:	MINUSTAH, Govern, oposició política i social

Síntesi:

Després de la sortida del país de l'expresident Jean Bertrand Aristide el febrer de 2004, que va evitar una confrontació

armada amb el grup rebel que havia pres bona part del país, es van desplegar consecutivament una Força Multinacional Provisional i una missió de manteniment de la pau de l'ONU (MINUSTAH) per ajudar el Govern provisional a restablir l'ordre i la seguretat. Tot i que després de l'elecció de René Prével com a nou president a principi de 2006 hi ha més estabilitat política, social i econòmica, encara persisteixen diversos problemes, com les acusacions de violacions de drets humans contra la MINUSTAH, les altes taxes de delinqüència, el control que exerceixen bandes armades en determinades àrees urbanes, les dificultats en el procés de Desarmament, Desmobilització i Reintegració, els alts nivells de corrupció, pobresa i exclusió social, o la falta de confiança i cooperació entre els principals partits polítics.

La dramàtica situació humanitària provocada pel terratrèmol del mes de gener i el brot de còlera del mes d'octubre, juntament amb la celebració de les eleccions presidencials al novembre, van provocar un augment notable de les mobilitzacions i els episodis de violència respecte a l'any anterior.²⁸

El Govern va estimar que més de 230.000 persones van morir, 300.000 més van resultar ferides i més d'1,5 milions de persones van resultar damnificades pel terratrèmol del 12 de gener, considerat la major catàstrofe humanitària de tota la història del país. A més dels actes de pillatge i saqueig que es van produir a Puerto Príncipe durant les setmanes posteriors al terratrèmol, diverses organitzacions de la societat civil van denunciar un increment substancial dels índexs de delinqüència i els actes de violència, tant en els campaments dels voltants de la capital (on s'amuntegaven fins a 700.000 persones) com en algunes de les principals barriades, com Cité Soleil, on s'estarien reorganitzant bandes juvenils vinculades al tràfic d'armes i drogues. En els mesos posteriors al terratrèmol es van produir nombroses mobilitzacions per protestar contra les precàries condicions de vida de la població afectada, per exigir la construcció d'habitatges o per garantir l'escolarització dels menors que habitaven en els campaments de damnificats. **Durant l'any també es van intensificar les protestes contra la MINUSTAH per part de col·lectius que estan en contra de la seva presència al país, com també de grups que acusen el contingent nepalès de la missió d'haver iniciat un brot de còlera**. A Cap Haitien, per exemple, dues persones van morir i 19 van resultar ferides al novembre durant les protestes de milers de persones contra la missió.

El segon focus de tensió al país van ser les protestes i disturbis que es van desencadenar quan es van donar a conèixer els resultats de les eleccions presidencials i legislatives celebrades el 28 de novembre. Les protestes, que van provocar el tancament temporal de l'aeroport de Port-au-Prince i la paralització de la capital i d'algunes de les ciutats més importants del país, van estar protagonitzades principalment pels seguidors d'un candidat –el popular músic Michel Martelly– que no va aconseguir la segona volta per un escàs percentatge de vots. 12 dels 18 candidats –inclosa la gua-

28. Vegeu el capítol 4 (Crisis humanitàries).

nyadora de la primera volta, Mirlande Manigat– van denunciar que a les eleccions hi va haver un frau massiu i favoritisme cap a Jude Celestine, cunyat de l'actual president René Préal i candidat del partit oficialista Inite, que segons els resultats fets públics disputaria contra Mirlande Manigat la segona ronda dels comicis prevista per al 16 de gener. Arran de les nombroses mostres de preocupació de la comunitat internacional i de la magnitud de les protestes –quatre persones van morir i deu van resultar ferides–, el Consell Electoral Provisional (CEP) va decidir postergar la confirmació dels resultats i va anunciar la conformació d'una comissió –integrada pels tres candidats presidencials que van obtenir més nombre de vots i per observadors nacionals i internacionals– encarregada de revisar els resultats dels comicis. A més, a instàncies de René Préal, l'OEA es va mostrar disposada a enviar una missió d'experts per avaluar i verificar el procés electoral. No obstant això, a final de desembre aquesta missió encara no s'havia desplegat perquè el Govern no havia especificat amb prou claredat el seu mandat i termes de funcionament.

Hondures	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	Govern <i>de facto</i> liderat per Roberto Micheletti, Govern destituït liderat per Manuel Zelaya

Síntesi:

El 2009 la tensió política i social a Hondures es va incrementar notablement després que el president, Manuel Zelaya, anunciés la seva intenció de convocar un referèndum per reformar la Constitució i poder presentar-se a un nou mandat. Aquesta proposta va ser rebutjada per diversos partits polítics i considerada il·legal pel Congrés, l'Exèrcit i diverses institucions judicials i electorals. A més, la polarització social es va aguditzar entre els que donaven suport a l'agenda de transformació social i política de Zelaya, electe el 2005, i els que l'acusaven d'haver-se allunyat de les posicions majoritàries del seu propi partit i d'haver-se aproximat massa als governs que integren l'Alternativa Bolivariana para las Américas (ALBA), especialment a Veneçuela. La tensió al país va aconseguir el seu zenit a la fi de juny, després que Zelaya ordenés la destitució del cap de l'Estat Major Conjunt en haver-se negat a distribuir les paperetes de la consulta popular i l'Exèrcit prengué els carrers de Tegucigalpa.

Tot i que es van continuar produint mobilitzacions a favor de Manuel Zelaya, expresident deposat en cop d'Estat el 2009, la situació de polarització política i social es va reduir notablement respecte a l'any anterior. Al gener va prendre possessió del càrrec el nou president, Porfirio Lobo, posant fi al Govern *de facto* presidit per Roberto Micheletti. Lobo va fer una crida a la reconciliació nacional i va instar la comunitat internacional a reconèixer el nou Govern i a normalitzar les relacions diplomàtiques amb Hondures. Dies abans de la presa de possessió del càrrec de Lobo, el Congrés va aprovar una amnistia per als delictes comesos durant el cop d'Estat contra Zelaya i el posterior establiment d'un Go-

vern *de facto*. Aquesta amnistia, però, no inclou delictes per corrupció o violacions dels drets humans. Aquesta mesura va entrar en vigor a final de febrer tot i que la Comissió Interamericana de Drets Humans havia instat les autoritats hondurenyes a revisar-la. Per la seva banda, Manuel Zelaya es va exiliar a la República Dominicana, des d'on va continuar criticant la postura del Govern dels Estats Units durant el cop i acusant Washington de protegir els colpistes i d'impedir el seu retorn a Hondures. Zelaya també va exigir en diverses ocasions que li fossin retirats els càrrecs de corrupció i abús de poder, pels quals podria ser detingut i jutjat si torna a Hondures.

Pel que fa a la gestió del Govern de Porfirio Lobo, al mes de maig es va crear, amb la supervisió de l'OEA i dels Estats Units, la Comissió de la Veritat i de la Reconciliació, que té la missió d'aclarir els fets esdevinguts durant el cop d'Estat. No obstant això, **diverses organitzacions de la societat civil, com el Front Nacional de Resistència Popular (FNRP), van condemnar el cop d'Estat orquestrat per Micheletti i van denunciar que continua la repressió contra els partidaris de Manuel Zelaya.** En l'àmbit internacional, Porfirio Lobo va ratificar la decisió presa ja per Micheletti d'abandonar l'Aliança Bolivariana per les Amèriques (ALBA) i va destacar el suport rebut pels Estats Units en el seu intent de reactivar l'ajut econòmic i de normalitzar les relacions diplomàtiques amb els països de la regió. No obstant això, l'OEA va continuar mantenint una postura crítica amb l'Executiu hondureny i la major part dels països de la regió van continuar sense reconèixer el Govern de Lobo.

b) Amèrica del Sud

Bolívia	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Autogovern, Govern Interna
Actors:	Govern, oposició política i social (partits polítics, autoritats i organitzacions de la societat civil dels departaments orientals)

Síntesi:

Al final de 2003, el llavors president Gonzalo Sánchez de Lozada es va exiliar als Estats Units després que la repressió de diverses protestes antigovernamentals provoqués, durant els mesos de febrer i octubre, més de 100 morts. Després d'un període d'incertesa en què dos presidents van assumir el poder de forma interina, Evo Morales va guanyar les eleccions el desembre de 2005, i es va convertir en el primer mandatari indígena del país. No obstant això, la seva acció de Govern, especialment la reforma agrària o la nacionalització dels hidrocarburs, es va veure obstaculitzada per la fèrria oposició al seu projecte polític per part de diversos partits polítics i de les regions orientals del país que, liderades pel departament de Santa Cruz, exigeixen més autonomia. La tensió i polarització política també es va incrementar per l'aprovació de la nova Constitució, rebutjada frontalment per l'oposició i els departaments de l'anomenada «mitja lluna», com també per les consultes sobre l'autonomia celebrades en els departaments orientals, considerades il·legals pel Govern central.

No es van produir fets de violència significatius ni mobilitzacions massives, però va persistir la tensió política entre el Govern i l'oposició, que en diverses ocasions va denunciar una deriva autoritària del president, Evo Morales, després de la seva clara victòria en les eleccions de 2009. **L'oposició va acusar l'oficialisme d'intentar controlar i polititzar el poder judicial i d'assetjar constantment organitzacions opositores i desenes de líders polítics**, empresarials o de la societat civil. En aquest sentit, per exemple, l'oposició va criticar l'intent del Parlament d'accelerar el processament contra tres ex-presidents –Jorge Quiroga (2001-02), Carlos Mesa (2003-05) i Eduardo Rodríguez (2005-06)– i un ex vicepresident –Víctor Hugo Cárdenas (1993-1997)– per diferents actuacions que haurien vulnerat la llei i l'interès general del país. L'oposició també va acusar el president de voler perpetuar-se en el poder, especialment després que, al mes de setembre, Morales anunciés la seva intenció de concórrer a un tercer mandat (2015-20). La nova Constitució aprovada el 2009 estableix que el president pot ser reelegit una sola vegada. El Govern considera que el mandat anterior a l'aprovació de la Constitució no compta, mentre que l'oposició considera que si vol aspirar a un tercer mandat s'hauria de reformar la Carta Magna.

El focus de més tensió política durant tot l'any van ser les eleccions regionals i municipals celebrades el 4 d'abril, en les quals el partit oficialista MAS es va imposar en cinc dels nou departaments bolivians. No obstant això, l'oposició va escurçar la distància que s'havia registrat en comicis anteriors i va obtenir la victòria als departaments de Santa Cruz, Beni i Tarija i en municipis tan importants com Sucre, La Paz i Oruro. Durant les setmanes anteriors a les eleccions la tensió ja havia augmentat a causa de la decisió del Govern central de desautoritzar la implementació dels estatuts d'autonomia aprovats als departaments orientals del país en considerar que no són legals ni jurídicament vinculants. Després dels comicis, el Govern va denunciar l'existència de frau a les Corts electorals de diversos departaments i va anunciar la seva intenció d'emprendre accions legals contra els seus representants. Al mes de maig, el Parlament va aprovar una llei anticorruptió que permet inhabilitar els governadors amb processos judicials en curs, com és el cas dels governadors opositors de Santa Cruz, Beni i Tarija. L'oposició, en considerar que aquesta llei encoratja la persecució política, va organitzar diverses mobilitzacions socials antigovernamentals i va amenaçar de desobeir la nova legislació. D'altra banda, en diferents moments de l'any es van produir mobilitzacions per part de diferents col·lectius per exigir millores laborals. Al desembre, per exemple, el col·lectiu de transportistes va tallar durant diversos dies una de les principals carreteres del país, mentre que milers de docents van col·lapsar la capital per reivindicar millores salarials.

Colòmbia – Veneçuela	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Govern Internacional
Actors:	Governos de Colòmbia i Veneçuela

Síntesi:

El desplaçament cap a la frontera amb Veneçuela del grup armat colombià FARC –a causa de la pressió militar de l'Exèrcit colombià– i la possibilitat que aquest s'hagi infiltrat i mantingui bases en territori veneçolà va obrir una crisi en les relacions diplomàtiques d'ambdós països. A més, la creixent cooperació militar entre Colòmbia i els Estats Units, basada en la implementació del Pla Colòmbia per a l'eradicació de cultius de coca i el suport a la lluita contrainsurgent, ha augmentat el malestar entre els països veïns que veuen amb recel la instal·lació de bases militars nord-americanes prop de les seves fronteres. D'altra banda, les diferències estratègiques dels governs colombià i veneçolà respecte al paper que han de tenir els Estats Units al sud del continent han alimentat l'antagonisme i l'enfrontament entre els dos països. Veneçuela pretén fer del procés d'integració d'UNASUR un mecanisme que pugui contrarestar la històrica influència dels Estats Units a la regió. Per la seva banda, Colòmbia continua sent un dels principals aliats de la potència nord-americana a la zona, la cooperació de la qual és clau per a la política del Govern colombià d'eradicació dels cultius de coca i lluita contra la insurrecció.

Durant els primers vuit mesos de l'any, la tensió va augmentar gradualment fins al trencament de les relacions diplomàtiques i la retirada dels respectius ambaixadors. Aquesta situació va ser provocada per les **denúncies públiques i davant del Consell Permanent de l'OEA del president colombià Álvaro Uribe sobre la presència de dirigents de les guerrilles en sòl veneçolà** i l'establiment de 82 campaments que podrien acollir fins a 1.500 combatents. La crisi va assolir nivells preocupants quan els governs d'ambdós països van ordenar les seves Forces Armades que es preparessin per assumir la defensa de la sobirania i el territori. Després de l'assumpció de la Presidència per part de Juan Manuel Santos al mes d'agost, la disposició de treballar per al restabliment de les relacions sobre la base del respecte mutu i el reconeixement de les diferències ideològiques, expressada pel nou dirigent, va produir una ràpida reducció de la crisi. Els dos governs, amb la mediació d'UNASUR, van fer un desplaçament de pragmatisme en passar pàgina dels episodis crítics per construir una relació que els permeti enfortir els llaços polític-diplomàtics i comercials, i la cooperació en matèria de seguretat, lluita contra el narcotràfic i la delinqüència transnacional. **Els mandataris van realitzar dues cimeres en dos territoris i van establir comissions binacionals per al comerç, la seguretat, el desenvolupament d'infraestructures i el desenvolupament social a les fronteres**, a més de designar els nous ambaixadors respectius.

Tot i que la tensió va disminuir sensiblement, a final d'any encara hi havia situacions conflictives no resoltes, que van ser objecte de tractament diplomàtic. Però, va ser notable la reciprocitat dels dos governs en matèria de captura i enjudiciament de persones acusades de la comissió de delictes a ambdós països. Per la seva banda, les Forces Armades de Veneçuela van iniciar el desplegament dels anomenats Districtes Militars al llarg de la frontera amb Colòmbia amb l'objectiu –segons el president Hugo Chávez– d'impedir incursions de la guerrilla o narcotraficants en territori veneçolà.

Equador	
Intensitat:	2
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	Govern, oposició política i social (Congrés, organitzacions camperoles i indígenes contra l'acció de transnacionals extractives)

Síntesi:

Després d'una dècada de crisis polítiques constants –durant la qual hi ha hagut fins a sis presidents diferents– i mobilitzacions socials –de les quals destaquen les marxades indígenes o les protestes contra les transnacionals petrolíferes i mineres– Rafael Correa va guanyar les eleccions presidencials el 2006 amb la promesa de superar la inestabilitat sociopolítica crònica, de trencar amb els partits polítics tradicionals i de prioritzar l'atenció als col·lectius més exclosos del país. Correa va impulsar l'establiment d'una Assemblea Constituent amb l'objectiu d'aprovar una nova Carta Magna que permetés canviar el model polític i econòmic. Tant l'establiment com la composició dels poders d'aquesta assemblea van provocar nombrosos conflictes entre els partidaris i els detractors del president i entre el president i el Congrés.

El país va viure un dels moments de més tensió dels últims anys quan, a final de setembre, es va produir una revolta de centenars de policies i militars que va ser interpretada pel Govern com un intent de cop d'Estat orquestrat per l'oposició. Després de ser assetjat per desenes de policies durant hores, el president Rafael Correa va denunciar que durant l'intent de cop d'Estat es va atemptar fins i tot contra la seva vida i contra les del ministre de l'Interior i la presidenta de l'Assemblea Nacional. No obstant això, el líder de l'oposició, l'ex-president Lucio Gutiérrez, va negar qualsevol temptativa colpista i va denunciar l'intent per part de Correa de polititzar una protesta de policies i militars per qüestions estrictament salarials i laborals. En aquest sentit, Gutiérrez va advertir que la pèssima gestió política i econòmica de l'actual Govern podria comportar noves revoltes militars o socials. Segons algunes fonts, 13 persones van morir i diverses desenes van resultar ferides –entre elles Rafael Correa i el ministre d'Exteriors– durant l'operatiu de rescat del president i durant els disturbis que es van produir en diverses parts del país. En l'àmbit internacional, nombrosos governs i organismes internacionals (com l'ONU, l'OEA, UNASUR o la UE) van lamentar els episodis de violència i van expressar la seva solidaritat amb el Govern equatorià i el seu suport a l'ordre constitucional a l'Equador. UNASUR, per exemple, va exigir una condemna per als responsables del que va qualificar com a intent de cop d'Estat.

Poc després dels fets, el Govern va imposar l'estat d'emergència, va declarar que no hi hauria perdó per als responsables polítics de la revolta i va anunciar una profunda depuració i reforma dels cossos de seguretat de l'Estat. Les Forces Armades van obrir expedients disciplinaris contra els aproximadament 160 militars que van ocupar una pista de l'aeroport i els voltants del

El Govern equatorià va interpretar la revolta de centenars de policies i militars com un intent de cop d'Estat orquestrat per l'oposició

Ministeri de Defensa. Per la seva banda, la Policia va destituir el seu cap, es va disculpar públicament per la revolta i es va comprometre a fer una reforma profunda de la institució. En aquest sentit, 700 policies podrien ser sancionats i 120 d'ells fins i tot expulsats del cos de Policia. Per la seva banda, Lucio Gutiérrez va instar Rafael Correa a liderar un procés de reconciliació nacional i va recomanar que un organisme internacional, com la UE o l'OEA, investigués els fets del passat 30 de setembre.

Perú	
Intensitat:	2
Evolució:	↓
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	Govern, oposició armada (faccions romanents de Sendero Luminoso) i política i social (organitzacions camperoles i indígenes)

Síntesi:

L'any 1980, precisament l'any en què el país va recuperar la democràcia, es va iniciar un conflicte armat entre el Govern i el grup armat maoista Sendero Luminoso que es va perllongar durant dues dècades i que va costar la vida a més de 60.000 persones. A l'empara de la política contrainsurgent, durant els anys noranta l'Estat va sofrir una deriva autoritària de la mà d'Alberto Fujimori, que l'any 2000 es va exiliar al Japó després de ser destituït pel Congrés i acusat de nombrosos casos de corrupció i violació dels drets humans. Des de l'any 2008 les accions de faccions romanents de Sendero Luminoso s'han incrementat significativament a les regions de l'Alto Huallaga i, especialment, al Valle entre los Ríos Apurímac i Ene (VRAE). El Govern, que vincula Sendero Luminoso amb el narcotràfic, ha intensificat notablement les seves operacions militars en ambdues regions i s'ha negat a mantenir cap tipus de diàleg. D'altra banda, diversos col·lectius, especialment els pobles indígenes, han mantingut mobilitzacions periòdiques per protestar contra la política econòmica dels governs d'Alejandro Toledo i Alan García.

Es va reduir la freqüència i la intensitat dels enfrontaments entre les Forces Armades i les dues faccions romanents de Sendero Luminoso respecte a l'any anterior. El Govern va declarar que la seva política contrainsurgent (increment de la pressió militar sobre el grup, oferiment de recompenses, concessió d'amnistia i reinserció a aquells combatents que abandonin les armes i aprovació de mesures legislatives que impedeixen la participació electoral d'organitzacions vinculades a Sendero Luminoso) va comportar un notable increment en el nombre de detencions i va erosionar enormement la capacitat militar i política del grup. **El debilitament de Sendero Luminoso va ser especialment visible en el cas de la facció que opera a l'Alto Huallaga, dirigida pel camarada Artemio.** Així, l'Exèrcit va declarar haver recuperat el control sobre el marge dret del riu Huallaga i haver neutralitzat dos dels principals líders senderistes a la regió, *Izula* i *Rubén*. El mes de gener, *Artemio* havia anunciat una treva, assegurant que el seu grup només portaria a terme accions

defensives i de propaganda. El líder senderista va demanar una negociació al Govern per discutir una solució política al conflicte i va proposar la mediació de l'Església catòlica i del CICR. No obstant això, la treva es va trencar a mitjan any quan *Artemio* va aconseguir fugir d'un operatiu de l'Exèrcit contra un campament senderista a Huánuco. D'altra banda, el Govern va reconèixer que la facció de Sendero Luminoso, que opera al Valle entre los Ríos Apurímac i Ene (VRAE) té la capacitat militar i l'organització interna necessàries per dur a terme activitats de propaganda, reclutament i formació militar de joves. El Govern estima que aquesta facció, dirigida per Víctor Quispe Palomino, àlies *José*, disposa actualment d'uns 250 membres i té estrets vincles amb xarxes de narcotràfic. En aquest sentit, cal destacar la filtració d'un cable diplomàtic per part de Wikileaks, segons el qual el Govern peruà hauria demanat ajuda als Estats Units per combatre Sendero Luminoso i evitar l'«alliberament» de determinades àrees del país.

D'altra banda, durant l'any també es van produir diverses protestes. A la regió de Cuzco, **18 persones van resultar ferides i 25 van ser detingudes al mes de juliol durant unes mobilitzacions contra l'exportació de gas i en les quals centenars de persones van tallar diverses carreteres**. Posteriorment, al setembre, una persona va morir i 28 persones més van resultar ferides durant els enfrontaments entre la Policia i desenes de persones que protestaven contra un projecte d'irrigació que podria afectar la disponibilitat de terres fèrtils a la regió de Cuzco. Els manifestants van acusar la Policia d'actuar desproporcionadament, mentre que el Govern va denunciar que l'oposició aprofitava la proximitat de les eleccions regionals i presidencials per instigar diverses protestes. A la regió amazònica de Madre de Dios, almenys sis persones van morir (la majoria per impacte de bala) al mes d'abril durant les protestes de grups de miners contra l'aprovació d'un decret que regula la mineria aurífera artesanal. Després de quatre dies de vaga, el Govern va accedir a introduir reformes en la llei i els miners van acceptar dialogar amb l'Executiu. Al desembre, diverses persones van resultar ferides durant les protestes contra les activitats d'una empresa minera a prop de la ciutat d'Huaraz (departament d'Ancash), que, segons la població, podria contaminar les principals fonts d'abastament d'aigua de la regió.

Àsia

a) Àsia Central

Kirguizistan	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Sistema, Govern, Identitat Interna internacionalitzada
Actors:	Govern, oposició social i política, grups armats regionals, Tadjikistan, Uzbekistan

Síntesi:

Des que es va erigir com a Estat independent l'agost de 1991, l'exrepública soviètica del Kirguizistan ha passat diversos períodes d'instabilitat i conflicte sociopolític. L'etapa presidencial d'Askar Akàiev (1991-2005), que va començar amb un impuls reformador, va derivar progressivament en autoritarisme i corrupció. El març del 2005, una sèrie de manifestacions que denunciaven frau en les eleccions d'aquell any es van transformar en una revolta social que va forçar la caiguda del règim. Les promeses de canvi del nou president, Kurmanbek Bakíev, van ser ràpidament diluïdes, i van donar pas a un model de presidencialisme autoritari, especialment a partir de final de 2007, corrupte i nepotista. Tot això en un context de dificultats econòmiques per a la població, tensions latents entre el nord i el sud del país, i exclusió de les minories ètniques dels àmbits de decisió política. Cinc anys després, l'abril del 2010, una nova revolta popular va desembocar en l'enderrocament del règim, amb enfrontaments que van causar 85 morts i centenars de ferits. Al Kirguizistan hi ha altres eixos de tensió, vinculats a la presència de grups armats regionals de tipus islamista a la vall de Ferganà (àrea entre el Kirguizistan, l'Uzbekistan i el Tadjikistan) i a les disputes frontereres amb països veïns.

El país va ser escenari entre abril i juny del segon canvi de règim per revoltes populars en només cinc anys i d'una greu onada de violència amb dimensió interètnica que va causar al juny 429

Kirguizistan va viure un any convuls, amb unes revoltes socials que van derivar en l'enderrocament del règim, i amb una onada de violència que va causar al juny 430 morts i 2.500 ferits

morts i 2.500 ferits. Amb el precedent de diversos mesos de malestar social davant l'augment de preus i impostos i la corrupció, una sèrie de protestes a l'abril en diverses ciutats septentrionals –inclosa la capital, Bixkek–, reprimides amb violència per les forces de seguretat, van desembocar en el derrocament del règim. El president, Kurmanbek Bakíev, va fugir del país i l'oposició política, on hi havia excol·laboradors de Bakíev, va crear un Govern interí. Unes 85 persones van morir en les revoltes i centenars de persones van resultar ferides. La caiguda de Bakíev va provocar un període d'instabilitat política, especialment al sud, feu del suport a Bakíev. Allà, a mitjan maig, sectors pro-Bakíev van ocupar temporalment algunes governacions locals i es van produir xocs violents entre alguns grups kirguisos i uzbeks, aparentment desencadenats pel suport d'un líder local uzbek, Kadyrjan Batyrov, al Govern interí. Aquests enfrontaments van ser l'avantsala d'una onada de violència iniciada el 10 de juny a Oix (sud) i que es va estendre a altres zones meridionals durant diversos dies. La violència del juny va provocar 429 víctimes mortals i 2.500 ferits. Nacions Unides va estimar que 400.000 persones van fugir de la violència (300.000 desplaçats i 100.000 refugiats) i hi va haver denúncies de violacions contra dones.²⁹ A més, barris sencers van quedar destrossats. La violència va adoptar una dimensió interètnica, tot i que el Govern interí i alguns analistes van advertir que els disturbis podrien haver estat planificats i provocats de manera que derivessin en violència intercomunitària. En

29. Vegeu el capítol 6 (Gènere).

aquest sentit, el Govern provisional va acusar l'entorn de l'expresident Bakíev, que va negar qualsevol implicació.

Després de diversos dies de pogroms, la violència va remetre i a final de juny es va celebrar en relativa calma el referèndum sobre la nova Constitució, amb un 70% de participació i un 90% de vots favorables al nou text, que transferia poders del president al primer ministre. La segona meitat de l'any va transcórrer en un context de fragilitat i inestabilitat, especialment al sud del país. L'alcalde d'Oix va advertir que no reconeixia les directives del Govern. A l'octubre es van celebrar eleccions parlamentàries, en un clima d'absència de violència, després de les quals es va donar pas a un Govern de coalició. A final d'any van començar també els judicis contra l'expresident Bakíev i altres persones del seu entorn per les morts durant les protestes d'abril. El procés es va iniciar en un context de tensió i les autoritats van atribuir a combatents islamistes dues explosions a l'exterior del lloc del judici. En aquest sentit, el Govern va informar de diverses operacions contrainsurgents dutes a terme des de novembre a Bixkek i a Oix, amb diversos morts i ferits. D'altra banda, a final d'any diversos milers de professors van iniciar protestes en zones del sud i el nord del país per reclamar millores salarials.

Tadjikistan	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern, Sistema Interna internacionalitzada
Actors:	Govern, oposició política (Partit del Renaixement Islàmic) i social (grups regionals: garmis, pamiris), antics senyors de la guerra, grups islamistes il·legals (Hizb-ut-Tahrir, Moviment Islàmic d'Uzbekistan [IMU]), Uzbekistan, Kirguizistan

Síntesi:

La tensió que assetja Tadjikistan està vinculada, en gran part, al conflicte armat de 1992-1997, que va enfrontar dos blocs marcats per fortes divisions regionals: l'aliança opositora de forces islamistes i sectors liberals anticomunistes (centre i est del país) contra les forces governamentals hereves del règim soviètic (nord i sud). L'acord de pau de 1997 va donar com a resultat un compromís de repartiment de poder, amb la incorporació de l'oposició al Govern. En la seva etapa de rehabilitació postbèl·lica, els problemes a què fa front el país inclouen tensions regionals (amb creixent descontent de la població leninabadi al nord del país vers els seus antics aliats del sud, els kulyabis, grup de població predominant en el poder després de la fi de la guerra), la presència d'alguns senyors de la guerra no desmobilitzats en algunes zones del país, el creixent autoritarisme del règim, la corrupció, els alts nivells de pobresa i desocupació, les tensions amb la seva veïna Uzbekistan, la inestabilitat associada a la seva frontera amb l'Afganistan i l'amenaça potencial de grups armats islamistes.

Va escalar greument la violència al país, amb diverses desenes de víctimes mortals a causa d'atacs rebels i operacions contrainsurgents. L'Exèrcit va llançar una

operació especial al setembre a la vall de Rasht, prop de la frontera amb l'Afganistan, com a reacció a **un atac insurgent aquest mateix mes contra un comboi militar, que va causar la mort de 25 soldats i ferides a més d'una dotzena.** El grup centreesiàtic Moviment Islàmic d'Uzbekistan (IMU) va reivindicar l'atac i ho va justificar com una represàlia per l'ofensiva del Govern contra l'islam al Tadjikistan, en referència al tancament de mesquites i la detenció de població musulmana. Els ministeris de Defensa i Interior van afirmar que l'excomandant de l'Oposició Tadjik Unida, Mullo Abdullo, hauria tingut un paper en l'atac. Segons alguns mitjans de comunicació, uns 60 membres de les forces de seguretat van morir des de l'inici de l'operació antiterrorista, balanç al qual s'afegeix la mort d'uns 20 insurgents i la rendició d'una trentena. A final de novembre, el dispositiu continuava, amb una àmplia presència militar a la zona. El president tadjik, Emomali Rakhmonov, va oferir una amnistia total als insurgents si aturaven els seus atacs, mentre que, posteriorment, des d'Interior es va advertir que l'operació seguiria fins que els seus líders fossin neutralitzats. La violència insurgent es va deixar sentir en altres moments de l'any, amb diversos atemptats. Entre els atacs, dos policies van morir i 25 persones van resultar ferides en un atemptat suïcida al setembre contra una comissaria a la ciutat de Khujand (nord), atac reivindicat per un grup desconegut, Jamaat Ansarullah. A més, cinc guàrdies d'una presó de la capital, Duixanbe, van morir a l'agost durant una operació de fugida de 25 presos amb càrrecs de terrorisme i intent de derrocar el Govern, entre altres. Així mateix, van tenir lloc **diversos judicis massius contra membres d'organitzacions islamistes il·legalitzades**, com Hizb-ut-Tahir, IMU o Jamaat ut-Tabligh. D'altra banda, el partit de Rakhmonov va guanyar les eleccions parlamentàries al gener, en uns comicis criticats per l'oposició per suposades irregularitats.

Uzbekistan	
Intensitat:	1
Evolució:	↑
Tipologia:	Sistema, Govern Interna internacionalitzada
Actors:	Govern, oposició política i social, grups armats islamistes, Tadjikistan, Uzbekistan

Síntesi:

El règim d'Islam Karímov, en el poder des de 1989 (primer com a líder del Partit Comunista uzbek i des de 1991 com a president del país independent), s'ha caracteritzat per la repressió sistemàtica de l'oposició política, social i religiosa, mitjançant un sistema polític personalista, el control ferri de l'espai públic i la vulneració de drets i llibertats. Des de final dels anys noranta, el país ha sofert atacs violents per part de grups islamistes clandestins, principalment del Moviment Islàmic d'Uzbekistan (IMU). La tensió al país va augmentar a partir de maig de 2005 arran de la repressió violenta per part del règim contra unes manifestacions a Andijan, que es va saldar amb diversos centenars de civils morts i més d'un miler de refugiats a països veïns.

Va augmentar la tensió durant l'any, amb pressions contra els sectors islamistes, periodistes i defensors dels

drets humans, principalment, mentre les dinàmiques regionals també van contribuir a aquesta escalada. Diverses organitzacions internacionals van denunciar la pressió intensificada sobre els periodistes independents al país. **A més, es van iniciar judicis massius contra persones acusades d'extremisme religiós**, incloent un judici militar contra 26 soldats acusats de pertànyer a l'organització islàmica Nur. Al seu torn, el Moviment Islàmic d'Uzbekistan (IMU), que defensa l'enderrocament del règim uzbek, va confirmar a l'agost la mort el 2009 del seu líder, Tahir Yuldash, al Pakistan i el nomenament d'un successor, Usmon Odile.

D'altra banda, **les autoritats uzbeques van incrementar els nivells de control policial i social a la ciutat d'Andijan** (escenari de la matança el 2005 per part del règim contra manifestants) **després de la caiguda del president a la veïna república de Kirguizistan**. Uzbekistan va obrir en un primer moment la frontera, tot i que després la va tancar a desenes de milers de persones que van fugir de la violència al sud de Kirguizistan al juny. El Govern uzbek va estimar que més de 100.000 les persones havien creuat al seu territori. La majoria d'aquestes van retornar al seu país a final d'aquest mes. També en relació amb el pla regional, es van agreujar les relacions amb Tadjikistan, pels plans tadjiks de construcció d'una gran presa i central hidroelèctrica, que Uzbekistan considera que tindrà un impacte molt negatiu sobre la seva indústria cotonera. Com a resposta, Uzbekistan va posar en marxa algunes mesures de pressió contra el país veí. A més, la frontera amb Tadjikistan també va ser focus de tensió militar. El règim uzbek va denunciar que 25 guàrdies fronterers tadjiks van entrar al seu territori, encara que posteriorment els van obligar a retrocedir. També es van registrar alguns incidents violents a la frontera amb Kirguizistan, amb alguna víctima mortal i diversos detinguts.

b) Àsia Meridional

Índia (Nagalàndia)	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Autogovern, Identitat Interna
Actors:	Govern, NSCN-K, NSCN-IM, NNC

Síntesi:

El conflicte que afecta l'estat de Nagalàndia es va originar després del procés de descolonització britànic de l'Índia (1947), quan va sorgir un moviment naga que reclamava el reconeixement de drets col·lectius per a aquesta població, majoritàriament cristiana, enfront de la majoria hindú índia. La creació de l'organització naga NCC el 1946 va marcar l'inici de les reclamacions polítiques d'independència per al poble naga, que, al llarg de les dècades posteriors, van evolucionar tant en contingut (independència de Nagalàndia o creació de la Gran Nagalàndia, amb la incorporació de territoris dels

estats veïns habitats per nagues) com en formes d'oposició; la lluita armada es va iniciar el 1955. El 1980 es va formar el grup armat d'oposició NSCN com a resultat de desacords amb sectors polítics més moderats, que, al seu torn, vuit anys després es va dividir en dues faccions, Isaac-Muivah i Khaplang. Des de 1997 l'NSCN-IM manté un acord d'alto el foc i negociacions amb el Govern indi, i l'NSCN-K va aconseguir un acord d'alto el foc l'any 2000; tanmateix, en els últims anys s'han multiplicat els enfrontaments entre les dues faccions.

La violència a l'estat de Nagalàndia va seguir la tendència a la baixa iniciada durant el 2009, a partir dels **acords de col·laboració** entre els grups armats d'oposició **NSCN-IM, NSCN-K i NNC**, que **es van reforçar al setembre amb un nou pacte** entre les tres formacions. Aquest tenia l'objectiu de llimar diferències, acabar amb l'expansió territorial i, entre altres qüestions, les parts es van comprometre a acabar amb l'extorsió, els segrestos i la violència. L'acord va ser vist pels grups armats com un pas endavant en el procés de pau de Nagalàndia. No obstant això, les contínues violacions del pacte per les diferents parts van conduir representants de la societat civil naga i de l'Església a instar, a final de novembre, a la convocatòria d'una reunió d'alt nivell entre els signants del Pacte de Reconciliació, que en acabar el 2010 encara no s'havia concretat. Al llarg de l'any es van produir alguns enfrontaments puntuals tant entre els grups insurgents com amb les forces de seguretat, que van portar a un intercanvi d'acusacions entre les parts de violar l'alto el foc, i que es van saldar amb la mort d'almenys tres insurgents i diverses detencions. Malgrat això, la reducció de la violència es va traduir en una **clara disminució del nombre de víctimes mortals**, que va passar de prop de 150 el 2008, a una vintena durant el 2009, i a **tres durant el 2010**.³⁰

A final d'any, les autoritats índies van fer públic l'informe sobre l'interrogatori a un dels líders del grup, Anthony Shimray, que segons fonts governamentals hauria confirmat la compra d'armes per part de l'NSCN-IM a la Xina per valor de 700.000 dòlars. Això confirmaria, segons el Govern, **l'intent del grup armat de rearmar-se, alhora que manté obert el procés de pau amb l'Estat**.³¹ L'assistència de diversos membres de l'NSCN-IM a una trobada organitzada pel CPI-M a Chhattisgarh també confirmaria l'existència d'enllaços entre els dos grups insurgents, segons fonts del Govern. D'altra banda, sis grups tribals units en l'Eastern Nagaland People's Organisation (ENPO) van reclamar al Govern un estat separat de Nagalàndia que compregui els districtes de Tuensang, Longleng, Kiphire i Mon així com tres subdivisions de dos districtes, en el marc de la Constitució índia. Aquesta demanda contrasta amb la de grups com l'NSCN-IM o NSCN-K, que aspiren a unificar tots els territoris de majoria naga, amb presència també als estats de Manipur, Assam i Arunachal Pradesh.

30. Xifres proporcionades pel *think tank* SATP <<http://www.satp.org/default.asp>>.

31. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

Índia – Pakistan

Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Identitat, Territori Internacional
Actors:	Índia, Pakistan

Síntesi:

La tensió entre els l'Índia i el Pakistan va aprèixer amb la independència i partició d'ambdós països i la disputa per la regió de Caixmir. En tres ocasions (1947-1948; 1965; 1971) els dos països s'han enfrontat en un conflicte armat, reclamant la sobirania sobre aquesta regió, dividida entre l'Índia, el Pakistan i la Xina. El conflicte armat el 1947 va donar lloc a l'actual divisió i frontera *de facto* entre ambdós països. Des de 1989, el conflicte armat es va traslladar a l'interior de l'estat indi de Jammu i Caixmir. El 1999, un any després que ambdós països duguessin a terme proves nuclears, la tensió gairebé va derivar en un nou conflicte armat, paralitzat per la mediació nord-americana. El 2004 es va iniciar un procés de pau, sense progressos substantius en la resolució de la disputa per Caixmir, encara que sí acostaments significatius sobretot en les relacions econòmiques. No obstant això, les acusacions índies al Pakistan sobre el seu suport a la insurrecció que actua a Jammu i Caixmir han persistit, com també episodis esporàdics de violència a la frontera *de facto* que divideix ambdós estats.

La tensió entre l'Índia i el Pakistan va persistir al llarg de l'any. Es van produir alguns gestos que podrien haver afavorit l'acostament entre ambdós països, com la represa a final de febrer de les converses de pau d'alt nivell –que estaven interrompudes de manera formal des del 2008–³² o la donació per part del Govern indi de 25 milions de dòlars al Govern pakistanès per fer front a les conseqüències de les inundacions que van tenir lloc en aquest país durant el mes d'agost. No obstant això, **l'intercanvi constant d'acusacions, així com la immobilitat dels dos estats en les qüestions prioritàries que calia discutir en les converses de pau, van impedir qualsevol avenç.** L'Índia ha acusat en reiterades ocasions l'agència d'intel·ligència pakistanesa (ISI) d'estar involucrada en els atemptats de Mumbai de 2008 i va filtrar documentació classificada que demostraria la seva implicació, un fet que el Pakistan va continuar negant. D'altra banda, el primer ministre indi, Manmohan Singh –que es va reunir amb el seu homòleg pakistanès, Yusuf Raza Gillani a Thimbu (Bhutan) en el marc d'una cimera organitzada per l'organització regional SAARC– va reiterar el posicionament del seu país pel que fa a les converses de pau, plantejant com a condició que el Pakistan posi fi al terrorisme transfronterer. Per la seva banda, el Pakistan va instar l'Índia a concretar el seu posicionament sobre qüestions clau com Jammu i Caixmir de cara a la represa de les converses i va culpar del col·lapse actual la inflexibilitat mostrada per l'Índia.

Al llarg de l'any, a més, es van registrar diversos episodis de violència que van contribuir a mantenir la tensió al llarg del 2010. Al febrer un atemptat a la ciutat índia

de Pune reivindicat per Lashkar-i-Taiba en-Almi –escindit de Lashkar-i-Taiba, grup armat responsable dels atemptats de Mumbai el 2008– va provocar deu morts i 57 ferits. A més, diversos **enfrentaments al llarg de la Línia de Control** (frontera *de facto* que divideix l'Índia i el Pakistan) van provocar la mort d'almenys tres soldats pakistanesos, dos soldats indis i dos civils que treballaven per a l'Exèrcit d'aquest país. Dos estats es van acusar mútuament en reiterades ocasions de violar l'alto el foc. Al llarg de l'any també va persistir la cursa d'armament nuclear d'ambdós països. Al desembre, el Pakistan va provar amb èxit el míssil terra-terra de mitjana distància Hatf-V, amb capacitat per portar ogives nuclears, pocs dies després que el seu veí fracassés en la prova d'una versió superior del seu míssil terra-terra amb un abast d'entre 2.500 i 3.000 quilòmetres.

Nepal

Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Sistema Interna
Actors:	Govern, Forces Armades, oposició política, social i armada

Síntesi:

El 1996 es va iniciar un conflicte armat que durant una dècada va enfrontar el Govern nepalès amb el braç armat del partit maoista CPN-M, el People's Liberation Army (PLA), que buscava enderrocar la monarquia i instaurar una república maoista, en un país afectat per l'absència de democràcia, la pobresa, el feudalisme i la desigualtat. Després de deu anys de conflicte armat i un autocop d'Estat pel qual el rei va assumir tots els poders de l'Estat el 2005, a final d'abril de 2006 el rei Gyanendra va decretar la reobertura del Parlament després de diverses setmanes d'intenses protestes socials que van costar la vida a una vintena de persones. Les protestes que van portar al derrocament del rei van ser organitzades per una coalició dels set principals partits democràtics d'oposició i els maoistes. Després de la caiguda de la monarquia, aquests van declarar unilateralment un alto el foc secundat pel Govern provisional. El novembre de 2006 es va signar un acord de pau que posava fi al conflicte armat i, posteriorment, es va proclamar la república. L'any 2008 es va establir una assemblea constituent que haurà de redactar la nova Carta Magna nepalesa.

Va continuar la tensió política i social imperant al país, que va desembocar en la dimissió del primer ministre, Madhav Kumar Nepal. Paral·lelament es va mantenir la tendència decreixent iniciada el 2007 en relació amb els atacs perpetrats per membres de la insurgència maoista, que van deixar un balanç de 37 víctimes mortals –12 d'elles civils, un membre de les forces de seguretat i 24 insurgents.³³ **Després de la renúncia de Nepal al juny, el Parlament va tractar de triar el nou primer ministre en 16 ocasions sense èxit**, ja que cap dels candidats que es va presentar va aconseguir el suport de la majoria, és a dir, 300 dels 599 escons del Parlament. La Constitució nepalesa estipula que les votacions del

32. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

33. Xifres proporcionades pel *think tank* SATP <<http://www.satp.org/default.asp>>.

primer ministre poden continuar de forma indefinida mentre hi hagi un candidat –en aquest cas el del partit del Congrés Nepalès (NC), Ram Chandra Poudel, després que tant el candidat del partit maoista (UCPN-M) com el del partit comunista (CPN-UML) es veiessin forçats a retirar-se per motius de frau electoral i disputes internes, respectivament. Després de l'últim intent fallit d'escollir el primer ministre, el Tribunal Suprem va dictaminar que els diputats no podran abstenir-se ni romandre neutrals durant la votació. Fins ara, els partits maoista i comunista havien optat per boicotejar el candidat de l'NC, i els partits madhesi havien estat neutrals. A principi de gener de 2011 es va anul·lar la que havia de ser la dissetena ronda de votacions davant la retirada de Poudel, l'únic candidat al càrrec, després de les amenaces de la resta de partits de votar en contra. En acabar l'any, tant l'NC com el CPN-UML es mostraven disposats a formar un Govern de consens amb presidència rotatòria. El partit maoista, d'altra banda, es va mostrar favorable a aquesta opció només en el cas que fos el seu partit qui ocupés en primer lloc el càrrec de primer ministre, la qual cosa va provocar recel entre les dues formacions, per a les quals l'UCPN-M no ha d'ocupar aquest càrrec fins que el procés de pau hagi finalitzat.

Aquest estancament polític es va reflectir també en la incapacitat dels tres principals partits-UCPN-M, CPN-UML i NC per posar-se d'acord a l'hora de redactar **la nova Constitució**. A principi d'any les tres formacions van posar en marxa el Mecanisme Polític d'Alt Nivell, acordat el mes de gener per aquestes agrupacions per posar fi a l'estancament en el procés de redacció de la Carta Magna. No obstant això, **la redacció es va haver de prorrogar un any a conseqüència de la falta d'acord**, principalment en relació amb la desmobilització i integració dels combatents maoistes. En aquest context, al llarg de l'any es van produir nombrosos intercanvis d'acusacions i amenaces entre els partits –el líder maoista Prachanda va arribar a amenaçar de reprendre les armes si les demandes del seu partit no eren escoltades. També es van produir **episodis de violència i mobilitzacions per part dels seguidors dels diferents grups**, principalment entre l'UCPN-M i el CPN-UML, especialment greus durant el procés de redacció de la Constitució i durant els mesos previs a la dimissió de Kumar Nepal. Al maig, el partit maoista UCPN va convocar una vaga general per reclamar la dimissió del primer ministre, i va impulsar mobilitzacions que van ser secundades per 150.000 seguidors maoistes. D'altra banda, la missió de l'ONU va perllongar el seu mandat fins al 15 de gener de 2011. L'ONU va instar el Govern del Nepal i els partits polítics a aprofitar les últimes setmanes de la UNMIN al país per avançar en la integració dels excombatents maoistes a l'Exèrcit. A final d'any, el Govern va anunciar que un comitè especial (SC, per les sigles en anglès), format per representants dels principals partits, substituirà la missió de l'ONU en el control del procés de desarmament, rehabilitació i reintegració dels aproximadament 19.600 excombatents del PLA. Fins ara, les discrepàncies entre el partit maoista i la resta de formacions pel que fa al procés de reintegració dels excombatents ha estat un dels principals obstacles per a la finalització del procés de pau.

Nepal (Terai)

Intensitat:	2
Evolució:	↓
Tipologia:	Autogovern, Identitat Interna
Actors:	Govern, organitzacions madhesi polítiques (MRPF) i armades (JTMM, MMT, ATLF, entre d'altres)

Síntesi:

La tensió a la regió de Terai (situada al sud del país, al llarg de la frontera amb l'Índia) va sorgir a causa de la marginació històrica de la població madhesi i la insatisfacció generada pel procés de pau iniciat el 2006 i que va posar fi al conflicte armat que des de 1996 assolava el país. La població de Terai –entorn de la meitat de la població del país– ha sofert una exclusió històrica, política, social i econòmica. La signatura d'un acord de pau i l'aprovació d'una Constitució interina que ignorava els sentiments de greuge i les demandes de més reconeixement van portar a les organitzacions madhesi a iniciar protestes durant els primers mesos de 2007, que van desembocar en violents enfrontaments amb la policia i els maoistes.

Va continuar la tendència de disminució de la violència i la tensió a la regió, iniciada el 2009. Encara que es van continuar produint **enfrontaments de caràcter violent entre els grups armats d'oposició que operen a la regió de Terai**, i entre aquests i les forces de seguretat, el nombre de morts es va reduir respecte a anys anteriors, amb un balanç d'**una quinzena de víctimes mortals el 2010**. El major nombre de morts es va registrar durant el primer trimestre de l'any, durant el qual van morir nou persones, majoritàriament membres de la insurgència. A més, al llarg de l'any es van detenir diversos membres dels grups armats d'oposició madhesi que operen a Terai. **150 integrants més del grup armat ATMM es van rendir** i van lliurar les armes a les autoritats de Birgunj. El líder del grup armat **MMT va afirmar que la seva organització estava disposada a dur a terme negociacions de pau** amb el Govern si aquest creava les condicions adequades.

En l'àmbit polític, el partit madhesi MJF-N va convocar una vaga general per reclamar la implementació dels 22 punts de l'acord al qual havia arribat el Govern nepalès amb les organitzacions madhesi en el passat. Va destacar també **la reactivació de l'aliança entre els quatre partits madhesi** durant el procés d'elecció del nou primer ministre nepalès. A més, els quatre partits van amenaçar d'obstruir la campanya iniciada a principi de setembre per la Comissió Electoral (CE) per actualitzar el cens, denunciant que l'obligació imposada per la CE de disposar del document d'identitat per poder obtenir la nova targeta electoral deixaria fora del procés molts ciutadans madhesi que no compten amb aquest document, i van reclamar una alternativa per a aquest col·lectiu. A final d'any, un d'aquests partits, el TMLP, va patir una escissió, liderada per Mahendra Raya Yadav, que ara encapçala el nou partit TMLP-Nepal.

Pakistan	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern, Sistema Interna
Actors:	Govern, oposició política i social (partit opositor PPP, judicatura), oposició armada (milícies dels talibans)

Síntesi:

El 1999 un cop d'Estat, perpetrat pel general Pervez Musharraf, va posar fi al Govern del llavors primer ministre Nawaz Sharif; aquell Govern i els previs va ser acusats de mala gestió i corrupció. El cop d'Estat li va valer al nou règim militar l'aïllament internacional; tanmateix, aquest aïllament va acabar després dels atemptats de setembre de 2001, quan Musharraf es va convertir en el principal aliat dels Estats Units a la regió en la persecució a al-Qaida. La perpetuació de Musharraf en el poder, l'ostentació simultània de la Prefectura de l'Estat i de les Forces Armades, els intents de posar fi a la independència del poder judicial o la creixent força de les milícies talibanes a les zones tribals del país, frontereres amb l'Afganistan, són alguns dels elements que han explicat durant anys la fràgil situació política del país. El 2008 Musharraf va dimitir com a president després de la seva derrota en les eleccions legislatives, i va ser substituït en el càrrec per Asif Ali Zardari.

Els elevadíssims nivells de violència que es van produir a les principals ciutats del país van continuar la tendència creixent de l'any anterior. A **Lahore**, província del Panjab, més de **260 persones van morir en diferents atemptats reivindicats per la insurgència talibana**.³⁴ El ministre d'Interior, Rehman Malik, va assegurar que el Govern s'estava plantejant la possibilitat d'estendre les operacions de contrainsurgència al sud de la província del Panjab. A principi d'agost, el president, Asif Ali Zardari, va afirmar que estava disposat a reconsiderar la possibilitat d'iniciar negociacions amb els talibans al Pakistan i va assenyalar que el diàleg mai no s'havia tancat. Els atacs, fruit de la violència sectària entre les comunitats xiïta i sunnita, es van estendre també a la província de Sindh, on van causar més de 40 víctimes mortals al llarg de l'any.³⁵ També al Punjab, es va produir, a principi de gener de 2011, **l'assassinat del governador de la província, Salman Taseer**, a mans d'un dels seus guardaespalles. Aquests altíssims nivells de violència continuada van provocar intensos disturbis per protestar per la incapacitat de la Policia per garantir la seguretat en diferents ciutats de les províncies del Sindh i el Panjab. També es van registrar diversos incidents violents a Azad Caixmir, província que ha començat recentment a veure's afectada per la violència armada. Un altre focus de tensió es va produir a la ciutat de Karachi, capital de la província del Sindh, on els enfrontaments entre els partidaris de l'MQM –principal partit a Karachi actualment en el poder i que compta amb el suport majoritàriament de comunitats d'origen Muhakhir– i de l'ANP –tercera força política a la ciutat i que compta amb el suport de comunitats d'origen paixtu– van deixar **un balanç d'entre 270 i 350**

víctimes mortals, segons diferents fonts. El detonant d'una de les onades de violència que va viure aquesta ciutat durant el 2010 va ser l'assassinat, a principi del mes d'agost, d'un líder de l'MQM, Raza Haider, fet que va desencadenar la mort d'un centenar de persones en enfrontaments i protestes durant la primera quinzena d'agost. La violència es va reactivar novament a l'octubre arran de la convocatòria d'eleccions a Karachi, que tenien com a objectiu ocupar la vacant de Haider, i que es va saldar amb un altre centenar de morts i al voltant de 80 ferits.

L'any va acabar amb un augment de la inestabilitat també en l'àmbit polític. **El PPP**, principal partit del país, liderat per Asif Ali Zardari, **va acabar governant en minoria després que dos dels partits amb els quals formava Govern abandonessin la coalició**. El primer a fer-ho va ser el Jamiat Ulema-i-Islam Fazl (Juif) –vuit diputats–, a principi de desembre, després de les desavinences amb el PPP arran d'un escàndol de corrupció. A final de mes, també es va retirar del Govern l'MQM –25 diputats. El detonant de la ruptura van ser unes declaracions del ministre d'Interior de la província de Sindh, Zulfikar Mirza, membre del PPP, que va acusar l'MQM de ser el responsable de les diferents onades d'assassinats polítics a Karachi. Altres motius que va al·legar l'MQM van ser la pujada dels preus dels carburants i la política fiscal del Govern. A principi de 2011, el PPP va recuperar la majoria parlamentària amb la decisió de l'MQM de tornar a la coalició de Govern, després que l'executiu fes marxa enrere respecte a la pujada del preu dels carburants. Així mateix, el Parlament va votar la reforma constitucional amb una doble finalitat: retornar a la Cambra Legislativa els poders que havien estat transferits al president durant el Govern del general Pervez Musharraf i, alhora, limitar-los. En relació amb l'assassinat de l'exprimera ministra del Pakistan, Benazir Bhutto, l'ONU va acusar l'Executiu liderat per Pervez Musharraf de no haver proveït a la mandatària de la seguretat suficient i de ser responsable de la seva mort. La comissió encarregada de la investigació va acusar les forces de seguretat de negligència, i va ordenar la detenció de l'excap de la Policia de Rawalpindi, Saud Aziz, i del superintendent Khuram Shahzad.

Sri Lanka (nord-est)	
Intensitat:	2
Evolució:	↓
Tipologia:	Autogovern, Identitat Interna
Actors:	Govern, LTTE, oposició política i social tàmil

Síntesi:

El 1983 el grup armat d'oposició independentista tàmil LTTE va iniciar el conflicte armat que va assolir Sri Lanka durant les últimes tres dècades. El procés de creixent marginació de la població tàmil per part del Govern, integrat fonamentalment per les elits singaleses, després de la descolonització

34. Xifres proporcionades pel *think tank* SATP <<http://www.satp.org/default.asp>>.

35. Xifres proporcionades pel *think tank* SATP <<http://www.satp.org/default.asp>>.

de l'illa el 1948, va dur el grup armat a reclamar la creació d'un estat tàmil independent per la via armada. Des de 1983, cadascuna de les tres fases en les quals s'ha desenvolupat el conflicte ha finalitzat amb un procés de pau fallit. El 2002 es van iniciar novament negociacions de pau amb mediació noruega, després de la signatura d'acord d'alto el foc, el fracàs de les quals va dur a la represa amb gran virulència del conflicte armat el 2006. El maig de 2009 les Forces Armades van vèncer militarment l'LTTE i van recuperar tot el territori del país després de matar el líder del grup armat, Velupillai Prabhakaran.

L'any 2010 va estar marcat per les **eleccions presidencials i legislatives que va guanyar en ambdós casos el partit del president, Mahinda Rajapakse**. En les presidencials –que van registrar un 70% d'abstenció en les zones habitades per majoria tàmil– va obtenir el 58% dels vots. Les eleccions parlamentàries van donar una ajustada victòria a la coalició de Govern, amb 144 escons dels 225 totals, enfront d'una oposició molt dividida entre la qual es trobava l'excomandant en cap de l'Exèrcit, Sarath Fonseka. Aquest, que **va acusar Rajapakse de frau electoral, va ser detingut sota acusacions de traïció** per haver conspirat contra el Govern, per haver revelat secrets de seguretat i per haver incomplert la llei electoral. No obstant això, va poder presentar-se a les eleccions parlamentàries amb la nova formació Aliança Democràtica Nacional, amb la qual va aconseguir un escó com a diputat, que finalment va perdre després de ser sentenciat a tres anys de presó. Encara que l'Executiu no disposava de majoria absoluta, va aconseguir aprovar una reforma constitucional que reforça la figura del president i que li permet tornar a presentar-se a les eleccions. També va decidir **prorrogar l'estat d'emergència**, al·legant que els líders rebels tàmils establerts als Estats Units i Noruega estarien tractant de reorganitzar el grup armat d'oposició, derrotat per les forces governamentals el maig de 2009.

Un altre focus de tensió es va viure al país arran del nomenament per part del secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, d'un **grup de tres persones amb el mandat d'investigar les possibles violacions dels drets humans comesos durant el conflicte armat**. Aquest nomenament va provocar una onada de protestes i actes de boicot per part del Govern, que el va considerar un acte d'interferència en la sobirania singalesa que podia entorpir el procés de reconciliació nacional. Entre els actes de protesta va destacar la vaga de fam iniciada pel ministre d'Habitatge, Wimal Weerawansa, i les nombroses manifestacions que es van dur a terme davant de l'oficina de l'ONU al país. En aquest context, Ban Ki-moon va decidir retirar el coordinador resident de Nacions Unides per a Sri Lanka, Neil Böhne, i va tancar l'oficina regional del PNUD a Colombo. Per la seva banda, l'Executiu singalès va realitzar la seva pròpia investigació sobre possibles crims de guerra comesos en la fase final del conflicte, que va concloure el maig del 2009, durant el qual l'ONU estima que més de 7.000 tàmils van ser assassinats en quatre mesos. La **Comissió de Lliçons Apreses i Reconciliació (LLRC, per les sigles en anglès) va ser criticada en l'àmbit nacional i internacional** pel seu limitat mandat i per la seva composició progovernamental. Finalment, el Govern va anunciar que permetria l'entrada al país dels representants de l'ONU sempre que la seva actuació s'emmar-

qués en la LLRC. En un document classificat filtrat per Wikileaks, l'ambaixadora nord-americana a Colombo va assenyalar que una de les raons per les quals s'havia avançat tan poc de cara a una investigació sobre aquesta matança a Sri Lanka era perquè tant Rajapakse com Fonseka tenien gran part de la responsabilitat del que havia passat. Pel que fa als excombatents, el Govern va assegurar haver rehabilitat i reintegrat a la societat al voltant de 5.000 exrebels capturats després de la derrota de l'LTTE el maig de 2009. Associacions de defensa dels drets humans van denunciar la situació dels més de 650 presoners que romanen als llimbs legal, amb càrrecs d'haver prestat ajuda als insurgents tàmils, i que continuen a la presó sense haver estat jutjats.

c) Àsia Oriental

Corea, RPD – Rep. de Corea	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Sistema Internacional
Actors:	RPD Corea, Rep. de Corea
Síntesi:	Després de la fi de la Segona Guerra Mundial i l'ocupació de la península coreana per part de tropes soviètiques (nord) i nord-americanes (sud), aquesta va quedar dividida en dos països. La Guerra de Corea (1950-53) va finalitzar amb la signatura d'un armistici –fet pel qual tècnicament ambdós països romanen en guerra– i amb l'establiment d'una frontera <i>de facto</i> al paral·lel 38. A pesar que ja als anys setanta es va iniciar el diàleg sobre la reunificació, ambdós països han amenaçat en diverses ocasions a emprendre accions bèl·liques. Així, durant les últimes dècades s'han registrat nombrosos incidents armats, tant a la frontera comuna entre ambdós països (una de les zones més militaritzades del món) com a la frontera marítima al mar Groc o mar Occidental. Encara que l'any 2000 els líders d'ambdós països van mantenir una reunió històrica en què van acordar l'establiment de mesures de confiança, la tensió va tornar a incrementar-se significativament després de l'arribada a la presidència sud-coreana de Lee Myung-bak l'any 2007.

La relació entre els dos països va assolir el moment de més tensió militar i política dels últims anys i la comunitat internacional va expressar en diverses ocasions la seva preocupació pel risc que la península coreana entri en una escalada bèl·lica i, fins i tot, en un conflicte armat interestatal. Ja al mes de gener, les Forces Armades d'ambdós països van intercanviar foc d'artilleria durant dos dies consecutius en una de les regions en disputa al mar Groc, encara que sense que es produïssin víctimes mortals. Posteriorment, al mes de març, milers de soldats dels Estats Units i Corea del Sud van dur a terme exercicis militars conjunts durant gairebé dues setmanes, fet que es va considerar com una provocació militar per part de Pyongyang. A final de març, una explosió en un vaixell sud-coreà va provocar el seu enfonsament prop de la frontera marítima entre ambdós països i la mort de 46 dels seus tripulants. Al maig, un informe d'experts internacionals encarregat per Corea del Sud va assenyalar que l'enfonsament del vaixell es devia a l'impacte d'un projectil llançat per Corea del

Nord, fet que va provocar una crisi diplomàtica d'enorme gravetat. Ambdós països van mobilitzar les seves Forces Armades i van incrementar la seva retòrica bel·licista. Corea del Sud va tallar les relacions comercials amb el seu país veí i va iniciar maniobres militars prop de la frontera marítima. Pyongyang, que va rebutjar qualsevol responsabilitat en la mort dels tripulants sud-coreans, va mobilitzar el seu exèrcit, va expulsar del seu país diversos treballadors sud-coreans i va amenaçar d'iniciar una guerra si se li imposaven noves sancions internacionals. Tant el Consell de Seguretat com un bon nombre de països van condemnar aquest atac, mentre que la Xina es va limitar a instar ambdós països a la contenció. Per la seva banda, els Estats Units van defensar el dret a la legítima defensa de Corea del Sud i va anunciar la seva participació en uns exercicis militars conjunts que es van dur a terme el mes de juliol al mar de l'Est i que van provocar una irada reacció de Corea del Nord, la Xina i l'ASEAN.

A la segona part de l'any la tensió entre els dos països es va reduir per l'ofertament d'ajuda humanitària de Seül a Corea del Nord després de les inundacions dels mesos de juliol i agost, per l'alliberament per part de Pyongyang de set tripulants d'un pesquer sud-coreà, per l'inici de converses militars, les primeres des de 2008, sobre qüestions com la frontera marítima entre ambdós països, i per la represa del diàleg sobre les reunions entre famílies separades per la Guerra de Corea (1950-1953). No obstant això, a final de novembre la tensió militar entre els dos països va tornar a augmentar notablement després que quatre persones sud-coreanes morissin, 18 resultessin ferides i desenes d'edificis fossin incendiats després de l'impacte de desenes de projectils llançats per l'Exèrcit de Corea del Nord contra una illa sud-coreana (Yeonpyeong) situada al mar Groc, molt a prop de la frontera marítima entre ambdós països. **L'atac nord-coreà, considerat el més greu des de la fi de la Guerra de Corea, va provocar l'evacuació dels habitants de l'illa i va ser respost per l'Exèrcit sud-coreà amb el llançament de diversos projectils i la mobilització dels seus avions de combat.** El Govern sud-coreà, que va declarar que l'agressió nord-coreana violava l'armistici que va posar fi a la Guerra de Corea, va anunciar que enduriria la seva política cap al seu país veí i durant el mes de desembre va portar a terme diversos exercicis militars prop de la frontera, alguns dels quals van ser considerats els de més envergadura de les últimes dècades. Els Estats Units van participar en algunes maniobres militars, van declarar el seu decidit suport a Seül i, juntament amb altres països, van instar el Govern xinès que tingués un paper preponderant en la diplomàcia regional i en la contenció de Corea del Nord. Per la seva banda, el Consell de Seguretat de Nacions Unides no va aconseguir el consens necessari per condemnar l'atac nord-coreà a l'illa de Yeonpyeong ni per dissuadir Corea del Sud de dur a terme les maniobres militars, considerades per Pyongyang com una invitació a una guerra oberta entre ambdós països. No obstant això, a principi de gener de 2011, el president sud-coreà, Lee Myung-bak, va anunciar un increment

de la cooperació econòmica amb Corea del Nord i va instar Pyongyang a reprendre el diàleg per aconseguir la pau.

Corea, RPD – EUA, Japó, Rep. de Corea

Intensitat:	2
Evolució:	↓
Tipologia:	Govern Internacional
Actors:	RPD Corea, EUA, Japó, Rep. de Corea, Xina, Rússia

Síntesi:

La preocupació internacional pel programa nuclear de Corea del Nord es remunta a principi dels anys noranta, quan el Govern nord-coreà ja va restringir la presència al país d'observadors de l'Agència Internacional d'Energia Atòmica i va portar a terme diversos assaigs amb míssils. No obstant això, la tensió internacional es va intensificar notablement després que l'any 2002 l'Administració nord-americana de George W. Bush inclogués el règim nord-coreà a l'anomenat «eix del mal». Pocs mesos després que Pyongyang reactivés un important reactor nuclear i que es retirés del Tractat de No proliferació Nuclear, el 2003 es van iniciar unes converses multilaterals sobre la qüestió nuclear a la península de Corea en les quals van participar els governs de Corea del Nord, Corea del Sud, Estats Units, Japó, Xina i Rússia. L'abril de 2009, Corea del Nord va anunciar la seva retirada d'aquestes converses després que Nacions Unides li imposés noves sancions pel llançament d'un míssil de llarg abast.

La intensa activitat diplomàtica desplegada per diversos dels països involucrats en les converses sobre la desnuclearització de la península coreana va fer que la tensió entre Corea del Nord i la comunitat internacional es reduís respecte de l'any anterior i que no es produïssin nous assaigs nuclears ni proves balístiques significatives. **Fruit de les gestions diplomàtiques i de l'adopció de postures, el Govern xinès, principal aliat de Corea del Nord, va declarar en diverses ocasions que Pyongyang estaria disposat a tornar a les converses a sis bandes, interrompudes des de desembre de 2008.** No obstant això, existien algunes dificultats i incerteses sobre la represa del diàleg. En primer lloc, el Govern de Corea del Sud exigia una disculpa de Pyongyang per la seva participació en l'enfonsament d'un vaixell sud-coreà al març i pel llançament de projectils a una illa sud-coreana al mes de novembre.³⁶ En segon lloc, el Govern nord-coreà condicionava el seu retorn a la taula de negociació a la retirada de sancions de Nacions Unides i a la negociació d'un acord de pau amb els Estats Units que substituïxi l'armistici que va posar fi a la Guerra de Corea (1950-1953). Washington considera que aquestes qüestions s'han d'abordar en les converses multilaterals i que ja hi ha un comunicat conjunt de l'any 2005 en què es preveu, a canvi de la desnuclearització de Corea del Nord, una abundant ajuda econòmica, més reconeixement diplomàtic i la negociació d'un acord de pau. En tercer lloc, a final d'any el Govern sud-coreà, basant-se en informes d'intel·ligència, va fer públiques les se-

36. Vegeu el resum sobre la RPD Corea i la Rep. de Corea en aquest capítol.

ves sospites que Corea del Nord disposa de quatre plantes d'enriquiment d'urani. Aquestes instal·lacions, la ubicació geogràfica de les quals no s'ha revelat, se sumarien a la planta de Yongbyon; Pyongyang ha admès l'existència d'aquesta planta, la qual va ser visitada per un grup de científics nord-americans

En diversos moments de l'any, el Govern nord-americà va deixar clar el seu oferiment de diàleg i la seva disposició a portar a terme una altra trobada bilateral amb el Govern nord-coreà, com el que ja es va produir el desembre de 2009 a Pyongyang després de diversos mesos d'insistència per part de les autoritats nord-coreanes. No obstant això, Washington també va exigir a Corea del Nord mesures concretes i verificables sobre el desmantellament del seu programa nuclear. A mitjan any, l'Administració nord-americana va prorrogar les sancions unilaterals (imposades pel Govern de George W. Bush el 2008), que inclouen restriccions al comerç d'armes i als béns de determinats líders nord-coreans. Poc abans, Pyongyang havia anunciat la millora del seu arsenal nuclear i uns notables progressos en matèria de fusió nuclear, i alhora havia incrementat la seva retòrica bel·licista en acusar els Estats Units d'introduir armament pesat a la zona desmilitaritzada. L'últim factor que va introduir incertesa en el procés de negociació multilateral va ser l'inici de la successió del líder nord-coreà, Kim Jong-il, per part del seu fill Kim Jong-un. En aquest sentit, diversos analistes van afirmar que la política nuclear de Corea del Nord podria ser utilitzada en clau interna per enfortir la imatge de Kim Jong-un davant la societat nord-coreana i, especialment, davant les Forces Armades.

Xina (Tibet)	
Intensitat:	1
Evolució:	=
Tipologia:	Autogovern, Sistema, Identitat Interna internacionalitzada
Actors:	Govern xinès, Dalai Lama i Govern tibetà a l'exili, oposició política i social al Tibet a les províncies limítrofes

Síntesi:

El 1950, un any després d'haver vençut a la guerra civil xinesa, el Govern comunista de Mao Tse-tung va envair el Tibet; durant la dècada següent va incrementar la seva pressió militar, cultural i demogràfica sobre la regió i va sufocar diversos intents de rebel·lió en els quals van morir milers de persones. Davant la brutalitat de l'ocupació, el 1959, el Dalai Lama i desenes de milers de persones van fugir del Tibet i es van exiliar en diversos països, especialment al Nepal o el nord de l'Índia, on hi havia la seu del Govern a l'exili. En les últimes dècades, tant el Dalai Lama com nombroses organitzacions de drets humans han denunciat la repressió, la colonització demogràfica i els intents d'aculturació que sofreix la població tibetana, una part del territori de la qual té l'estatus de regió autònoma. El diàleg entre el Dalai Lama i Beijing s'ha vist interromput en diverses ocasions per les acusacions del Govern xinès sobre els presumptes objectius secessionistes del Dalai Lama. L'esclat de violència que es va produir el 2008, el més virulent de les últimes dècades, va interrompre novament el diàleg i va erosionar significativament la confiança entre les parts.

No es van registrar fets de violència significatius, encara que **diverses organitzacions de drets humans i grups de tibetans a l'exili van continuar denunciant la repressió i la vulneració dels drets humans al Tibet per part de les autoritats xineses**. Desenes d'activistes, monjos i periodistes van ser detinguts per la seva oposició a Beijing. Així, al mes de setembre, l'organització Reporters Sense Fronteres va denunciar que gairebé la meitat dels periodistes o escriptors a la presó són tibetans. El moment de més tensió de tot l'any es va viure al mes de març, quan milers de persones es van manifestar a l'Índia, al Nepal, al Tibet i altres regions xineses amb forta presència tibetana per commemorar el 51è aniversari de la revolta fallida contra el Govern comunista (que va provocar l'exili del Dalai Lama i de centenars de milers de persones). Aquestes mobilitzacions també van coincidir amb el segon aniversari del brot de violència al Tibet que va provocar, segons el Govern tibetà a l'exili, la mort de més de 200 persones. El Govern xinès va intensificar les mesures de seguretat, va tancar el pas fronterer al Nepal i va restringir l'accés de turistes. Segons *The Times* (que es feia ressò de fonts locals), entre 400 i 500 persones van ser arrestades a la ciutat de Lhasa, mentre que diverses desenes de persones van ser detingudes al Nepal. Després d'aquests esdeveniments, la tensió es va reduir durant els mesos següents, encara que van continuar les protestes o manifestacions de forma esporàdica. Al desembre, amb motiu de la visita a l'Índia del primer ministre xinès, Wen Jiabao, centenars de persones coordinades pel Congrés de la Joventut Tibetana es van mobilitzar a Delhi per protestar contra la repressió del Govern xinès al Tibet. Durant els disturbis que es van produir en el marc de les protestes es van detenir més de 30 persones.

En l'àmbit internacional, el Govern xinès va criticar aquells governs o organitzacions que es van reunir amb el Dalai Lama, va cridar de nou a la comunitat internacional a respectar la seva sobirania nacional i va instar diversos països a no acollir refugiats tibetans. D'altra banda, cal destacar la celebració a la ciutat índia de Bylakuppe d'una trobada nacional tibetana que va comptar amb la participació de 450 delegats i del Dalai Lama i en la qual es va apostar de nou per la «via intermèdia» per resoldre el conflicte, consistent a exigir a Beijing més autonomia per a les regions del conegut com a «Gran Tibet». A final d'any, el Dalai Lama va declarar que estava reflexionant sobre la seva retirada en els propers mesos, encara que també va afirmar que és una decisió que s'ha de prendre conjuntament amb el Parlament i el Govern tibetà a l'exili.

Xina (Turquestan Oriental)	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Autogovern, Sistema, Identitat Interna
Actors:	Govern, oposició armada (ETIM, ETLO), oposició política i social

Síntesi:

Xinjiang, també coneguda com a Turquestan Oriental o Uigüistan, és la regió més occidental de la Xina; acull importants jaciments d'hidrocarburs i ha estat habitada històricament per la població uigur, majoritàriament musulmana i amb impor-

tants vincles culturals amb països d'Àsia Central. Després de diverses dècades de polítiques d'aculturació, explotació dels recursos naturals i intensa colonització demogràfica, que han alterat substancialment l'estructura de la població i han provocat tensions comunitàries des dels anys cinquanta, diversos grups armats secessionistes van iniciar accions armades contra el Govern xinès, especialment durant els anys noranta. Beijing considera terroristes grups com ETIM o ETLO, i ha tractat de vincular la seva estratègia contrainsurgent a l'anomenada lluita global contra el terrorisme. El 2008, amb motiu de la celebració dels Jocs Olímpics a Beijing, es va registrar un increment de les accions armades dels grups insurgents, mentre que el 2009 es van produir els enfrontaments comunitaris més intensos de les últimes dècades.

Al contrari del que va succeir l'any passat, durant el 2010 no es van registrar atacs de gravetat per part dels grups armats secessionistes ni enfrontaments comunitaris significatius entre les comunitats han i uigur. **L'episodi de violència més important durant l'any va ser l'explosió d'una bomba en un lloc policial a la ciutat d'Aksu, propera a la frontera amb Kirguizistan. Vuit persones van morir i 14 van resultar ferides** com a conseqüència de l'esclat de l'artefacte explosiu. La Policia va atribuir l'atemptat a sis persones uigurs, de les quals dos van morir i quatre van ser detingudes. Tot i els baixos nivells de violència, van persistir les denúncies sobre violacions de drets humans, vulneració de la llibertat religiosa de la comunitat uigur i assetjament contra activistes de drets humans, advocats i determinades organitzacions uigurs. A final d'any, per exemple, el Congrés Mundial Uigur va denunciar una campanya de repressió contra aquesta comunitat en diverses regions de Xinjiang on s'haurien detingut desenes de persones i s'haurien tancat centenars de llibreries. Per la seva banda, el Govern va advertir sobre possibles actes de violència per part d'organitzacions independentistes uigurs, de manera que va doblar el seu pressupost en seguretat, va reforçar la presència de l'Exèrcit i la Policia a la regió i va declarar repetidament que les seves principals prioritats a Xinjiang eren la lluita contra el terrorisme, el separatisme i l'extremisme. A més, Beijing va anunciar la seva intenció de promoure el desenvolupament econòmic com una de les estratègies per reduir les tensions comunitàries a Xinjiang. D'altra banda, Amnistia Internacional va instar Beijing a iniciar una investigació independent sobre el brot de violència comunitària del 2009 en què van morir unes 200 persones i 1.600 van resultar ferides. En aquest sentit, el Govern xinès va declarar al març que s'havien sentenciat 198 persones, majoritàriament uigurs, per la seva participació en aquests enfrontaments.

d) Sud-est Asiàtic i Oceania

Indonèsia (Papua Occidental)	
Intensitat:	2
Evolució:	↓
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Recursos Interna

Actors: Govern, grup armat OPM, oposició política i social (organitzacions autonomistes o secessionistes, indigenistes i de drets humans), grups indígenes papús, empresa minera Freeport

Síntesi:

Encara que Indonèsia es va independitzar d'Holanda el 1949, Papua Occidental (anteriorment Irian Jaya) va ser administrada durant diversos anys per Nacions Unides i no es va integrar formalment a Indonèsia fins al 1969, prèvia celebració d'un referèndum que nombroses veus van considerar fraudulent. Des de llavors, existeix a la regió un arrelat moviment secessionista i un grup armat d'oposició (OPM) que porta a terme una activitat armada de baixa intensitat. A més de les reivindicacions constants d'autodeterminació, existeixen a la regió altres focus de conflicte, com els enfrontaments comunitaris entre diversos grups indígenes; la tensió entre la població local (papú i majoritàriament animista o cristiana) i els anomenats transmigrants (majoritàriament musulmans javanesos); les protestes contra la transnacional extractiva Freeport, la més gran del món; o les denúncies contra les Forces Armades per violacions dels drets humans i enriquiment il·lícit.

Els nivells de violència es van reduir respecte de l'any anterior, encara que **van continuar els enfrontaments entre les Forces Armades i grups armats secessionistes, xocs comunitaris i atacs contra empreses que operen a la regió**. Pel que fa a aquest últim punt, tres treballadors de l'empresa PT Modern van ser assassinats i es van seguir registrant incidents armats als voltants de l'empresa transnacional Freeport a la regió de Timika. Pel que fa a l'activitat del moviment armat secessionista, el centre de recerca ICG va assenyalar que l'organització Comitè Nacional de Papua Occidental (KNPB, per les seves sigles en indonesi) és la principal responsable dels actes de violència produïts el 2009 i 2010.³⁷ Segons l'ICG, el KNPB opera principalment a les regions centrals de Papua i s'oposa a qualsevol diàleg amb el Govern central si aquest no inclou la participació de terceres parts o la possibilitat de discutir la independència de la regió o la celebració d'un referèndum d'autodeterminació.

En l'àmbit polític, **van continuar les diverses mobilitzacions a favor de l'autodeterminació de Papua Occidental, de la repetició del referèndum de 1969 i en contra de la limitada implementació de la llei d'autonomia especial aprovada l'any 2001 i de la manca de voluntat del Govern per resoldre el conflicte**. El mateix Govern va reconèixer que, tot i que tant Papua com Papua Oriental són les dues províncies que reben més transferències per part del Govern central, la llei d'autonomia no funciona adequadament i no està millorant el benestar de la població local, especialment de la població autòctona. En aquest sentit, el president, Susilo Bambang Yudhoyono, es va comprometre a revisar l'aplicació d'aquesta llei el 2011. D'altra banda, durant el 2010 es van produir nombroses protestes contra les violacions de drets humans comeses per les forces de seguretat de l'Estat a la regió. Així, per exemple, desenes de

37. International Crisis Group. *Radicalisation and Dialogue in Papua*. Àsia Report n.º 188. Jakarta/Brussel·les: ICG, 11 de març de 2010. <[http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Àsia/south-east-Àsia/Indonèsia/188_radicalisation_and_dialogue_in_papua.ashx](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/Àsia/south-east-Àsia/Indonèsia/188_radicalisation_and_dialogue_in_papua.ashx)>.

persones van resultar ferides a la ciutat de Manokwari (província de Papua Oriental) durant les protestes de milers de manifestants contra la mort de dues persones a mans de les forces de seguretat de l'Estat. Davant les nombroses denúncies d'organitzacions locals (com el Presidium per al Consell de Papua, l'Autoritat Nacional de Papua Occidental o la Coalició Nacional per a l'Alliberament de Papua Occidental) o internacionals (com HRW) sobre la situació dels drets humans a la regió, el Govern va reconèixer la implicació de diversos soldats en tortures a diverses persones detingudes a Papua i es va comprometre a investigar les acusacions per violacions dels drets humans contra els cossos de seguretat de l'Estat. De fet, segons alguns mitjans, a Jayapura ja s'hauria produït un diàleg exploratori entre militars, acadèmics, activistes de drets humans i representants de la societat civil per abordar aquestes qüestions.

La violència es va reduir a Papua Occidental, encara que van continuar les mobilitzacions a favor de l'autodeterminació i de la repetició del referèndum de 1969

Indonèsia (Aceh)	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Recursos Interna
Actors:	Govern indonesi, Govern regional d'Aceh, oposició política

Síntesi:

Després de gairebé 30 anys de conflicte armat entre les Forces Armades i el grup armat independentista GAM, ambdues parts van signar un acord de pau l'agost de 2005, pocs mesos després que el tsunami devastés completament la província i propiciés l'arribada de centenars d'ONG. L'acord de pau, que preveia una àmplia autonomia per Aceh, la desmilitarització de la regió, el desarmament del GAM i el desplegament d'una missió internacional per supervisar-ne la implementació, va comportar una reducció significativa dels nivells de violència i va permetre, per primera vegada en la història de la regió, la celebració d'eleccions regionals, de les quals va sortir vencedor un antic líder del GAM. Malgrat la bona marxa del procés de pau i reconstrucció, en els anys posteriors a la signatura de l'acord de pau es van registrar diverses tensions vinculades a la reintegració de combatents, a les demandes de creació de noves províncies o a les denúncies per corrupció i incompetència contra les autoritats públiques.

Al contrari del que va passar l'any anterior, el 2010 no es van registrar atacs contra organitzacions polítiques ni fets de violència significatius per part de l'antic grup armat d'oposició GAM o de grups paramilitars. Però, **davant els informes d'informació militar que indicaven que Jemaah Islamiyah i altres organitzacions considerades terroristes es podrien estar infiltrant i implantant a Aceh, les forces de seguretat de l'Estat van incrementar notablement les operacions policíiques i militars** a la província. En aquest sentit, la Policia va declarar que durant els operatius de desmantellament de diversos campaments d'entrenament militar que es van dur a terme a principi d'any, haurien mort set persones, diverses desenes haurien resultat ferides i s'haurien detingut més de 100 persones. Fonts militars van afirmar que Dulmatin, líder de l'organització Jemaah Islamiyah

mort durant una batuda policial al mes de març a Java, controlava el funcionament d'aquests campaments. El governador d'Aceh i exlíder del GAM, Irwandi Yusuf, va descartar decretar la llei marcial a la província, però va declarar que no permetria la implantació de grups armats que desestabilitzessin la regió. D'altra banda, al mes de març un periodista nord-americà va publicar un informe en què afirmava que les forces especials indonèsies (Kopassus) podrien ser responsables de bona part dels fets de violència que es van produir a Aceh el 2009. Finalment, cal destacar la mort al juny de Hassan di Tiro, líder i fundador de l'antic grup armat d'oposició GAM, que va passar bona part la seva vida exiliat a Suècia i a qui, recentment, el Govern havia tornat la ciutadania indonèsia.

Myanmar	
Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Sistema Interna
Actors:	Govern, oposició política i social (partit opositor NLD)

Síntesi:

Un cop d'Estat el 1962 va donar inici al govern de la Junta Militar, que des de llavors s'ha mantingut en el poder. El Govern militar va abolir el sistema federal i va imposar una fèrria dictadura, coneguda com a «via birmana al socialisme». El 1988, la crisi econòmica va dur milers de persones a manifestar el seu descontentament al carrer, protestes que van ser durament reprimides pel règim militar i que van deixar 3.000 morts. No obstant això, el Govern va convocar unes eleccions, el resultat de les quals mai no va reconèixer, ja que va resultar vencedora la líder de l'oposició democràtica Aung San Suu Kyi; aquesta va ser arrestada posteriorment, situació en què ha continuat de manera intermitent des de llavors. L'any 2004, el Govern va iniciar un procés de reforma de la Constitució en un intent d'oferir una imatge aperturista del règim, procés desacreditat per l'oposició política a la dictadura.

La situació de tensió al país va estar marcada durant la major part de l'any per la celebració de les eleccions generals que van tenir lloc el 7 de novembre, les primeres des de 1990. En els comicis es va imposar **el partit que comptava amb el suport de la Junta Militar (USDP), que va obtenir la victòria amb un 80% dels vots**, encapçalat pel primer ministre Thein Sein, en un procés electoral que va ser titllat de farsa per l'oposició interna i per la comunitat internacional. Diversos partits, entre aquests la Lliga Nacional per la Democràcia (NLD, per les sigles en anglès) de la líder opositora Aung San Suu Kyi, van optar per no presentar-se a les eleccions. Amplis sectors de les minories wa, shan i karen també van decidir no acudir a les urnes. Per la seva banda, la Comissió Electoral va negar el vot a centenars de milers de membres d'aquests grups ètnics en cancel·lar els comicis en diversos districtes dels estats de Kachin, Kayah, Kayin, Mon i Shan. Al setembre, a més, la comissió va prohibir tres dels quatre partits polítics afiliats amb els Kachin i va impedir a una dotzena dels seus

dirigents que es presentessin com a candidats independents. Abans de les eleccions, **el Govern militar va dur a terme un procés de desmilitarització de la seva imatge, amb la renúncia de diversos dirigents**, entre ells el primer ministre Thein Sein, amb l'objectiu de poder presentar-se a les eleccions com a civils. No obstant això, el règim no va permetre la presència d'observadors internacionals i la majoria de mitjans de comunicació no van obtenir acreditació per seguir la jornada electoral. A la victòria del partit que compta amb el suport de la Junta Militar se suma el 25% dels escons del Parlament (que compta amb 440 diputats i 224 senadors) que la Constitució de 2008 reserva per a les Forces Armades. Durant les setmanes prèvies a la formació del nou Parlament, prevista per a final de gener de 2011, es mantenia la incògnita respecte a la persona que finalment ocuparia el càrrec de president del país. Diversos analistes i mitjans de comunicació assenyalaven el general de l'Exèrcit i líder de la Junta Militar, Than Shwe, com a principal candidat, mentre que algunes fonts apuntaven la possibilitat que el lloc fos ocupat per l'actual primer ministre, Thein Sein.

D'altra banda, **va destacar l'alliberament d'Aung San Suu Kyi, un cop celebrats els comicis**, després de complir la pròrroga de 18 mesos d'arrest domiciliari imposada l'agost de 2009. La premi Nobel de la pau ha estat empresonada o sota arrest domiciliari 15 dels últims 21 anys. Suu Kyi es va mostrar conciliadora amb el règim militar i va oferir a la Junta converses directes, per tal d'aconseguir una transició pacífica i ràpida. Des de la comunitat internacional, el relator especial de l'ONU sobre els drets humans en aquest país, Tomás Ojea Quintana, va instar el Govern a alliberar els 2.200 presoners de consciència que encara es troben detinguts. En total, 145 presoners polítics han mort en centres de detenció des de 1988.

Tailàndia	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	Govern, oposició política i social

Síntesi:
Tot i que, ja des de l'arribada al poder de Thaksin Shinawatra el 2001, nombrosos sectors van denunciar el seu estil autoritari, la seva campanya contra el narcotràfic (en la qual van morir més de 2.000 persones) o la seva aproximació militarista al conflicte al sud del país, la crisi sociopolítica que ha patit Tailàndia els últims anys va augmentar el 2006. Aquell mateix any, després de fer-se públic un cas de corrupció, es van registrar mobilitzacions massives per exigir la renúncia de Thaksin Shinawatra. Al mes de setembre, una junta militar va portar a terme un cop d'Estat que el va obligar a exiliar-se. Malgrat que l'agost de 2007 va ser aprovada en referèndum una nova Constitució, el nou Govern no va aconseguir disminuir la polarització política i social del país. Així, un partit lleial a Thaksin Shinawatra va guanyar els comicis de desembre de 2007. No obstant això, durant l'any 2008 es van registrar nombrosos actes de violència i mobilitzacions massives en

contra del Govern, el que va provocar la renúncia de dos primers ministres i l'arribada al poder el desembre de 2008 d'Abhisit Vejjajiva, opositor a Thaksin Shinawatra. Des de llavors, es produeixen de forma periòdica manifestacions multitudinàries del Front Unit per la Democràcia i Contra la Dictadura (moviment conegut com a «camises vermelles», que dóna suport al retorn de l'exprimer ministre Thaksin Shinawatra) per exigir la dimissió del Govern i la convocatòria d'eleccions anticipades.

En un context de gran polarització política i mobilitzacions massives en contra del Govern, durant l'any es va registrar el brot de violència més important de les dues últimes dècades. Ja des de principi de 2010 el Front Unit per la Democràcia i Contra la Dictadura (FUDD) va protagonitzar manifestacions multitudinàries i fins i tot va amenaçar de prendre alguns aeroports per exigir la dissolució del Parlament i la convocatòria d'eleccions anticipades. Durant el mes de febrer, per exemple, centenars d'opositors van protestar davant diverses bases

militars d'arreu del país i només es van desmobilitzar després que les autoritats militars desmentissin els rumors sobre un possible nou cop d'Estat. Les protestes del FUDD es van incrementar al març, després que el Tribunal Suprem ordenés la confiscació de més de 1.000 milions d'euros a Thaksin Shinawatra, jutjat per diversos casos d'abús de poder i d'enriquiment il·lícit. **La tensió a**

Tailàndia va assolir el seu zenit durant els mesos d'abril i maig, quan els enfrontaments entre els manifestants i les forces de seguretat de l'Estat, com també el desallotjament del centre de Bangkok dels membres del FUDD, va provocar la mort de 91 persones. A més, 1.900 persones van resultar ferides, desenes d'edificis van ser incendiats i es van produir nombrosos actes de saqueig i pillatge.

El Govern va imposar l'estat d'emergència a Bangkok i a 23 províncies, va detenir centenars de persones i va proposar un acord al FUDD en què destacava la investigació dels fets de violència i l'inici de reformes institucionals que podrien incloure la reforma de l'actual Constitució o la possible revisió de l'actual prohibició de participar en la vida política als aliats de Thaksin Shinawatra. No obstant això, els «camises vermelles» es van continuar mobilitzant durant tot l'any per exigir la convocatòria d'eleccions i per commemorar el brot de violència, l'aclariment del qual van reclamar amb insistència. En aquest sentit, la Policia va declarar a final de novembre que les investigacions preliminars en curs assenyalaven que els manifestants van ser responsables de la mort de com a mínim 12 persones i que encara no existien conclusions definitives sobre la responsabilitat de la resta de les morts. **El pla de reconciliació no només no va satisfer les demandes del FUDD, sinó que va encoratjar noves mobilitzacions per part de l'Aliança Popular per la Democràcia** per protestar contra la intenció de la coalició de Govern de reformar alguns dels aspectes de la Constitució aprovada el 2007. L'Aliança Popular per la Democràcia, que fins al moment era aliada del Govern, va declarar que s'oposaria a qualsevol reforma constitucional per considerar que els canvis podrien facilitar una amnistia a Thaksin Shinawatra. A final d'any el Tribunal Suprem va rebutjar en dues ocasions, per falta de proves, l'acusació contra l'actual

partit governant per presumpte finançament il·legal. En cas de ser certes, aquestes acusacions comportarien la inhabilitació del primer ministre per cinc anys.

Tailàndia – Cambodja	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Territori Internacional
Actors:	Tailàndia, Cambodja

Síntesi:

L'origen de la disputa entre ambdós països és la sobirania d'una porció de terra d'aproximadament 4,6 km² que envolta el temple budista de Preah Vihear, del segle XI, situat a la frontera entre Tailàndia i Cambodja. Després de diversos segles de litigi, el 1962 el Tribunal Internacional de Justícia va declarar que el temple pertanyia a Cambodja, però no es va pronunciar respecte al territori annex al temple. No obstant això, el millor accés al temple des de la part tailandesa, així com el desacord de Tailàndia sobre els mapes històrics que van fonamentar la resolució per part del Tribunal Internacional de Justícia, han alimentat les reivindicacions per part de Tailàndia durant les últimes dècades. La regió fronterera en disputa concentra un alt nombre de tropes desplegades i de mines terrestres.

Durant tot l'any no es van registrar enfrontaments armats significatius entre els exèrcits d'ambdós països i la tensió es va reduir respecte a l'any anterior i es va centrar principalment en l'àmbit diplomàtic. **Els primers ministres dels respectius països es van reunir en diverses ocasions i es van comprometre a evitar enfrontaments entre les seves Forces Armades; a restablir les seves relacions diplomàtiques; a incrementar la cooperació bilateral i el diàleg** per resoldre la disputa del temple de Preah Vihear i de les seves zones adjacents; i a convertir la seva frontera comuna en un espai de pau i desenvolupament. A final d'any, per exemple, ambdós governs van organitzar un concert per commemorar el 60è. aniversari de l'establiment de les relacions diplomàtiques i van acordar la revocació de visats d'entrada durant diversos dies per incrementar el comerç i el turisme entre els dos països. Tot i que tant Nacions Unides com l'ASEAN van oferir els seus bons oficis per resoldre el contenciós, el Govern tailandès va rebutjar la participació de mediadors internacionals i va criticar els intents de Cambodja d'internacionalitzar la gestió del conflicte sense comptar amb l'autorització de Bangkok. Malgrat aquest acostament polític entre els dos països, al mes de març, l'Executiu de Cambodja va dur a terme una prova balística amb uns 200 coets, encara que ambdós governs la van desvincular del contenciós que mantenen des de fa dècades. Igualment, al mes d'abril hi va haver un intercanvi de trets entre les Forces Armades d'ambdós països en una regió septentrional de Cambodja, encara que no es van produir víctimes mortals. En aquest sentit, un alt càrrec de l'Exèrcit cambodjà va declarar que dos militars cambodjans i 88 soldats tailandesos haurien mort en els dos últims anys, la major part d'ells l'octubre de 2008 (uns 30) i l'abril del 2009 (uns 50). El Govern tailandès, però, va negar aquestes xifres.

D'altra banda, en diverses ocasions els governs d'ambdós països es van acusar mútuament d'interferir en els

assumptes interns del país veí per crear inestabilitat política. A principi d'any, el Govern tailandès va desmentir les acusacions abocades pel primer ministre cambodjà, Hun Sen, sobre un cop d'Estat orquestrat des de Tailàndia. Poques setmanes més tard, Hun Sen, finalment, va cancel·lar una visita al temple de Ta Muan Thom (a la província nord-oriental de Surin) després que centenars de persones congregades per l'Aliança Popular per la Democràcia es mobilitzessin per protestar contra aquesta visita i que Bangkok desplegués tropes addicionals a la regió fronterera. Per la seva banda, **el Govern de Tailàndia va acusar Phnom Penh d'instigar les protestes del Front Unit per la Democràcia i Contra la Dictadura**. En aquest sentit, el Govern de Cambodja va negar vehementment les acusacions de Bangkok sobre el fet que diverses persones d'aquest moviment haurien rebut entrenament militar a Cambodja per cometre assassinats i actes de sabotatge a l'interior de Tailàndia.

Europa

a) Sud-est d'Europa

Bòsnia i Hercegovina	
Intensitat:	1
Evolució:	=
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Govern Interna internacionalitzada
Actors:	Govern central, Govern de la República Srpska, Govern de la Federació de Bòsnia i Hercegovina, alt representant de la comunitat internacional

Síntesi:

L'exrepública iugoslava de Bòsnia i Hercegovina, amb població bosniana, sèrbia i croata, es va veure afectada, entre 1992 i 1995 i en el marc del procés de descomposició de la Federació de Iugoslàvia, per una guerra en què l'elit política sèrbia del país, amb el suport de Sèrbia, així com personalitats polítiques bosnianes i croates, van mobilitzar les seves respectives poblacions i forces entorn de la qüestió ètnica a partir de projectes polítics d'autodeterminació de difícil equilibri. Els acords de pau de Dayton van donar pas a un Estat fràgil, dividit en dues entitats de tipus etnopolític: la República Srpska (de majoria sèrbia i amb el 49% del territori) i la Federació de Bòsnia i Hercegovina (amb població bosniana i croata i el 51% del territori), ambdues amb amplis poders, incloent el militar. Les tensions polítiques entre les elits nacionalistes de les tres comunitats i entre aquestes i la presència internacional que supervisa la implementació dels acords, com també el llegat de l'impacte del conflicte en la població i el país són eixos encara actius de conflicte.

La situació general en el terreny va ser de normalitat dins de la fragilitat institucional crònica, amb algunes millores per a la reconciliació regional, encara que van continuar les crides internacionals d'alerta per l'estancament polític i la manca d'avenços en les reformes requerides per la UE. L'alt representant de la comunitat internacional, Valentin Inzko, va assenyalar la classe dirigent serbobosniana com a principal font de la vulnerabilitat política, posant com a exemple els obstacles a les institucions centrals i les amenaces de celebrar un

referèndum per qüestionar els poders de l'alt representant. Segons Inzko, 15 anys després dels acords de Dayton, encara no hi ha prou diàleg al país ni compromís amb les reformes, i va alertar que les agendes nacionals continuaven estant per sobre de la cooperació entre entitats i comunitats. El representant internacional també va criticar que les institucions centrals no rendissin al màxim. El país va celebrar eleccions presidencials i parlamentàries a l'octubre, amb certes dificultats per a la formació de govern, i en les quals el fins aleshores primer ministre de l'entitat sèrbia va guanyar la presidència serbobosniana.

D'altra banda, la situació general durant l'any va ser de calma, malgrat alguns incidents. 60 persones van resultar ferides en enfrontaments amb la Policia durant unes protestes de veterans de guerra contra les retallades a les ajudes econòmiques a aquest col·lectiu, mesura requerida per l'FMI i aprovada pel Parlament. A més, es va registrar algun incident aïllat vinculat a suposats sectors islamistes, incloent un atac amb bomba contra una comissaria, que va causar un mort i cinc ferits. En l'àmbit regional, els presidents de Bòsnia i Hercegovina i de Sèrbia es van comprometre a millorar les relacions i resoldre les tensions regionals. Tot i això, el dictamen del Tribunal Internacional de Justícia sobre Kosovo va provocar diferents reaccions en relació amb Bòsnia.³⁸ Diversos mandataris serbobosnians van assenyalar que la sentència serviria de guia per a les aspiracions de l'entitat serbobosniana, mentre Sèrbia va defensar la integritat territorial de Bòsnia.

Un informe d'un relator de l'OSCE va acusar cercles criminals sota control de l'exgrup armat albanès ELK de tràfic il·legal i desaparicions durant la fi de la guerra a Kosovo

s'afegeixen els problemes interns de Kosovo (atur, corrupció, criminalitat). El procés de determinació de l'estatus final, iniciat el 2006, no va assolir un acord entre les parts ni el suport del Consell de Seguretat de l'ONU a la proposta de l'enviat especial de l'ONU. El 2008, el Parlament de Kosovo va proclamar la independència del territori.

Es van generar expectatives significatives sobre la possibilitat d'avançar en les relacions entre Kosovo i Sèrbia, després de l'acceptació de les parts per iniciar un nou procés de diàleg, facilitat per la UE, si bé la situació al nord de Kosovo, de majoria sèrbia, va continuar inestable. Un dels esdeveniments més significatius de l'any va ser **l'emissió al juliol del dictamen no vinculant del Tribunal Internacional de Justícia, segons el qual la declaració d'independència de Kosovo no viola el dret internacional ni la resolució 1244 del Consell de Seguretat de l'ONU**, com tampoc el marc constitucional provisional de Kosovo. La sentència va ser rebutjada per Belgrad i celebrada per Pristina, i va anar acompanyada d'un increment de les tensions al nord de Kosovo, segons va alertar el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon. No obstant això, després d'una intensificació dels contactes diplomàtics, es va obrir la porta al relançament del diàleg entre Kosovo i Sèrbia, de la mà d'una resolució de l'Assemblea General de l'ONU, aprovada unànimement, en què s'instava al

diàleg entre les dues parts i en què es reconeixia la decisió del Tribunal Internacional. Segons Sèrbia, la resolució era neutra respecte a l'estatus. Davant les reticències inicials, Kosovo va acceptar no esperar a les seves eleccions anticipades (febrer de 2011) per iniciar el diàleg. Al seu torn, a final de 2010, 73 països havien reconegut la independència de Kosovo.

La nova conjuntura va suposar una reducció de la tensió política i diplomàtica, que s'havia elevat a començament d'any a causa de l'aprovació d'una estratègia del Govern kosovar, preparada amb l'Oficina Civil Internacional, per promoure la integració del nord de Kosovo, governat *de facto* per estructures paral·leles que compten amb el suport de Sèrbia. Precisament en aquesta zona la situació de seguretat es va mantenir fràgil, amb diversos incidents durant tot l'any. Va ser especialment greu una explosió al juliol durant una protesta sèrbia contra l'obertura d'una oficina del Govern kosovar, que va matar una persona i va ferir-ne 11. Sèrbia i Kosovo es van acusar mútuament de provocar l'incident. A final d'any es va incrementar la tensió entre Kosovo i sectors de la comunitat internacional, arran d'un informe d'un relator de l'OSCE en què es denunciava el tràfic il·legal, incloent tràfic d'òrgans, tractes inhumans i degradants i desaparicions de població sèrbia i albanesa de Kosovo per part de cercles criminals vinculats al llavors grup armat ELK en l'etapa final del conflicte armat amb Sèrbia. L'informe involucrava l'actual primer ministre de Kosovo, Hashim Thaci, el qual va rebutjar les acusacions. ONG com HRW i Amnistia Internacional van do-

Sèrbia – Kosovo	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Autogovern, Identitat Internacional ³⁹
Actors:	Govern de Sèrbia, Govern de Kosovo, representants polítics i socials de la comunitat sèrbia de Kosovo, UNMIK, KFOR, EULEX

Síntesi:

La tensió entre Sèrbia i Kosovo està associada al procés de determinació de l'estatus polític de la regió després del conflicte armat de 1998-1999, que va enfrontar el grup armat albanès ELK contra el Govern serbi, i l'OTAN contra aquest últim, després d'anys de repressió del règim de Slobodan Milosevic contra la població albanesa de la llavors província de Sèrbia en el marc de la Federació Iugoslava. L'ofensiva de l'OTAN, no autoritzada per l'ONU, va donar pas a un protectorat internacional. A la pràctica, Kosovo va quedar dividit sobre línies ètniques, amb un increment de les hostilitats contra la comunitat sèrbia, l'aïllacionisme de la qual va ser, al seu torn, potenciat des de Sèrbia. L'estatus final del territori i els drets de les minories han estat eix de tensió contínua, i a aquest fet

38. Vegeu el resum sobre Sèrbia-Kosovo en aquest capítol.

39. La tensió entre Kosovo i Sèrbia es considera «internacional» ja que, encara que el seu estatus legal internacional encara no està clar, Kosovo ha estat reconegut com a Estat per una setantena de països.

nar suport el document i van instar la comunitat internacional a emprendre investigacions completes sobre això. D'altra banda, Thaci va obtenir la victòria en les eleccions generals de desembre, amb un 33,5% dels vots, tot i que la comissió electoral va ordenar repetir els comicis al gener en diverses localitats a causa d'irregularitats.

b) Caucas

Armènia – Azerbaidjan (Nagorno-Karabakh)	
Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Territori Internacional
Actors:	Govern d'Azerbaidjan, Govern de l'autoproclamada República de Nagorno-Karabakh, Govern d'Armènia

Síntesi:

La tensió entre ambdós països en relació amb la regió de Nagorno-Karabakh, enclavament de majoria armènia en un entorn àzeri, formalment part d'Azerbaidjan encara que independent *de facto*, està associada a la no resolució de les qüestions de fons del conflicte armat transcorregut entre desembre de 1991 i 1994. Aquest conflicte va començar com un conflicte intern entre les milícies d'autodefensa de la regió i les forces de seguretat d'Azerbaidjan per la sobirania i control de Nagorno-Karabakh i, progressivament, va degenerar en una guerra interestatal entre aquest país i la seva veïna Armènia. El conflicte armat, que va causar 20.000 morts i 200.000 desplaçats, i que va homogeneïtzar de forma forçosa la composició ètnica de la població en ambdós costats de la línia d'alto el foc, va donar pas a una situació de conflicte no resolt, amb la qüestió de l'estatus de Nagorno-Karabakh i el retorn de la població com a principals eixos de tensió, i amb violacions periòdiques de l'alto el foc.

La situació de seguretat al voltant de la línia d'alto el foc va continuar molt fràgil, paral·lelament a l'escalada militar a la regió, a la retòrica bel·licista i als habituals avenços i retrocessos en el procés negociador.⁴⁰ Un mínim de 22 soldats van morir en incidents al voltant de la Línia de Contacte durant l'any, xifra lleugerament superior a la del 2009 (19 morts, segons l'OSCE; 30 el 2008, 20 el 2007). A més, les acusacions mútues de violacions d'alto el foc van ser constants durant tot l'any. El tercer trimestre, alguns analistes van advertir dels riscos d'un increment d'incidentes a la frontera en un context d'escalada militar regional i de frustració per la falta d'avenços clars en el procés de pau. En aquest sentit, Azerbaidjan va anunciar que l'any 2011 destinaria 3.100 milions de dòlars a despesa militar, un 90% més que el 2010. A més, al juliol va realitzar els exercicis militars més importants dels últims anys. Per la seva banda, Armènia preveu destinar 386 milions de dòlars el 2011. Al seu torn, el Govern armeni va reforçar la seva aliança militar amb Rússia, amb un acord que perllonga la presència militar russa a la base de Gyumri fins a l'any 2044 i que amplia el mandat de

les seves tropes, la missió ja no serà només protegir els interessos russos sinó garantir la seguretat d'Armènia. Segons Yerevan, aquest pacte pràcticament exclou una sortida militar al conflicte.

No obstant això, durant l'any tant Armènia com Azerbaidjan van realitzar declaracions en què advertien que usarien la força si el procés de pau fracassava o si l'altra part utilitzava mitjans violents. Declaracions d'aquest tipus van incrementar la tensió en l'últim trimestre. Tot això en paral·lel a les oscil·lacions en l'àmbit diplomàtic, amb avenços significatius a principi d'any i clars interrogants durant els mesos següents. D'altra banda, al maig Nagorno-Karabakh va celebrar eleccions parlamentàries, no reconegudes internacionalment, en les quals el partit oficialista, Pàtria Lliure, va obtenir la victòria amb un 47% dels vots.

Geòrgia (Abkhàzia)	
Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Autogovern, Identitat Interna internacionalitzada
Actors:	Govern de Geòrgia, Govern de l'autoproclamada República Abkhàzia, Rússia

Síntesi:

La precària situació de seguretat a la regió respon a la no resolució de les qüestions de fons per les quals es van enfrontar en conflicte armat (1992-1994) els líders locals abkhazos, que comptaven amb el suport de Rússia, i el Govern georgià. Ambdós defensaven, respectivament, la independència de la regió i la integritat territorial del país, en el context de descomposició de l'URSS. Després de la fi d'aquesta guerra, que va desplaçar uns 200.000 georgians, el territori d'Abkhàzia ha funcionat com un Estat *de facto*. Malgrat l'existència d'un acord d'alto el foc, un procés negociador i la presència internacional (observadors de l'ONU i forces de pau russes), la tensió es va mantenir, alimentada per les tensions geoestratègiques i d'equilibri de poders al Caucas entre Geòrgia i Rússia. Aquestes van augmentar fins esdevenir una guerra internacional l'agost de 2008, iniciada a Ossètia del Sud, després de la qual les forces abkhazes van consolidar el seu control sobre Abkhàzia i van veure formalment reconeguda la seva independència per part de Rússia. Els incidents freqüents de seguretat, l'estatus incert del territori, el paper de Rússia i l'impacte acumulat d'ambdues guerres són font contínua de tensió.

Va continuar la situació de calma inestable, amb diversos incidents mortals al llarg de l'any, en paral·lel a la manca d'avenços en el procés negociador.⁴¹ **Les autoritats abkhazes van mantenir la seva posició de rebuig absolut al retorn de la població desplaçada georgiana, al·legant que la seva tornada podria implicar un nou conflicte armat, i van continuar vetant tant l'accés de la missió de la UE a la regió com l'establiment de missions internacionals de supervisió dels drets humans. També la presència d'una dotzena d'organitzacions hu-**

40. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

41. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

manitàries a Abkhàzia va provocar tensió entre Abkhàzia i Geòrgia, que es van acusar de polititzar el treball de les agències.

En relació amb la situació de seguretat, **almenys cinc persones van morir i una dotzena en van resultar ferides, incloent alguns civils, en diversos incidents** en territori controlat per Abkhàzia. Les autoritats abkhazes van acusar Geòrgia d'intentar desestabilitzar la regió, mentre que aquesta es va desmarcar de la violència. Entre aquests va destacar **un atac amb granada contra la residència del vicepresident d'Abkhàzia**, Alexander Ankvab, el qual va resultar ferit en el quart atac contra ell en els últims cinc anys. A més, diversos ciutadans georgians van ser detinguts per creuar la frontera administrativa amb Abkhàzia. D'altra banda, Abkhàzia va dur a terme exercicis militars amb Rússia, amb qui va signar diversos tractats, incloent un sobre cooperació militar, que establia els termes per a la construcció d'una base militar russa-abkhaza a la ciutat portuària de Gudauta. En l'àmbit polític, el Govern georgià va anunciar el primer trimestre una nova estratègia d'aproximació a Abkhàzia, amb la intenció d'impulsar vincles econòmics, educatius, sanitaris i culturals i reduir-ne la dependència russa. Aquesta iniciativa va ser molt criticada per Abkhàzia, que va anunciar que incrementaria el control de la frontera i la vigilància sobre població sospitosa de col·laborar amb Geòrgia. A final d'any, Geòrgia va anunciar el seu compromís unilateral amb el no-ús de la força contra Abkhàzia i Ossètia del Sud, decisió que va ser seguida per un anunci semblant per aquestes dues entitats.

Geòrgia (Ossètia del Sud)	
Intensitat:	1
Evolució:	↓
Tipologia:	Autogovern, Identitat Interna internacionalitzada
Actors:	Govern de Geòrgia, Govern de l'autoproclamada República d'Ossètia del Sud, Rússia

Síntesi:

La tensió a la regió està associada a la no resolució de les qüestions de fons per les quals les forces ossèties i Geòrgia es van enfrontar en una guerra entre 1991 i 1992. Des de llavors, les parts van mantenir les seves posicions respectives de defensa d'independència o unificació amb Rússia i de la integritat territorial de Geòrgia, sense aconseguir resoldre per la via de la negociació l'impasse de la regió, independent *de facto*. Al seu torn, el conflicte intern es va veure alimentat per les tensions entre Geòrgia i Rússia –vinculades a qüestions geoestratègiques i de balanç de poders a la regió del sud del Caucas–, que el 2008 van augmentar fins a derivar en una breu guerra iniciada a Ossètia del Sud i estesa després a Abkhàzia i zones sota control georgià. Després d'aquesta última guerra i el desplaçament forçat de la majoria de la població georgiana d'Ossètia del Sud, la posició ossètia es va reforçar. Rússia va reconèixer la seva independència i va mantenir presència militar a la regió. La qüestió dels desplaçats dels anys noranta i de

la segona guerra, l'estatus del territori i les violacions periòdiques de l'alto el foc continuen sent font de tensió.

Es van reduir els incidents de seguretat i es va millorar la situació general, si bé el procés de negociacions no va obtenir resultats significatius durant l'any.⁴² **Els intermediadors del procés de Ginebra van qualificar de relativament estable la situació en el terreny, entelada per alguns incidents esporàdics, que van causar alguns ferits.** A més, es va avançar en l'intercanvi de detinguts del conflicte de 2008 i de l'etapa posterior, encara que es van produir més detencions, especialment de ciutadans georgians per part de les autoritats ossetes per haver creuat la frontera administrativa. Un exministre del Govern paral·lel progeorgià d'Ossètia del Sud també va ser detingut pel règim independentista, amb càrrecs criminals. Tot i així, després d'un any de bloqueig, Geòrgia i Ossètia del Sud van reprendre a l'octubre les reunions en el marc del mecanisme per a la prevenció i gestió d'incidents, amb facilitació de la UE i l'OSCE. La retirada de les tropes russes de la petita localitat de Perevi també va facilitar certa reducció de la tensió. Geòrgia ho va valorar positivament, encara que va remarcar que era una mesura mínima en comparació amb els compromisos russos adoptats en l'acord d'alto el foc de 2008.

Ossètia del Sud i Rússia van continuar estrenyent la seva relació, amb un acord nou sobre llibertat de moviments, que elimina el requeriment de visats, i un altre per a la instal·lació d'una base militar conjunta a la capital, Tskhinvali. Al seu torn, Ossètia del Sud va criticar la nova estratègia de Geòrgia cap als règims d'Ossètia i Abkhàzia, que pretén ampliar les relacions amb aquestes mentre es manté neutra respecte a l'estatus. Per la seva banda, **al novembre Geòrgia es va comprometre públicament amb el no-ús de la força en les seves polítiques de recuperació de la integritat territorial.** També Ossètia del Sud va anunciar al desembre la seva disposició a comprometre's en aquest sentit, tot reclamant a Geòrgia un document escrit i vinculant. Mentrestant, la situació interna d'Ossètia del Sud va continuar sent motiu de certa preocupació. L'ONG internacional HRW va expressar preocupació per la seguretat dels activistes de la societat civil independent a Ossètia del Sud, després de l'atac a un periodista favorable als contactes entre ossetes i georgians. Així mateix, el règim osseta va continuar rebutjant l'establiment de missions internacionals dins del territori sota el seu control.

Rússia (Kabardino-Balkària)	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Sistema, Identitat, Govern Interna
Actors:	Govern de la Federació de Rússia, Govern de la república de Kabardino-Balkària, grups armats d'oposició

42. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

Síntesi:

La inestabilitat que caracteritza la república federal de Kabardino-Balkària està vinculada als grups armats que des dels primers anys del segle XXI combaten la presència russa i defensen la creació d'un Emirat islàmic, en sintonia amb altres moviments armats del nord del Caucas. La xarxa de grups que opera a Kabardino-Balkària, Yarmuk, va començar a ser operativa el 2004, si bé va ser el 2005 quan es va posar en relleu la seva capacitat ofensiva, amb diversos atacs simultanis a la capital, que van causar desenes de morts, i que va comportar, al seu torn, una intensificació de la lluita contrainsurgent per part de les autoritats russes i locals. De fons hi ha tensions vinculades a la influència de corrents religiosos aliens a la República; problemes de corrupció i violacions de drets humans, i desafecció de la població local respecte a les autoritats. Periòdicament es registren atacs insurgents i contrainsurgents, extorsió per part dels grups rebels a la població civil i violacions de drets humans per part de les forces de seguretat.

Es va deteriorar greument la situació de seguretat, amb un increment significatiu en el nombre d'atacs insurgents. L'augment de la violència es va fer més evident a partir del segon trimestre, després de la mort a final de març del líder de la insurgència a la República, Anzor Astemirov, en un tiroteig amb la Policia. Asker Jappuev (emir Abdullah), veterà de la guerra de Txetxènia i a qui alguns analistes atribueixen un perfil més bel·ligerant, el va succeir. El nou líder va advertir que hi hauria atacs més intensos a Kabardino-Balkària i va reafirmar la seva lleialtat al dirigent màxim de la insurgència regional del nord del Caucas, el txetxè Doku Umarov. La insurgència local es va atribuir 40 atacs des de la mort d'Astemirov fins a inici de juny, enfront dels set que van admetre entre gener i abril. Segons un coronel del Ministeri d'Interior rus, durant els primers nou mesos de 2010 es van cometre 117 actes terroristes, respecte als 21 en el mateix període del 2009. No obstant això, les xifres no van ser contrastades amb balanços independents. Diverses desenes de persones van morir o van resultar ferides durant l'any. Entre els atacs sota el nou lideratge rebel, va ser d'especial magnitud una explosió en un hipòdrom a la capital, Nalchik, durant una celebració al maig amb presència institucional. L'atemptat va causar la mort d'una persona i ferides a 29, entre elles el ministre de Cultura, Ruslan Firov, i l'exministre d'Interior Khachim Shogenov, conegut per les seves polítiques violentes contra joves islamistes quan ocupava la cartera d'Interior. Altres incidents van incloure atacs contra membres de les forces de seguretat i càrrecs civils de l'Administració, com un membre del Tribunal Suprem de la República, com també atacs contra infraestructures. El districte de Baksan va ser un dels més afectats per l'increment de violència. Allà i en altres zones del territori, inclosa la capital, es va reforçar la presència de les forces de seguretat.

Algunes organitzacions locals, com el Centre de Drets Humans de Kabardino-Balkària, van denunciar a final d'any que les causes de la desestabilització estaven vinculades a les polítiques inapropiades del Govern, incloent tortura, detencions il·legals, persecució injustificada de població musulmana i tancament de mesquites, entre d'altres. A més, **el centre va alertar sobre**

un increment en el nombre de segrestos i assassinats extrajudicials de musulmans. Al novembre, el president de la República, Arsen Kanokov, va afirmar que el règim ja no permetia la violència arbitrària contra la població musulmana, encara que va admetre que la Policia encara recorria en ocasions a mètodes qüestionables.

Rússia (Karatai-Txerkèssia)	
Intensitat:	2
Evolució:	↑
Tipologia:	Sistema, Identitat, Govern Interna
Actors:	Govern de la Federació de Rússia, Govern de la república de Karatai-Txerkèssia, grups armats de oposició

Síntesi:

La República de Karatai-Txerkèssia afronta múltiples tensions de tipus socioeconòmic, ètnic i polític, en part llegat de l'etapa soviètica i dels problemes actuals de governabilitat. A més, des de final de la dècada dels noranta ha estat escenari del pas a la via armada de sectors vinculats a l'islam salafista que, agrupats en una xarxa de grups armats (Jamaat), combaten els interessos russos a la República. Aquesta Jamaat, els orígens de la qual es remunten a final dels anys vuitanta, s'engloba en els moviments armats del nord del Caucas que, impulsats per les guerres txetxenes, promouen la creació d'un Emirat islàmic a la regió. La inestabilitat que caracteritza la República inclou atacs insurgents diaris contra les forces de seguretat i el clergat oficialista. Al seu torn, en els darrers anys s'ha incrementat la lluita contrainsurgent per part de les autoritats russes.

Va augmentar la tensió política a la República, vinculada a la distribució de càrrecs polítics en el context multiètnic de Karatai-Txerkèssia. La violència insurgent es va mantenir també en nivells elevats, encara que sense un increment tan marcat com el de les repúbliques veïnes. **La mort a la capital al maig d'un dels possibles candidats a primer ministre, Frale Shebzukhov, va elevar el clima de tensió** i el president la va qualificar d'assassinat polític. Shebzukhov era un dels candidats per substituir el primer ministre, Vladimir Kasychev, després que aquest fos destituït per haver incomplert l'acord no escrit que el càrrec de primer ministre havia de recaure sobre un membre de la comunitat txerkessa, com a part del delicat equilibri de poders a la República multiètnica. Finalment, Muradin Kemov va ser nomenat per al càrrec. D'altra banda, les reclamacions de Txerkèssia es van deixar sentir a la República. Diversos sectors txerkessos van reclamar al juny la creació d'una regió autònoma txerkessa dins de Rússia i la seva escissió de la República de Karatai-Txerkèssia. A més, al març va ser assassinat un jove activista del moviment txerkès; no es van aclarir les causes de la seva mort. Un centenar d'activistes i familiars es van manifestar per reclamar a les autoritats una investigació completa sobre la seva mort.

A més de les tensions de caràcter ètnic, es van continuar registrant incidents violents vinculats a la insurgència islamista, amb diverses víctimes mortals i ferits, incloent un jutge federal, encara que de menor intensitat que les repúbliques veïnes. Les autoritats van dur a terme diverses operacions antiterroristes, que van comportar la detenció de diversos supòsits combatents. A més, dues esglésies ortodoxes i una església baptista van ser incendiades al novembre, en atacs condemnats pel clergat musulmà. Tot això en un clima de certa inestabilitat pels problemes de governabilitat que afecten tot el nord del Caucas. En aquest context, va destacar la signatura al desembre d'un memoràndum per combatre la violència, l'extremisme i els desacords ètnics i en favor de la construcció de pau. El text va tenir el suport de representants del clergat i líders de diversos moviments socials i polítics.

Rússia (Ossètia del Nord)	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Sistema, Identitat, Govern Interna
Actors:	Govern de la Federació de Rússia, Govern de la república d'Ossètia del Nord, grups armats d'oposició

Síntesi:

Des dels primers anys del segle XXI, Ossètia del Nord és escenari d'atacs periòdics contra representants de l'Administració i forces de seguretat per part de la insurgència armada d'ideologia islamista, agrupada en l'organització Kataib al-Khoul. Es tracta del més recent dels moviments armats del nord del Caucas, que van començar a proliferar després de la segona guerra txetxena i que defensen la creació d'un Emirat islàmic separat de Rússia. L'any 2004 va suposar un gir d'inflexió a Ossètia del Nord, per un assalt insurgent contra una escola a Beslan, que va finalitzar amb una controvertida operació especial russa de rescat dels ostatges i un balanç de més de 300 morts, la meitat menors. L'autoria de l'assalt encara es posa en dubte i algunes anàlisis l'atribueixen a combatents de repúbliques veïnes sota direcció txetxena. En tot cas, la insurgència osseta s'ha mantingut activa, amb atacs diaris. Al seu torn, els problemes socioeconòmics d'Ossètia del Nord, que inclouen la corrupció i els alts nivells d'atur, han contribuït a un clima de malestar social.

L'increment de la inestabilitat en gran part del nord del Caucas es va deixar sentir també a Ossètia del Nord, especialment a partir de la segona meitat de l'any, amb un augment de la violència insurgent. Va destacar per la seva gravetat **un atemptat suïcida a la capital osseta, Vladikavkaz, al setembre, en què un cotxe bomba va esclatar al costat d'un dels principals mercats de la ciutat, amb un balanç de 19 víctimes mortals i 158 ferits**. No hi va haver reivindicació immediata dels fets i posteriorment Dokku Umarov, el màxim líder de la insurgència islamista del nord del Caucas, en què s'inscriuen les diverses insurreccions locals, es va atribuir l'atac. Dies després, diversos centenars de perso-

nes es van concentrar davant la seu principal del Govern osseta per protestar contra les autoritats per no haver evitat l'atac i per demanar una reunió amb el president, Taimuraz Mamsurov. Després de l'atac, el Govern va anunciar que s'augmentaria la seguretat en zones properes als mercats i altres àrees concorregudes de la capital i que s'incrementarien els controls de vehicles a les carreteres que connecten Ossètia del Nord amb les repúbliques veïnes. Fonts pròximes al Govern van admetre que la situació a Ossètia del Nord s'estava complicant. Al seu torn, es van produir altres incidents menors durant l'any, que van provocar diverses desenes de víctimes mortals i ferits. D'altra banda, va continuar el clima de tensió social i política. Diverses desenes de persones es van manifestar al novembre en contra de la corrupció i per demanar solucions per a les persones desplaçades procedents d'Ossètia del Sud.

Orient Mitjà

a) Al Jalish

Iemen (AQPA)	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Sistema Interna internacionalitzada
Actors:	Govern, al-Qaida a la Península Aràbiga (AQPA), EUA, Aràbia Saudita

Síntesi:

Afectat per múltiples conflictes i desafiaments interns, el Govern iemenita enfronta una forta pressió internacional per combatre la presència d'al-Qaida al país, especialment després de la fusió de la branca saudita i iemenita de l'organització, que al començament de 2009 va donar origen a al-Qaida a la Península Aràbiga (AQPA). Si bé la presència d'al-Qaida al Iemen es registra des dels noranta –amb episodis d'alta repercussió com l'atac suïcida contra el vaixell de guerra nord-americà USS Cole el 2000–, en els darrers anys s'ha observat un augment de les seves accions, en paral·lel a l'assumpció d'un nou lideratge en el grup. El fallit atemptat contra un avió que es dirigia a Detroit el desembre de 2009 va centrar l'atenció mundial a AQPA i va motivar una ofensiva de Sanà contra el grup. Els enfrontaments han provocat desenes de víctimes mortals, mentre creix la preocupació internacional pel suport que podria obtenir AQPA de les tribus locals, la possibilitat que combatents de l'Afganistan i el Pakistan es traslladin al territori i per una eventual col·laboració entre AQPA i al-Shabab, el grup armat somali aliat d'al-Qaida.

Entre tots els conflictes que enfronta el Iemen,⁴³ el que involucra al-Qaida a la Península Aràbiga (AQPA) va acaparar més atenció internacional a causa de l'impacte als mitjans de comunicació de les seves accions, moltes de les quals van apuntar a objectius occidentals. En l'àmbit intern, **els enfrontaments entre membres d'AQPA i les Forces Armades iemenites es van intensificar i van causar prop d'un centenar de morts, a més de milers de desplaçats**.⁴⁴ L'any es va iniciar enmig

43. Vegeu el resum sobre el Iemen al capítol 1 (Conflictes armats) i sobre el Iemen (sud) en aquest capítol.

44. Vegeu el capítol 4 (Crisis humanitàries).

d'una gran commoció pel fallit atemptat contra un avió que es dirigia a Detroit el dia de Nadal de 2009, protagonitzat per un jove nigerià entrenat per AQPA. L'incident va motivar el tancament temporal de diverses ambaixades occidentals al Iemen i la celebració d'una conferència internacional a Londres amb la intenció d'afavorir l'estabilitat del país àrab, a través d'ajuda econòmica, reformes polítiques i assistència en temes de seguretat. Al llarg de l'any, AQPA va realitzar altres accions d'alta repercussió internacional, com l'intent d'assassinat de l'ambaixador del Regne Unit al Iemen per mitjà d'un atac suïcida, a l'abril, i l'enviament de dos paquets bomba a sinagogues de Chicago, a l'octubre. Els paquets van ser detectats i desactivats a Londres i Dubai, però van crear un estat d'alarma que va derivar en un increment de les mesures de seguretat i en la suspensió de molts vols procedents del Iemen, responent a l'estratègia d'AQPA de realitzar operacions menys costoses però de gran impacte a Occident.

AQPA també va emprendre accions espectaculars contra les forces locals, com l'assalt a la caserna d'intel·ligència iemenita a Aden, al juny, amb un balanç de deu funcionaris morts i diversos milicians alliberats. Al llarg de l'any, el Govern va llançar diverses ofensives contra AQPA. Durant el primer trimestre els enfrontaments van causar la mort a una trentena de milicians i almenys dos soldats, però la tensió es va intensificar especialment a partir de mitjan any, amb dues grans operacions. A l'agost, després de denunciar la mort d'11 soldats en una emboscada d'al-Qaida, l'Exèrcit es va enfrontar a milicians a la ciutat de Loder, a la província d'Abyan, amb un saldo de 35 morts i milers de civils desplaçats, que van ser evacuats de la localitat encara que després van tornar a casa seva. Un mes després, els xocs es van concentrar a Huta, a la província de Shabwa, on, segons les autoritats, hi havia milicians refugiats. En aquest cas, la violència va provocar set morts i el desplaçament forçat d'unes 15.000 persones durant unes setmanes. En aquest escenari, **alguns analistes van advertir que en alguns casos el Govern estava emmascarant polítiques de repressió a grups d'oposició i secessionistes del sud sense vincles reals amb al-Qaida.** Durant l'any el paper dels Estats Units al Iemen també va ser un tema clau. El Govern va intentar marcar límits a la col·laboració nord-americana –clergues iemenites van advertir que cridarien a una gihad en el cas que els Estats Units intervinguessin al país– però al setembre el ministre d'Exteriors va reconèixer que Washington havia llançat alguns atacs contra al-Qaida al Iemen. Les filtracions de Wikileaks van confirmar aquest fet i van revelar que el Govern va autoritzar que els Estats Units actuessin al seu territori mitjançant operacions amb avions no tripulats que van ser emmascarades com a accions de les forces iemenites. Segons informes de premsa, els Estats Units van elevar la percepció d'amenaça d'AQPA, de manera que tindrien la intenció d'incrementar la seva presència al Iemen i augmentar l'ajuda

militar dels 150 milions de dòlars del 2010 a 250 milions el 2011. Amnistia Internacional va denunciar al juny l'ús de míssils i bombes de dispersió dels Estats Units en un atac que a final de 2009 va causar la mort a 30 milicians i 40 civils. A final d'any, una presumpta ofensiva d'AQPA contra milicians al-houthistes al nord va elevar l'alerta sobre una espiral de violència sectària al país, marcat per la interconnexió de diversos conflictes.⁴⁵

Iemen (sud)	
Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Autogovern, Recursos Interna
Actors:	Govern, grups de oposició autonomistes i secessionistes del sud

Síntesi:

El Iemen, l'única república de la península Aràbiga, és resultat del procés d'unificació el 1990 de la República Àrab del Iemen (RAI), al nord, i la República Democràtica Popular del Iemen (RDPI), al sud. Des de llavors, la balança de poder s'ha inclinat cap al nord i el president Ali Abdallah al-Salih (mandatari de l'ex-RAI des del 1978) ha governat sense alternança. El fràgil equilibri polític definit després de la instauració del nou Estat va derivar en l'esclat d'una guerra civil el 1994, que també va culminar amb la victòria de les forces septentrionals. Les tensions persisteixen i en els últims anys s'han intensificat les manifestacions que denuncien una discriminació envers el sud, en especial referent al control dels recursos, així com els enfrontaments amb les forces de seguretat, amb un resultat de desenes de morts. El moviment de contestació del sud no està articulat en una sola organització i aplega grups amb agendes variades, entre els quals hi ha sectors secessionistes que van reprendre l'activitat l'any 2006. Tant l'oposició com diverses organitzacions internacionals han denunciat abusos dels drets humans per part del Govern en la seva lluita contra el moviment secessionista.

AQPA va realitzar accions d'alta repercussió internacional, com l'intent d'assassinat de l'ambaixador del Regne Unit al Iemen i l'enviament de dos paquets bomba a sinagogues de Chicago

La tensió entre el Govern i grups separatistes al sud del Iemen va persistir durant tot l'any, amb periòdiques i massives mobilitzacions de protesta i episodis de violència que van causar la mort de més de cinquanta persones durant l'últim any. Segons dades de l'oposició, uns 150 activistes haurien perdut la vida des de la reactivació del moviment secessionista el 2006. **Les morts es van produir en un marc de repressió a les manifestacions, enfrontaments directes entre activistes i membres de les forces de seguretat i a causa d'un creixent nombre d'atacs contra funcionaris governamentals, militars i policies.** Analistes i observadors havien advertit del risc que el moviment separatista comencés a utilitzar la violència com un mètode per cridar l'atenció sobre les seves demandes i sobre les accions del Govern a la regió. Amb motiu del 20è. aniversari de la unificació del Iemen del nord i del

45. Vegeu el resum sobre el Iemen al capítol 1 (Conflictes armats).

sud, el president iemenita, Ali Abdullah Saleh, va anunciar l'excrceració de 300 presoners, entre aquests insurgents al-houthistes⁴⁶ i membres del moviment separatista. Encara que el gest va ser valorat per grups de l'oposició, es va denunciar que les detencions continuaven. De fet, moltes de les manifestacions celebrades exigien l'excrceració de membres de sectors secessionistes o recordaven a activistes morts en protestes, com els dos morts en l'anomenat «dia de la fúria» al juliol, que commemorava el control del port d'Aden per part de tropes del nord durant la guerra civil de 1994. L'assassinat a trets d'un líder de l'oposició que havia tornat després de més de 30 anys a l'exili per participar al comitè de diàleg nacional impulsat pel Govern va afectar la posada en marxa d'aquesta iniciativa, considerada per sectors de l'oposició com una resposta a les pressions internacionals perquè el Iemen afronti els seus problemes interns i es concentri en la lluita contra al-Qaida a la Península Aràbiga (AQPA).⁴⁷

Paral·lelament, governadors de la zona sud van mantenir reunions per avaluar l'acció dels comitès creats pel Govern per sufocar les protestes ja que, segons algunes denúncies, haurien assassinat persones de la regió. En aquest context, dos expresidents van alertar que el Govern estava recorrent a una violència excessiva davant les protestes del sud. Amnistia Internacional es va pronunciar en el mateix sentit, advertint que les autoritats iemenites estaven incorrent en pràctiques que atempten contra els drets humans sota l'argument de la seguretat, tant en el seu conflicte amb els al-houthistes al nord, com en la seva lluita contra al-Qaida i les seves polítiques contra els secessionistes del sud.⁴⁸ Dirigents del sud van descartar les acusacions sobre una possible infiltració d'AQPA en el moviment secessionista.

Iran	
Intensitat:	2
Evolució:	↓
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	Govern, oposició política, religiosa i social

Síntesi:

Des de la seva arribada al poder el 2005, la presidència de Mahmud Ahmadinejad ha estat objecte de contestació interna per part de nombrosos sectors. Tant les seves formes en política exterior (amb una desafiadora defensa del dret de disposar de capacitat nuclear) com el resultat de les seves polítiques en l'àmbit interior (fracàs en la millora de la situació econòmica del país, enmig d'acusacions de favoritisme polític) han generat una creixent oposició en el si del país. La polarització existent des de fa dècades entre sectors conservadors i reformistes ha enfrontat en els últims anys Ahmadinejad amb diverses figures polítiques rellevades del poder el 2005. Així mateix, la influència de les autoritats religioses i dels cossos

armats, principalment els Guardians de la Revolució, han tingut un paper important en el futur de l'Iran, país amb molts recursos energètics i una posició geoestratègica clau.

Les manifestacions públiques de rebuig al règim de Mahmud Ahmadinejad es van reduir respecte a l'any anterior, en el marc d'una **sostinguda campanya de control i persecució als opositors per part del Govern**. Les autoritats van reforçar els dispositius de vigilància en els períodes previs a dates clau per por que fossin aprofitades per la població per convocar multitudinàries protestes com les de l'any anterior. En el primer trimestre, les alertes es van encendre a mesura que s'apropava l'aniversari de la revolució islàmica, fet que es va traduir en detencions de dirigents estudiantils, periodistes i membres de l'oposició, a més del bloqueig d'Internet i restriccions a la premsa estrangera. Mesures similars es van adoptar al juny, en vigílies del primer aniversari de la polèmica reelecció d'Ahmadinejad, amb un ampli desplegament de seguretat. En aquest escenari, dirigents reformistes que havien cridat a protestar contra el Govern van desconvocar les manifestacions per evitar nous episodis de violència i una espiral repressiva com la que el 2009 va acabar amb més d'una trentena de morts. **Destacats representants de l'oposició també van ser objecte d'assetjament durant el 2010:** l'ex candidat a la presidència, Mehdi Karoubi, va ser agredit al seu domicili per milicians islamistes pro-governamentals; Hossein Mousavi va patir el tancament de les seves oficines i l'expresident Akbar Hashemi Rafsanjani va enfrontar la detenció de diversos membres de la seva família i l'ordre d'arrest contra el seu fill. Així mateix, els mitjans de comunicació locals van rebre instruccions de no donar cobertura als líders de l'oposició.

La persistència de la tensió interna també es va evidenciar en la il·legalització dels dos principals partits de l'oposició, el Front Islàmic per la Participació a l'Iran i els mujahidins de l'Organització Revolucionària Islàmica. Ambdues col·lectivitats promovien el canvi polític al país i els seus dirigents van ser sentenciats a penes de presó per assemblea il·legal, conspiració contra la seguretat nacional i propagació de falsedats contra l'Estat. A principi de 2010, les autoritats iranianes també van informar de l'execució de dos condemnats a mort per la seva implicació en les manifestacions contra el Govern i reconèixer que almenys tres detinguts van morir a causa de tortures després de ser arrestats en les protestes de l'any anterior. Durant el segon semestre es va produir un episodi confús quan hi va haver una explosió al pas de la comitiva d'Ahmadinejad a la ciutat de Hamedan, a l'oest del país. Les informacions sobre l'incident van encoratjar les especulacions sobre un fallit intent d'atemptat contra el mandatari que va ser desmentit pels mitjans de comunicació oficials. Cap a final d'any, amb la major part de l'atenció internacional centrada en el programa nuclear iranià,⁴⁹ en l'àmbit in-

46. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

47. Vegeu el resum sobre el Iemen (AQPA) en aquest capítol.

48. Amnistia Internacional. *Yemen: Cracking Down Under Pressure*. Londres: AI, agost 2010. <<http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE31/010/2010/en>>.

49. Vegeu el resum sobre l'Iran-EUA, Israel en aquest capítol.

tern cal destacar els esforços de l'aiatol·là Ali Khomeini per persuadir els clergues de Qom per frenar les seves crítiques al règim i noves protestes contra el Govern per part de joves amb motiu de la celebració del dia de l'estudiant, el 7 de desembre, que es van saldar amb una desena de detinguts.

Iran (nord-oest)	
Intensitat:	3
Evolució:	↑
Tipologia:	Identitat, Autogovern Interna internacionalitzada
Actors:	Govern, Partit per la Vida Lliure en Kurdistan (PJAK), Komala, Partit Democràtic Kurd de Iran (KDPI)

Síntesi:

Malgrat la naturalesa heterogènia i multiètnica de l'Iran, les minories que hi habiten, entre les quals hi ha els kurds, han estat sotmeses a dècades de polítiques centralistes i d'homogeneïtzació i han denunciat discriminació per part de les autoritats de la República Islàmica. En aquest context, diferents grups polítics i armats d'origen kurd s'han enfrontat a Teheran en un intent per obtenir més autonomia per a la població kurda, que es concentra a les províncies del nord-oest del país. Grups com el Partit Democràtic Kurd (KDPI) i Komala han protagonitzat aquesta lluita des de la dècada dels setanta, encara que en els últims anys ha estat el Partit per la Vida Lliure al Kurdistan (PJAK) qui ha guanyat més visibilitat pels seus continus enfrontaments amb les forces iranianes, en particular amb membres de la Guàrdia Revolucionària.

La tensió entre el Govern iranià i grups kurds al nord-oest del país va registrar un increment en els nivells de violència i una creixent internacionalització. Al llarg de l'any es van produir incidents que van provocar la mort de desenes de persones. Els xocs van enfrontar principalment les forces de seguretat iranianes amb membres del PJAK, encara que el grup Komala també va participar en alguns episodis durant el primer trimestre. A més dels fets de violència a la zona nord-occidental de l'Iran, durant l'últim any un dels aspectes més rellevants en la dinàmica d'aquest conflicte va ser l'ampliació de l'escenari d'enfrontaments, ja que alguns dels episodis més cruents es van registrar en territori iraquí. Al juny, soldats iranianes es van endinsar entre dos i tres quilòmetres al país veí, a la zona muntanyosa de Qandil, on van provocar un nombre indeterminat de baixes entre combatents kurds, als quals acusaven de causar diversos morts en un atac amb bomba. Prèviament, al maig, tropes iranianes s'havien enfrontat a guàrdies fronterers iraquians, als quals van confondre amb milicians del PJAK, en un incident que no va causar víctimes mortals. Al setembre, un atemptat durant una desfilada militar a la localitat iraniana de Mahabad –capital de l'efímera República Kurda proclamada a la dècada dels quaranta– va causar la mort d'11 dones i un nen, fet que va provocar una dura resposta de les forces iranianes. **Encara que el PJAK va negar l'autoria de l'atac, membres de la Guàrdia Revolucionària van traspasar la frontera amb l'Iraq i van matar 30 presumptes militants kurds.** A més d'aquests fets, i segons denúncies del PKK i del PJAK, Teheran va bombardejar en diverses ocasions grups kurds al nord de l'Iraq. La mort d'alguns civils en

aquests incidents, el desplaçament forçat de persones, fruit de la violència i la instal·lació de llocs de control iranianes en territori iraquí, van motivar les protestes de Bagdad i del govern de la regió autònoma kurda de l'Iraq, que van condemnar els atacs i exigir a Teheran el respecte a la seva sobirania, encara que també van cridar als combatents kurds a aturar les incursions a l'Iran i Turquia des del seu territori. A més dels morts en enfrontaments i atacs, el Govern iranià va anunciar al maig l'execució de cinc activistes prokurds acusats de formar part de grups armats d'oposició i de participar en atacs amb bomba, mesura que va motivar manifestacions de protesta a la regió nord-occidental del país.

Iran (Sistan Balutxistan)	
Intensitat:	3
Evolució:	=
Tipologia:	Identitat, Autogovern Interna
Actors:	Govern, Guàrdia Revolucionària (Pasdaran), Jundollah (Soldats de Déu / Moviment de Resistència del Poble)

Síntesi:

Des de 2005 el grup Jundollah (Soldats de Déu) porta a terme una campanya insurgent a la província sud-oriental de Sistan Balutxistan, una regió de majoria sunnita en contrast amb la resta del país, on predomina la branca xiïta de l'islam. L'organització, que també s'autodenomina Moviment de Resistència del Poble, va ser creada el 2002 i denuncia una persecució sectària per part de Teheran. Assegura que el seu objectiu és la defensa dels drets, la cultura i la religió dels balutxis, però nega tenir una agenda separatista i vincles amb l'exterior. El Govern iranià, mentre, acusa Jundollah de tenir connexions amb els Estats Units, el Regne Unit, Pakistan, Aràbia Saudita i amb la xarxa al-Qaida. Sistan Balutxistan és una província limítrof amb l'Afganistan i el Pakistan –la població balutxi viu a banda i banda de la frontera– i és una zona amb alts índexs de pobresa, marcada pel contraban i les rutes de tràfic de drogues. Davant la possibilitat de desestabilització d'aquesta zona, Teheran ha reforçat els seus dispositius de control i ha condemnat a mort militants de Jundollah. Les accions del grup insurgent inclouen segrests, atacs i atemptats suïcides i algunes d'aquestes accions han tingut com a objectiu agents de la Guàrdia Revolucionària iraniana (Pasdaran).

L'any 2010 es va iniciar amb la **detenció i execució del líder de Jundollah, Abdolmalek Rigi**, i els mesos posteriors van estar marcats per actes de represàlia d'aquest grup armat que van tenir una gran repercussió en els mitjans de comunicació. Les autoritats iranianes van capturar al febrer el líder del grup insurgent sunnita que opera a la província de Balutxistan. La detenció de Rigi s'hauria produït durant un vol que es dirigia dels Emirats Àrabs Units a Kirguizistan i va ser usada per l'Iran per denunciar els presumptes vincles de Jundollah amb els serveis secrets dels Estats Units, el Regne Unit i el Pakistan. Com a prova d'aquesta suposada col·laboració, la televisió oficial iraniana va difondre declaracions de Rigi en què assegurava que Washington havia promès equips militars per al seu grup, ajuda per alliberar els seus presoners i una base a l'Afganistan. Aquesta hauria estat la raó del seu viatge a Kirguizistan, ja que hi pretenia entrevistar-se amb un alt funcio-

nari en una base militar nord-americana. No obstant això, segons informacions aparegudes a la premsa àrab, Rigi hauria estat detingut en un hospital pakistanès i posteriorment extraditat. En menys de quatre mesos, a final de juny, el líder de Jundollah va ser executat a la presó d'Evin sota càrrecs d'assassinat, accions armades contra la República Islàmica i segrestos. En la sentència contra Rigi es va denunciar que el grup armat balutxi havia assassinat 154 persones des de 2003, entre membres de les forces de seguretat i civils, i que havia ferit més de 300 persones.

Com a resposta, Jundollah va emetre un comunicat en què va assegurar que continuaria amb la seva lluita contra les autoritats de Teheran i a mitjan juliol reivindicar un doble atemptat suïcida en una mesquita xiïta a Zahedan, capital de la província de Balutxistan. L'atac va matar 27 persones, entre elles diversos membres de la Guàrdia Revolucionària, ja que al recinte se celebrava una festivitat religiosa i el dia dels Pasdaran. **A mitjan desembre, una acció encara més cruenta va provocar la mort de 41 persones en una mesquita a la ciutat portuària de Chababar.**

L'atemptat suïcida es va produir durant la celebració de l'Ashura, una de les principals festivitats xiïtes. Després de l'atac, Teheran va executar 11 presumptes membres de Jundollah acusats de participar en aquesta ofensiva. A més de constituir actes de venjança per la mort del seu líder, diversos analistes van destacar que les accions de Jundollah pretenien enviar un missatge de supervivència del grup, que durant el segon semestre també es va veure involucrat en diverses accions de segrest. Entre els ostatges de Jundollah hi havia un funcionari del programa nuclear iranià, de manera que el grup va amenaçar de fer públics alguns secrets del pla atòmic iranià si Teheran no accedia a alliberar més de 200 membres de l'organització que romanen a la presó. Cap a final d'any, al novembre, els Estats Units van decidir incorporar oficialment Jundollah a la seva llista de grups terroristes, sota l'argument que el grup estava involucrat en atacs amb víctimes civils i funcionaris governamentals i que recorria a tàctiques com atemptats suïcides, segrestos i assassinats selectius. L'Iran va valorar la inclusió de Jundollah al llistat, però va insistir a acusar els Estats Units de donar suport a aquest grup amb el propòsit de desestabilitzar el règim iranià.

Després de l'execució del seu líder, Jundollah va dur a terme una sèrie d'atacs suïcides a l'Iran que van ser interpretats com a actes de venjança i com un missatge de supervivència del grup armat

cions entre els Estats Units, Israel i l'Iran han estat tenses i Washington ha acusat Teheran de donar suport a grups armats de la regió, com el libanès Hezbollah. En aquest context, el programa nuclear iranià ha estat objecte de preocupació i la pressió internacional sobre el país asiàtic s'ha intensificat en el marc de la política iniciada després de l'11-S pel Govern de George W. Bush, que el 2002 va declarar l'Iran Estat enemic pels seus presumptes vincles amb el terrorisme. La victòria de l'ultraconservador Mahmud Ahmadinejad en les eleccions presidencials de l'agost del 2005 ha accentuat la retòrica nacionalista iraniana que afirma el dret a desenvolupar un programa nuclear amb finalitats pacífiques, mentre sectors de la comunitat internacional expressen temor davant de la imminent capacitat per fabricar una bomba atòmica per part d'un règim considerat hostil als interessos occidentals a la regió.

El programa nuclear iranià es va mantenir en el focus de l'atenció internacional durant tot l'any i va motivar l'aprovació d'una nova ronda de sancions per part del

Consell de Seguretat de l'ONU contra la República Islàmica. Teheran va persistir en el seu rebuig a la proposta que l'urani enriquit per l'Iran fos convertit en combustible a França i Rússia, i va insistir en la seva intenció de continuar el procés fins aconseguir urani enriquit al 20%. Al maig, en un intent per desbloquejar la crisi, el Brasil i Turquia van arribar a un acord amb el Govern de Mahmud Ahmadinejad per intercanviar combustible nuclear en territoris turcs, però la iniciativa no va comptar amb el suport internacional. Els Estats Units i altres països occidentals van expressar el seu escepticisme davant d'aquesta fórmula i van reiterar la seva inquietud per les finalitats del programa atòmic iranià. L'Agència Internacional d'Energia Atòmica (AIEA), que en els seus últims informes ha estat molt més crítica amb l'Iran, havia denunciat durant el primer trimestre que els seus inspectors tenien evidències sobre activitats que revelaven l'interès de l'Iran per aconseguir una bomba i va concloure, al maig, que no podia confirmar les intencions pacífiques del programa nuclear iranià.

En aquest context i amb el decidit impuls dels Estats Units, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar al juny una nova ronda de sancions –la quarta– contra l'Iran, amb el suport de la Xina i Rússia, que en el passat s'havien mostrat reticents a castigar la República Islàmica a causa dels seus interessos i vincles estratègics i comercials. Brasil i Turquia –membres no permanents del Consell de Seguretat–, van votar en contra de la iniciativa, mentre que els Estats Units i la UE van aprovar els seus propis paquets de mesures de càstig per reforçar l'embargament i incloure el sector energètic, que va quedar exclòs de les sancions de l'ONU. La decisió del Consell de Seguretat va suposar una intensificació de l'embargament ja existent en matèria d'armes, a més de restriccions industrials, controls a les operacions bancàries, a l'acció de les companyies iranianes i a persones vinculades al règim. Progressivament,

Iran – EUA, Israel⁵⁰

Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Sistema Internacional
Actors:	Iran, EUA, Israel
Síntesi:	

Des de la revolució islàmica de l'any 1979, que va enderrocar el règim aliat dels EUA del xa Muhammad Reza Pahlevi i va proclamar l'aiatol·là Khomeini líder suprem del país, les rela-

50. Aquesta tensió internacional afecta altres països, els quals estan involucrats amb diferents graus d'implicació.

l'impacte de les sancions es va evidenciar en la suspensió de projectes i la retirada del país d'una vintena de grans companyies estrangeres. L'Iran va reaccionar a la mesura reiterant la seva intenció de continuar amb el procés d'enriquiment d'urani –declarat com a «innegociable» pel Parlament iranià a l'octubre– i vetant l'entrada a inspectors de l'AIEA. Des de mitjan any tant l'Iran com el G5 +1⁵¹ van expressar la seva voluntat de tornar a les negociacions. A principi de desembre, el diàleg es va concretar en una reunió a Ginebra, en els primers contactes d'alt nivell des d'octubre de 2009. Encara que la trobada no va suposar avenços substancials, va derivar en el compromís d'una nova cita el gener de 2011 a Istanbul. Durant l'últim trimestre de 2010, informacions de premsa van destacar les acusacions de l'Iran a Israel i Occident per l'assassinat d'un científic nuclear i les proves de míssils realitzades per Teheran per preparar-se davant d'un eventual atac a les seves instal·lacions atòmiques, arran dels rumors sobre un possible atac israelià.

b) Mashreq

Egipte	
Intensitat:	2
Evolució:	↑
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	Govern, oposició política i social (Germans Musulmans, Aliança Nacional pel Canvi)

Síntesi:

Des de l'assassinat del president Anwar al-Sadat el 1981, després d'haver signat un acord de pau amb Israel pel qual Egipte recuperava el Sinaí, el país ha estat sota l'estat d'emergència. El successor de Sadat, Hosni Mubàrak, dirigeix el país des d'aleshores, fent front a una oposició política i social que reclama més llibertats i drets. En aquest context, els partits religiosos van ser prohibits, i per tant el principal moviment d'oposició, els Germans Musulmans (GM), no està permès, encara que la seva activitat és tolerada. Al llarg d'aquests anys s'ha denunciat l'existència de frau en les eleccions i el clima de falta de llibertats en què se celebren els comicis.

A mesura que s'apropaven les eleccions parlamentàries de novembre a Egipte, la tensió política va augmentar al país, en un any marcat per la posada en marxa d'un nou moviment opositor i per les especulacions entorn de la successió del president Hosni Mubàrak, després de gairebé 30 anys en el poder. El retorn al país al febrer de l'exdirector de l'Agència Internacional d'Energia Atòmica (AIEA) i Premi Nobel de la Pau, Mohamed el-Baredei, va suposar el llançament d'una nova plataforma opositora, batejada com Aliança Nacional pel Canvi (ANC). El-Baredei va mostrar la seva disposició a presentar-se a les eleccions presidencials de 2011, sempre que es realit-

zessin una sèrie de reformes a la Constitució que, entre altres coses, garantissin la imparcialitat de les eleccions i permetessin la presentació de candidatures independents. El protagonisme d'El-Baredei com a figura de l'oposició va coincidir amb un augment dels rumors sobre la successió de Mubàrak, que al març es va sotmetre a una operació a Alemanya que el va obligar a cedir temporalment el poder al seu primer ministre. Després de tornar al país, el mandatari no va aclarir els dubtes sobre la seva intenció de presentar-se als comicis de 2011, que enfrontaria amb 83 anys, encara que es preveia que un possible candidat per succeir-lo seria el seu fill Gamal. Filtracions de Wikileaks van confirmar que els militars egipcis no serien molt partidaris d'aquesta dinàmica de successió.

En aquest context, l'ANC va impulsar una campanya de recollida d'un milió de signatures per modificar la Constitució i, entre altres mesures, derogar la llei d'emergència que regeix al país des de 1981 i que va ser renovada per dos anys al maig, motivant crítiques de l'oposició i de grups de drets humans. Els Germans Musulmans (GM) –l'agrupació islamista que constitueix la principal força d'oposició al país– va donar suport a aquesta iniciativa, però van decidir presentar-se als comicis de novembre, malgrat les crides d'ANC i altres grups a boicotejar les eleccions fins que no es complissin les garanties que no es produiria un frau. Durant l'any, tant GM com ANC denunciaren detencions dels seus seguidors i repressió durant les manifestacions, que van augmentar amb la proximitat de les eleccions. **A l'octubre, GM va alertar de l'arrest de 1.200 dels seus seguidors, inclosos diversos candidats al Parlament,** i va anunciar que només 75 dels seus 132 candidats havien estat admesos pel registre electoral. Paral·lelament, la premsa va advertir que havien augmentat les restriccions a la seva tasca. La primera volta dels comicis es va celebrar enmig de denúncies d'irregularitats i d'episodis d'intimidació i violència, i va derivar en la retirada dels principals partits d'oposició de la segona volta. GM va passar de tenir el 20% dels escons a no tenir-ne cap, mentre que l'oficialista Partit Nacional Democràtic va passar a controlar el 83% del Parlament, en unes eleccions considerades com les més fraudulentes en la història recent d'Egipte i criticades per ONG, la UE i els Estats Units. Segons Amnistia Internacional, vuit persones podrien haver mort en actes de violència vinculats a les eleccions. Durant l'any també es van produir incidents que van involucrar la comunitat copta d'Egipte, enmig d'una creixent sensació de discriminació d'aquesta minoria cristiana. Al gener, un grup d'homes armats va assassinar sis persones a la sortida d'una església, mentre que a final d'any els xocs entre membres de la comunitat copta i la Policia per la paràlització de la construcció d'una església van deixar dos morts i un centenar de ferits. L'incident més greu es va produir el dia de cap d'any, quan un atemptat en una església copta d'Alexandria matar 21 persones; tanmateix, l'acció es va atribuir a atacants estrangers.

La tensió política a Egipte es va intensificar a mesura que s'apropaven les eleccions parlamentàries de novembre, que es van celebrar enmig de denúncies de frau

51. El G5 +1 és el nom del grup integrat pels cinc països membres permanents del Consell de Seguretat de l'ONU –Xina, Estats Units, França, Regne Unit i Rússia– més Alemanya, que han negociat en el passat amb l'Iran pel seu programa nuclear.

Líban – Israel – Síria	
Intensitat:	2
Evolució:	=
Tipologia:	Sistema, Recursos, Territori Internacional
Actors:	Israel, Síria, grup libanès Hezbollah i la seva facció armada (Resistència Islàmica)

Síntesi:

La tensió té com a teló de fons el conflicte israelià-palestí i les seves conseqüències a la regió. D'una banda, la presència de milers de refugiats palestins que es van establir al Líban a partir de 1948, juntament amb la direcció de l'OLP el 1979, va propiciar continus atacs per part d'Israel al sud del país fins ocupar-lo el 1982. El naixement del grup armat xiïta Hezbollah a principi dels vuitanta al Líban, amb una agenda de resistència contra Israel i d'alliberament de Palestina, va originar enfrontaments periòdics fins a la culminació de l'ofensiva israeliana a gran escala de juliol de 2006. D'altra banda, la guerra de 1967 va significar l'ocupació israeliana dels alts del Golan sirians que, juntament amb el suport de Síria a Hezbollah, explica la tensió entre Israel i Síria.

Com l'any anterior, la tensió entre les parts en conflicte es va caracteritzar fonamentalment per una retòrica agressiva, encara que **durant l'estiu de 2010 l'hostilitat es va concretar en un breu enfrontament entre les forces de seguretat israelianes i libaneses, que es va considerar l'incident més greu a la zona des de la guerra del 2006.** L'intercanvi d'amenaques i els senyals de desconfiança van ser la tònica durant el primer semestre. Representants del Govern israelià van advertir de l'alta probabilitat d'un nou conflicte armat a la zona, el Líban va denunciar l'escalada verbal i Síria va anunciar que s'alinearà amb Beirut en cas d'atac. Un simulacre de gran escala realitzat per Israel al maig –que va incloure maniobres per preparar la població davant d'un atac massiu procedent de Síria, el Líban i Gaza– va motivar un estat d'alerta regional i va portar Hezbollah a mobilitzar milers dels seus efectius. L'ambient es va enrarir encara més a causa de l'incident de la flotilla humanitària que viatjava a Gaza⁵² i per la decisió dels Estats Units de donar suport a les denúncies d'Israel respecte al fet que l'Iran i Síria estaven ajudant Hezbollah a incrementar la seva capacitat militar. El tema de la frontera marítima entre el Líban i Israel també va guanyar rellevància en la disputa entre els dos països després del recent descobriment de reserves de gas en aquesta zona del Mediterrani. En aquest context, a principi d'agost es va produir l'enfrontament entre les Forces Armades del Líban i Israel a la zona fronterera entre els dos països, que va involucrar foc d'artilleria, tancs i helicòpters i que va causar quatre morts. Tot i que l'incident va ser limitat i va derivar aviat en un compromís

de les parts per a la fi d'hostilitats,⁵³ es van encendre les alarmes internacionals i regionals, van motivar el Líban a realitzar consultes amb Síria, Turquia i la Lliga Àrab, i van portar la milícia de Hezbollah a posar les seves forces a disposició de les autoritats libaneses per a una eventual acció armada.

L'enfrontament va posar en qüestió una recent avaluació del secretari general de l'ONU, en la qual valorava que durant els últims quatre anys s'havia viscut l'època més estable a la zona des dels anys seixanta i, per contra, va donar suport a les conclusions d'un informe de l'ICG respecte al potencial d'inestabilitat a la regió.⁵⁴

Després del xoc fronterer, el Líban va anunciar un pla de reforç per modernitzar les seves forces militars. Arran de la decisió del Congrés dels Estats Units de bloquejar un milionari paquet d'ajuda militar a Beirut, sota l'argument que l'Exèrcit podia tenir vincles amb Hezbollah, el Govern libanès va decidir obrir una campanya de donacions i l'Iran es va oferir a lliurar assistència. La influència de Teheran en aquesta tensió regional es va evidenciar durant la visita al Líban del president iranià, Mahmud Ahmadinejad, que va incloure un viatge per la zona fronterera amb Israel i va despertar gran inquietud a aquest últim país i als Estats Units. Respecte a la situació al sud del Líban, cal destacar que es van produir alguns enfrontaments entre membres de la missió de l'ONU a la zona (UNIFIL) i població civil, i que al novembre Israel va decidir retirar les seves tropes de la meitat nord del poble libanès de Ghajar, completant així la seva retirada del Líban.

Líban	
Intensitat:	1
Evolució:	=
Tipologia:	Govern Interna internacionalitzada
Actors:	Coalició 14 de març (liderada pel Moviment Futur de Saad Hariri), Hezbollah, Amal, Moviment Patriòtic Lliure, milícies

Síntesi:

L'assassinat de l'exprimer ministre libanès, Rafiq Hariri, el febrer de 2005 va desencadenar l'anomenada «Revolució del Cedre» que, després de manifestacions massives, va forçar la retirada de les Forces Armades sirianes – presents al país des de feia tres dècades – exigida en la resolució 1559 del Consell de Seguretat, impulsada pels Estats Units i França el setembre de 2004. La immediata polarització entre, d'una banda, opositors a la influència de Síria (encapçalats pel fill de Hariri, que culpaven el regim sirià de l'assassinat) i, de l'altra, sectors més vinculats a Síria com Hezbollah, va originar una crisi política, social i institucional marcada per divisions confessionals.

52. Vegeu el resum sobre Israel-Palestina al capítol 1 (Conflictes armats).

53. Els fets van començar quan tropes israelianes van intentar podar uns arbres al voltant de l'anomenada Línia Blava que separa els dos països. Ambdues parts s'acusen mútuament d'haver iniciat l'enfrontament, però una investigació posterior de Nacions Unides va concloure que les forces de seguretat israelianes no havien traspasat la frontera.

54. L'ICG va advertir al seu informe, publicat un dia abans de l'incident, sobre el potencial explosiu a la regió, i assenyalava que qualsevol incident podia ser malinterpretat i conduir a una escalada de violència. Així mateix, es va destacar que si les parts no s'han involucrat en un nou conflicte a la zona és perquè són conscients que tindria conseqüències devastadores. International Crisis Group. *Drums of War: Israel and the Axis of Resistance*. Middle East Report N° 97, Beirut/Jerusalem/ Damasc/ Washington DC/Brusel·les: ICG, 2 d'agost de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/middle-east-north-africa/iraq-syria-lebanon/lebanon/097-drums-of-war-israel-and-the-axis-of-resistance.aspx>>.

L'any es va iniciar amb una relativa calma després de la formació d'un Govern d'unitat nacional a final de 2009, després de diversos mesos d'incertesa política. No obstant això, **la tensió interna es va incrementar al llarg de l'any al voltant de les tasques del Tribunal Internacional que investiga la mort de l'exprimer ministre Rafiq Hariri, encara que la disputa es va mantenir en l'àmbit polític, sense que es produïssin fets de violència significatius.** Durant el primer semestre el debat local es va centrar en el diàleg nacional per definir una estratègia de defensa, en les crides a la secularització de la política i en les expectatives respecte a una nova relació amb Síria, després que, al febrer, el primer ministre Saad Hariri fes una crida per iniciar una nova era en les relacions entre ambdós països en el cinquè aniversari de la mort del seu pare, de la qual havia acusat Damasc. Pel que fa a aquest tema, al setembre Hariri va anar més enllà i va reconèixer en una entrevista que havia estat un error culpar Síria.⁵⁵ A partir de mitjan any, el panorama polític intern es va enterbolir per les informacions de la premsa que indicaven que el tribunal especial per al Líban podia involucrar membres de Hezbol·là en el crim de Hariri. El grup xiïta va intentar desacreditar la investigació del Tribunal, i la va qualificar d'instància polititzada, es va oposar al seu finançament i va pressionar el Govern –del qual forma part– perquè s'allunyés del Tribunal. Al juliol, el líder de Hezbol·là, el xeic Hassan Nasrallah, va acusar Israel d'estar darrere de l'assassinat de Hariri amb la intenció d'exploitar la rivalitat de les faccions internes al Líban i va presentar evidències al Tribunal, que es van considerar insuficients.⁵⁶

La preocupació per l'increment de la tensió va motivar una visita inèdita al país del president sirí, Bashar al-Assad, i del rei saudita, Abdul·là bin Abdelaziz, en un intent per calmar els ànims i involucrar-se en la solució de la crisi, prova de la inquietud regional davant una possible desestabilització del Líban. A final d'agost, les alarmes per un eventual esclat de violència sectària, com el que va afectar el país el 2008, es van encendre a causa d'un enfrontament entre faccions sunnites i xiïtes rivals que va deixar dos morts. Encara que l'incident no tenia un component polític va derivar en una intervenció de l'Exèrcit. Durant l'últim trimestre, el clima intern es va complicar per la visita al país del president iranià,⁵⁷ considerada com un reconeixement a Hezbol·là en un escenari de creixent divisió política, i per la decisió de Síria d'ordenar l'arrest de 33 persones sota càrrec de fals testimoni pel seu paper en les investigacions de l'assassinat de Hariri, entre elles polítics, periodistes i jutges libanesos, mesura que el Líban va criticar com a atemptat a la seva sobirania. En una declaració inusualment contundent, el secretari general de l'ONU va defensar la independència del Tribunal, va denunciar l'existència d'un clima d'intimidació creat per Hezbol·là, va exigir als països de la regió que no prejudicessin els resultats de la recerca i va expressar la

seva preocupació per l'estabilitat del Líban. Hezbol·là, mentrestant, va persistir en les seves crides per boicotejar el Tribunal, mentre que diversos països occidentals van reforçar el seu suport econòmic i polític a aquest organisme. En aquest context, diversos experts van alertar que només un acord intern sobre com respondre a les conclusions del Tribunal especial podria evitar una nova crisi al Líban.⁵⁸

Palestina	
Intensitat:	1
Evolució:	=
Tipologia:	Govern Interna
Actors:	ANP, Al-Fatah, grup armat Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa, Hamàs i la seva facció armada Brigades Ezzedin al-Qassam

Síntesi:

L'oposició entre els diferents sectors palestins en les últimes dècades ha estat protagonitzada principalment per grups nacionalistes laics d'una banda (Fatah i el seu braç armat –les Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa–, FPLP, FDLP) i, de l'altra, grups confessionals (Hamàs i el seu braç armat –Brigades Ezzedine-al-Qassam–, Jihad Islàmica). L'enfrontament respon a la voluntat de controlar el poder dintre dels territoris palestins i s'ha traduït, al seu torn, en diferents aproximacions cap a les relacions amb Israel. Després d'anys de domini de Fatah en la política palestina (moviment liderat per Iàsser Arafat i posteriorment per Mahmoud Abbas), les acusacions de corrupció i de no defensa dels interessos palestins en el procés de pau van desencadenar el triomf de Hamàs en les eleccions de gener de 2006. Aquest fet va precipitar una batalla dialèctica i armada entre ambdues formacions pel control de les institucions polítiques i, sobretot, de les forces de seguretat.

Al llarg de tot l'any van continuar els intents per avançar en una reconciliació intrapalestina, encara que van persistir les diferències entre Hamàs i Fatah. Es van celebrar reunions entre representants d'ambdues agrupacions polítiques a Gaza, Damasc (Síria), Doha (Qatar) i Riad (Aràbia Saudita). A final de juny, es van despertar expectatives després d'una reunió de les faccions palestines amb el secretari general de la Lliga Àrab, Amr Moussa, després de la qual haurien sorgit algunes idees noves per recompondre el diàleg. En aquest context, durant una trobada realitzada a la capital siriana al setembre, representants de Fatah i Hamàs haurien avançat en tres punts problemàtics de l'anomenat Acord d'Egipte, que va ser subscrit per Fatah el 2009, però que el grup islamista rebutja per objeccions al seu contingut. Els temes abordats en aquesta cita van estar relacionats amb l'Organització per l'Alliberament de Palestina, el Comitè Electoral i el Tribunal Electoral.

55. En una entrevista amb el diari *Ashraq al-Awsat*, el primer ministre libanès va assegurar que l'acusació a Síria havia estat «política» i que aquesta acusació «havia acabat».

56. Vegeu el capítol 5 (Drets Humans i Justícia Transicional).

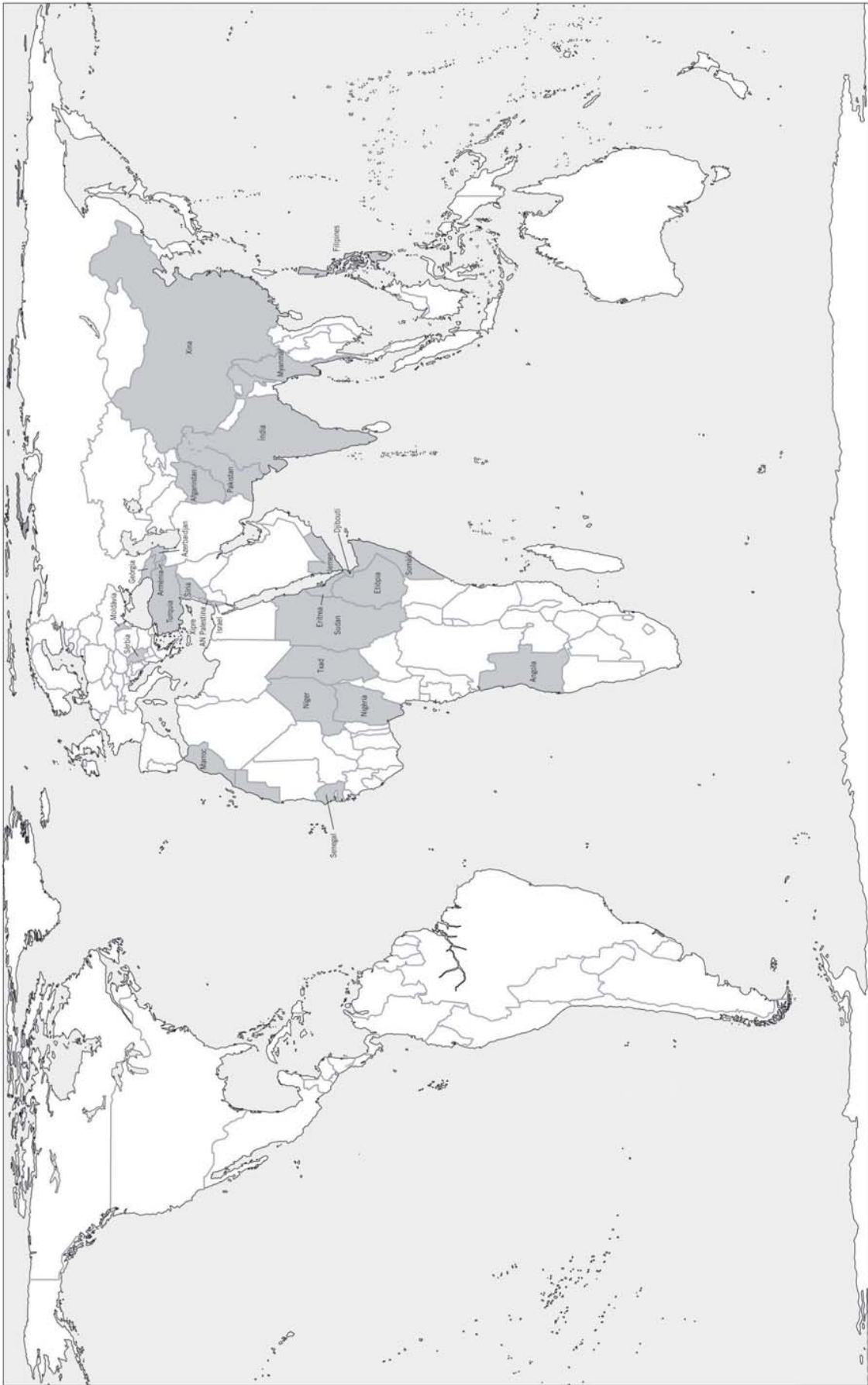
57. Vegeu el resum sobre Líban – Israel – Síria en aquest capítol.

58. International Crisis Group. *Trial by Fire: The Politics of the Special Tribunal for Lebanon*. Middle East Report N° 100, Beirut/Bruselas: ICG, 2 de desembre de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/middle-east-north-africa/iraq-syria-lebanon/lebanon/100-trial-by-fire-the-politics-of-the-special-tribunal-for-lebanon.aspx>>.

L'aspecte més complex en la negociació entre les parts, relatiu als assumptes de seguretat, va ser posposat per a una nova reunió al novembre, però fins a final de 2010 no havia transcendit informació sobre un eventual acord en aquest punt. Les negociacions entre Hamàs i Fatah es van veure afectades per una sèrie d'elements al llarg de l'any. Un d'aquests factors va ser la relació amb altres actors regionals. El president palestí en funcions, **Mahmoud Abbas, va assenyalar l'Iran com a responsable del bloqueig en les negociacions amb Hamàs, mentre que el grup islamista va acusar els Estats Units d'arruinar el procés de reconciliació intrapalestina.** Paral·lelament, durant el 2010 es va deteriorar encara més la relació entre Hamàs i Egipte –país que ha actuat com a mediador en la disputa– a causa d'iniciatives del Caire com la construcció d'una barrera subterrània a la frontera amb Gaza per bloquejar els túnels que connecten amb el territori palestí controlat per Hamàs i la negativa d'obrir el pas fronterer de Rafah a milers d'activistes internacionals que desitjaven manifestar el seu suport a Gaza en el primer aniversari de l'operació israeliana Plom Fos. De fet, els xocs entre la Policia egípcia i els palestins en aquest context van causar un mort i desenes de ferits. Durant l'any la diplomàcia turca també va intervenir en un intent per apropar posicions

entre Fatah i Hamàs, fet que va despertar els recels d'Egipte.

Les relacions entre els grups palestins també es van veure afectades per altres fets, com l'assassinat d'un alt dirigent de l'ala militar de Hamàs a Dubai –el grup islamista va denunciar una possible complicitat de l'Autoritat Palestina amb Israel en el crim– i per l'incident de la flotilla humanitària que es dirigia cap a Gaza, succés que va centrar l'atenció en la situació del territori palestí controlat per Hamàs. El grup islamista va anunciar al maig la seva intenció de boicotejar les eleccions municipals previstes per al juliol a Cisjordània, que després van ser posposades indefinidament pel Govern d'Abbas. Així mateix, es van produir detencions de membres de Fatah a Gaza i de Hamàs a Cisjordània. Durant el segon trimestre l'execució a Gaza de dos palestins acusats de col·laborar amb Israel va irritar l'Autoritat Palestina, mentre que la condemna a 20 anys de presó d'un milicià de Hamàs a Cisjordània va estar a punt de frustrar una nova ronda de contactes a final d'any. Al desembre, amb motiu del 23è. aniversari de Hamàs, el primer ministre de l'agrupació islamista a Gaza, Ismail Haniya, va reafirmar el compromís del seu moviment amb la reconciliació entre els palestins.

■ Països amb processos de pau o negociacions formalitzades (indicador núm. 3)

3. Processos de pau

- Van concloure les negociacions amb 15 grups armats de set països, el que va permetre el lliurament d'armes d'entre 14.000 i 18.000 combatents.
- El Govern del Sudan va signar un acord d'alto el foc amb la coalició de grups armats Liberation and Justice Movement (LJM), una organització paraigua de petites faccions que opera a Darfur, i dos petits grups rebels de la regió van signar un acord de pau amb el Govern; tanmateix, no es va avançar en les negociacions amb els grups més importants, el JEM i l'SLA.
- Més de 4.000 combatents van depositar les armes al Txad.
- El president afganès, Hamid Karzai, va anunciar la posada en marxa d'un pla de pau per al país que inclou el diàleg amb els talibans.
- A Turquia es va iniciar un procés de diàleg entre el líder del grup armat d'oposició kurd, PKK, Öcalan, i òrgans competents que actuaven en nom de l'Estat amb el coneixement del Govern.
- Es va mantenir la incertesa sobre el futur del diàleg entre Israel i Palestina després de la decisió d'Israel de no renovar la moratòria sobre la construcció d'assentaments a Cisjordània.

En aquest capítol s'analitza la situació de 54 contextos, 48 d'aquests de negociació, tres de països sense processos de pau formals (Somàlia, RD Congo i Colòmbia), i tres amb processos completats (Mali, Níger i R. Centreafricana). En la meitat dels contextos de conflicte actuals hi ha diàlegs oberts o exploratoris. Durant l'any es van resoldre satisfactòriament les negociacions amb 15 grups armats de set països. 11 processos estan consolidats i 23 han patit interrupcions.

Taula 3.1. Situació de les negociacions en finalitzar el 2010

Bé (9)	Regular (13)	Malament (12)	En exploració (3)	Resoltes (11)
<i>Xipre</i>	<i>Armènia-Azerbaidjan</i>	Afganistan	Índia (CPI-M)	Txad (facció UFCD,
<i>Eritrea-Djibouti</i>	<i>(Nagorno-Karabakh)</i>	Angola (FLEC-FAC)	Índia (Kuki National Front)	UFR, UFDD, CDR,
Filipines (NPA)	Filipines (MILF)	Xina (Tibet)	Sudan (SLA-Nur)	UFDD/F)
<i>Filipines (MNLF)</i>	<i>Geòrgia (Abjàsia)</i>	Índia (NDFB)		<i>Txad-Sudan</i>
<i>Índia (NSCN-IM)</i>	<i>Geòrgia (Ossètia del Sud)</i>	Israel-Palestina		Etiòpia (facció ONLF)
<i>Índia (NSCN-K)</i>	<i>Índia-Pakistan</i>	Marroc (Sàhara		Etiòpia (UWSLF)
Índia (ULFA)	<i>Israel-Síria</i>	<i>Occidental)</i>		Índia (KCP-MC
Índia (ULFA-pro neg)	<i>Moldàvia (Transd.)</i>	Myanmar (KIO)		facció Lallumba)
Índia (UPDS)	Myanmar (facció DKBA)	Myanmar (KNU)		Índia (KNLF)
	Myanmar (facció SSA-N)	<i>Myanmar (NLD)</i>		<i>Níger (MNJ)</i>
	Nigèria (MEND)	<i>Senegal (MFDC)</i>		Somàlia (ASWJ)
	<i>Sèrbia - Kosovo</i>	Sudan (JEM)		Sudan (JRM)
	Turquia (PKK)	Iemen		Sudan (LJM)
	<i>Palestina</i>			Sudan (SLA FREES)

(En cursiva s'assenyalen els conflictes no resolts i que no estan en fase de lluita armada o que en finalitzar l'any no es poden catalogar com a «conflictes armats»).

En termes generals, l'any 2010, el **43% de les negociacions van anar bé o van acabar de manera satisfactòria**. Un 27% de les negociacions van haver d'esquivar serioses dificultats, i en un percentatge similar els seus resultats van ser negatius. De les negociacions del quadre anterior, 20 corresponien a conflictes armats i 28 a situacions de tensió i conflictes no resolts.

3.1. Processos de pau: definicions i tipologies

S'entén per **negociació** el procés pel qual dues o més parts enfrontades (ja siguin països o actors interns d'un país) acorden discutir les seves diferències en un marc concertat per trobar una solució satisfactòria a les seves demandes. Aquesta negociació pot ser directa o mitjançant la facilitació de tercers. Normalment, les negociacions formals

tenen una fase prèvia, o exploratòria, que permet definir el marc (format, lloc, condicions, garanties, etc.) de la futura negociació. Per **procés de pau** s'entén la consolidació d'un esquema de negociació, un cop s'ha definit l'agenda temàtica, els procediments a seguir, el calendari i les facilitacions. La negociació, per tant, és una de les etapes d'un procés de pau.

Per «**alto el foc**» es considera la decisió militar de paraitzar qualsevol combat o ús de les armes durant un període especificat, mentre que el «**cessament d'hostilitats**» inclou, a més de l'alto el foc, el compromís de no segrestar, fustigar la població civil, amenaçar, etc.

En funció dels objectius finals buscats i de la dinàmica seguida en les diferents fases de la negociació, la majoria dels processos de pau es poden catalogar en alguna d'aquestes cinc **categories o models**, encara que de vegades es pugui donar el cas d'un procés que combini dues categories:

- a) Desmoblització i reinserció;
- b) Repartiment del poder polític, militar o econòmic;
- c) Intercanvi (pau per democràcia, pau per territoris, pau per desocupació, pau per reconeixement de drets, etc.);
- d) Mesures de confiança;
- e) Fórmules d'autogovern o «arquitectures polítiques intermèdies».

El model de procés normalment té relació amb el tipus de demandes presentades i amb la capacitat dels seus actors per pressionar o exigir (nivell de simetries en l'aspecte militar, polític i social), encara que també influeixen els acompanyaments i facilitacions, el cansament dels actors, els suports que reben i altres factors menys racionals, més aviat vinculats a patologies dels líders, imaginaris o inèrcies històriques. En algunes ocasions, encara que no en moltes, i especialment si el procés és llarg en el temps, pot passar que es comenci des del plantejament d'una de les categories assenyalades (l'a, per exemple) i després s'incrementin les demandes per situar el procés en una altra categoria més complexa. També és important recordar que no tots els processos o les seves fases prèvies d'exploració, diàleg i negociació es fan amb una sinceritat real, ja que és freqüent que formin part de la mateixa estratègia de guerra, bé per guanyar temps, internacionalitzar-se i donar-se a conèixer, bé per rearmar-se o per altres motius.

Finalment, voldria assenyalar que el que vulgarment anomenem «procés de pau», en realitat, no és una altra cosa que un «procés per finalitzar amb la violència i la lluita armada». La signatura d'un cessament d'hostilitats i la posterior signatura d'un acord de pau no és més que l'inici del veritable «procés de pau», vinculat a una etapa anomenada «rehabilitació postbèlica», sempre difícil, però que és on veritablement es prendran les decisions i es realitzaran les polítiques que, si tenen èxit, aconseguiran la superació de les altres violències (estructurals i culturals) que després permetran parlar amb propietat de l'«assoliment de la pau». En aquest anuari, però, i amb excepció d'alguns annexos, ens limitarem a analitzar els esforços realitzats en les primeres etapes d'aquesta llarga carrera, sense les quals, però, no seria possible arribar a la meta final.

3.2. Evolució dels processos de pau

Àfrica

a) Àfrica Austral i Occidental

A **Angola (Cabinda)**, durant el tercer trimestre, el president del grup armat independentista FLEC, N'Zita H. Tiago, va qualificar de «cop d'Estat» el comunicat en què diversos líders de l'organització feien una crida a la fi de la lluita armada a Cabinda, i va assegurar que es va emetre sense el seu consentiment. Aquesta situació va fer que el líder del FLEC a l'exili (resideix a París) renovés els seus comandaments, i destituís el vicepresident, Alexander Tati, el cap de l'Estat Major, Estanislau Boma, el cap de Seguretat Nacional, Carlos Moises, i l'assessor especial del president, Luis Veras Luemba. Tiago va fer una crida a la població de Cabinda per seguir lluitant per la seva sobirania.

A **Mali**, a principi de gener, els líders del braç polític de l'ADC tuareg es van reunir a Algèria per avaluar la implementació dels acords de pau assolits el 2006 i en què el Govern es comprometia a desenvolupar el nord de Mali i, en especial, la comunitat tuareg. El seu portaveu, Hama Sid Ahmed, va subratllar que el deteriorament de la situació de seguretat que vivia el nord de Mali com a conseqüència de les accions d'al-Qaida al Magrib Islàmic (AQMI) va forçar aquesta trobada davant la necessitat d'acordar una estratègia conjunta per fer front a aquest grup. A l'octubre, i arran de la ineficàcia governamental per afrontar l'activitat d'AQMI, organització a la qual van acusar d'estar en complicitat amb autoritats malianes, els tuareg de l'ATNM van decidir reorganitzar-se per pacificar la regió del nord, lamentant que la crida realitzada per l'ADC al gener no hagués donat resultat.

Pel que fa a **Níger**, a principi de gener, el grup armat tuareg **MNJ va celebrar una cerimònia de lliurament d'armes** a Arlit (nord), en què va lliurar 50 vehicles i un nombre indeterminat d'armes. A la segona quinzena de febrer, **diversos membres de les Forces Armades nigerines van protagonitzar un cop d'Estat que va posar fi al govern de Mamadou Tandja, en el poder des de 2004**. La Junta Militar, autodenominada Consell Suprem per a la Restauració de la Democràcia, va nomenar president al major Salou Djibo, que havia servit dins de les operacions de pau de l'ONU a Côte d'Ivoire i la RD Congo. Es va suspendre la Constitució i es van dissoldre les institucions públiques. La tensió havia augmentat des de l'agost, quan Tandja va ignorar la sentència del Tribunal Constitucional i va dissoldre el Parlament amb la finalitat de fer efectiva la seva proposta de reforma de la Carta Magna per aconseguir prolongar el seu mandat de manera indefinida. Al març, el líder d'una facció del grup armat tuareg MNJ es va reunir amb Djibo per mostrar la seva preocupació perquè els acords de pau assolits a Syrte (Líbia) el 2009 encara no s'havien formalitzat, encara que va mostrar la seva confiança en què la Junta Militar complís la seva paraula de promoure la reconciliació entre els nigerins i la seguretat. El líder militar va confirmar que es mantindria l'acord assolit amb els tuareg el 2009 a Syrte.

A **Nigèria**, Goodluck Jonathan, fins aleshores president en funcions, va ser nomenat al maig cap de l'Estat després de la mort del seu predecessor Umaru Yar'Adua. L'assessor presidencial per al **Delta del Níger**, Timi Alai-be, va declarar que es reprendrien els esforços per formar i proveir de llocs de treball els milers d'antics insurgents que es van acollir al programa d'amnistia l'any passat. Al juliol, **es va iniciar el programa de reinserció d'excombatents que donava cobertura a més de 20.000 antics membres del MEND i altres grups armats del Delta**. El programa, de quatre setmanes de durada, va comptar amb formadors europeus i nord-americans. A l'octubre, durant la celebració del Dia de la Independència a Abuja, es van produir dues explosions que van causar la mort d'almenys 12 persones. Prèviament, el MEND havia remès un comunicat en què avisava les forces de seguretat de la col·locació de diversos dispositius a la capital que esclatarien durant la parada militar. Immediatament després de les explosions, un dels líders del MEND, Henry Okah, va ser detingut a Sud-àfrica acusat d'haver coordinat l'atemptat, encara que aquest va negar qualsevol implicació en els fets. Al novembre, però, el MEND va col·laborar amb les Forces Armades per alliberar unes persones segrestades per una facció del grup contrari a les negociacions.

A **Casamance (Senegal)**, a final d'abril, **el primer ministre Souleymane Ndiaye va afirmar que el Govern estava preparat per rebre els líders del grup armat MFDC i reiniciar les negociacions de pau**, amb la condició que les reunions se celebressin a Senegal. Amb aquestes declaracions Ndiaye va respondre a la petició del líder de la facció del front sud de l'MFDC, Cesar Atoute Badiate, que està enfrontat a la facció de Salif Sadio (front nord), i que també es va mostrar disposat a trobar una solució al conflicte de Casamance. No obstant això, Badiate va categoritzar la situació de la regió com un problema internacional i va demanar que les negociacions tinguessin lloc en un país neutral. Diversos analistes van assenyalar la necessitat que les faccions de Sadio i Badiate entressin en un diàleg intern, com a pas necessari per a un procés de pau. Tots dos van mostrar la seva disposició a mantenir converses de pau. Al juny es va produir una escissió en el braç armat de l'MFDC, Atika, de la mà d'Ousmane Gnantang Diatta, que es va presentar com a nou cap del grup en substitució de Badiate, el qual es va manifestar partidari de la unitat per dur a terme unes negociacions sinceres en un país neutral. A l'agost, va morir el bisbe de Zinguinchor, monsenyor Maixent Coly, que va exercir de mediador en el conflicte des del 2001. Els mitjans locals van informar que al juliol s'havien produït **enfrentaments entre diferents faccions de l'MFDC**. La recent proclamació d'Ousmane Gnantang Diatta com a cap de l'Estat Major, i de Nkrumah Sané com a secretari general del moviment, en substitució de Jean Marie François Biagui, van ser les causes de l'increment de la tensió entre les faccions. Al novembre, el braç polític de l'MFDC va establir dues precondicions per restablir les negociacions amb el Govern: la suspensió de l'ordre d'arrest que hi havia sobre els seus líders, Nkrumah Sané i Salif Sadio, i la celebració de les reunions fora del país. L'MFDC va subratllar que la seva obertura a la negociació no estava lligada a la forta pressió de l'Exèrcit sobre el seu braç armat, conegut també com a Atika.

b) Banya d'Àfrica

A **Etiòpia**, a l'octubre, **una part de l'ONLF va arribar a un acord de pau amb el Govern**, posant fi a la lluita armada que havia portat a terme des de feia dècades a la regió d'Ogaden. L'acord va establir una amnistia per als membres del grup empresonats, i la conversió del grup en partit polític. No obstant això, una part del grup ONLF, liderat per Mohamed Omar Osman, va continuar la lluita armada; ambdues faccions es consideraven el nucli principal de l'ONLF i acusaven l'altra part de ser insignificant. Al novembre, les autoritats etiòpies van alliberar un indeterminat nombre de rebels de l'ONLF en compliment de l'acord de pau assolit amb la facció de l'ONLF a l'octubre. A l'abril, el grup armat United Western Somali Liberation Front (UWSLF), braç de l'antiga Al-Itihaad Al-Islami (AIAI), que operava a la regió etiòpia d'Ogaden, va acordar lliurar les armes al Govern etiòp i tornar a la legalitat després de dècades de guerra de guerrilles. El grup operava des de Somàlia i tenia vinculacions amb Eritrea. Finalment, **l'UWSLF va signar un acord de pau amb el Govern etiòp a Addis Abeba el 29 de juliol**. L'acord, signat pel líder del grup, el xeic Abdurahim Mohammed Hussein, i alts càrrecs del Govern, i amb la presència de diplomàtics i oficials de la UA i Nacions Unides, va suposar la concessió prèvia d'una amnistia per als membres del grup i la posada en marxa de projectes de desenvolupament a la zona d'Ogaden. L'ONLF va afirmar que l'UWSLF no tenia base de suport a Ogaden i ha reiterat que qualsevol aproximació entre la població d'Ogaden i el Govern etiòp ha de tenir una mediació internacional i tenir lloc en un lloc neutral.

A **Somàlia**, durant la segona quinzena de febrer, **el Govern Federal de Transició (GFT) va signar un acord amb el grup islàmic Ahl as-Sunna wal-Jama'a (ASWJ) amb l'objectiu de crear una aliança amb els grups i faccions oposades a la presència dels grups extremistes al país** abans de llançar una ofensiva nacional contra aquests grups, principalment al-Shabab. Els líders del GFT i el líder del grup islàmic, xeic Mahamoud Sheikh Ahmed, van acordar unir-se després d'una setmana de converses celebrades a Addis Abeba. Segons l'acord, les tropes d'ASWJ quedaran sota el control del Govern, s'assignaran diversos llocs ministerials i alts càrrecs a ASWJ, es crearà un panel nacional d'ulemes amb l'objectiu de crear un marc per protegir i preservar la fe islàmica tradicional somali i es crearà un òrgan que supervisarà l'aplicació de l'acord en què estaran representats la UNPOS, la Unió Africana i la IGAD. El 22 de maig **es va celebrar a Istanbul una conferència internacional en què es va pretendre impulsar el fràgil procés de pau a Somàlia**. Els participants a la conferència van redactar la Declaració d'Istanbul i van reiterar el seu compromís a promoure la pau i l'estabilitat al país, la necessitat de mantenir el Procés de Pau de Djibouti en marxa, la formació de les forces de seguretat somalis, i el suport a AMISOM. La conferència va ser organitzada pel Govern de Turquia i Nacions Unides.

Al **Sudan (Darfur)**, el grup armat JEM es va mostrar, des del començament de les negociacions, contrari al fet que cap de les múltiples faccions dels grups armats de Darfur participés directament en la taula, fent referència a la seva falta de poder real i de presència en el

terreny. **Durant la segona quinzena de febrer, el Govern sudanès i el JEM van signar un acord d'alto el foc, facilitat pel president del Txad, i van presentar un marc per a un futur acord de pau.** Al juny, però, el JEM va acusar el Govern d'haver trencat l'acord de l'alto el foc en bombardejar les seves posicions a Darfur Septentrional. L'augment dels combats i les operacions militars a Darfur durant el mes de maig van portar el grup armat a retirar-se de les negociacions, en considerar que els acords assolits amb el Govern s'havien trencat pels nous actes de violència. A més, les autoritats del Txad es van oposar a l'entrada al país del líder del JEM, Khalil Ibrahim, que es dirigia de nou a Darfur fent escala a N'djamena en un vol provinent de Líbia, i li van negar el refugi que fins llavors li havien concedit. **El JEM va considerar que Qatar ja no era un espai neutre per a les negociacions** i es va negar a reprendre el diàleg perquè considerava que qualsevol acord assolit amb el Govern quedava buit de contingut. Al desembre, però, va negociar amb el Govern de manera indirecta per arribar a un acord de cessament d'hostilitats.

Al setembre, **el comitè de mediació, format per l'ONU, la UA i Qatar, va presentar un principi d'acord de pau** basat en els acords assolits entre el Govern i els grups armats JEM i LJM, les posicions de les parts, recomanacions de grups de la societat civil i les consultes amb el Comitè Ministerial Conjunt Àrab-Africà i amb els valedors internacionals del procés. Per la seva banda, el Govern sudanès va presentar la seva nova estratègia per posar fi al conflicte de Darfur, que se centrava en els actors locals com a mitjà per posar fi a la violència, establir la seguretat i el retorn dels civils desplaçats, a més d'establir projectes de desenvolupament a la zona. Els grups armats van rebutjar la proposta. A l'octubre, el JEM va reconsiderar tornar a incorporar-se a les negociacions, per la qual cosa va enviar una delegació a Doha per reunir-se amb els mediadors del procés. La delegació va presentar les demandes del grup armat sobre com s'haurien de celebrar les negociacions. El JEM va reivindicar la llibertat de moviment per al seu líder, Khalil Ibrahim, per poder reiniciar el diàleg. Ibrahim es trobava a Líbia des que va ser expulsat del Txad al maig quan intentava tornar a Darfur. Al novembre, una delegació del JEM es va reunir a Qatar amb l'equip mediador a qui va lliurar un document amb 10 punts que s'havien de tenir en compte per tal que el JEM es reincorporés a les negociacions. El grup va assenyalar que no es tractava de precondicions, sinó de peticions legítimes, com la llibertat de moviment dels seus representants entre el lloc on es realitzen les negociacions i Darfur. Al desembre, **el JEM va confirmar que estava negociant de manera indirecta amb el Govern per arribar a un acord de cessament d'hostilitats.** Per la seva banda, el líder d'una de les faccions més importants de l'SLA, Abdel Wahid al-Nur, va anunciar que es reuniria amb la cúpula de la seva formació a París per discutir sobre una possible sortida política al conflicte de Darfur.

Pel que fa als altres grups que operen a la regió, al març, el Govern va signar un **acord d'alto el foc amb la coalició de grups armats Liberation and Justice Movement (LJM)**, una organització paraigua de petites faccions liderada per El-Tijani El-Sissi (de l'ètnia fur i antic governador de la regió), a Qatar. A l'abril, quatre facci-

ons de l'SLA es van unir a la coalició. El grup està format per les Forces Revolucionàries SLM i tres moviments del Grup del Full de Ruta. Al juliol, dos grups rebels de Darfur, **el Sudan Liberation Army-Freese (SLA-Freese) i el Justice and Reform Movement (JRM), van signar un acord de pau**, mediat per un comitè de reconciliació de líders locals i administradors nadius, amb la UNAMID com a observadora. Ambdós grups són faccions de l'SLA i del JEM, respectivament. Per la seva banda, el grup armat SLM-RF, que comptava amb el suport de Líbia i la coalició de faccions coneguda com a Grup d'Addis Abeba –amb suport de Washington– es va mostrar al gener favorable a iniciar negociacions amb el Govern, però va descartar unificar-se sota el paraigua del JEM en les converses de pau.

En l'àmbit nacional, la implementació de l'Acord de Pau Global –que va posar fi al conflicte armat entre el nord i el sud del país el 2005– va avançar per fer possible la celebració del referèndum d'autodeterminació del sud en la data prevista, el 9 de gener de 2011. Però, importants aspectes per al futur d'ambdues regions, com el repartiment de la renda petrolera, la delimitació fronterera i la situació de l'enclavament petrolífer d'Abyei, van continuar pendents de negociació i van retardar la posada en marxa d'altres punts clau de l'acord. Diversos analistes van assenyalar que amb la possible secessió del sud, el Sudan concentrarà esforços en la solució del conflicte de Darfur, augmentant la pressió militar i intentant forçar la negociació amb grups armats que es mostren reticents a iniciar el diàleg a Qatar.

D'altra banda, el **Txad i el Sudan** van acordar el 5 de febrer posar fi a les guerres per delegació, que estaven duent a terme un contra l'altre a través dels grups armats txadians i de Darfur, i treballar conjuntament per reconstruir les regions properes a la frontera comuna. Ambdues parts es van posar d'acord a deixar d'acollir els grups rebels de l'altra part i a animar aquests grups armats a presentar-se a les eleccions. Diversos analistes van assenyalar que l'acord signat entre els governs del Txad i el Sudan per restablir les seves relacions diplomàtiques i expulsar els insurgents del país veí podria haver forçat l'alto el foc del JEM pressionat pel Govern del Txad.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

Pel que fa al **Txad**, a principi d'abril **es van celebrar converses de pau entre el Govern i la coalició rebel UFR a Khartoum (Sudan)**, ciutat on residien els líders d'aquest grup. El portaveu de la coalició, Abderaman Koulamallah, va assenyalar que aquests contactes podrien conduir a unes negociacions de pau amb el Govern. Des de l'agost de 2007, l'oposició armada txadiana i el Govern no havien realitzat contactes, segons va assenyalar el portaveu de la UFR. Aquestes converses van tenir lloc després de l'acord assolit entre el Sudan i el Txad el gener de 2010, pel qual ambdós països deixaven de donar suport als grups armats que atacaven l'altre país. El Sudan, per tant, va deixar de donar suport als grups armats txadians que utilitzaven el seu territori com a rereguarda. Al juliol, els caps rebels del Txad i el Sudan, que havien instal·lat les seves bases a

la zona fronterera entre ambdós països, van patir les conseqüències de l'acostament entre el Txad i el Sudan i van perdre el seu suport. Si al maig el líder del grup armat sudanès JEM, Khalil Ibrahim, va ser declarat persona *non grata* pels seus hostes txadians, després va ser el torn dels líders de la revolta txadiana. Les autoritats sudaneses van exigir als caps rebels txadians Timane Erdimi (RFC), Mahamat Nouri (UFDD) i Adoum Hassaballah (UFCD) que abandonessin Khartoum. Per les mateixes dates, **uns 500 combatents del grup UFCD, dirigits pel coronel Hassaballah, van decidir lliurar les armes i entrar en la legalitat.** Al setembre, un segon grup de 150 insurgents de l'antic grup armat txadià Movement for Justice and Social Change (MJSC) van retornar a N'Djamena des de la capital de Darfur nord acompanyats del ministre de Seguretat txadià. Aquests 150 rebels van desertar de l'Exèrcit el febrer de 2006. Aquest lliurament concertat va formar part dels esforços que els dos països estaven realitzant en el marc de l'acord de pau, al qual van arribar a principi d'any, per posar fi al suport que ambdós països donaven a la insurgència de l'altre.

Al novembre, **més de 4.000 combatents van depositar les armes** en una cerimònia que va tenir lloc a Mousso-ro. Mahamat Nimir Hamita, representant mediador del Govern, va presidir l'acte. Concretament, es va tractar de 4.080 rebels i 83 vehicles tot terreny equipats amb armament pesat. Els rebels pertanyien a diferents moviments polític-militars, entre els quals hi havia la coalició UFR de Timane Erdimi, l'UFDD de Mahamat Nouri, el CDR i l'UFDD/F d'Abdelwahid Aboud. Els rebels van demanar el perdó governamental. Analistes de la premsa local van assenyalar que al voltant del 90% dels rebels s'havien lliurat i havien tornat a la legalitat, un 5% es trobava en parador desconegut al Sudan i l'altre 5% encara es trobava en trànsit. Un dels elements essencials de la política de «mà estesa» del Govern va ser l'absorció i la inserció en la vida social i pública dels exrebels. El Govern va promulgar una amnistia general en els diferents acords que havia signat els últims anys, excepte per a aquells que eren culpables de delictes comuns. Oficialment, els antics militars i funcionaris civils van ser readmesos en els seus anteriors càrrecs, i els caps rebels i combatents van ser incorporats a l'Exèrcit txadià i la Funció Pública.

La situació de principi d'any a la **R. Centreafricana** va estar marcada pel retard de les eleccions (posposades fins al gener de 2011) i de la posada en marxa del programa de desarmament i desmobilització. Al gener, la BONUCA es va integrar, juntament amb altres agències, a l'Oficina integrada de Nacions Unides per a la consolidació de la pau a la RCA (BINUCA). A final de gener, el president centreafricà, François Bozizé, va confirmar la mort de l'exministre de Defensa del país i líder del CPJP, Charles Massi, sota custòdia de la Policia. A la segona quinzena de febrer, un altre exlíder rebel, Hassan Ousman, desaparegut des de desembre de 2009, encara no se sabia on era. Ousman havia retornat al país el desembre de 2008 per participar en el Diàleg Polític Inclusiu, després d'haver liderat un petit grup armat a la zona nord del país. Al març, els guerrillers de l'FDPC van segrestar un grup de negociadors de Nacions Unides. Al cap de pocs dies van executar un dels segrestats i va esclatar el conflicte. El mandat del

president François Bozizé culminava el 11 de juny, però l'oposició política i la comunitat internacional van anunciar l'existència de problemes al cens electoral i les llistes de votants, un pressupost insuficient per dur a terme el procés i amenaces per qüestions de seguretat que feien témer que la celebració d'unes eleccions lliures i transparents fossin impossibles. Finalment, es va acordar celebrar-les el gener de 2011. Al juny es va completar el desarmament, la desmobilització i la reintegració de 8.000 excombatents.

A la **RD Congo**, a final de maig, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar la resolució 1925 per la qual prorrogava el mandat de la MONUC fins al 30 de juny de 2010 i va decidir que, en vista de la nova fase a què s'havia arribat al país, la missió de Nacions Unides en aquest país, **MONUC, passaria a denominar-se, a partir de l'1 de juliol de 2010, Missió d'Estabilització de Nacions Unides a la República Democràtica del Congo (MONUSCO).** La MONUSCO hi estarà desplegada fins al 30 de juny de 2011 i tindrà una dotació màxima de 19.815 efectius militars, 760 observadors militars i 1.441 policies, a més dels components civil, judicial i penitenciari corresponents. El Consell també va autoritzar la retirada d'un màxim de 2.000 efectius militars de Nacions Unides com a molt tard el 30 de juny de 2010 a les zones on les condicions de seguretat ho permetin. Així mateix va autoritzar la MONUSCO al fet que, al mateix temps que concentrés les seves forces a la zona oriental del país, mantingues una força de reserva amb capacitat per al redespiegament ràpid en qualsevol altra part del país. Finalment, el Consell va posar en relleu el fet que el Govern congolès era el principal responsable de la seguretat i la protecció de la població civil. Al juny, el secretari general de l'ONU va nomenar com a nou representant especial Roger Meece, ambaixador dels Estats Units a la RD Congo entre 2004 i 2007, en substitució d'Alan Doss. A l'agost, almenys 400 exmembres de grups armats dels Kivu Nord i Sud van procedir a la seva desmobilització. Des de 2009 fins a l'agost, 4.178 excombatents havien deixat les armes. A l'acte es va fer una crida al desarmament i integració a les Forces Armades congoleeses a membres dels grups Mai Mai Kifuafua, Pareco-FAP i APCLS.

d) Magrib

Respecte al **Sàhara Occidental**, a principi de gener, **el rei del Marroc, Mohamed VI, va anunciar la creació de la Comissió Consultiva per a la Regionalització (CCR), que haurà d'assentar les bases del procés de regionalització al país que començarà a les anomenades províncies del sud (Sàhara Occidental).** El líder del Front Polisari, Mohamed Abdelaziz, va enviar a l'abril una dura crítica missiva al secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, en la qual va expressar decepció per la seva falta de lideratge i voluntat per complir el mandat de l'ONU al territori del Sàhara Occidental, disputat pel Marroc i els sahrauís. A la carta, el dirigent sahrauí reconeixia la seva indignació amb Ban Ki-moon, especialment per l'últim informe periòdic emès al Consell de Seguretat sobre la situació al Sàhara Occidental. Abdelaziz va considerar que el document no reflectia de manera objectiva els esdeveniments de l'últim any i que el secretari general havia cedit davant algunes de les tesis de-

fensades pel Marroc, per exemple, en esmentar a penes la realització d'un referèndum, reclamat pels sahrauís. El dirigent va criticar, així mateix, la poca atenció dedicada a les denúncies de violacions dels drets humans perpetrades pel Marroc i va reclamar canvis en la missió de pau. A final de maig, **el Front Polisario va congelar els seus contactes amb la MINURSO, la força de Nacions Unides al Sàhara Occidental, en considerar que «s'estava convertint en un escut de protecció d'un fet colonial, és a dir, l'ocupació del Sàhara Occidental pel Marroc».**

A l'octubre, un nen sahrauí va morir i diverses persones van resultar ferides per trets marroquins en un incident produït en el marc de la protesta més gran dels sahrauís en els últims 35 anys. La mobilització sahrauí es va iniciar quan un grup es va traslladar al desert i va instal·lar un conjunt de haimes que després es convertirien en un campament improvisat. El campament, batejat Agdyam Izik i a uns 15 quilòmetres d'Al-Aaiun, va reunir unes 20.000 persones. Milers de gendarmes i d'agents de les forces auxiliars dependents del Ministeri de l'Interior marroquí van envoltar el campament, en van controlar els accessos i van dificultar l'entrada d'aigua i aliments. La principal reivindicació de la mobilització era socioeconòmica, amb demandes d'habitatges i treball. Al novembre, les autoritats marroquines van decidir posar fi a una massiva protesta sahrauí, en una acció que va suposar el desmantellament del campament d'Agdaym Izik i enfrontaments posteriors a Al-Aaiun. L'assalt al campament sahrauí es va produir el mateix dia en què es reprenien a Nova York les converses entre el Marroc i el Front Polisario. Tot i que els incidents van fer dubtar a la delegació sahrauí, finalment els seus representants van participar en la trobada. No obstant això, la tercera ronda de consultes informals es va bloquejar una vegada més sense assolir avenços concrets, només un compromís per celebrar una nova trobada informal al desembre i una trobada formal a principi de 2011.

Amèrica

A **Colòmbia**, al juliol, dies abans de la presa presidencial, les FARC van difondre un vídeo en què **Alfonso Cano, cap de l'Estat Major Central, va expressar la seva disposició a conversar amb el nou Govern**, concretament sobre cinc punts: les bases militars dels Estats Units, els drets humans i el Dret Internacional Humanitari, la terra, el règim polític i el model econòmic. El 4 d'agost, per la seva banda, **l'ELN es va mostrar interessat a treballar per construir una sortida al conflicte intern de Colòmbia, en el marc d'una proposta de pau per al continent**, vinculant als esforços dels països que integren UNASUR i d'altres iniciatives d'acompanyament que des de la comunitat internacional sorgeixen, mostrant-se disposats a intercanviar amb el Govern veneçolà i altres governs del continent per explorar els camins que facin possible la pau a Colòmbia. **El nou president colombià, en el seu discurs d'investidura del 7 d'agost, va manifestar que «la porta del diàleg no està tancada amb clau».** I va afegir: «Jo aspiro, durant el meu govern, a sembrar les bases d'una veritable reconciliació entre els colombians. Als grups armats il·legals que invoquen raons polítiques i avui parlen una altra vegada

de diàleg i negociació els dic que **el meu govern estarà obert a qualsevol conversa que busqui l'eradicació de la violència**, i la construcció d'una societat més pròspera, equitativa i justa. Això sí –insisteixo– sobre premisses inalterables: la renúncia de les armes, el segrest, el narcotràfic, l'extorsió, la intimidació. Però mentre no alliberin els segrestats, mentre continuïn cometent actes terroristes, mentre no tornin els nens reclutats per la força, mentre continuïn minant i contaminant els camps colombians, continuarem afrontant tots els violents, sense excepció, amb tot el que tinguem al nostre abast». El president Santos també va manifestar que, de moment, no s'activaria la figura de l'Alt Comissionat de Pau.

Al setembre, a través d'un comunicat, les FARC van mostrar la seva disposició a conversar amb l'actual Govern i trobar una sortida política al conflicte social i armat que vivia el país, però sense cap tipus de condicionament. Per a la guerrilla, el que el president estava exigint per conversar hauria de ser el resultat d'un acord de pau i no la condició prèvia al diàleg. El president Santos va respondre al comunicat de la guerrilla assenyalant que «perquè hi hagi qualsevol diàleg amb la guerrilla, es requereix que deixin de fer terrorisme». Poc després, les Forces Armades colombianes van bombardejar un campament de les FARC i van matar Jorge Briceño, àlies *Mono Jojoy*, cap militar de l'organització guerrillera. A principi de desembre, i en resposta a una petició del vicepresident, Angelino Garzón, **l'ELN va proposar al govern nacional pactar un cessament al foc i les hostilitats de manera bilateral**, per donar prioritat a l'atenció de la tragèdia hivernal, entre d'altres urgències que calien discutir i acordar.

Àsia

a) Àsia Meridional

A l'**Afganistan**, durant la segona quinzena de gener va començar una cimera a Londres amb la participació de 70 ministres d'Exteriors, en la qual es va crear un fons per part dels països donants per promoure la desmobilització i reintegració dels insurgents talibans. Per la seva banda, **el president, Hamid Karzai, va apuntar a un procés de pau amb la insurgència talibana, que inclouria els seus dirigents.** Tot i això, **Karzai va assenyalar que l'oferta de converses només estava oberta als que renunciessin a la violència.** A mitjan abril, **el líder talibà, el mul·là Omar, va afirmar que podrien estar disposats a mantenir negociacions amb polítics occidentals.** Aquesta informació va ser revelada per dos dels seus col·laboradors propers en una entrevista amb *The Sunday Times*. El líder talibà hauria assenyalat que ja no estaria interessat a governar el país i que els objectius dels talibans serien l'expulsió dels estrangers del país, el retorn de la xària i el restabliment de la seguretat. Els talibans no haurien fixat precondicions per al diàleg, i simplement haurien assenyalat que aquest hauria de ser honest. Al setembre, el 40% dels afganesos van acudir a les urnes amb motiu de les eleccions legislatives, i **el president afganès, Hamid Karzai, va anunciar la posada en marxa d'un pla de pau per al país.** Aquesta nova estratègia, dirigida per un Alt Consell de Pau, té un doble objectiu: d'una banda, establir

un diàleg amb els líders talibans, i de l'altra, allunyar els combatents de base de la insurgència. A l'octubre, **el Govern va explicar que havia mantingut converses extraoficials amb els talibans.** Així ho va assegurar el president del país, Hamid Karzai, a la cadena CNN, on va manifestar que les trobades fins ara no havien tingut un caràcter oficial i regular, sinó que eren contactes personals que s'estaven duent a terme des de feia força temps. Tot i que la versió oficial dels talibans continuava sent que no negociarien fins que totes les forces estrangeres abandonessin el país, diverses fonts afganeses i àrabs van assegurar que **sectors de la insurgència es mostraven per primera vegada disposats a dialogar.** Segons van apuntar diversos mitjans de comunicació, a les converses secretes que s'havien portat a terme fins llavors hi hauria representants tant de la Quetta Shura, el nucli dirigent talibà assentat a Balutxistan (Pakistan) i liderat pel mul·là Omar, com també membres del clan Haqqani, dos dels principals centres de poder de la insurgència talibana. El Consell Suprem de Pau va reclamar a la resta de països àrabs, en particular a l'Àrabia Saudita, el seu suport en el procés.

A l'Índia, el líder naxalita Koteswara Rao va afirmar al febrer que **el grup armat CPI-M estaria disposat a dur a terme converses de pau amb el Govern si almenys quatre dels principals líders detinguts eren posats en llibertat.** El líder del CPI-M, Kishenji, va fer a l'agost un **oferiment d'un alto el foc de tres mesos** al Govern central com a resposta a la crida feta pel Govern durant les celebracions de la independència índia perquè posessin fi a la violència i iniciessin negociacions de pau. Kishenji va afirmar que estaven disposats a cooperar amb el Govern en la lluita contra les organitzacions separatistes i contra la corrupció. Altres peticions incloïen la destitució del ministre d'Interior, P. Chidambaran, i del ministre en cap d'Andhra Pradesh, K. Rosaiah –per l'assassinat del líder maoista Cherukuri Rajkumar– i la creació d'un mecanisme independent per a les converses de pau. A més, els naxalites van sol·licitar la designació del polític i activista Swami Agnivesh, l'escriptora Arundhati Roy, i el ministre de Ferrocarrils, Mamata Banerjee, com a mediadors per al procés de pau. El ministre d'Interior va assenyalar que el Govern rebutjava qualsevol proposta que no comportés un compromís real sobre el terreny, i va afirmar que no havia rebut cap resposta creïble a l'ofertament de negociacions, reiterant la seva petició que els naxalites renunciessin a la violència.

A l'estat d'Assam, **419 integrants i líders del grup armat d'oposició Karbi Longri National Liberation Front (KLNLF) van lliurar les armes a principi d'any** a les forces de seguretat a la ciutat de Diphu, al districte de Karbi Anglong, un dels més afectats per la violència a Assam. El líder del grup armat va assenyalar que tot i el lliurament de les armes no abandonarien les seves reivindicacions d'autogovern per a la nació Karbi, que exposaran en una taula de negociacions. El KLNLF va sorgir el 2004 com una facció de l'United People's Democratic Solidarity (UPDS). Al juny, **el Govern indi va donar llum verd al govern de l'estat d'Assam perquè iniciés un procés de negociacions amb l'ULFA** i va nomenar com a interlocutor amb el grup armat l'excap de l'oficina d'intel·ligència, PC Haldar. El ministre en cap d'Assam, Tarun Gogoi, va assenyalar que el grup armat havia de donar una resposta formal al Govern, resposta

per a la qual no esperaran de manera indefinida. Gogoi va assenyalar que considerarien les demandes del grup armat si aquestes s'emmarquen dins de la Constitució índia. Per la seva banda, el grup armat, els líders empresonats del qual s'haurien reunit a la presó central de Guwahati per discutir aquest assumpte, van emetre una declaració pública en què instaven el Govern a posar en llibertat els sis líders detinguts per afavorir les negociacions. Al novembre, el president de l'ULFA, Arabinda Rajkhowa, es va mostrar disposat a participar en les converses de pau però va insistir en l'alliberament dels líders del grup armat d'oposició com a requisit previ, i va demanar també que l'acompanyés en les converses el secretari general del grup armat d'oposició, Anup Chetia, que es trobava empresonat a Bangladesh. Segons van afirmar fonts periodístiques, les autoritats índies estarien disposades a reclamar la custòdia de Chetia de cara a les converses de pau. Al desembre, es van posar en llibertat la majoria dels líders de l'ULFA, per tal de facilitar el camí per a l'inici de les converses de pau.

Al maig, el ministre en cap d'Assam, Tarun Gogoi, va afirmar que esperava que després del lliurament per part de la Policia de Bangladesh del cap del grup armat d'oposició **NDFB**, Ranjan Daimary, detingut en aquest país, es podrien dur a terme converses de pau amb diferents grups armats d'oposició. Daimary encapçalava la facció de l'NDFB que s'havia oposat a un acord d'alto el foc i que reclamava la independència per al territori de Bodoland, i havia estat acusat de ser el responsable dels atemptats que van causar 100 morts l'octubre de 2008. Un familiar de Daimary va manifestar, però, que no s'oposava a les negociacions i que no posava la sobirania com a precondition. A final d'any, el mateix dirigent de la facció de l'NDFB es va mostrar favorable a iniciar converses de pau, i fins i tot va assegurar que estava disposat a renunciar a les demandes de sobirania. La facció partidària de negociar s'anomena NDFB-Progressive, el seu secretari general és Govinda Nasumatary, àlies *B. Swmkhwr*, i el 2005 va arribar a un acord d'alto el foc amb el Govern. Al novembre, el primer ministre d'Assam, Tarun Gogoi, va assegurar que tot estava preparat per signar un **acord de pau amb l'UPDS.** Aquest grup armat d'oposició es va constituir el 1999 i va signar un alto el foc el 2002, després del qual el grup es va dividir en dues parts: l'UPDS, favorable a les converses de pau, i el KLNLF, partidari de continuar amb l'activitat insurgent.

Al març es van celebrar a l'estat de Manipur les negociacions de pau entre l'estat central, el Govern de l'estat de Manipur i el **Partit Comunista de Kangleipak-Consell Militar KCP-MC (facció Lallumba)**, fundat el 1980 com una dissidència del PREPAK, en les quals els membres d'aquesta organització van decidir abandonar les armes. Per facilitar les negociacions, al maig es va crear un Joint Monitoring Group. En el passat, aquesta organització buscava la independència de Manipur. El 1995, després de la mort del líder, es va dividir en deu faccions, una de les quals és la de Lallumba. També al març, el secretari d'Estat es va reunir amb els líders del **Kuki National Front (KNF)**, grup format el 1988 per crear la comunitat de kukilandia, per veure les possibilitats d'obrir converses de pau. Aquest grup ja va signar una suspensió de les operacions l'agost de 2008 amb

el Govern central, i els seus quadres es van agrupar en uns camps designats per a això. Al setembre va tenir lloc la primera reunió tripartida entre el Govern indi, el govern de l'estat de Manipur i l'United Naga Council (UNC). Els tres representants es van reunir a Nova Delhi per parlar sobre la situació de la població naga a Manipur. Durant la reunió el Govern indi va valorar positivament el gest de la UNC de suspendre el bloqueig econòmic, un fet que va contribuir, segons el seu parer, a crear una bona atmosfera per al diàleg.

A l'estat de **Nagaland**, l'Executiu va assenyalar que estava disposat a concedir la màxima autonomia possible per a Nagaland, fins i tot reformant la Constitució. Al juny, **el Govern indi i l'NSCN-IM van celebrar una ronda de negociacions** a Kohima, capital de l'estat naga. Va ser la primera vegada des que es van iniciar les negociacions, fa 13 anys, que aquestes es van dur a terme en territori naga. En la declaració a la premsa, realitzada un cop finalitzades les negociacions, les dues parts es van mostrar satisfetes i disposades a continuar el procés. El Govern indi va assenyalar que reconeixia la singularitat i la història del poble naga, i que la solució al conflicte havia de ser honorable per a ambdues parts. El líder del grup armat, Thigaleng Muivah, per la seva banda, va reconèixer que l'esforç del Govern era sincer. No obstant això, no es van revelar avenços concrets al final de la reunió. La propera ronda de negociacions se celebrarà a Delhi, però Muivah va assenyalar que abans s'hauria de dur a terme un procés de consultes amb la societat civil naga. Pel que fa a l'NSCN-K, a final d'abril van renovar per un any més l'alto el foc amb el Govern.

Pel que fa a la disputa de **l'Índia i el Pakistan** per a la regió de Caixmir, durant la segona quinzena de febrer, **ambdós països van reiniciar les negociacions de pau interrompudes de manera formal des dels atemptats a la ciutat índia de Mumbai l'any 2008**. A final d'abril, els primers ministres d'ambdós països, Monmohan Singh (Índia) i Yusuf Raza Gillani (Pakistan) es van reunir a Timphu, Bhutan, per primera vegada en nou mesos durant una cimera de països del sud d'Àsia. A l'octubre, **el Pakistan va demanar novament als Estats Units que intervinguessin en la disputa**. El ministre d'Exteriors va fer aquesta petició en el marc de la trobada de tres dies a Washington amb la secretària d'Estat, Hillary Clinton, a qui va demanar que demanés al president dels Estats Units, Barack Obama, que pressionés l'Índia perquè tots dos països poguessin arribar a un acord, aprofitant la visita del president nord-americà al país veí prevista al novembre. El Pakistan havia reclamat en múltiples ocasions la intervenció de tercers països en el conflicte per tal d'arribar a un acord, opció que l'Índia sempre havia descartat. Fins ara els Estats Units s'havien mantingut al marge de l'assumpte. D'altra banda, **el Govern indi va nomenar un equip de tres persones –un periodista, un funcionari i una professora– com a mediadors en la crisi que patia el Caixmir indi des del juny**, període en el qual haurien mort més de 100 manifestants a mans de les forces de seguretat. Els mediadors van ser el periodista Dilip Padgaonkar, el comissari d'informació M. M. Ansari i l'acadèmica Radha Kumar, amb l'encàrrec de posar en marxa converses de pau amb els líders independentistes d'aquesta regió índia. El grup va visitar presons i va interactuar amb la població caixmir. Padgaonkar va remarcar la necessitat d'implicar el Pa-

kistan per aconseguir una solució permanent, en línia amb les demandes dels principals líders separatistes caixmirs.

b) Àsia Oriental

Pel que fa a la **Xina (Tibet)**, durant la segona quinzena de gener, **el Govern de la Xina i el Govern del Tibet a l'exili van reprendre el diàleg, després de 15 mesos d'acusacions creuades**. Cinc representants del Dalai Lama, liderats per Lodi Gyari i Kelsang Gyaltsen, es van desplaçar a la Xina per iniciar la novena ronda de converses. Pocs dies abans, alts càrrecs del Govern xinès havien mantingut una reunió específica sobre el Tibet (per primera vegada en nou anys). Després d'aquesta reunió, Beijing va declarar que continuaria amb les polítiques implementades fins al moment. El Dalai Lama, de visita a Hongria, va instar al setembre el Govern xinès a impulsar una certa liberalització política al Tibet i va advertir Beijing que podria perdre la confiança de la comunitat internacional si no reprenia les converses sobre el futur del Tibet amb el Govern tibetà a l'exili. A l'octubre, el primer ministre del Govern tibetà a l'exili, Samdhong Rinpoche, va declarar que a final de l'any es podria celebrar una nova ronda de negociació amb el Govern xinès, la desena des del 2002. Rinpoche va anunciar que encara no havien acordat la data i el lloc de les converses i va avançar que l'agenda negociadora podria basar-se en un document de 13 punts que la delegació tibetana va lliurar a les autoritats xineses durant la vuitena ronda de converses. El diàleg estava interromput des del gener. Aquest anunci es va produir dies abans que el Dalai Lama s'entrevistés amb la màxima responsable del Govern dels Estats Units per als assumptes del Tibet, Maria Otero. La funcionària va declarar que el seu Govern no donava suport a la independència del Tibet, però sí a una sortida dialogada i pacífica del conflicte. D'altra banda, milers de persones es van manifestar a les províncies del Tibet, Qinhai i Sichuan per protestar contra l'intent del Govern d'implantar el xinès mandarí com a única llengua d'escolarització. Segons alguns mitjans de comunicació, desenes de persones haurien estat detingudes.

c) Sud-est Asiàtic

A **Myanmar**, la junta militar va anul·lar oficialment al març els resultats de les eleccions de 1990 i en paral·lel va autoritzar la reobertura d'algunes oficines del principal partit de l'oposició democràtica, l'NLD. La líder opositora, **Aung San Suu Kyi, es va reunir al maig amb el secretari d'Estat adjunt dels Estats Units, Kurt Campbell, i el cap de la missió diplomàtica nord-americana al país**. La trobada es va realitzar al jardí d'un edifici governamental, al qual Aung San Suu Kyi va ser traslladada, perquè la conversa no pogués ser interceptada pel Govern, segons fonts diplomàtiques. Durant la seva visita al país, Campbell va mantenir trobades amb alguns representants del Govern, però cap d'alt rang. A més, es va reunir amb integrants del partit de l'oposició NLD, que recentment havia estat dissolt oficialment en no registrar-se per participar en les eleccions. Al setembre, la Comissió Electoral (CE) de Myanmar va anunciar la **dissolució de deu partits polítics de cara a les eleccions**.

ons generals de novembre, inclosos el principal partit de l'oposició, la Lliga Nacional per a la Democràcia (NLD), liderat per Aung San Suu Kyi. Al novembre, el partit que comptava amb el suport de la Junta Militar va obtenir la victòria en les eleccions generals birmanes amb un 80% dels vots, tot i que la comunitat internacional va titllar el procés de farsa electoral. Diversos partits, entre aquests l'NLD de la líder opositora Aung San Suu Kyi, van optar per no presentar-se a les eleccions perquè les consideraven una farsa. Respecte a les minories ètniques del país –que representen aproximadament un terç del total de la població– amplis sectors de les minories wa, shan i karen van decidir no acudir a les urnes, i la Comissió Electoral va treure el vot a centenars de milers de membres d'aquests grups ètnics en cancel·lar els comicis en diversos districtes dels estats de Kachin, Kayah, Kayin, Mon i Shan.

Després de les eleccions, **la Junta Militar va alliberar la líder opositora Aung San Suu Kyi després de set anys i mig d'arrest domiciliari.** La premi Nobel de la Pau (1991), que va comparèixer davant de més de 5.000 seguidors que es van congregar a la seu del seu partit NLD a Yangon, es va mostrar conciliadora amb el règim militar, al qual va assegurar que no guardava rancor, i va oferir a la Junta converses directes per tal d'aconseguir una transició pacífica i ràpida. Després del seu alliberament, Aung San Suu Kyi va demanar al Tribunal Suprem de Myanmar que restituís el seu partit, la Lliga Nacional per a la Democràcia, abolit per la Junta Militar el maig d'aquest any sota pretext que no estava inscrit a les eleccions. El Tribunal Suprem va desestimar, però, la demanda. Al desembre, un representant de Nacions Unides va viatjar a Myanmar per reobrir el diàleg de l'organisme multilateral amb el règim militar, l'oposició i les minories ètniques. El representant de l'ONU es va reunir amb la premi Nobel de la Pau i líder de l'oposició, Aung San Suu Kyi.

Durant el 2010, el Govern birmà va prosseguir amb la seva estratègia de **convertir tots els grups armats amb els quals manté un alto el foc en unitats de guàrdia fronterera.** Entre els grups que van acceptar unir-se a aquest cos de seguretat va destacar el Democratic Karen Buddhist Army (DKBA), com també una part del Shan State Army-North (SSA-N). Alguns analistes van apuntar a la possible escissió d'aquest últim grup armat d'oposició en dues faccions, arran del desacord intern entre els membres que aposten per la integració a la guàrdia fronterera –la 3a. i 7a. brigada–, i els que s'hi oposen –la 1a. brigada. D'altra banda, el Govern va prosseguir, sense resultats, les negociacions amb la Kachin Independence Organisation (KIO) i amb la Karen National Union (KNU).

A les **Filipines, persistien diferències substancials pel que fa al tipus i abast de l'autonomia que Manila estaria disposada a concedir al grup armat d'oposició MILF.** Mentre que el Govern parlava d'una «autonomia reforçada» que ampliaria les competències del poble moro sobre la zona que actualment comprèn la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM), el MILF advocava per la creació d'un «subestat bangsamoro» que ampliés els poders i l'extensió de l'actual RAMM. Per la

seva banda, el nou president de les Filipines, Benigne Aquino *Noynoy*, va considerar una prioritat aconseguir un acord de pau a Mindanao. Aquino va anunciar també **el nomenament de Teresita Deles com a assessora presidencial sobre el procés de pau.** Deles ja va ocupar aquest càrrec entre 2003 i 2005, durant la presidència de Gloria Macapagal Arroyo. El retorn de Deles, especialment activa en relació amb la defensa dels drets de les dones a les Filipines, va ser ben rebut per diverses organitzacions civils i socials de Mindanao. D'altra banda, **el MILF i l'MNLF van signar un pacte de cooperació** en el qual es comprometien a treballar conjuntament per l'autodeterminació, la pau, la justícia i el desenvolupament econòmic del poble moro. L'acord, sota els auspicis de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), va ser signat a Duixanbe (Tadjikistan). Per la seva banda, **el president del panel negociador de l'NDF, Luis G. Jalandoni, va assegurar que estava preparat per reprendre les converses de pau formals amb la nova administració d'Aquino.**

Al maig, **el Govern i l'MNLF van signar a Trípoli, Líbia, un memoràndum d'entesa per resoldre les qüestions que havien dificultat la plena implementació de l'acord de pau assolit el 1996.** L'acord contemplava la creació d'un mecanisme per finançar projectes de desenvolupament a les zones afectades pel conflicte, com també l'establiment d'una

estructura per a un procés tripartit amb la participació de l'Organització per la Conferència Islàmica, encarregada de supervisar la implementació de l'acord de 1996 a les àrees de seguretat, governabilitat, activitats econòmiques i la provisió de serveis socials a les zones del conflicte. El Govern i l'MNLF van acordar reunir-se a principi de gener.

Al setembre, **el cap negociador del MILF, Mohagher Iqbal, va declarar que el seu grup havia abandonat formalment la petició d'independència per a determinades regions de Mindanao i que havia fet una proposta al Govern de creació d'un subestat o una república autònoma** que tindria totes les competències excepte les d'afers exteriors, defensa nacional, moneda i correus. Aquesta entitat no tindria exèrcit propi, però sí forces de seguretat internes. Mohagher Iqbal també va declarar que podria firmar un acord de pau global en un termini màxim de dos anys i que en el cas que s'establís aquest subestat, el MILF només tindria un paper preponderant en la fase de transició. Pel que fa a l'**MNLF**, al novembre es van reunir els panels negociadors per tractar la plena implementació de l'acord de pau de 1996. Els aspectes que es van tractar a la reunió van ser la creació del Fons d'Assistència al Desenvolupament Bangsamoro i la supervisió de la implementació de l'acord a mans del Govern, l'MNLF i l'Organització de la Conferència Islàmica, que facilitava les converses. Els acords assolits es donaran a conèixer en la següent ronda de negociació. Respecte a l'**NDF/NPA**, el president, Benigne S. Aquino, va nomenar a l'octubre l'advocat i fins aleshores viceministre de Sanitat, Alex Padilla, nou cap del panel negociador amb l'NDF. La consellera presidencial per al procés de pau va declarar que tant el nomenament de Padilla, activista dels drets humans durant la dictadura de Ferdinand Marcos, com la recomposició del panel negociador evidenciaven la voluntat del Govern de reprendre el diàleg amb l'NDF,

referent polític del grup armat d'oposició NPA. L'NDF havia manifestat que **la visita de dos dels seus líders a les Filipines era un gest per evidenciar el seu suport a la represa de les converses de pau** i per expressar la seva satisfacció per la recent recomposició del panel negociador del Govern. Els caps dels panels negociadors del Govern, Alexander Padilla, i de l'NDF, Luis Jalandoni, es van reunir a Hong Kong l'1 i 2 de desembre i van acordar reprendre converses exploratòries a Oslo (entre el 14 i el 18 de gener) i converses formals, també a Oslo, entre el 19 i el 25 de febrer. Ambdues parts també van acordar un alto el foc entre el 16 de desembre i el 3 de gener, el més llarg en els últims 10 anys.

Europa

a) Sud-est d'Europa

A Xipre, el candidat nacionalista turcoxipriota Dervis Eroglu va guanyar a l'abril les eleccions presidencials al terç nord de l'illa, amb un 50,4% dels vots, per davant del president sortint i candidat a la reelecció, Mehmet Ali Talat, que va obtenir el 42,8% dels vots. Eroglu va acceptar que l'acord final implicaria la reunificació de l'illa amb una estructura federal i es comprometia a no reobrir els capítols sobre els quals els líders grecoxipriota i turcoxipriota ja havien mostrat un grau de convergència significativa, com els que feien referència a governança, repartiment de poder, qüestions de la UE i economia. **El líder grecoxipriota va proposar la celebració d'una conferència internacional, convocada per l'ONU i amb participació dels membres permanents del Consell de Seguretat, la UE, les potències garants, Xipre i les dues comunitats xipriotes.** La conferència es convocaria quan les parts en conflicte es trobessin en posició d'arribar a un acord sobre aspectes interns del conflicte. Al seu torn, també va enviar un missatge a l'entitat turcoxipriota en què assegurava que ell continuaria treballant per aconseguir una solució. No obstant això, la proposta grecoxipriota va rebre crítiques per part dels actors turcoxipriotes. El representant especial del líder turcoxipriota en el procés negociador, Kudret Ozersay, va acusar Christofias de posar sobre la taula propostes que sabia que serien rebutjades pels turcoxipriotes. Segons Ozersay, les propostes no eren noves. Al novembre, els líders turcoxipriota i grecoxipriota van acordar en una reunió amb el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, intensificar els seus contactes per assolir avenços, els quals Ban Ki-moon reavaluaria a final de gener, quan l'ONU ha de determinar els seus pròxims passos respecte a Xipre. El secretari general va reconèixer que les converses havien prosseguit durant un temps sense un progrés clar o sense un final proper evident, fet pel qual estaven perdent *momentum* i necessitaven un impuls. La reunió amb Ban Ki-moon pretenia donar una nova empena al procés. L'acord assolit en la trobada incloïa establir un pla pràctic per resoldre els principals punts de desacord. Els líders hauran d'identificar nous elements de convergència i els assumptes principals que encara s'han de resoldre en els diversos capítols. Durant l'any, un dels temes més difícils en les negociacions va ser el de la propietat.

A Kosovo, **el Tribunal Internacional de Justícia, òrgan judicial de l'ONU, va declarar a l'agost en un dictamen no vinculant que la declaració d'independència de Kosovo**

de 2008 no violava el Dret Internacional ni la resolució 1244 del Consell de Seguretat de l'ONU. El tribunal va respondre amb aquesta sentència, aprovada amb deu vots a favor i quatre en contra, a la pregunta formulada per l'Assemblea General a instàncies de Sèrbia. Segons el dictamen, el dret internacional general no contempla prohibicions sobre les declaracions d'independència, com tampoc ho fa la resolució 1244. El tribunal va desestimar també que la declaració d'independència vulnerés el marc constitucional provisional de Kosovo, ja que segons els jutges aquest no vinculava els autors de la independència. No obstant això, el text no va jutjar si existia o no un dret a la secessió. Al setembre, l'Assemblea General de l'ONU va adoptar unànimement una resolució que instava el diàleg entre Sèrbia i Kosovo i que reconeixia la decisió no vinculant del Tribunal Internacional de Justícia. **També l'ONU es va oferir a participar en l'organització de les converses directes entre Sèrbia i Kosovo.** Al novembre, el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va celebrar la propera obertura de diàleg entre Sèrbia i Kosovo i va valorar positivament la disposició de la UE a facilitar-ne el procés. El secretari general va considerar positiu el grau d'acord i enteniment entre Sèrbia i la UE, que va fer possible l'aprovació de l'última resolució de l'Assemblea General de l'ONU sobre Kosovo, en què es reconeixia el dictamen no vinculant del Tribunal Internacional de Justícia.

Pel que fa a Moldàvia, Transdnièster va rebutjar la proposta de Moldàvia d'ampliar el paper dels Estats Units i la UE en el format negociador 5+2. Actualment ambdós actors tenen estatus d'observadors. **Rússia i Ucraïna es van comprometre a continuar amb els esforços coordinats per avançar en l'enteniment mutu entre Moldàvia i Transdnièster.** El Govern de Moldàvia va presentar a la UE la seva nova estratègia sobre la resolució del conflicte de Transdnièster, que pretenia fer més atractiva Moldàvia a ulls de la població de Transdnièster. Segons el primer ministre, Vlad Filat, Moldàvia i Transdnièster podrien apropar-se mútuament com a resultat d'un règim de liberalització de visats i de lliure comerç entre Moldàvia i la UE. Per això, Filat va apel·lar a la UE per tal que donés suport a la implementació de la seva estratègia. El primer ministre de Moldàvia va valorar positivament la proposta conjunta plantejada per la canceller alemanya, Angela Merkel, i pel president rus, Dmitri Medvèdev, de crear un fòrum de seguretat entre la UE i Rússia, que abordaria el conflicte de Transdnièster com un dels primers temes. En el comunicat russoalemany es va afirmar que calia un fòrum d'aquestes característiques a causa del fracàs dels mecanismes ja existents en la resolució de conflictes i crisis a la regió.

A l'octubre, **Rússia va afirmar que no podia retirar les seves tropes de manteniment de pau ni armament de Moldàvia, perquè aquestes eren una garantia per tal que el conflicte no tornés a esclatar.** Era la resposta de Rússia a la demanda del president en funcions moldau, Mihai Gimpu, que Rússia es retirés del territori per crear les condicions per a la resolució del conflicte i per avançar en l'estabilitat i la seguretat a la regió. D'altra banda, el president rus, Dmitri Medvèdev, va assenyalar que tan aviat com Moldàvia tingués un Govern efectiu, el procés negociador sobre Transdnièster es podria reprendre, amb referència a la fragilitat institucional que travessava Moldàvia des de la crisi electoral de 2009.

A **Turquia**, el líder del PKK, Murat Karayilan, va proposar al juliol el desarmament del PKK a canvi de drets polítics i culturals per al poble kurd. **Karayilan va afirmar que estava disposat a desarmar-se sota la supervisió de Nacions Unides si Turquia acceptava un alto el foc i complia certes condicions. El PKK va exigir que es posés fi als atacs contra els civils kurds i els arrestos de polítics kurds.** Aquesta organització va anunciar un alto el foc unilateral entre el 13 d'agost i el 20 de setembre, coincidint amb el Ramadà, en resposta a una crida del seu líder, Abdullah Öcalan, i com a resultat de l'inici d'un procés de diàleg entre Öcalan i òrgans competents que actuaven en nom de l'Estat amb el coneixement del Govern, segons l'agència Firat. El líder del PKK, Abdullah Öcalan, va reiterar la defensa de l'«autonomia democràtica» com a projecte de solució per als kurds. Segons Öcalan, el model català mereixia ser estudiat i va afegir que els kurds podien aprendre'n. Al setembre, el primer ministre turc, Raci Tayyip Erdogan, va prometre que el seu partit elaboraria una nova Constitució després de les eleccions de 2011. Així ho va anunciar prèviament al referèndum sobre reformes constitucionals celebrat el 12 de setembre. D'altra banda, **el Govern i el partit prokurd BDP es van reunir** en una trobada retardada per la violència i qualificada de positiva per ambdues parts. L'apropament entre el Govern i el BDP es va produir en un context d'intensificació de les mesures encaminades a resoldre el conflicte kurd, tant per part del Govern com dels actors polítics i socials kurds.

El ministre turc d'Interior, Besir Atalay, es va desplaçar a final de setembre a Erbil, la capital de la regió autònoma del Kurdistan (Iraq) per mantenir diverses reunions, incloent una amb el president de la regió, Massoud Barzani. Segons Hürriyet, Turquia estaria treballant en tres passos: d'una banda, la prolongació de l'alto el foc del PKK; en segon lloc, la consecució d'una treva permanent; i en tercer lloc, l'adopció de mesures polítiques a Turquia per resoldre el problema. D'altra banda, el PKK va renovar el seu alto el foc, declarat el 13 d'agost i que finalitzava el 20 de setembre, fins a la publicació de la decisió final sobre la seva treva. Segons Karayilan, el grup armat estaria preparat per negociar, i el model que buscava el PKK era el de les autonomies d'Espanya. El PKK va anunciar l'1 de novembre **la prolongació de l'alto el foc fins a la celebració de les eleccions generals turques el juny de 2011.** En un gest inusual, el president de Turquia, Abdullah Gul, va celebrar la prolongació de la treva del PKK. Karayilan va manifestar que l'Estat turc havia de complir **les cinc condicions plantejades pel PKK: la fi de les operacions militars, l'alliberament dels polítics kurds detinguts i de les operacions polítiques contra els kurds, la participació activa d'Öcalan en el procés, l'eliminació del llinar electoral del 10% i la reforma de la Constitució.** La copresidenta del DTK, Aysel Tugluk, va afirmar després d'una visita a Öcalan en la seva qualitat d'advocada que segons paraules del dirigent, **el procés de diàleg havia esdevingut procés de negociacions.** Segons Tugluk, Öcalan va afirmar que estava tenint trobades importants i serioses amb responsables de l'Estat, fet que implicava que havien arribat a la fase de negociacions. Öcalan també va afegir que l'Estat era favorable a con-

tinuar el procés de pau i de recerca d'una solució, però que l'obstacle era la política. El primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, va afirmar que les operacions militars es podrien reduir, ja que si el PKK deposa les armes ja no hi hauria raó perquè les forces de seguretat duguessin a terme les operacions. No obstant això, Erdogan va advertir que l'Exèrcit i la Policia castigaran durament el PKK si aquest amenaça l'ordre públic. El vicepresident del principal partit turc de l'oposició, el CHP, Mesut Deger, va manifestar que la qüestió kurda era una de les prioritats del CHP i que ell era favorable al diàleg amb el líder del PKK, Abdullah Öcalan, per avançar cap a una solució. També va afirmar que el seu partit presentarà públicament el seu informe sobre la qüestió kurda a Diyarbakir, el juny de 2011, abans de les eleccions. A final d'any va augmentar la tensió entre el Govern i el moviment kurd sobre la defensa dels kurds de la seva proposta d'autonomia democràtica.

Durant l'any es va iniciar un procés de diàleg entre el dirigent kurd Abdullah Öcalan i òrgans competents que actuaven en nom de l'Estat turc

b) Caucas

Pel que fa a **Armènia-Azerbaidjan (Nagorno-Karabakh)**, durant la segona quinzena de gener, els presidents d'Armènia, Serzh Sargsyan, i d'Azerbaidjan, Ilham Aliyev, units amb el president rus, Dmitri Medvèdev a Sotxi (Rússia), van arribar a un acord verbal sobre el preàmbul de l'última versió en discussió dels principis bàsics per a la resolució del conflicte. **La proposta continguda en els «principis de Madrid» inclou un referèndum amb la participació de la gent que vivia a Nagorno-Karabakh abans de la guerra, assegurant un corredor entre Armènia i Karabakh, el retorn dels refugiats a les seves terres natives i l'ajuda de forces internacionals.** Al juny, Aliyev va advertir que si Armènia continuava intentant guanyar temps o rebutjava oficialment els principis, Azerbaidjan avaluaria les perspectives de participar en el procés i podria canviar la seva posició. D'altra banda, **el ministre armeni d'Exteriors va manifestar que Armènia ja va reconèixer fa dos anys que els principis de Madrid eren la base sobre la qual s'havien de mantenir negociacions.** Al seu torn, va criticar que Azerbaidjan no volgués signar un document sobre la retirada de francitadors al voltant de la línia de separació. Per la seva banda, el president armeni, Serzh Sargsyan, va manifestar que l'exercici del dret d'autodeterminació era crucial per al procés de pau. A l'agost, **Armènia va manifestar que donava suport a la proposta de Rússia per a la solució del conflicte de l'Alt Karabakh,** presentada a la reunió de Sant Petersburg del mes de juny. Al novembre, els presidents d'Armènia i Azerbaidjan, Serzh Sargsyan i Ilham Aliyev respectivament, es van reunir amb el president rus, Dmitri Medvèdev, a la ciutat russa d'Astrakhan (sud) per tractar el conflicte de Nagorno-Karabakh. Les parts van arribar a un **acord formal sobre l'intercanvi de presoners de guerra i el retorn dels cossos de les víctimes dels incidents més recents. També van acordar la necessitat d'establir mesures de construcció de confiança en la dimensió de seguretat militar,** encara que sense concretar-les.

A Geòrgia, **el Govern va aprovar el 3 de juliol un pla d'acció per implementar els objectius continguts en l'«Estratègia sobre els Territoris Ocupats: Compromís a través de**

la Cooperació», que marcava les pautes del Govern en relació amb Abkhàzia i Ossètia del Sud. L'estratègia del Govern de Geòrgia va ser rebutjada en diverses ocasions per les autoritats d'Abkhàzia i Ossètia del Sud. El president abkhaz, Sergei Bagapsh, va anunciar al juliol **la retirada d'Abkhàzia del Procés de Ginebra per l'estancament en les negociacions sobre el no-ús de la força**, tot i que finalment va participar a la ronda del Procés de Ginebra celebrada a final de juliol. Bagapsh va reiterar que la signatura d'un acord amb Geòrgia sobre el no-ús de la força eliminaria l'amenaça d'un nou conflicte, però va acusar Geòrgia d'evitar discutir la possibilitat d'un acord així. Per la seva banda, Geòrgia que sempre havia insistit que estava disposada a signar un tractat de no-ús de la força, però amb Rússia, que considera que és l'actor principal en el conflicte, va anunciar a final d'any el seu compromís unilateral amb el no-ús de la força contra Abkhàzia i Ossètia del Sud. **En l'última etapa, Rússia havia passat a defensar declaracions unilaterals de no-ús de la força tot i que descarta adoptar ella mateixa una mesura d'aquest tipus, com li exigeix Geòrgia.** Les autoritats d'Abkhàzia i Ossètia del Sud van anunciar a principi de desembre la seva disposició a comprometre's amb el no-ús de la força, afirmant que no usarien la força contra Geòrgia, la seva població, el seu territori ni les seves Forces Armades, però van restar creïbles a l'anunci anterior de Geòrgia.

Orient Mitjà

En relació amb **Israel i Palestina**, durant la primera setmana de maig es va anunciar la represa de les converses indirectes entre israelians i palestins en un intent per avançar en el procés de pau. **La ronda de converses va acabar sense signes de progrés ni data per continuar el diàleg**, que s'havia d'estendre durant els següents quatre mesos i abordar assumptes clau, com Jerusalem i la situació dels refugiats. Al juny, **la mort de nou activistes després de la intercepció per part d'Israel d'una flotilla d'ajuda humanitària a Gaza va motivar una condemna internacional i va obligar el Govern de Benjamin Netanyahu a suavitzar les condicions del bloqueig sobre el territori palestí.** Després de la represa de les converses directes entre palestins i israelians a principi de setembre **es va mantenir la incertesa sobre el futur del diàleg després de la decisió d'Israel de no renovar la moratòria sobre la construcció d'assentaments a Cisjordània.** A l'octubre, les negociacions es van mantenir en punt mort després que Israel decidís no estendre-la. A mitjan mes el primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, va oferir una renovació parcial de la moratòria a canvi d'un reconeixement d'Israel com a Estat jueu per part dels palestins. Autoritats palestines van rebutjar la proposta i van asseverar que no tenia res a veure amb l'edificació de colònies en els territoris ocupats. Dies abans, la Lliga Àrab havia donat suport a l'Autoritat Palestina i havia rebutjat negociar amb Israel mentre no s'aturés la construcció d'assentaments, però havia evitat trencar del tot el procés de pau. A final de novembre, el Parlament israelià va aprovar una llei que exigia la realització d'un referèndum, en un termini de 180 dies, abans de la subscripció de qualsevol acord internacional que suposés alterar la situació dels territoris annexats per Israel. Analistes van coincidir que la mesura faria més difícil per a qualsevol Govern israelià

concretar la retirada de territoris que Israel considera formalment sota la seva sobirania, però que la comunitat internacional considera territoris ocupats. Les autoritats palestines van rebutjar la decisió del Parlament israelià i van insistir que la fi de l'ocupació en els territoris palestins no podia dependre de cap tipus de referèndum a Israel. Al desembre, els Estats Units van renunciar a exigir a Israel la paralització en la construcció d'assentaments com a condició en les negociacions de pau. L'enviat especial dels Estats Units per al Pròxim Orient, George Mitchell, es va reunir amb el president palestí, Mahmoud Abbas, i amb el primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, com a part d'un intent de salvar les converses de pau entre palestins i israelians. Mitchell es va comprometre a aconseguir progressos reals en els propers mesos cap a un acord de pau.

Sobre el conflicte entre **Síria i Israel** pels Alts del Golan, l'enviat dels Estats Units per a l'Orient Mitjà, George Mitchell, es va reunir, al setembre, a Damasc amb el president sirí, i va dir que el focus de Washington per a un acord entre Israel i els palestins no el desviaria d'impulsar un acord entre Israel i Síria. A Damasc, Mitchell, que va acompanyar Clinton en el seu viatge a la regió, va dir a la premsa: «El nostre esforç per resoldre el conflicte entre palestins i israelians no contradiu o xoca en absolut amb la nostra meta d'una pau exhaustiva que inclogui la pau entre Israel i Síria». Israel i Síria van mantenir, per última vegada, negociacions de pau directes als Estats Units l'any 2000, però no van assolir un acord sobre el futur dels Alts del Golan. Síria acull líders exiliats del grup islamista Hamàs, que controla la Franja de Gaza, i s'oposa als esforços de pau d'Abbas. Durant el tercer trimestre, **Síria va reiterar la seva disposició a reprendre les converses de pau amb Israel si el Govern d'aquest país es comprometia a posar fi a l'ocupació de parts dels Alts del Golan.** El ministre de Relacions Exteriors sirí, Walid al-Muallim, va fer aquestes declaracions després de reunir-se amb la seva homòloga nord-americana, Hillary Clinton, a Nova York. El primer ministre israelià va declarar que no entraria en converses amb Damasc amb precondicions.

Al **Iemen**, durant la segona quinzena de febrer, els insurgents al-houthistes van acceptar les sis condicions del Govern per a la signatura de la treva d'un conflicte que ha causat més de 300.000 desplaçats des de l'inici de les hostilitats el 2004. Al març, **el president del Iemen, Ali Abdullah Saleh, va declarar la fi de la guerra amb els insurgents xiïtes del nord del país.** En una entrevista a la cadena al-Arabiya, el mandatari va subratllar que no es tractava d'una pausa en els combats ni d'una treva, sinó de la fi del conflicte armat que havia enfrontat les parts des de l'any 2004. El Govern d'Abdullah Saleh va anunciar al maig una **amnistia per a alguns dels presoners** a causa d'activitats separatistes al sud i de la revolta dels al-houthistes al nord. **El Govern i els rebels al-houthistes van signar el 26 d'agost a Doha (Qatar) un acord que establia un calendari per a la implementació dels acords previs.** Fonts diplomàtiques iemenites van manifestar que no es tractava d'un nou acord sinó de l'establiment de mecanismes per aplicar els acords assolits amb anterioritat. Un dels representants rebels, Mohammad Abdel Salam, va assenyalar que la principal demanda dels rebels era l'alliberament de presoners. Es calculava que hi havia un miler

de seguidors insurgents sota custòdia. Segons Abdel Salam, altres demandes inclouen el desenvolupament i reconstrucció de províncies del nord del Iemen que van ser discriminades i que no tenien aigua, carreteres o escoles. Segons Reuters, l'acord instava a la fi de la guerra i l'inici del diàleg polític i incloua 22 punts. Entre aquests destacava el requeriment de lliurament als mediadors de les armes robades a l'Exèrcit iemenita, així com l'alliberament per part de les autoritats de presoners insurgents. Altres punts esmentats per Reuters inclouen la retirada de mines de la regió, la garantia de lliure moviment per permetre el retorn de població desplaçada i l'alliberament d'escoles, edificis governamentals o residències preses pels rebels. A partir de mitjan any es van intensificar els enfrontaments entre els alhoutistes i les forces de seguretat, els quals van posar en dubte la viabilitat de la treva.

3.3. La temperatura de la pau

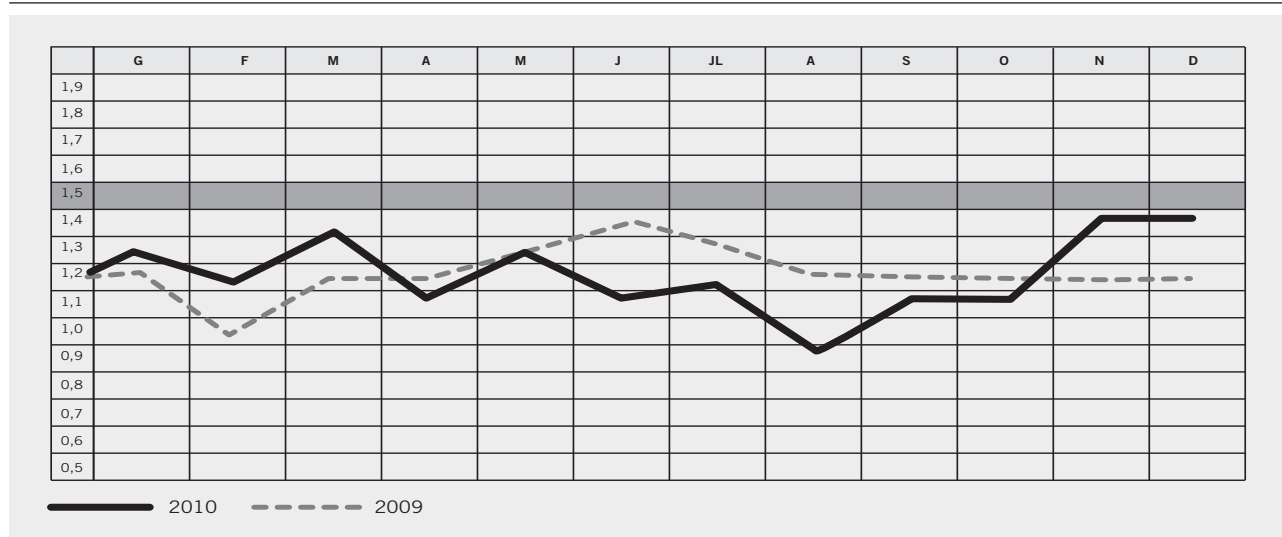
Des de fa uns anys, l'Escola de Cultura de Pau elabora mensualment un índex sobre l'estat de les negociacions

de pau existents al món, a fi d'analitzar les dinàmiques generals dels processos. L'any 2010, aquest índex analitza una selecció de 18 negociacions.¹

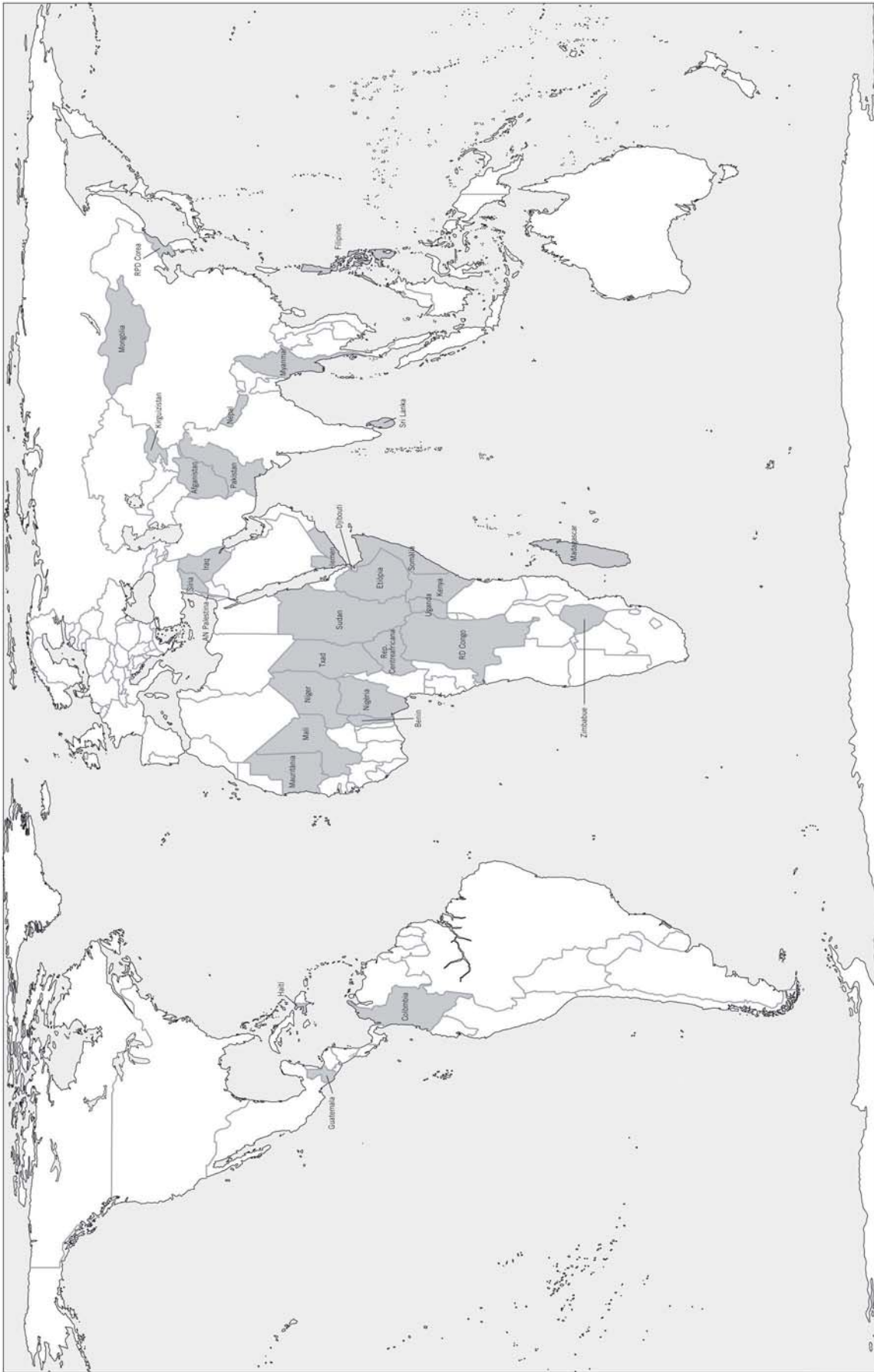
L'índex es configura a partir de la mitjana resultant de concedir tres punts als processos que han funcionat bé durant el mes, un punt als que romanen estancats o no han presentat novetats i zero punts als que han tingut dificultats, de manera que la màxima puntuació assolible en un mes seria de 3,0 i la mitjana d'1,5 punts.

Com es pot observar a la figura anterior, **l'any va acabar amb una mitjana mensual d'1,2 punts, enfront de la mitjana d'1,2 el 2009, 1,0 el 2008, 1,1 el 2007, 1,2 el 2006, 1,3 el 2005 i 1,4 el 2004**; es frena així el descens dels últims anys, encara que cap mes s'hauria aconseguit una mitjana igual o superior a 1,5 punts. L'índex permet albirar els obstacles que existeixen per mantenir la majoria dels processos en una evolució positiva i de forma sostinguda, resultat de les enormes dificultats que han tingut els processos o exploracions de l'Afganistan, les Filipines (NPA), Ossètia del Sud, Israel-Palestina, el Pakistan, Sàhara Occidental o el Iemen, entre altres zones.

Gràfic 3.1. La temperatura de la pau el 2009 i 2010

1. Afganistan, Armènia-Azerbaidjan, Xipre, Filipines (MILF, NPA), Geòrgia, Índia (ULFA i NSCN-IM), Índia-Pakistan, Israel-Palestina, Moldàvia (Transdnièster), Myanmar (NLD), Níger (MNJ), Nigèria (MEND), RCA, Marroc-Sàhara Occidental, Sudan (JEM) i Iemen.

■ Països en situació de crisi humanitària

4. Crisis humanitàries i acció humanitària

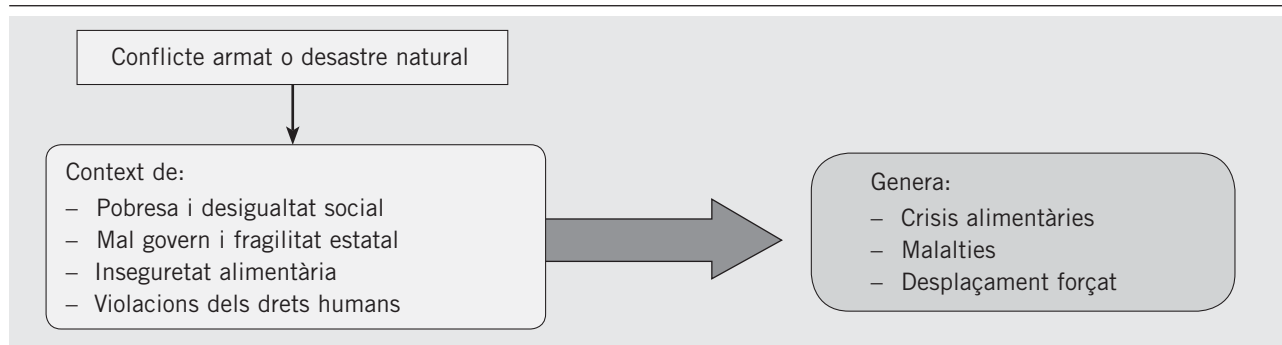
- 32 països van patir crisis humanitàries durant el 2010, segons l'anàlisi de l'Escola de Cultura de Pau.
- Les emergències humanitàries d'Haití i el Pakistan van rebre el 40% del total de fons destinats a l'assistència humanitària el 2010.
- El desplaçament es va agreujar pronunciadament a l'Afganistan, Myanmar, R. Centreafricana i el Iemen mentre es van incrementar les xifres de retorn al Txad (est), les Filipines, el Sudan (sud), Sri Lanka i Uganda.
- El terratrèmol de gener, les pluges torrencials de setembre i l'epidèmia de còlera que va aparèixer l'octubre van sumir Haití en una crisi humanitària sense precedents.
- Les crides humanitàries emeses per Nacions Unides el 2010 van aconseguir només el 59% dels fons demanats tot i el rècord d'aportacions dels donants.

En aquest capítol s'analitza la situació relativa als escenaris de crisis humanitàries i l'acció humanitària, i es presta especial atenció als contextos de violència. En la primera part s'aborda la definició de crisi humanitària i es mostren diversos indicadors d'impacte i resposta a emergències que han facilitat l'anàlisi de les diferents situacions de crisi esdevingudes durant el 2010. La segona part examina l'evolució de cadascun d'aquests contextos seguint un criteri regional. La tercera part repassa els aspectes més destacats de les pràctiques en l'acció humanitària durant l'any i el finançament de les actuacions d'assistència. Al principi del capítol s'inclou un mapa en què s'assenyalen els països afectats per crisis humanitàries.

4.1. Crisi humanitària: definició i indicadors

S'entén per **crisi humanitària** aquella situació en què existeix una excepcional i generalitzada amenaça a la vida humana, la salut o la subsistència. Aquestes crisis solen aparèixer dins d'una situació de desprotecció prèvia on una sèrie de factors preexistents (pobresa, desigualtat, falta d'accés a serveis bàsics), potenciat pel detonant d'una catàstrofe natural o humana, multipliquen els seus efectes destructius.

Figura 4.1. Aparició d'una crisi humanitària

Des del final de la Guerra Freda ha proliferat un tipus de crisi humanitària a la qual s'ha anomenat emergència complexa. Aquests fenòmens, de vegades també coneguts com a emergències polítiques complexes, són situacions causades per l'ésser humà, en les quals una situació de violència genera víctimes mortals, desplaçaments forçats, focus epidèmics i fam; fet que es combina amb un debilitament o col·lapse total de les estructures econòmiques i polítiques, i amb la presència eventual d'una catàstrofe natural. Les emergències complexes es diferencien de les crisis per ser més prolongades en el temps, tenir un origen fonamentalment polític i un important impacte destructiu i desestructurador en totes les esferes de la vida. En conseqüència, la resposta a aquestes crisis sol abastar una gran quantitat d'actors a més dels exclusivament humanitaris, incloent missions de manteniment de la pau i actors polítics i diplomàtics.

L'anàlisi dels contextos de crisi humanitària es realitza a partir del seguiment i avaluació continuats de les diferents emergències esdevingudes al llarg de l'any. Per contribuir a la seva compressió i definició es consideren també quatre indicadors que determinen l'existència de crisis alimentàries, l'impacte del desplaçament relacionat amb situaci-

ons de violència i les situacions d'emergència més crítiques per a les quals Nacions Unides va demanar fons el 2010.

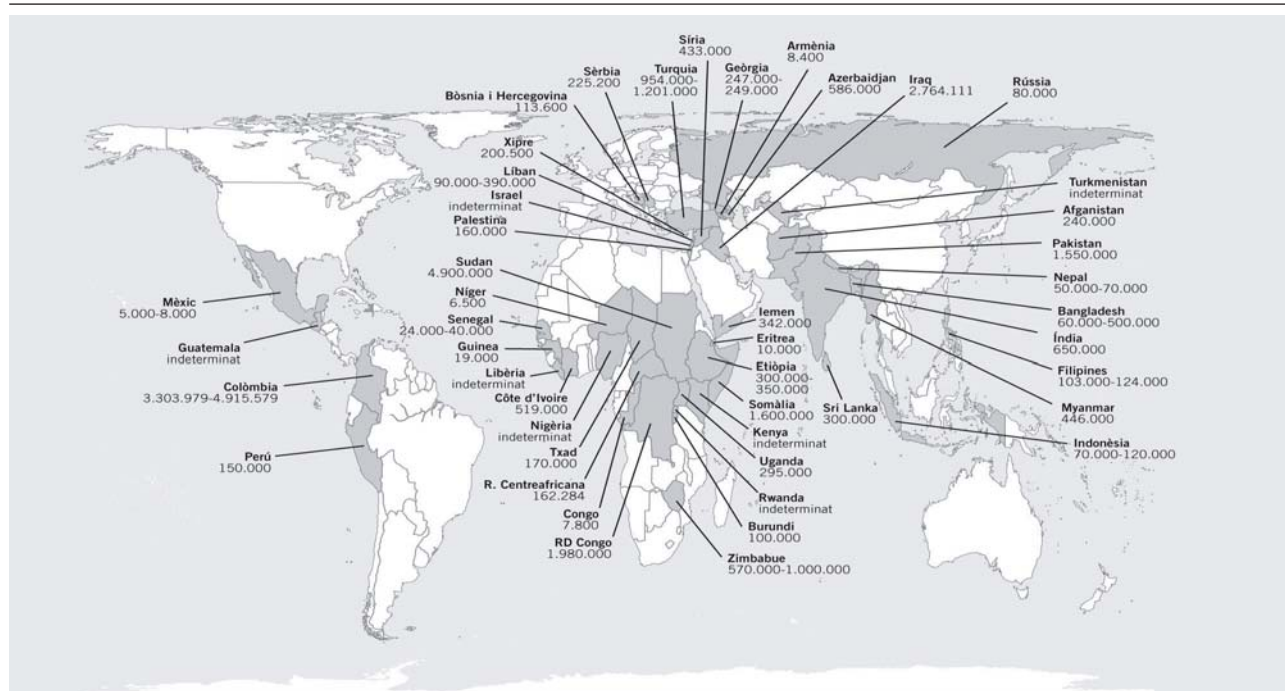
En primer lloc, els informes que publica de forma periòdica la FAO sobre perspectives de collites i situació alimentària assenyalen l'existència de 27 països en què es va produir una emergència alimentària durant el 2010 i que van necessitar assistència exterior durant almenys tres trimestres de l'any (indicador núm. 4).¹ Del total d'aquest grup, 19 es trobaven a l'Àfrica, set a Àsia, dos a l'Orient Mitjà i un a Amèrica. D'altra banda, segons l'Índex Global de la Fam de 2010 (GHI, per les sigles en anglès),² les regions més afectades per la fam van ser l'Àfrica Subsahariana i el sud d'Àsia, encara que es van produir millores significatives en diversos països d'aquesta última àrea. En els últims llocs de la classificació, amb situacions de fam definides com a extremadament alarmants pel GHI, es trobaven països com la RD Congo, Burundi, Eritrea i el Txad. La FAO va informar que el nombre de persones que pateixen fam al món s'havia reduït respecte al passat any, que va superar la xifra de 1.000 milions de persones. El 2010, 925 milions de persones van patir fam segons l'agència.

En la situació global d'emergència alimentària van confluïr diversos factors adversos que van contribuir al deteriorament en diferents contextos. La sequera i els incendis que van assolir Rússia durant l'estiu i el posterior decret de prohibició de l'exportació de cereals per part del Govern, van afectar seriosament el proveïment de gra d'un bon nombre de països asiàtics depen-

dents d'importacions per cobrir les necessitats del seu mercat nacional. Igualment, la manca de pluges al Sahel, Guatemala, Mongòlia i Síria van agreujar les crisis humanitàries generades per la disminució dels mitjans de subsistència (producció agrícola animal i vegetal). Per fer front als reptes de l'assistència alimentària, l'OCHA va crear al començament d'any un nou clúster (grup sectorial), dins de la seva estratègia de coordinació, destinat a la seguretat alimentària i encapçalat de manera conjunta pel PMA i la FAO.

El segon factor que ajuda a determinar l'existència d'una crisi humanitària és l'evolució del desplaçament intern de població (indicador núm. 5), és a dir, aquell que es produeix per efecte de la violència dins de les fronteres d'un país. Durant el 2009 es va produir un fort augment en el nombre de desplaçats interns a escala mundial, a causa principalment dels efectes de la violència en conflictes interns de llarga durada. Segons les dades aportades per Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC),³ el total de persones afectades va pujar fins a 27.100.000 en 54 països, la xifra més alta registrada des del 1994. Es van produir 6,8 milions de nous desplaçaments que van tenir lloc principalment al Pakistan (3 milions) i la RD Congo (1 milió). Dels 23 països en què es van produir nous desplaçaments, només dos, Zimbabue i Kenya, no estaven afectats per conflictes armats, encara que sí per crisis polítiques internes. Al mateix temps, al voltant de cinc milions de persones van tornar a les seves localitats d'origen, encara que Elisabeth Rasmusson, secretària general d'IDMC, va assenyalar que la majoria d'aquests retorns van ser forçats

Mapa 4.1. Nombre de persones desplaçades internes el 2010⁴

1. Vegeu l'annex I (Taula de països i indicadors i descripció dels indicadors).
2. IFPRI, Concern i Welthungerhilfe. *Índice Global del Hambre 2010*. Washington DC/Dublín/Bonn: IFPRI, octubre de 2010. <<http://www.ifpri.org/sites/default/files/publications/ghi10sp.pdf>>
3. L'informe de l'IDMC, publicat el juny de 2010, fa referència a les dades de 2009. Així i tot, les dades es consideren representatives de les tendències de desplaçament el 2010, ja que es complementen amb les actualitzacions que realitza aquest centre (xifres i anàlisi de contextos) i el seguiment que realitza l'Escola de Cultura de Pau de la conjuntura internacional durant l'any.
4. Elaborat a partir de dades de l'IDMC i actualitzat a desembre de 2010 <<http://www.internal-displacement.org/>>.

i es van produir en àrees que encara no oferien seguretat. Tot i que el nombre més alt de desplaçats interns va continuar trobant-se a Àfrica, el major augment relatiu durant l'any el va experimentar el sud i el sud-est d'Àsia, amb un augment del 23% respecte al 2008.

Les situacions destacades com a greus, en les quals almenys una de cada mil persones és desplaçada interna, van ser 40, de les quals 15 es van produir a Àfrica, nou a Àsia, nou també en països d'Europa, cinc a l'Orient Mitjà i tres a Amèrica. D'entre aquests països, els casos més greus, en què el desplaçament afectava una de cada 100 persones, van tenir lloc en 21 països; els més greus van ser els de Somàlia, el Sudan i Colòmbia on el percentatge de persones desplaçades internament superava el 10% de la població nacional. Països com Algèria, Indonèsia, Myanmar o Zimbabue van continuar sense reconèixer l'existència de població desplaçada interna dins del seu territori.

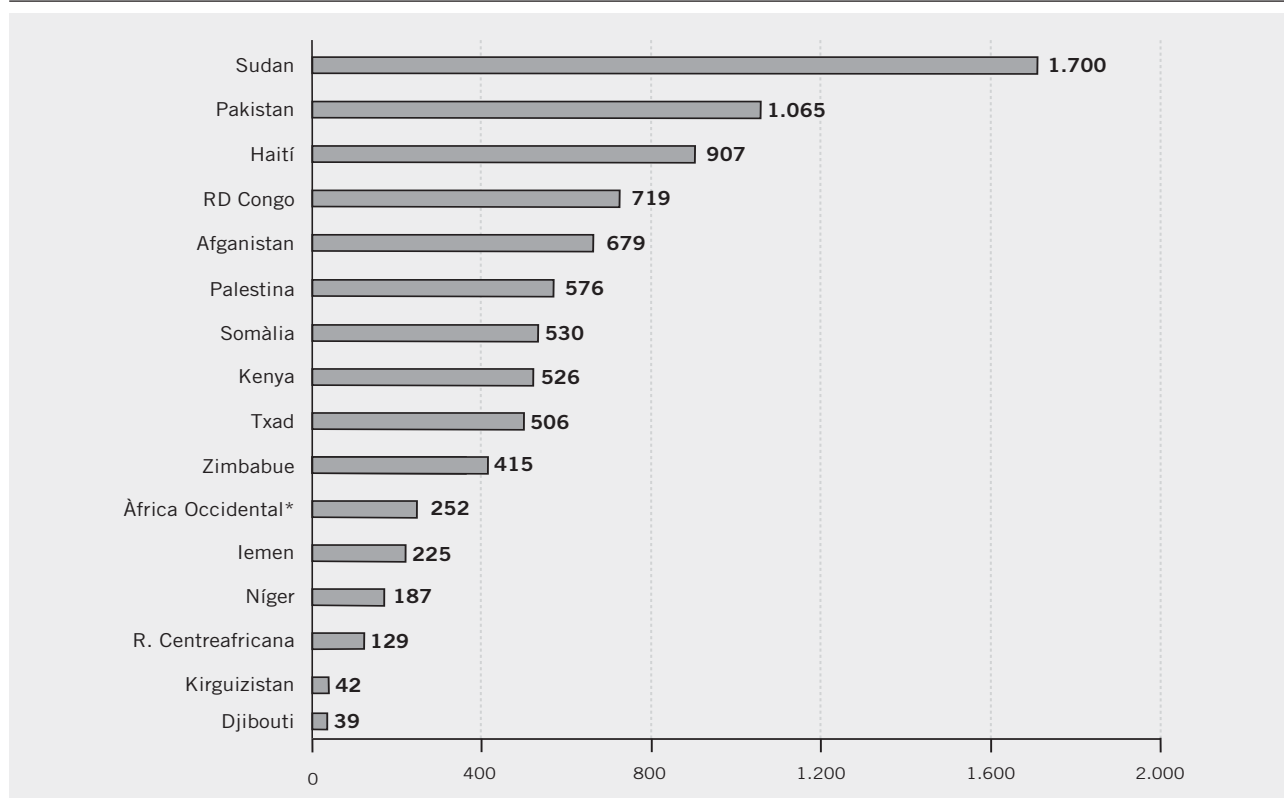
El tercer indicador, relatiu al nombre de persones refugiades assistides per l'ACNUR (indicador núm. 6), va destacar que el 2009 el nombre de persones desplaçades de manera forçosa al món va ser el més alt registrat des de la dècada dels noranta, 43,3 milions de perso-

L'ACNUR va destacar que 43,3 milions de persones pateixen desplaçament forçat, el nombre més alt assolit al món des de la dècada dels noranta

nes. No obstant això, el nombre de refugiats es va mantenir estable, 15,2 milions de persones, repetint la xifra de l'any anterior.⁵ L'alt comissionat per als refugiats, António Guterres, va subratllar també que el 2009 va ser l'any en què es va produir una significativa reducció en la xifra de retornats, 251.000, enfront del milió de retornats anual que es va registrar en la passada dècada. La reactivació de conflictes armats i l'agreujament de les confrontacions en escenaris bèl·lics de llarga durada van contribuir a impossibilitar el retorn. En aquest sentit, l'ACNUR va recordar en reiterades ocasions durant l'any l'obligació dels països d'asil de no retornar els refugiats als seus països d'origen mentre persisteixi l'amenaça de violència, principalment els països europeus que allotjaven ciutadans iraquians.

En 69 països, una de cada mil persones es va refugiar fora de les seves fronteres nacionals per salvar la vida. Entre aquests, en **14 països d'origen una de cada 100 persones era refugiada**. L'Afganistan, l'Iraq i Somàlia van continuar sent els principals països d'origen de població refugiada, juntament amb els 4,8 milions d'origen palestí sota el mandat de la UNRWA.

Gràfic 4.1. Crides Humanitàries de Nacions Unides 2011 (milions de dòlars)

Font: OCHA. *Humanitarian Appeal 2011. Consolidated Appeal Process*, 30 de novembre de 2010.

(*) Benín, Burkina Faso, Cap Verd, Côte d'Ivoire, Gàmbia, Ghana, Guinea, Guinea Bissau, Libèria, Mali, Mauritània, Nigèria, Senegal, Sierra Leone i Togo.

5. L'informe de l'ACNUR publicat el juny de 2010 fa referència a les dades globals de l'agència de gener a desembre de 2009. Així i tot, les dades es consideren representatives de la situació de desplaçament el 2010, ja que es complementen amb el seguiment que l'Escola de Cultura de Pau realitza de la conjuntura internacional durant l'any, que constata la persistència d'aquestes.

Finalment, el quart indicador utilitzat és el **Procés de Crides Consolidades** (CAP, per les sigles en anglès) (indicador núm. 7),⁶ mitjançant el qual Nacions Unides demana fons per a les situacions de crisi humanitària que considera de més gravetat o que necessiten més ajuda internacional.⁷ **Per a l'any 2011, l'OCHA va demanar en la seva crida de novembre 7.400 milions de dòlars** –un 4% més que el 2010, el més alt de la seva història– **per prestar assistència a 50 milions de persones en 28 països**. En total, Nacions Unides pretén prestar el seu suport a 14 situacions d'emergència humanitària arreu del món –**Afganistan, Txad, Djibouti, Haití, Kenya, Níger, R. Centreafricana, RD Congo, Somàlia, Sudan, Palestina, Iemen, Zimbabue i la regió d'Àfrica Occidental**– considerades com les més greus per aquest organisme.⁸ L'informe que acompanya el llançament dels CAP va assenyalar també la necessitat de recaptar fons per a crides d'emergència emeses el 2010 per a països com Benín, Kirguizistan i el Pakistan. Respecte a l'any anterior, la crida va incloure Djibouti i Haití com a situacions d'especial rellevància, i va desaparèixer la crida específica per al Nepal, República del Congo i Uganda. La crisi per la qual es va demanar un major nombre de fons va ser, per tercer any consecutiu, el Sudan amb 1.700 milions de dòlars, seguida d'Haití amb 907 milions. Pel que fa a crides d'emergència (*flash appeals*), a més del Pakistan i Haití, altres sis països van demanar ajuda a través d'OCHA per fer front a crisis: Guatemala, Kirguizistan, Mongòlia, Benín, Burkina Faso i Níger (aquests tres últims inclosos dins del CAP 2010 per a Àfrica Occidental).

Per primera vegada el 2011 els projectes finançats pel CAP van incloure una valoració sobre la seva capacitat d'assegurar que tant homes com dones resultin igualment beneficiats o la incidència que aquests tenen sobre la promoció de l'equitat de gènere. El Marcador de Gènere ideat pel Comitè Permanent Interagències (IASC, per les sigles en anglès) permetrà avaluar els resultats de l'assistència humanitària tenint en compte el seu impacte en l'equitat.⁹

A partir de la informació seleccionada i analitzada durant l'any per l'Escola de Cultura de Pau i fent una valoració de les dades obtingudes pels quatre indicadors, es considera que **32 països van patir una crisi humanitària durant el 2010**, augmentant en dos el nombre de situacions de crisi respecte a l'informe anterior. Benín, Djibouti, Haití, Kirguizistan i Mongòlia van emergir com a noves crisis durant l'any, mentre que les situacions de Burundi, Eritrea i Côte d'Ivoire van deixar de ser analitzades en considerar que havien superat l'estadi d'emergència, encara que persistien alts índexs de vulnerabili-

tat entre la població.¹⁰ Excepte a Etiòpia, Filipines, Sri Lanka i Uganda, on es va detectar una millora parcial de la situació, la major part de les emergències van mantenir el seu nivell de gravetat o, fins i tot, es van deteriorar encara més, com en el cas del Txad, el Níger, el Pakistan o Haití. L'ocurrència de desastres naturals amb un fort impacte en els nivells de desprotecció de la població van marcar les alertes humanitàries durant l'any, eclipsant situacions igualment preocupants generades per la violència o per catàstrofes naturals de lenta aparició en altres latituds.¹¹ Àfrica va continuar sent el continent més afectat per les crisis humanitàries, amb 16 de les 32 crisis existents (50%), seguida d'Àsia amb nou contextos, l'Orient Mitjà amb quatre i Amèrica amb tres.

Taula 4.1. Països amb crisis humanitàries durant el 2010

Afganistan	Kirguizistan	R. Centreafricana
Benín	Madagascar	RD Congo
Djibouti	Mali	RPD Corea
Txad	Mauritània	Síria
Colòmbia	Mongòlia	Somàlia
Etiòpia	Myanmar	Sri Lanka
Filipines	Nepal	Sudan
Guatemala	Níger	Uganda
Haití	Nigèria	Iemen
Iraq	Pakistan	Zimbabue
Kenya	Palestina	

4.2. Evolució de les crisis humanitàries

Àfrica

a) Àfrica Austral

Països	Factors de la crisi
Madagascar	Tensió, inseguretat alimentària, desastres naturals
Zimbabue	Tensió, inseguretat alimentària, epidèmies

La situació humanitària es va mantenir estable a **Zimbabue** i va millorar en alguns aspectes pel que fa al 2009. El deteriorament progressiu de la xarxa sanitària, fruit de la crisi politicoeconòmica que afecta el país, va contribuir a l'augment dels nivells de vulnerabilitat crònica de la població, la qual cosa es va evidenciar amb l'epidèmia de xarampió que va aparèixer el setembre de 2009 i va acabar amb la vida de 570 persones en l'es-

6. Crida anual a donants a través del sistema de Nacions Unides. Es tracta d'un cicle programàtic adreçat a les organitzacions humanitàries per planificar, coordinar, finançar, implementar i fer el seguiment de la resposta a desastres i emergències en consulta amb els governs.

7. En el segon apartat del capítol es fa una anàlisi de les tendències de finançament realitzades pels països donants tant en el marc de les crides del CAP com respecte a l'assistència humanitària global.

8. Les necessitats humanitàries de l'Iraq, Sri Lanka i el Pakistan (a part de les generades per les inundacions) estaven pendents d'estudi quan es va llançar l'informe del CAP 2011, la qual cosa podria ampliar el nombre de països dins del procediment de crides consolidades.

9. OCHA, *Humanitarian Appeal 2011. Consolidated Appeal Process*. OCHA, 30 de novembre de 2010.

10. La crisi política desencadenada a Côte d'Ivoire arran de les eleccions presidencials a final de l'any va provocar el desplaçament de més de 20.000 persones per por a la violència i va fer tèmper una nova emergència humanitària que afectaria també els països de la regió occidental africana.

11. Les emergències de lenta aparició, conegudes com a *slow onset crises*, són aquelles en què els efectes augmenten de manera progressiva en un període prolongat de temps. El terme es refereix especialment a sequeres de llarga durada que afecten la seguretat alimentària i la subsistència d'una població.

paí d'un any. No obstant això, les campanyes de vacunació universal d'UNICEF, amb el suport del Govern, van aconseguir reduir la incidència. En clau positiva, la seguretat alimentària es va mantenir estable, tenint en compte que el 40% del consum familiar prové de l'agricultura de subsistència i que només un 17,5% de les necessitats alimentàries de la població queden cobertes pel treball assalariat. La liberalització del mercat del gra i l'eliminació de les taxes per a la seva importació, aprovades pel Govern, van contribuir en gran manera a millorar la disponibilitat d'aliments. No obstant això, el PMA va quantificar en 1,68 milions el nombre de persones que necessitaran assistència alimentària al país el 2011. D'altra banda, l'OIM va iniciar al setembre un programa per donar assistència en el retorn als refugiats zimbabuesos més vulnerables que es troben a Sud-àfrica.¹² L'OCHA, per la seva banda, va emfatitzar la necessitat d'aconseguir fons per finançar les tasques d'assistència planificades al CAP, després de constatar que només havia estat finançat en un 50%, cosa que permetria al país superar l'estat de crisi humanitària per passar a una situació de recuperació.

A **Madagascar**, la tempesta tropical Hubert va afectar l'est de l'illa al març amb un balanç de 192.000 persones damnificades; va provocar la mort de 85 persones i va tenir un greu impacte en les infraestructures viàries, fet que va impedir l'accés dels treballadors humanitaris. A més, el nombre de municipalitats que patia inseguretat alimentària severa va augmentar per segon any consecutiu, passant de 44 a 53 el 2010, encara que en conjunt la situació de seguretat alimentària es va mantenir estable i va millorar sensiblement a les zones productores d'arròs (nord). La crisi política, que es va iniciar el 2009, va afectar els ingressos del Govern i la despesa pública, ja que els principals donants van mantenir la seva estratègia de suspendre la cooperació financera amb l'illa mentre no s'arribés a un acord que permetés la restauració del sistema democràtic. Només un 5% dels ingressos de l'Estat malgaix va provenir de l'exterior i en la seva totalitat van ser assignats a accions de caràcter humanitari.

b) Àfrica Occidental

Països	Factors de la crisi
Benín	Inseguretat alimentària, desastres naturals
Nigèria	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, epidèmies, desastres naturals
Sahel (Níger, Mali, Mauritània)	Tensió, inseguretat alimentària, desastres naturals

La regió occidental africana es va convertir el 2010 en la zona on es concentrava el major índex de mortalitat infantil de tot el món, una quarta part de les morts registrades en menors de cinc anys es va produir a la re-

gió. La greu inestabilitat política presentada per molts països (Côte d'Ivoire, Guinea, Guinea Bissau, Níger) unit als efectes climatològics de sequeres i inundacions periòdiques van contribuir al deteriorament de la situació global de la zona occidental africana. Aquesta situació va portar l'OCHA a emetre una nova crida humanitària per cobrir les necessitats de la regió, demanant 252 milions de dòlars per assistir 1,2 milions de persones en 15 països.

Una quarta part dels casos de mortalitat infantil es produeix als països de l'Àfrica Occidental

La prolongada sequera a la regió del **Sahel** va tenir un greu impacte en la seguretat alimentària de la població, on el **Níger** va ser, juntament amb el Txad, un dels països més afectats. En començar l'any s'estimava que prop de 7,1 milions de nigerins podrien veure's greument afectats per l'escàs accés a aliments, la meitat de la població total del país. Les situacions més preocupants es van produir en les comunitats ramaderes, on gran part dels ramats s'havien vist delmats per la manca de cultius farratgers, i van dur la població a una situació de vulnerabilitat extrema. No obstant això, la ràpida resposta del Govern nigerí per reconèixer la situació i demanar assistència internacional va contribuir a reduir els riscos i l'impacte de la fam. En total, més de 275 milions de dòlars es van destinar a l'assistència de la població a través del Pla d'Emergència Humanitària llançat a l'abril i revisat al juliol. No obstant això, arran de la gravetat de la situació, l'OCHA va decidir incloure una crida específica per al país en les seves previsions del CAP per al 2011, i va demanar 187 milions de dòlars per permetre el desenvolupament d'una estratègia a llarg termini. Les bones previsions per a l'última collita de l'any i la primera del 2011 van fer preveure una millora relativa en els índexs de desnutrició aguda i d'inseguretat alimentària al Sahel, segons les previsions de FewNet (USAID).

A **Benín**, les pluges torrencials van deixar dues terceres parts del país sota les aigües, van provocar la mort de 43 persones i van afectar 680.000 més, de les quals 105.000 haurien perdut les seves cases. El Govern i les agències de l'ONU van llançar un Pla d'Acció per a la Emergència Humanitària el 9 de novembre amb uns requeriments de finançament de gairebé 47 milions de dòlars. L'informe va destacar que la inseguretat alimentària prèvia a les inundacions s'havia vist agreujada per les pluges i va advertir del perill que es produís una extensió dels casos de còlera i malària. Les pluges van afectar igualment Burkina Faso, el Txad (nord), el Níger i Nigèria (nord). En total, 1,8 milions de persones van resultar damnificades a la zona del Sahel i es van produir prop de 400 morts. Nigèria, amb 118 morts, va ser el país amb més morts.

D'altra banda, la crisi humanitària a **Nigèria** es va agreujar a causa de la inestabilitat generada pels enfrontaments intercomunitaris a la zona central del país, que van provocar el desplaçament de desenes de milers de persones, 25.400 només durant el primer semestre. Es preveu que la situació de desplaçament s'agreugi arreu del país a causa de la irrupció d'escenaris de vio-

12. El 31 desembre 2011 conclourà la Dispensa Extraordinària per als zimbabuesos a Sud-àfrica i, a partir de llavors, s'han d'exigir visats per a romandre al país.

lència relacionats amb les pròximes eleccions presidencials previstes per al 2011. D'altra banda, el còlera va provocar més de 1.500 morts aquest any al nord del país, amb una incidència mortal en el 4,1% dels casos. La regió septentrional també es va veure afectada per la greu sequera i la inseguretat alimentària registrada al Sahel.

c) Banya d'Àfrica

Països	Factors de la crisi
Djibouti	Inseguretat alimentària, desastres naturals
Etiòpia	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals
Somàlia	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals
Sudan	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, epidèmies, desastres naturals

La recrudescència de la violència a Mogadiscio i al sud de **Somàlia** va generar nous desplaçaments forçats de població durant l'any, encara que el nombre total de desplaçats interns es va mantenir estable, 1,46 milions. La xifra de refugiats es va elevar fins als 614.000, la qual cosa va portar a l'obertura d'un nou camp d'acollida a Etiòpia. La major part dels desplaçats es van concentrar al corredor d'Afgooye (prop de 410.000), als afores de la capital, on l'accés de les organitzacions humanitàries va ser restringit durant la major part de l'any, fet que va generar situacions d'extrema vulnerabilitat. D'altra banda, l'expulsió de vuit organitzacions humanitàries internacionals del sud del país, després que el grup armat al-Shabab les acusés de proselitisme i de ser aliades dels Estats Units, va deixar al voltant d'un milió de persones sense assistència humanitària. Tot i així la relativa millora de les collites va permetre reduir en un 25% el nombre de somalis que necessitava assistència alimentària en acabar l'any, i la xifra es va situar al voltant dels dos milions de persones. L'OMS va denunciar que una cinquena part dels ferits que havien estat tractats als hospitals de Mogadiscio eren menors, d'un total de 5.000 durant aquest any, i la FAO va informar que un de cada sis menors de cinc anys patia desnutrició aguda, posant en relleu la vulnerabilitat dels més joves. Per la seva banda, l'ACNUR va exigir a Kenya, Puntlàndia i Aràbia Saudita, entre d'altres, que posessin fi a les deportacions forçades de refugiats somalis.

Així mateix, al **Sudan**, la situació humanitària va patir un fort deteriorament a la regió occidental de Darfur per la reactivació dels combats entre els grups armats i l'Exercit.¹³ L'escenari més preocupant es va produir a Jebel Marra on milers de persones van quedar aïllades i

sense assistència per períodes de fins a nou mesos a causa de la inseguretat i el bloqueig a l'accés de les organitzacions humanitàries. L'OMS i UNICEF van aconseguir el permís per entrar a la zona a l'octubre, i l'OCHA va demanar que s'ampliés a totes les organitzacions d'assistència. La militarització dels camps de desplaçats a la regió va tornar a ser notícia a l'agost, quan es van produir enfrontaments entre els seus habitants a Kalma (sud) i Zalingei (oest) per postures enfrontades sobre la participació en les negociacions de pau. El Govern va anunciar el tancament del camp de Kalma (el més gran de la regió amb 82.000 persones) en considerar-lo un refugi de la insurgència. En aquest sentit, les autoritats sudaneses van presentar a l'octubre la seva nova estratègia per a Darfur en què es contemplava la inversió en el desenvolupament de la zona i l'inici d'operacions de retorn de desplaçats. Amb aquesta finalitat, l'ACNUR va anunciar que es responsabilitzaria que aquests retorns respectessin la condició de voluntarietat per part dels afectats. El segrest de personal humanitari, els atacs contra la missió de pau i els assalts a combois amb material d'assistència van augmentar també durant el 2010, dificultant en gran mesura les tasques humanitàries. Al mes d'octubre es va comptabilitzar que s'havien produït almenys 106.715 nous desplaçaments a Darfur des que es va iniciar l'any.

D'altra banda, a la regió meridional sudanesa, l'anunci del Govern del sud (GOSS, per les sigles en anglès) de l'inici d'una campanya per donar suport al retorn de la població del Sudan del sud desplaçada, que resideix al nord del país, va despertar les alarmes de la comunitat humanitària per la falta de planificació i per l'impacte que podria tenir per al sud el retorn massiu d'1,5 milions de persones. El cost de la campanya de retorn es va xifrar en 25 milions de dòlars, dels quals el GOSS va aportar la meitat. Com a mínim 140.000 persones van tornar al sud entre els mesos d'octubre i desembre, principalment a la capital, Juba, i l'estat d'Unity, mentre que la greu situació humanitària a l'Alt Nil va generar demandes d'ajuda per part dels retornats. La nova secretaria general adjunta per a Afers Humanitaris de l'ONU, Valerie Amos, va visitar el país al

novembre i va denunciar a Juba l'augment de la interferència del GOSS i l'SPLA en les operacions humanitàries; es van registrar 118 casos d'assetjament i restriccions a organitzacions d'assistència al sud el 2010. Així mateix, va assenyalar la millora de la seguretat alimentària al sud, on durant l'any es va reduir el nombre de persones que necessitava assistència, encara que va destacar que la situació es podia veure agreujada amb vista al referèndum, per la qual cosa l'OCHA havia iniciat un pla de contingència per preposicionar material d'assistència de cara a la possible reactivació de la violència. Durant l'any es va produir el desplaçament forçós d'almenys 25.000 persones a la regió meridional. D'altra banda, la greu epidèmia de kala-azar,¹⁴ la pitjor en els últims vuit anys se-

L'accés humanitari a Somàlia i al Sudan (Darfur) va quedar restringit per la violència i la prohibició expressa a la presència d'organitzacions humanitàries

13. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

14. «Malaltia parasitària tropical causada per una varietat de leishmaniosi que es transmet per la picada de certs tipus de mosca de la sorra. La forma més greu, la leishmaniosi visceral, també és coneguda com a kala-azar (febre negra en hindi). Quan una persona s'infecta, el seu sistema immunològic es debilita i és més fràgil davant d'altres infeccions. Els símptomes són anèmia, pèrdua de pes, engrandiment de la melsa i ganglis limfàtics, i febres prolongades». Si no es rep tractament la malaltia és mortal en pràcticament un 100% dels casos. Font: Metges Sense Fronteres <<http://www.msf.es/enfermedad/kala-azar-leishmaniosis>>.

gons MSF, va acabar amb la vida d'almenys 303 persones des que es va declarar el setembre de 2009. Segons l'ONG internacional, la incidència que ha tingut la malaltia al sud és deguda principalment a l'escassetat de serveis sanitaris a la zona, on tres quartes parts de la població no tenen accés a centres mèdics, així com a la creixent malnutrició.

Djibouti es va convertir el 2010 en un cas clar d'emergència humanitària de lenta aparició (*slow-onset*). Quatre anys continuats de sequera van contribuir a minvar les capacitats de provisió de la població, principalment de les comunitats rurals ramaderes. Les reserves d'aigua s'havien esgotat, grans proporcions de bestiar van morir i, com a conseqüència, milers de persones es van quedar sense els seus mitjans de vida. A més, els preus dels aliments es van mantenir a l'alça (Djibouti importa el 80% dels aliments que consumeix) i la recrudescència de la violència a Somàlia va fer augmentar el nombre de refugiats somalis, passant de 12.083 a 14.490 en només un any. Al voltant de 120.000 persones van necessitar assistència humanitària durant el 2010 i la taxa de desnutrició infantil va superar el 20% de la població

menor de cinc anys. A l'octubre, l'OCHA va llançar una crida humanitària anual (posteriorment inclosa als CAP del 2011) per assistir amb 39 milions de dòlars als grups més vulnerables.

D'altra banda, a **Etiòpia**, les estimacions sobre seguretat alimentària publicades al gener pel Govern, en què s'assenyalava que 5,2 milions de persones necessitarien assistència, van disminuir a 2,3 milions el desembre (29,2% de la regió Somali, 29% de Tigray, 26,6% d'Oròmia). La millora va ser atribuïda a les bones col·lites i a la bona gestió de les catàstrofes climatològiques, com les inundacions d'agost que van afectar centenars de milers de persones a la regió Afar, Amhara i Oròmia. No obstant això, diversos estudis realitzats per Oxfam i IFPRI van assenyalar la gran vulnerabilitat de les regions Afar, Somali, Tigray i Oròmia enfront del canvi climàtic i l'escassa capacitat d'afrontament de la població. A l'agost, Human Rights Watch va denunciar l'ús amb fins electoralistes del programa de distribució d'aliments del Govern, afirmant que aquelles persones que donaven suport a l'oposició no rebien l'ajuda.

Quadre 4.1. L'etern retorn, quan acaba el desplaçament intern?

És fàcil determinar, almenys en teoria, que la situació de refugi legalment reconeguda conclou després del retorn al lloc d'origen del refugiat o l'assentament definitiu al país on ha rebut asil. En aquest moment finalitzaria, per tant, l'assistència i el suport consubstancial al dret d'asil. Tanmateix, aclarir quan un desplaçat intern deixa de ser-ho i, per tant, deixa de ser necessària una estratègia de suport específica per a la seva situació no és tan fàcil. En alguns casos, les persones afectades pel desplaçament dins del seu país han retornat a la seva localitat d'origen i encara pateixen marginació i falta de reconeixement dels seus drets per part de les autoritats o de la mateixa comunitat. En d'altres, les persones que han estat desplaçades decideixen quedar-se a la seva nova destinació i aconsegueixen integrar-se en la comunitat, passant a gaudir del mateix nivell de drets i serveis que els seus veïns.

Per tal de reconèixer quan conclouen les necessitats específiques d'assistència per als desplaçats interns, el Comitè Permanent Interagències de l'ONU va aprovar el desembre de 2009 un marc per aconseguir solucions sostenibles, publicat el març de 2010 per Brookings-Bern Institution (un dels principals contribuïdors al seu disseny).¹⁵ Segons aquest marc, el desplaçament conclouria quan les persones aconsegueixen gaudir dels mateixos drets que la resta de les persones que viuen a la comunitat en què resideixen. El marc estableix així vuit criteris per determinar fins a quin punt s'ha assolit aquest objectiu de sostenibilitat:

- *Seguretat*: protecció efectiva dels seus drets i la seva persona per part de les autoritats nacionals.
- *Adequat nivell de vida*: gaudi d'habitatge, atenció sanitària, aliments, aigua i altres mitjans necessaris per a la seva supervivència.
- *Accés a mitjans de subsistència*: accés al mercat de treball o l'exercici de tasques que permetin satisfer les necessitats bàsiques.
- *Restitució d'habitatge, terres i propietat*: devolució o establiment de compensacions en no poder recuperar-los.
- *Accés a documentació*: assignació de targetes d'identificació o la documentació necessària per tenir accés als serveis públics, reclamació de propietats, exercici del dret a vot, etc.
- *Reunificació familiar* en el lloc d'origen o en el que es decideixi com a residència.
- *Participació en la vida pública*: dret a vot, accés a la funció pública, lliure associació, etc.
- *Accés a reparacions i justícia efectiva*: establiment de garanties processals per a les violacions dels drets humans i del Dret Internacional Humanitari de què han estat objecte, i de compensacions per als afectats.

Per a l'aplicació i mesura de l'abast d'aquests criteris caldrà tenir en compte els contextos i la situació específica en cada cas. Tots ells es basen en un principi comú, la no discriminació de la persona afectada pel desplaçament. Així mateix, dins del marc d'actuació es fa un èmfasi especial en la necessitat que s'implementin intervencions de mitjana i llarga durada per aconseguir la sostenibilitat de les situacions de retorn i reassentament. S'insisteix, així mateix, en el fet que les comunitats que acullen retornats o desplaçats interns poden tenir necessitats similars a aquests que cal tenir en compte.

15. Inter-agency Standing Committee. *IASC Framework on Durable solutions for Internally Displaced Persons*. Washington: Brookings-Bern Institution, abril 2010. <http://www.brookings.edu/reports/2010/0305_internal_displacement.aspx>.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Factors de la crisi
Txad	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, epidèmies, desastres naturals
Kenya	Tensió, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals
R. Centreafricana	Conflicte armat, desplaçament forçat
RD Congo	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, epidèmies
Uganda	Conflicte armat, desplaçament forçat

Al **Txad** es van desenvolupar dos escenaris d'emergència durant l'any. A la zona est del país la protecció de la població desplaçada (txadiana i sudanesa) es va veure compromesa davant la retirada de la missió fronterera MINURCAT, que va concloure el desembre de 2010, malgrat les promeses del Govern txadià que a partir de llavors serien les seves forces les encarregades de vetllar per la seguretat d'aquests grups. No obstant això, el nombre d'atacs contra personal humanitari va decreïxer en comparació del registrat el 2009 i representants de la missió i el Govern es van reunir en reiterades ocasions per coordinar una estratègia de sortida que evités que es produïssin buits de seguretat. A partir del 2011 el Destacament Integral de Seguretat, compost de personal txadià format per Nacions Unides, serà el responsable principal de la seguretat dels desplaçats a l'est. Al voltant de 43.000 persones desplaçades internes van poder tornar a les seves localitats d'origen durant l'any. El segon escenari d'emergència es va produir a la regió saheliana del Txad, al nord-oest del país, on dos milions de persones patien d'inseguretat alimentària i el 25% dels menors patien desnutrició aguda. Les organitzacions humanitàries van alertar de l'escassa presència de les ONG a la zona i de l'extrema vulnerabilitat de la població, que es va veure afectada també per una epidèmia de còlera (prop de 6.000 casos i 166 morts) i per les inundacions que van provocar 175.000 damnificats. Un esdeveniment positiu va ser la ratificació al novembre de la Convenció de Kampala per a la Protecció dels Desplaçats Interns, la qual cosa farà que el Govern creï una nova legislació interna amb la finalitat de donar seguretat i suport a les persones afectades pel desplaçament a l'interior del país.

Així mateix, a la **R. Centreafricana** la supressió de la MINURCAT va suposar un repte més gran per al Govern, que es va declarar incapaç de controlar la zona fronterera i d'oferir seguretat a la població, per la qual cosa va demanar a Nacions Unides alternatives a la retirada de la missió. La inseguretat va ser una constant a la zona, fet que va impedir el desenvolupament de les tasques d'assistència humanitària en reiterades ocasions durant l'any, així com l'activitat agrícola. Tot això va contribuir a la disminució del nombre d'aliments disponibles a les regions del nord. L'ACNUR va celebrar la reobertura del nord i l'est del país als treballadors humanitaris, després que l'accés a la zona romangués altament restringit

per motius de seguretat des de desembre de 2008. No obstant això, es tem que amb la retirada de la MINURCAT la mobilitat a l'àrea es vegi de nou reduïda. Va ser especialment preocupant la situació a la província de Vakaga (nord), on es va produir un atac a final de novembre que va desplaçar les 8.000 persones que residien a la localitat de Birao, només dues setmanes després de la retirada de la MINURCAT.¹⁶ L'alt comissionat de l'ONU per als refugiats, António Guterres, i el representant especial de l'ONU per als refugiats, Walter Kaelin, van recordar la situació d'oblit que pateixen prop de 200.000 persones desplaçades internes al nord del país i la necessitat de trobar solucions permanents per a la seva situació. Durant l'any es va produir un notable increment del nombre de persones afectades pel desplaçament intern, que van passar de 168.000 a 192.000.

A la **RD Congo**, la persistència de la violència a la regió est (Kivus i Orientale) va generar nous desplaçaments de milers de persones durant tot l'any. En canvi, la reducció de la violència a la província d'Equateur va facilitar el retorn de les persones que s'havien vist obligades a fugir el 2009. A final d'any, la xifra de desplaçats interns s'havia reduït de 2,1 milions a 1,7. L'activitat humanitària a l'est es va veure obstruïda reiteradament per segrestos, atacs a combois humanitaris i tancament d'àrees durant operatius militars contra grups armats, que van contribuir a l'aïllament de poblacions altament vulnerables en zones remotes i sense accés a assistència. D'altra banda, la FAO va alertar de la greu situació d'inseguretat alimentària a la qual s'enfrontaven diverses províncies a l'oest del país, principalment Kasai, Bandundu i Equateur. El dèficit de finançament que va patir la crida anual per al país (només va aconseguir recaptar el 59%) va afectar la posada en marxa i la implementació de molts programes d'assistència.

L'OCHA va certificar la pràctica conclusió dels programes de reassentament de les comunitats desplaçades pel conflicte armat de l'LRA al nord d'**Uganda**, fet que va comportar que no es llancés una crida específica per al país amb vista al 2011. L'acció d'aquest grup armat, però, va tenir un greu impacte per als països veïns (RD Congo, Sudan i R. Centreafricana), on més de 400.000 persones s'han vist obligades a fugir dels seus atacs en els últims dos anys. Malgrat els avenços, la manca de serveis bàsics a les àrees de retorn va perpetuar la vulnerabilitat de la població, de manera que l'IASC va acordar amb la Comissió de Drets Humans ugandesa la implementació durant l'any d'una estratègia de transició conjunta per proveir els retornats de solucions permanents i sostenibles. La situació més preocupant al país es va produir a la regió de Karamoja (nord-est), on prop d'un milió de persones, principalment comunitats ramaderes, patien una greu inseguretat alimentària a causa de la contínua sequera.

D'altra banda, a **Kenya** la inseguretat alimentària es va reduir durant l'any, i va passar d'afectar 1,6 milions de persones al febrer a 1,2 milions al novembre. Les zones amb més escassetat i pitjor accés van ser el nord i el nord-est, regions ramaderes on un gran nombre de caps de bestiar van morir durant l'any per la sequera i on els

16. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

enfrentaments interclànics van generar el desplaçament de la població. La inseguretat a la zona fronterera amb Somàlia va obligar les agències humanitàries a usar es-cortes, fet que va augmentar el cost de les actuacions d'emergència. Les previsions per al 2011 auguraven un deteriorament de la situació per la persistència de les sequeres, a causa del fenomen climatològic de *La Niña*. No obstant això, pel que fa al 2009, el nombre de persones que patien carestia d'aliments es va reduir a la meitat.

Les morts per còlera a Haití van superar les 2.000 víctimes a final de 2010

combat del còlera durant un any, demanant 164 milions de dòlars.

Una altra greu font de preocupació va ser l'augment dels casos de violència de gènere als camps d'acollida.¹⁸ La taxa de fecunditat es va disparar des del terratrèmol, d'un 4% a un 12%, encara que dues tercers parts dels embarassos eren no desitjats i un percentatge no definit podria ser resultat de violacions, tot i que la manca de reconeixement i denúncies va impedir saber el grau d'incidència.¹⁹ La

lentitud en la construcció de refugis provisionals, per reallotjar la població que estava sota les tendes de lona, va ser un altre dels problemes que van dificultar el compliment dels objectius de protecció. La manca de terrenys segurs per a la seva construcció va ser un dels principals obstacles, juntament amb les deficients infraestructures de comunicació resultants del terratrèmol i les posteriors inundacions. Les tasques es van quedar estancades en la fase d'assistència humanitària més bàsica i gran part dels fons compromesos pels donants no van arribar a materialitzar-se. La irrupció de l'epidèmia de còlera va obligar, d'altra banda, a redefinir les prioritats de les organitzacions humanitàries, d'agències i institucions arran de la manca de recursos.

Amèrica

Països	Factors de la crisi
Colòmbia	Conflicte armat, desplaçament forçat
Guatemala	Inseguretat alimentària, desastres naturals
Haití	Tensió, inseguretat alimentària, epidèmies

Al novembre, 18 països d'Amèrica van signar la Declaració de Brasília per a la protecció dels refugiats i els apàtrides,¹⁷ de la qual l'ACNUR va destacar tres elements: el respecte del principi de *non-refoulement* (incloent-hi el no-rebuig a les fronteres i la no-penalització de l'entrada il·legal), el suport a la incorporació de consideracions relatives al gènere i als diferents grups d'edat dins de les legislacions nacionals per a la protecció de refugiats i desplaçats, i la disposició dels signants d'anar més enllà dels supòsits coberts per la Convenció del Refugiats de 1951, ampliant la protecció a altres grups afectats pel desplaçament.

L'*annus horribilis* haitià es va iniciar amb el terratrèmol que va assolir la capital, Port-au-Prince, el 12 de gener i que va provocar la mort d'almenys 230.000 persones i va afectar un terç de la població total. 1,5 milions de persones van perdre les seves cases a Haití i es van veure forçades a viure en campaments assistits per organitzacions humanitàries, però en condicions de salubritat molt deficitàries. Malgrat les alertes davant un possible brot epidèmic coincidint amb l'arribada de l'època de pluges, no es va aconseguir evitar que els primers casos de còlera es comencessin a registrar a l'octubre. Les tempestes tropicals, com l'huracà Tomàs –que va causar prop de 30 víctimes mortals–, van propiciar les continuades inundacions que van afavorir l'extensió de l'epidèmia. En acabar l'any s'havien comptabilitzat més de 2.120 morts i més de 44.000 casos detectats (un 2,2% de mortalitat, el doble del que es considera normal per l'OMS). Sectors de la població es van enfrontar amb les tropes de la MINUSTAH al novembre, a les quals acusaven de ser les responsables del brot. El 12 de novembre, Nacions Unides va llançar una crida especial destinada a finançar l'estratègia de

El desplaçament forçat va continuar sent una constant a Colòmbia durant el 2010, i es van veure especialment afectades les comunitats afrodescendents i indígenes. Al mes d'agost es va fer un primer balanç anual del desplaçament, segons el qual almenys 7.500 persones s'havien vist forçades a fugir des que va començar l'any. A més, almenys 30 treballadors humanitaris haurien perdut la vida en aquest mateix període mentre desenvolupaven tasques d'assistència. La inseguretat va limitar greument l'accés de les organitzacions humanitàries a zones afectades pel desplaçament al departament de Nariño. Al setembre, la proposta de llei per a la restauració de terres als desplaçats interns, promoguda pel nou Govern, va ser criticada per la seva pràctica inoperància per nombroses organitzacions. En aquest sentit, l'IDMC va assenyalar que calien algunes modificacions en el text original de manera que oferissin als afectats una veritable oportunitat de recuperar les seves terres.²⁰ Una de les disposicions més criticades va ser la clàusula que impedeix a aquells que recuperin les seves propietats fer ple ús d'aquestes, prohibint la venda de les terres durant cinc anys, fet que limita el dret d'aquestes persones a decidir lliurement on volen viure. A més, s'haurà d'aclarir qui es considera víctima segons la nova llei i només podran reclamar aquelles persones que van perdre les seves terres després de 1991, deixant un gran nombre d'afectats fora de la nova legislació. D'altra banda, durant la Conferència Regional Humanitària celebrada a Quito al novembre, l'Equador va fer una crida a la cor-

17. El països signants van ser: Argentina, Bolívia, Brasil, Xile, Colòmbia, Costa Rica, Cuba, Equador, El Salvador, Guatemala, Mèxic, Nicaragua, Panamà, Paraguai, Perú, República Dominicana, Uruguai i Veneçuela. Canadà i els Estats Units van assistir com a observadors a la reunió. <<http://www.unhcr.org/4cdd3fac6.pdf>>.

18. Vegeu el capítol 6 (Gènere).

19. Dades ofertes per UNFPA a *El País*, «Los embarazos se disparan en Haití», 24 de novembre de 2010. <http://www.elpais.com/articulo/internacional/embarazos/disparan/Haiti/elpepiint/20101124/elpepiint_12/Tes>.

20. Albuja, Sebastián. *Un Nuevo Impulso a la Restitución de Tierras. Hacia la Restitución de la Propiedad de la Población Desplazada en Colombia*. Ginebra: IDMC, novembre de 2010. <[http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/89459C9FC818D017DC12577F2003BBB05/\\$file/Colombia_SCR_Nov2010_sp.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/89459C9FC818D017DC12577F2003BBB05/$file/Colombia_SCR_Nov2010_sp.pdf)>.

Quadre 4.2. Haití: Lliçons apreses?

El 12 de gener un fort terratrèmol va assolir Haití i un nou repte va emergir per a l'acció humanitària. Diverses ONG van considerar com un fet sense precedents que un desastre d'aquesta magnitud s'hagués produït en una zona urbana, densament poblada i amb uns índexs de vulnerabilitat previs elevats. La resposta, tot i la manca de coordinació inicial entre tots els actors implicats en l'acció de socors, va aconseguir ser efectiva en el salvament de vides, tenint en compte els obstacles que suposaven la pràctica desaparició de les infraestructures terrestres de comunicació i la paralització de gran part dels mecanismes de resposta locals a causa de la virulència del sisme.

No obstant això, la manca de previsió i de preparació per a un desastre semblant va contribuir que es produïssin nombrosos errors. En primer lloc, la manca de coordinació entre actors –humanitaris, polítics i militars, tant nacionals com internacionals– va augmentar el grau de confusió; es van dur a terme actuacions precipitades sense consultes prèvies i es va ignorar principalment les autoritats locals en la presa de decisions. Així mateix, s'hauria d'haver fet un esforç més gran per tal d'aconseguir fer complementàries les tasques de rescat (de les quals, arran de la manca de mitjans locals, es van encarregar forces militars dels Estats Units, Europa, Canadà, Brasil i Nacions Unides) i les actuacions d'assistència humanitària (que haurien d'haver proveït en la mesura del possible exclusivament per organitzacions d'assistència amb una capacitat avalada). La realitat va desbordar les previsions i la capacitat d'actuació de les organitzacions, per la qual cosa la seva coordinació hauria estat de gran ajuda per augmentar l'efectivitat en la resposta. En conclusió, més enllà de la denúncia dels treballadors humanitaris del que van considerar una intromissió dels militars en el seu espai d'acció durant els primers dies de resposta al terratrèmol, s'hauria d'haver reconegut des de l'inici la prioritat de crear espais per al diàleg i el repartiment de tasques entre aquestes dues forces per a l'assistència de la població.

El Comitè Permanent Interagències de l'ONU va realitzar una avaluació de la resposta a Haití tres mesos després d'haver-se produït el terratrèmol.²¹ Algunes de les principals conclusions de l'informe s'assemblen a les lliçons apreses durant la resposta al tsunami que el 2004 va assolir el Sud-est Asiàtic.²² Podem parlar aleshores de lliçons apreses o de repetició d'errors?

Entre les principals coincidències de les dues avaluacions destaquen:

- Ampliar la col·laboració entre actors internacionals i institucions nacionals.
- Tenir en compte les capacitats locals i donar-los suport per tal que es desenvolupin.
- Reforç del lideratge –centre operatiu de coordinació clar i amb capacitat d'establir una estratègia compartida, capacitat per coordinar-se amb actors militars o altres relacionats amb les tasques de salvament i assistència.
- Avaluació de necessitats coordinada i ajustada a la realitat.
- Valorar l'impacte de la provisió de serveis gratuïts i de l'ajuda en espècie que pot afectar negativament el mercat intern.
- Gestió de les ONG –necessitat que la comunitat humanitària sigui capaç de determinar quines ONG estan capacitades per a actuacions d'emergència i evitar així l'arribada massiva de personal poc capacitada a causa de l'efecte crida dels mitjans de comunicació.

Un primer pas per millorar la resposta humanitària a Haití seria aconseguir que les lliçons apreses dels errors, i també dels encerts, de l'actuació immediata al terratrèmol es tinguessin en compte durant les tasques de reconstrucció. Davant les crítiques, el secretari general adjunt per a Assumptes Humanitaris de l'ONU, John Holmes, va insistir a assenyalar que la falta d'aplicació de les lliçons apreses era conseqüència també al fet que, un cop assenyalat l'error, les solucions són difícils d'implementar d'una manera adequada en el terreny. Aquestes declaracions posen en relleu la necessitat d'un treball previ per aconseguir que la coordinació dels actors davant d'una emergència sigui estratègica, efectiva i generi el menor nombre d'errors possible.

responsabilitat dels països de la zona per assistir els refugiats colombians, assenyalant que anualment l'Equador destina 40 milions de dòlars a aquest col·lectiu.

A més, a Colòmbia, les pluges torrencials que van afectar el país des del novembre van causar la mort d'almenys 200 persones i van damnificar més de dos milions de colombians, dels quals un milió i mig van perdre el seu habitatge. El Govern va estimar els danys en més de 300 milions de dòlars i va assenyalar que la situació d'emergència havia afectat 28 dels 32 departaments del país. El nord, el sud-oest i les riberes del Magdalen

na i del Cauca van ser les que es van endur la pitjor part. El Govern va aprovar una partida extraordinària de 157 milions de dòlars per assistir a la població afectada, però va estimar que caldria el suport internacional per donar resposta a la magnitud del desastre.

Guatemala, per la seva banda, es va veure afectada per nombrosos fenòmens naturals (tempestes tropicals, erupcions volcàniques, sequeres prolongades), que van contribuir a minvar la seva producció agrícola i a deteriorar la seguretat alimentària. A final d'any s'estimava que 335.000 persones patien inseguretat alimentària al país, millorant les previsions inicials, encara que els

21. Grūnewald, François, Andrea Binder i Yvivo Georges. *Inter-agency real-time evaluation in Haiti: 3 months after the earthquake*. Global Public Policy Institute i Urgence Réhabilitation Développement. Ginebra, OCHA: 31 de agost de 2010. <<http://www.alnap.org/pool/files/haiti-ia-rte-1-final-report-en.pdf>>.

22. Cosgrave, John. *Synthesis Report: Expanded Summary. Joint Evaluation of the International Response to the Indian Ocean Tsunami*. Londres: Tsunami Evaluation Coalition, gener 2007. <http://www.alnap.org/pool/files/Syn_Report_Sum.pdf>.

preus de productes bàsics es mantenien a l'alça per la necessitat d'importacions. La situació d'emergència va portar el país a llançar una crida humanitària de 34 milions de dòlars al març, per assistir 680.000 persones en el corredor sec; al juny es va fer una nova crida de 15 milions després del pas de la tempesta tropical Agatha, per socórrer prop de 400.000 persones afectades per les pluges.

Àsia i Pacífic

Un informe de Nacions Unides va destacar a l'octubre que els països a Àsia i el Pacífic eren més proclius a patir desastres naturals, a causa no només de l'ocurrència de catàstrofes sinó del nivell de desprotecció de la població i l'absència de mecanismes d'alerta primerenca i resposta ràpida. En concret, la població asiàtica seria quatre vegades més vulnerable que l'africana i fins a 25 vegades més que l'europea o nord-americana. En aquest sentit, l'organisme va emfatitzar la necessitat de promoure més estratègies de reducció del risc de desastres a la regió, incloent-les dins del marc més ampli de les actuacions de desenvolupament destinades a reduir les desigualtats econòmiques i els desequilibris socials i mediambientals.

a) Àsia Central

Països	Factors de la crisi
Kirguizistan	Tensió, desplaçament forçat

Una nova emergència humanitària va aparèixer a Àsia quan la violència intercomunitària va esclatar al sud de **Kirguizistan** al mes de juny. Com a mínim 100.000 persones van buscar refugi a Uzbekistan, mentre 375.000 van romandre desplaçades dins de les fronteres kirguizes. La tornada es va iniciar amb celeritat i l'ACNUR va assenyalar al juliol que només 75.000 persones romanien desplaçades. Al novembre l'agència per als refugiats va finalitzar la construcció de refugis provisionals per a 13.400 persones que no havien pogut reconstruir encara els seus habitatges i planificava la distribució d'ajuda a 50.000 persones fins al febrer de 2011. Per la seva banda, el PMA va assenyalar que assistiria 350.000 persones arreu del país amb provisions d'aliments i que 240.000 més al sud, afectats per la violència, continuarien rebent ajuda. En aquest sentit, un estudi del PMA va revelar que 1,4 milions de persones patien inseguretats alimentària al país, mentre la FAO va assenyalar al novembre l'augment sostingut del preu de la cistella bàsica des del juny. L'OCHA va recordar durant el llançament de la seva crida anual CAP que la crisi de Kirguizistan només havia aconseguit recaptar el 55% necessari per finançar les tasques d'assistència.

b) Àsia Meridional

Països	Factors de la crisi
Afganistan	Conflicte armat, inseguretats alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals

Nepal	Tensió, inseguretats alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals
Pakistan	Conflicte armat, inseguretats alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals
Sri Lanka	Conflicte armat, desplaçament forçat, desastres naturals

El **Pakistan** es va convertir el 2010 en l'emergència humanitària més greu de la zona, a causa de les pluges torrencials que van assolir el país durant el tercer trimestre de l'any. 20 milions d'afectats (el 10% de la població total), 10 milions de persones sense llar i 2 milions d'hectàrees de cultiu destruïdes van ser el balanç del monso. S'estima que al voltant de 1.700 persones van perdre la vida. Les províncies més afectades van ser Sindh (sud-est) i Punjab (nord-est), on es van concentrar el 75% dels damnificats. La tercera província més afectada va ser Khyber-Paktunkhwa (nord-oest), on el govern local va alertar que la falta d'assistència podria enfortir els talibans a la zona, facilitant el reclutament de persones en situació d'extrema desprotecció. Abans de les pluges ja existia un nombre de desplaçats interns a la província que superava els dos milions de persones, segons l'IDMC.

Després de la catàstrofe, Nacions Unides va emetre a l'agost una crida d'emergència inicial de 460 milions de dòlars que va ser ampliada al setembre a més de 2.000 milions per assistir 14 milions de persones. Les tasques de rescat i assistència humanitària es van veure alentides en un primer moment pel tall de les comunicacions terrestres a les zones més afectades, però també, i de manera preocupant, per la lentitud dels donants a aportar fons. Aquest fet va ser atribuït pels analistes i responsables humanitaris a una falta de credibilitat i confiança en el Govern pakistanès per a la canalització de l'ajuda, així com al temor que l'assistència pogués acabar en mans dels talibans. Els fons només van començar a arribar de forma massiva un mes després de l'inici de la crisi, després que el secretari general de l'ONU visités el país i donés la veu d'alarma. Tot i així, en concloure l'any no s'havia aconseguit arribar al 50% de finançament de la crida d'emergència. La major part dels desplaçats per les pluges havien tornat als seus llocs d'origen al desembre, encara que un milió de persones continuaven desplaçades a Sindh. Brots epidèmics de dengue, còlera i malària es van observar a les zones afectades per les pluges.

La catàstrofe va contribuir a invisibilitzar la greu situació humanitària de la població afectada per la violència i el desplaçament forçat en altres regions del país, principalment a les Àrees Tribals Federalment Administrades (FATA, per les sigles en anglès) i a Khyber-Paktunkhwa. El retorn de població va ser utilitzat en algunes àrees com a estratègia militar de l'Exèrcit pakistanès per assegurar el control sobre territori guanyat als talibans, forçant a la població a retornar tot i la inexistència de serveis bàsics i la persistència de la violència, fent-los víctimes de constants amenaces per part dels talibans. L'ACNUR va anunciar que al desembre s'iniciarien els programes d'assistència per al retorn dels desplaçats a Waziristan Sud (desplaçats per la violència a l'octubre de 2009), després que un 85% dels consultats mostrés el seu desig de tornar. Els recursos desti-

nats a finançar el Pla Humanitari de caràcter anual llançat per l'OCHA al febrer van començar a declinar a partir de les inundacions, fet que va obligar la coordinadora humanitària a emetre un document priorititzant determinades actuacions per cridar l'atenció sobre la manca de fons i el impacte que això estava tenint sobre les necessitats humanitàries del conjunt de la població. S'estimava que, per cobrir el dèficit de fons en aquestes àrees prioritàries, calien 244 milions de dòlars. A escala nacional, Nacions Unides preveuen donar assistència el 2011 a 7,5 milions de persones amb una situació de seguretat alimentària altament precària.

20 milions de persones es van veure afectades per les inundacions al Pakistan, la meitat de les quals van perdre la seva llar

El 2010 va continuar a l'**Afganistan** la crisi de desplaçament alimentada pels combats contra la insurgència talibana, a més de pels desastres naturals. En total, prop de mig milió de persones van romandre desplaçades dins del país, 319.000 d'elles a causa de la violència, segons les dades de l'ACNUR. Només el 2010 es van produir 120.000 nous desplaçaments. La ciutat de Kandahar va resultar especialment afectada durant els últims mesos de l'any, quan el tancament de les comunicacions terrestres, dins de l'estratègia per assetjar la insurgència talibana, va impedir l'evacuació segura de civils així com la seva assistència. L'OCHA va estimar que de cara al 2011 7,8 milions d'afganesos necessitaran assistència alimentària i un milió dependran de les ajudes agrícoles per tirar endavant les seves collites. El nombre de refugiats afganesos que durant l'any va decidir retornar al país va augmentar de manera destacada respecte a l'any passat, quan es va registrar la xifra més baixa de retorn des de l'inici de la crisi, encara que no es disposen de xifres globals en finalitzar el 2010. Aquest increment va ser degut principalment a la greu crisi humanitària que va travessar el Pakistan, principal país d'acollida, del qual van tor-

nar 104.000 afganesos entre març i octubre. ONG, com Oxfam, van afirmar que l'estratègia de retirada de tropes durant els propers anys reduiria el finançament de l'assistència humanitària, ja que els països implicats utilitzaven la implementació de projectes humanitaris dins de la seva lògica bèl·lica i de l'estratègia nord-americana coneguda com a *hearts and minds*.²³

Nacions Unides va assenyalar que durant el 2010 els atacs contra civils i contra el personal humanitari es van ampliar a zones que abans eren relativament segures. No obstant això, l'organització local Afghanistan NGO Safety Office (ANSO) va oferir dades que contrastaven amb aquesta tendència i va assenyalar que el nombre d'atacs contra personal humanitari durant el primer semestre de l'any s'havia reduït en un 35% respecte al mateix període del 2009. En aquest sentit, organitzacions com el CICR van confirmar que, tot i el deteriorament de la situació de seguretat al país, els seus equips havien aconseguit un major accés, fet que es va atribuir a l'establiment de diàleg directe amb les forces talibanes per part de les organitzacions. Tot i això, ANSO va subratllar que l'augment de la criminalitat, i no les accions insurgents, estava contribuint a dificultar les operacions humanitàries. Malgrat això, l'atac més greu contra una organització humanitària el 2010 es va produir a la província afganesa de Badakhshan, quan deu membres d'un equip mèdic d'una ONG internacional van morir després de caure en una emboscada. A més, la UNAMA va destacar que els atacs que tenien l'ONU com a objectiu van créixer un 113% respecte a l'any anterior. Per la seva banda, les ONG al terreny van continuar exigint l'OCHA que complís amb el seu paper de coordinació de l'estratègia humanitària a l'Afganistan, per fer una avaluació conjunta i eficient de les necessitats que facilités la resposta adequada als beneficiaris.

Quadre 4.3. És possible mesurar el cost humà de les guerres?

L'informe *Global Burden of Armed Violence*,²⁴ elaborat per la Geneva Declaration el 2008, assenyala una relació de 4 a 1 entre les morts indirectes i les directes (per cada mort en confrontació armada es produeixen quatre morts indirectes relacionades amb el conflicte). La dificultat de quantificar el nombre de decessos provocats per les guerres que no són morts directes en enfrontaments planteja diversos interrogants: Quines morts es quantificarien? Com? Quin seria l'espai de temps que caldria mesurar?

Human Security Report Project (HSRP), en el seu informe *The Shrinking Cost of War*, va afirmar el gener de 2010 que el nombre de víctimes mortals en contextos de conflicte s'havia reduït significativament si es comparaven les guerres actuals amb les que van tenir lloc a mitjan segle xx, la qual cosa va revifar el debat al voltant de l'estimació del cost humà de les guerres.²⁵ Els arguments esgrimits per aquest centre de recerca per recolzar la seva hipòtesi sobre una reducció de les víctimes van ser tres:

- La major part dels conflictes armats d'avui en dia són de baixa intensitat, localitzats geogràficament i lliurats per grups armats petits amb escassa capacitat militar i, per tant, el volum de morts que provoquen és menor al que provocaven els conflictes nacionals o internacionals.
- Les millores introduïdes en els sistemes de salut pública en períodes de pau té un impacte en la reducció dels índexs de mortalitat també en època de conflicte.

23. Estratègia destinada a aconseguir el suport de la població civil a través de la implementació de projectes d'assistència a la població.

24. Geneva Declaration. *The Global Burden of Armed Violence*. Ginebra: Geneva Declaration, setembre de 2008. <<http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Global-Burden-of-Armed-Violence-full-report.pdf>>

25. Mack, Andrew, ed. «The Shrinking Cost of War», a *Human Security Report 2009*. Vancouver: Simon Fraser University of Canada, 20 de gener de 2010. <http://www.humansecurityreport.info/2009Report/2009Report_Complete.pdf>

— La major presència dels actors humanitaris en terreny en situacions de violència i la major efectivitat de l'assistència ha reduït els nivells de mortalitat en períodes bèl·lics.

En aquest sentit, l'HSRP va afirmar haver obtingut una evidència estadística de la reducció anual en el nombre de morts a escala nacional, independentment de si el país analitzat patia un conflicte armat o no. El centre va prendre com a referència les dades sobre mortalitat infantil en menors de cinc anys —un grup de població que es considera dels més vulnerables—, constatant que la taxa de morts es reduïa també en períodes de guerra. Aquesta dada, unida a l'estimació que els conflictes armats provoquen mil morts directes anuals enfront de la mitjana de 10.000 que es registrava en els anys cinquanta, va permetre l'HSRP afirmar que el cost humà de les guerres s'havia reduït en les últimes dècades. L'HSRP va qüestionar en el seu informe fins a quin punt algunes de les morts que s'han produït en un context de conflicte armat a causa d'una epidèmia o la inanició no s'haurien pogut produir igualment en període de pau. L'absència de serveis bàsics en algunes zones que no es veuen afectades per la violència genera també víctimes mortals i escenaris humanitaris crítics. Aleshores, quines serien les morts indirectes relacionades amb el conflicte? Seria possible xifrar-les?

L'informe de l'HSRP va revisar els resultats de la recerca duta a terme per l'International Rescue Committee (IRC) el 2008, en la qual es va concloure que el nombre de morts generat pel conflicte armat a l'est de la RD Congo ascendia a 5,4 milions de persones.²⁶ L'HSRP va assenyalar que la investigació de l'IRC era retroactiva i es basava en enquestes molt exhaustives, però que, tanmateix, partia d'una dada errònia. I és que, davant la inexistència de xifres sobre mortalitat prèvies al conflicte armat, es va prendre la mitjana de l'Àfrica Subsahariana com a referència per mostrar l'augment en la taxa de mortalitat durant el període armat. Segons l'HSRP, la mitjana subsahariana és inferior a la de la RD Congo, un dels països amb els pitjors indicadors de desenvolupament de la zona. L'HSRP reduiria el nombre de víctimes en el conflicte de la RD Congo a 900.000, segons els seus propis càlculs. En aquest sentit, l'HSRP ha criticat que algunes organitzacions humanitàries i d'*advocacy* poguessin haver augmentat deliberadament la xifra de morts generades per un conflicte armat amb la finalitat no només de cridar l'atenció sobre una determinada crisi o context bèl·lic, sinó com un mitjà per recaptar fons i permetre la seva supervivència com a organització.

La Geneva Declaration estableix que hi ha dues tècniques comunament emprades per estimar el nombre de morts durant el conflicte: la comptabilitat basada en el nombre de casos registrats i la basada en enquestes retrospectives. En l'estudi realitzat per l'IRC es van tenir en compte estadístiques epidemiològiques, mentre que en les estimacions de l'HSRP es va utilitzar la taxa de mortalitat infantil en menors de cinc anys com a indicador de la morbiditat de la població. Sense entrar a jutjar quin mètode seria el més apropiat, es pot posar en qüestió la fiabilitat de les dades obtingudes per l'IRC donada la dificultat de recopilar aquestes xifres en zones en conflicte. La capacitat dels actors humanitaris en terreny d'informar de manera precisa del nombre de baixes que es produeixen en les zones on es troben és relativa, ja que àmplies àrees queden aïllades d'assistència i comunicació durant llargs períodes de temps a causa de la violència i és difícil precisar el nombre de morts que no han pogut ser registrades.

Finalment, i tenint en compte que els efectes d'una guerra no conclouen amb la fi dels combats, caldria mesurar el nombre de morts indirectes generades per un conflicte després del cessament de les hostilitats, amb la finalitat de reflectir el seu veritable impacte de la desestructuració generada per la violència.

Al **Nepal**, l'atenció es va desplaçar durant l'any de l'emergència humanitària a les operacions de desenvolupament que intenten donar resposta a les situacions de vulnerabilitat crònica i preparar la població davant els desastres. En aquest sentit, l'OCHA va llançar el març de 2010 una crida destinada a finançar la transició entre emergència i desenvolupament dotada amb 123 milions dòlars. En finalitzar l'any, només s'havia aconseguit finançar el 58,2% del Pla Humanitari de Transició, rebaixant un terç el nombre de beneficiaris dels programes d'assistència del PMA en un país on 3,6 milions de persones pateixen inseguretats alimentàries. Les pluges monsoniques per sobre de la mitjana que es van registrar a l'agost van provocar que en algunes zones del país es perdés fins al 50% de la producció agrícola, agreujant encara més la situació de la població i contribuint a l'augment del preu de la cistella bàsica. L'estancament del procés de pau, la manca d'avenços en la reforma del sistema de propietat agrària i en la creació d'una legislació que empari els drets dels des-

plaçats interns va contribuir, durant l'any, a elevar els nivells de vulnerabilitat, especialment a Terai.

Finalment, a **Sri Lanka**, en finalitzar l'any, només 26.000 persones romanien desplaçades, concentrades en la seva majoria a Menik Farm (21.000), de les més de 300.000 que s'havien vist afectades pel desplaçament el 2009. Els intents del Govern de tancar aquest complex abans que acabés l'any, i traslladar els desplaçats interns a centres de trànsit propers a les seves localitats d'origen, es van veure frenats per la necessitat de concloure les tasques de desminatge en grans zones afectades a les àrees de destinació. Les pluges registrades al novembre i desembre van afectar més de 75.000 persones al país, on el nord va ser la zona més damnificada, la qual cosa va fer témer per la sostenibilitat del retorn dels desplaçats interns a la regió. Tot i això, la millora de la situació global al país va portar al tancament de la missió del CICR al novembre. A més, la FAO va assenyalar que la seguretat alimentària havia millo-

26. Coghlan, Benjamin J. et al. *Mortality in the Democratic Republic of Congo: An Ongoing Crisis*. Nova York: International Rescue Committee, gener de 2008. <http://www.theirc.org/sites/default/files/migrated/resources/2007/2006-7_congomortalitysurvey.pdf>

rat en gran mesura durant el 2010 i va destacar que les bones collites van contribuir a la reducció dels preus dels aliments.

c) Àsia Oriental i Sud-est Asiàtic

Països	Factors de la crisi
Filipines	Conflicte armat, desplaçament forçat
Mongòlia	Inseguretat alimentària, desastres naturals
Myanmar	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, epidèmies
RPD Corea	Tensió, inseguretat alimentària, desastres naturals

El desplaçament va continuar sent una constant en l'emergència humanitària de **Myanmar**. Al voltant de 20.000 persones es van veure obligades a fugir cap a Tailàndia arran dels enfrontaments entre els grups armats i l'Exèrcit a l'estat Karen al novembre, coincidint amb el període electoral. La majoria va tornar a Myanmar pocs dies després, encara que l'ACNUR va advertir que molts d'ells corrien el risc de nous desplaçaments per la persistència de la violència. El Thailand Burma Border Consortium va estimar que hi havia 446.000 desplaçats a l'est del país en un informe fet públic al novembre.²⁷ Un diagnòstic elaborat per organitzacions mèdiques a la zona oriental birmana va revelar a l'octubre que les taxes de mortalitat materna i infantil eren, respectivament, fins a tres i dues vegades superiors a la regió que la mitjana nacional facilitada per les autoritats de la Junta.²⁸ Així mateix, el 60% de les morts de menors de cinc anys estaven provocades per malalties que es podien haver previngut i la taxa de desnutrició aguda en aquesta població superava el 40%. L'informe denuncia l'absència total de serveis d'assistència sanitària a la regió, a part dels proporcionats per organitzacions comunitàries amb escassos recursos.

Al juliol va concloure el mandat del Grup de Treball Tripartit encarregat de coordinar l'acció humanitària a les zones afectades pel cicló Nargis des de maig de 2008. L'últim informe del Grup assenyalava que el 27% dels damnificats encara necessitava assistència alimentària i refugi, mentre UN-HABITAT va destacar que 100.000 famílies continuaven sense tenir un allotjament adequat. Les funcions del Grup de Treball Tripartit van passar a ser assumides per la Junta, que va declarar concloua la fase d'emergència tot i que diversos indicadors assenyalaven la persistència de la crisi. D'altra banda, l'oest del país es va veure afectat a l'octubre pel cicló Giri, que va damnificar 260.000 persones i va arrasar el 50% de les collites a la zona, augmentant la inseguretat alimentària de la població.

La represa del diàleg entre el grup armat MILF i el Govern a les **Filipines** va possibilitar l'inici del retorn dels desplaçats pel conflicte a Mindanao a partir del segon trimestre de l'any. En aquest sentit, les autoritats de la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM) van posar en marxa una campanya al maig per donar suport al retorn, dirigida des del Centre Nacional de Coordinació (National Focal Body). Per la seva banda, la consellera presidencial per al procés de pau, Teresita Deles, va anunciar al setembre un pla de desenvolupament per a la província de Mindanao, que s'implementarà durant els pròxims tres anys i pretén dotar la zona de serveis bàsics i facilitar el creixement econòmic tot generant ocupació. En finalitzar l'any, s'estimava que 60.000 persones encara romanien en 57 centres d'evacuació a la RAMM, del total de 123.000 persones desplaçades a Mindanao. La presència de mines antipersonals, l'escassetat de serveis bàsics i el temor a una nova ruptura en el procés de negociacions serien els principals obstacles al retorn. La proposta de llei per als desplaçats interns presentada al Parlament al novembre, que identificava la Comissió de Drets Humans com el punt focal en l'àmbit institucional per al desplaçament intern, encara està pendent d'aprovació. D'altra banda, el tifó Megi va afectar dos milions de persones i va deixar 31 morts quan va arribar a l'illa el 18 d'octubre, encara que el Govern no va demanar ajuda internacional per fer front al desastre.

El fenomen climatològic conegut a **Mongòlia** com a *dzud*, en què un estiu sec és seguit d'un hivern amb temperatures extremes, va obligar l'OCHA a fer una crida d'emergència després de constatar que el 17% del bestiar havia mort. 15 províncies de les 21 del país es trobaven en situació d'alerta i s'esperava que, en finalitzar l'any, la xifra augmentés fins a 19. Malgrat la gravetat de la situació, atès que el 30% de la població depèn de la ramaderia per a la seva subsistència, la crida només va aconseguir recaptar el 17% del que s'havia demanat, la qual cosa va impedir el desenvolupament de gran part de les tasques d'assistència previstes. El dèficit d'aliments va ser també una constant durant l'any a la **RPD Corea**. Un informe conjunt del PMA i la FAO fixava en cinc milions de persones (una cinquena part de la població nord-coreana) el nombre de persones afectades per la insuficiència d'aliments. La producció nacional es va veure afectada per les pluges torrencials i les sequeres prolongades en diverses regions. La situació de carestia va portar el Govern a demanar aliments a la República de Corea, encara que les tensions diplomàtiques i militars entre els dos països, que es agreujar en els últims mesos de l'any,²⁹ van suspendre l'enviament d'ajuda d'emergència per part de Seül. En aquest sentit, un informe d'International Crisis Group publicat al març va subratllar que les sancions econòmiques imposades al Govern del país, lluny de contribuir a la transformació del règim nord-coreà, repercutien directament sobre les capes més desfavorides de la població.³⁰

27. Thailand Burma Border Consortium. *Protracted Displacement and Chronic Poverty in Eastern Burma/Myanmar*. Bangkok: TBBC, novembre 2010. <<http://www.tbtc.org/idps/report-2010-idp-en.zip>>

28. Back Pack Health Worker Team i Burma Medical Association. *Diagnosis Critical: Health and Human Rights in Eastern Burma*. Londres: Burma Campaign UK, octubre de 2010. <<http://burmacampaign.org.uk/images/uploads/Diagnosis-critical.pdf>>

29. Vegeu el capítol 2 (Tensions).

30. International Crisis Group. *North Korea under Tightening Sanctions*. Asia Briefing n. 101. Brussel·les: ICG, 15 de març de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Àsia/northeast-Àsia/north-korea/B101%20North%20Korea%20under%20Tightening%20Sanctions.ashx>>

Orient Mitjà

Països	Factors de la crisi
Iraq	Conflicte armat, desplaçament forçat, desastres naturals
Palestina	Conflicte armat, desplaçament forçat
Síria	Inseguretat alimentària, desastres naturals
Iemen	Conflicte armat, desplaçament forçat, desastres naturals

L'Iraq va registrar el 2010 la segona taxa més baixa de retorn des que es va iniciar el conflicte: 105.240 persones (83.110 desplaçats interns i 22.130 refugiats) enfront de les més de 200.000 anuals registrades per l'ACNUR durant els dos últims anys. Aquestes dades posen en relleu la percepció d'inseguretat de la majoria dels iraquians afectats pel desplaçament enfront de les tesis que donaven suport a la sortida de les tropes internacionals argumentant una millora en la situació de violència a l'Iraq. Durant l'any, l'agència de refugiats va mostrar la seva preocupació i malestar per les polítiques de diversos països europeus (Holanda, Noruega, Regne Unit, Suècia) per deportar de manera conjunta els iraquians als quals no havien concedit el dret d'asil, tot i que la persistència de la violència a l'Iraq obligava a evitar el seu retorn. La crida per a l'assistència dels refugiats iraquians a la regió només va aconseguir el 26,5% del que s'havia demanat per al 2010, dificultant així l'assistència dels afectats per l'escassetat de recursos.

D'altra banda, el Pla d'Acció Humanitària publicat per l'OCHA el desembre de 2009 només va aconseguir finançar el 31,8% d'un total de 187 milions de dòlars requerits per a l'Iraq. El retard en la formació del Govern després de les eleccions de març es va assenyalar com la raó principal que alimentava la desconfiança dels donants respecte a la gestió efectiva dels fons.³¹ A més, les ONG van apuntar que la manca de transparència i l'excessiva burocràcia eren els motius principals per a la inhibició de la comunitat de donants.

A Palestina, la UNRWA va destacar que el 80% de la població de Gaza continuava depenent de l'assistència humanitària malgrat el relaxament del bloqueig israelià anunciat al juliol.³² L'agència va criticar l'escassa modificació de les restriccions imposades, que impediè el desenvolupament econòmic de la zona i la reconstrucció dels habitatges i serveis bàsics devastats durant l'ofensiva Plom Fos de 2008-2009. En aquest sentit, 22 ONG internacionals van difondre l'informe *Dashed Hopes: Continuation of the Gaza Blockade*, on es feien ressò de l'impediment a l'entrada de material mèdic després de juliol i de la persistent arbitrarietat en l'adjudicació de permisos de sortida per a tractaments mèdics fora de Gaza. Així mateix, l'alta representant de la UE per a Afers Exteriors, Catherine Ashton, va recordar

que el nombre de productes que entren a Gaza no dona resposta a les necessitats de la població; Amnistia Internacional va declarar, al seu torn, que la suavització del bloqueig només havia aconseguit suavitzar la pressió internacional sobre Israel respecte d'aquesta acció il·legal qualificada de càstig col·lectiu. Durant la conferència de donants celebrada per la UNRWA al desembre, la vicecomissionada general de l'agència va subratllar la falta de fons el 2010 (la crida anual només havia aconseguit un 50% del que s'havia demandat) i va aconseguir el compromís de 214 milions de dòlars per a la implementació dels seus programes de cara al 2011, una tercera part del total previst.

D'altra banda, els quatre anys continuats de sequera a Síria van deixar entre dos i tres milions de persones en situació de pobresa extrema, 800.000 de les quals van perdre els seus mitjans de subsistència. Aquestes dades es van fer públiques durant la visita al país del relator especial de l'ONU sobre el Dret a l'Aliment, que va destacar la greu inseguretat alimentària que patien les regions del nord, on més del 80% dels caps de bestiar haurien mort per l'absència de pluges. Malgrat les urgents necessitats, la crida emesa el 2009 per l'OCHA per finançar un Pla d'Acció contra la Sequera només havia aconseguit, un any després, el 33,4% del que s'havia demanat, tot i que l'import demanat es va reduir en la revisió que es va dur a terme al febrer d'aquest any. Nacions Unides va cridar l'atenció sobre el desplaçament provocat per la sequera, assenyalant que 65.000 famílies s'havien vist forçades a migrar cap a les ciutats com a estratègia de supervivència i que es trobaven entre els grups de població més vulnerables.

Finalment, al Iemen, la persistència de la violència al nord va impedir el retorn de la major part dels desplaçats interns a la zona.

L'ACNUR va estimar que a final d'any només un 30% de les més de 320.000 persones afectades haurien tornat a les seves localitats d'origen.³³ Els obstacles principals, a part de la persistència de la violència,³⁴ van ser la presència de mines antipersonals, l'absència de serveis bàsics, la destrucció d'habitatges i infraestructures i la incapacitat del Govern de donar seguretat. Encara que l'acord d'alto el foc assolit al febrer va facilitar l'accés de les organitzacions humanitàries a la zona i va permetre l'avaluació de les necessitats de la població, les governacions de Saada i al-Jawf van mantenir fortes restriccions que van afectar principalment el personal internacional. L'OCHA va destacar la necessitat d'implementar projectes de ràpid impacte a les zones amb més aflluència de desplaçats per reduir les tensions generades amb la població local per l'escassetat de recursos generalitzada. En aquest sentit, el fet que la major part de la població desplaçada resideixi fora dels camps d'acollida (entre un 70% i un 85%) va ser un dels reptes principals per a l'assistència. D'altra banda, tot i que durant l'any es va redactar una política per a la protecció dels desplaçats interns en col·laboració amb

31. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

32. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

33. Segons l'ACNUR, a final d'any el nombre de desplaçats interns al nord encara superava les 300.000 persones.

34. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

el Govern i les organitzacions d'assistència, en finalitzar el 2010 aquesta no havia estat aprovada per les autoritats.

Al sud també es van produir casos de desplaçament intern i més de 15.000 persones es van veure forçades a fugir de la violència a les governacions d'Abyan i Shabwa, encara que la majoria van poder tornar durant les setmanes següents. D'altra banda, els atacs contra personal humanitari i contra els combois d'ajuda van ser una constant durant l'any arreu del país. Les amenaces van afectar principalment el personal i les organitzacions internacionals, fet que va facilitar que fossin organitzacions locals i personal nacional els encarregats de distribuir l'ajuda. Una altra situació preocupant es va produir a la frontera amb l'Aràbia Saudita, quan almenys 2.000 immigrants, majoritàriament etiops, van intentar creuar al país veí i van ser localitzats per les patrulles de l'Exèrcit saudita i retornats al Iemen on subsistien en condicions deplorables i que van provocar la mort d'almenys 30 persones. L'OIM, MSF i l'ACNUR es van fer càrrec de la seva assistència i van facilitar la repatriació al país d'origen de prop de 800 persones. Els desplaçats per la violència, els refugiats i les persones que pateixen una greu inseguretat alimentària van ser els tres grups fixats com a objectiu per la crida anual per al país, inclosa dins del CAP 2011 de l'OCHA. Les estimacions sobre seguretat alimentària nacional van assenyalar que 7,2 milions de persones, un terç de la població, no té una dieta suficient, de les quals 2,7 milions pateixen de greu inseguretat alimentària. La manca de fons va forçar el PMA a reduir a la meitat les racions d'aliments destinades als desplaçats al nord entre els mesos de maig i setembre. Es preveu que l'impacte d'aquesta decisió sigui greu, ja que el 45% dels menors de cinc anys a la zona pateixen desnutrició aguda.

4.3. Balanç de l'acció humanitària el 2010

A continuació s'analitzen diversos aspectes relacionats amb les crisis humanitàries i l'acció humanitària durant el 2010, en concret les principals dificultats que les organitzacions d'assistència han hagut d'afrontar i el paper que han exercit els països donants.³⁵

a) Principals dificultats de l'acció humanitària

Els contextos en què es desenvolupa l'acció humanitària posen en relleu els reptes als quals els actors humanitaris s'enfronten a l'hora de fer la seva tasca. Els principis de neutralitat, imparcialitat, humanitat i independència moltes vegades es posen en dubte per la realitat, que exigeix respostes que no sempre s'acomoden al compliment d'aquestes màximes.

Un dels grans reptes que han d'afrontar les organitzacions en el terreny és la **reducció de l'espai humanitari**. La multiplicitat d'actors –amb les seves respectives agendes, estratègies i prioritats– que conflueixen en un escenari de violència dona lloc a friccions i difícils equilibris entre els uns i els altres. Durant l'any les actuacions de les forces militars nord-americanes a l'Afganistan i Haití, així com la resposta de l'Exèrcit pakistanès a les inundacions que van devastar gran part del país, van ser un clar exemple d'aquesta difícil coexistència. En el cas de l'Afganistan, va destacar el fet que l'ONU reconegués obertament que no participaria en la reconstrucció de Marjah després que les tropes de l'OTAN realitzessin a la zona una dura campanya contrainsurgent i que posteriorment iniciessin la implementació d'una estratègia d'assistència amb l'objectiu d'aconseguir el suport a la seva presència per part de la població local. El paper de l'Exèrcit dels Estats Units va ser igualment criticat per la seva actuació a Haití, on van imposar una visió de securització de les tasques d'assistència i van desplaçar el Govern nacional de la presa de decisions, establint prioritats sense coordinar la seva resposta amb la de la resta d'actors que es trobaven en el terreny, incloses les ONG internacionals. Finalment, al Pakistan, els militars van desplegar la seva capacitat d'actuació sense comptar amb la direcció del Govern, deslegitimant encara més les capacitats institucionals civils per donar resposta a les necessitats de la població. A més, els helicòpters i l'equip militar enviats pels Estats Units per a tasques de socors van actuar principalment, si no exclusivament, en els bastions talibans amb l'objectiu d'evitar que la població recorregués als insurgents per cercar ajuda.

La **manipulació de l'ajuda** humanitària amb fins diferents als de l'assistència també es va posar en relleu al Pakistan quan els grups talibans van anunciar que destinarien fons per socórrer les famílies afectades per les inundacions o quan es van produir casos clars de discriminació en l'accés a l'assistència per a les comunitats de confessió ahmadi i d'ètnia gitana. D'altra banda, a Etiòpia es van produir múltiples denúncies de la utilització per part del Govern dels programes d'assistència alimentària –finançats amb fons internacionals– per a la captació de vots i l'exclusió de simpatitzants de l'oposició en el repartiment d'aliments.

Igualment preocupant van ser els casos de **desviació de recursos** destinats a l'assistència humanitària. L'any es va iniciar amb la filtració d'un informe de Nacions Unides en què s'informava que els contractistes locals del PMA a Somàlia estaven desviant l'ajuda alimentària de l'agència, a més que tres empreses dedicades al transport de les entrades humanitàries estaven també implicades en el tràfic d'armes. Així mateix, va destacar la publicació al juliol de l'auditoria del Fons per a la Reconstrucció de l'Iraq nord-americà, que va concloure que el 96% dels 9.100 milions de dòlars destinats a

L'auditoria sobre el Fons nord-americà per a la Reconstrucció de l'Iraq va concloure que el 96% dels 9.100 milions destinats a finançar-lo havia estat malversat

35. Per acció humanitària s'entén el conjunt d'activitats que té com a objectiu salvar vides i alleujar el sofriment en situacions de crisi humanitària. Aquestes activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció de civils i la provisió d'assistència bàsica.

finançar-lo no tenia control, verificació i justificació del seu ús final.

L'assistència a les víctimes, en molts casos, va quedar soscavada per la **manca d'accés** o el seu impediment deliberat per part dels contendents. Casos paradigmàtics es van produir a la regió sudanesa de Darfur, a l'est de la RD Congo i al nord de la R. Centreafricana i del Iemen, on les autoritats militars van impedir l'accés, adduint raons de seguretat, a zones on es van produir greus enfrontaments que van provocar el desplaçament d'un gran nombre de la població. D'altra banda, a Myanmar i Sri Lanka les modificacions introduïdes pels organismes encarregats de gestionar els permisos d'operació per les organitzacions humanitàries en el terreny van alentir, de vegades fins i tot detenir, l'assistència. Al Níger, la presència de cèl·lules d'AQMI a la zona sahariana va provocar el retraïment de l'activitat d'assistència arran de l'increment dels segrestos. D'altra banda, a Somàlia el grup armat al-Shabab va conti-

nuar amenaçant les organitzacions humanitàries de proselitisme i va expulsar del sud del país com a mínim vuit entitats.

Els treballadors humanitaris es van convertir en **objectiu de la violència** (tant de grups armats com de delinqüents en països en conflicte) al Txad, el Sudan, la RD Congo, la R. Centreafricana, Somàlia, l'Afganistan, el Pakistan, l'Iraq, Colòmbia i Haití, per anomenar només alguns casos. Un dels incidents més destacats –pel nombre de víctimes– va ser l'assassinat a l'agost de deu membres d'un equip mèdic a l'Afganistan. Malgrat la gravetat del cas, l'organització ANSO, que disposa d'una base de dades d'atacs a personal humanitari, va assenyalar que la incidència d'agressions a escala nacional havia disminuït un 35% en el primer semestre de l'any respecte a la registrada el 2009 durant el mateix període. A més, al Iemen els carregaments humanitaris van ser assaltats per les tribus que mantenen disputes amb el govern central.

Quadre 4.4. Les estratègies d'estabilització i les seves implicacions per a l'acció humanitària

La mort de deu membres d'una ONG a l'Afganistan a l'agost, acusats de ser espies occidentals, o l'anunci d'una nova estratègia per posar fi al conflicte armat de Darfur centrada en l'expansió de l'Estat i la inversió en projectes de desenvolupament, anunciada pel Govern sudanès al setembre, són només dos exemples de la tendència i l'impacte de la implantació d'estratègies d'estabilització.

L'estabilització està basada en la combinació d'accions militars, humanitàries, polítiques i econòmiques per tal d'aconseguir controlar, contenir o gestionar zones afectades per conflictes armats o emergències polítiques complexes.³⁶ En aquest sentit, implica la interacció d'un gran nombre d'actors amb interessos i objectius de vegades oposats i, en molts casos, poc definits. L'estratègia d'estabilització pot sorgir del mateix Estat afectat, com en el cas de Colòmbia o el Sudan (Darfur), d'un Estat que considera la inestabilitat d'un tercer una amenaça nacional o internacional, com succeeix a l'Afganistan o l'Iraq, o d'entitats supranacionals com Nacions Unides, de la qual són un clar exponent les missions integrades com la MONUSCO a la RD Congo, la UNIOGBIS a Guinea Bissau o la MINUSTAH a Haití.

L'estratègia d'estabilització entén l'acció humanitària com una eina per aconseguir un fi, no com un fi en si mateix. L'objectiu de l'assistència humanitària seria, en aquest sentit, aconseguir la seguretat de les forces militars que es consideren legítimes i de la seva estratègia d'enfortiment i construcció de l'Estat.³⁷ Mentre l'acció humanitària persegueix, en principi, salvar vides, l'estabilització es basa en la idea de construcció i enfortiment de l'Estat, i el seu pilar fonamental és la seguretat. La coexistència de diferents agendes polítiques, militars i humanitàries en un mateix context genera contínues friccions entre els actors que les defensen. En la majoria dels casos la comunitat humanitària es nega a ser absorbida dins de les estratègies d'estabilització, assenyalant que la seva funció en el terreny ha d'estar desconnectada de qualsevol fi polític que pugui posar en qüestió el seu principi de neutralitat. No obstant això, tal com apunten Collinson, Elhawary i Muggah,³⁸ la simple presència i activitat de les organitzacions humanitàries que presten serveis en terreny té, es vulgui o no, una lectura política. A més, el finançament per part dels governs de països implicats en el conflicte armat de les actuacions d'agències i ONG en terreny, estarien igualment posant en relleu aquesta col·laboració amb els objectius de pacificació.

No obstant això, les operacions d'estabilització poden afectar l'acció humanitària de manera positiva o negativa. Si bé és cert que la identificació dels treballadors humanitaris com a agents de les potències occidentals ha costat la vida de gran nombre de professionals, també és cert que les estratègies de seguretat han contribuït, en altres ocasions, a facilitar l'accés i el desenvolupament de tasques d'assistència en zones remotes i inaccessibles per la seva perillositat. Un clar exemple d'aquesta sinergia entre el fet militar i l'humanitari es va reflectir durant l'any en els temors arran d'un possible buit de seguretat que va despertar en la comunitat humanitària el cessament de les operacions de la MINURCAT a la frontera del Txad, la R. Centreafricana i el Sudan. El perill no resideix, però, en la presència militar *per se*, sinó també en el que s'intenta legitimar a través de l'assistència humanitària dins de les estratègies d'estabilització, en la majoria dels casos l'ocupació per part d'un tercer país o l'establiment d'un govern de poca credibilitat i dubtosa capacitat.

36. Collinson, Sarah, Samir Elhawary i Robert Muggah. «States of Fragility: stabilisation and its implications for humanitarian action». *Disasters*, vol. 34, Issue Supplement s3. Londres: Overseas Development Institute, octubre 2010.

37. Barakat, Sultan, Seán Deely i Steven A. Zyck. «A tradition of forgetting: stabilisation and humanitarian action in historical perspective». *Disasters*, vol. 34, issue supplement s3. Londres: Overseas Development Institute, octubre 2010.

38. Op cit. Collinson, Elhawary i Muggah.

b) El paper dels donants

L'any passat, l'OCHA va demanar a través del Procés de Crides Consolidades 2010 (CAP) 7.130 milions de dòlars per fer front a les necessitats humanitàries de 48 milions de persones en 25 països. Aquesta crida inicial es va completar posteriorment amb l'emissió de plans d'acció humanitària de caràcter anual per a l'Iraq, el Nepal, el Pakistan i Sri Lanka. Durant l'any es van emetre també crides d'emergència de gran rellevància, com les protagonitzades pel terratrèmol d'Haití i les inundacions del Pakistan, i altres amb una incidència mitjana com la inseguretats alimentària a Guatemala i el Níger, la sequera de Mongòlia, les inundacions a Benín, Burkina Faso i El Salvador i la crisi política a Kirguizistan. En total, les necessitats de finançament humanitari en concloure l'any ascendien a 11.300 milions de dòlars, dels quals s'havia aconseguit obtenir només un 59%. Malgrat que la xifra compromesa pels donants va distar dels objectius fixats per l'OCHA, la coordinadora humanitària va destacar que els 6.600 milions de dòlars recaptats el 2010 era una xifra rècord que mai abans no s'havia aconseguit. Així mateix, el finançament humanitari global va superar els 15.000 milions de dòlars, sobrepasant les aportacions d'anys anteriors. D'aquesta suma total, 5.381.000 es van destinar a tasques d'assistència en situacions de desastre natural,³⁹ xifra que no va aconseguir superar els 7.628 milions de dòlars recaptats el 2005, quan el tsunami i el terratrèmol van assolir el Sud-est Asiàtic.

A final del 2010 només s'havia aconseguit finançar el 59% dels més de 11.300 milions de dòlars necessaris per fer front a les crides humanitàries

L'impacte humanitari i mediàtic de les dues grans catàstrofes del 2010, Haití i el Pakistan, va contribuir al fet que els donants privilegiessin la resposta a aquestes crisis enfront d'altres de lent desenvolupament, com les relatives a la inseguretats alimentària o sequeres, o les crides consolidades destinades a situacions prolongades de conflicte armat amb necessitats veritablement urgents, com és el cas de la RD Congo, que només va obtenir finançament pel 59% de les seves necessitats humanitàries. La disparitat entre la crida que va obtenir més finançament –Haití 73%– i el que va recaptar menys –Mongòlia 17,1%– va ser també pronunciada. Però, dins dels CAP, la diferència de finançament va ser menor (Somàlia, el 72% davant del 44% aconseguit per la R. Centre-africana).

Pel que fa al finançament dels sectors i clústers, l'OCHA va tornar a insistir en la necessitat que els donants aconseguissin coordinar-se per destinar fons als sectors de manera més equilibrada o que concedissin més flexibilitat a les seves donacions per poder adjudicar-les als sectors més peremptoris en cada cas. La seguretat del personal i les operacions (14%) i protecció, drets humans i Estat de Dret (26%) van ser els sectors amb un finançament menor. L'IASC va demanar als donants que acordessin un mètode per sistematitzar el finançament per a la coordinació dels clústers, evitant que es produeixin buits en aquesta funció que impedeixin l'avaluació de necessitats humanitàries, la planificació, acció i seguiment.

Taula 4.2. Resposta dels donants durant el 2010

Principals crides humanitàries ⁴⁰	Principals organismes receptors	Principals sectors receptors	Principals donants ⁴¹	TOTAL
Ajuda humanitària a través de Nacions Unides				
1. Haití (73%)	1. PMA	1. No especificat	1. EUA (28,2%)	6.819 milions de dòlars
2. Somàlia (72%)	2. UNICEF	2. Alimentació	2. Fons transferits ⁴² (15,8%)	
3. Afganistan (65%)	3. ACNUR	3. Coordinació i suport	3. UE (9,2%)	
4. Kenya (65%)	4. FAO	4. Salut	4. Privats (5,6%)	
5. Sudan (64%)	5. OIM	5. Desminatge	5. Japó (5%)	
Ajuda humanitària global				
	1. PMA	1. No especificat	1. EUA (30,4%)	15.333 milions de dòlars
	2. ACNUR	2. Alimentació	2. Privats (11,6%)	
	3. UNICEF	3. Salut	3. UE (9,2%)	
	4. Bilateral	4. Coordinació i suport	4. Fons transferits (8,7%)	
	5. CICR	5. Refugi	5. Japó (5%)	

Font: Elaboració pròpia a partir del Financial Tracking Service de l'OCHA <<http://fts.unocha.org/>> (consultat el 31.12.2010).

39. Dels 5.400 milions de dòlars destinats a l'assistència per a desastres naturals, 2.039.000 van ser destinats a les crisis humanitàries d'Haití i el Pakistan.

40. Realitzats a partir del sistema de Nacions Unides. El tant per cent indica el percentatge de fons recaptat per la crida respecte al demanat i, per tant, assenyalen el grau de suport de la comunitat internacional.

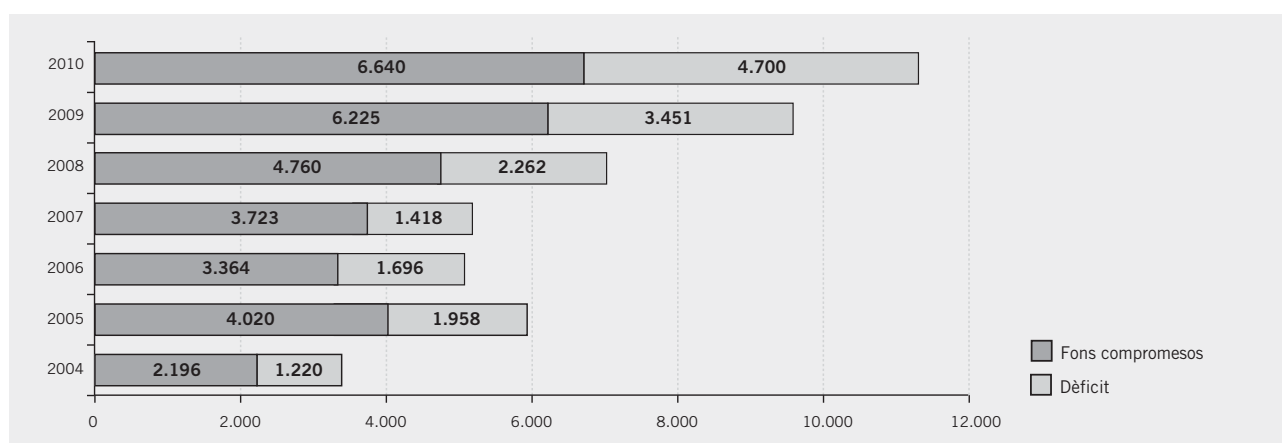
41. El percentatge assenyalen la contribució que el donant fa al finançament total, independentment del seu PIB.

42. Fons fets efectius pels donants, en l'exercici anterior, i transferits al present any.

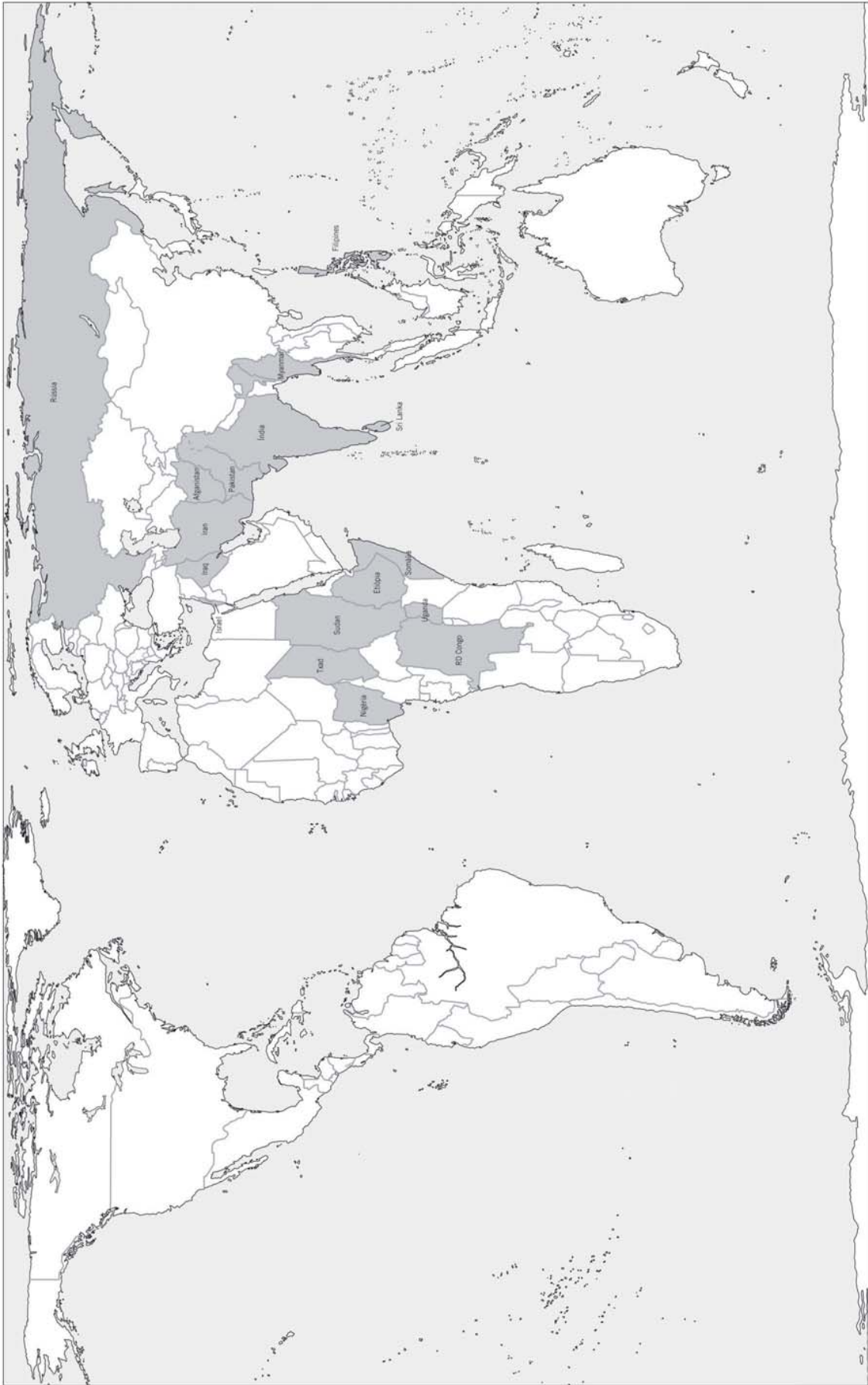
Les agències i organitzacions que van obtenir més fons a escala global i a través del sistema de Nacions Unides van ser el PMA, UNICEF i l'ACNUR. No obstant això, es van produir canvis significatius en les adjudicacions: el finançament bilateral va aparèixer en quart lloc i el Departament de Defensa dels Estats Units com la sisena entitat que hauria rebut més nombre de fons per a l'execució de tasques humanitàries –488 milions de dòlars destinats pràcticament en la seva totalitat a l'operatiu desplegat pels Estats Units a Haití després del terratrèmol. D'altra banda, a través de Nacions Unides, les més finançades van ser el PMA, UNICEF, l'ACNUR, la FAO i l'Organització Internacional per les Migracions (OIM), encara que només les dues primeres van aconseguir superar el 50% de finançament dels seus projectes. El PMA, en aquest sentit, va aconseguir completar el 83% del seu finançament corresponent amb el fet que alimentació fos, un any més, el sector amb més recursos.

Pel que fa als principals donants, l'OCHA va destacar que el terratrèmol d'Haití va generar la solidaritat de fins a 124 països membres de l'ONU, alguns dels quals van realitzar aportacions importants en relació amb la seva capacitat econòmica, com va ser el cas de Gàmbia, Timor-Leste, Guyana, Madagascar, Surinam o la RD Congo. En el llistat de principals donants a escala global van aparèixer canvis significatius: l'Aràbia Saudita es va situar en l'onzè lloc i les donacions privades en el segon, per sobre dels fons aportats per la UE. En el finançament canalitzat a través del sistema de Nacions Unides, les donacions privades també van passar d'un setè lloc el 2009 al quart lloc el 2010 i Espanya es va situar entre els deu primers donants. Les diferències registrades en el llistat de principals donants respecte d'altres anys van ser degudes principalment a la resposta que van donar països que no solen tenir un paper protagonista en el finançament humanitari a les situacions d'Haití i el Pakistan.

Gràfic 4.2. Evolució del finançament humanitari (en milions de dòlars)

Font: OCHA. *Humanitarian Appeal 2011. Consolidated Appeal Process*, 30 de novembre 2010.

■ Països amb més grau de desprotecció i incompliment dels drets humans i del DIH segons l'INDH (indicador núm. 8)

5. Drets humans i justícia transicional

- L'ACNUDH va presentar un informe en què es denunciaven les greus violacions de drets humans comeses a la RD Congo.
- El Parlament Europeu va instar l'ONU a investigar el desmantellament, per la força, del campament sahrauí aixecat a Agdaym Iziko, prop d'Al-Aaiun.
- L'expresident d'Argentina, Jorge Rafael Videla, va ser condemnat a cadena perpètua per crims de lesa humanitat ocorreguts durant la dictadura militar.
- Es va celebrar la Conferència de Revisió del Tribunal Penal Internacional sense grans avenços respecte a la seva jurisdicció.
- El fiscal Moreno Ocampo va presentar càrrecs contra sis presumptes responsables de la violència de 2008 a Kenya.
- El Tribunal Penal Internacional per a l'exIugoslàvia va sentenciar set militars i policies serbobosnians d'alt rang per la seva participació en la massacre de Srebrenica el 1995.
- Es va presentar l'informe final de la Comissió de la Veritat de l'Equador amb els noms de 458 persones responsables de crims de lesa humanitat.

Aquest capítol analitza, en un primer bloc, la situació dels drets humans i del Dret Internacional Humanitari (DIH) a partir d'un eix geogràfic i també qüestions com l'impacte de l'anomenada lluita contra el terrorisme internacional i alguns dels principals temes de debat l'any 2010. Aquest primer apartat es tanca amb la presentació dels resultats de l'**Índex de Drets Humans 2010 (INDH)**. En una segona part es descriuen els elements més significatius dels processos de justícia transicional en curs. El capítol s'inicia amb un mapa en el qual s'assenyalen els 20 països amb un grau més alt de desprotecció i incompliment dels drets humans i del DIH.

5.1. Drets humans: anàlisi de la situació a escala internacional

a) Violacions sistemàtiques de drets humans

Al llarg del 2010, el panorama mundial va continuar sent desolador en matèria de drets humans, tal com revelen alguns dels fets que es detallen a continuació.

En el **context africà**, Amnistia Internacional va instar les autoritats de **Burundi** a investigar les denúncies segons les quals els cossos de seguretat de l'Estat haurien torturat membres de l'oposició detinguts a la seu del Servei d'Intel·ligència Nacional, entre el 23 de juny i el 4 juliol durant les eleccions que van tenir lloc al país. **Guinea Equatorial** va executar tres exoficials i un civil, als quals va acusar d'estar implicats en un assalt al palau presidencial a Malabo el 17 de febrer de 2009. Amnistia Internacional va denunciar que els quatre homes havien estat **torturats** abans del judici, i que aquest es va celebrar **«sense garanties»**, fet que el Govern va negar.¹

Cal destacar, que a l'octubre, la UNESCO va decidir suspendre la concessió d'un premi finançat per Teodoro Obiang, que havia de portar el seu nom, després de l'enèrgica protesta de la comunitat internacional i especialment de les organitzacions defensores dels drets humans. El primer semestre de l'any, **el Marroc** va expulsar 130 persones de confessió cristiana, moltes de les quals vivien al país des de feia dècades, a les quals va acusar de proselitisme. A més, al novembre, la **Policia marroquina va desmantellar per la força el campament sahrauí aixecat a Agdaym Iziko**, prop d'Al-Aaiun, i el Parlament Europeu va demanar una investigació de l'ONU sobre els fets. L'Audiència Nacional espanyola ha assenyalat que el desmantellament podria constituir un crim de lesa humanitat. D'altra banda, la UE va demanar al Marroc que s'abolís la pena de mort i va donar a entendre que això ajudaria a aprofundir encara més la relació entre Brussel·les i Rabat.

Cal destacar l'informe publicat el dia 1 d'octubre per l'ACNUDH, el més detallat dels últims deu anys, en el qual l'organització denunciava una **llarga llista de violacions massives de drets humans** comeses a la **RD Congo**. La violència sexual i el clima d'impunitat que regna al país van generar una gran polèmica a tota la regió dels Grans Llacs.

1. McKee, Megan. «Equatorial Guinea president says coup plotters had fair trial». *Jurist*, 3 de setembre de 2010. <<http://jurist.org/paperchase/2010/09/equatorial-guinea-president-says-coup-plotters-had-fair-trial.php>>

L'informe descriu 617 actes violents ocorreguts al país de març de 1993 a juny de 2003, que constitueixen greus violacions dels drets humans i del DIH. En el document, l'organisme va afirmar que existien indicis de genocidi i va assenyalar com a culpables les forces combatents de Burundi, Rwanda i Uganda.² Així mateix, apuntava a la lluita pel control dels recursos naturals i l'absència d'autoritat com una de les causes del conflicte a l'est del Congo i afegia que tant l'Estat com les potències estrangeres i companyies privades eren responsables d'aquests crims. En el cas de Rwanda, un dels països esmentats a l'informe, l'inventari d'horroros troba el seu origen en el genocidi de 1994, en què prop de 800.000 tutsis i hutus moderats van ser massacrats en 100 dies pel Govern extremista hutu. Aquells que van perpetrar el genocidi –una amalgama de polítics, religiosos i milícies– van fugir al veí Congo, on van trobar amagatall entre els camps de refugiats hutus. Prop d'un milió d'hutus van abandonar Rwanda el 1994, després de la presa de poder del Front Patriòtic Rwandès, liderat per Paul Kagame, rebel tutsi format a Uganda i actual president de Rwanda. Els genocides es van reagrupar i van continuar la seva lluita contra el nou Govern tutsi de Kagame, qui finalment va ordenar la invasió del Congo el 1996.

L'informe documenta casos de massacres comeses per les forces rwandeses i pels seus aliats, el grup rebel congolès AFDL, als camps de refugiats hutus el 1996 i el 1997. Segons indica l'informe, els atacs revelen un nombre d'elements inculporis que, si ho determina un tribunal de justícia, podrien ser qualificats de genocidi. L'acusació va ser rebutjada pel Govern rwandès amb contundència. Segons estableix l'informe, l'Exèrcit rwandès no va fer cap distinció entre civils i combatents, ciutadans rwandesos o congolese, sinó que va actuar segons criteris ètnics.

També a la RD Congo, cal destacar el brutal atac a més de 303 dones i nenes que van ser violades per grups armats entre juliol i agost de 2010 en una comunitat a la província de Kivu Nord. L'abús sexual i les violacions es van caracteritzar per una inusitada crueltat i l'ús de mètodes molt degradants davant la passivitat de la MONUSCO, missió de manteniment de la pau present al país. Margot Wallström, representant del secretari general de l'ONU sobre la Violència Sexual en els Conflictes Armats, va instar a l'enjudiciament dels comandants rebels com a punt de partida per portar els responsables davant la justícia. Organitzacions de drets humans com Amnistia Internacional i HRW van exigir responsabilitats per aquests crims i van instar el Consell de Seguretat de l'ONU i les autoritats congolese a adoptar mesures referent a això. Al Senegal, Amnistia Internacional va denunciar que l'ús sistemàtic de la tortura per extreure confessions és una cosa

que els tribunals continuen acceptant i va assenyalar que **els responsables poques vegades reten comptes dels seus actes** quan les seves víctimes moren a causa dels maltractaments. D'altra banda, l'arrest i la condemna al setembre de set mestres que van obligar a pidolar els alumnes que tenien sota el seu càrrec, va representar un pas molt important per als drets de la infància al Senegal, ja que es tracta del primer cas en què s'aplica una llei emesa el 2005 que prohibeix aquesta pràctica.

Al juliol, el Servei d'Intel·ligència i Seguretat Nacional del Sudan va dur a terme una **brutal campanya de detencions arbitràries, tortures i intimidació a opositors i crítics amb el Govern** en el marc de les eleccions

presidencials i, posteriorment, entre els favorables a la independència del sud. Durant la primera meitat del 2010, Amnistia Internacional va documentar la detenció d'almenys 34 persones, entre elles periodistes, activistes de drets humans i estudiants. Pel que fa a Somàlia, Shamsul Bari, expert independent de l'ONU sobre la situació dels drets humans en aquest país, va instar la comunitat internacional a protegir la població, a garantir que es processa als que violen les garanties fonamentals i a explorar tots els mitjans possibles per posar fi a greus violacions de drets humans. Al setembre, l'organització HRW va denunciar els abusos comesos per la Policia de Zàmbia per extreure confessions als presos i va instar el Govern a adoptar una política de tolerància zero pel que fa a **l'aplicació de maltractaments**. A Nigèria, HRW va denunciar que, malgrat els intents de reforma, el cos de Policia nigerià continuava recorrent a l'extorsió dels ciutadans i duent a terme arrestos arbitraris, tortures i execucions extrajudicials.

Pel que fa al **continent americà**, l'expresident *de facto* d'Argentina, Jorge Rafael Videla, va ser condemnat a cadena perpètua i presó comuna al desembre en un judici per crims de lesa humanitat durant l'últim règim militar, entre el 1976 i el 1983. Videla, de 85 anys, és considerat l'ideòleg de la repressió d'Estat que va provocar la desaparició de 30.000 persones, segons xifres d'organismes de drets humans. La condemna a Videla va coincidir amb l'entrada en vigor, aquell mateix mes, de la Convenció Internacional per a la Protecció contra les Desaparicions Forçades de l'ONU, quatre anys després de la seva aprovació. El Tribunal

Interamericà de Drets Humans va condemnar l'**Estat colombià** per l'assassinat el 1994 del senador comunista Manuel Cepeda, un fet que va generar un intens debat. D'altra banda, el Comitè de Drets Humans de l'ONU va expressar preocupació per la persistència en aquest país d'execucions extrajudicials, desaparicions forçades, tortures, violacions sexuals i reclutament de nens en el conflicte armat, i pel patró d'assassinats de civils presentats com a baixes en combat, que rep el

L'informe descriu 617 actes violents ocorreguts [a la RD Congo] de març de 1993 a juny de 2003, que constitueixen greus violacions dels drets humans i del DIH.

El Servei d'Intel·ligència i Seguretat Nacional del Sudan va dur a terme una brutal campanya de detencions arbitràries, tortures i intimidació a opositors i crítics amb el Govern

2. Alt Comissionat de Nacions Unides per als Drets Humans. *Rapport du Projet Mapping concernant les violations les plus graves des droits de l'homme et du droit international humanitaire commises entre mars 1993 et juin 2003 sur le territoire de la République Démocratique du Congo*. Ginebra: ACNUDH, agost de 2010. <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/ZR/DRC_MAPPING_REPORT_FINAL_FR.pdf>

nom de «**falsos positius**» (modalitat d'execució extrajudicial comesa per membres de la força pública). A **Cuba**, l'Església Catòlica va anunciar l'alliberament de presos polítics del «Grup dels 75», empresonats i condemnats, durant el període que es coneix com a «Primavera Negra» de 2003, a penes de més de 20 anys de presó. El nombre de dissidents presos a Cuba va baixar de 201 a 167 en els primers sis mesos del 2010, segons un informe de la Comissió Cubana de Drets Humans. No obstant això, el president d'aquesta Comissió, Elizardo Sánchez, va assenyalar que la tendència a la baixa reflectia un cert canvi en les formes de repressió política del règim que hauria optat per una estratègia de baixa intensitat mitjançant detencions arbitràries de curta durada i altres formes d'assetjament, i va afegir que entre gener i juny de 2010 es van produir més de 800 detencions d'aquest tipus.

Pel que fa a l'**Equador**, Philip Alston, relator especial de l'ONU sobre execucions extrajudicials, va presentar un informe preliminar al juliol sobre la investigació realitzada al país on va assenyalar que el **nivell d'impunitat** per qualsevol tipus de morts era **molt elevat** i anava augmentant. Als **Estats Units**, l'Exèrcit va haver d'afrontar un nou escàndol en què van estar implicats **12 soldats** desplegats a l'Afganistan. Cinc d'ells van ser **acusats d'assassinar tres civils** a la província de Kandahar, al sud de l'Afganistan, i set d'encobrir aquests crims. D'altra banda, el Pentàgon va informar a l'octubre que acceptaria el reclutament d'homosexuals que volguessin servir en l'Exèrcit, derogant d'aquesta manera la llei *Don't ask, don't tell* (No ho preguntis, no ho diguis) de 1993, segons la qual els membres de l'Exèrcit eren expulsats de l'estament militar si revelaven la seva condició sexual. En un altre ordre de coses, i 62 anys després dels fets, els Estats Units van admetre haver fet experiments que, entre el 1946 i el 1948, van ocasionar el contagi intencional de sífilis i gonorrea a 696 guatemalencs, sense el consentiment de les persones implicades, per comprovar l'efectivitat de noves drogues, antibiòtics i diferents tractaments preventius, en especial, la penicil·lina. D'altra banda, l'entrada en vigor a Arizona d'una llei que, per primera vegada en la història dels Estats Units, **permet a la Policia detenir i castigar un ciutadà pel simple fet de ser o semblar un immigrant il·legal**, va desfermar l'ira de la comunitat hispana. D'altra banda, l'OIM i la Comissió Nacional de Drets Humans de **Mèxic** van advertir que milers de persones patien l'anomenada «esclavitud del segle XXI», és a dir, el **tràfic de persones** i principalment d'immigrants centreamericans que creuen la frontera mexicana en direcció als Estats Units.³ Així mateix, relators especials de l'ONU van instar el Govern mexicà a prendre mesures per protegir el dret a la vida i la seguretat dels defensors dels drets humans.

A **Guatemala**, el Partido Patriota i la Bancada Líder van pressionar el Govern per **reactivar la pena capital**, posant en risc els acords internacionals ratificats pel país. Cal destacar que al Perú, i en ocasió del Dia dels Desapareguts (30 d'agost), les organitzacions socials van re-

cordar que deu anys després de la fi de la violència armada, s'havia identificat menys del 10% dels 15.000 desapareguts i que la incertesa continua turmentant els familiars de les víctimes. D'altra banda, és important assenyalar que es va iniciar el pagament de compensacions als afectats pel conflicte armat. En un altre ordre de coses, un estudi presentat a l'agost per UNICEF i per l'Institut Nacional d'Estadística assenyala la gran desigualtat que existeix entre els menors i informava que prop del 80% dels nens indígenes no té accés a alguns dels drets més bàsics, com l'educació i la salut. Així mateix, cal assenyalar que les **demandes de justícia de dones camperoles**, pobres i de parla quítxua de la província d'Anta, que van ser víctimes del programa d'esterilització d'Alberto Fujimori entre el 1996 i el 2000. A Veneçuela, i segons dades de l'Observatori Veneçolà de Presons, 32.000 presos es troben repartits en 14 presons dissenyades per albergar un total de 12.500 persones, sense que s'hagi dictat condemna contra ells i gairebé 300 reus van morir a causa de la violència interna i dels mals serveis mèdics. D'altra banda, HRW va denunciar al juny la creació, mitjançant decret presidencial, del Centro de Estudio Situacional de la Nación, amb àmplies facultats per restringir la difusió pública de qualsevol «informació, fet o circumstància» que consideri confidencial, i va afegir que encara que les violacions de drets humans són un fet endèmic al país, la situació havia empitjorat considerablement amb la proliferació de grups parapolicials a nivell nacional. D'altra banda, la Comissió Interamericana de Drets Humans va enviar una carta al Govern veneçolà en què expressava preocupació per les creixents amenaces a la llibertat d'expressió i manifestava que el fet que no existeixi una separació entre el poder judicial i l'executiu constituïa la causa principal de la retallada de llibertats.

Al **continent asiàtic**, el relator especial de l'ONU sobre els drets humans a **Cambodja** va denunciar l'assetjament a periodistes, activistes i líders polítics, als quals es va acusar de difamació. En presentar el seu informe davant el Consell de Drets Humans de l'ONU (CDH), Surya Subedi va assenyalar que Cambodja continuava sent un país complex en termes de protecció i promoció dels drets humans i va destacar el dret a la terra, l'habitatge i la manca de llibertat d'expressió com les àrees més preocupants. A la **Xina** la situació va continuar sent molt greu en matèria de drets humans. El CDH va denunciar l'assetjament que patien les persones practicants de Falun Gong, l'ètnia tibetana, la confessió cristiana i els membres de l'ètnia uigur, que suposa un 9% de la població xinesa. A l'octubre, les autoritats xineses van sotmetre a **arrest domiciliari Liu Xia**, esposa del dissident pres Liu Xiaobo, guardonat amb el premi Nobel de la Pau el 2010. El Tribunal Suprem de l'**Índia** va demanar al Govern informació sobre les mesures preses per impedir la pràctica dels «assassinats per honor», molt arrelats en nombroses zones del país. La pena capital es va mantenir ferma al **Japó** enmig del debat públic més gran sobre la seva abolició des que es va instaurar el 1868. Malgrat les crítiques persistents de

3. Vegeu Oportunitats de pau.

grups de drets humans, les enquestes van mostrar un suport públic superior al 80%.

Al novembre, **les autoritats de Myanmar van deixar en llibertat Aung San Suu Kyi, després de més de quinze anys d'arrest domiciliari**, però van mantenir empresonats més de 2.200 presos polítics, més del doble que abans de les protestes d'agost de 2007. Amnistia Internacional va declarar que la gran majoria d'aquestes persones eren presos de consciència, als quals s'estava castigant per l'exercici pacífic del seu dret a la llibertat d'expressió. Al Nepal, l'Oficina de l'Alta Comissionada dels Drets Humans va expressar preocupació pels informes sobre les amenaces abocades contra periodistes als districtes de la zona est de Terai. D'altra banda, HRW va documentar l'execució a Swat, (**Pakistan**) de nombroses persones sospitoses de ser integrants de les milícies talibanes i va assenyalar que la majoria de les execucions havien estat dutes a terme per soldats i policies.

A **Àsia Central**, l'OSCE va expressar preocupació pel que va qualificar de pressió judicial implacable contra els periodistes independents a **Uzbekistan**, que van ser jutjats per difamació. Defensors dels drets humans de la regió van denunciar el clima de terror que vivia la població i les violacions de drets humans comeses per les diverses forces de seguretat presents a la república.

Al Caucas, després d'una visita a **Armènia**, la relatora especial de l'ONU sobre la situació dels defensors dels drets humans, Margaret Sekaggya, va alertar sobre les restriccions a les llibertats civils. D'altra banda, les autoritats de Vladivostok, **Rússia**, van anunciar la troballa d'uns **495 esquelets en una fossa comuna**, que presentaven una ferida de bala al cap, fet que va fer suposar que havien estat executats abans de ser llançats a la fossa. Els cossos corresponen a alguns dels milions de ciutadans que van ser executats o van morir en els camps de treball durant el règim de Stalin entre els anys vint i la seva mort el 1953.

A l'**Orient Mitjà**, cal destacar el cas de Sakineh Mohammadi Ashtiani, de l'**Iran**, acusada d'adulteri i **condemnada a lapidació**, que va generar un clam internacional. La condemna va ser ajornada al setembre. D'altra banda, el Govern iranià va mantenir la seva política de repressió i càstig als membres del moviment reformista. Així mateix, cal destacar que milers de persones es van manifestar en diverses ciutats de l'Afganistan per expressar el seu rebuig al suposat maltractament i execució de refugiats afganesos per part de les autoritats iranianes.

Al **continent europeu**, el Govern de **França** va llançar una **ofensiva policial** a final de juliol **per evacuar 300**

campaments d'ètnia romaní i expulsar 700 persones als seus països d'origen. El Consell d'Europa es va mostrar profundament preocupat i va recordar que les polítiques governamentals o les propostes legislatives basades en la discriminació per motius ètnics estaven prohibides al continent.⁴ La Comissió Europea va anunciar que obriria un procediment d'infracció contra França per discriminació, després de constatar que el Govern de París havia instruït la Policia perquè se centrés en l'ètnia romaní. No obstant això, al setembre, la Comissió Europea va considerar suficients les garanties aportades per París, a petició de Brussel·les, per modificar la seva normativa nacional i adaptar-se a la legislació de la UE de 2004 sobre la lliure circulació de ciutadans europeus.⁵

En un altre ordre de coses, el Parlament francès va aprovar un projecte de llei per prohibir el burca islàmic en tots els espais públics; França es va convertir en el primer país que prenia aquesta decisió.

b) Dret Internacional Humanitari (DIH)

A **Àfrica**, el Consell de Seguretat de l'ONU va expressar indignació per la **violació de 303 dones i nenes** en una comunitat de la província de Kivu Nord, a la **RD Congo**, i va demanar que s'investiguessin i s'aclarissin les circumstàncies en què es va produir l'atac.⁶ L'alta comissionada de l'ONU per als Drets Humans, Navi Pillay, va presentar un informe a l'octubre en què va insistir en la necessitat de posar fi a la impunitat que ha envoltat les atrocitats ocorregudes a la RD Congo de 1993 a 2003. Per a la confecció de l'estudi es van entrevistar uns 1.200 testimonis durant un període de dos anys i es van denunciar 617 de les violacions més flagrants de drets humans comeses durant els darrers deu anys. L'1 d'octubre es va donar a conèixer la versió final de l'informe de l'ONU sobre les atrocitats comeses contra civils hutu a la RD Congo entre març de 1993 i juny de 2003, en què s'afirmava que existien indicis de genocidi i s'assenyalava com a culpables forces combatents de Rwanda i Uganda.⁷ D'altra banda, l'ONU va expressar preocupació per l'augment de menors reclutats com a menors soldats per part dels grups armats a **Somàlia**. UNICEF i Radhika Coomaraswamy, representant especial de l'ONU per a nens i conflictes armats, van afirmar que totes les parts recorrien a aquesta pràctica i que les escoles s'estaven utilitzant com a centres de reclutament; van afegir que els menors capturats eren víctimes de maltractaments i, de vegades, fins i tot eren executats. Pel que fa a **Rwanda**, cal destacar que, segons un informe presentat per les organitzacions de drets humans African Rights i REDRESS, **Pierre-Claver Karangwa**, exmajor de l'Exèrcit rwandès, amb nacionalitat holandesa des de 2004, hauria estat **implicat en la massacre comesa al poblat de Mugina el 1994** en què es calcula que van ser assassinades aproximadament 20.000 persones.

4. Consell d'Europa. «Council of Europe puts forward initiative to improve Roma situation». Comunicat de premsa, 16 de setembre de 2010. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=PR668%282010%29&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC86>.

5. Vegeu apartat d) Principals temes de debat, en aquest capítol.

6. Consell de Seguretat de l'ONU *Declaració de la presidència del Consell de Seguretat*. S/PRST/2010/17, 17 de setembre 2010. <<http://157.150.195.10/es/comun/docs/?symbol=S/PRST/2010/17>>.

7. Vegeu apartat a) Violacions sistemàtiques de drets humans, en aquest capítol.

Quadre 5.1. Sri Lanka, un any després del final del conflicte

El 19 de maig va marcar el primer aniversari del final del conflicte entre les forces de seguretat de Sri Lanka i l'LTTE que havia durat més de 30 anys. Malgrat les violacions massives de drets humans i del Dret Internacional Humanitari comeses per ambdós bàndols, Amnistia Internacional va denunciar que no s'havia fet justícia amb els supervivents, ni amb els familiars dels que van ser assassinats i va instar l'ONU a dur a terme una investigació internacional independent que permetés aclarir responsabilitats. L'ONG, que està il·legalitzada a Sri Lanka, fet pel qual depèn del testimoni ocular de víctimes anònimes i dels que han pogut fugir del país, va denunciar que l'ONU no havia investigat els fets perquè els països aliats de Sri Lanka, com l'Índia, la Xina i Rússia, s'hi havien oposat i va destacar la forta oposició que existia també per part de Sri Lanka. D'altra banda, International Crisis Group va publicar l'informe *War Crimes in Sri Lanka*, on narra les repetides violacions del Dret Internacional per part de les forces de seguretat del país i de l'LTTE que es van cometre entre gener i maig de 2009 i insta a dur a terme una investigació internacional independent considerant que el Govern singalès havia negat tenir cap responsabilitat en els fets i havia manifestat de manera contundent que no estava disposat a investigar-los.⁸

Al **continent asiàtic**, Philip Alston, exrelator especial de l'ONU sobre execucions extrajudicials, sumàries o arbitràries, va demanar al setembre que s'investiguessin els suposats crims de guerra perpetrats a l'**Afganistan** i va instar el CDH a investigar la conducta dels talibans i de les forces militars del Regne Unit i dels Estats Units. D'altra banda, grups de drets humans van demanar que es processés el ministre de Defensa britànic per haver encobert matances de civils afganesos. Al setembre, **les Filipines** va iniciar el judici contra els responsables de la massacre comesa a Mindanao el novembre de 2009, que va causar la mort de 57 persones. Cal destacar també que Nacions Unides va expressar preocupació pel **reclutament de menors soldats** per part de maoistes de l'Índia assenyalant l'existència d'informes feiaents que demostraven que el reclutament es duia a terme a les escoles. D'altra banda, la UE va suspendre els acords comercials preferencials amb **Sri Lanka** davant la negativa del Govern a comprometre's per escrit sobre els avenços en el compliment de les convencions relatives a la tortura, els drets de la infància i els drets civils i polítics.

Pel que fa a l'**Orient Mitjà**, Amnistia Internacional va llançar una campanya al setembre per exigir la fi de les violacions dels drets humans a l'**Iraq** i va denunciar que **desenes de milers de detinguts es trobaven reclosos sense judici**, molts dels quals corrien el perill de patir tortures. Les forces nord-americanes van completar el 15 de juliol de 2010 el trasllat de detinguts, que van quedar sota custòdia iraquiana, sense que intervingués cap garantia contra tortures o maltractaments. D'altra banda, l'ONU va anunciar al setembre la **creació d'una comissió internacional que investigués l'atac israelià perpetrat al maig contra la denominada Flotilla de la Llibertat**, que portava ajuda humanitària a la franja de Gaza i en el qual almenys nou persones van morir i desenes van resultar ferides. La missió d'experts del CDH va acusar Israel d'haver comès greus violacions de drets humans i del Dret Internacional Humanitari. **Israel** va insistir que els seus soldats van actuar en defensa pròpia i que estaven en el seu dret de frenar una maniobra que tenia com a objectiu trencar el bloqueig naval sobre Gaza, que Israel

aplica per evitar l'entrada d'armament en territori palestí. Mentrestant, l'organització israeliana de drets humans B'Tselem va publicar un informe sobre la política de colonització d'Israel a **Cisjordània** en què destacava que els últims governs israelians, inclòs el de Benjamin Netanyahu, no havien respectat el seu compromís de posar fi a la construcció il·legal d'assentaments, adoptat en el marc de l'anomenat Full de Ruta de 2003.

A **Europa**, les autoritats sèrbies van descobrir una fossa a Rudnica, al sud de **Sèrbia**, amb els cossos d'aproximadament 250 albanokosovars, víctimes del conflicte armat de 1998-1999. D'altra banda, **va finalitzar la recerca de restes humanes enterrades al llac Perucac**, situat al llarg de la frontera entre Bòsnia i Hercegovina i Sèrbia, on es van trobar entre 700 i 1.000 ossos dels quals s'extraurà l'ADN per identificar els cadàvers. Segons fonts oficials, 10.000 persones encara es troben desaparegudes des que va finalitzar la guerra a Bòsnia. L'Audiència Nacional d'**Espanya** va informar al setembre que havia demanat a Sud-àfrica l'**extradició de Faustin Kayumba Nyamwasa, general rwandès** exiliat en aquest país, acusat pel jutge Fernando Andreu d'ordenar i supervisar la mort del missioner català Joaquim Vallmajó el 1994 i la mort dels membres de Metges del Món, Flors Sirera, Manuel Madrazo i Luis Valtueña el 1997. Segons l'Audiència Nacional, l'acusat va prendre part en els atacs sistemàtics i planificats que es van perpetrar contra la població civil, i que van incloure desaparicions forçades i crims contra el Dret Internacional.

c) Drets humans i terrorisme

Aquest apartat inclou l'impacte que l'anomenada lluita contra el terrorisme ha exercit en diferents països a través de l'aplicació de mesures restrictives en l'àmbit de la llibertat d'expressió, la justificació de l'ús de la tortura per part de l'Estat i la repressió de grups opositors. Cal destacar que el Consell de Seguretat de l'ONU va celebrar el 28 de setembre una sessió d'alt nivell per debatre estratègies de contraterrorisme i condemnar el

8. International Crisis Group. *War Crimes in Sri Lanka*. Asia Report n. 191. Brussel·les: ICG, maig de 2010. <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Àsia/south-Àsia/sri_lanka/191%20War%20Crimes%20in%20Sri%20Lanka.ashx>.

terrorisme en totes les seves formes i manifestacions. En una declaració presidencial, el Consell va reconèixer, entre altres coses, que aquest flagell no serà vençut només mitjançant la força militar o operacions d'intel·ligència sinó que caldrà abordar també els factors que condueixen a aquest. També va fer èmfasi en el fet que la lluita contra el terrorisme ha de respectar els drets humans i les lleis internacionals i va expressar una profunda solidaritat amb les víctimes i les seves famílies, a les quals és important brindar assistència.

D'altra banda, i arran de la investigació que un fiscal nord-americà va dur a terme sobre la **destrucció de desenes de vídeos en què es recollien els brutals interrogatoris i tortures** que patien els suposats terroristes, aquest any van sortir a la llum unes cintes gravades el 2007 segons les quals el Marroc havia estat un centre secret de detenció de suposats membres d'al-Qaida detinguts a l'Afganistan i al Pakistan per agents de la CIA i dels serveis d'intel·ligència pakistanesos. El CICR va confirmar a la BBC l'existència d'una presó secreta a la base aèria nord-americana de Bagram, a l'est de l'Afganistan. Nou exreclusos van assegurar haver-hi estat i haver estat sotmesos a maltractaments, però el personal militar dels Estats Units assegura que la presó, anomenada Complex de detenció de Parwan, és l'única de la base que hi ha al país i nega que s'hi hagin comès vexacions. Al setembre, Amnistia Internacional i HRW van instar les autoritats de Bahrain a garantir un judici just a 23 activistes musulmans xiïtes acusats de terrorisme, als quals es va mantenir en règim d'incomunicació i que van denunciar haver estat torturats. Al març, Amnistia Internacional va denunciar també que el Govern del **Iemen** sacrificava els drets humans en nom de la seguretat a l'hora de fer front a les amenaces d'al-Qaida i dels rebels xiïtes saidi del nord i d'abordar la reivindicació de la secessió al sud i va acusar el Govern iemenita de l'homicidi il·legítim de persones acusades de tenir vincles amb al-Qaida i amb activistes del Moviment del Sud, així com de dur a terme detencions arbitràries, tortures i judicis sense garanties.

Al setembre, **Polònia** va negar tenir coneixement que existís una presó secreta de la CIA al país, segons havia

denunciat un exagent de l'Agència. Al **Regne Unit**, Amnistia Internacional va publicar un informe en què instava el Govern britànic a eliminar les ordres de control de persones sospitoses de terrorisme.⁹ El Ministeri d'Interior britànic utilitza aquestes ordres per imposar restriccions legals a persones sospitoses de realitzar algun tipus d'activitat terrorista, independentment de la situació legal en què es trobin o de si la persona ha estat o no acusada d'algun delictes. Entre les restriccions s'inclouen la limitació a l'accés a Internet, viatjar, treballar, anar a l'escola, disposar de compte bancari i, fins i tot, mantenir contacte amb altres persones. D'altra banda, el Govern britànic va anunciar que processaria la **demanda presentada per 12 expresos de Guantánamo**, segons la qual el Govern hauria estat còmplice de les tortures aplicades a presos en països estrangers, entre ells **el Marroc i el Pakistan**. Tot i això, el primer ministre britànic, David Cameron, va anunciar una investigació judicial sobre el paper dels serveis secrets britànics en diversos casos de suposades tortures a sospitosos de terrorisme. HRW va publicar un informe en què denunciava que França, Alemanya i el Regne Unit havien utilitzat serveis d'informació estrangers en la lluita

contra el terrorisme. L'informe analitzava la cooperació d'aquests governs amb serveis d'informació de països en què s'aplica la tortura de manera sistemàtica i com els tres governs utilitzen la informació obtinguda sota tortura amb propòsits policials.¹⁰ D'altra banda, Thomas Hammerberg, comissionat del Consell d'Europa per als drets humans, va declarar que calia dur a terme una reforma radical del sistema de justícia juvenil a **Turquia** i va expressar preocupació per la situació dels menors detinguts, processats i condemnats, en particular per la llei antiterrorista que s'aplica a l'est i el sud-est del país.

HRW va publicar un informe a l'octubre en què denunciava que les persones detingudes sota la llei antiterrorista del **Marroc** són víctimes de greus violacions de drets humans, entre aquestes la detenció il·legal i la tortura. L'informe es va redactar a partir d'entrevistes amb detinguts, les històries dels quals documentaven un patró d'abusos en què agents vestits de paisà detenen persones sospitoses de terrorisme sense indicar el

Quadre 5.2. Cas Omar Khadr, el presoner més jove detingut a Guantánamo

Omar Khadr, de nacionalitat canadenc, detingut a l'Afganistan el juny de 2002 quan tenia 15 anys d'edat, va ser la primera persona jutjada per les comissions militars a la base nord-americana de Guantánamo des que Barack Obama va assumir el càrrec el gener de 2009. Khadr està acusat d'haver llançat una granada que va matar un metge de l'exèrcit nord-americà. Un panel de set militars nord-americans el va condemnar a 40 anys de presó, però, segons l'acord establert en el qual es va declarar culpable, haurà de complir vuit anys de presó, un dels quals a Guantánamo; després serà traslladat a Canadà on podrà quedar en llibertat condicional un cop hagi complert un terç de la condemna. Radhika Coomaraswamy, representant especial de l'ONU per als menors i els conflictes armats, va destacar que els tribunals militars no s'ajusten a la normativa internacional i que l'estatut del Tribunal Penal Internacional (TPI) prohibeix jutjar menors de 18 anys per crims de guerra. UNICEF va expressar que el procés a Khadr establia un precedent perillós per a menors víctimes del reclutament forçat en conflictes armats.

9. Amnistia Internacional. *United Kingdom - Five Years on: Time to End the Control Orders Regime*. Al, agost de 2010. <<http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR45/012/2010/en/bbaadcd1-28fe-491f-9e4a-1550e63fbed9/eur450122010en.pdf>>.

10. Human Rights Watch. *No Questions Asked*. Nova York: HRW, juny de 2010. <<http://www.hrw.org/node/91221>>.

motiu de l'arrest i les traslladaven a centres secrets.¹¹ **WikiLeaks va informar a l'octubre que militars nord-americans no havien denunciat les tortures comeses per l'Exèrcit de l'Iraq** en aquest país.¹² Els documents també suggerien que centenars de civils havien estat assassinats en reserves militars dels Estats Units després de la invasió de 2003. Manfred Nowak, relator especial de l'ONU sobre la tortura, Amnistia Internacional i HRW van instar l'Administració Obama a posar en marxa una investigació sobre aquests fets.

d) Principals temes de debat

Un dels temes de debat sorgits al llarg del 2010 en matèria de drets humans va ser la **revisió dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM)**.¹³ El setembre de 2010, en complir-se deu anys de la seva adopció, els estats membres de l'ONU van analitzar els progressos realitzats i van adoptar una resolució en què van subratllar la importància de respectar l'acord aprovat pels països industrialitzats d'assignar un mínim del 0,5% del PIB a l'Ajuda Oficial al Desenvolupament i d'augmentar aquesta quantitat al 0,7% el 2015. No obstant això, el relator especial de l'ONU sobre el dret a l'alimentació, Olivier de Schutter, va afirmar que **els ODM fins ara només havien estat útils per fer front als símptomes de la pobresa però havien ignorat les causes profundes del subdesenvolupament i de la fam, com el deute, la desigualtat comercial i els paradisos fiscals**. Segons Schutter, «cal passar d'un enfocament merament caritatiu a un altre que tingui en compte les poblacions, la societat civil i, sobretot, que estigui es basat en els drets humans».¹⁴

Una altra de les qüestions que va suscitar un gran debat a Europa, va ser **l'evacuació per part del Govern francès de 300 campaments de gitanos** i la deportació suposadament «voluntària» de gitanos estrangers als seus països d'origen, Romania i Bulgària, per una suma equivalent a 380 dòlars per persona. La Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància va manifestar «una profunda inquietud i decepció per l'evolució particularment negativa d'aquesta qüestió en territori francès» i el Grup de l'Aliança Progressiva de Socialistes i Demòcrates del Parlament Europeu va acusar França de violar la legislació de la UE en haver deportat més de 1.000 migrants romanís. No obstant això, el Govern francès va sostenir que aquesta política responia a raons de seguretat i que els campaments de gitanos eren centres de tràfic il·legal, abús de menors, prostitució i delictes. El ministre d'immigració de França, Eric Besson, va asse-

gurar que la lliure circulació dels ciutadans europeus no podia ser «incondicional». Al setembre, milers de manifestants van sortir als carrers de París i altres ciutats de França per protestar contra aquesta política, però Sarkozy va declarar que el seu Govern introduiria una llei que facilités la deportació d'immigrants il·legals i que faria fora de la ciutadania francesa immigrants acusats d'haver comès delictes violents. El Parlament Europeu va exigir a França suspendre immediatament les expulsions de gitanos, però el Govern de Sarkozy va rebutjar la reclamació i va acusar el legislatiu d'excedir-se en les seves prerrogatives. Una circular redactada el 5 d'agost pel director de Gabinet del Ministeri de l'Interior, Michel Bart, adreçada als prefectes francesos, ordenava la Policia desmantellar campaments d'immigrants irregulars, prioritàriament els dels gitanos romanesos.¹⁵ L'escrit anul·lava l'argumentació del Govern de Sarkozy a l'hora de defensar la seva política d'expulsions, que es resumia en no estigmatitzar ningú, ni dur a terme deportacions col·lectives, sinó expulsar únicament aquells que estaven en situació irregular, independentment del seu origen o raça. A mitjan setembre, la comissària europea de Justícia, Viviane Reding, va assenyalar que la Comissió es veuria obligada a iniciar un procediment d'infracció contra França i va afegir que els desallotjaments constituïen «una situació que no pensava tornar a veure després de la Segona Guerra Mundial». Els esdeveniments protagonitzats per França van generar un viu debat al voltant de la situació d'aquest col·lectiu europeu. No obstant això, una altra polèmica de fons es va desenvolupar amb la mateixa força: la **creixent retòrica de l'extrema dreta a Europa, que atribueix la inseguretat i la criminalitat a la immigració i a determinades minories**. El 29 de setembre la Comissió Europea va advertir expressament París que s'enfrontaria a una acció legal si es mantenia al marge de les regles europees. En particular, indicava que França havia d'integrar en la seva legislació nacional les normes de la UE que garanteixen la llibertat de moviment dels seus ciutadans dins del bloc. No obstant això, a l'octubre la Comissió va convertir definitivament en història l'enfrontament amb França en acceptar com a bo el projecte de llei de París d'adaptar la directiva i el calendari sobre lliure circulació de persones.

e) Índex de Drets Humans 2010

L'Índex de Drets Humans de l'Escola de Cultura de Pau (INDH) mesura el grau de desprotecció i incompliment de les obligacions dels estats respecte als drets humans en 195 països (els 192 estats membres de Nacions Unides, a més de l'A.N. Palestina, Taiwan i el Vaticà) en un

11. Human Rights watch. Morocco: *Stop Looking for your Son*. Nova York: HRW, octubre de 2010. <<http://www.hrw.org/en/reports/2010/10/25/morocco-stop-looking-your-son>>.
12. Organització que des del 2007 publica a Internet i que es defineix com a «servei públic internacional especialitzat a permetre periodistes o informants que han estat censurats a presentar els seus materials al públic». Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).
13. Per a més informació sobre els Objectius del Mil·lenni, vegeu: <<http://www.undp.org/spanish/mdg/basics.shtml>>.
14. Europa Press. «El relator de la ONU sobre alimentació afirma que los Objetivos del Milenio son un "fiasco"». *Europa Press*, 17 de setembre de 2010. <<http://www.europapress.es/internacional/noticia-onu-relator-onu-alimentacion-afirma-objetivos-milenio-son-fiasco-20100917181710.htm>>.
15. *El País*. «La policia francesa recibió órdenes escritas contra los campamentos de gitanos rumanos». *El País*, 14 de setembre de 2010. <http://www.elpais.com/articulo/internacional/policia/francesa/recibio/ordenes/escritas/campamentos/gitanos/rumanos/elpepiint/20100914/elpepiint_5/Tes>.

període de temps determinat i a partir de diferents fonts. Està compost per 22 indicadors específics dividits en tres dimensions: a) no ratificació dels principals instruments de Dret Internacional dels Drets Humans i Dret Internacional Humanitari (DIH); b) violació del Dret Internacional dels Drets Humans; i c) violació del DIH.¹⁶

En la taula següent es presenten els **17 països amb un nivell més elevat de desprotecció i incompliment de les obligacions dels estats respecte als drets humans** segons els tres àmbits que recull l'INDH 2010 (indicador núm. 8).¹⁷

Taula 5.1. Països amb més desprotecció i incompliment de les obligacions dels estats respecte als drets humans i el DIH segons l'INDH 2010

Afganistan	Índia	Myanmar	Rússia, Fed. de	Sudan
Congo, RD	Iran	Nigèria	Somàlia	Txad
Etiòpia	Iraq	Pakistan	Sri Lanka	Uganda
Filipines	Israel			

Aquest llistat, relativament ampli, contrasta amb el dels països que van ser objecte d'algun tipus de resolució per part del CDH de l'ONU en els períodes de sessió celebrats durant l'any 2010.¹⁸

Pel que fa a la **violació del Dret Internacional dels Drets Humans** (àmbit «b» de l'INDH), els 24 països amb un rang més elevat són:

Taula 5.2. Països amb violacions sistemàtiques del Dret Internacional dels Drets Humans segons l'INDH 2010

Afganistan	Iran	Somàlia
Aràbia Saudita	Israel	Sri Lanka
Bangladesh	Kenya	Sudan
Congo, RD	Marroc	Tunísia
Egipte	Mèxic	Txad
Etiòpia	Nigèria	Uzbekistan
Guinea Equatorial	Pakistan	Xina
Índia	Rússia, Fed. de	Zimbabue

Els indicadors en aquest àmbit demostren que en un gran nombre de països (130) hi va haver pràctiques discriminatòries sistemàtiques (per motiu de raça, ètnia, religió, gènere, orientació sexual o lloc de procedència) o casos d'abús i explotació de menors. **En 100 països es van aplicar tortures i maltractaments amb freqüència o de manera sistemàtica**, en 70 es van realitzar algun tipus de detenció arbitrària i en 28 es va produir alguna mort sota custòdia. El nombre de països en els quals es van produir execucions extrajudicials va ascendir a 48 i en 74 estats més va imperar un clima de total impunitat respecte a les violacions de drets humans que es van dur a terme. Aquestes dades no són signifi-

cativament diferents de les que va llançar l'INDH 2009, per la qual cosa la tendència a les violacions generalitzades dels drets humans va seguir en la mateixa línia que els anys anteriors.

Pel que fa a l'indicador sobre la pena de mort, cal destacar que **l'any 2009 hi va haver execucions en 18 països**.¹⁹ Amnistia Internacional va documentar l'execució de 714 persones, però aquest total no inclou informació fonamental de països clau com la Xina, Egipte, l'Iran, Malàisia, el Sudan, Tailàndia i Vietnam. No obstant això, el món va presenciar nous avenços cap a l'abolició d'aquest càstig. No es va dur a terme ni una sola execució a **Europa** per primera vegada des que Amnistia Internacional va començar a comptabilitzar-les i es van fer importants passos per fer realitat les resolucions de l'Assemblea General de l'ONU en què es demanava una moratòria mundial de les execucions. Dos països més, **Burundi i Togo**, van abolir la pena de mort el 2009, de manera que el nombre d'estats que van suprimir totalment la pena capital de la seva legislació va arribar als 95 països. Al continent americà, els Estats Units va ser l'únic país que va portar a terme execucions el 2009. A l'Àfrica Subsahariana, hi va haver execucions a **Botswana** i el **Sudan**. A Àsia, el 2009, i per primera vegada des de fa molt de temps, no hi ha hagut execucions a l'**Afganistan**, **Indonèsia**, **Mongòlia** ni al **Pakistan**. No obstant això, en països com la **Xina**, **l'Iran** i el **Sudan** es continua produint un ús molt ampli i polititzat de la pena de mort. El 2009, com en anys anteriors, la majoria de les execucions del món es van produir en dues regions: Àsia i Orient Mitjà i Nord d'Àfrica. Cal destacar, finalment, que **l'Iran** i **l'Aràbia Saudita** va continuar executant persones condemnades per delictes comesos quan eren menors de 18 anys, violant així el Dret Internacional.

Finalment, a la taula adjunta es relacionen els 27 països pitjor posicionats en l'àmbit relatiu a **la violació del DIH**. En aquest sentit, els agents estatals o els grups armats d'oposició de 24 països en conflicte armat van violar alguna disposició de la IV Convenció de Ginebra dins o fora del seu territori, tal com defineix específicament l'indicador núm. 22, i en 15 països es va registrar la presència de menors soldats o eren origen de forces regulars o irregulars que recluten menors.

Taula 5.3. Països amb violacions sistemàtiques del DIH segons l'INDH 2010

Afganistan	Índia	Rússia, Fed. de
Burundi	Iraq	Senegal
Colòmbia	Israel	Somàlia
Congo	Myanmar	Sri Lanka
Congo, RD	Nepal	Sudan
Etiòpia	Nigèria	Tailàndia
EUA	Pakistan	Turquia
Filipines	Palestina, A.N.	Txad
Iemen	Rep. Centreafricana	Uganda

16. A l'annex V es troben les dades, la descripció dels indicadors com també la valoració i ponderació de l'INDH.

17. En haver-se modificat la valoració de l'àmbit relatiu a les violacions del Dret Internacional dels Drets Humans, aquestes dades no poden ser comparades amb les de l'INDH 2009.

18. Vegeu l'annex IV.

19. Les dades disponibles d'Amnistia Internacional a data de gener de 2011 pertanyen a l'any 2009.

5.2. Justícia transicional

A continuació es presenten alguns dels aspectes més rellevants de l'any 2010 amb relació als processos de justícia transicional,²⁰ entre aquests la revisió de les tasques del Tribunal Penal Internacional, els treballs dels tribunals mixtos, híbrids o internacionalitzats, així com de les comissions de la veritat i altres comissions d'investigació en curs o en discussió.

a) El Tribunal Penal Internacional (TPI)

Durant el 2010 va tornar a ser patent la manca generalitzada de col·laboració dels estats amb el TPI en la detenció i lliurament de sospitosos de crims de guerra i de lesa humanitat i les dificultats formals en el desenvolupament d'alguns dels processos en curs. D'altra banda, la Conferència de Revisió del TPI, que va tenir lloc en els mesos de maig i juny a Kampala (Uganda), va deixar en evidència, novament, entre altres temes, la manca de voluntat dels estats part de consolidar el seu àmbit d'aplicació i jurisdicció, tal com recull la segona part d'aquest apartat.

L'any 2010 es va emetre una nova ordre de detenció contra el president sudanès, Omar al-Bashir, a qui se li imputen tres càrrecs de genocidi a Darfur i que se suma a la ja emesa el març de 2009 per crims de guerra i de lesa humanitat a la mateixa regió. El TPI va dictaminar que hi havia raons suficients per demostrar que va actuar amb la intenció específica de destruir, en part, els grups ètnics fur, masalit i zaghawa, i va considerar, per tant, que havia de ser jutjat per genocidi. Aquest fet constitueix una victòria per a Luis Moreno Ocampo, fiscal en cap del TPI, que va intentar incloure el crim de genocidi a l'ordre d'arrest inicial, un supòsit descartat aleshores pels jutges. Aquesta ordre de detenció va ser, però, novament desatada per diversos països africans als quals va viatjar Bashir i que, tot i ser estats membres de l'Estatut de Roma, no el van arrestar. Els líders africans van ser, en el seu moment, els que van donar més suport a la creació del TPI i Àfrica és el continent amb més estats part. No obstant això, alguns dels seus líders al·leguen que el TPI només centra la seva actuació en el continent africà. D'altra banda, els líders rebels de Darfur, **Abdallah Banda Abakar Nourain** i **Saleh Mohammed Jerba Jamus** es van lliurar voluntàriament el 2010 al TPI després d'haver estat citats pel Tribunal el 27 d'agost de 2009. Banda i Jerba estan acusats de crims de guerra suposadament comesos durant l'atac perpetrat el 29 de setembre de 2007 contra la Missió de la Unió Africana al Sudan (AMIS) a Haskanita, a l'oest del país. L'atac hauria estat dut a terme per tropes de l'SLA-Unity, una escissió de l'SLA, sota el comandament de Jerba i conjuntament amb una facció

del JEM, a càrrec de Banda. Tots dos van acceptar no impugnar els càrrecs i van indicar que estaven d'acord amb els fets establerts per la Fiscalia, la qual cosa constitueix el primer cas d'aquesta índole al TPI.

D'altra banda, el TPI va dictaminar a l'octubre que el procés contra **Jean-Pierre Bemba**, exvicepresident de la RD Congo i detingut des de maig de 2008, podia seguir endavant després que es rebutgés l'apel·lació presentada. El judici contra Bemba, acusat de crims de violació, assassinat i pillatge, comesos a la R. Centreafricana entre octubre de 2002 i març de 2003, es va iniciar el novembre de 2010. Un dels primers testimonis va parlar de les contínues violacions sexuals comeses en una escola per part de les seves tropes. Tot i la confiscació dels béns de Bemba en diversos països, el Tribunal va prendre al seu càrrec les despeses de la defensa ja que l'acusat es va declarar sense fons. Més de 700 víctimes van ser autoritzades a participar en el procés.

Pel que fa al judici contra **Thomas Lubanga**, líder de la UPC, acusat de crims de guerra i d'haver reclutat menors soldats entre el 2002 i el 2003 a l'est de la RD Congo, cal destacar que la Cambra d'Apel·lacions del TPI va revocar a l'octubre l'ordre d'alliberament que se sustentava en irregularitats processals comeses pel fiscal en cap del TPI, Luis Moreno Ocampo, en negar-se aquest a revelar a la defensa el nom d'un testimoni essencial. La qüestió dels testimonis havia estat durament criticada per part de la defensa des que al gener es va reprendre el judici.

Pel que fa als crims comesos a Kenya, Luis Moreno Ocampo es va reunir al març amb víctimes de la violència que va sacsejar el país el 2008, tot i l'absència d'una invitació formal per part del Govern. Moreno Ocampo va afirmar que alguns líders polítics de Kenya van organitzar i finançar els atacs a la població civil. El fiscal considera que els dirigents del Moviment Democràtic Taronja (ODM) –partit del primer ministre Raila Odinga– i del Partit de la Unitat Nacional (PNU) –al qual pertany el president Mwai Kibaki– així com alguns periodistes van ser els responsables d'assassinats, tortures, violacions i persecucions. Arran d'aquesta visita, Moreno Ocampo va presentar càrrecs contra sis presumptes responsables de la violència a Kenya al desembre, alguns d'ells exmembres del Govern, fet que ha creat fortes divisions al país. Els jutges del Tribunal hauran de decidir si accepten o no aquests càrrecs el 2011. Al mateix temps, el Govern va anunciar al desembre que existia la intenció que un tribunal jutgés aquests mateixos fets en l'àmbit nacional.

Respecte a la possibilitat d'obrir nous casos, la Fiscalia del TPI va confirmar a l'octubre que estava analitzant si l'atac a la flotilla d'ajuda humanitària per les forces is-

20. S'entén per justícia transicional el conjunt de mecanismes judicials i extrajudicials que es posen en marxa en societats en transició amb la finalitat d'afrontar un passat de violacions i abusos sistemàtics dels drets humans. Les principals estratègies de justícia transicional són enjudiciar (tribunals internacionals, mixtos, híbrids o internacionalitzats i tradicionals), reformar les institucions de l'Estat (forces de seguretat i càrrecs públics), buscar la veritat i l'esclariment històric (comissions oficials, no oficials, locals, internacionals), reparar les víctimes (restitució, indemnització, rehabilitació, compensació moral/memòria i garanties de no repetició), així com impulsar la reconciliació. Aquest apartat pot incloure alguna referència a processos judicials o iniciatives de recerca de la veritat que no necessàriament es donin en països en processos de transició.

Quadre 5.3. La Conferència de Revisió de l'Estatut de Roma de Kampala

Un dels fets més rellevants respecte a la funció del TPI va ser la celebració de la primera Conferència de Revisió de l'Estatut de Roma a Kampala (Uganda) del 31 de maig al 11 de juny de 2010.²¹ L'objectiu d'aquesta conferència va ser revisar: a) l'article 124 de l'Estatut de Roma; b) la definició del crim d'agressió (i les condicions per a l'exercici de la jurisdicció per part del Tribunal sobre aquest; i c) la inclusió de determinades armes com a crim de guerra en un context de conflicte armat no internacional. El procés d'avaluació va ser destacat com un esforç per part de nombrosos estats i d'algunes organitzacions de la societat civil, però, en realitat, no va estar exempt de crítiques que el van qualificar d'oportunitat perduda per consolidar el paper del Tribunal. Alguns països van intentar exercir fortes pressions per limitar la jurisdicció del TPI en vigílies de la conferència i, durant la celebració d'aquesta, diverses aliances entre estats van obstaculitzar seriosament la possibilitat d'avenços.

En aquest sentit, la Conferència va aprovar una resolució en què va decidir conservar l'article 124 en la seva forma actual, i va acordar revisar-la novament l'any 2015. L'article 124 permet els nous estats part optar per no acceptar la competència del Tribunal respecte dels crims de guerra presumptament comesos pels seus nacionals o en el seu territori durant un període de set anys. D'altra banda, la Conferència va acordar una resolució per la qual va incorporar al seu Estatut una definició del crim d'agressió i les condicions sota les quals el Tribunal podria exercir la seva competència.²² Aquesta decisió queda, però, pendent de ser adoptada l'any 2017. Es va acordar qualificar com a «agressió» un crim comès per un líder polític o militar que, per les seves característiques, gravetat i escala, constitueixi una violació manifesta de la Carta de Nacions Unides. Així mateix, va reconèixer la capacitat del fiscal per iniciar una investigació d'ofici o a petició d'un Estat part, encara que el Consell de Seguretat no hagi determinat l'existència d'un acte d'agressió. Sota aquestes circumstàncies, el Tribunal no tindria competència respecte a crims d'agressió comesos en el territori d'estats no part (o pels seus nacionals) o respecte als estats part que hagin declarat que no acceptaven la competència del Tribunal respecte al crim d'agressió. Finalment, la Conferència va esmenar l'article 8 de l'Estatut de Roma i va incorporar a la seva competència la investigació sobre el crim d'emprar certes armes tòxiques i bales que s'expandeixen, gasos asfixiants o tòxics o qualsevol líquid, material o dispositiu anàlegs, quan sigui comès en un conflicte armat d'índole interna.

La conferència va tenir també com a finalitat analitzar l'èxit i l'impacte general de l'Estatut de Roma fins al moment, fent especial èmfasi en el seu paper respecte a les víctimes i a les comunitats afectades, la qüestió de la complementarietat entre jurisdiccions, la cooperació entre estats i la relació entre pau i justícia. En aquest sentit, la Conferència va concloure el seu balanç sobre la justícia penal internacional amb l'aprovació de dues resolucions i una declaració. La resolució sobre l'impacte del sistema de l'Estatut de Roma respecte a les víctimes i a les comunitats afectades reconeix, entre altres coses, el dret de les víctimes a tenir accés a la justícia de manera equitativa i eficaç, a rebre suport i protecció, a ser reparats adequadament pel perjudici sofert i a disposar d'informació respecte a mecanismes de reparació. Així mateix, la Conferència va subratllar la necessitat d'optimitzar les activitats de sensibilització i va demanar que s'efectuessin contribucions al Fons Fiduciari en benefici de les víctimes. Es va aprovar, també, una resolució sobre la qüestió de la complementarietat, en la qual es va reconèixer la responsabilitat primària dels estats per investigar i jutjar els crims i la conveniència que els estats es prestin ajuda mútua per enfortir la seva capacitat interna.

Un dels principals temes de controvèrsia en els últims anys va ser el de la cooperació dels estats en l'execució de les ordres d'arrest. En aquest sentit, una declaració de la Conferència va subratllar que tots els estats, que estan obligats a cooperar amb el Tribunal, han d'acatar aquest compromís. Es va fer especial referència a la funció essencial que compleix l'execució de les ordres de detenció a l'hora de vetllar per l'eficàcia de la competència del Tribunal. Així mateix, es va encoratjar els estats part a continuar enfortint la seva cooperació voluntària i a prestar assistència a altres estats que tractin d'enfortir la seva cooperació amb el Tribunal. La Conferència va prendre finalment nota del panel de debat celebrat sobre la qüestió de la pau i la justícia. El panel va destacar el canvi de paradigma que s'havia produït gràcies al Tribunal, ja que en l'actualitat hi havia una relació positiva entre pau i justícia i va afegir que, si bé entre les dues continuava havent-hi tensions que calia abordar, les amnisties respecte als crims més greus que estableix l'Estatut de Roma ja no eren possibles. En la seva resolució sobre l'enfortiment del compliment de les penes, la Conferència va apel·lar als estats que manifestessin al Tribunal la seva disposició a rebre condemnats en els seus centres penitenciaris.

En reacció als resultats de la Conferència, Amnistia Internacional va declarar que permetre que els estats protegeixin els seus dirigents de ser processats pel delictes d'agressió amenaça de socavar la credibilitat del TPI. L'organització va manifestar que els estats reunits a Kampala havien adoptat un mecanisme que, en la pràctica, permet rebutjar la jurisdicció del TPI quan es comet un delictes d'agressió, la qual cosa, segons l'organització, significa crear un sistema de justícia internacional a dues bandes en què els estats poden optar per estar per sobre de la llei i allunyar-se dels principis de l'Estatut. D'altra banda, segons Amnistia Internacional, l'article 124 continuarà atorgant als estats el dret a declarar que el TPI no pot investigar ni jutjar crims de guerra comesos pels seus ciutadans durant set anys a partir de la declaració.

21. La Conferència de Revisió és una trobada especial dels estats Part al TPI, diferent a l'Assemblea d'Estats Part (AEP) que es duu a terme de forma anual. Té com a objectiu revisar els continguts de l'Estatut de Roma, considerar-ne les possibles reformes i avaluar-ne els resultats en relació amb la seva implementació i impacte.

22. Definida en la resolució 3314 (XXIX) de l'Assemblea General de Nacions Unides, de 14 de desembre de 1974.

raelianes podria estar sota la seva jurisdicció.²³ Aquest anunci es va produir després de presentar un informe elaborat per una missió d'experts del Consell de Drets Humans de l'ONU, que acusava **Israel** d'haver comès greus violacions de drets humans i del DIH durant l'assalt del 31 de maig, en el qual van morir nou activistes turcs i 30 més en van resultar ferits. D'altra banda, a final d'any, el jutge Sang-Hyun Song, president del TPI, va instar la comunitat internacional a redoblar esforços per arrestar vuit sospitosos de crims de guerra, crims de lesa humanitat i genocidi en diversos països. Quatre de les vuit persones contra les quals s'ha emès una ordre de recerca i captura són comandants de l'LRA, d'**Uganda**, que han aconseguit evadir la justícia durant els últims cinc anys.

b) Tribunals Penals Internacionals *ad hoc*

El Tribunal Penal Internacional per Rwanda (TPIR)²⁴ va acollir amb satisfacció la detenció de sospitosos significatius, va promulgar nombroses sentències i va iniciar judicis d'especial rellevància. Segons un informe d'HRW les decisions del TPIR han enriquit la legislació sobre el genocidi, els crims de guerra i els crims contra la humanitat de manera significativa.²⁵

A final d'any, la Sala d'Apel·lació del TPIR va anunciar la seva decisió de permetre que el Govern rwandès presentés càrrecs per negació del genocidi contra l'advocat nord-americà del Tribunal, **Peter Erlinder**. El Tribunal va decidir que Erlinder fos processat per suposades accions comeses al marge de les seves competències en qualitat d'advocat defensor del TPIR. En aquest sentit, la Convenció sobre privilegis i immunitats de l'ONU, tractat del qual forma part Rwanda i que impedeix emprendre accions legals contra funcionaris de Nacions Unides, no es pot aplicar en aquest cas i Erlinder no és immune de ser processat. Tharcisse Karugarama, ministre de Justícia de Rwanda, es va felicitar per la decisió del Tribunal.

D'altra banda, a principi d'any, Stephen Rapp, ambaixador extraordinari dels Estats Units per crims de guerra, va declarar que el seu departament disposava d'informes d'intel·ligència que confirmaven que el suposat finançador del genocidi perpetrat a Rwanda contra els tutsi, Felicien Kabuga, es trobava encara a Kenya. Per la seva banda, Kenya va negar que Kabuga es trobés al país, però, tanmateix, no va poder demostrar que l'havia abandonat. Kabuga és el sospitós de genocidi més buscat pel TPIR. Els Estats Units han ofert una recompensa de cinc milions de dòlars pel seu arrest. D'altra

banda, a mitjan any, el TPIR va traslladar el cas de 25 persones sospitoses de genocidi, actualment amagades a l'estranger, a les autoritats rwandeses. Martin Ngoga, fiscal general de Rwanda, va declarar que el seu Govern completarà les investigacions, emetrà ordres internacionals d'arrest i jutjarà els sospitosos en tribunals nacionals i en judicis públics. Ngoga va considerar que el trasllat dels casos constitueix un vot de confiança en el sistema judicial ruandès. El fiscal en cap del TPIR, Hassan Bubacar Jallow, va elogiar les millores de la judicatura rwandesa i va expressar la seva intenció de traslladar més casos al país, tal com va demanar el Consell de Seguretat de l'ONU a través de la Resolució 1503. El trasllat de casos també forma part del pla ideat per completar la tasca del Tribunal al llarg de l'any 2011.

La tasca del **Tribunal Penal Internacional per a l'exlugooslàvia (TPII)**²⁶ va estar marcada per la celebració de nombrosos judicis contra rellevants figures responsables de crims durant el conflicte així com alguns ajornaments en el judici contra **Radovan Karadzic**, expresident de l'autoproclamada República de Sèrbia de Bòsnia i Hercegovina, que va aconseguir en diverses ocasions obstaculitzar el desenvolupament del judici. Al setembre, un excomandant de les forces de manteniment de

la pau a Bòsnia, Michael Rose, va testificar que Karadzic havia dirigit les tropes sèrbies que van organitzar campanyes per causar terror entre la població civil i reduir els enclavaments musulmans. Aquest testimoni podria ser crucial per determinar finalment si l'exlíder serbi va tenir, o no, absolut control de les tropes responsables de les pitjors atrocitats comeses durant el conflicte. Durant el judici, Karadzic va al·legar que els països amb forces de manteniment de la pau van proporcionar armes i van donar suport als bosniomusulmans, allargant el conflicte i

obligant els serbobosnians a actuar en defensa pròpia. D'altra banda, els jutges del TPII van advertir a principi de setembre que el judici de Karadzic es podria allargar quatre anys –dos anys més del previst; seria, així, el cas més llarg i complex que ha hagut d'afrontar el TPII.

Per la seva banda, el fiscal Serge Brammertz va instar Sèrbia i altres governs a realitzar un esforç més gran per trobar i arrestar **Ratko Mladic** i **Goran Hadzic**, qüestió que va continuar sent de vital importància per a les aspiracions sèrbies d'ingressar a la UE.²⁷ El fiscal en cap del TPII va fer declaracions similars respecte a Croàcia en el sentit que s'ha d'esforçar més per investigar els crims de guerra comesos entre el 1991 i el 1995. Aquesta qüestió és també de gran importància per a l'adhesió d'aquest país a la UE. En relació amb el cas

23. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

24. Aquest tribunal va ser creat pel Consell de Seguretat de l'ONU en la seva resolució 955 de 8 de novembre de 1994 per enjudiciar els presumptes responsables de genocidi i altres violacions greus del Dret Internacional Humanitari comeses al territori de Rwanda i territoris veïns entre l'1 de gener i el 31 de desembre de 1994.

25. Human Rights Watch. *Genocide, War Crimes and Crimes Against Humanity: A Digest of the Case Law of the International Criminal Tribunal for Rwanda*. Nova York: HRW, gener de 2010. <<http://www.hrw.org/en/reports/2010/01/12/genocide-war-crimes-and-crimes-against-humanity>>.

26. Aquest tribunal va ser creat el 1993 en virtut de la resolució 827 del Consell de Seguretat, de 25 de maig de 1993, per perseguir les persones responsables de greus violacions del Dret Internacional Humanitari comeses a l'exlugooslàvia des de 1991. El Consell de Seguretat té competències per estendre el mandat del TPII.

27. Ratko Mladic enfronta nombrosos càrrecs, alguns d'ells relacionats amb la mort de 8.000 homes i joves a Srebrenica el juliol de 1995. Per la seva banda, Goran Hadzic està acusat d'assassinat, persecució, tortura i altres crims de guerra i contra la humanitat comesos sota la seva condició de president d'un autoproclamat Estat al sud de Croàcia a principi dels anys noranta.

Mladic, la Policia sèrbia va trobar a casa seva 3.500 pàgines de diaris que, en paraules de Brammertz, són els documents més importants que ha rebut mai el Tribunal, ja que demostrarien que la cúpula sèrbia va estar directament implicada en la guerra. Aquests documents serien, al seu torn, una prova clau en el judici contra Radovan Karadzic. A mitjan any, Brammertz va afegir els càrrecs de genocidi, crims contra la humanitat i crims de guerra contra Mladic per accelerar el procés en contra, un cop Mladic sigui detingut.

D'altra banda, al mes de juliol, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar de manera unànime la resolució 1931 que amplia el mandat dels jutges del TPI. El president del Tribunal, Patrick Robinson, havia expressat que en cas de no fer front al desgast que pateix el personal, aquest es veuria incapacitat per completar el seu mandat amb celeritat. La resolució ampliarà el mandat de cinc jutges fins a final de 2012 i el de vuit jutges *ad litem* fins a final de 2011. Segons el TPII, tots els judicis de primera instància es completaran a mitjan 2012 a excepció del judici contra Radovan Karadzic, les apel·lacions del qual podrien durar fins a principi de 2014.

Finalment, el TPII va sentenciar set militars i policies serbobosnians d'alt rang, que van participar en la massacre de Srebrenica, el 1995. Dos d'ells, **Vujadin Popovic**, cap de seguretat militar de l'Exèrcit, i **Ljubisa Beara**, cap de l'Estat Major, van ser condemnats a cadena perpètua per genocidi, extermini, mort i persecució. La resta, **Drago Nikolic**, cap de seguretat en les Forces Armades, **Ljubomir Borovcanin**, subcomandant de Policia, **Radivoje Miletic**, subcap de l'Estat Major, el brigada **Vinko Pandurevic**, i **Milan Gvero**, subcomandant per a la Moral i els Afers Religiosos, van ser condemnats a penes d'entre 35 i cinc anys de presó. En tots els casos es va citar el tracte inhumà donat a la població no sèrbia. Segons els jutges, els acusats van emprendre una campanya sistemàtica d'atacs contra els civils per ordre de l'expresident serbobosnià, Radovan Karadzic. La causa contra els set militars i policies va començar el 2006 i hi han comparegut 315 testimonis.

c) Tribunals penals mixtos, híbrids o internacionalitzats

El **Tribunal Especial per a Sierra Leone**²⁸ va continuar el judici contra l'expresident lliberià Charles Taylor, que va començar el 2008.²⁹ A mitjan any, els jutges van autoritzar, finalment, el testimoni de la model Naomi Campbell, la qual havia rebut diversos diamants de Taylor en el transcurs d'un sopar organitzat a Sud-àfrica per la Fundació Nelson Mandela; això con-

firmaria, segons els fiscals, que Taylor traficava amb diamants, fet que l'acusat ha negat.

Respecte a les **Càmeres Extraordinàries en les Corts de Cambodja**,³⁰ cal destacar, en primer lloc, la condemna, al juliol, de l'exlíder dels Khmers Rojos, Kaing Guek Eav, àlies **Duch**, a 19 anys de presó després de dur a terme 77 vistes en què els diferents testimonis van aportar detalls sobre les pràctiques del màxim òrgan de tortura del règim, responsable de la mort d'unes 14.000 persones. La condemna inicial va ser de 35 anys però les Cambres el van eximir de cinc anys de pena en considerar que havia estat empresonat de forma il·legal i que havia col·laborat amb la justícia, de manera que, en haver estat ja 11 anys empresonat, **Duch** haurà de passar 19 anys més a la presó. El Tribunal encarregat d'investigar i jutjar les atrocitats dels Khmers Rojos s'ha pronunciat tres anys després que s'iniciés el cas i quan ja han transcorregut més de tres dècades des que el brutal règim fos derrocat del poder. El judici ha suposat una fita en la justícia internacional malgrat les dificultats i crítiques que ha rebut. El Tribunal va començar a preparar-se el 2006, després d'una dècada de difícils negociacions entre Nacions Unides i el Govern de Cambodja, que l'administren conjuntament, i han introduït tant elements de la legislació internacional com de la nacional. Finalment, i després de les dificultats sorgides en el judici contra **Duch**, es va decidir que les Cambres limitarien oficialment la participació de les parts civils en els propers judicis. Les Cambres contemplaven la participació de les víctimes com a part civil, les quals col·laboraven tant amb la defensa com amb la fiscalia.

Posteriorment, les Cambres van acusar formalment quatre líders Khmers Rojos més (Nuon Chea, anomenat «germà número dos» i ideòleg de l'organització; Khieu Samphan, expresident de la República Democràtica de Kamputxea; Ieng Sary, exministre d'Exteriors i la seva esposa; Khieu Thirith, extítular d'Afers Socials) de crims de guerra, crims contra la humanitat, genocidi, tortures i persecució religiosa. No obstant això, durant el 2010, el Tribunal va prosseguir amb les seves dificultats financeres i va presentar un dèficit creixent. Els esforços duts a terme per les Cambres per captar fons van resultar especialment difícils en els últims mesos de l'any ja que els països donants han mostrat inquietud per les constants denúncies de corrupció política. En aquest sentit, el Govern va renovar les seves peticions al Japó, el seu màxim donant, i diversos òrgans de Nacions Unides van donar suport a les labors del Tribunal i la necessitat de consolidar el seu finançament a través d'aportacions addicionals.

El judici contra Radovan Karadzic podria durar fins a principi de 2014

Les Cambres Extraordinàries en les Corts de Cambodja van condemnar l'exlíder dels Khmers Rojos, Kaing Guek Eav, àlies Duch, a 19 anys de presó

28. Aquest tribunal jutja persones responsables de crims contra la humanitat i crims de guerra comesos durant la guerra civil que va tenir lloc a Sierra Leone entre el 1991 i el 2002.

29. El 2006, el Consell de Seguretat va autoritzar que el judici tingués lloc a l'Haia per raons de seguretat. Si és condemnat, Charles Taylor compliria la condemna al Regne Unit. Taylor va ser acusat d'11 crims contra la humanitat, entre aquests assassinat i mutilació de població civil, segrest de dones i nenes com a esclaves sexuals i utilització de menors com a combatents.

30. Aquest tribunal es va crear el 2003 per jutjar els màxims responsables dels Khmers Rojos per les violacions greus de drets humans comeses entre el 1975 i el 1979 i està format per personal i jutges cambodjans i estrangers.

Cinc anys després de l'assassinat de l'exprimer ministre libanès Rafiq Hariri, el **Tribunal Especial per al Líban**,³¹ va veure dificultada la seva tasca per intimidacions i atacs als seus investigadors, en un clima d'augment de la tensió política al voltant de la seva investigació des que es va filtrar que seus resultats podrien implicar membres de Hezbol·là.³² A l'agost, el Tribunal va instar el líder del grup islamista, el xeic Hassan Nasrallah, a lliurar tota la informació que tingués després de l'anunci del dirigent sobre el fet que disposava de proves que implicarien Israel en l'assassinat. Les evidències presentades per Hezbol·là al Tribunal a través de la fiscalia libanesa van incloure imatges de presumptes seguiments realitzats per Israel a les rutes que freqüentava l'exprimer ministre. No obstant això, els antecedents van ser considerats incomplets i es va requerir més informació. Al novembre, Nasrallah va demanar a tots els libanesos que boicotejessin el Tribunal. Poc després, dos investigadors d'aquest Tribunal van ser agredits per un grup de dones en un acte públic. Per la seva banda, Síria va ordenar a l'octubre l'arrest de 33 persones que havien donat suposadament un fals testimoni davant el Tribunal. La mesura va afectar jutges, funcionaris del servei de seguretat, polítics, periodistes, funcionaris libanesos i d'altres països i contra particulars, entre els quals figura Detlev Mehlis, el fiscal alemany que va dirigir les primeres etapes de la investigació el 2005. Paral·lelament, el general libanès prosirí i exdirector dels serveis de seguretat, Jamil Sayyed, que va estar detingut durant quatre anys sense càrrecs per la seva presumpta connexió amb el crim de Hariri, va acusar l'actual primer ministre libanès i fill de l'assassinat

L'informe final de la Comissió de l'Equador recull els noms de 458 responsables de violacions dels drets humans

dirigent, d'estar al darrere del fals testimoni que el va implicar.

En aquest escenari, el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va fer una contundent defensa pública del Tribunal i va instar tots els actors polítics al Líban i als països de la regió a respectar la seva feina. Al novembre, la televisió pública canadenca va informar que el Tribunal havia trobat proves que implicaven Hezbol·là en l'assassinat de Hariri, que confirmarien l'existència de trucades telefòniques de membres del grup islamista xiïta als telèfons mòbils usats en l'explosió que va matar l'exprimer ministre. La televisió canadenca també va denunciar que el Tribunal no havia donat la protecció adequada a l'oficial libanès que va lliurar els antecedents clau per a la causa, assassinat poc després de col·laborar amb la investigació. La difusió del reportatge va ser criticada pel cap del Tribunal, Daniel Bellemare, que va advertir que aquestes informacions posaven en risc la vida de persones.

d) Comissions de la Veritat i altres comissions d'esclarament

A continuació es detallen els avenços i retrocessos més rellevants que s'han produït el 2010 amb referència a les comissions de la veritat i altres comissions d'esclarament. Entre aquests cal destacar la presentació de l'informe final de la Comissió de l'Equador en què apareixen els noms de 458 responsables de violacions dels drets humans que es van cometre durant el període 1984-2008 a mans de les forces de seguretat de l'Estat.

Taula 5.4. Comissions de la Veritat i altres comissions: avenços i retrocessos el 2010

<p>Burundi</p>	<p>Després que el Govern es reunís al març amb Nacions Unides, es va posar en marxa a final d'any un procés per establir una Comissió de la Veritat i Reconciliació i un tribunal especial per jutjar els crims que es van produir després de la independència de Bèlgica l'any 1962. L'oposició política va criticar que a l'informe presentat s'anunciés que el president del país nomenaria el president de la comissió i altres membres d'aquesta, així com els jutges del tribunal després de consultar el secretari general de l'ONU. El text de la proposta preveu que les dues institucions siguin regides per les lleis nacionals i que el personal internacional sigui encarregat de les qüestions administratives. El Govern va anunciar que la comissió podria transferir els acusats al tribunal si no es presentaven davant la comissió, negaven la seva responsabilitat en els crims dels quals eren acusats o es negaven a participar en el procés de reconciliació.</p>
<p>República de Corea</p>	<p>La Comissió de la Veritat sobre Mobilització Forçada sota l'Imperialisme Japonès, establerta el novembre de 2004, va publicar a principi d'any el seu primer volum amb informació detallada sobre les persones, aproximadament vuit milions, que van ser sotmeses a treballs forçats durant l'ocupació japonesa entre els anys 1910 i 1945. La Comissió ha recollit no només els noms, sinó també la ubicació i l'ocupació de les víctimes. La mobilització forçada, a partir del 1938, va traslladar els homes per treballar al camp, a les mines o a les forces militars, i a les dones com a esclaves sexuals per a la satisfacció dels soldats japonesos. Al febrer, el ministre d'Afers Exteriors japonès, Katsuya Okada, va presentar per primera vegada disculpes a Corea per aquests fets coincidint amb el centenari de l'ocupació.</p>

31. El Tribunal Especial per al Líban, de composició mixta, va ser creat pel Consell de Seguretat de l'ONU a petició d'aquest país per processar els responsables de l'atemptat del 14 de febrer de 2005 que va causar la mort de Hariri i de 22 persones més. Va entrar en vigor el 2007.

32. Vegeu el resum sobre el Líban al capítol 2 (Tensions).

Equador	La Comissió de la Veritat, creada per decret presidencial el 2007, va presentar al mes de maig el seu informe final després d'una investigació de tres anys. Aquesta Comissió tenia com a objectiu aclarir les violacions dels drets humans que es van cometre durant el període 1984-2008 a mans de les forces de seguretat de l'Estat. La investigació, basada en 118 casos, estableix que aproximadament la meitat de les violacions dels drets humans (tortures, execucions extrajudicials, violència sexual, entre d'altres) van ser cometes per policies o membres de les Forces Armades, especialment pel Grup de Suport Operacional (GAO), unitat d'elit de la Policia Nacional durant el Govern de León Febres Cordero. La Comissió també estableix els noms de 458 responsables, com a presumptes responsables de cometre crims de lesa humanitat. Els seus noms van ser lliurats a les autoritats judicials, demanant investigació, judici i sanció als responsables. La Comissió també estableix la necessitat de reparar les víctimes. El Govern va proposar l'establiment d'un grup de 12 fiscals encarregat de la investigació i reobertura de casos relacionats amb delictes de lesa humanitat.
Hondures	El Govern va crear al maig una Comissió de la Veritat i la Reconciliació per determinar els fets arran del cop que va expulsar del poder el president Manuel Zelaya. La comissió, que va iniciar la seva tasca al maig, està formada per dos comissionats nacionals i tres estrangers. La creació de la comissió va ser acordada per representants de Zelaya i del llavors president <i>de facto</i> , Roberto Micheletti, el 2009 i va comptar amb el vistiplau dels Estats Units i de l'OEA. La seva creació va ser una de les condicions imposades per Costa Rica a l'Acord Tegucigalpa-San José. Eduardo Stein, exvicepresident de Guatemala, en va ser nomenat president. La Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH) es va referir en el seu informe anual a les nombroses violacions de drets humans que va patir Hondures durant la imposició de l'estat d'excepció: execucions extrajudicials, tortures i ús desproporcionat de la força per part de la Policia i l'Exèrcit, el que va ocasionar la mort de com a mínim set persones.
Illes Salomó	La Comissió que havia de celebrar les primeres vistes a final d'abril a la zona de Malaita va haver d'ajornar-les un mes per falta de fons. El Govern va afirmar haver aportat més d'un milió de dòlars, però faltaven 600.000 dòlars addicionals destinats a celebrar les visites, programes de sensibilització i tallers. Al març, Derek Siku, primer ministre de les Illes Salomó, va declarar sentir-se molt complagut amb el suport que havia rebut la Comissió i els avenços aconseguits per aquesta. Durant la primera audiència de la Comissió, unes 20 persones van donar testimoni de la seva experiència durant els cinc anys de conflicte. També hi va haver peticions perquè els responsables dels crims narressin la seva pròpia versió dels fets. L'abril de 2009, la Comissió de la Veritat i la Reconciliació, formada per cinc membres, va iniciar els seus treballs per investigar les causes del conflicte ètnic que va tenir lloc entre el 1998 i el 2003 i que va deixar un centenar de morts i 20.000 desplaçats. La Comissió va rebre el suport de l'arquebisbe sud-africà Desmond Tutu durant els actes d'inauguració.
Kenya	El Govern va establir una Comissió de la Veritat, la Justícia i la Reconciliació el 2009 davant les crítiques de la societat civil, l'Església i la comunitat internacional que instaven que, en el seu lloc, es creés un tribunal especial. A principi d'any, la Comissió va patir una crisi de credibilitat a causa de denúncies segons les quals el seu president, Bethwel Kiplagat, hauria adquirit terres il·legalment i realitzat falses declaracions durant una investigació per assassinat. D'altra banda, diverses organitzacions civils havien fet crides a favor que Kiplagat presentés la seva dimissió perquè consideraven que no tenia credibilitat, ja que va ocupar un alt càrrec en el Govern del partit KANU (Kenya African National Union) quan es van cometre violacions greus de drets humans, un període que, a més, ha de ser investigat per la Comissió. Al març, l'arquebisbe sud-africà Desmond Tutu i nou exmembres de comissions de la veritat de tot el món van instar Kiplagat a renunciar al seu lloc, però ell va negar els càrrecs que se li imputaven. No va ser fins al mes de novembre quan va presentar la seva dimissió en el moment en què es va nomenar un tribunal per investigar la seva conducta. Cal destacar també, que el ministre de Justícia, Mutul Kilonzo, es va dirigir al Parlament per demanar la dissolució de l'actual Comissió de la Veritat i la creació d'una de nova. El ministre va expressar preocupació pel fet que un any després d'haver-se creat, la Comissió encara no s'havia pronunciat mentre es continuaven destinant fons públics per mantenir els comissionats. La Comissió, formada per sis experts locals i tres internacionals, va prendre jurament a l'agost de 2009 i el seu mandat va incloure la investigació d'injustícies històriques des de 1963 fins a la violència postelectoral que va tenir lloc el 2008. ³³
Libèria	La Comissió de la Veritat i la Reconciliació (CVR) va recomanar, en el seu informe final de 2009, la creació de dos tribunals amb l'objectiu de processar 182 persones per greus violacions de drets humans, inclosos la presidenta Ellen Johnson Sirleaf i l'expresident Charles Taylor, i 49 empreses per crims econòmics. A l'abril, la ministra de Justícia, Christiana Tah, va declarar que funcionaris liberians revisarien l'informe presentat per la Comissió per determinar si pertoca obrir processos per suposats crims de guerra mentre que la presidenta, Johnson Sirleaf, va crear un comitè d'assessorament amb vista a dilatar el procés. En aquest sentit, la secció 48 del Decret sobre la creació de la CVR estipula que el cap d'Estat hauria d'informar l'Assemblea Legislativa sobre l'aplicació de les recomanacions de la Comissió en un termini de tres mesos un cop rebut l'informe de la CVR, i, posteriorment, de manera trimestral. En cas de no haver-se aplicat cap de les recomanacions, l'Assemblea hauria d'exigir a la presidència que informés sobre els motius pels quals s'hauria incomplert aquesta clàusula. Alguns sectors favorables al procés legal, van al·legar que podrien transcórrer fins i tot deu anys abans que s'iniciessin els processos legals que, en haver estat comesos abans de l'any 2002, queden fora de la jurisdicció del TPI. En relació amb qüestions administratives internes, la Comissió va amenaçar al juny de demandar el Govern per l'impagament dels sous de les persones i funcionaris que van treballar en la Comissió.
Nigèria	L'Alt Tribunal de l'estat de Rivers va anul·lar a l'octubre les recomanacions i resultats de la Comissió de la Veritat i Reconciliació al·legant que eren inconstitucionals a causa d'una violació del dret a un judici imparcial, al·legada per l'exgovernador, Peter Odilio, el període de govern del qual va ser precisament investigat per la Comissió. El Govern va anunciar que apel·laria la decisió davant un tribunal superior. La Comissió de la Veritat i la Reconciliació, coneguda amb el nom de Kayode Eso va ser creada pel Govern de l'estat Rivers amb l'objectiu de treballar en un full de ruta que garantís una pau duradora a la regió del Delta.

33. Per a més informació, vegeu <http://www.knchr.org/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1>.

Sri Lanka	La Comissió per a les Lliçons apreses i la Reconciliació (LLRC, per les sigles en anglès), creada al maig pel president de Sri Lanka, Mahinda Rajapaksa, va celebrar a l'agost la seva primera vista. Formada per vuit membres nomenats pel president del país, va ser fortament criticada per organitzacions locals i internacionals en considerar-se un intent d'evitar que es dugui a terme una investigació internacional sobre les greus violacions de drets humans comeses per les forces governamentals durant el conflicte armat. Les crítiques assenyalen que la Comissió no té objectivitat, ni mesures de protecció dels testimonis, ni mitjans adequats per garantir-ne la imparcialitat i que disposa d'un mandat massa reduït per investigar la mort i desaparició de milers de civils durant dècades. El conflicte va finalitzar el maig de 2009 amb una victòria del Govern sobre l'LTTE. Organitzacions civils van assenyalar que, durant les dues últimes dècades, diversos governs de Sri Lanka havien creat comissions amb mandats curts que no havien aconseguit revelar la veritat dels fets.
Togo	PVa continuar el descrèdit social a les tasques que la Comissió de la Veritat podria emprendre al país, i algunes organitzacions van apuntar a la instrumentalització que s'ha fet de Monsenyor Nicodème Anani Barrigah-Bénissan, el seu president.

Altres Comissions de la Veritat (en preparació o discussió)

Brasil	El president del país, Luis Ignacio Lula da Silva, va anunciar a final de l'any 2009 la creació d'una Comissió de la Veritat per investigar els crims comesos durant la dictadura militar sota els auspicis del Ministeri de Justícia. Es va produir llavors un dur enfrontament entre el president i la cúpula militar, molt reticent a la seva creació, fet que es va traduir en amenaces de dimissions en bloc per part dels militars així com alguna destitució. Com a conseqüència de la pressió, da Silva va demanar que es revisés la part del Programa Nacional de Drets Humans que preveu la seva creació. En la seva versió original s'ordenava que fossin investigades les violacions dels drets humans «practicades en el context de repressió política» mentre que en la nova versió, l'expressió es substituïa per «context de conflictes polítics»; això pressuposa que no només s'investigarien els militars, sinó també les accions dels militants de l'esquerra armada durant la dictadura.
Guinea	Cellou Dalein Diallo, candidat a la presidència del país, va declarar al setembre que Guinea necessitava una comissió de la veritat que investigués la massacre de l'estadi Conakry de setembre de 2009. Un any després que les tropes de la junta ataquessin una concentració pacífica de l'oposició al principal estadi de Conakry, assassinessin més de 150 persones i violessin desenes de dones, les organitzacions de drets humans van denunciar que no s'havia fet justícia i van descriure la massacre de crim contra la humanitat. Al maig, el TPI va enviar una delegació a Guinea per investigar aquesta massacre. La visita dona seguiment a la missió duta a terme al febrer per la fiscal adjunta, Fatou Bensouda. Paral·lelament, el primer ministre Jean Marie Dore va assenyalar que serà molt difícil per al país processar els crims a causa de la falta d'imparcialitat del sistema judicial.
exIugoslàvia	La UE va anunciar a començament d'any que donava ple suport a la creació d'una comissió de la veritat als Balcans, iniciativa llançada per un grup d'organitzacions civils de la zona amb el nom de Comissió Regional per a la Recerca de la Veritat sobre els Crims de Guerra comesos a l'exIugoslàvia (RECOM, en les seves sigles en anglès). RECOM té com a objectiu crear una comissió que gestioni els crims de guerra a l'exIugoslàvia durant els anys noranta i va ser llançada el 2006 per l'Humanitarian Law Center de Sèrbia i Documenta a Zagreb. Actualment compta amb el suport d'un nombre molt elevat d'ONG de la regió, que confien a recollir un milió de signatures i enviar-les als governs regionals que hauran de prendre la decisió final.
Nepal	La llei per a la creació d'una Comissió de la Veritat i la Reconciliació sobre les greus violacions de drets humans, perpetrades tant pel Govern com pels maoistes durant el conflicte armat de febrer de 1996 a novembre de 2007, va continuar paralitzada durant l'any 2010.

6. Dimensió de gènere en la construcció de pau

- 71 països van patir greus desigualtats de gènere, destacant particularment 31 casos, concentrats principalment a Àfrica i l'Orient Mitjà.
- Durant l'any 2010 es va constatar la utilització de la violència sexual com a arma de guerra en contextos de conflicte armat i tensió, destacant per la seva especial gravetat la RD Congo.
- El secretari general de l'ONU va nomenar Margot Wallström la seva representant especial sobre la violència sexual en els conflictes armats.
- Organitzacions de dones van impulsar el Tribunal Internacional sobre Crims contra les Dones de Myanmar, que va servir per donar visibilitat a les formes de violència que pateixen les dones.
- 16 països de l'Àfrica Occidental van signar la Declaració de Dakar per la qual es van comprometre a implementar la resolució 1325, que va complir el seu desè aniversari.
- La RD Congo, Rwanda, Sierra Leone, Canadà, les Filipines, el Nepal, Bòsnia i Hercegovina, Estònia i França aproven plans nacionals d'acció per a la implementació de la resolució 1325.
- L'Assemblea General va aprovar la creació d'ONU Dones, que coordinarà les agències ja existents dedicades a l'equitat de gènere i la defensa dels drets de les dones.

En aquest capítol s'analitzen les diverses iniciatives que, des de l'àmbit de Nacions Unides i de diferents organitzacions i moviments internacionals, s'estan duent a terme pel que fa a la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere.¹ Aquesta perspectiva de gènere permet veure quins són els impactes diferenciats dels conflictes armats sobre les dones i sobre els homes, però també en quina mesura i de quina manera participen unes i altres en la construcció de pau i quines són les aportacions que les dones estan fent a aquesta construcció. El capítol està estructurat en tres blocs principals: el primer fa una avaluació de la situació mundial pel que fa a les desigualtats de gènere mitjançant l'anàlisi de l'Índex d'Equitat de Gènere (IEG); en segon lloc, s'analitza la dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats i tensions; l'últim apartat està dedicat a la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere. Al principi del capítol s'adjunta un mapa en què apareixen assenyalats aquells països amb greus desigualtats de gènere segons l'IEG.

6.1. Desigualtats de gènere

L'Índex d'Equitat de Gènere² (indicador n. 9 i n. 10)³ mesura l'equitat de gènere a partir de tres dimensions: educació (alfabetització i matriculació en tots els nivells educatius), activitat econòmica (ingressos i taxes d'activitat) i apoderament (participació en càrrecs electes i tècnics). La importància d'aquest indicador és que es tracta d'un dels pocs que no es limita simplement a desagregar la informació per sexes, sinó a analitzar aquesta informació a partir de les relacions de desigualtat que s'estableixen entre homes i dones. És a dir, es tracta d'un indicador sensible al gènere.⁴

1. El gènere és la categoria analítica que posa de manifest que les desigualtats entre homes i dones són un producte social i no un resultat de la naturalesa, evidenciant la seva construcció social i cultural per distingir-les de les diferències biològiques dels sexes. El gènere pretén donar visibilitat a la construcció social de la diferència sexual i a la divisió sexual del treball i el poder. La perspectiva de gènere busca evidenciar que les diferències entre homes i dones són una construcció social producte de les relacions de poder desiguals que s'han establert històricament en el sistema patriarcal. El gènere com a categoria d'anàlisi té l'objectiu de demostrar la naturalesa històrica i situada de les diferències sexuals.
2. Control Ciutadà. *Índex d'equitat de gènere 2009*. Montevideo: Social Watch, 2009. <<http://www.socialwatch.org/es>>.
3. Vegeu l'annex 1 (Taula de països i indicadors i descripció dels indicadors).
4. Mentre que les estadístiques desagregades per sexe proporcionen informació factual sobre la situació de la dona, un indicador sensible al gènere proporciona evidència directa de l'estatus de la dona respecte a un determinat estàndard o a un grup de referència, en aquest cas els homes. Schmeidl, Susan i Eugenia Piza-Lopez, *Gender and Conflict Early Warning: A Framework for Action*, International Alert, 2002. <<http://www.international-alert.org/publications/pub.php?p=80>>.

Taula 6.1. Països amb greus desigualtats de gènere

Països amb un IEG entre 50 i 60 ¹		
Albània ²	Ghana	Nicaragua
Algèria	Guatemala	S. Vincent i les Grenadines
Angola ³	Guyana	Senegal
Armènia	Indonèsia	Síria
Azerbaidjan	Iran	Sri Lanka
Bangladesh	Japó	Surinam
Burkina Faso	Kenya	Tadjikistan
Camerun	Lao, RPD	Tunísia
Cap Verd	Malàisia	Uzbekistan
Corea, Rep. de	Mali	Vanuatu
Emirats Àrabs Units	Malta	Zàmbia
Etiòpia	Maurici	Zimbabwe
Gabon	Mauritània	
Gàmbia	Nepal	

Països amb un IEG inferior a 50		
Àrabia Saudita	Índia	República Centreafricana
Bahrain	Jordània	Salomó, Illes
Benín	Kuwait	Samoa
Congo, Rep. de	Líban	São Tomé i Príncipe
Côte d'Ivoire	Marroc	Sierra Leone
Djibouti	Níger	Sudan
Egipte	Nigèria	Swazilàndia
Eritrea	Oman	Togo
Guinea Bissau	Pakistan	Turquia
Guinea Equatorial	Qatar	Txad
Iemen		

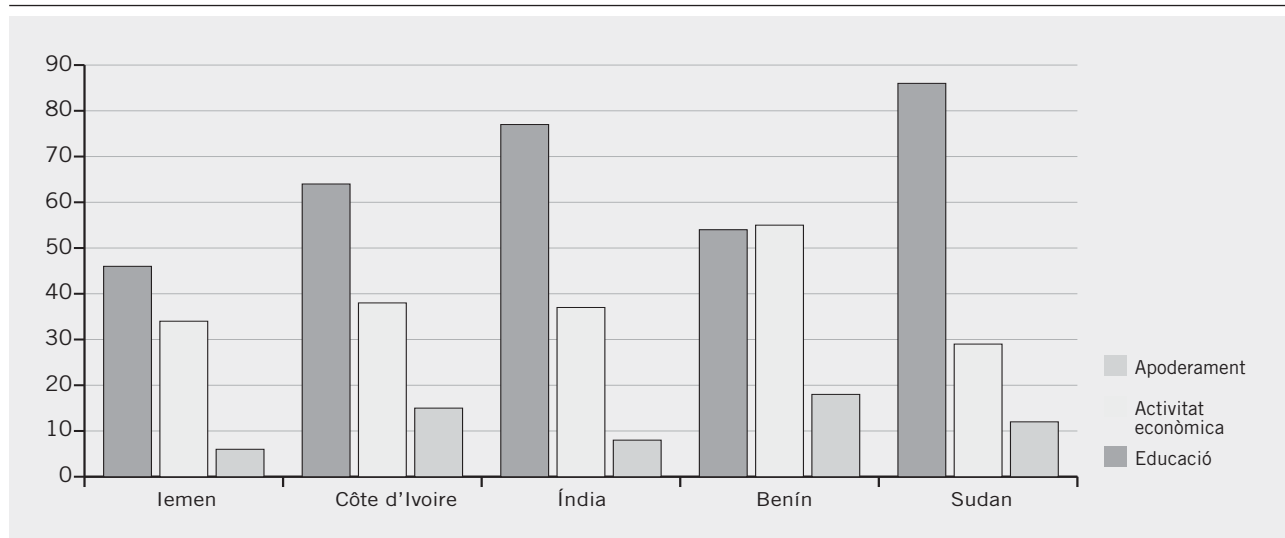
1. L'IEG estableix un valor màxim de 100 que indicaria una situació d'equitat plena. S'ha pres com a referència el número 60 ja que aquesta és la mitjana mundial.
2. Els països apareixen classificats per ordre alfabètic.
3. En **negreta** s'assenyalen els països amb un o més conflictes armats actius i en *cursiva* els països amb una o més tensions actives durant el 2010.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'IEG 2009.

Encara que l'IEG no aborda totes les facetes de l'equitat de gènere, sí permet assenyalar **que la situació de les dones va ser greu en 71 països el 2009, i especialment greu en 31 casos, concentrats principalment a Àfrica i l'Orient Mitjà.**⁵ Aquesta xifra va augmentar respecte als 67 que es van comptabilitzar el 2008. Cal afegir que d'acord amb les dades recopilades en aquest indicador, **cap país del món ha aconseguit la plena equitat en matèria de gènere**, ja que el país amb un IEG més elevat (Suècia), va assolir un valor de 88 en una escala en la qual el número 100 representaria la igualtat total entre homes i dones en les tres dimensions apuntades. Com ja va passar en anys anteriors, els avenços s'han registrat sobretot en els àmbits d'educació i activitat econòmica –sense que cap país hagi aconseguit l'equitat plena en cap dels àmbits per separat–, però pel que fa a l'apoderament s'han registrat retrocessos a escala global. D'aquesta manera, mentre en l'àmbit educatiu un 70% dels països ha registrat valors superiors al 90%, respecte a l'apoderament, menys d'un 8% dels països ha obtingut valors superiors al 60% en aquesta dimensió.

L'anàlisi que s'obté creuant les dades d'aquest indicador amb el dels països que es troben en situació de conflicte armat revela que deu dels països en què es dona aquesta situació de gravetat en termes d'equitat de gènere tenien un o diversos conflictes armats el 2010. Cal puntualitzar que no hi ha dades sobre equitat de gènere per a sis dels països on hi ha un o més conflictes armats –l'Afganistan, l'Iraq, Myanmar, Palestina, la RD Congo i Somàlia. Això implica que 15 dels 30 conflictes armats actius en finalitzar el 2010 es van produir en països on hi havia greus desigualtats de gènere i que sis d'aquests conflictes tenien lloc en països sobre els quals no hi ha dades disponibles. Així, al voltant del 50% dels conflictes armats pels quals existien dades sobre equitat de gènere van tenir lloc en context-

Gràfic 6.1. Països amb pitjor IEG

Font: Elaboració pròpia a partir de l'IEG 2009.

5. Aquesta classificació és responsabilitat de l'autora d'aquest estudi, no de Control Ciutadà, i considera una situació greu en termes d'equitat de gènere tots els països que presenten xifres iguals o inferiors al 60%.

tos amb greus desigualtats de gènere. Només en sis països en què existia un o més conflictes armats, les xifres d'equitat de gènere no entraven dins dels llindars de gravetat establerts en aquest informe –Colòmbia, les Filipines, Israel, Rússia, Tailàndia i Uganda. Aquesta realitat coincidiria amb les tesis que defensen algunes autors que apunten que la inequitat de gènere en un país eleva les probabilitats que aquest experimenti un conflicte armat de caràcter intern.⁶ A més, en 38 dels països amb greus desigualtats hi havia una o més situacions de tensió. Això significa que almenys 47 de les 83 tensions actives durant l'any 2010 van transcórrer en països en què existien greus desigualtats de gènere, fet que suposa un 57% de les tensions per a les quals existien dades.⁷

Un altre fet que es desprèn de l'anàlisi de l'IEG 2009 és que els països més desiguals des del punt de vista del gènere són els que menys avenços van registrar si es compara amb anys anteriors, la qual cosa va contribuir a ampliar la distància entre els països més i menys equitatius. En total, 45 països dels quals es disposa de dades van retrocedir en el seu IEG pel que fa als valors de 2004.⁸ Entre ells, en cinc països hi havia conflictes armats i en 22 contextos de tensió l'any 2010.

Taula 6.2. Països que han retrocedit en el seu IEG respecte a l'any 2004

Albània ¹	Eslovènia	Qatar
<i>Angola²</i>	<i>EUA</i>	R. Centreafricana
<i>Azerbaidjan</i>	Gabon	Rep. Txeca
Bahrain	Gàmbia	Rússia
<i>Bangladesh</i>	<i>Geòrgia</i>	<i>Senegal</i>
Benín	Ghana	<i>Sri Lanka</i>
Botswana	<i>Indonèsia</i>	Sudan
Camerun	Jamaica	Suïssa
Canadà	<i>Kenya</i>	Surinam
<i>Corea, Rep. de</i>	Malàisia	<i>Swazilàndia</i>
<i>Côte d'Ivoire</i>	Maldives	<i>Tadjikistan</i>
Dinamarca	<i>Marroc</i>	<i>Tunísia</i>
<i>Egipte</i>	Nicaragua	Turquia
<i>Eritrea</i>	Nigèria	<i>Uzbekistan</i>
Eslovàquia	Polònia	<i>Zimbabue</i>

1. Els països apareixen classificats per ordre alfabètic.

2. En **negreta** s'assenyalen els països amb un o més conflictes armats actius i en *cursiva* els països amb una o més tensions actives durant el 2010.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'IEG 2009.

6.2. L'impacte de la violència i els conflictes des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'aborda la dimensió de gènere en el cicle del conflicte, especialment amb referència a la violència contra les dones. Els conflictes armats són fenòmens amb una dimensió de gènere important. En

primer lloc, mitjançant l'anàlisi de gènere es desmunta la tradicional visió dels conflictes armats com a realitats neutres i es posa en qüestió el fet que la gènesi dels conflictes armats sigui independent de les estructures de poder en termes de gènere que es donen en una determinada societat. En segon lloc, des d'aquesta perspectiva també es plantegen seriosos dubtes sobre les afirmacions que pretenen homogeneïtzar les conseqüències dels conflictes sense tenir en compte la dimensió i les desigualtats de gènere.

a) Violència sexual com a arma de guerra

La violència sexual és una arma de guerra àmpliament estesa en la pràctica totalitat dels conflictes armats que transcorren en l'actualitat i la seva utilització implica la intenció de causar un impacte en el teixit social de les comunitats que es veuen afectades per aquest crim de guerra, a més d'un dany no fàcilment reparable en les dones que la pateixen. Especialment des de l'any 2008, la violència sexual ha passat a ser un tema clau en l'agenda internacional sobre la dimensió de gènere en els conflictes armats, després de l'aprovació de la resolució 1820 del Consell de Seguretat de l'ONU. Al llarg de l'any 2010 es van produir nombroses denúncies sobre la utilització de la violència sexual en context de conflicte armat o tensió social i política; va destacar per la seva gravetat la RD Congo. També cal subratllar l'escalada de violència que va tenir lloc a Kirguizistan, on es van registrar nombrosos casos de violència sexual.

Al continent africà, la RD Congo va continuar encapçalant la llista de països on la violència sexual va adquirir nivells endèmics. Nacions Unides va assenyalar que **303 dones havien estat víctimes de la violència sexual a la província de Kivu Nord durant diversos atacs perpetrats entre el 30 de juliol i el 2 d'agost per insurgents pertanyents a les FDLR rwandeses**, amb la col·laboració de la milícia local Mai-Mai Cheka. L'ONG International Medical Corps va denunciar el que va passar a l'estiu, però nombrosos indicis apunten que Nacions Unides tenia constància de la presència de forces rebels a la zona. La MONUSCO va rebre nombroses crítiques per la seva incapacitat a l'hora de protegir les víctimes d'aquests atacs, malgrat el seu coneixement sobre la presència d'insurgents a la zona. El secretari general adjunt de l'ONU per al manteniment de la pau, Atul Khar, encarregat d'investigar els fets, va comparèixer al costat de la representant especial del secretari general de l'ONU per a la violència sexual en els conflictes armats, Margot Wallström, i va reconèixer els errors comesos per Nacions Unides i va recomanar la imposició de sancions als líders de les FDLR. Wallström va assenyalar que no es va tractar d'atacs aïllats, sinó que formaven part d'un pla sistemàtic de violacions i saquejos. La mateixa Wallström va ser qui, a mitjan octubre, va traslladar al Consell de Seguretat la informació, confirmada per la MONUSCO, que les dones que havien patit abusos sexuals per part de la insurgència a l'estiu po-

6. Caprioli, Mary. «Gender equality and state aggression: the impact of domestic gender equality on state first use of force». *International Interactions*, vol. 29, núm 3. p. 195-214, juliol-setembre. Nova York/ Oxford: Routledge, 2003.

7. Aquest percentatge només té en compte els països inclosos en l'Índex de Control Ciutadà.

8. Control Ciutadà pren com a referència per mesurar l'avenç i el retrocés de l'IEG l'any 2004.

drien haver estat víctimes de nous abusos, aquesta vegada per part de l'Exèrcit (FARDC), la qual cosa va qualificar d'inacceptable. Wallström va demanar al Consell de Seguretat més recursos per a la MONUSCO per tal que pugui desenvolupar efectivament el seu mandat i protegir la població civil.

Cal destacar la informació publicada pel Fons de Nacions Unides per a la Població (UNFPA), que va constatar que **durant l'any 2009 almenys 8.000 dones van ser víctimes de la violència sexual en el marc del conflicte armat a la RD Congo.**⁹ L'UNFPA va assenyalar que els principals responsables de les violacions van ser els integrants del grup armat rwandès FDLR, tot i que membres de les Forces Armades congoleeses també van estar darrere de la violència sexual a les províncies de Kivu Nord i Sud. A més, tant Nacions Unides com l'organització nord-americana Enough Project van denunciar que les Forces Armades congoleeses eren també responsables del clima de violència sexual generalitzat al país. L'informe va assenyalar que la impunitat i la posició subordinada social i legal de les dones han afavorit un clima d'acceptació i tolerància generalitzada de la violència contra les dones en les àrees cada cop més militaritzades del país.

També en relació amb la RD Congo, Nacions Unides va investigar les denúncies per part d'ONG locals que van assegurar que centenars de persones expulsades d'Angola cap a aquest país haurien estat objecte de violència sexual, incloses violacions. Al voltant de 6.620 persones –la majoria d'origen congolès– es van instal·lar en dues àrees de Kasai Occidental entre setembre i octubre, i 322 més ho van fer a l'àrea de Tembo, després de ser expulsades pel país veí. Segons l'OCHA, els resultats d'una avaluació humanitària a Tembo van confirmar que 99 dones i 15 homes havien estat víctimes de violència sexual. **Un informe preliminar elaborat per treballadors humanitaris va assegurar que entre les persones desplaçades a Kasai Occidental, més de 600 van al·legar haver patit violència sexual.** Wallström va instar els governs d'Angola i la RD Congo a investigar els fets, que també van ser analitzats per Nacions Unides.

A **Zimbabwe**, l'organització AIDS-Free World va presentar l'informe *Electing to Rape: Sexual Terror in Mugabe's Zimbabwe*, on documenta **la campanya de violència sexual sistemàtica i organitzada contra dones seguidores del partit opositor MDC durant les eleccions de 2008.**¹⁰ L'informe va assenyalar que totes les dones que van prestar el seu testimoni per a la investigació eren simpatitzants de l'MDC i tots els perpetradors eren clarament identificables com a membres de la milícia integrada per joves del ZANU-PF (partit del president, Robert Mugabe) o veterans de guerra. Moltes de les dones van ser forçades a presenciar la tortura i/o assassinat de fami-

ars o marits i diverses d'elles van ser contagiades amb el VIH/sida. Encara que la campanya de violència sexual es va iniciar el 2007, la majoria de les violacions van tenir lloc entre els mesos de març i juny de 2008 i es van produir tant a les llars de les víctimes com en campaments de les milícies del ZANU-PF. A l'informe es recullen 380 casos de violacions, però s'estima que la xifra és molt més elevada arran del temor de nombroses víctimes a denunciar els fets o prestar el seu testimoni per a una investigació. AIDS-Free World presentarà un dossier legal davant el Tribunal Penal Internacional (TPI) per tal que la fiscalia pugui obrir una investigació sobre aquests fets.

300 dones van patir abusos sexuals durant quatre dies a la província de Kivu Nord a la RD Congo, la qual cosa va desencadenar dures crítiques contra la MONUSCO per la seva falta de reacció

Al continent asiàtic, en el transcurs dels enfrontaments comunitaris que van tenir lloc a Kirguizistan durant el mes de juny, es van constatar nombrosos episodis de violència sexual.¹¹ Les dones uzbekes van ser les víctimes principals d'aquesta violència, encara que no es disposa de xifres sobre la magnitud dels fets. A més de la violència sexual, alguns mitjans de comunicació van assenyalar que el 90% de la població desplaçada

com a conseqüència d'aquesta violència eren dones i menors.¹² A més, les dones desplaçades haurien estat sotmeses a diferents tipus d'abusos, com el pagament d'elevades quantitats de diners a personal militar per ser traslladades a les zones frontereres, i algunes, fins i tot, haurien estat retingudes per demanar el pagament de rescats als seus familiars a canvi de la seva posada en llibertat. També es van difondre informacions relatives a l'ús de dones d'avançada edat com a escuts humans per protegir d'agressions el president sortint. Després de la fi del règim soviètic, la situació de les dones al país, especialment pel que fa a la seva participació en la vida pública i política, s'ha deteriorat. Com a resposta a la violència sexual durant els enfrontaments de juny, UNIFEM va emetre una crida per valor de 670.000 dòlars per prestar assistència psicològica i suport a les supervivents d'aquesta violència. L'agència va establir un pla de resposta en coordinació amb diferents organitzacions de dones, mitjançant la posada en marxa de centres d'acollida i la prestació de diferents tipus d'ajuda, tant psicològica com de caràcter humanitari.

b) Resposta local i internacional davant la violència sexual com a arma de guerra

Com a resposta a la violència sexual com a arma de guerra, es van produir diferents iniciatives tant per part de la societat civil com d'instàncies governamentals o de Nacions Unides. **En l'àmbit internacional, el secretari general de l'ONU va nomenar Margot Wallström com a la seva representant especial per a la violència sexual en els conflictes armats**, d'acord amb el que estableix la resolució 1820. La nova representant, que anteriorment havia exercit els càrrecs de vicepresidenta

9. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

10. AIDS-Free World. *Electing to Rape: Sexual Terror in Mugabe's Zimbabwe*. Nova York: AIDS-Free World, desembre de 2009. <<http://www.aids-free-world.org/images/stories/Zimbabwe/zim%20grid%20screenversionfinal.pdf>>.

11. Vegeu el capítol 2 (Tensions).

12. Levy, Clifford J. «Ethnic Uzbeks Find Calm but Fear for Those Still Behind». *The New York Times*, 21 de juny de 2010. <<http://www.nytimes.com/2010/06/22/world/asia/22uzbek.html>>.

Quadre 6.1. L'efecte de la violència de gènere sobre nens i homes en contextos de conflicte armat

L'últim informe de l'UNFPA sobre *l'Estat de la Població Mundial 2010*¹³ posa l'accent en els efectes que té la violència de gènere en els homes i nens en contextos de conflicte armat. L'estudi, titulat *En temps de crisi les relacions entre els gèneres canvien contínuament*, considera que no es dona prou atenció a escala internacional a l'efecte específic que aquest tipus de violència té, també, sobre homes i nens, i remarca que la majoria de participants en la lluita mundial contra la violència de gènere coincideixen que es tracta d'un factor clau al qual cal donar més visibilitat.

La violència de gènere en contextos de conflicte pot afectar homes i nens de diverses maneres. Una d'elles és la violència directa per qüestions de gènere. Un exemple clar es va produir durant la guerra a Bòsnia i Hercegovina, en la dècada dels noranta, amb la massacre de Srebrenica que es va produir el juliol de 1995, en la qual van morir al voltant de 8.000 homes i nens a causa de l'atac perpetrat per unitats de l'Exèrcit de la República Srpska. Aquest assassinat massiu, segons l'UNFPA, mai no es va traduir en campanyes sostingudes per eliminar la violència contra els homes i els nens.

A Libèria s'estima que almenys un 30% dels homes han estat objecte d'abusos sexuals durant els anys d'inestabilitat política i de guerra civil al país. La Universitat de Makerere ha recopilat nombrosos testimonis de refugiats a Uganda procedents majoritàriament de la RD Congo que expliquen la violència específica que han patit els homes i nens en aquest conflicte, entre els quals destaquen principalment els abusos sexuals com a tipus de violència estesa contra aquest grup de població.

Més enllà de la violència directa, l'UNFPA posa l'accent en les conseqüències psicològiques que pateixen homes i nens de forma diferenciada, quan se'ls obliga a presenciar les agressions i violacions sexuals contra membres de la seva pròpia família (dones, filles, mares, germanes) amb la intenció de degradar-los psicològicament.

Segons remarca l'estudi, l'efecte de la violència de gènere en contextos de conflicte armat sobre els homes i nens es veu agreujat per aquesta invisibilitat, que ha tingut com a conseqüència la pràctica inexistència de campanyes internacionals de sensibilització. Al seu torn, s'ha traduït en una manca d'actuacions específiques per combatre les seqüeles d'aquesta violència de gènere. Segons l'UNFPA, a això se suma el fet que els homes, en general, es mostren molt més reticents a rebre ajuda externa, en comparació de les dones. Les frustracions i els traumes psicològics causats pels contextos de conflicte contribueixen –juntament amb altres factors com la pèrdua de la llar, la manca de treball o el desplaçament forçat– a crear noves problemàtiques, com l'alcoholisme i un augment de la violència domèstica. En aquest sentit, l'informe insisteix en la importància de donar més visibilitat a la problemàtica d'homes i nens quan s'analitzen les conseqüències dels conflictes des d'una perspectiva de gènere, com un factor clau de cara a aconseguir una solució duradora al conflicte.

de la Comissió Europea i comissària de Relacions Institucionals i Estratègia de Comunicació de la UE, va destacar que buscarà una acció més efectiva i coherent per posar fi a la violència sexual, i va assenyalar que no es tracta d'un tema d'interès només per a les dones, sinó d'una qüestió de drets humans. A més, Wallström va apuntar la necessitat que la comunitat internacional dugui a terme més accions per prevenir la violència, protegir els individus, castigar als perpetradors i reparar les víctimes.

Pel que fa a l'acció del **Tribunal Penal Internacional (TPI)** contra la violència sexual en contextos de conflicte armat, l'organització Women's Initiatives for Gender va organitzar un **Tribunal de Dones** durant la **celebració a Uganda de la Primera Conferència de Revisió de l'Estatut Roma del TPI**. L'objectiu d'aquest tribunal era donar visibilitat als danys que les dones i les nenes pateixen durant els conflictes armats, i també mostrar que els crims contra les dones són investigats i perseguits en menor mesura que altres crims de guerra. Les sessions del Tribunal de Dones, que es van centrar en aspectes com l'impacte de l'Estatut de Roma en les víctimes i les comunitats afectades, entre altres assumptes, van estar presidides per expertes internacionals, com la premi Nobel de la Pau Wangari Maathai o Elisabeth Rehn, presidenta del consell de direcció del Fons per a les Victimes del TPI. El Tribunal també **va iniciar el ju-**

dici contra l'exlíder de la RD Congo, Jean-Pierre Bemba Gombo, acusat de crims contra la humanitat i crims de guerra comesos a la R. Centreafricana entre el 2002 i el 2003, on l'acusat va utilitzar l'Exèrcit com a arma de violència sexual, pillatge i assassinat massiu de civils. Aquest judici és el primer del TPI en què les acusacions de violació sobrepassen de llarg el nombre d'assassinats. Segons Wallström, aquest és un signe que la violència sexual comença a ser tractada com una tàctica de guerra.

En l'àmbit local, van destacar nombroses iniciatives al **continent africà**. A **Libèria, el tribunal especialitzat en violència sexual i violència per motius de gènere** va atendre en el transcurs d'un any sis casos que es van admetre a tràmit. La jutgessa que presideix el tribunal, Evelina Quaqua, va assegurar que després de la fi de la guerra civil i la restauració del govern democràtic s'ha produït un augment del nombre de persones disposades a denunciar violacions sexuals i altres crims per motius de gènere, a causa de la progressiva conscienciació sobre els seus drets. L'organització no governamental liberiana Touching Humanity in Need of Kindness (THINK), que proporciona assistència psicossocial a les dones i les nenes que han patit abusos sexuals durant la guerra, considera que la denúncia davant la Policia o els tribunals dels delictes sexuals causa una gran commoció entre la població i contribueix a poc a

13. United Nations Populations Fund. *Estat de la Població Mundial 2010*. Nova York: UNFPA 2010. <<http://www.unfpa.org/swp/2010/web/es/index.shtml>>.

poc a erosionar la impunitat generalitzada davant d'aquest fenomen.

Organitzacions de dones de sis països africans –el **Sudan, Zimbabue, Rwanda, Burundi, Libèria i Guinea**–, sota el paraigua de Gender is My Agenda (GIMAC), **van demandar que s'investigués l'augment de la violència sexual contra les dones** que s'estava produint a la regió sudanesa de **Darfur**. Les representants de més de 40 ONG africanes van dur a terme aquesta petició durant la celebració de la cimera de la UA a Uganda al juliol.

Diverses organitzacions de la societat civil de **Kenya** van destacar la necessitat que els **casos de violència sexual, que van tenir lloc durant la crisi política que es va produir al país després de les eleccions del desembre de 2007, es portin davant dels tribunals**; van constatar així mateix que, de moment, no hi ha hagut la voluntat política d'investigar aquests crims. Tot i que institucions sanitàries van confirmar centenars de casos de violència sexual durant el període de forta tensió política, la Comissió d'Investigació sobre els fets gairebé no ha recollit evidències sobre aquesta violència. Durant els dies que van seguir a la celebració de les eleccions del 27 de desembre de 2007 a Kenya, es va produir una escalada de la violència que va causar almenys 1.500 víctimes mortals, i milers de persones van haver de desplaçar-se de manera forçada. Centenars de dones van ser víctimes d'aquesta violència, circumstàncies que estan essent documentades per diverses organitzacions de la societat civil amb l'objectiu que les víctimes puguin rebre justícia i els culpables siguin castigats. Només al Nairobi Women's Hospital es van atendre 650 dones que van patir violència sexual, una xifra que triplica aproximadament el nombre de persones habitualment ateses per aquest tipus de violència. No obstant això, les dones no van ser les úniques víctimes de la violència sexual, ja que homes i nens també van ser sotmesos a pràctiques com la circumcisió forçada i la castració.

Al continent americà, van destacar les iniciatives locals a **Guatemala**, on 14 anys després de la fi del conflicte armat que va enfrontar el Govern amb la guerrilla de la URNG, es va celebrar el **Tribunal Internacional de Consciència contra la violència sexual cap a les dones durant el conflicte armat intern**. Aquest Tribunal va ser promogut per diferents organitzacions de dones i de la societat civil i va comptar amb el suport de diverses agències de Nacions Unides. Diverses dones indígenes, que van ser les principals víctimes de la violència sexual durant el transcurs del conflicte armat, van presentar el seu testimoni. Més d'una dècada després dels acords de pau, la majoria dels crims de violència sexual continuen impunes i, en paral·lel, s'ha produït un increment de la violència contra les dones al país. Des de l'any 2000 gairebé 4.000 dones han estat assassinades, la majoria en

edats compreses entre els 13 i els 36 anys. El Tribunal va assenyalar que la violència sexual durant el conflicte armat intern es va cometre en paral·lel a altres delictes com el de genocidi i que els actes directament imputables a l'Estat van ser realitzats per funcionaris o empleats públics i agències estatals de forces de seguretat i militars. A més, va constatar que cap oficial o comandament mitjà de l'Exèrcit o de les forces de seguretat de l'Estat havia estat processat ni condemnat per aquestes violacions dels drets humans, fet que reforça la percepció que en la seva majoria les violacions comeses van ser el resultat d'una política d'ordre institucional, que va assegurar una impunitat que encara perdura. El Tribunal va reconèixer que, encara que la violència sexual no va ser emprada com a arma de guerra per part dels grups armats insurgents, va ser perpetrada per membres d'aquests grups aprofitant el context de guerra. La manca de resposta per part de l'Estat, en no investigar ni castigar aquests actes, garanteix la impunitat i la permissivitat social cap a la violència contra les dones. Per tot això, el Tribunal va exigir que s'investiguessin i es perseguissin aquests fets vinculats al conflicte armat i es portés a terme un procés de reparació de les víctimes.

c) Violència de gènere en contextos de tensió o conflicte armat

Al llarg del 2010 van destacar els casos de violència de gènere en contextos de tensió i conflicte armat a països com Haití, on aquests es van multiplicar arran de la crisi humanitària que va viure el país a causa del terratrèmol que va tenir lloc al gener, i en països com l'Afganistan, el Pakistan i l'Iraq, on aquesta violència de gènere es va continuar perpetrant.

Al continent americà, a **Haití**, després del terratrèmol que va devastar el país el gener de 2010 –i que va provocar la mort de 230.000 persones i va deixar sense llar un milió i mig més¹⁴ es va constatar un greu **augment de la violència sexual contra les dones, especialment contra aquelles que com a conseqüència del sisme residien als camps d'acollida**. Fins al gener de 2011, diverses associacions locals de dones havien denunciat 640 casos d'abusos sexuals des del terratrèmol, i 718 casos de violència de gènere entre gener i juny del mateix any.¹⁵ Segons l'UNFPA, la taxa anual d'embarassos a la zona metropolitana de Port-au-Prince va augmentar del 4% al 12%, i segons aquesta organització en un 1% d'aquests casos es va produir violència sexual.¹⁶ La violència sexual es va veure exacerbada per la crisi de seguretat que va patir el país després del terratrèmol, com també per la manca de capacitat governamental i la inacció davant d'aquesta violència. Les condicions de vida en aquests campaments també van afavorir la violència sexual: manca d'il·luminació, d'instal·lacions sanitàries

14. Vegeu el capítol 4 (Crisis humanitàries).

15. Davis, Lisa, et al. *Our Bodies Are Still Trembling: Haitian Women's Fight Against Rape*. Boston: Institute for Justice & Democracy in Haiti i Bureau des Advocats Internationaux, juliol de 2010. <<http://ijdh.org/wordpress/wp-content/uploads/2010/07/Haiti-GBV-Report-Final-Compressed.pdf>>.

16. Primera, Maye. «Los embarazos se disparan en Haití». *El País*, 24 de novembre de 2010. <http://www.elpais.com/articulo/internacional/embarazos/disparan/Haiti/elpepiint/20101124elpepiint_12/Tes>.

privades i de botigues, així com la pràctica inexistència de patrulles policials en aquests emplaçaments.

A Àsia, tant a l'Afganistan com al nord-oest del Pakistan, va destacar la destrucció de centenars d'escoles, principalment femenines. **A l'Afganistan, centenars de centres educatius han estat atacats en diverses províncies del país al llarg dels últims anys.** Durant el 2010, es van destruir almenys 60 escoles i van ser habituals els casos d'atacs amb àcid a les nenes que assistien a classe al sud, i també, en menor mesura, a Kabul, segons va assegurar un portaveu del Ministeri d'Educació afganès. També es van produir diversos casos d'enverinament al llarg de l'any en diferents escoles femenines amb gasos tòxics, que no van causar víctimes mortals.¹⁷ L'organització no governamental CARE va documentar, entre el 2006 i el 2008, un total de 1.153 atacs o amenaces dirigits al sector educatiu; el 2008 hi va haver un increment substancial que va arribar a triplicar les xifres dels anys anteriors, amb 670 atacs en un any.¹⁸ Encara que, segons l'estudi, els atacs provenien de diferents grups, entre ells grups criminals, i es van llançar tant contra escoles femenines com masculines, els talibans van perpetrar el major nombre d'atacs i van afectar principalment les nenes –el 28% es van cometre contra escoles de nens, el 32% contra escoles mixtes i el 40% contra escoles femenines. Els atacs no només es limiten a la destrucció de les escoles sinó que també es produeixen amenaces contra les famílies, agressions contra professores i, fins i tot, atacs directes contra les nenes quan es dirigeixen a l'escola.

Al Pakistan, grups talibans han destruït més de 250 escoles en els últims dos anys –més de 100 a Bajaur,

86 a Khyber i 59 a Mohmand– i mort dues professores a Bajaur, en un clar intent, segons consideren diversos mitjans de comunicació, d'impedir que les nenes vagin a l'escola, i alhora pressionar els nens perquè vagin als seminaris impartits pels mateixos grups talibans.

Els atacs contra nenes i mestres es van perpetuar a l'Afganistan i nord-oest del Pakistan, on els talibans han destruït centenars d'escoles en els últims anys

A l'Orient Mitjà, també es va perpetuar la violència i la iniquitat de gènere a l'Iraq. L'últim informe de la Unitat d'Informació i Anàlisi de l'ONU (IAU, per les sigles en anglès) va posar de manifest la progressiva pèrdua de drets de les dones des de la invasió i l'inici de la guerra el 2003. Segons va recollir l'informe *Iraq: No country for women*,¹⁹ la relativament alta representació de les dones al Parlament, amb un 25% dels seients reservats, contrasta amb la persistència de la violència domèstica i l'obligació per a moltes dones de casar-se molt joves. **Una de cada cinc dones d'entre 15 i 49 anys és víctima d'agressions físiques per part del seu marit.** A més, la participació de les dones en la vida pública ha caigut en picat des del 2003. Abans de la invasió, el 40% dels treballadors del sector públic eren dones, i representaven gairebé el 100% d'alguns sectors com l'educació. No obstant això, el context bèl·lic en què està sumit l'Iraq des que les tropes nord-americanes i els seus aliats van envair el país l'any 2003 ha derivat en un increment del fonamentalisme islàmic, imposat per milícies, grups armats privats i pel mateix Govern, que es mostra favorable al fet que les dones estiguin a casa i no treballin. A això se suma el col·lapse del sector públic, que ha limitat l'accés de les dones i nenes a l'educació i a la sanitat, acompanyat d'un sistema judicial ineficient que ha contribuït a crear una atmosfera d'impunitat generalitzada arreu del país.

Quadre 6.2. Les dones com a agents de violència en els conflictes

La creixent participació de les dones en atemptats suïcides ha elevat l'interès per les raons i el paper de les dones que participen activament en l'exercici de la violència no convencional en els conflictes armats, tant per part dels mitjans de comunicació com de l'àmbit acadèmic. Els atemptats al metro de Moscou el març de 2010 realitzats per dues dones o la mort de dos soldats nord-americanes a l'Afganistan al mes de juny com a conseqüència de l'atemptat suïcida perpetrat per una dona són alguns dels exemples més recents; tanmateix, aquests escenaris de violència també s'han produït en contextos de conflictes armats com l'Iraq, Palestina o Sri Lanka. L'exercici de la violència per part de dones ha estat analitzat, però, des de perspectives parcials i reduccionistes que, una vegada més, han reproduït biaixos patriarcal. D'altra banda, si bé els atemptats suïcides han rebut una atenció particular per part dels mitjans de comunicació per la seva espectacularitat, cal recordar que les dones han participat en els grups armats d'oposició de múltiples maneres, exercint tasques i responsabilitats molt diferents, tant en el combat, com en les tasques d'intel·ligència o de suport logístic.

En l'anàlisi de la violència exercida per les dones en els conflictes armats ha prevalgut una sèrie de pressupostos que cal esbrinar. En primer lloc, en parlar de les causes i motivacions de les dones combatents es fa referència freqüentment a qüestions de tipus personal.²⁰ Així, les qüestions ideològiques passen a un segon pla, i l'execució d'actes de violència s'explica a través de relacions familiars o afectives –mares, vídues, germanes d'altres combatents o de persones mortes com a conseqüència del

17. Nordland, Rod. «Gas Sickened Girls in Afghan Schools». *The New York Times*, 31 d'agost de 2010. <http://www.nytimes.com/2010/09/01/world/Asia/01gasattack.html?_r=1>.

18. Glad, Marit. *Knowledge on Fire: Attaks on Education in Afghanistan*. Atlanta: CARE, novembre de 2009. <http://www.care.org/newsroom/articles/2009/11/Knowledge_on_Fire_Report.pdf>.

19. Information & Analysis Unit. *Iraq: No country for women*. Bagdad: IAU, novembre de 2010. <<http://www.iauiraq.org/end-violence-against-women-campaign.asp>>.

20. Cunningham, Karla J. «Cross-Regional Trends in Female Terrorism». *Studies in Conflict & Terrorism*, núm. 26, p. 171-195. Nova York/Oxford: Routledge, maig-juny de 2003.

conflicte– o humiliacions –dones que han estat víctimes de violència sexual i que volen venjança– entre altres raons. La mateixa terminologia utilitzada per denominar-les fa al·lusió a aquestes nocions, com és el cas de les «vídues negres» de Txetxènia. Mitjançant aquestes explicacions, que se centren en gran part en argumentacions referides a l'àmbit privat, es reproduïx l'encasellament de les dones com a simples víctimes dels conflictes armats, sense un paper rellevant en l'àmbit públic. Així doncs, en uns casos les dones són vistes com forçades pel seu propi grup a participar en el conflicte armat, mitjançant la manipulació dels seus sentiments, i en altres es fa referència al fet que ser víctimes de l'enemic i la recerca de venjança serien les raons principals de la participació en la violència.²¹

Les dones responsables d'atemptats suïcides o d'un altre tipus d'actes de violència representen, per tant, per a molts autors, una perversió del rol femení tradicional reduït a l'àmbit privat, però no es consideren actors amb un paper en l'àmbit públic, ni rellevants des d'un punt de vista polític.²² No obstant això, alguns estudis revelen que els moviments armats o d'alliberament nacional que combaten l'Estat, és a dir, amb forts components ideològics, ofereixen més possibilitats de participació a les dones com a combatents, la qual cosa qüestionaria el prejudici que assenyala que darrere de la participació de les dones en la lluita armada no hi ha un component ideològic.²³

Un altre dels prejudicis que acostuma a prevaler pel que fa a les dones combatents és aquell que apunta que aquestes exerceixen més nivells de violència o de crueltat en els seus actes. Aquesta percepció pot obeir al fet que l'exercici de la violència per part de les dones es veu com una amenaça a l'ordre establert, una transgressió en els rols tradicionals socialment assignats.²⁴ D'altra banda, també pot ser degut al fet que una dona que exerceix la violència és vista, segons apunten alguns analistes, com una persona mancada d'emocions o despietada, categories que no són aplicades en el cas dels homes que participen en actes de violència política.²⁵

Així doncs, cal incorporar les nocions d'agència i autonomia per entendre la complexa varietat de motivacions que poden portar les dones a participar activament en els conflictes armats i a dur a terme actes de violència no convencional, com poden ser els atemptats suïcides. Qualsevol anàlisi que no tingui en compte aquests aspectes oferirà conclusions parcials i esbiaixades que reproduïxen l'anàlisi patriarcal de la presència de les dones en l'àmbit públic.

d) Resposta local i internacional arran de la violència de gènere en contextos de tensió o conflicte armat

Respecte a les iniciatives que en l'àmbit internacional i local es van produir amb la intenció de combatre la violència contra les dones en contextos de conflicte armat o tensió política i social, van destacar els casos de Burundi, Haití, el Pakistan i Myanmar.

A Àfrica, a **Burundi**, l'ONG internacional CARE impulsa des de fa anys diversos programes que tenen com a objectiu reduir la violència de gènere al país i incrementar l'apoderament de les dones. Un d'aquests, anomenat «Abatangamuco», consisteix que homes que en el passat havien estat maltractadors expliquin les seves vivències i el seu procés de rehabilitació davant les seves respectives comunitats per servir d'exemple a altres homes. Milers de dones s'han beneficiat fins ara d'aquest programa a través dels més de 290 grups d'ajuda. Un altre programa de CARE se centra en l'impuls de l'apoderament de les dones, mitjançant la implementació d'una estratègia de mobilització a escala nacional perquè participin en processos electorals. De les 35.000 persones que van presentar la seva candidatura per a les eleccions locals de maig d'aquest any a la província de

Bujumbura, 8.000 van ser dones, segons aquesta ONG.

A Amèrica, després del terratrèmol que es va produir a **Haití** al gener, l'Organització de Solidaritat de Dones Haitianes (SOFA, per les seves sigles en llengua criolla) i altres associacions locals de defensa dels drets de les dones com KOFVIV i FAVILEK, van dur a terme una tasca de **documentació de casos d'abusos sexuals en els campaments i d'ajuda a les víctimes**. L'informe de l'UNFPA, *l'Estat de la població mundial 2010*, va destacar també el paper dels contingents de la Policia de Nacions Unides que aporten Bangladesh i l'Índia,²⁶ formats íntegrament per dones, que van treballar per millorar l'àmbit de la seguretat en alguns campaments on viuen les persones que s'han quedat sense casa a conseqüència del terratrèmol, i on s'ha registrat un augment significatiu dels abusos sexuals.

A Àsia, l'UNFPA va destacar la necessitat de prevenir i respondre de manera específica a la violència de gènere en situacions de crisis humanitàries, com la que va afectar el **Pakistan** a l'agost arran de les inundacions que van afectar més de 20 milions de persones.²⁷ Segons va remarcar l'agència, desastres naturals com

21. West, Jessica. "Feminist IR and the Case of the 'Black Widows': Reproducing Gendered Divisions". *Innovations: A Journal of Politics*, vol. 5, 2004-2005. Calgary: University of Calgary, 2005. <<http://www.ucalgary.ca/innovations/files/innovations/Inv2005spr-2.pdf>>.

22. Ibid.

23. Alison, Miranda. "Women as Agents of Political Violence". *Security Dialogue*, vol. 35, núm. 4. Oslo: PRIO, desembre de 2004.

24. Ibid.

25. Gentry, Caron. "The relationship between new social movement theory and terrorism studies: the role of leadership, membership, ideology and gender". *Terrorism & Political Violence*, vol. 16, núm. 2, p. 274-293. Nova York/Oxford: Routledge, 2004.

26. United Nations Populations Fund. *Estat de la Població Mundial 2010*. Nova York: UNFPA 2010. <<http://www.unfpa.org/swp/2010/web/es/index.shtml>>.

27. Vegeu el capítol 4 (Crisis humanitàries).

aquest trenquen les xarxes i els sistemes socials que normalment protegeixen les dones i les nenes, i **el desplaçament forçós incrementa tant els factors de risc com la seva vulnerabilitat davant la violència de gènere**. Amb l'objectiu de minimitzar aquest risc, l'UNFPA i UNICEF van treballar conjuntament per respondre davant aquest tipus de violència i també per prevenir-la, a les zones més afectades per les inundacions.

A **Myanmar** l'organització de dones Karen Women's Organization va presentar el seu informe *Walking Among Sharp Knives*²⁸ en què va denunciar els abusos sistemàtics que pateixen les dones karen per part de les Forces Armades, amb especial referència a les dones que han estat líders en les seves comunitats d'origen. En moltes poblacions de l'estat Karen, el càrrec de cap local és assumit per dones perquè els homes que l'ocupen són, sovint, torturats i assassinats. No obstant això, d'acord amb aquest informe, moltes dones han tingut el mateix destí. La Nobel Women's Initiative²⁹ i la Women's League of Burma van presentar les conclusions del **Tribunal Internacional sobre Crims contra les Dones de Myanmar**, que es va celebrar al març a Nova York.³⁰ Durant la celebració de la sessió d'aquest tribunal, diverses dones de Myanmar van presentar el seu testimoni sobre les diferents formes de violència que pateixen, particularment a mans de l'Exèrcit i les autoritats d'aquest país. Les birmanes pateixen violència sexual com a arma de guerra,³¹ privació de l'accés als béns i serveis bàsics, explotació i treball forçat, desplaçament forçat, detencions arbitràries o tortures, entre altres múltiples violacions dels drets humans. El tribunal, que no té un caràcter vinculant, es va crear amb l'objectiu de fer visible la situació en què viuen les dones birmanes i convertir els testimonis de les dones en una crida a la comunitat internacional perquè actuï en aquest context. Les premis Nobel de la Pau Jody Williams i Shirin Ebadi i els juristes i defensors dels drets humans Heisoo Shin i Vitit Muntarbhorn van integrar aquest tribunal. Aquests van assenyalar que les violacions dels drets de les dones a Myanmar formen part de l'atac sistemàtic de les autoritats birmanes contra la democràcia i els drets humans al país, i que aquests constitueixen crims contra la humanitat i crims de guerra, d'acord amb el Dret Internacional.

6.3. La construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'analitzen algunes de les iniciatives més destacades per incorporar la perspectiva de gènere als diferents àmbits de la construcció de la pau.

a) El desè aniversari de la resolució 1325

El passat 31 d'octubre es va complir el **desè aniversari de la resolució 1325**. Durant tot l'any 2010 van tenir lloc un gran nombre d'iniciatives relacionades amb la celebració d'aquesta efemèride, la majoria orientades a avaluar, millorar el seguiment i implementar de manera més efectiva la resolució. En relació amb aquesta última qüestió, dos nous països van aprovar els seus plans nacionals d'acció (PNA) per a la implementació de la resolució i diversos països van iniciar aquest procés.

En el seu últim informe sobre **Les dones, la pau i la seguretat**, publicat al setembre, el **secretari general de l'ONU va fer un balanç sobre els efectes de la resolució 1325 deu anys després de la seva aprovació**. En concret, va remarcar que hi ha una participació creixent de les dones en els processos de presa de decisions, com també en les operacions de manteniment de la pau. L'informe també assegura que s'ha produït un augment dels nomenaments de dones com a representants especials del secretari general; el gènere té més rellevància en la planificació i avaluació de les missions; s'han desenvolupat eines i marcs de planificació postconflicte tenint en compte la perspectiva de gènere; i s'ha donat més atenció i importància a la violència sexual en situacions de conflicte. No obstant això, el progrés en aquestes àrees no sempre ha estat consistent, segons va assegurar Ban Ki-moon, que va identificar com una de les principals limitacions per a una implementació més àmplia de la resolució 1325 l'absència d'un enfocament únic i coherent, guiat per un marc clar, amb objectius específics i concrets, acompanyats d'un conjunt d'indicadors per al seguiment i avaluació del progrés en cada àrea. En aquest sentit, el secretari general va remarcar la necessitat d'un marc general que estableixi les principals prioritats estratègiques de tot el sistema i garanteixi la coherència en tot el procés i arreu del món.

En aquesta línia, altres estudis van qüestionar els avenços aconseguits en matèria de perspectiva de gènere deu anys després de l'aprovació de la resolució 1325. L'estudi ***Peace Agreements or Pieces of Paper? The Impact of UNSC Resolution 1325 on Peace Processes and their Agreements***,³² per exemple, **remarca que tan sols un 16% dels acords de pau fan algun tipus de referència a les dones**. Si bé és cert que es va apreciar un increment en les mencions a dones en els acords signats després de l'aprovació de la resolució el 2000, passant d'un 11% a un 27%, les autores de l'estudi van concloure que encara queda molt per fer abans que els acords de pau incloguin de manera consistent i sistemàtica la perspectiva de gènere. L'estudi també qüestiona l'impacte qualitatiu de les referències, que en la majoria

28. Karen Women Organization. *Walking Among Sharp Knives*. Mae Sariang: KWO, abril de 2010. <<http://www.karenwomen.org/Reports/WalkingAmongSharpKnives.pdf>>.

29. Integrada per les premis Nobel de la Pau Jody Williams, Shirin Ebadi, Wangari Maathai, Rigoberta Menchú, Betty Williams i Mairead Maguire.

30. Nobel Women's Initiative i Women's League of Burma. *International Tribunal On Crimes Against Women of Burma*. Nova York: NWI i WLB, març de 2010. <<http://www.womenofburma.org/Report/BurmaTribunal-Report-WLB&NWI.pdf>>.

31. Diverses investigacions dutes a terme sobre la violència sexual com a arma de guerra a Myanmar revelen que milers de dones han estat víctimes d'aquesta violència, especialment als estats ètnics, on les forces de seguretat governamentals duen a terme violacions de dones i nenes de manera sistemàtica i freqüent. WomanStats Database. *Woman Stats Database*. Woman Stats Project, 2010. <<http://www.womanstats.org>> [consultat el 05/08/2010].

32. Bell, Christine i Catherine O'Rourke. «Peace Agreements or Piece of Paper? The Impact of UNSC Resolution 1325 on Peace Processes and their Agreements». *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 59, p. 941-980. Cambridge: ICLQ, octubre de 2010. <<http://journals.cambridge.org/action/displayFulltext?type=1&fid=7923400&jid=ILQ&volumeId=59&issued=04&aid=792339>>.

ria de casos són puntuals i ambigües en termes de guanys reals per a les dones –un exemple és l'establiment de quotes de poder per a les dones, que poden potenciar la seva participació però també poden arribar a limitar-la.

Encara en relació amb l'avaluació i l'impacte de la resolució 1325, a l'abril, **el secretari general de l'ONU va presentar una sèrie d'indicadors per tal de realitzar un**

millor seguiment de la implementació de les exigències previstes en la resolució 1325.³³ La presentació d'aquests indicadors es va produir com a resultat de les demandes per part de nombroses organitzacions de la societat civil, com també d'altres institucions, de millora dels mecanismes de rendició de comptes pel que fa a la implementació de la resolució 1325. Aquests indicadors han estat agrupats al voltant d'una sèrie d'eixos temàtics, com es detalla en el quadre següent.

Quadre 6.3. Indicadors per al seguiment de l'aplicació de la resolució 1325

Àmbit de prevenció

- 1: Incidència de la violència sexual en els països afectats per conflictes.
- 2: Mesura en què les missions de manteniment de la pau i missions polítiques especials de Nacions Unides inclouen en els seus informes periòdics informació sobre les violacions dels drets humans de dones i nenes.
- 3: **a)** Nombre de violacions dels drets humans de dones i nenes que són denunciades, remeses als òrgans de drets humans i investigades per aquests.
b) Inclusió de representants de les organitzacions de dones i de la societat civil en el personal directiu i de gestió dels òrgans de drets humans.
- 4: Percentatge de casos denunciats d'explotació i abús sexual presumptament comesos per personal uniformat i civil encarregat del manteniment de la pau i treballadors humanitaris, que són remesos a la justícia i investigats i sobre els quals s'adopten mesures concretes.
- 5: **a)** Nombre i percentatge de directrius per al personal de manteniment de la pau emeses pels caps dels components militars i de procediments operatius estàndard que comprenen mesures per protegir els drets humans de les dones i nenes.
b) Nombre i percentatge de manuals militars, marcs normatius de seguretat nacional, codis de conducta i procediments operatius estàndard o protocols de les forces de seguretat nacionals que comprenen mesures per protegir els drets humans de les dones i nenes.
- 6: Nombre i tipus de mesures adoptades pel Consell de Seguretat en relació amb la resolució 1325 (2000), incloses les mesures dirigides a prevenir i castigar les violacions dels drets humans de les dones i nenes en situacions de conflicte.

Àmbit de participació

- 7: Nombre i proporció de dones que ocupen càrrecs directius en les organitzacions regionals pertinents que s'ocupen de la prevenció de conflictes.
- 8: Nombre i percentatge dels acords de pau que contenen disposicions concretes per millorar la seguretat i la condició de les dones i nenes.
- 9: Nombre i percentatge de dones que ocupen alts càrrecs directius a Nacions Unides en els països afectats per conflictes.
- 10: Grau d'especialització en qüestions de gènere en la presa de decisions de Nacions Unides en els països afectats per conflictes.
- 11: **a)** Nivell de participació de les dones en les negociacions de pau oficials.
b) Presència de les dones en càrrecs d'observadores oficials o de caràcter consultiu al començament i al final de les negociacions de pau.
- 12: Nivell de participació política de les dones en els països afectats per conflictes.
- 13: Nombre i percentatge de missions del Consell de Seguretat que tenen presents en el seu mandat i en els seus informes els problemes concrets que afecten les dones i les nenes.

Àmbit de protecció

- 14: Índex de seguretat física de les dones i nenes.
- 15: Mesura en què les lleis nacionals protegeixen els drets humans de les dones i nenes, de conformitat amb la normativa internacional.
- 16: Nivell de participació de les dones en el sector de la justícia i la seguretat en els països afectats per conflictes.
- 17: Existència de mecanismes nacionals de control de les armes petites i armes lleugeres.
- 18: Percentatge de dones en la població adulta empleades en els programes per a una ràpida recuperació econòmica.
- 19: Nombre i percentatge de casos de violència sexual contra les dones i nenes que són remesos a la justícia i investigats i sobre els quals es pronuncia sentència.
- 20: Nombre i percentatge de tribunals dotats per conèixer casos de violacions dels drets humans de les dones i nenes, amb l'atenció necessària per a la seguretat de les víctimes.

33. Consell de Seguretat de l'ONU. *Informe del Secretari General de la ONU sobre las mujeres, la paz y la seguridad*. S/2010/173, 6 d'abril de 2010. <<http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=S/2010/173>>.

Àmbit de socors i recuperació

- 21: a) Mortalitat materna.
b) Taxes de matrícula en l'ensenyament primari i secundari, desglossades per sexe.
- 22: Mesura en què s'incorporen, en els marcs de planificació estratègica dels països afectats per conflictes, anàlisis, objectius, indicadors i pressupostos relacionats amb el gènere.
- 23: Proporció del finançament assignat i atribuït per les organitzacions de la societat civil, inclosos els grups de dones, que es dediquen a les qüestions de gènere en els països afectats per conflictes.
- 24: Quantitat efectiva de finançament assignat i atribuït per donar suport a programes de socors, recuperació, pau i seguretat en què es tinguin en compte les qüestions de gènere, en els països afectats per conflictes.
- 25: a) Nombre i percentatge de mecanismes de la justícia de transició establerts en els processos de pau que comprenen en els seus mandats disposicions per protegir els drets i fomentar la participació de les dones i nenes.
b) Nombre i percentatge de dones i nenes que es beneficien dels programes de rescabament i tipus de beneficis rebuts.
- 26: Nombre i percentatge de dones excombatents i de dones i nenes associades amb les forces o els grups armats que es beneficien dels programes de desarmament, desmobilització i reintegració.

Paral·lelament a l'avaluació i a la millora del seguiment de la resolució 1325, també van tenir lloc diverses iniciatives orientades a la seva millor implementació, entre les quals van destacar, d'una banda, la creació de grups d'experts en la matèria encarregats d'assessorar en aquesta qüestió i, de l'altra, el compromís de diversos països en la implementació futura de la resolució mitjançant l'elaboració dels PNA.

Al març, Nacions Unides va establir el **grup de persones expertes sobre el paper de les dones en la pau i la seguretat**, la funció principal del qual és assessorar sobre com millorar les formes de protecció a les dones en les situacions de conflicte armat, i com garantir la seva participació en els processos de pau i de construcció de pau postbèl·lics i la seva inclusió en les estructures governamentals. El grup està copresidit per l'expresidenta irlandesa Mary Robinson i la directora executiva de l'ONG Femmes Africa Solidarité, Binet Dop, i està integrat per representants de la societat civil, i experts i expertes en l'àmbit dels conflictes. La funció del grup és dur a terme consultes de manera àmplia amb organitzacions de la societat civil, i promoure un augment dels recursos dedicats a la protecció de les dones i una major participació directa d'aquestes en la construcció de la pau. A més, també ha d'identificar objectius i metes, així com terminis per al seu compliment i mecanismes per a l'avaluació. El grup de persones expertes també té la funció d'assessorar el Comitè Directiu d'Alt Nivell de Nacions Unides sobre la resolució 1325, presidit per la secretària general adjunta de l'ONU, Rose Asha Migiro, sobre com transformar les resolucions i polítiques de Nacions Unides en accions concretes sobre el terreny.

Un altre **grup de persones expertes** es va constituir a l'octubre, en aquest cas especialitzat en la regió d'Àsia i Pacífic. El grup, denominat **Asia-Pacific Regional Advisory Group on Women, Peace and Security** té la funció d'assessorar els governs, la societat civil i altres actors rellevants en la implementació efectiva de la resolució 1325 a la regió. El grup està format per dones i homes experts en la promoció del paper de la dona i dels seus interessos en els processos de pau i seguretat, entre ells la premi Nobel Amartya Sen, la presidenta de la Comissió Independent de Drets Humans a l'Afganistan, Sima Samar, i l'assessora presidencial per al procés de pau a les Filipines, Teresita Deles.

En l'àmbit de la implementació de la resolució 1325, va destacar la **Declaració de Dakar**, signada per **16 països de l'Àfrica Occidental** –Benín, Burkina Faso, Cap Verd, Côte d'Ivoire, Gàmbia, Ghana, Guinea, Guinea Bissau, Libèria, Mali, Mauritània, Níger, Nigèria, el Senegal, Sierra Leone i Togo. Aquests països **es comprometen a la implementació de la resolució, posant l'accent en la necessitat d'una participació efectiva de les dones en els processos de pau**, la protecció de les dones i les nenes respecte a la violència sexual derivada dels conflictes bèl·lics, i en la reducció d'enfrontaments gràcies a una major implicació en la diplomàcia preventiva. Així mateix, emfatitza la importància d'una assistència i de la prestació de serveis humanitaris adequats durant els períodes posteriors als conflictes, desastres naturals o altres situacions de crisi. Amb l'objectiu d'implementar de manera efectiva la resolució 1325, els representants d'aquests països es van comprometre a preparar plans nacionals d'acció que resumeixin els passos que prendran per posar en pràctica la resolució, així com la supervisió i avaluació dels progressos que es duguin a terme.

D'altra banda, **al continent africà, la RD Congo, Rwanda i Sierra Leone van aprovar els seus plans nacionals d'acció** per a la plena implementació de les resolucions 1325 i 1820. Se sumen així a Côte d'Ivoire (gener de 2008), Uganda (desembre de 2008) i Libèria (març de 2009), països del continent africà que també compten amb un PNA. Els dos principals objectius que es proposa el PNA de la RD Congo són l'augment de la participació de les dones en la presa de decisions, especialment en temes relacionats amb la pau i la seguretat, i la promulgació i compliment de lleis relatives a la promoció de la dona, l'equitat de gènere i el càstig als autors de la violència sexual i de gènere. L'aprovació d'aquest pla és especialment significatiu ja que es tracta d'un dels països amb majors nivells de violència sexual. El PNA de Rwanda identifica cinc prioritats: la resposta davant la violència de gènere, la protecció i la rehabilitació de la dignitat de les supervivents de la violència de gènere, la participació i representació de les dones, la promoció de les dones i la perspectiva de gènere i el seguiment i avaluació de les activitats dutes a terme en el marc de la implementació del pla. El PNA de Sierra Leone incorpora també entre els seus objectius la prevenció dels conflictes, incloent la violència contra les dones i menors (tant violència sexual com de gènere).

Al continent asiàtic, el Nepal i les Filipines van aprovar els seus PNA. Es tracta dels primers països que aproven un pla d'aquestes característiques a la regió. El fet que les Filipines sigui escenari de tres conflictes armats té una gran importància,³⁴ ja que el pla d'acció hauria de tenir efectes concrets sobre la situació de les dones afectades per aquests contextos. A més, els processos de pau i negociació, actualment en curs, haurien de veure's també influenciats per aquest pla.³⁵ El Govern va crear també un comitè nacional sobre dones, pau i seguretat amb la intenció d'implementar aquestes resolucions. Aquesta entitat rebrà finançament tant directe del Govern com a través de l'Oficina de l'Assessora Presidencial per al Procés de Pau. El pla d'acció filipí inclou quatre objectius principals. El primer és la protecció i la prevenció, mitjançant les quals es pretén garantir que les dones rebran protecció davant les violacions de drets humans en els contextos de conflicte armat i postbèl·lics, i que es duren a terme esforços per a la seva prevenció. El segon objectiu és l'apoderament i la participació, per garantir la participació activa i significativa de les dones en les àrees de construcció de pau, manteniment de la pau, prevenció i resolució de conflictes i reconstrucció postbèl·lica. El tercer és la promoció i integració de la perspectiva de gènere en totes les dimensions de la prevenció i resolució de conflictes i de la construcció de pau. Finalment, el quart objectiu és el desenvolupament de capacitats, la supervisió i la rendició de comptes per garantir la implementació efectiva del pla d'acció i la consecució dels objectius establerts.

A Europa, 15 països han desenvolupat fins ara plans nacionals d'acció per implementar la resolució 1325, tres dels quals els han aprovat durant el 2010 –**Bòsnia i Hercegovina, Estònia i França**. Un estudi realitzat per l'European Peacebuilding Liaison Office (EPLO)³⁶ conclou que els tres principals factors que han contribuït a l'elaboració d'aquests plans són una implicació personal dels membres de l'Executiu per implementar la resolució 1325, la pressió internacional i la pressió per part de la societat civil. L'informe analitza qualitativament els plans aprovats en l'àmbit europeu, i conclou que la majoria no conté elements clau que assegurin la seva acció i efectivitat. Fa referència, en concret, a la manca d'objectius específics i realistes, a la manca de prioritització de les actuacions que cal desenvolupar, terminis, pressupost, indicadors, marcs de referència i públic objectiu, com també la manca d'un monitoreig transparent i mecanismes d'avaluació de l'eficàcia de les accions.

Juntament amb **Xile i Canadà**, únics països al continent americà, un total de 25 estats d'arreu del món han aprovat plans nacionals d'acció per a la implementació de les resolucions 1325 i 1820 dictades pel Consell de Seguretat de l'ONU al llarg d'aquests deu anys.³⁷

b) Altres iniciatives en l'agenda internacional de pau i gènere durant l'any 2010

En aquest àmbit, cal remarcar altres iniciatives no relacionades directament amb la celebració del desè aniversari de la resolució 1325, entre les quals van destacar el Global Open Day for Women and Peace, la revisió de la Plataforma d'Acció de Beijing, coincidint amb el seu quinzè aniversari, i la presentació del Pla d'Acció sobre Equitat de Gènere i Apoderament de les Dones en Desenvolupament de la UE (2010-2015).

En deu anys, només 25 països d'arreu del món han aprovat plans nacionals d'acció per a la implementació de les resolucions 1325 i 1820

Respecte a altres iniciatives que van tenir lloc durant el 2010 enfocades des de la perspectiva de gènere, va destacar el **Global Open Day for Women and Peace, celebrat en més de 20 països** –la majoria afectats per conflictes armats o situacions de violència, com l'Afganistan, Burundi, Guinea Bissau, Kenya, Kosovo, el Nepal, el Pakistan, el Senegal, Somàlia, el Sudan i Timor-Leste–, i organitzat per UNIFEM, el Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau, el Departament d'Afers Polítics i el PNUD. La celebració va incloure trobades entre representants de Nacions Unides i d'organitzacions locals de dones involucrades en diferents iniciatives de construcció de pau als seus països. Alguns dels temes tractats i sobre els quals aquestes organitzacions van reclamar més atenció i compromís per part de la comunitat internacional van ser la lluita contra la violència sexual, la participació de les dones en els processos de pau, la inclusió de la perspectiva de gènere en els processos de reforma del sector de la seguretat o la promoció de la participació de les dones en la presa de decisions d'alt nivell, entre altres assumptes.

També es va dur a terme un procés de revisió de la **Plataforma d'Acció de Beijing, 15 anys** després de la seva aprovació, en el marc de la 54a sessió de la Comissió de la Condió Jurídica i Social de la Dona, que es va celebrar al març a Nova York. Com a resultat d'aquesta revisió, la Comissió va adoptar una declaració i set resolucions sobre les dones, les nenes i el VIH/sida; la posada en llibertat de les dones i nens presos com a ostatges i empresonats en els conflictes armats; la situació i l'assistència a les dones palestines; l'apoderament econòmic de les dones; l'eliminació de la mortalitat i morbiditat materna; la consolidació dels acords institucionals a Nacions Unides per a la creació d'ONU Dones (UN Women), i l'abolició de la mutilació genital femenina. Les organitzacions de la societat civil es van mostrar molt crítiques amb els resultats d'aquesta cimera, atès que els governs consideraven la Plataforma d'Acció de Beijing únicament com un instrument de caràcter tècnic, i en despolititzaven completament el contingut. Van constatar, a més, que els espais per a la participació de la societat civil i la seva capacitat d'influència eren cada vegada

34. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

35. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau) i Oportunitat de pau de les Filipines.

36. European Peacebuilding Liaison Office. *UNSCR 1325 in Europe, 21 case studies of implementation*. Brussel·les: EPLO, juny de 2010. <<http://www.eplo.org/implementation-of-unscr-1325-in-europe>>.

37. INSTRAW. *UNSCR 1325 National Action Plan Map*. Nova York: INSTRAW, 2010. <<http://www.un-instraw.org/peace-and-security/knowledge-management/unscr-1325-national-action-plan-map.html>>.

més reduïts, tot i que la Plataforma d'Acció va ser el resultat de l'acció coordinada d'organitzacions de dones de tot el món més que de l'actuació dels governs. Una de les principals crítiques va fer referència al fet que la declaració adoptada s'hagués acordat per endavant i sense haver consultat la societat civil, i que aquesta no contingui mesures concretes sobre com continuar implementant la plataforma.

Finalment, la UE va presentar el **Pla d'Acció sobre Equitat de Gènere i Apoderament de les Dones en Desenvolupament (2010-2015)**, amb l'objectiu de reforçar la coordinació de la UE en relació amb les polítiques d'equitat de gènere per aconseguir, en última instància, més impacte sobre el terreny. Entre els objectius concrets que es marca aquest pla cal destacar:

- a) Assegurar que la dimensió de gènere sigui central en tots els projectes de la UE.
- b) Millorar el seguiment, la rendició de comptes i la transparència dels fons invertits per als projectes d'equitat de gènere en desenvolupament.
- c) Reforçar el suport de la UE a tots els països membres en la lluita contra la violència de gènere en totes les seves manifestacions i també contra la discriminació de dones i nenes.
- d) Donar suport als països membres en la plena implementació de les resolucions 1325, 1820, 1888, 1889, impulsant, entre altres accions, l'aprovació dels PNA en aquells països que encara no en tenen.

c) La dimensió de gènere en els processos de pau

En l'àmbit de la construcció de pau des d'una perspectiva de gènere, durant el 2010 van destacar diverses iniciatives. En l'àmbit internacional, cal remarcar les campanyes de Nacions Unides i el Centre for Humanitarian Dialogue (CHD) per incrementar la presència de dones en les missions de manteniment de la pau, així com el balanç elaborat per UNIFEM sobre la presència de dones en els processos de Justícia Transicional. En relació amb les iniciatives de pau en contextos de conflicte específics, va destacar la reunió a Madrid de dones palestines i israelianes, i la Conferència de Londres per a l'Afganistan, però en aquest cas per l'escassa participació de les dones en el procés. En l'àmbit local, va destacar la participació de les dones en iniciatives de pau a les Filipines, Kenya, el Sudan i el Senegal.

En l'àmbit internacional, el secretari general de l'ONU, **Ban Ki-moon**, va presentar el seu informe titulat **Participació de la dona en la construcció de pau** al Consell de Seguretat. L'informe analitza les necessitats de les dones i les nenes en situacions postbèliques, identifica els desafiaments a la participació de la dona en la prevenció, resolució i rehabilitació després dels conflictes, i especifica mesures nacionals i internacionals destinades a garantir que les prioritats de les dones es tinguin en compte, en particular el seu dret a la plena participació. A través del seu informe, el secretari gene-

ral va posar èmfasi en el fet que les dones són agents decisius en l'apuntament dels tres pilars d'una pau duradora: la recuperació econòmica, la cohesió social i la legitimitat política. No obstant això, existeixen encara molts obstacles que impedeixen les dones participar en els esforços de consolidació de la pau. **L'informe proposa un pla d'acció amb set compromisos destinats a canviar les pràctiques entre els agents nacionals i internacionals i millorar els resultats sobre el terreny.** Les set àrees de compromís són la mediació, la planificació postconflicte, el finançament, la capacitat civil, la governabilitat després dels conflictes, l'Estat de dret i la recuperació econòmica.

En aquest sentit, Nacions Unides va assenyalar que, un any després de l'inici de la **campanya per incrementar la presència de dones en les missions de manteniment de la pau**, tant en l'àmbit policial –amb l'objectiu d'assolir un 20% de dones–, com en el militar –per aconseguir-ne un 10%–, a penes s'havia avançat, especialment pel que fa als components militars. Només un 2,3% del personal militar de Nacions Unides i un 8,2% del personal policial són dones. Nacions Unides va destacar que la presència de dones en les missions de manteniment de la pau contribuïa al fet que es reduís la violència sexual contra les dones, s'incrementessin les denúncies i, a més, es promogués la participació de les dones locals en les forces de seguretat del país.

També en l'àmbit internacional, cal destacar el projecte **Women at the Table**, que el Centre for Humanitarian Dialogue va dur a terme amb l'objectiu de posar en contacte dones mediadores d'alt nivell, negociadores i assessores a Àfrica i Àsia per identificar i promoure estratègies per millorar la participació de les dones en els processos de pau. En aquest marc, durant l'any es van realitzar diverses trobades. La primera va reunir representants del Govern i del Parlament d'Indonèsia, com també integrants d'ONG locals i internacionals per abordar **el paper de les dones indonèsies en els processos de pau** i facilitar-ne la participació en la construcció de pau al seu país, a partir de les experiències dels acords d'Aceh i Malino. Les dones indonèsies han tingut un paper important en la gestió dels conflictes a nivell comunitari, però la seva participació en l'àmbit polític ha estat pràcticament inexistent, tal com s'explica en el quadre següent.

En el marc d'aquesta iniciativa, un altre context analitzat en el marc de «Women at the Table» va ser **el paper de les dones en el procés de pau al Nepal**. Tot i que van ser excloses de les principals negociacions que van portar a la signatura de l'acord de pau el 2006, l'estudi *Women and the Nepali peace process* remarca la importància de la implicació d'aquestes en diferents nivells del procés.³⁸ Destaca, per exemple, el paper de les organitzacions de dones en relació amb la defensa dels drets humans i la seguretat humana, així com la denúncia de la impunitat per part de les autoritats. Durant el procés de pau, moltes dones que havien estat membres de partits polítics van ocupar càrrecs rellevants dins dels partits en relació amb temàtiques vinculades amb la pau.

38. Baechler, Günther. *A mediator's perspective: Women and the Nepali peace process*. Ginebra: Centre for Humanitarian Dialogue, agost de 2010. <http://www.hdcentre.org/files/A%20mediator%E2%80%99s%20perspective%20-%20Women%20and%20the%20Nepali%20peace%20process%20rev_0.pdf>.

Les dones també van tenir un paper important en el procés de democratització dels mateixos partits. Segons l'informe, les dones nepaleses també van tenir un paper important en la superació de les divisions de caràcter ideològic, social, ètnic i de castes que dificultaven l'enteniment entre les parts en conflicte, i van ser especialment actives a l'hora de reivindicar més presència de dones al Parlament; en les eleccions parlamentàries celebrades el 2008 van aconseguir al voltant del 33% dels escons. Un altre article publicat pel CHD en el marc d'aquesta iniciativa, titulat *Nepali women seize the new political dawn*,³⁹ va remarcar en aquesta línia els èxits aconseguits per les dones a partir del procés de pau nepalès, i va posar de manifest com l'actual ambient de tensió política que es viu al país⁴⁰ està provocant que es deixin de banda les qüestions relatives als drets de les dones i amenaça de retrocedir en els èxits aconseguits en aquesta matèria fins al moment.

Una altra trobada va congrega **35 dones kenyanes**, algunes d'elles amb un paper destacat en el procés de negociacions del 2008, incloent integrants dels equips mediadors, actors polítics i representants de la societat civil. Entre els temes tractats va destacar la relació entre les dones actives en l'àmbit polític de mediació i en la societat civil; la representativitat de les dones mediadores en la taula de negociacions, així com formes d'incrementar aquesta representativitat de les dones en els processos de pau. Per la seva banda, Graça Machel, integrant del Panel de la UA de Personalitats Africanes Eminents, va fer una crida a Nacions Unides i la UA per tal que garantissin la participació formal de les dones com a mediadores. Durant la reunió es va demanar que aquestes institucions clarifiquessin els mandats de les persones encarregades de les tasques de mediació en els conflictes, de manera que les persones amb algun paper de facilitació en els processos de pau poguessin

Quadre 6.4. La participació de les dones en els processos formals i informals de pau a Indonèsia

Un estudi conjunt del Centre for Humanitarian Dialogue i l'Indonesian Institute of Sciences titulat *Women at the Indonesian peace table: Enhancing the contributions of women to conflict resolution*,⁴¹ assenyalava l'escassa participació de les dones en els acords formals de pau a Indonèsia, malgrat el paper crucial que aquestes han exercit en les diferents fases de desescalada del conflicte i en l'impuls de la pau. Durant l'última ronda de converses de pau a Aceh (Procés d'Hèlsinki) només una dona, Shadia Marhaba, va participar en el procés com a membre del Free Aceh Movement (GAM). En el procés de pau a Poso (Malino I), únicament dues dones de la comunitat cristiana –Nelly Alamako i Lis Sigilipu– i una pertanyent a la comunitat musulmana –Ruwaida Untingo– van participar en el procés. En el conflicte de les Moluques, una representant de les comunitats protestants –Margaretta Hendrik– i dues dones de la comunitat catòlica –Brigitta Renyer i ETTY Dumatubun– van estar implicades en el procés formal de pau, que no va comptar amb la presència de cap dona de la comunitat musulmana.

Aquesta escassa participació de les dones en els acords formals de pau contrasta amb la seva implicació en els processos no formals, tal com va succeir a les Moluques. En aquesta província les dones van tenir un paper crucial en el procés de reconciliació de les dues comunitats. Durant el conflicte, les dones dels pobles de Tulehu (musulmanes) van contactar amb les dones de la localitat veïna de Suli (cristianes) i van acordar la lliure circulació de les dones musulmanes per aquesta localitat, que és el camí més directe cap al mercat situat a la capital, Ambon. La interacció entre les dones d'ambdós bàndols les va convertir en missatgeres de les seves respectives comunitats. La creació el 1999 de l'organització Concerned Women's Organisation (Gerakan Perempuan Peduli, GPP), que agrupava dones musulmanes, cristianes i protestants, va tenir també un paper important en la reconciliació de les dues comunitats, així com en la distribució d'ajuda a les persones desplaçades i en la formació de dones voluntàries en les àrees de mediació i assessorament.

L'estudi també assenyalava els principals obstacles que dificulten, en el context indonesi, una implicació més gran de les dones en els processos de pau. Aquests són, en primer lloc, la societat patriarcal, reforçada per valors culturals i religiosos, que mantenen una visió de la dona com a inferior i no capacitada per exercir càrrecs en l'Administració o per ocupar alts càrrecs que requereixin lideratge. Aquesta idea és habitualment compartida fins i tot per una part de les dones, especialment a les zones rurals que, a causa del context anteriorment esmentat en què es troben, tenen poca consciència dels seus drets pel que fa a igualtat de gènere i participació. Un altre factor, que té incidència en el cas d'Indonèsia, i de forma generalitzada en molts altres llocs del món, és la responsabilitat que s'atribueix a les dones de tenir cura de les seves famílies i llars, la qual cosa dificulta en molts casos a nivell pràctic i emocional la seva implicació en un altre tipus d'activitats. Finalment, l'informe apunta la manca de voluntat política com també el desconeixement sobre la perspectiva de gènere, com a factors que contribueixen a dificultar l'accés de les dones als processos de pau. L'estudi també analitza els principals factors que estan ajudant a trencar amb aquesta tendència. Entre aquests destaca la presència de líders dones en les comunitats, així com en els governs locals i centrals, sensibles vers la perspectiva de gènere, i que han ajudat a obrir els llocs de responsabilitat a altres dones. L'informe conclou amb diverses recomanacions, entre les quals destaca l'aprovació del pla nacional d'acció per a la implementació de la resolució 1325, la promoció de regulacions sensibles a la perspectiva de gènere en relació amb la resolució de conflictes, i la formació de les dones parlamentàries en la resolució de conflictes.

39. Manchanda, Rita. *Nepali women seize the new political dawn: Resisting marginalisation after ten years of war*. Ginebra: Centre for Humanitarian Dialogue, desembre de 2010. <<http://www.hdcentre.org/publications/nepali-women-seize-new-political-dawn-resisting-marginalisation-after-ten-years-war>>.

40. Vegeu el capítol 2 (Tensions).

41. Buchanan, Cate (ed.). *Women at the Indonesian peace table: Enhancing the contributions of women to conflict resolution*. Ginebra: Centre for Humanitarian Dialogue, novembre de 2010. <<http://www.hdcentre.org/publications/women-indonesian-peace-table-enhancing-contributions-women-conflict-resolution>>.

implicar més les dones, la societat civil i altres grups sense relació amb les parts en conflicte per aconseguir processos més legítims i sostenibles.

En l'àmbit de la **justícia transicional**, UNIFEM va publicar al setembre un informe titulat *A Window of Opportunity? Making Transitional Justice Work for Women*,⁴² en el qual remarca la importància d'aprofitar els períodes de transició, un cop finalitzen els conflictes, per aprofundir en la justícia de gènere, amb la implementació d'una agenda de justícia transicional sensible a aquesta dimensió. L'informe fa un repàs general de la implicació que han tingut les dones en els processos de justícia transicional al llarg dels darrers anys, i llança diferents propostes de cara a aconseguir una justícia transicional transformadora, que no només corregeixi les conseqüències de les violacions dels drets humans comeses durant el conflicte sinó també la relació social que va permetre aquestes violacions, entre elles la iniquitat en les relacions de gènere. Segons l'informe, els quatre pilars que ha de tenir en compte una justícia transicional transformadora són: assumir que el desenvolupament i la pau requereixen equitat de gènere; reconèixer els drets de les dones a participar en tots els aspectes de la transició; desenvolupar lleis que respectin i promoguin l'equitat de gènere, i, finalment, assegurar que els crims comesos per motius de gènere durant els conflictes siguin castigats. A la taula següent es mostra l'escassa participació que al llarg de l'última dècada han tingut

les dones en les Comissions de la Veritat i la Reconciliació.

La International Women's Commission for a Just and Sustainable Israeli-Palestinian Peace, que agrupa dones israelianes, palestines i representants de la comunitat internacional, va reclamar durant una trobada celebrada a Madrid una solució justa i pacífica per al conflicte entre **Israel i Palestina** i la fi del bloqueig sobre la Franja de Gaza. Les participants en la conferència, que incloïa representants governamentals i expertes en el conflicte israelo-palestí, així com en drets de les dones, van reafirmar el seu compromís amb una solució que passi per la creació de dos estats i la fi de l'ocupació.

Al gener es va celebrar la **Conferència de Londres per a l'Afganistan**, amb la participació de representants del Govern afganès i de 70 països donants. La Conferència tenia com a objectiu promoure un nou procés de pau i reconciliació per a aquest país. En la Conferència, **les dones afganeses no van tenir oportunitat de participar en les diferents discussions ni presa de decisions, i únicament una dona va assistir com a representant de la societat civil**, però no específicament en representació de les organitzacions de dones. No obstant això, prèviament a la celebració de la conferència, diversos grups de dones es van reunir i van elaborar una sèrie de recomanacions.⁴³ A més, van mostrar la seva preocupació

Taula 6.3. Participació de les dones en Comissions de la Veritat i la Reconciliació

País	Any d'inici	Comissió	Núm. de dones	%
Libèria	2006	Truth and Reconciliation Commission	4/9	44%
Kenya	2009	Truth, Justice and Reconciliation Commission	4/9	44%
Sierra Leone	2002	Truth and Reconciliation Commission	3/7	43%
Illes Salomó	2009	Truth and Reconciliation Commission	2/5	40%
Togo	2009	Truth, Justice and Reconciliation Commission	4/11	36%
Ghana	2002	National Reconciliation Commission	3/9	33%
Canadà	2009	Truth and Reconciliation Canada	1/3	33%
Hondures	2010	Truth and Reconciliation Commission	2/6	33%
Timor-Leste	2002	Commission for Reception, Truth and Reconciliation	2/7	29%
Panamà	2001	Panama Truth Commission	2/7	28%
Equador	2007	Truth Commission	1/4	25%
RD Congo	2003	Truth and Reconciliation Commission	2/8	25%
Xile	2003	National Commission on Political Imprisonment and Torture	2/8	25%
Sèrbia i Montenegro	2002	Truth and Reconciliation Commission for Sèrbia and Montenegro	3/15	20%
Maurici	2009	Truth and Justice Commission	1/5	20%
Perú	2001	Truth and Reconciliation Commission	2/12	17%
Paraguai	2004	Truth and Justice Commission	1/9	11%
Corea, Rep. de	2000	Presidential Truth Commission on Suspicious Death of the Republic Korea	1/9	11%
Marroc	2004	Equity and Reconciliation Commission	1/16	6%
Uruguai	2000	Peace Commission	0/6	0%
TOTAL			41/165	25%

Font: UNIFEM.

42. Valji, Nahla. *A Window of Opportunity? Making Transitional Justice Work for Women*. Nova York: UNIFEM, setembre de 2010. <http://www.humansecuritygateway.com/documents/UNIFEM_AWindowofOpportunity_MakingTransitionalJusticeWorkforWomen.pdf>.

43. Afghan Women's Network. *Afghan Women's Leaders' Priorities for Stabilization: Statement and Recommendations*. Kabul: Afghan Women's Network, 27 de gener de 2010. <http://www.unifem.org/news_events/story_detail.php?StoryID=1020>.

per l'exclusió de les dones afganeses d'aquesta instància. Les recomanacions efectuades anaven orientades a assegurar la presència de les dones en els processos de pau, tant a les *Jirga* (assemblees tradicionals) de pau previstes pel Govern afganès, com en els diferents fòrums sobre seguretat; garantir que els processos de reconciliació protegeixen els drets de les dones, sense que aquests siguin negociats a canvi d'estabilitat a curt termini, i implementar polítiques sensibles al gènere en matèria de seguretat.

Posteriorment, durant el mes de juny es va celebrar una *Jirga* de Pau, convocada pel president Hamid Karzai per discutir el seu pla de pau, centrat en la negociació amb la insurgència talibana i la reintegració en la societat civil dels seus integrants. Cal assenyalar que **diferents organitzacions de dones i de drets humans van mostrar la seva preocupació per la, novament, gairebé nul·la presència de dones a la *Jirga*** (entre 30 i 50 de 1.400 participants), que es podria interpretar com una maniobra per afavorir la presència dels talibans. Cap de les dones participants no formava part dels diferents comitès organitzadors. Al setembre Karzai va anunciar la posada en marxa d'un pla de pau per al país, dirigit per un Alt Consell de Pau, que consta de 70 membres i dels quals només dos són dones. Per la seva banda, el Comitè per a l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones de Nacions Unides (CEDAW) va assenyalar que **qualsevol acord entre el Govern afganès i els talibans havia d'incloure un compromís clar amb la protecció dels drets de les dones**. A més, el Comitè va expressar la seva profunda preocupació per la falta d'estratègies per a la protecció d'aquests drets en les discussions preparatòries de cara a unes possibles negociacions amb els representants dels talibans.⁴⁴ També va instar el Govern i la comunitat internacional a garantir la presència de les dones en aquestes converses. Després de la celebració de la Conferència van ser nombroses les veus que van destacar la necessitat que, en cas d'iniciar-se un procés de negociació amb els talibans –com seria la voluntat tant del Govern afganès com d'amplis sectors de la comunitat internacional–, els drets de les dones fossin un assumpte central de les converses, per garantir que es respectin i que no constitueixin moneda de canvi en la negociació d'un possible acord de pau.

En l'àmbit local, al continent asiàtic, després del canvi de Govern a les **Filipines**, amb la victòria de Benigno Aquino a les eleccions, **Teresita Deles va ser nomenada assessora presidencial per al procés de pau, en substitució d'Anabelle T. Abaya**. Deles ja va ocupar aquest càrrec en ocasions anteriors. La fins ara directora de l'Oficina de l'Assessora Presidencial per al Procés de Pau a les Filipines, Anabelle T. Abaya, va instar la nova administració de Benigno Aquino a nomenar més dones per formar part dels panels negociadors amb els grups armats d'oposició MILF i NPA, assenyalant que espera

que almenys hi hagi dues dones en cadascun d'aquests panels. Per la seva banda, la nova assessora presidencial va assenyalar que espera que després d'una revisió profunda del procés de pau amb el MILF, aquest conduïxi a la signatura d'un acord de pau definitiu, mostrant la seva disconformitat amb la via militar per a la resolució del conflicte. Deles va assenyalar que les prioritats del nou Govern per a Mindanao seran la governabilitat, la provisió de serveis bàsics com salut i educació, la recuperació econòmica i la seguretat.

Al **continent africà**, a **Kenya**, el Govern local de Wajir va acceptar **el pla de desarmament i control d'armes lleugeres presentat per l'organització de dones de la zona de Wajir**, Frontier Indigenous Network. El Govern va accedir a fer pública la informació sobre 9.000 armes que han estat recollides i va convidar aquesta organització de dones a participar en un comitè que dissenyarà programes de conscienciació sobre les armes lleugeres. El Govern va accedir a aquestes peticions després que 100 dones ramaderes s'adherissin a la petició i al pla de desarmament i control d'armes lleugeres dissenyat pel Frontier Indigenous Network. La campanya sobre armes lleugeres d'aquesta organització està dirigida a excombatents, combatents en actiu, joves, dones i ancians ramaders i representants del Govern, i ha estat liderada per dones que compten amb àmplia experiència en la mediació en conflictes entre clans, especialment entre els indígenes Saku i altres comunitats ramaderes. El pla inclou el control sobre les rutes de tràfic d'armes que travessen diverses poblacions localitzades a la frontera entre Kenya i Somàlia, així com iniciatives comunitàries de control de les armes.

Durant el mes de juliol es va celebrar a Juba, **el Sudan**, una conferència amb la participació de desenes de dones de les diferents regions sudaneses, així com de dones pertanyents a la diàspora als Estats Units i Canadà. La trobada pretenia fomentar la formació de les participants en qüestions com la gestió de conflictes i la construcció de pau, com també difondre informació sobre el procés de pau i el referèndum al sud del Sudan.⁴⁵ Al **Senegal**, a la regió sud de Casamance, diverses organitzacions de dones van fer públic un manifest reclamant al Govern senegalès i al grup armat d'oposició MFDC que iniciessin un procés de diàleg i que posessin fi a la violència a la regió.⁴⁶

d) Arquitectura de gènere a Nacions Unides

El fet més destacat va ser l'aprovació al juliol de la creació d'una nova agència per promoure l'equitat de gènere i l'apoderament de les dones, **ONU Dones** (UN Women). La nova agència, que **agruparà en un únic organisme les entitats existents actualment dins del marc de Nacions Unides** –UNIFEM, la Divisió per a

44. Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

45. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats), el capítol 2 (Tensions) i Oportunitat de pau del Sudan.

46. Les organitzacions firmants eren CONGAD, CRSFPC/Usoforal, AJAC Lukaal, AJAEDO, APAC, Kagamen Sénégal, Kabonkétoor, GRDR, FAFS, Enfance et Paix, WANEP Sénégal, Caritas Ziguinchor, Fédération des Associations Féminines du Sénégal, cellule de Ziguinchor i Africare.

l'Avanç de les Dones (DAW, per les sigles en anglès), l'Oficina de l'Assessora Especial per a Assumptes de Gènere (OSAGI, per les sigles en anglès) i l'Institut d'Investigacions i Capacitació de Nacions Unides per a la Promoció de la Dona (INSTRAW, per les sigles en anglès)– és operativa des de gener de 2011 i està dirigida per l'expresidenta de Xile, Michelle Bachelet.⁴⁷

ONU Dones compta amb un **pressupost inicial de 500 milions de dòlars** que s'incrementarà progressivament durant els propers cinc anys fins assolir la xifra de 1.000 milions de dòlars. Al novembre, ONU Dones va escollir els 41 estats que configuraran durant els propers dos i tres anys –segons el país– el Comitè Executiu de l'organisme. ONU Dones va designar **deu països d'Àfrica** –Angola, Cap Verd, Côte d'Ivoire, RD Congo, Etiòpia, Lesotho, Líbia, Nigèria i Tanzània–; **deu països**

asiàtics –Bangladesh, Xina, Índia, Indonèsia, Kazakhstan, Japó, Malàisia, Pakistan, Rep. de Corea i Timor Oriental–; **quatre països d'Europa de l'Est** –Estònia, Hongria, Rússia i Ucraïna–; **cinc països d'Europa Occidental** –Dinamarca, França, Itàlia, Luxemburg i Suècia–; **sis països d'Amèrica Llatina i el Carib** –Argentina, Brasil, República Dominicana, El Salvador, Granada i Perú–, i **sis països escollits entre els estats contribuents** –Mèxic, Noruega, Aràbia Saudita, Espanya, Regne Unit i Estats Units. La inclusió en el Comitè Executiu de països com Aràbia Saudita, el Pakistan o RD Congo va aixecar crítiques per part de representants de la societat civil i organitzacions a favor de la defensa dels drets de les dones, que van protestar per la presència en l'organisme dels estats que encapçalen la llista de països on els drets de les dones i nenes són violats de forma sistemàtica.

Quadre 6.5. Funcions d'ONU Dones

ONU Dones neix amb la intenció de treballar per a l'eliminació de la discriminació contra les dones i les nenes, i a favor de l'apoderament de les dones i la consecució de la igualtat entre homes i dones com a beneficiaris del desenvolupament, els drets humans, l'acció humanitària, la pau i la seguretat. Tindrà les funcions següents:⁴⁸

- a) Oferir suport substancial als òrgans de Nacions Unides (la Comissió de la Condició Jurídica i Social de la Dona, el Consell Econòmic i Social, l'Assemblea General i el Consell de Seguretat) quan s'estudiïn i acordin compromisos, normes i recomanacions de política en matèria d'igualtat de gènere i d'incorporació d'una perspectiva de gènere en tots els àmbits.
- b) Donar suport a les mesures nacionals de promoció i potenciació de la igualtat de gènere i l'apoderament de la dona.
- c) Adoptar mesures de promoció d'àmbit nacional, regional i mundial en qüestions fonamentals per a la igualtat de gènere i l'apoderament de la dona, per procurar que els àmbits poc reconeguts i infradotats de recursos rebin atenció nacional, regional i mundial.
- d) Ajudar els estats membres a executar les mesures de les 12 esferes decisives de la Plataforma d'Acció de Beijing, el document final del vint-i-tresè període extraordinari de sessions de l'Assemblea General, les resolucions del Consell de Seguretat 1325 (2000) i 1820 (2008) i altres resolucions, així com la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona.
- e) Emprendre una tasca d'investigació i anàlisi nova i refermar l'existent, per tal d'afavorir la consecució dels objectius generals, i actuar com a eix o centre de coneixements i experiència en matèria d'igualtat de gènere i apoderament de la dona de tot el sistema de Nacions Unides.
- f) Dirigir i coordinar les estratègies, les polítiques i les activitats del sistema de Nacions Unides en matèria d'igualtat de gènere i apoderament de la dona per promoure la incorporació d'una perspectiva de gènere en tot el sistema.
- g) Enfortir la rendició de comptes en el sistema de Nacions Unides, mitjançant la supervisió i el seguiment de l'acompliment de tot el sistema en matèria d'igualtat de gènere i la presentació d'informes.
- h) Vigilar el compliment dels mandats sobre equilibri de gènere per part del sistema, incloent els nivells directiu i decisor, i informar sobre aquesta qüestió.

47. Vegeu l'Oportunitat de pau ONU Dones.

48. Assemblea General de l'ONU. *Proposta general del Secretari General de l'ONU de creació de l'entitat composta d'igualtat de gènere i apoderament de la dona*, A/64/588, 6 de gener de 2010. <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/289&Lang=S>.

Conclusions

A continuació es presenten les principals conclusions dels sis capítols que conformen l'informe *Alerta 2011*. **En l'àmbit dels conflictes armats, durant l'any 2010 es van registrar 30 casos**, una xifra que ha romàs pràcticament invariable en els últims anys. La tendència regional també va ser similar a la d'anys anteriors, ja que la majoria d'aquests conflictes armats es van continuar concentrant a Àsia (12) i a Àfrica (10), seguits per Europa (4), Orient Mitjà (3) i Amèrica (1). A excepció del conflicte entre Israel i Palestina, totes les disputes van ser de caràcter intern (12) o intern internacionalitzat (17). En comparació del panorama de conflictivitat de l'any anterior, dues situacions van deixar de ser considerades conflicte armat, després de la victòria de l'Exèrcit de Sri Lanka sobre l'LTTE i la reducció d'hostilitats a l'estat indi de Nagaland durant el 2009. En canvi, l'increment en els nivells de violència a la república russa del Daguestan, a Rússia, el 2010 va motivar la seva inclusió en la llista de conflictes armats d'aquest any.

Pel que fa a la intensitat dels conflictes armats, cal destacar que **en nou contextos –Afganistan, Colòmbia, Índia (CPI-M), Iraq, RD Congo (est), Pakistan (nord-oest), Somàlia, Sudan (Darfur) i Uganda (nord)– els nivells de violència van ser especialment elevats**, i van causar la mort de més de 1.000 persones durant el 2010. A l'Afganistan, l'Iraq i el Pakistan (nord-oest), la xifra de víctimes mortals va ser molt superior al miler de persones. Vuit conflictes van registrar una intensitat mitjana, mentre que el nombre de conflictes de baixa intensitat es va incrementar respecte al 2009, i van passar de set a 13 casos el 2010. Pel que fa a les causes dels conflictes armats, es poden reconèixer múltiples motivacions, però en la seva majoria –gairebé dues terceres parts dels casos– van estar associats a demandes d'autogovern i qüestions identitàries, especialment rellevants en els conflictes que tenen lloc a Àsia i Europa. Un altre factor rellevant que va motivar la incompatibilitat entre les parts en disputa està vinculat a l'oposició a un determinat govern o al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat. Aquest element va estar present en 15 dels 30 casos analitzats, mentre que en sis casos el conflicte armat va tenir entre les seves causes fonamentals el control de determinats recursos o d'un territori.

Respecte a les situacions de tensió, **durant el 2010 es van produir 83 crisis sociopolítiques, la majoria d'aquests a Àfrica (29) i a Àsia (22)**, seguides d'Europa (13), Orient Mitjà (11) i Amèrica (8). Entre els canvis respecte al 2009, va destacar l'augment de la tensió a l'Equador, Comores, el Iemen (sud) i el Iemen (AQPA) i, a partir de final d'any, a Tunísia i Bielorrússia, la qual cosa va suposar sis nous escenaris de tensió, mentre que la significativa reducció de la violència tuareg a Mali i de la crisi electoral del 2009 a Moldàvia van portar a deixar de considerar-los escenaris de tensió el 2010. D'altra banda, el cas de Rússia (Daguestan) va deixar de ser catalogat com a tensió i va passar a ser considerat conflicte armat, arran de la contínua escalada de la violència insurgent. D'altra banda, **els principals factors d'inestabilitat van ser l'oposició a les políti-**

ques internes o internacionals de determinats governs (una de les causes principals en un 52% dels casos), **com també les aspiracions identitàries i/o d'autogovern** (en un 48% dels casos).

Durant el 2010, **la meitat de les crisis sociopolítiques van tenir una intensitat baixa (52%), enfront de l'altra meitat que va tenir una intensitat mitjana (29%) o alta (19%)**. Entre els 16 casos de tensions d'alta intensitat, la majoria es van localitzar a Àfrica i Àsia, on van ser especialment greus els casos de Burundi i Còte d'Ivoire, països que es van situar a punt d'un reinici del conflicte armat; Nigèria, per la violència intercomunitària i la creixent desestabilització; Etiòpia (Oròmia), per l'escalada insurgent i contrainsurgent; el Sudan, arran de l'increment de tensió a mesura que s'acostava la data del referèndum sobre l'estatus del sud del país; Corea del Nord i del Sud, que van protagonitzar la major escalada militar i política a la península en els últims anys; el Pakistan, pel greu increment de la violència i la inestabilitat política al país; Kirguizistan, que va ser escenari de fets de violència greus amb dimensió intercomunitària; Tailàndia, embarcada durant l'any en una espiral de polarització i manifestacions antigovernamentals; i Tadjikistan, que va patir un increment d'atacs insurgents. D'altra banda, **la majoria de les tensions van tenir un caràcter intern** (55% dels casos), mentre que un 27% van ser tensions internes internacionalitzades i un 18% van ser internacionals.

En l'àmbit dels processos de pau, cal ressaltar que **al llarg de l'any van concloure les negociacions amb 15 grups armats de set països**, fet que va permetre el lliurament d'armes d'entre 14.000 i 18.000 combatents. Un 26% dels processos de negociació va enfrontar serioses dificultats durant el 2010, mentre que en un altre percentatge similar (24%) les negociacions van transcórrer de forma molt negativa. En tres contextos més de conflicte, s'havia posat en marxa un procés exploratori de diàleg entre les parts en disputa. Pel que fa a casos específics, el 2010 va destacar el procés de diàleg que es va iniciar a Turquia entre el líder del grup armat d'oposició kurd PKK, Abdullah Öcalan, i òrgans competents que actuaven en nom de l'Estat i amb el coneixement del Govern. A l'Afganistan, el president Hamid Karzai va anunciar la posada en marxa d'un pla de pau que incloïa el diàleg amb sectors talibans, mentre que la represa de les negociacions directes en el marc del conflicte palestino-israelià es va posar en dubte per una nova congelació del diàleg, després de la represa de la construcció d'assentaments a Cisjordània per part del Govern d'Israel.

El 2010, les emergències humanitàries del Pakistan i Haití van posar en relleu el greu impacte que els desastres naturals poden tenir en països amb uns alts nivells de vulnerabilitat humana (inseguretat alimentària, baixos nivells de vida) i estructural (construccions inadequades o en zones d'alt risc, protocols d'actuació davant d'emergències insuficients o inapropiats, sistema d'alerta primerenca ineficaces). El Pakistan i Haití van ser

només dues d'un total de **32 crisis humanitàries** que van tenir lloc durant l'any, i que van afectar especialment Àfrica i Àsia. La major part dels contextos d'emergència que analitza aquest informe es van veure agreujats per l'agudització de cicles de violència relacionats amb la conflictivitat armada, que van impedir l'accés dels treballadors humanitaris i van generar el desplaçament de població. En aquest sentit, l'ACNUR va constatar que el retorn de refugiats als seus països d'origen s'havia reduït especialment durant el 2009, evidenciant la por i la manca de confiança en la millora de moltes situacions per part dels afectats per la violència. Epidèmies com el xarampió a Zimbabue, el còlera a Haití o el kala-azar al Sudan, i el nombre de morts que van generar, van destacar la importància de la inversió en prevenció, però també la necessitat que hi hagi una xarxa mèdica accessible a tota la població, a més de campanyes d'informació sanitària eficients. **La situació d'Haití, a més, va posar les organitzacions humanitàries davant del repte d'assistir milions de persones en un escenari urbà**, el de la capital Port-au-Prince, apareixent nous desafiaments per a l'actuació d'emergències que podrien repetir-se cada vegada amb més probabilitat en els propers anys, arran de la creixent urbanització de la població mundial.

Aconseguir que el compromís dels països donants amb el finançament de l'assistència humanitària global no es veiés afectat per la crisi econòmica imperant es va convertir en l'objectiu d'ONG i agències també durant el 2010. Tot i que es va assolir un **màxim històric en la quantitat de fons recaptats globalment per a situacions d'emergència**, 15.000 milions de dòlars, les necessitats humanitàries van superar les contribucions efectuades. En aquest sentit, les crides humanitàries realitzades a través del sistema de Nacions Unides van passar de suposar 7.130 milions de dòlars el novembre de 2009 (quan es va llançar el Procés de Crides Consolidades per al 2010) a superar els 11.000 el desembre de 2010, **cobrint només el 59% dels fons demanats**.

En relació amb els drets humans, van ser molts els estats que van perpetrar greus i sistemàtiques violacions dels drets humans al llarg del 2010 tal com es detalla en els indicadors que configuren l'Índex de Drets Humans 2010 de l'Escola de Cultura de Pau. Un dels aspectes que cal destacar va ser l'assetjament que van patir grups i persones defensores de drets humans en diferents parts del món i no només en països on hi ha un govern autoritari. **Dones i nenes van continuar sent víctimes de discriminació, tràfic de persones i violació sexual massiva** en alguns llocs del planeta. La lluita contra el terrorisme va continuar soscavant els drets humans individuals i, tot i les abundants crítiques sobre l'ús de garanties diplomàtiques, aquests van ser acceptades per molts governs per justificar la deportació de persones que es consideraven una amenaça per a la seguretat nacional. Membres de l'ètnia romaní i ciutadans búlgars i romanesos van ser deportats de França i el Govern es va mantenir immune a les crítiques rebudes de tot el món. Com a notícies positives, cal destacar **la posada en llibertat de l'activista birmana Aung San Suu Kyi**, després de més de quinze anys d'arrest domiciliari, tot i que són encara molts els presos polítics que continuen empresonats al país. D'altra banda, la Convenció Internacional per a la Protecció de les Persones Vícti-

mes de Desaparició Forçada va entrar en vigor el desembre en ser ratificada per 20 estats.

En relació amb els processos de justícia transicional, **va tornar a ser patent la manca generalitzada de col·laboració dels estats amb el TPI en la detenció i lliurament de sospitosos de crims de guerra i de lesa humanitat** i les dificultats formals en el desenvolupament d'alguns dels seus processos en curs. En aquest sentit, es va emetre una nova ordre de detenció contra el president sudanès, Omar al-Bashir, a qui se li imputen tres càrrecs de genocidi a Darfur i que se suma a la ja emesa el març de 2009 per crims de guerra i de lesa humanitat en aquesta mateixa regió, sense que es vegin, però, perspectives relatives a la seva possible detenció. Respecte a aquest òrgan de justícia universal, un dels fets més rellevants del 2010 va ser la celebració de la primera **Conferència de Revisió de l'Estatut de Roma a Kampala (Uganda)**. El procés d'avaluació es va destacar com un esforç per part de nombrosos estats i algunes organitzacions de la societat civil, tot i que no va estar tampoc exempt de crítica en qualificar-se d'oportunitat perduda per consolidar el paper del Tribunal i la seva jurisdicció. La tasca del Tribunal Penal Internacional per a l'ex-Iugoslàvia va estar marcada per la celebració de nombrosos judicis contra importants figures responsables de crims durant el conflicte com també alguns ajornaments en el judici contra Radovan Karadzic, ex-president de l'autoproclamada República de Sèrbia de Bòsnia i Hercegovina, que va aconseguir en diverses ocasions obstaculitzar el desenvolupament del judici. Com a aspecte positiu cal destacar, al juliol, la condemna a les **Cambres Extraordinàries en les Corts de Cambodja** de l'exlíder dels Khmers Rojos, Kaing Guek Eav, **àlies Duch**, a 19 anys de presó i la posterior acusació formal de quatre líders més dels Khmers Rojos. Finalment, i cinc anys després de l'assassinat de l'exprimer ministre libanès Rafiq Hariri, cal assenyalar que el **Tribunal Especial per al Líban** va veure dificultada la seva tasca per intimidacions i atacs als seus investigadors, en un clima d'augment de la tensió política al voltant de la seva investigació. Cal recordar, finalment, la tasca de les Comissions de la Veritat, algunes de les quals, com la de l'Equador, van presentar el seu informe final, jutjat com un avenç en la lluita contra la impunitat a l'espera que es concretin possibles reparacions a les víctimes.

Per finalitzar, en relació amb la **dimensió de gènere en la construcció de pau**, 71 països van patir greus desigualtats de gènere, destacant particularment per la seva gravetat 31 casos, i 45 països van patir retrocessos segons l'Índex d'Equitat de Gènere (IEG) 2009. Pel que fa a l'impacte de gènere en els contextos de tensió i conflicte armat, cal destacar que un 50% dels conflictes armats i un 57% de les tensions, de les quals es disposen dades, van tenir lloc en països amb una situació de desigualtat de gènere greu. Durant el 2010 la **violència sexual com a arma de guerra** es va continuar perpetuant en contextos de conflicte armat i va destacar per la seva especial gravetat a la RD Congo. Al mateix temps, es van produir situacions de **violència de gènere en els conflictes armats** i tensions de forma generalitzada, entre els quals van destacar Haití, l'Afganistan, el Pakistan o l'Iraq, entre d'altres. Aquest gran impacte de la violència sexual com a arma de guerra, i de la violència de gènere en situacions de conflicte i

tensió va anar acompanyada d'una important mobilització tant de la comunitat internacional com dels àmbits locals, per tal de combatre aquesta xacra. En l'àmbit internacional, en paral·lel a la celebració del **desè aniversari de la Resolució 1325**, va destacar l'aprovació per unanimitat de l'Assemblea de l'ONU del nou organisme en matèria d'equitat de gènere, **ONU Dones**, que agruparà totes les entitats de Nacions Unides dedicades a aquesta qüestió, i pretén donar un impuls a la defensa dels drets de les dones arreu del món. En l'àm-

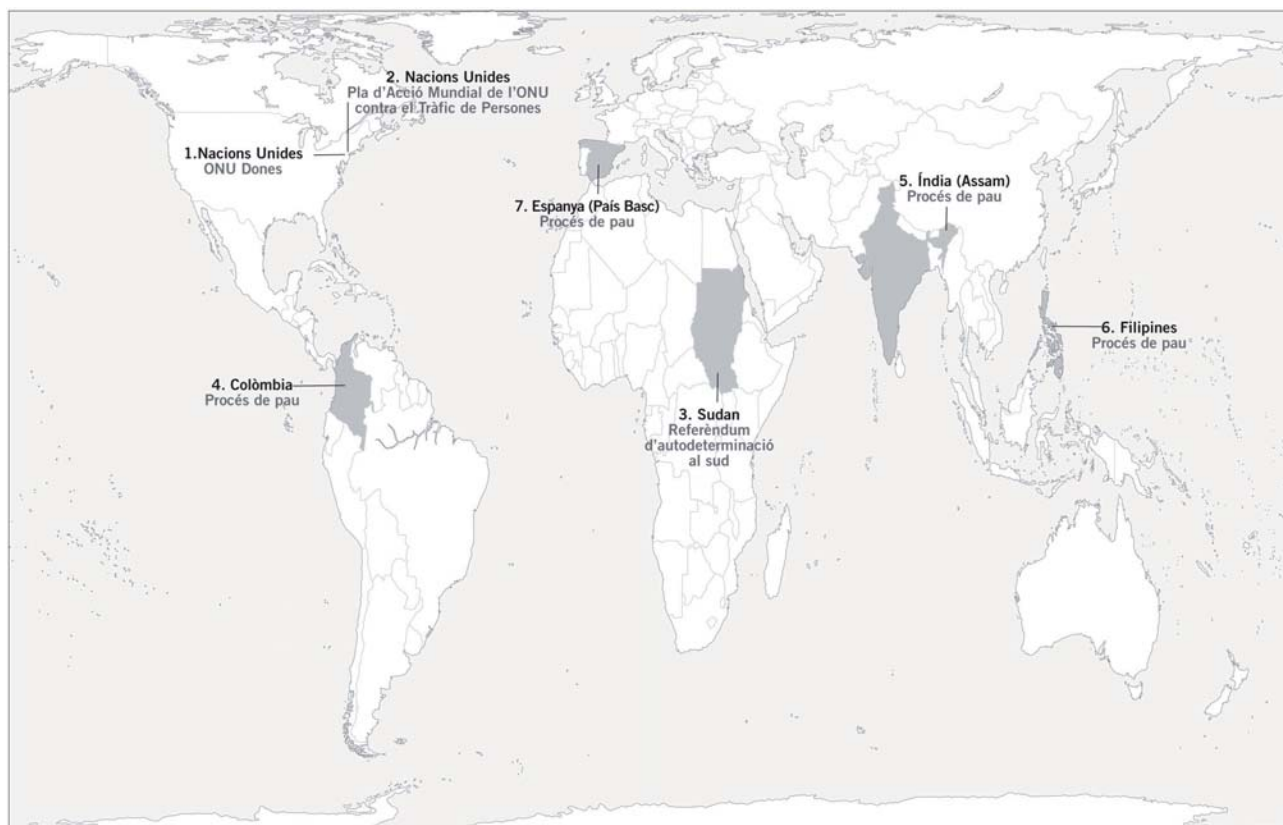
bit local, van destacar un gran nombre d'**iniciatives d'associacions de dones** que van treballar per la denúncia i la **visibilització de la violència de gènere** en contextos de conflicte armat i tensió en països com Haití o Myanmar. També cal remarcar diverses iniciatives llançades des de la societat civil amb l'objectiu de reivindicar el **paper que les dones han tingut en la construcció de pau**, en països com Indonèsia o el Nepal, i d'aconseguir que aquests tinguin més presència en aquests processos de pau en el futur.

Oportunitats de pau per al 2011

Després de l'anàlisi de l'any 2010 en matèria de conflictivitat i construcció de pau, l'Escola de Cultura de Pau de la UAB destaca set escenaris que constitueixen oportunitats de pau per a l'any 2011. Es tracta de cinc contextos on hi ha o hi ha hagut en el passat un conflicte armat o tensió i en els quals conflueixen factors positius que poden conduir a la seva resolució, i de dos temes de l'agenda internacional que també poden derivar en avenços en matèria de construcció de pau. Les oportunitats identificades inclouen la creació d'ONU Dones, el Pla d'Acció Mundial de Nacions Unides contra el Tràfic de Persones, el referèndum d'autodeterminació al sud del Sudan, la finestra d'oportunitat per al diàleg a Colòmbia, els processos de pau a l'estat indi d'Assam, la represa de les converses de pau a les Filipines i l'alto el foc declarat per ETA al País Basc.

Totes aquestes oportunitats de pau requeriran l'esforç i compromís real de les parts implicades i, si s'escau, del suport d'actors internacionals per tal que les sinergies i factors positius ja presents contribueixin a la construcció de la pau. En qualsevol cas, l'anàlisi de l'Escola de Cultura de Pau pretén oferir una visió realista d'aquests escenaris, posant de manifest les dificultats que també existeixen i que podrien suposar obstacles per a la seva materialització com a oportunitats de pau.

1. ONU Dones, el nou organisme per a la defensa de l'equitat de gènere

El 2 de juliol de 2010 l'Assemblea General de l'ONU va aprovar per unanimitat la creació d'ONU Dones, un nou organisme encarregat de coordinar totes les agències de Nacions Unides que treballen en qüestions relatives als drets i l'apoderament de les dones. ONU Dones, que va entrar en vigor el gener de 2011, assumeix com a objectius principals l'eliminació de la discriminació contra les dones i les nenes, l'apoderament de les dones i l'equitat entre homes i dones en termes de desenvolupament, drets humans, acció humanitària i pau i seguretat. Aquests grans objectius es traduiran a la pràctica en funcions més concretes, entre les quals destaquen donar suport als diferents cossos intergovernamentals en la formulació de polítiques, estàndards i normes; ajudar els estats membres de l'ONU a implementar aquests estàndards i proporcionar suport financer i tècnic als països que ho demanin, així com forjar aliances amb la societat civil.

La creació d'ONU Dones planteja una sèrie d'oportunitats pel que fa a la lluita per l'equitat de gènere i l'apoderament de les dones, que poden suposar un avenç important en relació amb la situació actual de les dones i les nenes arreu del món, i respecte a la projecció de les polítiques de gènere de cara al 2011.

D'una banda, l'aprovació unànime de la creació d'aquesta nova institució per part dels estats membres de l'ONU ja és un fet positiu per si mateix, ja que els estats van reafirmar amb aquesta decisió la importància dels drets de les dones i van reiterar que aquests han de tenir un lloc prioritari en l'agenda política de tots els països. D'altra banda, la unificació de les diferents agències dedicades a la dona contribuirà a donar més força, coordinació i coherència a les polítiques de gènere que s'impulsin des de Nacions Unides i també des dels respectius països i institucions de la societat civil en coordinació amb aquest nou organisme, i facilitarà també la rendició de comptes.

En aquesta línia, la creació de la figura d'una secretària general adjunta i directora executiva d'ONU Dones confereix més autoritat i poder a aquest nou organisme. La designació de Michelle Bachelet per a aquest càrrec, tal com va afirmar el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, pot donar, pel seu bagatge com a expresidenta de Xile i per la seva trajectòria de defensa dels drets de les dones, més visibilitat a aquest càrrec i aportar alhora la seva trajectòria de lideratge global, les seves habilitats polítiques i la seva capacitat per crear consens, així com una àmplia xarxa de relacions tant en el sector públic com privat a escala internacional.

ONU Dones haurà d'afrontar, però, diversos desafiaments durant el seu primer any de creació. Un d'ells és la fragmentació que existeix actualment entre les quatre agències que, des de gener de 2011, formen ONU Dones. En aquest sentit, un dels principals reptes a curt termini és l'homogeneïtzació dels objectius i les

polítiques en tots els àmbits relatius a les dones, de manera que aquest organisme marqui, dirigeixi i coordini les línies de treball que cal seguir a curt, mitjà i llarg termini.

D'altra banda, la inclusió al Comitè Executiu d'ONU Dones de països com Aràbia Saudita, el Pakistan o la RD Congo, caracteritzats per la violació sistemàtica dels drets de les dones i nenes, ha despertat crítiques des de diferents àmbits vinculats a la defensa dels drets de les dones. En aquest sentit, aquest organisme haurà de demostrar que la inclusió d'aquests i altres països en el Comitè Executiu serveix per implicar-los més en la lluita per l'equitat de gènere i pels drets de les dones i nenes, i no per frenar els avenços i les iniciatives d'ONU Dones en aquesta matèria.

Finalment, un altre desafiament és el finançament. ONU Dones compta amb un pressupost inicial de 500 milions de dòlars, que s'incrementarà progressivament durant els cinc anys següents fins assolir la xifra de 1.000 milions de dòlars. Segons la directora executiva de l'organisme, aquest és el pressupost mínim per poder dur a terme tots els seus objectius, i ja abans d'iniciar el seu mandat, Bachelet va instar els estats membres a incrementar la seva inversió. En aquest mateix sentit, les organitzacions de dones que van liderar la campanya per a la creació d'aquesta nova agència han assenyalat que la xifra inicial és clarament insuficient per fer front als nombrosos reptes del mandat. Una d'aquestes organitzacions, la coordinadora Gender Equality Architecture Reform (GEAR), va assenyalar que continuaran treballant per aconseguir quatre qüestions centrals per al bon funcionament de la nova agència: aconseguir una participació substantiva, sistemàtica i diversa de la societat civil a tots els nivells; potenciar una capacitat operacional forta a nivell de país i abast universal; assegurar un finançament ambiciós amb recursos estables; i fomentar un lideratge fort amb una secretaria general adjunta que combini una visió global amb experiència en l'àmbit de l'equitat de gènere en el terreny.

En definitiva, la posada en marxa d'ONU Dones el gener de 2011 es presenta, sens dubte, com una oportunitat en l'avenç dels drets de dones i nenes, de l'equitat de gènere i l'apoderament de les dones. Un camí que l'organisme haurà de recórrer acompanyat de la societat civil i dels estats, que han de reforçar la seva aposta per les polítiques de gènere amb més implicació en aquesta matèria tant fora com dins de les seves fronteres.

2. El Pla d'Acció Mundial de Nacions Unides contra el Tràfic de Persones

L'Assemblea General de l'ONU va llançar l'agost de 2010 el Pla d'Acció Mundial de Nacions Unides contra el Tràfic de Persones (A/RES/64/293) per lluitar contra un delictes internacional que l'organització mundial considera que és una forma contemporània d'esclavitud i que afecta 2,4 milions de persones al món, la majoria, dones i menors. Amb aquest pla s'insta els estats membres de l'ONU a actuar en diferents nivells adoptant mesures concretes per prevenir el tràfic de persones, protegir i assistir les víctimes, perseguir els responsables i reforçar la col·laboració interestatal. El Pla insta també a la cooperació internacional, regional i subregional en reforçar-se el paper del Grup Interinstitucional de Coordinació contra el Tràfic de Persones. Posteriorment, i com a part d'aquest Pla, es va crear el Fons Voluntari de l'ONU per a Victimes de la Tràfic de Persones amb l'objectiu d'oferir a les persones víctimes d'aquest flagell, assistència humanitària, legal i financera. En aquest sentit, la iniciativa pretén oferir recursos per rescatar les víctimes. Cada any, 22.000 dones i menors són rescatats pels seus familiars, autoritats governamentals o ONG que es dediquen a aquesta tasca.

El tràfic és una activitat delictiva que comprèn qüestions diverses com l'extracció d'òrgans per a la seva venda, l'explotació laboral, domèstica o sexual, i el matrimoni servil o forçat. Una persona pot ser víctima de l'explotació laboral, de l'explotació sexual o d'ambdues simultàniament. L'explotació sexual inclou, generalment, l'abús dins de la indústria del sexe però també pot produir-se a mans de particulars. El denominador comú dels escenaris de tràfic és l'ús de la força, el frau o la coerció per explotar una persona per tal de dominar-la, sotmetre-la o obtenir-ne un guany. L'ús de la força o la coerció pot ser directe i violent o psicològic. En aquest sentit, el Protocol per Prevenir, Reprimir i Sancionar el Tràfic de Persones (2003) defineix el tràfic de persones com «la captació, el transport, el trasllat, l'acollida o la recepció de persones recorrent a l'amenaça o a l'ús de la força o altres formes de coacció, el rapte, el frau, l'engany, l'abús de poder o d'una situació de vulnerabilitat o a la concessió o recepció de pagaments o beneficis per obtenir el consentiment d'una persona que tingui autoritat sobre una altra, amb fins d'explotació. Aquesta explotació inclourà, com a mínim, la prostitució aliena o altres formes d'explotació sexual, els treballs o serveis forçats, l'esclavitud (o les pràctiques anàlogues a l'esclavitud), la servitud o l'extracció d'òrgans».

El tràfic de persones té un impacte devastador en les víctimes individuals, que sovint pateixen abusos físics i emocionals, violència sexual, amenaces contra la seva persona i els seus familiars, retenció de documents i, fins i tot, la mort. En aquest sentit, el Pla insta els governs a adoptar les mesures necessàries per garantir que les víctimes no siguin penalitzades per la seva condició i a protegir la seva privacitat, identitat i seguretat. Aquesta iniciativa també emfatitza la importància

d'augmentar la recerca, la recollida de dades i l'anàlisi del fenomen del tràfic en l'àmbit internacional, ja que pràcticament cap país està exempt d'aquesta xacra, ja sigui com a origen, trànsit o destí d'aquest fenomen.

El tràfic de dones i nenes, especialment amb fins d'explotació sexual, constitueix el tercer negoci il·legal més lucratiu del món després de la venda d'armes i d'estupefaents. Segons estimacions de Nacions Unides, aquest negoci mou anualment entre 5.000 i 7.000 milions de dòlars i habitualment està controlat per xarxes criminals internacionals relacionades amb altres activitats il·lícites. Cada any 1,2 milions de nens a tot el món són víctimes del tràfic d'éssers humans i l'OIM estima que mig milió de dones entren cada any a Europa Occidental per ser explotades sexualment. Sovint el tràfic s'ha confós amb el tràfic d'immigrants ja que tots dos es produeixen a través de les vies establertes per a la immigració irregular. La relatora especial de l'ONU sobre la venda, prostitució i pornografia infantil, Najat Mjid, va alertar el 2010 sobre l'augment d'aquest delictes al món i va assenyalar que l'increment dels fluxos migratoris deixa, de manera especial, molts menors en situació de desemparament, fet que els fa més vulnerables a aquest tràfic. La relatora va lamentar que les respostes dels governs davant aquest flagell fossin fragmentàries i

ineficaces. En aquest sentit, i segons revela l'Informe Mundial sobre el Tràfic de Persones (2009), dels 155 països analitzats, en dos de cada cinc països no s'havia condemnat cap traficant per aquest motiu.

Aquesta iniciativa, que també preveu treballar amb organitzacions de la societat civil, el sector privat i els mitjans de comunicació, reconeix la importància d'adoptar un enfocament relacionat amb la protecció dels drets humans a l'hora de tractar aquesta problemàtica i hauria de suposar un avenç en la visibilització d'aquest fenomen i en l'atenció a les víctimes. No obstant això, diverses organitzacions socials han criticat l'enfocament penal del Pla que se centra de manera prioritària en la promoció de la denúncia de casos davant la justícia, un fet poc habitual en la pràctica quotidiana i que deixaria *de facto* un gran nombre de víctimes al marge de qualsevol tipus d'assistència i possibilitat de restitució dels seus drets. Tot i que el Pla marca una fita perquè posa definitivament en l'agenda dels governs una problemàtica que afecta progressivament un major nombre de persones, associacions de víctimes també han revelat que no es veuen identificades amb el Pla ni amb les mesures concretes que proposa. Cal veure, doncs, com la implementació efectiva del Pla aportarà el reconeixement i la protecció que les víctimes mereixen.

3. El referèndum d'autodeterminació al sud del Sudan

El 9 de gener de 2011 la regió sud del Sudan va celebrar un referèndum d'autodeterminació. El plebiscit, previst en l'Acord de Pau Global conclòs el desembre de 2005, va permetre als ciutadans del sud escollir entre continuar formant part de la nació sudanesa o la creació d'un nou Estat. El reconeixement del dret d'autodeterminació va ser definitiu per a la fi d'un conflicte armat que havia causat més de dos milions i mig de víctimes gairebé en quatre dècades d'enfrontaments. Davant de situacions com la del Sàhara Occidental, Palestina o Kosovo, on no ha estat possible aconseguir un acord en aquests termes, la celebració del referèndum es va convertir en un exemple de com es pot resoldre un conflicte, enquistat i brutal, permetent a les persones definir el seu futur en termes de territori i independència.

En la mesura que l'opció a favor de la independència del sud semblava ser la més factible, la transparència i el respecte a la legalitat de la consulta es van convertir en factors determinants per garantir el suport al seu resultat, no només pel nord del país, sinó també per la comunitat internacional i les poblacions del sud favorables a la unitat del Sudan. I és que, malgrat l'intent de presentar el nord i el sud del Sudan com una dicotomia perfecta i completament oposada en qüestió de raça, religió i cultura, el cert és que el mestissatge del seu poble, i la pluralitat en les seves opinions polítiques, és una realitat que cal tenir en compte, sobretot a les regions limítrofes del sud, la supervivència de les quals depèn en gran mesura de mantenir els seus estrets llaços amb el nord. En aquest sentit, la proposta que la frontera no sigui un element divisor i tancat sinó que permeti la porositat i l'intercanvi que beneficiï ambdues parts seria una solució que, si es materialitza, beneficiaria tant el nord com el sud.

La veritat és que, fins ara, els esforços principals s'han encaminat a fer possible el referèndum per l'autodeterminació del sud, incloent oferiments per part dels Estats Units i de la UE de suavitzar les sancions que pesen sobre el Sudan, i recuperar les bones relacions econòmiques i diplomàtiques del passat, si el nord permet la consulta i en respecta el resultat. La signatura de l'acord de pau, però, va ser només un primer pas en el procés de pau del Sudan que va permetre que cessés el conflicte armat i va facilitar un marc d'acord que s'hauria de concretar després. Tot i haver transcorregut cinc anys, el desenvolupament dels seus principals punts i la negociació de temes clau han estat postergats amb múltiples maniobres de dilació per part dels seus signants. La gestió i repartiment dels beneficis obtinguts de l'exploració de les reserves de cru i dels recursos hídrics del Nil, els acords en temes de seguretat i defensa, el futur de l'enclavament petrolífer d'Abeyi o la delimitació formal de la frontera entre el nord i el sud són només exemples de les importants decisions que no s'han pogut tractar. No obstant això, arribats a aquest punt, la definició concreta de tots aquests assumptes esdevé imprescindible per assegurar la pau i la viabilitat del Sudan o els «Sudans» després del referèndum.

La creació de la comissió per al referèndum d'Abeyi, en el qual es decidirà si l'enclavament continua dins del nord o passa a formar part del sud, va quedar estancada el 2010 davant la incapacitat de definir qui tindria dret a votar en la consulta. La zona, poblada per la comunitat dinka ngok (favorable a integrar-se al sud), ha format part durant segles de la ruta transhumant de la comunitat misseriya, que veu que perill el dret de pasturatge per als seus ramats si Abeyi deixa de ser reconegut com a territori del nord, per la qual cosa exigeix participar també en el referèndum. Arran d'aquesta situació i la manca d'acords, el referèndum no va tenir lloc a Abeyi el 9 de gener de 2011. Els enfrontaments que es van iniciar a la zona el mateix dia en què s'hauria d'haver realitzat el plebiscit van posar de manifest el potencial desestabilitzador de l'enclavament.

Per contra, el referèndum d'autodeterminació es va desenvolupar amb normalitat i sense incidents violents a la regió meridional. Durant el 2010 es va assistir a una clara reducció en els enfrontaments entre milícies comunitàries que durant els dos anys anteriors havien generat centenars de víctimes a les comunitats nuer, dinka, shilluk i murle. Per tal que aquesta situació de calma es mantingui al sud caldrà aconseguir solucions que afavoreixin l'estabilitat i el desenvolupament econòmic. Les institucions del nou Estat hauran de mostrar la seva pluralitat i la seva capacitat per representar les múltiples comunitats del sud, facilitant també vies per a l'expressió de les veus dissidents dels posicionaments oficials. Només la capacitat dels governants del sud de proveir de serveis bàsics, ocupació i formació als seus ciutadans, independentment de la comunitat a la qual pertanyin, aconseguirà legitimar les seves institucions i farà possible la pau dins del nou país.

El referèndum *per se* no aconseguirà la pau ni tampoc la independència efectiva del sud del Sudan. Per això, aconseguir solucions que afavoreixin la construcció del nou Estat serà clau per permetre que les institucions del sud dirigeixin de manera autònoma les regnes del país. Diversificar les fonts d'ingressos del nord i el sud del Sudan, anant més enllà de la renda petrolera, dur a terme una descentralització efectiva d'ambdós territoris i promoure el desenvolupament de les seves províncies, són objectius que haurien de centrar l'estratègia de construcció de pau sudanesa.

La celebració del referèndum d'autodeterminació va materialitzar el dret a decidir de la població del sud del Sudan després de quatre dècades de violència

4. L'oportunitat per al diàleg a Colòmbia

Després de vuit anys de confrontació militar oberta entre l'Estat i les forces insurgents, l'arribada a la Presidència de Juan Manuel Santos a l'agost va fer entreveure una nova finestra d'oportunitat per a la solució política i negociada del conflicte armat. Una setmana abans de la presa de possessió, les comandàncies de les organitzacions guerrilleres FARC i ELN es van pronunciar públicament convidant el nou mandatari al diàleg i a la negociació. Aquest plantejament va coincidir amb l'expressat pel president Santos en el seu discurs d'investidura, quan va afirmar que «la porta del diàleg no està tancada amb clau» i que corresponia a les guerrilles donar mostres clares de voluntat de pau alliberant els segrestats, aturant les accions ofensives i suspenent el reclutament de menors i la col·locació de mines anti-personals.

La guerrilla de les FARC va reiterar la seva crida al diàleg sense condicions prèvies i va acompanyar la seva proposta d'un gest de pau: l'anunci de l'alliberament unilateral de cinc segrestats. Per la seva banda, l'ELN va proposar al Govern un alto el foc bilateral i el cessament d'hostilitats, alhora que va exposar el seu enfocament per a les negociacions de pau en un document en què deia: «dialogar per negociar, negociar per signar, signar per complir». El Govern va respondre a l'oferiment d'alliberament unilateral de les FARC donant totes les garanties per a la posada en llibertat dels ostatges i nomenant un representant per a aquesta operació. A més, va promoure al Parlament lleis per a la reparació de les víctimes del conflicte i sobre la restitució de terres. Va enviar així mateix un important missatge a les organitzacions insurgents sobre l'existència de voluntat política per impulsar reformes que portin pau i justícia social.

Un altre fet que va contribuir a enfortir la nova proposta de diàleg va ser la millora de les relacions de Colòmbia amb els seus veïns immediats: Veneçuela i l'Equador. Durant el 2010 l'activitat diplomàtica entre Caracas i Bogotà es va trencar després d'haver augmentat la tensió entre els dos governs de manera progressiva des del 2009 en relació amb el conflicte intern colombià. L'expresident colombià, Álvaro Uribe, va arribar a acusar el seu homòleg, Hugo Chávez, de connivència amb les FARC en permetre que quadres de la guerrilla s'assentessin en territori veneçolà. L'augment de la tensió va fer témer la confrontació entre els exèrcits d'ambdós països a la frontera. No obstant això, l'arribada de Santos a la Presidència va suposar un canvi radical en aquesta política de confrontació verbal i va permetre que Colòmbia i els seus veïns dirimissin les seves controvèrsies a través de camins estrictament diplomàtics, sobre la base del respecte mutu, la no-ingrència en els assumptes interns dels països i el reconeixement de les diferències ideològiques.

D'altra banda, el major protagonisme de Colòmbia dins d'UNASUR, després que Santos assumís el càrrec, va fer visible el reconeixement a la transcendència de l'organisme multilateral com a fòrum de discussió política

i progrés per als països americans. UNASUR, com a procés d'integració regional i com a entorn internacional immediat de Colòmbia, és clau si es té en compte la transfronterització del conflicte armat colombià, ja que tant l'Exèrcit com les guerrilles han creuat els límits nacionals i la seva activitat té un impacte en la vida, economia i estabilitat dels països veïns. A més, UNASUR ha realitzat múltiples actuacions –a través de les seves cimeres i les tasques diplomàtiques de la seva Secretaria– per canalitzar, per mitjà de canals polítics, les controvèrsies internes dels països que la constitueixen, per la qual cosa podria en el futur tenir un paper com a facilitadora del diàleg a Colòmbia. En aquest sentit, cal destacar que UNASUR inclou com un dels seus mandats fundacionals constituir-se com a «zona de pau».

Un altre factor de vital importància és l'existència de múltiples iniciatives de construcció de pau en els àmbits locals i regionals, impulsades per grups de persones i comunitats que, amb el suport de governs locals i de la cooperació internacional per al desenvolupament, han aconseguit construir nous escenaris de convivència, tot i la gravetat del conflicte armat. Segons recents enquestes d'opinió, el 74% dels colombians estaria d'acord a superar el conflicte armat mitjançant el diàleg i la negociació. Així mateix, l'existència i vigència d'importants propostes de pau de persones i sectors de la societat civil és un ingredient important a l'hora de definir les agendes en els seus continguts i possibles sortides. Entre aquests destaca l'elaborada per la Comissió de Conciliació Nacional, més coneguda com a «Proposta dels Cinc Mínims», que va ser acollida per la majoria dels partits polítics que participaven en les eleccions presidencials, inclòs el de l'actual mandatari.

Els factors exposats anteriorment –voluntat expressa de les guerrilles, posició i voluntat política del Govern, context internacional favorable i disposició de la societat per donar suport i per participar en un procés de pau– són raons fortes per entendre que Colòmbia té una gran oportunitat al seu abast que no ha de deixar passar. És obvi reconèixer que les oportunitats de pau sorgeixen, en general, incompletes, que han de potenciar-se els factors que la defineixen i que les parts han de fer grans esforços per superar resistències i mantenir vives i actives les seves respectives voluntats de pau. A més, es requereixen gestos de pau que ajudin a construir la confiança necessària per a l'obertura del diàleg, i que la societat civil i la comunitat internacional generin la pressió necessària perquè les parts es decideixin a negociar la pau.

***El canvi en la
Presidència del país
podria obrir vies per
al diàleg i la
negociació entre el
Govern i les
guerrilles***

5. Els processos de pau a l'estat d'Assam (Índia)

Assam, un dels set estats del nord-est de l'Índia, pateix des de fa tres dècades un conflicte armat amb múltiples fronts, representats per diversos grups armats d'oposició que reclamen des de la independència fins als drets de les ètnies minoritàries que habiten la regió. En aquest període s'han dut a terme diverses iniciatives de pau. Algunes d'aquests han derivat en acords d'alto el foc, com va passar el 2002, amb l'UPDS, i el 2005, amb la facció de l'NDFB favorable al procés de pau. D'altres, com és el cas de l'ULFA, han iniciat processos de pau que s'han vist truncats. Actualment, el Govern manté obertes vies de diàleg amb els principals grups armats d'oposició que operen a l'estat –amb l'UPDS, amb la facció de l'NDFB favorable al procés de pau, amb el KLNLF i amb les faccions DHD(N) i DHD(J)– i preveu iniciar en breu converses de pau formals amb l'ULFA, un dels grups armats més antics i amb més implantació de la regió. En aquest context, diferents factors poden afavorir els avenços en termes de pau a Assam de cara al 2011.

D'una banda, hi ha una clara predisposició per part del Govern central i del govern d'Assam per aconseguir la pau a l'estat. Tots dos s'han mostrat oberts a iniciar converses de pau amb totes les faccions dels grups armats i han acceptat certes concessions, encara que amb el prerrequisit que els grups abandonin les armes i renunciïn a les seves aspiracions independentistes. En el cas concret de l'ULFA, el Govern va permetre la llibertat sota fiança dels seus líders empresonats a Assam, la qual cosa constituïa una de les principals condicions imposades pel grup armat per a l'eventual inici de les converses. Aquesta predisposició ve marcada, en part, per la celebració d'eleccions a l'estat previstes per a 2011. Segons opinen diversos analistes, el Partit del Congrés, que porta dues legislatures consecutives al capdavant d'Assam, estaria intentant accelerar els processos de pau amb els diferents grups armats d'oposició assamesos amb la finalitat, entre altres motius, d'obtenir un major crèdit de cara als comicis.

D'altra banda, un altre factor que convida a l'optimisme és la voluntat declarada dels líders de diversos grups d'abandonar la lluita armada i implicar-se en el procés de pau. En aquest sentit, els líders de l'UPDS van donar, a final de 2010, el vistiplau a l'esborrany de l'acord de pau amb el Govern i van anunciar la seva intenció de convertir-se en partit polític, un cop s'hagués signat l'acord definitiu. Els dirigents del KLNLF, facció escindida de l'UPDS des de 2004, es van mostrar disposats a renunciar a la lluita armada però sense abandonar les seves aspiracions sobiranistes que, però, van accedir a discutir en el marc d'unes converses de pau amb el Govern. El president de l'ULFA, Arabinda Rajkhowa, per la seva banda, va assegurar que els líders del grup alliberats a final de 2010 estaven preparats per iniciar converses de pau amb el Govern. A final d'any, el president de la facció de l'NDFB contrària a les negociacions, Ranjan Daimary, que va ser detingut el maig de 2010,

també es va mostrar favorable a iniciar converses de pau, i fins i tot va assegurar estar disposat a renunciar a les demandes de sobirania amb la finalitat de poder iniciar el procés de negociacions.

Un factor que sens dubte ha tingut un paper decisiu en aquest canvi d'actitud ha estat la campanya de detencions massives llançades per l'Índia, i els seus veïns Bhutan (el 2003) i Bangladesh (el 2009), contra les bases de l'ULFA i l'NDFB, principalment, que van aconseguir decapitar part del lideratge d'aquests grups. A això se sumen les diverses onades de rendicions d'insurgents i líders de diferents grups armats d'oposició que s'han produït al llarg del 2010. En aquest sentit, va destacar per la seva envergadura la rendició de 419 integrants i líders del grup armat d'oposició KLNLF, que van depositar les armes a principi del 2010.

No obstant això, els diferents processos de pau oberts a Assam, i els que podrien iniciar-se al llarg del 2011, presenten alguns desafiaments. L'obstacle principal és la divisió interna que presenten els grups insurgents. Malgrat la desactivació de les faccions de l'ULFA amb presència a Bangladesh, les faccions del grup armat asentades a Myanmar –liderades pel comandant en cap del grup armat, Paresh Baruah, que s'ha mostrat contrari al procés de pau– continuen suposant un obstacle per a les negociacions. Pel que fa a l'NDFB, tot i la predis-

posició mostrada pel principal líder del grup per iniciar un procés de pau amb el Govern, aquest posicionament sembla no concordar amb les accions dels insurgents de la facció contrària a les negociacions de pau, que a final d'any van intensificar els atacs contra la població civil.

En definitiva, encara que diversos factors dibuixen un panorama favorable pel que fa al possible avenç en el procés de pau a Assam amb vista al 2011, hi ha també alguns factors que poden dificultar l'èxit d'aquest procés i que cal tenir en compte. En qualsevol cas, les negociacions de pau han d'anar acompanyades de mesures que afavoreixin el desenvolupament econòmic de la regió, ja que l'estancament que pateix Assam, juntament amb altres factors com la corrupció, només contribueix a augmentar el descontentament i la frustració d'una població castigada per les tres dècades de violència en l'estat i, en definitiva, a donar oxigen a la insurgència.

El Govern manté oberts processos de pau amb els principals grups armats de l'estat i preveu iniciar converses amb l'ULFA

6. La represa de les converses de pau a les Filipines

A final de 2010, després de diversos anys d'interrupció del procés negociador, el Govern filipí i l'NDF (referent polític del grup armat d'oposició NPA) es van comprometre a reprendre els contactes exploratoris el gener de 2011 i les converses formals de pau el febrer de 2011, en ambdós casos a Oslo i amb la facilitació del Govern de Noruega. A més, van signar un acord d'alto el foc entre el 16 de desembre i el 3 de gener –el més llarg dels últims deu anys. Atès que les negociacions es van iniciar fa més de 20 anys, cal esmentar que en ocasions anteriors ja s'havien reprès les converses i signat acords d'alto el foc. No obstant això, hi ha alguns factors que conviden a pensar que en aquesta ocasió s'obre una veritable oportunitat per posar fi per la via pacífica i política a un conflicte armat que es va iniciar als anys seixanta i que ha provocat la mort de milers de persones en les últimes cinc dècades.

En primer lloc, l'àmplia victòria electoral del nou president, Benigne *Ninoy* Aquino, en els comicis de maig va obrir noves perspectives per a la resolució del conflicte. El nou Govern va declarar des del principi la seva predisposició a reprendre les converses i arribar a acords de pau amb els principals grups armats del país –l'NPA i el MILF– el més ràpid possible, per així poder començar a implementar-los durant l'actual mandat presidencial. En aquest sentit, Aquino va nomenar com a nova assessora presidencial dels processos de pau Teresita Quintos-Deles, que ja havia ocupat el càrrec anteriorment i que va ser ben rebuda per organitzacions de la societat civil. El nou Govern també va recompondre els panells negociadors amb el MILF i l'NPA/NDF i va nomenar com a cap del panel amb l'NPA/NDF Alex Padilla, un destacat activista dels drets humans durant la dictadura de Ferdinand Marcos que també gaudeix d'influència i reputació entre la societat civil.

D'altra banda, la nova administració va tractar de distanciar-se de la política contrainsurgent del Govern anterior, caracteritzada pel bel·licisme, les acusacions de violacions massives de drets humans i l'assetjament contra els sectors propers al moviment comunista. Així, a final d'any, les Forces Armades van fer públic un nou pla de seguretat que, segons Manila, respectarà els drets humans i el Dret Internacional Humanitari i tindrà com a objectiu la consecució de la pau i no la simple derrota de l'enemic. L'anterior presidenta, Gloria Macapagal Arroyo, s'havia compromès a derrotar militarment l'NPA l'any 2010 i per això va implementar operacions de contrainsurgència que van afeblir enormement l'NPA però que també van tenir un important impacte sobre la població civil. Tot i assumir que el Govern tracta de sobredimensionar la pèrdua de capacitat militar i suport social de l'NPA en els últims anys, el cert és que nombroses fonts independents consideren que el grup compta actualment amb el nombre de combatents més baix de la seva història. Per tant, l'increment de les hostilitats que es va produir durant el Govern d'Arroyo va posar de manifest dues situacions que segurament tam-

bé faciliten la represa del diàleg. En primer lloc, que és molt difícil que les Forces Armades puguin eradicar militarment l'NPA, que continua comptant amb prop de 5.000 combatents i es troba actiu en diverses províncies del país. D'altra banda, també sembla força obvi que la insurgència comunista s'ha vist molt debilitada en els últims anys, de manera que és pràcticament impossible la presa del poder a través de la lluita armada.

Encara que l'elecció del nou Govern, la improbabilitat de victòria militar per resoldre el conflicte i el recent acostament entre les parts conviden a un cert optimisme, hi ha algunes dificultats en el procés de resolució política del conflicte. En primer lloc, la confiança entre les parts és encara feble pels alts nivells de violència –que no ha disminuït el 2010; pel llarg historial de negociacions fallides i per les acusacions creuades entre les parts de manca de voluntat política o de violacions de l'alto el foc i del Dret Internacional Humanitari. En segon lloc, el Govern no accepta precondicions per al diàleg, mentre que l'NDF exigeix el compliment dels nombrosos acords assolits en els últims anys, especialment aquells en què les parts es comprometen a no exigir o imposar una capitulació i a abordar les causes profundes del conflicte armat. A més, el fet que l'NDF no reconegui la Constitució també dificulta la negociació. En tercer lloc, el Govern ha expressat els seus dubtes sobre la capacitat de la cúpula de l'NDF d'arribar i implementar acords en nom de l'NPA. Manila sosté que el líder i fundador del grup, José María Sison, estaria perdent influència dins del grup pel seu llarg exili a Holanda, per les purgues internes presumptament ordenades per ell fa alguns anys o pel qüestionament de decisions de caràcter politicoestratègic adoptades per la cúpula del grup, com el grau d'implicació en les eleccions del mes de maig. Finalment, hi ha certs sectors dins de la classe política i de les Forces Armades que s'oposen a la negociació i que consideren que la fi de la insurgència comunista passa exclusivament per l'increment de la pressió militar.

Malgrat els riscos esmentats, el gener de 2011 el Govern i l'NDF es van comprometre a impulsar un nou cessament d'hostilitats el 2011, van acordar els aspectes procedimentals i substantius de l'agenda negociadora dels propers mesos –que se centrarà en les reformes socioeconòmiques i polítiques i, posteriorment, en la fi de la violència–, van expressar el seu desig i convenciment de finalitzar les converses en menys de 18 mesos i es van mostrar prudentment esperançats sobre el futur del procés de pau, un dels més longeus de tot el món.

Després de més de 20 anys de negociacions, el Govern i l'NDF van expressar el seu desig i convenciment de finalitzar les negociacions de pau en menys de 18 mesos

7. L'assoliment d'una pau definitiva al País Basc

El conflicte del País Basc és un dels més antics del món. En essència, es fonamenta en la perdurabilitat d'un grup armat, ETA, que històricament ha reivindicat la independència d'Euskal Herria, un territori geogràfic que abasta la Comunitat Autònoma Basca i Navarra (situats a l'Estat espanyol) i el País Basc francès. En els últims anys, les demandes d'ETA, que tradicionalment han rebut el suport d'una part significativa de l'esquerra independentista basca, s'han centrat no tant en la independència sinó en el dret a decidir, és a dir, en la capacitat del poble basc de ser sobirà pel que fa al seu futur. En aquests últims anys, a més, hi ha hagut una maduració en aquesta esquerra independentista, que ha optat pels mitjans exclusivament pacífics i democràtics per aconseguir els seus objectius, fet que ha obligat finalment ETA a reconsiderar la seva lluita armada.

El 5 de setembre del 2010, ETA va fer públic un comunicat en què assenyalava que «feia ja alguns mesos que va prendre la decisió de no dur a terme accions armades ofensives», apel·lant a la comunitat internacional «per tal que prengué part en l'articulació d'una solució duradora, justa i democràtica» al País Basc. El comunicat, més aviat ambigu, va frustrar les expectatives creades dies abans en el sentit que la treva pogués ser permanent. Dues setmanes després de la seva declaració de confirmació del cessament d'operacions ofensives, ETA va fer públic un nou comunicat, dirigit aquesta vegada a la comunitat internacional en general i als signants de la Declaració de Brussel·les en particular, en el qual mostrava la seva disposició a analitzar junts els passos que necessita una solució democràtica al conflicte basc, «inclosos els compromisos que ha d'adoptar ETA». L'organització armada va mostrar el seu respecte i agraïment als signants del text que es va presentar al març per demanar a ETA un alto el foc permanent i verificable i al Govern espanyol una resposta adequada. En la mateixa línia, ETA afirmava que, per tal que es produeixi una superació «definitiva» del conflicte, «la solució ha de ser inevitablement ferma, construir-se entorn de compromisos multilaterals i desenvolupar-se a través del diàleg i de la negociació». ETA valorava com a «molt important» l'aportació internacional. En aquest sentit, va fer una crida als agents i institucions internacionals «per tal que impulsin i participin en l'estructuració d'un procés democràtic que doni una solució permanent, justa i democràtica a un conflicte polític de segles».

A final de setembre, els mediadors internacionals van exigir de nou a l'organització terrorista que declarés «un alto el foc unilateral, verificable i permanent». El col·lectiu va reiterar d'aquesta manera el que ja expressava en la Declaració de Brussel·les, realitzada a final de març: la necessitat que la banda certifiqués d'alguna forma la seva voluntat inequívoca d'abandonar la violència. Una sol·licitud que també van efectuar a Gernika una trentena de formacions polítiques i sindicals basques encapçalades per Batasuna, Aralar i EA. Dos representants de la banda sostenien la voluntat de l'orga-

nització d'«anar més enllà» del cessament d'accions ofensives «si es donaven les condicions», encara que instaven primer a la legalització de Batasuna. El col·lectiu internacional va mostrar la seva intenció de continuar treballant per afavorir la pau a Euskadi. En aquest sentit, van anunciar que «en consulta amb diversos partits interessats» van decidir establir una comissió de cinc persones per prendre decisions de «forma ràpida i eficient». Es va decidir que portés el nom de Grup Internacional de Contacte. Els mediadors pretenien superar així «les dificultats logístiques» que plantejava el treball amb un conjunt nombrós de persones i associacions, entre les quals figuraven quatre premis Nobel de la Pau.

El dia 8 de gener de 2011, ETA va fer públic un comunicat en què declarava un «alto el foc permanent i de caràcter general, que pot ser verificat per la comunitat internacional». Per a ETA, aquest era el seu compromís amb un procés de solució definitiva i amb el final de la confrontació armada, una solució que, segons la seva opinió, arribaria a través d'un «procés democràtic que tingui la voluntat del poble basc com a màxima referència i el diàleg i la negociació com a instruments». Amb aquest comunicat, doncs, ETA no va anunciar encara la seva autodissolució, però feia callar les armes de forma permanent per deixar que fossin els agents polítics i socials bascos els encarregats d'arribar a acords per consensuar la formulació del reconeixement d'Euskal Herria i el seu dret a decidir.

Possiblement no existeix un altre camí que el de la plena participació de l'esquerra independentista en les institucions

Possiblement no existeix un altre camí que el de la plena participació de l'esquerra independentista (Batasuna) en les institucions, en les eleccions municipals en primera instància i en les autonòmiques després per, des d'aquestes plataformes, fer una política en igualtat de condicions que qualsevol altra formació política, adaptant-se al joc de majories i de recerca de consensos, amb l'afegit que s'estaria en una situació que demandaria majories àmplies per aconseguir determinats objectius. A diferència de fa una dècada, Batasuna sap a la perfecció que es van acabar els temps de la perversa lògica matemàtica d'imposar-se amb el 51% dels vots, i que s'ha entrat en un període en què els projectes importants que impliquin canvis constitucionals hauran de ser ratificats per un sistema de majories àmplies, la qual cosa significa que sempre necessitarà, com a mínim, el concurs del Partit Socialista d'Euskadi (PSE) i del Partit Nacionalista Basc (PNB), fet que garanteix que no hi haurà aventures que no puguin ser assumides per la majoria de la societat. Però per això caldrà permetre que entrin en aquest joc democràtic, perquè serà, a més, el factor que farà possible que ETA faci el pas següent, el definitiu, que és el de la seva autodissolució, complint l'esquema de pau per política. Si pogués entrar en el joc polític, Batasuna seria probablement la primera que exigiria aquest pas, que conduiria, definitivament, a la pau al País Basc.

Annex I. Taula de països i indicadors i descripció dels indicadors

La taula següent s'ha elaborat a partir de la selecció de 10 indicadors agrupats en sis categories relatives als conflictes armats i les situacions de tensió, els processos de pau, la rehabilitació postbèl·lica, les crisis humanitàries, el desarmament, els drets humans i la justícia transicional, i el gènere. Els indicadors es refereixen a 195 països: els 192 estats membres de Nacions Unides, l'Autoritat Nacional Palestina, Taiwan i el Vaticà. Tot i que en alguns capítols es menciona la situació al Sàhara Occidental i a Kosovo, ambdós reconeguts per diverses desenes de països, aquests no apareixen a la taula ja que, fins al moment, el seu estatus legal internacional no està clar.

Es poden fer diverses lectures de la mateixa taula, ja sigui observant la conjuntura d'un país tenint en compte els diferents indicadors, ja sigui comparant la situació de diversos països respecte a un indicador concret. Per facilitar-ne la lectura, es pot utilitzar el punt de llibre adjunt, que mostra la numeració i els títols dels indicadors

Llista d'indicadors

1. CONFLICTES ARMATS

1. Països amb conflicte armat

2. TENSIONS

2. Països amb situacions de tensió

3. PROCESSOS DE PAU

3. Països amb processos de pau o negociacions formalitzades o en fase d'exploració

4. CRISIS HUMANITÀRIES

4. Països que afronten emergències alimentàries
5. Països on almenys una de cada 1.000 persones és desplaçada interna
6. Països d'origen on almenys una de cada 1.000 persones és refugiada
7. Països inclosos en el Procés de Crides Consolidades de Nacions Unides per al 2011 i països que han realitzat crides d'emergència durant el 2010 a través del sistema de Nacions Unides

5. DRETS HUMANS I JUSTÍCIA TRANSICIONAL

8. Països amb violacions de drets humans segons l'Índex de Drets Humans (INDH)

6. DIMENSIÓ DE GÈNERE EN LA CONSTRUCCIÓ DE PAU

9. Països amb greus desigualtats de gènere segons l'Índex d'Equitat de Gènere (IEG)
10. Països que han retrocedit en el seu IEG respecte de l'any 2004

CONFLICTES ARMATS

1. Països amb conflicte armat

FONT: Seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren Nacions Unides, organismes internacionals, ONG, centres d'investigació i mitjans de comunicació regionals i internacionals.

Aquest indicador mostra els països que tenen un o més conflictes armats. S'entén per conflicte armat tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars o irregulars amb objectius percebuts com a incompatibles, en el qual l'ús continuat i organitzat de la violència:

- a) provoca un mínim de 100 víctimes mortals en un any i/o un greu impacte al territori (destrucció d'infraestructures o de la naturalesa) i la seguretat humana (per ex. població ferida o desplaçada, violència sexual, inseguretat alimentària, impacte en la salut mental i en el teixit social o disrupció dels serveis bàsics);
- b) pretén la consecució d'objectius diferenciats dels de la delinqüència comuna i normalment vinculats als aspectes següents:

- demandes d'autodeterminació i autogovern, o aspiracions identitàries;
- l'oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat o a la política interna o internacional d'un govern, cosa que en ambdós casos motiva la lluita per accedir al poder o erosionar-lo;
- el control dels recursos o del territori.

- Conflicte armat.

TENSIONS

2. Països en tensió

FONT: Seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren Nacions Unides, organismes internacionals, ONG, centres d'investigació i mitjans de comunicació regionals i internacionals.

Aquest indicador mostra els països que acullen una o més tensions. Es considera tensió aquella situació en la qual la persecució de determinats objectius o la no satisfacció de certes demandes plantejades per diversos actors comporta alts nivells de mobilització política i social o un ús de la violència amb una intensitat que no assoleix la d'un conflicte armat. Pot incloure enfrontaments, repressió, cops d'Estat, atemptats o altres atacs, l'escalada dels quals podria degenerar en un conflicte armat en determinades circumstàncies. Les tensions estan normalment vinculades als aspectes següents:

- demandes d'autodeterminació i autogovern, o aspiracions identitàries;
- l'oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat o a la política interna o internacional d'un govern, cosa que en ambdós

- casos motiva la lluita per accedir al poder o erosionar-lo;
- el control dels recursos o del territori.

- Tensió.

PROCESSOS DE PAU

3. Països amb processos de pau o negociacions formalitzades o en fase d'exploració

FONT: Seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren Nacions Unides, organismes internacionals, ONG, centres de recerca i mitjans de comunicació regionals i internacionals.

S'entén que hi ha un procés de pau quan les parts que participen en un conflicte armat han arribat a un acord per seguir una negociació que permeti trobar una sortida pacífica al conflicte i regular o resoldre la incompatibilitat bàsica que tenien. El procés pot ser denominat de diverses formes, però en tots els casos s'ha formalitzat el diàleg, amb o sense l'ajuda de tercers. L'existència d'un procés de negociació és independent de si es desenvolupa de manera positiva o negativa, aspecte que és analitzat en l'apartat de processos de pau. Es considera que un procés o una negociació està en fase exploratòria quan les parts es troben en una etapa de tempteig i de consultes prèvies, sense que hagin arribat a un acord definitiu per iniciar la negociació. Inclou també els casos de processos de pau interromputs o fracassats en el passat, que s'intenten relançar.

- Països amb processos de pau o negociacions formalitzades durant l'any.
- Països amb negociacions en fase exploratòria durant l'any.

CRISIS HUMANITÀRIES

4. Països amb emergències alimentàries

FONT: Food and Agriculture Organization, Sistema Mundial d'Informació i Alerta, *Perspectivas de cosechas y situación alimentaria* n. 1, 2, 3 i 4 de 2010, FAO i SMIA a <<http://www.fao.org/GIEWS/spanish/cpfs>>

Les alertes de la FAO assenyalen els països que s'enfronten a emergències alimentàries, ja sigui a causa de sequeres, inundacions o altres catàstrofes naturals, disturbis civils, desplaçaments de població, problemes econòmics o sancions. Es consideren països amb emergències alimentàries aquells que fan front (o van fer front en algun moment de l'any) a perspectives desfavorables per a l'actual collita o un dèficit de subministraments d'aliments no cobert i que han requerit durant l'any una assistència externa de caràcter excepcional.

- País amb emergència alimentària.

5. Països on almenys una de cada 1.000 persones és desplaçada interna

FONTS: Internal Displacement Monitoring Center, a <<http://www.internal-displacement.org/>> i United Nations Populations Fund, *Estado de la Población Mundial 2010*, UNFPA 2010, a <<http://www.unfpa.org/swp/>>.

L'indicador valora la gravetat de la situació de desplaçament a partir del percentatge de persones desplaçades internes sobre el total de la població del país. La xifra correspon al nombre de persones desplaçades, actualitzada a desembre de 2008. En els casos en els quals la font dona dues xifres, se n'ha adoptat la mitjana. Es considera que una persona és desplaçada interna quan s'ha vist obligada a fugir i deixar el seu lloc habitual de residència en particular com a resultat de, o amb la finalitat d'evitar, els efectes d'un conflicte armat, situacions generalitzades de violència o desastres naturals, i que no han traspasat cap frontera internacionalment reconeguda.

- País en situació molt greu: almenys 1 de cada 100 persones és desplaçada interna.
- País en situació greu: almenys 1 de cada 1.000 persones és desplaçada interna o, si no s'arriba a aquest percentatge, almenys 5.000 persones són desplaçades internes.
- ▲ País en què es produeixen desplaçaments interns de població de manera sistemàtica però del qual no es disposen de xifres sobre les persones afectades.

6. Països d'origen on almenys una de cada 1.000 persones és refugiada

FONTS: Alt Comissionat de Nacions Unides per al Refugiats, *2009 Global Trends. Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons*, ACNUR, 15 de juny de 2010 a <<http://www.unhcr.org/4c11f0be9.html>> i United Nations Populations Fund, *Estado de la Población Mundial 2010*, UNFPA 2010, a <<http://www.unfpa.org/swp/>>.

L'indicador valora la gravetat de la situació de desplaçament en relació amb el percentatge de persones refugiades respecte a la població total del país de procedència. La xifra correspon al nombre de persones refugiades, o que es troben en una situació similar a la del refugi,¹ l'any 2009. Un refugiat és una persona que es troba fora del seu país de nacionalitat o de residència habitual, té un temor de persecució a causa de la seva raça, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o opinions polítiques, i no pot, o no vol, acollir-se a la protecció del seu país, o retornar-hi, per por a ser perseguit.

- País en situació molt greu: almenys 1 de cada 100 persones és refugiada.

- País en situació greu: almenys 1 de cada 1.000 persones és refugiada o, si no s'arriba a aquest percentatge, almenys 5.000 persones són refugiades.

7. Països inclosos en el Procés de Crides Consolidades de Nacions Unides per al 2011 i països que han realitzat crides d'emergència durant el 2010 a través del sistema de Nacions Unides.

FONTS: Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, *Humanitarian Appeal 2010. Consolidated Appeal Process*, OCHA 30 de novembre de 2010, a <<http://ochaonline.un.org/humanitarianappeal>> i Financial Tracking Service de OCHA, a <<http://fts.unocha.org/>> [font consultada a desembre de 2010].

Des de 1994, Nacions Unides fa una crida anual a la comunitat de donants a través de l'OCHA, mitjançant la qual pretén recaptar diners per fer front a determinats contextos d'emergència humanitària. El fet que un país o una regió estiguin inclosos en Procés de Crides Consolidades (CAP, per les seves sigles en anglès) suposa l'existència d'una situació de crisi humanitària greu reconeguda per la comunitat internacional. D'altra banda, les crides d'emergència extraordinàries (*flash appeal*) estan destinades a donar resposta a situacions de desastre per un període de sis mesos, i poden ser emeses durant tot l'any. El percentatge assenyalat indica el finançament obtingut per cada crida respecte al total sol·licitat.

- País inclòs en el CAP 2010 de Nacions Unides.
- País amb una crida d'emergència durant el 2010.
- ▲ País inclòs en el CAP 2010 i que ha realitzat una crida d'emergència durant l'any.

DRETS HUMANS I JUSTÍCIA TRANSICIONAL

8. Països amb violacions dels drets humans segons l'Índex de Drets Humans

FONTS: Amnistia Internacional. *Informe 2010 Amnistia Internacional. El estado de los derechos humanos en el mundo*. Londres: AI, 2010, a <<http://thereport.amnesty.org/es>>; Amnistia Internacional. *Condenas a muerte y ejecuciones en 2009*. Londres: AI, 2009, a <<http://www.amnesty.org/en/library/asset/ACT50/001/2010/en/a4691996-006e-4484-8e33-638045f56f02/act500012010es.html>>; Human Rights Watch. *World Report 2010*. Nova York: HRW, 2010, a <<http://www.hrw.org/world-report-2010>>; Coomaraswamy, Radhika. *Annual report of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict*. A/HRC/15/58, de 3 de setembre de 2010 a <<http://www.un.org/children/>>

1. «Aquesta categoria és descriptiva en origen i inclou els grups de persones que es troben fora del seu país o territori d'origen i que tenen necessitats de protecció similars a les dels refugiats, però per als quals l'estatut de refugiat no ha estat concedit basant-se en raons pràctiques o d'una altra mena», segons *2007 Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons*, UNHCR, juny de 2008, a <<http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4852366f2.pdf>>

conflict/_documents/A-HRC-15-58e.pdf>; Oficina de l'Alt Comissionat per als Drets Humans, a <<http://www.ohchr.org>> i Comitè Internacional de la Creu Roja, a <<http://www.icrc.org>> [consultat 31.12.2010]; i seguiment de la conjuntura internacional a partir de la informació que elabora Nacions Unides, organismes internacionals, ONG, centres d'investigació i mitjans de comunicació nacionals i internacionals.

L'Índex de Drets Humans (INDH) mesura el grau de desprotecció i incompliment de les obligacions dels estats respecte als drets humans i el DIH a 195 països en un període determinat de temps i a partir de diferents fonts, tal com s'estableix a l'annex VII. Està format per 22 indicadors específics dividits en les tres dimensions següents: a) no ratificació dels principals instruments de Dret Internacional dels Drets Humans i Dret Internacional Humanitari (DIH); b) violació del Dret Internacional dels Drets Humans; i c) violació del Dret Internacional Humanitari.

- Països amb INDH igual o superior a 6.
- Països amb INDH entre 3 i 6.
- No hi ha dades disponibles.

GÈNERE I CONSTRUCCIÓ DE PAU

9. Països amb greus desigualtats de gènere segons l'Índex d'Equitat de Gènere (IEG)

FONT: Control Ciudadano, *Índice de Equidad de Género 2009*, a <<http://www.socialwatch.org/sites/default/files/IEG2009-VALORES.pdf>>.

L'IEG mesura l'equitat entre homes i dones en tres dimensions: educació (alfabetització i matriculació en tots els nivells educatius), activitat econòmica (ingressos i taxes d'activitat) i apoderament (participació en càrrecs electes i tècnics). L'IEG estableix un valor màxim de 100 que indicaria una situació d'equitat plena en les tres dimensions. L'IEG no mesura el benestar d'homes i dones, sinó les desigualtats entre ells en un determinat país. S'ha pres com a referència el número 60 atès que aquest és la mitjana mundial.²

- Països amb un IEG inferior a 50.
- Països amb un IEG entre 50 i 60.
- No hi ha dades disponibles.

10. Països que han retrocedit en el seu IEG respecte de l'any 2004

FONT: Control Ciudadano, *Índice de Equidad de Género 2009*, a <http://www.socialwatch.org/sites/default/files/IEG2009_esp_0.pdf>

- ▲ Països que han retrocedit en el seu IEG respecte l'any 2004.³
- No hi ha dades disponibles.

2. La xifra exacta de la mitjana mundial per a l'IEG 2008 és de 6,1.

3. Control Ciudadano pren com a referència per mesurar l'avenç i el retrocés de l'IEG l'any 2004.

País	Conflictivitat i construcció de pau			Crisis humanitàries				DH	Gènere	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Afganistan	●		■	●	○	●	●	●	—	—
Albània						○			○	▲
Alemanya										
Algèria	●					○		○	○	
Andorra								—	—	—
Angola		●	■			○		○	○	▲
Antigua i Barbuda								—	—	—
Àrabia Saudita		●						○	●	
Argentina										
Armènia		●	■		○	○			○	
Austràlia										
Àustria										
Azerbaidjan		●	■		●	○		○	○	▲
Bahames										
Bahrain								○	●	▲
Bangladesh		●			○	○		○	○	▲
Barbados										
Bèlgica										
Belize								—		
Benín							▲		●	▲
Bhutan						●		—	—	—
Bielorússia		●				○				
Bolívia		●								
Bòsnia i Hercegovina		●			●	●				
Botswana								—		▲
Brasil								○		
Brunei Darussalam									—	—
Bulgària										
Burkina Faso							▲		○	
Burundi		●		●	●	●		○		
Cambodja		●				○		○		
Camerun						○			○	▲
Canadà										▲
Cap Verd							●	—	○	
Colòmbia	●	●			●	○		○		
Comores		●						—	—	—
Congo		●		●	○	○			●	
Congo, RD	●	●		●	●	○	●	●	—	—
Corea, Rep. de		●							○	▲
Corea, RPD		●		●				○	—	—
Costa Rica								—		
Côte d'Ivoire		●		●	●	○	●	○	●	▲
Croàcia						●				
Cuba						○		○		
Dinamarca										▲
Djibouti		●	■				●		●	
Dominica								—	—	—
Egipte		●				○		○	●	▲
El Salvador						○				
Emirats Àrabs Units (EAU)								○	○	

País	Conflictivitat i construcció de pau			Crisis humanitàries				DH	Gènere	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Equador		●								
Eritrea		●	■	●	○	●		○	●	▲
Eslovàquia										▲
Eslovènia										▲
Espanya		●								
Estats Units d'Amèrica (EUA)		●						○		▲
Estònia										
Etiòpia	●	●	■	●	○	○		●	○	
Fiji						○			—	—
Filipines	●	●	■		○			●		
Finlàndia										
França										
Gabon								—	○	▲
Gàmbia							●	—	○	▲
Geòrgia		●	■		●	○				▲
Ghana						○	●		○	▲
Granada								—	—	—
Grècia										
Guatemala					▲	○	■	○	○	
Guinea		●		●	○	○	●	○	—	—
Guinea Bissau		●					●		●	
Guinea Equatorial		●						○	●	
Guyana									○	
Haití		●		●		○	▲	○	—	—
Hondures		●						○		
Hongria										
Iemen	●	●	■	●	●		●	○	●	
Índia	●	●	■□		○	○		●	●	
Indonèsia		●			○	○		○	○	▲
Iran, Rep. Isl.		●				○		●	○	
Iraq	●			●	●	●	●	●	—	—
Irlanda										
Islàndia								—		
Israel	●	●	■		▲			●		
Itàlia										
Jamaica										▲
Japó		●							○	
Jordània								○	●	
Kazakhstan										
Kenya		●		●	▲	○	●	○	○	▲
Kirguizistan		●					■			
Kiribati								—	—	—
Kuwait									●	
Lao, RPD		●				○			○	
Lesotho								—		
Letònia										
Líban		●			●	○			●	
Libèria				●	▲	●	●		—	—
Líbia, Jamahiriya Àrab								○	—	—
Liechtenstein								—	—	—

País	Conflictivitat i construcció de pau			Crisis humanitàries				DH	Gènere	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lituània										
Luxemburg								—		
Macedònia, ERY						○				
Madagascar		●		●					—	—
Malàisia								○	○	▲
Malawi										
Maldives										▲
Mali							●	—	○	
Malta									○	
Marroc		●	■					○	●	▲
Marshall, I.								—	—	—
Maurici								—	○	
Mauritània		●		●		●	●		○	
Mèxic					○	○		○		
Micronèsia, Est. Fed.								—	—	—
Moçambic										
Moldàvia, Rep. de		●	■			○				
Mònaco								—	—	—
Mongòlia				●			▲			
Montenegro									—	—
Myanmar	●	●	■		○	○		●	—	—
Namíbia										
Nauru								—	—	—
Nepal, RFD		●		●	○	○		○	○	
Nicaragua									○	▲
Níger		●	■	●	○		▲		●	
Nigèria	●	●	■		▲	○	●	●	●	▲
Noruega								—		
Nova Zelanda										
Oman									●	
Països Baixos										
Pakistan	●	●	■	●	○	○	▲	●	●	
Palau								—	—	—
Palestina, AN	●	●	■		●	●	●	○	—	—
Panamà								—		
Papua Nova Guinea									—	—
Paraguai		●								
Perú		●			○	○				
Polònia										▲
Portugal										
Qatar									●	▲
Regne Unit										
Rep. Centreafricana	●			●	●	●	●	○	●	▲
Rep. Dominicana										
Rep. Txeca										▲
Romania										
Rússia, Fed. de	●	●			○	○		●		▲
Rwanda		●			▲	●				
S. Vincent i les Grenadines								—	○	
Saint Kitts i Nevis								—	—	—

País	Conflictivitat i construcció de pau			Crisis humanitàries				DH	Gènere	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Saint Lucia								—		
Salomó, I.									●	
Samoa								—	●	
San Marino								—	—	—
São Tomé i Príncipe								—	●	
Senegal		●	■		○	○	●	○	○	▲
Sèrbia		●	■		●	●			—	—
Seychelles								—	—	—
Sierra Leone				●		○	●		●	
Singapur								○		
Síria, Rep. Àrab		●	■		●	○		○	○	
Somàlia	●	●	■	●	●	●	●	●	—	—
Sri Lanka		●			●	○		●	○	▲
Sud-àfrica										
Sudan	●	●	■□	●	●	○	●	●	●	▲
Suècia										
Suïssa										▲
Surinam									○	▲
Swazilàndia		●							●	▲
Tadjikistan		●							○	▲
Tailàndia	●	●						○		
Taiwan									—	—
Tanzània, Rep. Unida								○		
Timor-Leste										
Togo						○	●		●	
Tonga								—	—	—
Trinitat i Tobago										
Tunísia		●						○	○	▲
Turkmenistan					▲				—	—
Turquia	●		■		●	○		○	●	▲
Tuvalu								—	—	—
Txad	●	●	■	●	●	○	●	●	●	
Ucraïna						○		○		
Uganda	●	●		●	○	○	●	●		
Uruguai										
Uzbekistan		●				○		○	○	▲
Vanuatu									○	
Vaticà								—	—	—
Veneçuela		●				○		○		
Vietnam						○		○		
Xile										
Xina		●	■			○		○		
Xipre		●	■		●					
Zàmbia									○	
Zimbabue		●		●	●	○	●	○	○	▲
TOTAL ●	22	72		27	21	14	26	17	31	
TOTAL ○					19	53		46	40	
TOTAL ■			28				2			
TOTAL □			2							
TOTAL ▲					7		6			45

Annex II. Missions internacionals del 2010

Missions de pau de l'ONU (16 OMP, 1 OP/OMP, 10 OP i OCP)¹

País (inici-fi conflicte) ²	Missió i tipus (resolució mandat inicial) ³	Data inici missió – fi missió
ÀFRICA		
Continent africà		
Àfrica Occidental	UNOWA (OP), Oficina del Representant Especial del Secretari General per a Àfrica Occidental, S/2001/1128 i S/2001/1129	Gener 2002
Burundi (1993-2006)	BNUB ⁴ (OP), Oficina de Nacions Unides a Burundi, S/RES/1959	Gener 2011
Congo, RD (1998-)	MONUSCO ⁵ (OMP), Missió d'Estabilització de Nacions Unides a la RD Congo, S/RES/1925	Juliol 2010
Côte d'Ivoire (2002-2007)	ONUCI ⁶ (OMP), Operació de Nacions Unides a Côte d'Ivoire, S/RES/1528	Abril 2004
Guinea Bissau (1998-1999)	UNIOGBIS ⁷ (OCP), Oficina Integrada de Construcció de Pau de Nacions Unides a Guinea Bissau, S/RES/1876	Gener 2010
Libèria (1989-2005)	UNMIL (OMP), Missió de Nacions Unides a Libèria, S/RES/1509	Setembre 2003
Marroc-Sàhara Occidental (1975-1991)	MINURSO (OMP), Missió de Nacions Unides per al Referèndum al Sàhara Occidental, S/RES/690	Setembre 1991
R. Centreafricana (1996-2000) (2002-2003) (2006-)	BINUCA ⁸ (OCP), Oficina Integrada de Construcció de Pau de Nacions Unides a R. Centreafricana, S/PRST/2009/5	Abril 2009
R. Centreafricana i Txad (2006-) ⁹	MINURCAT (OMP), Missió de Nacions Unides a la R. Centreafricana i Txad, S/RES/1778	Setembre 2007 – Desembre 2010
Sierra Leone (1991-2001)	UNIPSIL ¹⁰ (OCP), Oficina Integrada de Construcció de Pau de Nacions Unides a Sierra Leone, S/RES/1829	Octubre 2008
Somàlia (1988-)	UNPOS ¹¹ (OP), Oficina Política de Nacions Unides a Somàlia, S/RES/954	Abril 1995
Sudan (1983-2004)	UNMIS ¹² (OMP), Missió de Nacions Unides a Sudan, S/RES/1590	Març 2005
Sudan (Darfur) (2003-)	UNAMID ¹³ (OMP), Operació Híbrida de Nacions Unides i la UA a Darfur, S/RES/1769	Juliol 2007
AMÈRICA		
Haití (2004-2005)	MINUSTAH (OMP), Missió d'Estabilització de Nacions Unides a Haití, S/RES/1542	Juny 2004
ÀSIA		
Àsia Central	UNRCCA (OP), Centre Regional de Nacions Unides per a Diplomàcia Preventiva a l'Àsia Central, S/2007/279	Maig 2007
Afganistan (2001-) ¹⁴	UNAMA (OP/OMP), Missió d'Assistència de Nacions Unides a l'Afganistan, S/RES/1401 (2002), S/RES/1662 (2006), S/RES/1746 (2007)	Març 2002

- Operació de Manteniment de la Pau (OMP), Oficina o Missió Política (OP) i Operació de Construcció de Pau (OCP). Les xifres fan referència a les missions de l'ONU actives durant el 2010, per la qual cosa no s'inclouen en el recompte les figures de representants, enviats o consellers especials ni enviats personals no associats a una missió concreta. Tanmateix, l'annex ofereix informació sobre la presència d'aquestes figures. D'altra banda, la missió política UNAMA (Afganistan) està dirigida i compta amb el suport del Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau de l'ONU, per la qual cosa es comptabilitza com a missió híbrida OP/OMP.
- L'any d'inici i fi del conflicte pren com a referència les dades establertes al capítol 1 (Conflictes armats) i per als casos de conflictes armats finalitzats i per tant no inclosos al capítol 1 es prenen les dates reconegudes per la comunitat acadèmica.
- Dins d'aquest annex es recullen les dates dels conflictes armats en els quals el mandat està clarament vinculat al conflicte armat, encara que no es descarta que s'hagin produït cicles de violència anteriors.
- Substitueix l'operació política BINUB a partir de l'1 de gener de 2011, que al seu torn havia substituït la missió de manteniment de la pau ONUB al gener de 2007. Prèviament existia la missió de la UA (AMIB) que es va integrar a l'ONUB al juny de 2004.
- Substitueix la missió de manteniment de la pau de l'ONU a la RD Congo, MONUC, present al país des de novembre de 1999.
- Prèviament existia una missió política de l'ONU (MINUCI, S/RES/1479) des de maig de 2003, a la qual es van integrar els 1.300 militars de l'ECOWAS (ECOMICI, Missió de l'ECOWAS a Côte d'Ivoire) l'abril de 2004 i a la qual dona suport l'Operació Licorne, de França.
- Substitueix la UNOGBIS, present al país des de març de 1999.
- Substitueix la BONUCA, creada al febrer del 2000, que al seu torn havia substituït la missió de manteniment de la pau MINURCA (1998-2000) (OMP), establerta arrel del conflicte armat iniciat el 1996.
- Els conflictes armats a ambdós països s'inicien l'any 2006, encara que ambdós països han sofert cicles de violència anteriors.
- UNOMSIL (1998-1999) (OMP), UNAMSIL (1999-2005) (OMP), UNIOSIL (2006-2008) (OCP).
- UNOSOM I (1992-1993) UNITAF (1992-1993, Estats Units amb mandat del Consell de Seguretat de l'ONU) UNOSOM II (1993-1995) (OMP). La S/RES/954 establí el tancament d'UNOSOM II i també establí que l'ONU continuaria observant els fets ocorreguts a Somàlia mitjançant una Oficina Política amb seu a Kenya.
- Les funcions de la missió política UNAMIS (2004) foren traspasades a l'UNMIS mitjançant la S/RES/1590 de març de 2005.
- La missió de la UA, AMIS, establerta l'any 2004, s'ha integrat a la nova missió conjunta.
- El conflicte armat al país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac dels Estats Units i el Regne Unit a l'octubre de 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des del 1979.

Missions de pau de l'ONU (16 OMP, 1 OP/OMP, 10 OP i OCP) (continuació)

País (inici-fi conflicte)	Missió i tipus (resolució mandat inicial)	Data inici missió – fi missió
ÀSIA		
Índia – Pakistan (1947-48) ¹⁵	UNMOGIP ¹⁶ (OMP), Grup d'Observadors Militars de les Nacions Unides a l'Índia i al Pakistan, S/RES/91 (1951)	Gener 1949
Nepal (1996-2006)	UNMIN (OP), Missió de les Nacions Unides a Nepal, S/RES/1740	Gener 2007
Timor-Leste (1975-1999)	UNMIT (OMP), Missió Integrada de les Nacions Unides a Timor-Leste, S/RES/1704	Agost 2006
EUROPA		
Sèrbia – Kosovo (1998-1999)	UNMIK (OMP), Missió d'Administració Provisional de les Nacions Unides a Kosovo, S/RES/1244	Juny 1999
Xipre (1963-1964)	UNFICYP (OMP), Força de les Nacions Unides para el Manteniment de la Pau a Xipre, S/RES/186	Març 1964
ORIENT MITJÀ		
Iraq (2003-)	UNAMI (OP), Missió d'Assistència de les Nacions Unides a l'Iraq, S/RES/1546 (2004)	Agost 2003
Israel-Palestina (1948-) ¹⁷	UNSCO ¹⁸ (OP), Oficina del Coordinador Especial de les Nacions Unides per al Procés de Pau d'Orient Mitjà	Juny 1994
Israel-Síria (Altos del Golan) (1967,1973) ¹⁹	UNDOF (OMP), Força de les Nacions Unides d'Observació de la Separació, S/RES/350	Juny 1974
Israel-Líban (1978, 1982, 2006) ²⁰	UNIFIL (OMP), Força Provisional de les Nacions Unides al Líban, S/RES/425 -SRES/426 (1978) S/RES/1701 (2006)	Març 1978
Líban	UNSCOL (OP), Oficina del Coordinador Especial de les Nacions Unides per al Líban, S/2008/236 i S/2008/237 (2008)	Febrer 2007
Orient Mitjà (1948-)	UNTSO (OMP), Organisme de les Nacions Unides per a la Vigilància de la Treva, S/RES/50	Juny 1948

Missions de l'OSCE (18 missions)²¹

ÀSIA CENTRAL		
Kazakhstan	Centre de l'OSCE a Astana (PC.DEC/797, 21/06/07), prèviament Centre de l'OSCE a Almaty (PC.DEC/243, 23/07/98)	Juliol 1998
Kirguizistan	Centre de l'OSCE a Bishkek, PC.DEC/245, 23/07/98	Gener 1999
Tadjikistan (1992 – 1997)	Oficina de l'OSCE a Tadjikistan (PC.DEC/852, 19/06/08), ²² prèviament Centre de l'OSCE a Duixanbe (1994)	Febrer 1994
Turkmenistan	Centre de l'OSCE a Askhabad (PC.DEC/244, 23/07/98)	Gener 1999
Uzbekistan	Coordinador de Projecte de l'OSCE a Uzbekistan (PC.DEC/734, 30/06/06)	Juliol 2006
EST D'EUROPA i CAUCAS		
Armènia	Oficina de l'OSCE a Erevan, PC.DEC/314, 22/07/99	Febrer 2000
Azerbaidjan	Oficina de l'OSCE a Bakú, PC.DEC/318, 16/11/99	Juliol 2000

15. En tres ocasions (1947-1948; 1965; 1971) els dos països s'han enfrontat en conflicte armat, reclamant ambdós la sobirania sobre la regió del Caixmir, dividida entre l'Índia, Pakistan i Xina. Des del 1989, el conflicte armat es trasllada a l'interior de l'estat indi de Jammu i Caixmir.

16. UNIPOM (1965-1966) (OMP).

17. Encara que el conflicte armat s'inicia el 1948, en aquest informe només s'analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la II Intifada, iniciada al setembre del 2000.

18. UNEF I (1956-1967) (OMP) UNEF II (1973-1979) (OMP).

19. Es recullen les dates en les que el mandat de la missió està clarament vinculat al conflicte, tot i que s'hagin produït cicles de violència previs entre les parts.

20. Es recullen les dates en les que el mandat de la missió està clarament vinculat al conflicte, tot i que s'hagin produït cicles de violència previs entre les parts. En aquest cas, forces d'Israel i el Líban es van enfrontar a la guerra de 1948, però la missió UNIFIL no es va establir fins després de la primera invasió israelí del Líban el 1978. El seu mandat ha anat canviant d'acord als nous cicles de violència que s'han enregistrat, en particular a causa de la segona invasió del Líban el 1982 i de la guerra entre Israel i Hezbollah el 2006.

21. El nombre de missions exclou els representants especials no associats a una missió, centre o projecte de l'OSCE.

22. L'OSCE va desplegar al febrer de 1994 la Missió de l'OSCE a Tadjikistan, que va ser redissenyada com a Centre de l'OSCE a Duixanbe l'octubre de 2002. Finalment, el juny de 2008 el Consell Permanent de l'OSCE va canviar el nom i mandat de la seva presència al país, establint l'Oficina de l'OSCE a Tadjikistan. En el seu nou mandat s'inclouen activitats relatives a assistir el país en el desenvolupament d'estratègies per a abordar amenaces a la seva seguretat i estabilitat, prevenir conflictes i gestionar crisis, entre altres aspectes. No obstant això, no es fa referència al conflicte armat que va travessar el país entre 1992 i 1997.

Missions de l'OSCE (18 missions) (continuació)

País (inici-fi conflicte)	Missió i tipus (resolució mandat inicial)	Data inici missió – fi missió
EST D'EUROPA i CAUCAS		
Azerbaidjan (Nagorno-Karabakh) (1991-1994)	Representant Personal del President de torn per al conflicte dirimit per la Conferència de Minsk de l'OSCE	Agost 1995
Bielorússia	Oficina de l'OSCE a Minsk, PC.DEC/526, 30/12/02	Gener 2003
Moldàvia, Rep. de (Transnèster) (1992)	Missió de l'OSCE a Moldàvia CSO 04/02/93	Abril 1993
Ucraïna	Coordinador de Projecte de l'OSCE a Ucraïna, ²³ PC.DEC/295 01/06/99	Juliol 1999
SUD-EST D'EUROPA		
Albània (1997)	Presència de l'OSCE a Albània, PC/DEC 160, 27/03/97; actualitzada per PC.DEC/588, 18/12/03	Abril 1997
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	Missió de l'OSCE a BiH, MC/5/DEC 18/12/95	Desembre 1995
Croàcia (1991-1995)	Oficina de l'OSCE a Zàgreb PC.DEC/836 21/12/07 ²⁴	Gener 2008
Macedònia, ERY (2001)	Missió de vigilància a Skopje per evitar la propagació del conflicte CSO 14/08/92	Setembre 1992
Montenegro	Missió de l'OSCE a Montenegro PC.DEC/732 29/06/06	Juny 2006
Sèrbia	Missió de l'OSCE a Sèrbia, PC.DEC/733, 29/06/06 ²⁵	Juny 2006
Sèrbia – Kosovo (1998-1999)	UNMIK (Missió de l'OSCE a Kosovo) PC.DEC/305, 01/07/99	Juliol 1999

Missions de l'OTAN (6 missions)

Afganistan (2001-)	ISAF S/RES/1386 20/12/01 ²⁶	Agost 2003 ²⁷
Europa-Mar Mediterrània	Operació Active Endeavour	Octubre 2001
Banya d'Àfrica	Operació Ocean Shield (Escut Oceànic), Consell Atlàntic Nord 17/08/09 ²⁸	Agost 2009
Iraq (2003-)	NTIM-I, Missió d'Implementació de la Formació de l'OTAN a Iraq, S/RES/1546	Agost 2004
Sèrbia – Kosovo (1998-1999)	KFOR S/RES/1244 10/06/99 i Acord Militar –Tècnic entre la OTAN i la República Federal de Iugoslàvia i Sèrbia	Juny 1999
Somàlia (1998-)	Assistència de l'OTAN a l'AMISOM ²⁹	Juny 2007

Missions de la UE (14 missions)³⁰

EUROPA I ÀSIA		
Àsia Central (Kazakhstan, Kirguizistan, Tadjikistan, Uzbekistan i Turkmenistan)	RE de la UE per a Àsia Central, Council Joint Action 2005/588/CFSP, Council Decision 2006/670/CFSP	Juliol 2005
Caucas Sud	RE de la UE per al Caucas Sud, Joint Action, 2003/782/CFSP, 2006/121/CFSP	Juliol 2003
Afganistan (2001-) ³¹	RE de la UE per a l'Afganistan, ³² Council Joint Action 2001/875/CFSP, 2010/168/CFSP, 2010/439/CFSP	Juliol 2002

23. Va substituir la Missió de l'OSCE a Ucraïna (1994-1999), dedicada a la gestió de la crisi a Crimea.

24. L'Oficina de l'OSCE a Zagreb va estar precedida per la Missió de l'OSCE a Croàcia (PC.DEC/112, 1996.04.18), clausurada a finals de 2007 després de complir el seu mandat després d'onze anys de desplegament.

25. La Missió de l'OSCE a la República Federal de Iugoslàvia (PC.DEC/401 de 11/01/01), es reconverteix en OmiSaM (Missió de l'OSCE a Sèrbia i Montenegro, PC.DEC/533 de 13/02/03), i finalment es transforma en Missió de l'OSCE a Sèrbia.

26. La resolució del Consell de Seguretat de l'ONU va autoritzar el desplegament de la ISAF per primera vegada. Successives resolucions perllongar el mandat d'aquesta, si bé no és fins agost de 2003 que l'OTAN assumeix el seu lideratge.

27. L'OTAN va assumir el lideratge de la ISAF el 2003, si bé la ISAF es va desplegar el 2001.

28. L'operació Ocean Shield substitueix a dues operacions anteriors de combat a activitats pirates: operació Allied Provider (octubre-desembre de 2008) i Operació Allied Protector (març-juny de 2009).

29. L'OTAN ha dut a terme altres intervencions de suport a la UE, incloent l'operació d'assistència a la Missió de la UA a Sudan (AMIS), iniciada el 2005 i finalitzada el 2007. A més, l'OTAN ha ofert suport a la missió híbrida a la regió sudanesa de Darfur (UNAMID).

30. El nombre total de missions exclou els representants especials no associats a una missió concreta de la UE.

31. El conflicte armat al país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac dels Estats Units i el Regne Unit a l'octubre de 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

32. Fins 2010 aquest càrrec tenia el nom de RE de la UE per a l'Afganistan i Pakistan. En qualsevol cas, el mandat del RE de la UE per a l'Afganistan inclou liderar la implementació del Pla d'Acció de la UE per a l'Afganistan i Pakistan, en tant que afecta a l'Afganistan.

Missions de la UE (14 missions) (continuació)

País (inici-fi conflicte)	Missió i tipus (resolució mandat inicial)	Data inici missió - fi missió
EUROPA I ÀSIA		
Afganistan (2001-) ³³	EUPOL AFGHANISTAN, Missió de Policia de la UE per a l'Afganistan, Council Joint Action 2007/369/CFSP	Juny 2007
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	RE de la UE a BiH, Council Joint Action 2006/49/CFSP Council Decision 2007/427/CFSP i Council Joint Action 2007/478/CFSP	2007
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	EUPM, Missió de Policia de la UE a BiH Joint Action 2002/210/PCFSP	Gener 2003
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	EUFOR ALTHEA, ³⁴ Operació Militar de la UE a BiH Council Joint Action 2004/570/CFSP	Desembre 2004
Geòrgia – Rússia (2008)	RE per a la Crisi a Geòrgia, Council Joint Action 2008/760/ESDP	Setembre 2008
Geòrgia – Rússia (2008)	EUMM, Missió d'Observació de la UE a Geòrgia, Council Joint Action 2008/736/CFSP i 2008/759/CFSP	Octubre 2008
Kosovo (1998-1999)	EULEX KOSOVO, Missió de la UE de l'Estat de Dret a Kosovo, Council Joint Action 2008/124/CFSP	Desembre 2008
Kosovo (1998-1999)	RE per a Kosovo, Council Joint Action 2008/123/CFSP, 2009/137/CFSP	Febrer 2008
Macedònia, ERY (2001)	RE per a Macedònia, ERY, Council Joint Action 2005/724/CFSP, modificada posteriorment	2001
Moldàvia, Rep. de (Transdnièster) (1992)	RE de la UE per a Moldàvia, Joint Action 2007/107/CFSP	Març 2005
Myanmar (1948-)	EE de la UE per a Burma/Myanmar, nombrat per l'Alt Representant de la PESC, novembre 2007	Novembre 2007
Moldàvia – Ucraïna	Missió Fronterera de la UE per a Moldàvia i Ucraïna (EUBAM), Council Joint Action 2005/776/CFSP	Novembre 2005
ÀFRICA		
Àfrica	RE de la UE per a la Unió Africana (UA), Joint Action 2007/805/CFSP, 6/12/07	Desembre 2007
Grans Llacs	RE de la UE per a la Regió Africana dels Grans Llacs, Council Joint Action 2007/112/CFSP i 2008/108/CFSP	Març 1997
Congo, RD (1998-)	EUPOL RD CONGO, Missió de la Policia de la UE a RD Congo Council Joint Action 2007/405/CFSP	Juliol 2007
Congo, RD (1998-)	EUSEC RD Congo, Missió de Asistència a la Reforma del Sector de Seguridad a RD Congo Joint Action 2005/355/PESC	Juny 2005
<i>Guinea Bissau</i>	<i>EU SRR Guinea Bissau, Missió de suport de la UE a la reforma del sector de seguretat a Guinea Bissau, Joint Action 2008/112/CFSP de 12/02/08</i>	<i>Juny 2008 – setembre 2010</i>
Somàlia (1988-)	EU NAVFOR Somàlia, S/RES/1816 (2008), S/RES/1838 (2008), Council Joint Action 2008/749/CFSP	Desembre 2008
Somàlia (1988-)	EUTM Somàlia, Missió Militar de la UE per a contribuir a la formació de les forces de seguretat de Somàlia, 2010/96/CFSP	Abril 2010
Sudan (1983-2004)	RE de la UE per a Sudan Council Decision 2007/238/CFSP i Joint Action 2007/108/CFSP	Abril 2007
ORIENT MITJÀ		
Orient Mitjà (1948-) ³⁵	RE de la UE per al Procés de Pau a Orient Mitjà, Joint Action 2003/537/CFSP	Novembre 1996
Iraq (2003-)	EUJUST LEX/Iraq, Missió Integrada de la UE per a l'Estat de Dret a l'Iraq, Council Joint Action 2005/190/PESC	Juliol 2005
Israel - Palestina (1948-) ³⁶	EUBAM Rafah, Missió d'Assistència Fronterera de la UE al Pas Fronterer de Rafah, Council Joint Action 2005/889/CFSP	Novembre 2005
Israel - Palestina (1948-) ³⁷	EUPOL COPPS, ³⁸ Missió de Policia de la UE per als Territoris Palestins, Council Joint Action 2005/797/CFSP	Gener 2006

33. Íbid.

34. El Consell de Seguretat de l'ONU va elaborar la resolució S/RES/1551 de 09/07/04 per donar un mandat a la missió sota la tutela del Consell. Aquesta missió és la continuació de la missió SFOR de l'OTAN i té el mandat d'implementar l'Acord de Dayton.

35. Encara que el conflicte armat entre Israel i Palestina s'inicia el 1948, en aquest informe només s'analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la Segona Intifada, iniciada el setembre de 2000.

36. Íbid.

37. Íbid.

38. Missió que sorgeix del treball previ realitzat per l'Oficina de Coordinació de la UE per al Suport a la Policia Palestina (EU COPPS), establerta a l'abril de 2005.

OEA (1 missió)

País (inici-fi conflicte)	Missió i tipus (resolució mandat inicial)	Data inici missió – fi missió
Colòmbia (1964-)	Missió de suport al procés de pau a Colòmbia (MAPP OEA), CP/RES/859	Febrer 2004

Operacions de Rússia i la Comunitat d'Estats Independents (CEI) (1 missió)

Moldàvia (Transdnièster) (1992)	Força de Manteniment de la Pau de la Comissió de Control Conjunt (Bilateral, 21/07/92)	Juliol 1992
---------------------------------	--	-------------

CEEAC (1 missió)

R. Centreafricana (1996-2000) (2002-2003) (2006-)	MICOPAX ³⁹ (Mission de Consolidation de la paix a République Centrafricaine)	Juliol 2008
---	---	-------------

UA (1 missió)

Somàlia (1988-)	Missió de la Unió Africana a Somàlia (AMISOM), S/RES/1744	Febrer 2007
-----------------	---	-------------

Altres operacions (7 missions)

Corea, RPD – Corea, Rep. de (1950-53)	NSC (Neutral Nations Supervisory Commission) Acord d'Armistici	Juliol 1953
Illes Salomó	Missió de Suport Regional a les Illes Salomó (RAMSI) (Biketawa Declaration) S/RES/1690	Juliol 2003
Israel - Palestina (1948-)	TPIH 2 (Presencia Internacional Temporal a Hebron)	Febrer 1997
Egipte (Sinai)	Força Multinacional i Observadors (Protocol al Tractat de Pau entre Egipte e Israel del 26/03/1979)	Abril 1982
Iraq (2003-)	Operació New Dawn (antiga Operació Llibertat per Iraq) Força Multinacional a Iraq (EUA -Regne Unit) S/RES/1511	Octubre 2003
Côte d'Ivoire (2002-)	Operació Licorne (França) S/RES/1464	Febrer 2003
Timor-Leste (1975-1999)	ISF (OMP) (Austràlia) S/RES/1690	Maig 2006

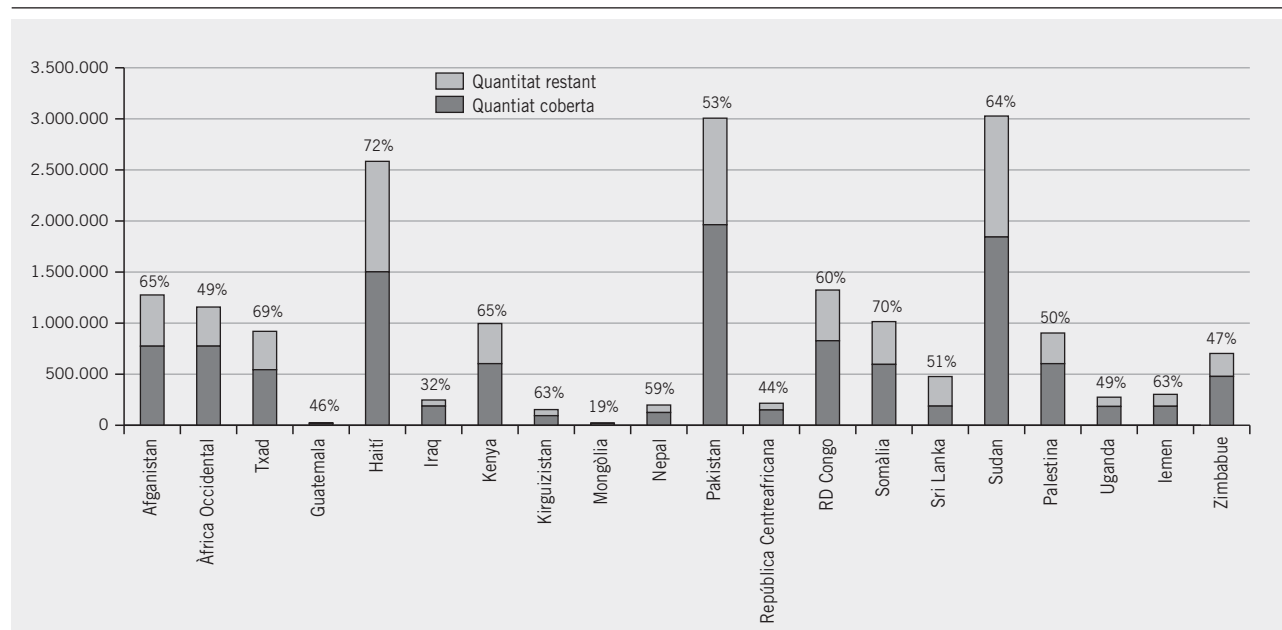
*En cursiva, les missions tancades i els càrrecs finalitzats durant l'any 2010.

Font: Elaboració pròpia actualitzada a desembre de 2010 i SIPRI. *SIPRI Yearbook 2009. Armaments, Disarmament and International Security*. Oxford: Oxford University Press, 2009.

39. MICOPAX pren el relleu de Forza Multinacional (FOMUC) de l'organització regional CEMAC.

Annex III. Resposta dels donants i balanç del CAP 2010

Quantitats totals atorgades a les diferents crides humanitàries el 2010 (en dòlars)

El percentatge reflecteix la proporció de la crida coberta per les aportacions dels donants.

Font: Elaboració pròpia a partir del Financial Tracking Service de l'OCHA <<http://fts.unocha.org/>> [consultat 31.12.2010].

Fons compromesos pel Fons Central de Resposta a Emergències de OCHA el 2010¹

País	Fons (\$)	%
Pakistan	51.832.831	12,48
Haití	36.564.849	8,81
Níger	35.015.440	8,43
RD Congo	29.126.626	7,01
Sudan	23.856.917	5,75
Txad	22.839.556	5,50
Kenya	20.029.976	4,82
Etiòpia	16.690.193	4,02
Sri Lanka	15.690.704	3,78
Iemen	14.539.112	3,50
RPD Corea	13.440.519	3,24
Myanmar	12.455.835	3,00
Afganistan	11.019.952	2,65
Zimbabwe	10.439.418	2,51
Xile	10.283.575	2,48
Kirguizistan	10.076.490	2,43
Colòmbia	6.607.366	1,59
Rep. Centreafricana	6.099.478	1,47
Eritrea	5.972.098	1,44
Congo	4.888.290	1,18
Madagascar	4.725.398	1,14
Xina	4.719.705	1,14
Bolívia	4.489.065	1,08
Benín	4.390.369	1,06

País	Fons (\$)	%
Mongòlia	3.556.532	0,86
Guatemala	3.376.068	0,81
Djibouti	2.999.757	0,72
Filipines	2.997.112	0,72
Uzbekistan	2.981.631	0,72
Moçambic	2.624.107	0,63
Togo	2.613.675	0,63
Nepal	2.000.031	0,48
Nigèria	1.999.202	0,48
Guinea	1.971.425	0,47
Burkina Faso	1.966.070	0,47
Rep. Dominicana	1.941.576	0,47
Mauritània	1.751.722	0,42
Mali	1.503.989	0,36
Iraq	1.500.000	0,36
Tadjikistan	941.309	0,23
Camerun	652.684	0,16
Lesotho	645.959	0,16
Gàmbia	563.955	0,14
Geòrgia	293.394	0,07
Hondures	281.597	0,07
Senegal	268.235	0,06
Total	415.223.792	100

1. Fons humanitari creat per Nacions Unides el 2005. Els seus principals objectius són facilitar l'actuació ràpida i reduir els costos en nombre de vides, millorar la resposta a les crides d'emergència en un període mínim de temps i enfortir els fonaments bàsics de l'acció humanitària en crides amb falta de finançament. El CERF (per la seves sigles en anglès) es finança amb les contribucions voluntàries dels estats, entitats privades i persones a títol individual i disposa de 500 milions de dòlars anuals.

Annex IV. Resolucions i decisions emeses pel Consell de Drets Humans de Nacions Unides

RESOLUCIONS

13è període de sessions del Consell de Drets Humans (01-26 març de 2010)

13/1. Composició del personal de l'Oficina de l'Alt Comissionat de Nacions Unides per als Drets Humans

Demana a l'Alta Comissionada que presenti un informe complet i actualitzat al Consell en el seu 16è període de sessions, prestant especial atenció a les noves mesures adoptades per corregir el desequilibri en la composició geogràfica del personal de l'Oficina.

13/2. Els drets humans i privació arbitrària de la nacionalitat

Insta tots els estats que aprovin i apliquin legislació en matèria de nacionalitat amb vista a evitar l'apatridia, d'acord amb els principis del Dret Internacional.

13/3. Grup de Treball obert sobre un protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen per establir un procediment de comunicacions

Decideix prorrogar el mandat del Grup de Treball obert fins al 17è període de sessions del Consell, i encomanar-li el mandat d'elaborar un protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets de l'Infant a fi d'establir un procediment de comunicacions sobre això.

13/4. El dret a l'alimentació

Expressa gran preocupació pel fet que la crisi mundial d'aliments continuï minvant greument l'efectivitat del dret de tota persona a l'alimentació, i especialment d'una sisena part de la població mundial, principalment als països en desenvolupament i els països menys avançats, que pateix fam, malnutrició i inseguretats alimentària.

13/5. Els drets humans al Golan sirianès ocupat

Decideix que totes les mesures i decisions legislatives i administratives que ha adoptat o adopti Israel, la potència ocupant, amb el propòsit de modificar el caràcter i la condició jurídica del Golan sirianès ocupat són nul·les i sense valor, constitueixen una violació manifesta del Dret Internacional i del Conveni de Ginebra relatiu a la protecció de persones civils en temps de guerra, i no tenen efecte jurídic.

13/6. Dret del poble palestí a la lliure determinació

Insta tots els estats membres i òrgans pertinents del sistema de Nacions Unides que donin suport i assistència al poble palestí per tal que aviat es faci efectiu el seu dret a la lliure determinació.

13/7. Assentaments israelians al territori palestí ocupat, inclosa Jerusalem Oriental, i al Golan sirianès ocupat

Deplora els recents anuncis d'Israel de construir nous

habitatges per a colons israelians a Jerusalem Oriental ocupada i els seus voltants, que obstaculitzen el procés de pau i la creació d'un Estat palestí contigu, sobirà i independent i incompleixen el Dret Internacional i les promeses fetes per Israel en la Conferència de Pau d'Annapolis, celebrada el 27 de novembre de 2007.

13/8. Les greus violacions dels drets humans per part d'Israel al territori palestí ocupat, inclosa Jerusalem Oriental

Condemna enèrgicament els atacs i operacions militars israelianes al territori palestí ocupat, en particular els que van tenir lloc recentment a la Franja de Gaza ocupada, que van causar milers de morts i ferits civils palestins, inclòs un gran nombre de dones i nens.

13/9. Seguiment de l'informe de la Missió Internacional Independent de Recerca de Nacions Unides sobre el conflicte de Gaza

Decideix establir, en el context del seguiment de l'informe de la Missió Internacional Independent de Recerca, un comitè independent d'experts en normes internacionals de drets humans i Dret Internacional Humanitari que s'encarregui de supervisar i avaluar qualsevol actuació interna, legal o d'una altra índole, que duguin a terme el Govern d'Israel i la part palestina en vista de la resolució 64/254 de l'Assemblea General.

13/10. L'habitatge adequat com a element integrant del dret a un nivell de vida adequat en el context de la celebració de megaesdeveniments

Exhorta els estats que, en el context de la celebració de megaesdeveniments, promoguin el dret a un habitatge adequat i creïn un llegat immobiliari sostenible, orientat al desenvolupament.

13/11. Drets humans de les persones amb discapacitat: aplicació i vigilància del compliment a nivell nacional i introducció com a tema per al 2011 de la funció de la cooperació internacional en suport de la tasca d'àmbit nacional per fer efectius els drets de les persones amb discapacitat

Exhorta els estats part en la Convenció que, quan mantinguin, reforcin, dissenyin o estableixin mecanismes i marcs interns per a l'aplicació i la vigilància del compliment de la Convenció, aprofitin l'oportunitat per revisar i reforçar les estructures existents per promoure i protegir els drets de les persones amb discapacitat.

13/12. Drets de les persones pertanyents a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques

Insta els estats que aprovin legislació, la revisin i la modifiquin, segons escaigui, com també les polítiques

ques i els sistemes educatius, per tal d'assegurar la plena efectivitat del dret a l'educació, establert en la Declaració Universal de Drets Humans, acabar amb la discriminació i proporcionar igual accés a una educació de qualitat a les persones pertanyents a minories, en particular els nens, protegint al mateix temps la seva identitat.

13/13. Protecció dels defensors dels drets humans

Exhorta els estats que donin suport al paper dels defensors dels drets humans en situacions de conflicte armat i els proporcionin la protecció que s'ha de donar a tots els civils en aquestes situacions.

13/14. Situació dels drets humans a la República Popular Democràtica de Corea

Insta el Govern de la República Popular Democràtica de Corea a cooperar plenament amb el Relator Especial, li permeti l'accés sense restriccions al país i li faciliti tota la informació necessària perquè pugui complir el seu mandat.

13/15. Declaració de Nacions Unides sobre educació i formació en matèria de drets humans

Decideix establir un grup de treball intergovernamental de composició oberta encarregat de negociar, finalitzar i presentar al Consell el projecte de declaració de Nacions Unides sobre educació i formació en matèria de drets humans, sobre la base del projecte presentat pel Comitè Assessor.

13/16. La lluita contra la difamació de les religions

Deplora profundament tots els actes de violència física i psicològica i les agressions contra persones a causa de la seva religió o les seves creences, així com la incitació a cometre'ls, i els actes d'aquest tipus dirigits contra les seves empreses, béns, centres culturals i llocs de culte, com també els atacs a llocs sagrats, símbols religiosos i personalitats venerades de totes les religions.

13/17. El Fòrum Social

Decideix que el Fòrum Social es reunirà durant tres dies laborables el 2010, a Ginebra, en dates que siguin convenientes per a la participació de representants dels estats membres de Nacions Unides i de la gamma més àmplia possible d'altres interessats, en particular de països en desenvolupament, i decideix que, la propera vegada que es reunirà, el Fòrum Social se centri en: a) els efectes negatius del canvi climàtic en el pla gaudiment dels drets humans; b) mesures i iniciatives per fer front als efectes del canvi climàtic en el pla gaudiment dels drets humans a escala local, nacional, regional i internacional, en particular dels grups més vulnerables, i especialment les dones i els nens; c) l'assistència i la cooperació internacionals per fer front als efectes del canvi climàtic en relació amb els drets humans.

13/18. Elaboració de normes complementàries de la Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial

Decideix que el Comitè Especial celebri el seu tercer període de sessions del 29 de novembre al 10 de desembre de 2010.

13/19. La tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants: la funció i la responsabilitat dels jutges, els fiscals i els advocats

Condemna tota mesura o intent dels estats o funcionaris públics per legalitzar, autoritzar o acceptar la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants en qualsevol circumstància, fins i tot per raons de seguretat nacional o mitjançant decisions judicials.

13/20. Els drets dels infants: combatre la violència sexual contra els nens

Condemna enèrgicament totes les formes de violència i abusos sexuals de què són víctimes els nens en tots els contextos.

13/21. Foment de la cooperació tècnica i dels serveis consultius a la República de Guinea

Condemna la massacre de civils no armats reunits per celebrar una manifestació pacífica, que va tenir lloc el 28 de setembre de 2009 a l'estadi de Conakry, així com les greus violacions dels drets humans comeses aquest mateix dia i els dies següents, en particular els actes especialment greus de violència sexual comesos contra dones per membres de les forces armades i de seguretat.

13/22. Situació dels drets humans a la República Democràtica del Congo i enfortiment de la cooperació tècnica i els serveis d'assessorament

Demana al Govern de la República Democràtica del Congo que, amb el suport de la comunitat internacional, desenvolupi, entre altres coses, un sistema de supervisió i verificació efectiu i fiable de la cadena de subministrament de minerals per tal d'acabar amb l'explotació il·legal dels recursos naturals del país.

13/23. Enfortiment de la cooperació internacional en l'esfera dels drets humans

Insta els estats membres a prestar suport al Fons Fiduciari de contribucions voluntàries per a l'examen periòdic universal i al Fons de Contribucions Voluntàries per a l'assistència financera i tècnica.

13/24. Protecció dels periodistes en situacions de conflicte armat

Decideix convocar, dins dels límits dels recursos existents, una taula rodona en el seu 14è període de sessions sobre la protecció dels periodistes en els conflictes armats.

13/25. Situació dels drets humans a Myanmar

Condemna enèrgicament les contínues violacions sistemàtiques dels drets humans i les llibertats fonamentals del poble de Myanmar.

13/26. La protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals en la lluita contra el terrorisme

Insta els estats que, en la lluita contra el terrorisme, respectin el dret a la igualtat davant els tribunals i a un judici just, d'acord amb el que preveu el Dret Internacional, incloses les normes internacionals de drets humans, com l'article 14 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i, si escau, el Dret Internacional Humanitari i el Dret Internacional dels Refugiats.

13/27. Un entorn esportiu mundial exempt de racisme, discriminació racial, xenofòbia i formes connexes d'intolerància

Encoratja encaridament els estats a organitzar i finançar campanyes de sensibilització per prevenir i combatre el racisme, la discriminació racial, la xenofòbia i les formes connexes d'intolerància en l'esport.

DECISIONS

13/101 a 116. Resultats de l'examen periòdic universal: Eritrea, Xipre, República Dominicana, Cambodja, Noruega, Albània, RD Congo, Côte d'Ivoire, Portugal, Bhutan, Dominica, República Popular de Corea, Brunei, Costa Rica, Guinea Equatorial i Etiòpia.

13/117. Tràfic de persones, especialment dones i nens

Celebrar, en el seu 14è període de sessions, una taula rodona per permetre que facin sentir la seva veu les víctimes del tràfic de persones, tenint degudament en consideració el benestar psicològic de les víctimes, amb vista a reforçar la importància primordial dels seus drets humans i de les seves necessitats, i tenint en compte les recomanacions de les víctimes per preveure mesures per lluitar contra el tràfic de persones.

DECLARACIÓ PRESIDENCIAL

13/PRST/1. Informes del Comitè Assessor

RESOLUCIONS

14è període de sessions del Consell de Drets Humans (del 31 de maig al 18 de juny de 2010)

14/ 1. Els greus atacs perpetrats per forces israelianes contra la flotilla humanitària

Condemna en els termes més enèrgics l'atroc atac perpetrat per forces israelianes contra la flotilla humanitària, que va causar nombrosos morts i ferits civils innocents de diferents països.

14/2. El tràfic de persones, especialment dones i nens: cooperació regional i subregional per a la promoció de l'enfocament basat en els drets humans en la lluita contra el tràfic de persones

Exhorta els governs a considerar, amb caràcter prioritari en el cas d'aquells que encara no ho hagin fet, la possibilitat de signar i ratificar els instruments jurídics de Nacions Unides pertinents, com la Convenció de Nacions Unides contra la Delinqüència Organitzada Transnacional i els seus Protocols, en particular el Protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones, especialment dones i nens.

14/3. Promoció del dret dels pobles a la pau

Subratlla la importància fonamental de l'educació per a la pau com a instrument per promoure l'efectivitat

del dret dels pobles a la pau i encoratja els estats, els organismes especialitzats de Nacions Unides i les organitzacions intergovernamentals i no governamentals que contribueixin activament a l'efecte.

14/4. Conseqüències del deute extern i de les obligacions financeres internacionals connexes dels estats per al ple gaudiment de tots els drets humans, sobretot els drets econòmics, socials i culturals

Insta els estats, les institucions financeres internacionals i el sector privat a prendre urgentment mesures per alleujar el problema del deute dels països en desenvolupament, especialment els afectats pel VIH/sida, de manera que puguin alliberar-se més recursos financers i dedicar-se a l'atenció de la salut, la investigació i el tractament de la població en els països afectats.

14/5. El paper de la prevenció en la promoció i la protecció dels drets humans

Destaca la importància de les mesures preventives eficaces com a part de les estratègies generals de promoció i protecció de tots els drets humans.

14/6. Mandat del Relator Especial sobre els drets humans dels desplaçats interns

Exhorta els estats que ofereixin solucions duradores, i encoratja l'enfortiment de la cooperació internacional, proporcionant, entre altres formes, recursos i coneixements tècnics per ajudar els països afectats, en particular els països en desenvolupament, en les seves iniciatives i polítiques nacionals relacionades amb l'assistència, la protecció i la rehabilitació dels desplaçats interns.

14/7. Proclamació del 24 de març com a Dia Internacional del Dret a la Veritat en relació amb Violacions Greus dels Drets Humans i de la Dignitat de les Víctimes

Recomana que l'Assemblea General proclami el 24 de març Dia Internacional del Dret a la Veritat en relació amb Violacions Greus dels Drets Humans i de la Dignitat de les Víctimes.

14/8. Cooperació regional per a la promoció i protecció dels drets humans a la regió d'Àsia i el Pacífic

Decideix que el proper seminari se celebri a Maldives el 2012.

14/9. Promoció del gaudiment dels drets culturals de tots i respecte a la diversitat cultural

Reitera la seva crida a tots els governs perquè cooperin amb l'Experta independent i li prestin assistència en el compliment del seu mandat, li facilitin tota la informació necessària que els demani i considerin seriosament una resposta favorable a les sol·licituds que els dirigeixi per visitar els seus països, per tal que pugui exercir les seves funcions eficaçment.

14/10. Desaparicions forçades o involuntàries

Insta els governs a continuar esforçant-se per aclarir el destí de les persones desaparegudes i vetllant perquè es facilitin a les autoritats competents encarregades de la investigació i enjudiciament els mitjans i recursos adequats per resoldre els casos i jutjar els autors, també en els casos en què ja s'hagi estudiat la

possibilitat d'establir, si s'escau, mecanismes judicials específics o comissions de la veritat i la reconciliació que complementin l'ordenament jurídic.

14/11. Llibertat de religió i de creences: mandat de la Relatora Especial sobre la llibertat de religió o de creences

Condemna tota apologia de l'odi religiós que constitueixi una incitació a la discriminació, l'hostilitat o la violència, tant si se serveix de mitjans de difusió impresos, audiovisuals o electrònics com de qualsevol altre mitjà.

14/12. Accelerar els esforços per eliminar totes les formes de violència contra la dona: garantir la diligència deguda en la prevenció

Insta els estats a adoptar i aplicar polítiques i programes que permetin a la dona evitar situacions de violència, escapar-ne i impedir que es repeteixin, i que ofereixin, entre altres coses, suport financer i accés en condicions assequibles a un habitatge o un allotjament segurs, modalitats d'atenció infantil i altres formes de suport social, assistència jurídica, formació professional i recursos productius, i procurin que aquests serveis estiguin a l'abast de les dones i les nenes amb discapacitat.

14/13. Qüestió de l'efectivitat, en tots els països, dels drets econòmics, socials i culturals: seguiment de la resolució 4/1 del Consell de Drets Humans

Encoratja tots els estats que encara no ho hagin fet a considerar la possibilitat de signar i ratificar el Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals amb vista a la seva ràpida entrada en vigor.

14/14. Assistència tècnica i cooperació en matèria de drets humans a favor de Kirguizistan

Condemna enèrgicament les violacions dels drets humans comeses durant les protestes que es van produir durant el canvi de govern, i condemna també les provocacions i els actes de violència a Osh i Jalalabad.

14/15. Reacció davant les agressions a escolars a l'Afganistan

Deplora i condemna les agressions a escolars innocents a l'Afganistan.

14/16. De la retòrica a la realitat: una crida mundial per l'adopció de mesures concretes contra el racisme, la discriminació racial, la xenofòbia i altres formes connexes d'intolerància

Decideix celebrar una taula rodona durant la sèrie de sessions d'alt nivell del seu 16è període de sessions dedicada al ple gaudiment dels drets humans dels afrodescendents, en ocasió de l'Any Internacional dels afrodescendents.

DECISIONS

14/101 a 117. Resultats de l'examen periòdic universal: Qatar, Nicaragua, Itàlia, Kazakhstan, Eslovènia, Bolívia, Fiji, San Marino, El Salvador, Angola, República de l'Iran, Madagascar, l'Iraq, Gàmbia, Egipte, Bòsnia i Hercegovina i el Sudan.

14/118. Persones desaparegudes

Demana al Comitè Assessor que finalitzi l'estudi sobre les millors pràctiques i el presenti al Consell en el seu 16è període de sessions.

114/119. Assistència a Somàlia en matèria de drets humans

Decideix celebrar, en el seu 15è període de sessions, un diàleg interactiu a part, amb la participació de l'Alta Comissionada de Nacions Unides per als Drets Humans, l'Expert independent sobre la situació dels drets humans a Somàlia i el Representant Especial del Secretari General per a Somàlia, la situació de la cooperació tècnica, els programes de foment de la capacitat dins del país i les mesures eficaces per millorar la situació dels drets humans a Somàlia i incrementar l'eficàcia del suport de Nacions Unides a la promoció i la protecció dels drets humans.

RESOLUCIONS

15è període de sessions del Consell de Drets Humans (del 13 de setembre a l'1 d'octubre de 2010)

15/1. Seguiment de l'informe de la missió internacional independent d'investigació sobre l'incident de la flotilla humanitària

Lamenta profundament la manca de cooperació per part de la potència ocupant, Israel, amb la missió.

15/2. Relatora Especial sobre les formes contemporànies de l'esclavitud

Exhorta tots els governs a cooperar amb la Relatora Especial i prestar-li assistència en el compliment de les tasques i obligacions que se li han encomanat, facilitar-li tota la informació necessària que els demani i acollir favorablement les sol·licituds que els dirigeixi per visitar els seus països, per tal que pugui exercir el seu mandat eficaçment.

15/3. La independència i imparcialitat del poder judicial, els jurats i assessors i la independència dels advocats

Convida els governs que tinguin dificultats per garantir la independència de jutges i advocats, l'objectivitat i imparcialitat dels fiscals i la seva capacitat d'exercir degudament la seva tasca, o que estiguin decidits a prendre mesures per aplicar més a fons aquests principis, que consultin la Relatora Especial i es plantegin la possibilitat d'utilitzar els seus serveis, per exemple convidant-la al país.

15/4. El dret a l'educació: seguiment de la resolució 8/4 del Consell de Drets Humans

Insta tots els estats a adoptar totes les mesures necessàries per promoure l'educació i l'aprenentatge permanents tant en el context de l'educació acadèmica com en el de la no acadèmica, amb inclusió de l'educació i formació en matèria de drets humans.

15/5. Genètica forense i drets humans

Destaca la importància de lliurar els resultats de les investigacions de genètica forense a les autoritats nacionals, en particular, quan procedeixi, a les autoritats judicials competents.

15/6. Seguiment de l'informe del Comitè d'experts independents en Dret Internacional Humanitari i normes internacionals de drets humans establert en virtut de la resolució 13/9 del Consell

Condemna la manca de cooperació d'Israel, la potència ocupant, que ha dificultat la tasca del Comitè d'experts independents pel que fa a avaluar la resposta d'Israel a la crida de l'Assemblea General i el Consell per tal que portés a terme investigacions independents, fidedignes i conformes a les normes internacionals.

15/7. Els drets humans i els pobles indígenes

Acull amb satisfacció el paper que desenvolupen les institucions nacionals de drets humans establertes de conformitat amb els Principis de París en la promoció de les qüestions indígenes, i encoratja aquestes institucions a desenvolupar i reforçar les seves capacitats per exercir aquest paper amb eficàcia, aprofitant el suport de l'Oficina de l'Alta Comissionada.

15/8. L'habitatge adequat com a element integrant del dret a un nivell de vida adequat

Decideix prorrogar per un període de tres anys el mandat de la Relatora Especial sobre un habitatge adequat com a element integrant del dret a un nivell de vida adequat i sobre el dret de no discriminació referent a això.

15/9. Els drets humans i l'accés a l'aigua potable i el sanejament

Exhorta l'Experta independent que segueixi endavant amb la seva tasca en relació amb tots els aspectes del seu mandat, en particular que aclareixi encara més el contingut de les obligacions de drets humans, incloses les obligacions de no discriminació en relació amb l'aigua potable segura i el sanejament, en coordinació amb els estats, els òrgans i organismes de Nacions Unides i els interessats pertinents.

15/10. Eliminació de la discriminació contra les persones afectades per la lepra i els seus familiars

Encoratja els governs, els òrgans, organismes especialitzats, fons i programes de Nacions Unides i altres organitzacions intergovernamentals i institucions nacionals de drets humans pertinents que tinguin degudament en compte els principis i directrius en la formulació i aplicació de les seves polítiques i mesures relacionades amb les persones afectades per la lepra i els seus familiars.

15/11. Programa Mundial per a l'educació en drets humans: aprovació del pla d'acció per a la segona etapa

Insta totes les institucions nacionals de drets humans a prestar assistència per a l'aplicació de programes d'educació sobre drets humans d'acord amb el pla d'acció.

15/12. La utilització de mercenaris com a mitjà per violar els drets humans i obstaculitzar l'exercici del dret dels pobles a la lliure determinació

Condemna les activitats de mercenaris en països en desenvolupament de diverses parts del món, en particular en zones de conflicte, i l'amenaça que comporten per a la integritat i el respecte de l'ordre constitucional d'aquests països i l'exercici del dret a la lliure determinació dels seus pobles

15/13. Els drets humans i la solidaritat internacional

Exhorta la comunitat internacional a promoure la solidaritat i la cooperació internacionals com a important mitjà per contribuir a superar els efectes negatius de les crisis econòmica, financera i climàtica actuals, en particular en els països en desenvolupament.

15/14. Els drets humans i els pobles indígenes: mandat del Relator Especial sobre els drets dels pobles indígenes

Demana a tots els governs que cooperin plenament amb el Relator Especial en l'acompliment de les tasques i funcions del seu mandat, que subministrin tota la informació disponible que demani en les seves comunicacions i que atenguin amb promptitud les seves crides urgents.

15/15. La protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals en la lluita contra el terrorisme: mandat del Relator Especial sobre la promoció i la protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals en la lluita contra el terrorisme

Decideix prorrogar per un període de tres anys el mandat del Relator Especial sobre la promoció i la protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals en la lluita contra el terrorisme.

15/17 Previsió de la mortalitat materna, la morbiditat i els drets humans: seguiment a la resolució 11/8 del Consell

Reconeix que la igualtat de gènere, l'apoderament de les dones, el seu ple gaudiment de tots els drets humans i l'eradicació de la pobresa són essencials per al desenvolupament econòmic i social i que assolir aquests objectius és una de les fites dels Objectius del Mil·lenni.

15/18. La detenció arbitrària

Observa amb profunda preocupació l'augment de la informació que rep el Grup de Treball sobre les represàlies sofertes per persones que han estat objecte d'una crida urgent o una opinió, o que han aplicat una recomanació del Grup de Treball, i exhorta els estats dels quals es tracti a adoptar les mesures adequades per evitar aquests actes i que combatin la impunitat investigant amb promptitud i eficàcia totes les denúncies d'intimidació i represàlies per tal de processar els autors i proporcionar a les víctimes els recursos adequats.

15/19. Projecte de principis rectors sobre l'extrema pobresa i els drets humans

Afirma que la lluita contra l'extrema pobresa ha de seguir tenint alta prioritat per a la comunitat internacional.

15/20. Serveis d'assessorament i assistència tècnica per a Cambodja

Decideix prorrogar per un any el mandat del procediment especial sobre la situació dels drets humans a Cambodja, i demana al Relator Especial que li presenti un informe sobre el compliment del seu mandat en el seu 18è període de sessions i que mantingui una col·laboració constructiva amb el Govern de Cambodja per continuar millorant la situació dels drets humans al país.

15/21. Drets humans i mesures coercitives unilaterals

Exhorta l'Oficina de l'Alt Comissionat de Nacions Unides per als Drets Humans que presti assistència als estats per promoure i protegir el dret a la llibertat de reunió i d'associació pacífiques, entre altres coses mitjançant programes d'assistència tècnica de l'Oficina, a petició dels estats, i que col·laborin amb els organismes pertinents del sistema de Nacions Unides i amb altres organitzacions intergovernamentals per tal de donar assistència als estats per promoure i protegir el dret a la llibertat de reunió i d'associació pacífiques.

15/22. Dret de tota persona al gaudiment del nivell més alt possible de salut física i mental

Preocupat perquè, per a milions de persones d'arreu del món, la plena efectivitat del dret de tota persona al gaudiment del nivell més alt possible de salut física i mental, entre altres mitjans, per l'accés a medicaments segurs, eficaços, assequibles i de bona qualitat, en particular als medicaments essencials, les vacunes i altres productes mèdics, i a centres i serveis d'atenció de la salut, continua sent un objectiu distant i perquè en molts casos, especialment per a aquells que viuen en la pobresa, aquest objectiu continua sent remot.

15/23. Eliminació de la discriminació contra la dona

Profundament preocupat pel fet que les dones de tot el món continuen patint importants desavantatges com a resultat de lleis i pràctiques discriminatòries, i que la igualtat *de iure* i *de facto* no s'ha aconseguit en cap país del món.

15/24. Drets humans i mesures coercitives unilaterals

Condemna el fet que determinades potències continuïn aplicant i fent complir unilateralment mesures d'aquesta índole com a instrument de pressió política o econòmica contra qualsevol país, en particular contra països en desenvolupament, a fi d'impedir que aquests països exerceixin el seu dret a determinar lliurement els seus propis sistemes polítics, econòmics i socials.

15/25. El dret al desenvolupament

Decideix continuar fent que la seva agenda promogui i fomenti el desenvolupament sostenible i l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni i, en aquest sentit, promoure l'elevació del dret al desenvolupament al mateix nivell que tots els altres drets humans i llibertats fonamentals, com s'estableix en els paràgrafs 5 i 10 de la Declaració i Programa d'Acció de Viena.

15/26. Grup de treball intergovernamental de composició oberta encarregat d'estudiar la possibilitat d'elaborar un marc normatiu internacional per a la regulació, el seguiment i la supervisió de les activitats de les empreses militars i de seguretat privades

Decideix establir un grup de treball intergovernamental de composició oberta amb el mandat d'estudiar la possibilitat d'elaborar un marc normatiu internacional, inclosa, entre altres, la possibilitat d'elaborar un instrument jurídicament vinculant, per a la regulació, el seguiment i la supervisió de les activitats de les empreses militars i de seguretat privades, inclosa la rendició de compte d'aquestes empreses.

15/27. Situació dels drets humans al Sudan

Insta totes les parts que continuïn procurant complir les obligacions pendents estipulades en l'Acord General de Pau, encoratja totes les parts a continuar esforçant-se per aconseguir la pau a Darfur, i insta les faccions no participants a sumar-se a les negociacions.

15/28. Assistència a Somàlia en matèria de drets humans

Expressa gran preocupació per la repercussió negativa cada vegada més gran de la prolongada inestabilitat de Somàlia en els països veïns i en altres països; per les nombroses baixes civils causades per les hostilitats en curs, els reiterats atacs contra les forces de manteniment de la pau i el personal humanitari i el reclutament, l'ensinistrament i la utilització de nens en el conflicte i també per la difícil situació dels desplaçats interns i els refugiats i pel gran volum de desplaçaments registrats com a conseqüència directa del conflicte i de violacions de les normes de drets humans i del dret humanitari.

DECISIONS

15/101 a 15/115. Resultats de l'examen periòdic universal: Kirguizistan, Guinea, Lao RDP, Espanya, Lesotho, Kenya, Armènia, Suècia, Grenada, Turquia, Guyana, Kuwait, Bielorússia, Kiribati i Guinea Bissau.

15/116. Drets humans i qüestions relacionades amb la presa d'ostatges per terroristes

Decideix celebrar durant el seu 16è període de sessions, una taula rodona sobre els drets humans en el context de les mesures adoptades arran de la presa d'ostatges per terroristes, centrada especialment en la responsabilitat primordial dels estats de promoure i protegir els drets humans de tots dins de la seva jurisdicció, en l'enfortiment de la cooperació internacional per prevenir i combatre el terrorisme i en la protecció dels drets de totes les víctimes del terrorisme.

15/117. Dia Internacional de Nelson Mandela

Decideix celebrar, en el seu 18è període de sessions, una taula rodona d'alt nivell per reflexionar sobre l'actual situació dels drets humans arreu del món pel que fa al racisme, la discriminació racial, la xenofòbia i les formes connexes d'intolerància, inspirant-se en l'exemple de Nelson Mandela pel que fa a la promoció i protecció dels drets humans sense distinció per motius de raça, color o origen nacional o ètnic.

DECLARACIONS PRESIDENCIALS

PRST 15/1. Assistència tècnica i foment de la capacitat per a Haití

Encoratja encaridament la comunitat internacional en el seu conjunt, i en particular els donants internacionals, el grup de països amics d'Haití, els organismes especialitzats de Nacions Unides i les organitzacions regionals i internacionals, que estrenyin la cooperació amb les autoritats constituïdes d'Haití per aconseguir la plena realització dels drets humans.

PRST 15/2.

Convida l'Alta Comissionada a presentar al Consell el projecte de marc estratègic del secretari general per al programa 19, drets humans, abans de sotmetre'l al Comitè del Programa i de la Coordinació, a fi que l'Alta Comissionada pugui recopilar les opinions dels estats i dels interlocutors pertinents i comunicar-les al Comitè per tal que les examini.

Resolucions emeses pel Consell de Drets Humans en sessions extraordinàries

13a sessió extraordinària (27 de gener de 2010)

S-13/1. Suport del Consell de Drets Humans al procés de recuperació a Haití després del terratrèmol del 12 de gener de 2010: un enfocament basat en els drets humans

Expressa la seva preocupació per l'actual situació dels drets humans a Haití, en particular la vulnerable situació dels nens, les dones, els desplaçats interns, els ancians, les persones amb discapacitat i els ferits.

14a sessió extraordinària (23 de desembre de 2010)

S-14/1. La situació dels drets humans a Côte d'Ivoire des de les eleccions del 28 novembre 2010

Condemna enèrgicament les violacions de drets humans perpetrades a Côte d'Ivoire, entre les quals s'inclouen el segrest, la desaparició forçada, la detenció arbitrària, l'execució extrajudicial, la violència sexual, la pèrdua de vides i la destrucció de propietats.

Annex V. Índex de Drets Humans

L'Índex de Drets Humans (INDH) mesura el grau de desprotecció i incompliment de les obligacions dels estats respecte als drets humans i el Dret Internacional Humanitari (DIH) a 195 països (els 192 estats membres de Nacions Unides, a més de l'Autoritat Nacional Palestina, Taiwan i el Vaticà) en el període 2009-2010 –tal com s'especifica en cada indicador– i a partir de diferents fonts. Està compost per **22 indicadors** específics dividits en les següents tres dimensions: a) no ratificació dels principals instruments de Dret Internacional dels Drets Humans i DIH; b) violació del Dret Internacional dels Drets Humans i c) violació del Dret Internacional Humanitari.

La selecció dels indicadors s'ha basat en els següents criteris:

- La rellevància de les dades per determinar el grau de desprotecció i incompliment de les obligacions de l'Estat respecte als drets humans en un determinat país;
- la disponibilitat de dades respecte al màxim nombre de països objecte d'estudi. En aquest sentit, una major informació sobre un país pot suposar que aquest figuri amb un nivell més elevat de desprotecció i incompliment de les obligacions dels Estats respecte als drets humans, que un país del qual tot just es disposa d'informació;
- el grau de fiabilitat i transparència de les fonts seleccionades.

En el segon apartat s'especifica la valoració i ponderació de cada indicador en la configuració de l'INDH. Pel que fa l'INDH 2009, s'ha modificat el rang relatiu a l'ocurrència de violacions del Dret Internacional dels Drets Humans que passa a ser de 0 a 36 (en lloc de 0 a 24).

A continuació es descriuen els 22 indicadors agrupats segons les tres dimensions anteriorment descrites.

a) Descripció dels indicadors

Dimensió A: No ratificació dels principals instruments internacionals de drets humans i DIH

Els indicadors núm. 1 a núm. 8 assenyalen aquells països que no han ratificat algun dels principals instruments de drets humans de referència de Nacions Unides, el Protocol II dels Convenis de Ginebra (1949) relatiu a la protecció de les víctimes dels conflictes armats sense caràcter internacional o l'Estatut de Roma que estableix el Tribunal Penal Internacional. Respecte als principals instruments del Dret Internacional dels Drets Humans s'han seleccionat els pactes i convenis que tenen a veure amb les principals violacions dels drets civils i polítics analitzats en el capítol de drets humans i justícia transicional. La inclusió del Protocol II es deu al fet que, cada vegada més sovint, els diferents actors

armats tenen la població civil com un dels seus objectius principals. La inclusió de l'Estatut de Roma respon a la necessitat de comptar amb un indicador que reflecteixi el grau d'implicació d'un Estat en la lluita contra la impunitat de crims de genocidi, lesa humanitat i de guerra; aquesta és la primera institució judicial internacional amb caràcter permanent amb capacitat per jutjar aquest tipus de crims.

El procés de signatura i ratificació dels tractats internacionals suposa un primer pas cap al compliment per part dels estats de les seves obligacions per a la protecció i promoció dels drets humans i, a més, proporciona un marc legal per a l'exigència per part de la comunitat internacional del seu respecte. La no ratificació d'aquests instruments reflecteix, per tant, la manca de voluntat per part d'un Estat de protegir i implementar els drets humans dins de les seves fronteres.

A. No ratificació dels principals instruments internacionals de drets humans i DIH

1. País que no ha ratificat el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966).
2. País que no ha ratificat el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966).
3. País que no ha ratificat la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Racial (1966).
4. País que no ha ratificat la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona (1979).
5. País que no ha ratificat la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (1984).
6. País que no ha ratificat la Convenció sobre els Drets del Nen (1989).
7. País que no ha ratificat el Protocol addicional (Protocol II) als Convenis de Ginebra relatiu a la protecció de les víctimes dels conflictes armats sense caràcter internacional (1977).
8. País que no ha ratificat l'Estatut de Roma que instaura el Tribunal Penal Internacional (2002).

Dades disponibles de 192 països. Any previst: 2010.

FONTS: Oficina de l'Alt Comissionat per als Drets Humans, a <<http://www.ohchr.org>> i Comitè Internacional de la Creu Roja, a <<http://www.icrc.org>> [consultat 2010.12.31].

Dimensió B: Violació del Dret Internacional dels Drets Humans

Els indicadors núm. 9 al núm. 20 fan referència a les violacions de drets civils i polítics comeses per part de l'Estat o d'agents estatals o paraestatals. S'ha pres com a referència per l'avaluació d'aquests indicadors la definició de l'abús / violació continguda en els corresponents instruments internacionals de drets humans de Nacions Unides. S'entén per *impunitat generalitzada* l'existència en un Estat d'un patró d'impunitat per vio-

lacions de drets humans que es tradueix en la prevalença, com a norma, de la no investigació, enjudiciament i sanció als responsables.

B. Violació del Dret Internacional dels Drets Humans

Per tipus de violació:
9. País en què s'ha aplicat la pena de mort.
10. País amb execucions extrajudicials.
11. País amb desaparicions forçades.
12. País amb morts sota custòdia.
13. País amb tortura, i altres tractes o penes cruels, inhumanes o degradants.
14. País amb detencions arbitràries.
15. País amb judicis sense garanties o amb absència de judicis.
16. País amb impunitat generalitzada.
En funció de la persona o grup de persones a qui va dirigida:
17. País amb presos polítics i / o de consciència.
18. País amb fustigació / abusos a defensors de drets humans, representants d'ONG, sindicats, membres de partits polítics i / o advocats.
19. País amb pràctiques discriminatòries (per raó de raça, ètnia, religió, gènere, orientació sexual o lloc de procedència), així com abús i explotació de menors.
20. País amb fustigació / abusos a periodistes.

Dades disponibles de 160 països. Anys previstos: 2009-2010.
 FONTS: Amnistia Internacional. *Informe 2010 Amnistia Internacional. L'estat dels drets humans al món*. Londres: AI, 2010, a <<http://thereport.amnesty.org/es>>, Amnistia internacional. *Condemnes a mort i Execucions el 2009*, Londres: AI 2009, a <<http://www.amnesty.org/es/library/asset/ACT50/001/2010/es/6ed258de-8786-4937-afcc-fb4cf00bab11/act500012010spa.pdf>>; Human Rights Watch. *World Report 2010*. Nova York: HRW, 2010, a <<http://www.hrw.org/world-report-2010>>, i seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elabora Nacions Unides, organismes internacionals, ONG, centres de recerca i mitjans de comunicació nacionals i internacionals.

Dimensió C: Violació del Dret Internacional Humanitari (DIH)

Els indicadors núm. 21 i núm. 22 fan referència a les violacions del DIH perpetrades tant per l'Estat com per agents estatals o grups armats d'oposició. Aquest àmbit mostra la manca de protecció deguda a la població civil per qualsevol de les parts en conflicte –segons estipula el IV Conveni de Ginebra. Prenent com a referència la definició àmpliament acceptada per la comunitat internacional que un menor soldat és aquella persona menor de 18 anys que participa en algun tipus de conflicte armat, l'indicador núm. 21 identifica aquells països origen de forces regulars o irregulars que recluten menors –ja sigui per tal que participin directament en les hostilitats o operin com a esclaus, espies, informadors o misatgers– així com els països en els quals hi ha evidència de la presència de menors soldat.

En relació amb l'indicador núm. 22, cal assenyalar que la protecció dels civils és un principi fonamental del dret humanitari pel qual les persones que no participen en les hostilitats no han de ser objecte d'atacs indiscriminats, d'actes o amenaces de violència. Tampoc no han de ser destruïts els béns indispensables per a la seva supervivència. L'indicador núm. 22 fa referència al país que ha violat alguna disposició del IV Conveni de Ginebra (1949) que protegeix els civils ja sigui dins o fora del seu territori, com poden ser els bombardejos i atacs indiscriminats, l'ús de mines antipersonals, la destrucció de béns indispensables, les violacions sexuals com a arma de guerra o el desplaçament.

C. Violació del Dret Internacional Humanitari

21. País d'origen de les forces regulars o dels grups armats que recluten menors soldats i / o país en el qual hi ha evidència de la presència de menors soldat.
22. País que ha violat alguna disposició del IV Conveni de Ginebra.

Dades disponibles de 195 països. Anys previstos: 2009-2010.
 FONTS: Coomaraswamy, Radhika. *Annual report of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict*. A/HRC/15/58, de 3 de setembre de 2010, a <http://www.un.org/children/conflict/_documents/A-HRC-15-58e.pdf>, Amnistia Internacional. *Informe 2010 Amnistia Internacional. L'estat dels drets humans al món*. Londres: AI, 2010, a <<http://thereport.amnesty.org/es>>; Human Rights Watch. *World Report 2010*. Nova York: HRW, 2010, a <<http://www.hrw.org/world-report-2010>>, i seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elabora Nacions Unides, organismes internacionals, ONG, centres de recerca i mitjans de comunicació nacionals i internacionals.

b) Valoració i ponderació

L'Índex de Drets Humans es compon del valor afegit dels subíndexs corresponents a les tres dimensions (A, B i C) anteriorment esmentades tenint en compte que, a cada àmbit, se li ha assignat un valor ponderat segons consta en la taula següent. L'objectiu d'aquesta ponderació és atorgar un major valor a aquells components que mostren de manera més significativa la manca de respecte o de protecció dels drets humans i del DIH per part d'un Estat o grup armat, segons l'anàlisi establerta per l'Escola de Cultura de Pau.

Àmbits	Rang	Ponderació
A. No ratificació dels principals instruments de Dret internacional dels drets humans i DIH.	0 - 8	10%
B. Violació del Dret Internacional dels Drets Humans	0 - 36	65%
C. Violació del Dret Internacional Humanitari	0-4	25%

A cada indicador se li ha assignat un valor determinat tal com s'indica a la taula adjunta, tenint en alguns casos en compte la gravetat o la freqüència amb què es produeix la violació.

Àmbits	Valoració
A. Adhesió als principals instruments de Dret Internacional dels Drets Humans i DIH.	Es valora en un rang de 0 a 8 la no ratificació d'instruments de drets humans i DIH. Es comptabilitzen quants dels vuit instruments de drets humans i DIH no ha ratificat cada país (●).
B. Violació del Dret Internacional dels Drets Humans.	Es valora en un rang de 0 a 36 l'ocurrència de violacions del Dret Internacional dels Drets Humans . Les 12 categories de violacions es divideixen en dos grups. D'una banda, les que fan referència a drets civils i polítics (com execucions extrajudicials, desaparicions, morts sota custòdia, tortura i / o maltractaments (que inclou el tràfic de persones), detenció arbitrària, judicis sense les garanties mínimes o absència de judici i països on les violacions de drets humans queden impunes), d'altra banda, les que assenyalen l'existència de persones o grups de persones en situació de vulnerabilitat com són presos polítics i / o de consciència, defensors de drets humans, representants d'ONG, sindicats, membres de partits polítics i / o advocats, menors explotats, periodistes o qualsevol persona o grup de persones objecte de discriminació per raó de raça, ètnia, religió, gènere, orientació sexual o lloc de procedència. S'assigna un valor de 3 (■) quan hi ha dades contrastades sobre la violació sistemàtica de drets humans, un valor de 2 (●) quan les violacions s'han produït amb freqüència i un valor de 1 (○) quan s'ha perpetrat de manera esporàdica . Aquesta classificació s'ha modificat respecte l'INDH 2010. Pel que fa a l'indicador número 9 relatiu a la pena de mort, s'indiquen amb 3 (■) els països on s'ha aplicat aquest càstig. S'assenyala amb un 1 (○) els països retencionistes sobre els quals es desconeix si s'han produït execucions i es deixa la casella en blanc en aquells casos en què el país és abolicionista i / o abolicionista en la pràctica.
C. Violació del Dret Internacional Humanitari (DIH).	Es valora en un rang de 0 a 4 l'ocurrència de violacions del DIH . S'assigna un valor d'1 (●) als països d'origen de les forces regulars o dels grups armats d'oposició que recluten menors soldats. S'assigna un valor de 3 (●) quan s'ha violat alguna disposició del IV Conveni de Ginebra.

D'acord amb la ponderació i valoració de cada àmbit s'estableix que:

$$INDH = \left(\frac{10A}{8} + \frac{65B}{24} + \frac{25C}{4} \right) / 10$$

Tot i que per a cada indicador s'han identificat aquelles fonts que permeten disposar de dades fiables i transparents sobre el major nombre de països, en alguns casos no hi ha dades disponibles per a determinats indicadors. El guió indica, per tant, que no hi ha dades disponibles d'acord amb les fonts consultades.

La majoria de les fonts consultades fa referència a períodes de temps compresos entre l'any 2009 i 2010.

c) Taula

En la taula següent es presenten les dades per països que configuren l'INDH.

Índex de Drets Humans 2010

Pais	INDH	No ratificació	Violació DH	Violació DH	Drets civils	DESC	Racisme	Dona	Tortura	Men	Prot. II	TPI	Total No ratificació	Penal Mort	Execució	Desaparició	Mort custòdia	Tortura	Detenció arbitrària	Judicis s/garanties	Impunitat	Presoners polítics	Defensors	Discriminació	Periodistes	Total violació DH	Menors soldats	IV Conveni	Total violació DH	
Congo, RD	8,097	0,000	5,597	2,500								0	0	0	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	31	●	4
Sudan	7,931	0,375	5,056	2,500			●	●	●			●	3	■	■	■	○	■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	28	●	4
Pakistan	7,722	0,250	5,597	1,875							●	●	2	■	■	■	●	■	■	■	■	■	■	■	■	■		31	●	3
Nigèria	7,417	0,125	5,417	1,875								●	1	■	■	■	●	■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	30	●	3
Somàlia	7,153	0,500	4,153	2,500			●			●		●	4	■	■	■		■	●	■	■	■	■	■	■	■	●	23	●	4
Sri Lanka	7,083	0,250	4,333	2,500							●	●	2	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	24	●	4
Myanmar	7,042	0,750	3,792	2,500	●	●	●		●			●	6	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	21	●	4
Afganistan	7,014	0,000	4,514	2,500									0	■	■	■		○	■	■	■	■	■	■	■	■	●	25	●	4
Txad	6,833	0,000	4,333	2,500									0	■	■	■		■	●	■	■	■	■	■	■	■	●	24	●	4
Rússia, Fed. de	6,694	0,125	4,694	1,875								●	1	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	26	●	3
Iraq	6,667	0,375	3,792	2,500					●		●	●	3	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	21	●	4
Iran, Rep. Isl.	6,458	0,500	5,958	0,000			●	●	●		●	●	4	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■		33		0
Filipines	6,417	0,125	3,792	2,500								●	1	■	■	■		■	■	●	■	■	■	○	■	■	●	21	●	4
Índia	6,403	0,375	4,153	1,875					●		●	●	3	■	■	■	●	■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	23	●	3
Etiòpia	6,333	0,125	4,333	1,875								●	1	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■		24	●	3
Israel	6,278	0,250	4,153	1,875							●	●	2	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	23	●	3
Uganda	6,111	0,000	3,611	2,500									0	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	20	●	4
Iemen	5,972	0,125	3,972	1,875								●	1	■	■	■	○	■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	22	●	3
Colòmbia	5,750	0,000	3,250	2,500									0	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	18	●	4
Taiilàndia	5,556	0,250	3,431	1,875							●	●	2	■	■	■	●	■	■	■	■	■	■	■	■	■	●	19	●	3
Turquia	5,556	0,250	3,431	1,875							●	●	2	■	■	■	○	■	●	■	■	■	■	■	■	■	●	19	●	3
Xina	5,486	0,250	5,236	0,000	●							●	2	■	■	■	●	■	■	■	■	■	■	■	■	■		29		0
EUA	5,389	0,625	2,889	1,875		●		●		●	●	●	5	■	■	■		■	■	■	■	○	■	■	■	■	●	16	●	3
Zimbabue	5,361	0,125	5,236	0,000					●				1	■	■	■	○	■	■	■	■	■	■	■	■	■		29		0
Egipte	5,181	0,125	5,056	0,000								●	1	■	■	■	●	■	■	■	■	■	■	■	■	■		28		0
Marroc	5,125	0,250	4,875	0,000							●	●	2	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■		27		0
Àrabia Saudita	5,069	0,375	4,694	0,000	●	●						●	3	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■		26		0
Mèxic	4,819	0,125	4,694	0,000							●		1	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■		26		0

Pais	INDH	No ratificació	Violació DH	Violació DH	Drets civils	DESC	Racisme	Dona	Tortura	Nen	Prot. II	TPI	Total No ratificació	Pena Mort	Execució	Desaparició	Mort custòdia	Tortura	Detenció arbitrària	Judicis s/garanties	Impunitat	Presoners polítics	Defensors	Discriminació	Periodistes	Total violació DH	Menors soldats	IV Conveni	Total violació DH
Malàisia	4,722	0,750	3,972	0,000	●	●	●	●	●		●	●	6	○			●	■	■	■	■	●	■	■	■	22			22
Guinea Equatorial	4,458	0,125	4,333	0,000							●	●	1	■	●		○	■	■	■	■	■	■	■	■	24			24
Uzbekistan	4,458	0,125	4,333	0,000								●	1						■	■	■	■	■	■	■	24			24
Rep. Centreafricana	4,431	0,125	1,806	2,500					●				1		■	○				■	■	■	■	■	10	●	●	4	
Eritrea	4,347	0,375	3,972	0,000					●		●	●	3			●		■	■	■		■	■	■	22			22	
Bangladesh	4,333	0,000	4,333	0,000									0	■				■	■	■	■	■	■	■	24			24	
Tunisia	4,278	0,125	4,153	0,000								●	1			●		■	■	■	■	■	■	■	23			23	
Síria, Rep. Àrab	4,222	0,250	3,972	0,000							●	●	2	■			●	■	■	■	■	●	■	■	22			22	
Haití	4,167	0,375	3,792	0,000		●			●			●	3		■			■	■	■	■	■	■	■	21			21	
Kenya	4,153	0,000	4,153	0,000									0		■	■		■	■	■	■	■	■	●	23			23	
Corea, RPD	4,111	0,500	3,611	0,000		●			●		●	●	4	■		●		■	■	■			■	■	20			20	
Algèria	4,097	0,125	3,972	0,000								●	1		●	●		■	■	■	■	■	■	■	22			22	
Indonèsia	4,042	0,250	3,792	0,000							●	●	2	○	●			■	■	■	■	■	■	■	21			21	
Palestina, A.N.	4,042	0,000	2,167	1,875									0	○	■		●	■	■	■			■	■	12	●	●	3	
Senegal	4,042	0,000	2,167	1,875									0					■	■	■	■		■	■	12	●	●	3	
Guinea	3,972	0,000	3,972	0,000									0	○	■			■	■	■	■		■	■	22			22	
Angola	3,931	0,500	3,431	0,000			●		●		●	●	4		■			■	■	■			●	■	19			19	
Côte d'Ivoire	3,861	0,250	3,611	0,000		●						●	2		■			■	■	■	■		■	●	20			20	
Cambodja	3,792	0,000	3,792	0,000									0		●			■	■	○	■		■	■	21			21	
Jordània	3,792	0,000	3,792	0,000									0	○		●		■	■	■			■	■	21			21	
Cuba	3,750	0,500	3,250	0,000			●					●	4	○			○	■	■		○	●	■	■	18			18	
Burundi	3,639	0,125	2,889	0,625				●					1					■	●	■	■		■	■	16	●		16	
Singapur	3,639	0,750	2,889	0,000			●		●		●	●	6	■				●	●	■			■	■	16			16	
Bahrain	3,556	0,125	3,431	0,000								●	1	○				■	■	■	■	■	■	■	19			19	
Ucraina	3,556	0,125	3,431	0,000								●	1			○		■	■	■	■		■	■	19			19	
Azerbaidjan	3,500	0,250	3,250	0,000							●	●	2				●	■	■	●	■	●	■	■	18			18	
Vietnam	3,444	0,375	3,069	0,000					●		●	●	3	○				●	●	●	●	●	●	●	17			17	
Nepal	3,403	0,250	2,528	0,625							●	●	2		■	■		■	■	■	■		■	■	14	●		14	
Emirats Àrabs Units	3,208	0,500	2,708	0,000					●			●	4	○					●	■			■	■	15			15	

Pais	INDH	No ratificació	Violació DH	Violació DH	Drets civils	DESC	Racisme	Dona	Tortura	Nen	Prot. II	TPI	Total No ratificació	Pena Mort	Execució	Desaparició	Mort custòdia	Tortura	Detenció arbitrària	Judicis s/garanties	Impunitat	Presoners polítics	Defensors	Discriminació	Periodistes	Total violació DH	Menors soldats	IV Conveni	Total violació DH
Libia, Jamahiriya Arab	3,194	0,125	3,069	0,000							●	1	0	○			○	■	■			■	■	■	■	17			0
Tanzània, Rep. Unida	3,139	0,250	2,889	0,000			●	●				2	0	●				■	■	■	■		■	●	16			0	
Brasil	3,069	0,000	3,069	0,000								0	0	●				■	■	●	●		●	●	17			0	
Hondures	3,069	0,000	3,069	0,000								0	0	●				■	●	●	●		●	●	17			0	
Veneçuela	3,069	0,000	3,069	0,000								0	0	■					■	●	●	●	■	●	17			0	
Guatemala	3,014	0,125	2,889	0,000							●	1	1	○					■		■		■	○	16			0	
Guinea Bissau	2,958	0,250	2,708	0,000				●			●	2	0	■				■	■		■				15			0	
Madagascar	2,708	0,000	2,708	0,000								0	0					■	■	■	■			■	15			0	
Perú	2,708	0,000	2,708	0,000								0	0					■	■		■		■	■	15			0	
Armènia	2,653	0,125	2,528	0,000							●	1	1	●				●	■		●		■	●	14			0	
Mauritània	2,653	0,125	2,528	0,000							●	1	1					■	■				■		14			0	
Congo	2,611	0,000	1,986	0,625								0	0						●	●	■	●		■	11	●		1	
Níger	2,528	0,000	2,528	0,000								0	0						●	●	■	●	■	●	14			0	
Bielorússia	2,472	0,125	2,347	0,000							●	1	1	○				●	●			●		■	13			0	
Kirguizistan	2,472	0,125	2,347	0,000							●	1	1					■	●		■		■	●	13			0	
Rwanda	2,472	0,125	2,347	0,000							●	1	1							■	■	○		■	13			0	
Turkmenistan	2,472	0,125	2,347	0,000							●	1	1					●		■	■	■	●	■	13			0	
Corea, Rep. de	2,347	0,000	2,347	0,000								0	0					●	●	■	■		■	■	13			0	
Malawi	2,347	0,000	2,347	0,000								0	0					●	■			■	●	■	13			0	
Sierra Leone	2,347	0,000	2,347	0,000								0	0	○	●				●	■			■	●	13			0	
Kazakhstan	2,292	0,125	2,167	0,000							●	1	1						■	■			■	■	12			0	
Togo	2,292	0,125	2,167	0,000							●	1	1					●			■	■		●	12			0	
Líban	2,236	0,250	1,986	0,000							●	2	2	○				■	●	■	●		■		11			0	
Bolívia	2,167	0,000	2,167	0,000								0	0		○					○	■	■	●	●	12			0	
Croàcia	2,167	0,000	2,167	0,000								0	0					■		■	●	●	●	■	12			0	
Moldàvia, Rep. de	2,167	0,000	2,167	0,000								0	0					■	■		■	■			12			0	
Mongòlia	2,167	0,000	2,167	0,000								0	0	○				■			■		●	■	12			0	
Tadjikistan	2,167	0,000	2,167	0,000								0	0					■	■	■	■		■	■	12			0	
Camerun	2,111	0,125	1,986	0,000							●	1	1							■	■		■	■	11			0	

Pais	INDH	No ratificació	Violació DH	Violació DH	Drets civils	DESC	Racisme	Dona	Tortura	Nen	Prot. II	TPI	Total No ratificació	Pena Mort	Execució	Desaparió	Mort custòdia	Tortura	Detenció arbitrària	Judicis s/garanties	Impunitat	Presoners polítics	Defensors	Discriminació	Periodistes	Total violació DH	Menors soldats	IV Conveni	Total violació DH
Qatar	2,000	0,375	1,625	0,000	●	●						●	3	○				■		■				■	●	9			9
Timor-Leste	1,986	0,000	1,986	0,000									0					●	●	■	■			■		11			11
Sud-àfrica	1,931	0,125	1,806	0,000		●							1		●			●	●	■	■			■		10			10
Equador	1,806	0,000	1,806	0,000									0					●	●		●			●		10			10
Geòrgia	1,806	0,000	1,806	0,000									0					■	●		■				●	10			10
Guyana	1,806	0,000	1,806	0,000									0	○	■			■						■		10			10
Nicaragua	1,750	0,125	1,625	0,000								●	1					●	●	■				●		9			9
Swazilàndia	1,750	0,125	1,625	0,000								●	1					■		■				■		9			9
Jamaica	1,694	0,250	1,444	0,000					●			●	2	○	■						■			○		8			8
Laos, RDP	1,694	0,250	1,444	0,000					●			●	2					●						■		8			8
Fiji	1,639	0,375	1,264	0,000		●			●				3							■	■			○		7			7
Papua Nova Guinea	1,639	0,375	1,264	0,000					●		●	●	3		●					■	■			●		7			7
Bulgària	1,625	0,000	1,625	0,000					●				0					○	■	●				■		9			9
Oman	1,583	0,500	1,083	0,000		●			●			●	4	○				○						■	○	6			6
Grècia	1,444	0,000	1,444	0,000									0					■				○		■	○	8			8
Libèria	1,444	0,000	1,444	0,000									0					■		■	■			●		8			8
Zàmbia	1,444	0,000	1,444	0,000					●				0					■		■	●					8			8
Bòsnia i Hercegovina	1,264	0,000	1,264	0,000									0								●			■	●	7			7
Itàlia	1,264	0,000	1,264	0,000									0				○				●			●		7			7
Macedònia, ERY	1,264	0,000	1,264	0,000									0						●	●	●			○	●	7			7
Sèrbia	1,264	0,000	1,264	0,000									0						●	●	●			○		7			7
Vanuatu	1,222	0,500	0,722	0,000		●			●			●	4								●			●		4			4
Argentina	1,208	0,125	1,083	0,000		●							1					■						■		6			6
Kuwait	1,208	0,125	1,083	0,000								●	1	○										■	●	6			6
Tritat i Tobago	1,208	0,125	1,083	0,000					●				1	○	■									●		6			6
Bahames	1,153	0,250	0,903	0,000					●			●	2	○					●					●		5			5
Benin	1,083	0,000	1,083	0,000									0				●	●							●	6			6
Xile	1,083	0,000	1,083	0,000									0					■			○			●		6			6
Ghana	1,083	0,000	1,083	0,000									0					■						■		6			6

Pais	INDH	No ratificació	Violació DH	Violació DIH	Drets civils	DESC	Racisme	Dona	Tortura	Men	Prot. II	TPI	Total No ratificació	Pena Mort	Execució	Desaparió	Mort custòdia	Tortura	Detenció arbitrària	Judicis s/garanties	Impunitat	Presoners polítics	Defensors	Discriminació	Periodistes	Total violació DH	Menors soldats	IV Conveni	Total violació DIH
Japó	1,083	0,000	1,083	0,000									0	■				■								6			0
Djibouti	1,028	0,125	0,903	0,000			●					●	1										●		■	5			0
El Salvador	1,028	0,125	0,903	0,000								●	1								■			●		5			0
Rep. Dominicana	1,028	0,125	0,903	0,000					●			●	1		■									●		5			0
Moçambic	0,972	0,250	0,722	0,000		●						●	2				●									4			0
França	0,903	0,000	0,903	0,000									0				○		●					●		5			0
Montenegro	0,903	0,000	0,903	0,000									0					●						○	●	5			0
Romania	0,903	0,000	0,903	0,000									0					●						■		5			0
Xipre	0,847	0,125	0,722	0,000								●	1					○						■		4			0
Surinam	0,847	0,125	0,722	0,000					●				1								●		●			4			0
Albània	0,722	0,000	0,722	0,000									0					●						●		4			0
Àustria	0,722	0,000	0,722	0,000									0					●			●			●		4			0
Canadà	0,722	0,000	0,722	0,000									0					○			○			●		4			0
Espanya	0,722	0,000	0,722	0,000									0					●			○			○		4			0
Estònia	0,722	0,000	0,722	0,000									0										○		●	4			0
Letònia	0,722	0,000	0,722	0,000									0						●					●		4			0
Països Baixos	0,722	0,000	0,722	0,000									0						●				●	●		4			0
Paraguai	0,722	0,000	0,722	0,000									0						●				●	●		4			0
Polònia	0,722	0,000	0,722	0,000									0						●				●	●		4			0
Uruguai	0,722	0,000	0,722	0,000									0					■						○		4			0
Maldives	0,667	0,125	0,542	0,000								●	1						○		●					3			0
Taiwan	0,667	0,125	0,542	0,000		●							1												●	3			0
Alemanya	0,542	0,000	0,542	0,000									0				○		○							3			0
Austràlia	0,542	0,000	0,542	0,000									0						○					■		3			0
Bèlgica	0,542	0,000	0,542	0,000									0						○							3			0
Burkina Faso	0,542	0,000	0,542	0,000									0								●		○			3			0
Hongria	0,542	0,000	0,542	0,000									0											■		3			0
Regne Unit	0,542	0,000	0,542	0,000									0						●				○			3			0
Suïssa	0,542	0,000	0,542	0,000									0						○					●		3			0

Pais	INDH	No ratificació	Violació DH	Violació DH	Violació DH	Drets civils	DESC	Racisme	Dona	Tortura	Nen	Prot. II	TPI	Total No ratificació	Pena Mort	Execució	Desaparió	Mort custòdia	Tortura	Detenció arbitrària	Judicis s/garanties	Impunitat	Presoners polítics	Defensors	Discriminació	Periodistes	Total violació DH	Menors soldats	IV Conveni	Total violació DH
Barbados	0,486	0,125	0,361	0,000					●	●				1					●								2			0
Rep. Txeca	0,486	0,125	0,361	0,000								●		1					○					○			2			0
Salomó, I.	0,375	0,375	0,000	0,000	●				●	●				3													0			0
Dinamarca	0,361	0,000	0,361	0,000										0					○	○							2			0
Eslòvaquia	0,361	0,000	0,361	0,000										0									○				2			0
Finlàndia	0,361	0,000	0,361	0,000										0													2			0
Malta	0,361	0,000	0,361	0,000										0										●			2			0
Namíbia	0,361	0,000	0,361	0,000										0					●								2			0
Portugal	0,361	0,000	0,361	0,000										0					○	○							2			0
Suècia	0,361	0,000	0,361	0,000										0						○							2			0
Eslòvenia	0,181	0,000	0,181	0,000										0													1			0
Irlanda	0,181	0,000	0,181	0,000										0													1			0
Lituània	0,181	0,000	0,181	0,000										0													1			0
Nova Zelanda	0,181	0,000	0,181	0,000										0													1			0
Andorra	—	0,250	—	0,000		●					●			2													—			0
Antigua i Barbuda	—	0,250	—	0,000	●	●								2													—			0
Belize	—	0,125	—	0,000		●								1													—			0
Bhutan	—	0,750	—	0,000	●	●	●	●	●	●	●			6													—			0
Botswana	—	0,125	—	0,000		●								1													—			0
Brunei Darussalam	—	0,625	—	0,000	●	●	●	●	●	●				5													—			0
Cap Verd	—	0,125	—	0,000										1													—			0
Comores	—	0,375	—	0,000	●	●			●	●				3													—			0
Costa Rica	—	0,000	—	0,000										0													—			0
Dominica	—	0,250	—	0,000				●		●				2													—			0
Gabon	—	0,000	—	0,000										0						■	●	●	○			■	—			0
Gàmbia	—	0,125	—	0,000						●				1					●	■	■	■	●			■	—			0
Granada	—	0,500	—	0,000				●	●	●			●	4													—			0
Islàndia	—	0,000	—	0,000										0													—			0
Kiribati	—	0,750	—	0,000	●	●	●	●		●			●	6													—			0

Pais	INDH	No ratificació	Violació DH	Violació DIH	Drets civils	DESC	Racisme	Dona	Tortura	Nen	Prot. II	TPI	Total No ratificació	Pena Mort	Execució	Desaparició	Mort custòdia	Tortura	Detenció arbitrària	Judicis s/garanties	Impunitat	Presoners polítics	Defensors	Discriminació	Periodistes	Total violació DH	Menors soldats	IV Conveni	Total violació DIH								
Lesotho	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
Liechtenstein	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Luxemburg	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Mali	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Marshall, I.	—	0,625	—	0,000	●	●	●		●		●		5		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Maurici	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Micronèsia, Est. Fed.	—	0,625	—	0,000	●	●	●		●		●	●	5		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Mònaco	—	0,125	—	0,000								●	1		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Nauru	—	0,625	—	0,000	●	●	●	●	●				5		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Noruega	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Palau	—	0,375	—	0,000	●	●			●				3		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Panamà	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
S. Vincent i les Grenadines	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Saint Kitts i Nevis	—	0,375	—	0,000	●	●			●				3		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Samoa	—	0,375	—	0,000		●	●		●				3		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
San Marino	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Saint Lucia	—	0,375	—	0,000	●	●			●				3		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
São Tomé i Príncipe	—	0,625	—	0,000	●	●	●		●			●	5		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Seychelles	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tonga	—	0,625	—	0,000	●	●		●	●			●	5		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuvalu	—	0,750	—	0,000	●	●	●		●		●		6		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaticà	—	0,000	—	0,000									0		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAL ■					25	36	19	9	46	2	29	80		16	32	11	3	69	50	49	68	22	44	72	65												
TOTAL ●															16	8	17	32	19	11	19	14	18	39	24		15	24									
TOTAL ○														32	1	3	9	13	2	3	4	5	2	19	3												

Bibliografia

Afghan Women's Network. *Afghan Women's Leaders' Priorities for Stabilization: Statement and Recommendations*. Kabul: Afghan Women's Network, 27 de gener de 2010. <http://www.unifem.org/news_events/story_detail.php?StoryID=1020>.

AIDS-Free World. *Electing to Rape: Sexual Terror in Mugabe's Zimbabwe*. Nova York: AIDS-Free World, desembre de 2009. <<http://www.aids-free-world.org/images/stories/Zimbabwe/zim%20grid%20screenversionfinal.pdf>>.

Albuja, Sebastián. *Un Nuevo Impulso a la Restitución de Tierras. Hacia la Restitución de la Propiedad de la Población Desplazada en Colombia*. Ginebra: IDMC, novembre de 2010. <[http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/8945C9FC818D017DC12577F2003BBB05/\\$file/Colombia_SCR_Nov2010_sp.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/8945C9FC818D017DC12577F2003BBB05/$file/Colombia_SCR_Nov2010_sp.pdf)>.

Alison, Miranda. «Women as Agents of Political Violence». *Security Dialogue*, vol. 35, núm. 4. Oslo: PRIO, desembre de 2004.

Alt Comissionat de Nacions Unides per als Drets Humans. *Rapport du Projet Mapping concernant les violations les plus graves des droits de l'homme et du droit international humanitaire commises entre mars 1993 et juin 2003 sur le territoire de la République Démocratique du Congo*. Ginebra: ACNUDH, agost de 2010. <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/ZR/DRC_MAPPING_REPORT_FINAL_FR.pdf>.

Alt Comissionat de Nacions Unides per al Refugiat. *2009 Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons*. Ginebra: ACNUR, 15 de juny de 2010. <<http://www.unhcr.org/4c11f0be9.pdf>>.

Amnistia Internacional. *Yemen: Cracking Down Under Pressure*. Londres: AI, agost de 2010. <<http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE31/010/2010/en>>.

- *Informe 2010 Amnistía Internacional. El estado de los derechos humanos en el mundo*. Londres: AI, 2010. <<http://thereport.amnesty.org/es>>.
- *Condenas a muerte y Ejecuciones en 2009*. Londres: AI, 2009. <<http://www.amnesty.org/es/library/asset/ACT50/001/2010/es/6ed258de-8786-4937-afcc-fb4cf00bab11/act500012010spa.pdf>>.
- *United Kingdom - Five Years on: Time to End the Control Orders Regime*. AI, agost de 2010. <<http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR45/012/2010/en/bbaadcd1-28fe-491f-9e4a-1550e63fbed9/eur450122010en.pdf>>.

Asamblea General de la ONU. *Propuesta general del Secretario General de la ONU de creación de la entidad propuesta de igualdad de género y empoderamiento de la mujer, A/64/588*, 6 de gener de 2010. <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/289&Lang=S>.

Back Pack Health Worker Team i Burma Medical Association. *Diagnosis Critical: Health and Human Rights in Eastern Burma*. Londres: Burma Campaign UK, octubre de 2010. <<http://burmacampaign.org.uk/images/uploads/Diagnosis-critical.pdf>>.

Baechler, Günther. *A mediator's perspective: Women and the Nepali peace process*. Ginebra: Centre for Humanitarian Dialogue, agost de 2010. <http://www.hdcentre.org/files/A%20mediator%E2%80%99s%20perspective%20-%20Women%20and%20the%20Nepali%20peace%20process%20rev_0.pdf>.

Barakat, Sultan, Seán Deely i Steven A. Zyck. «A tradition of forgetting: stabilisation and humanitarian action in historical perspective». *Disasters*, vol. 34, issue supplement s3. Londres: Overseas Development Institute, octubre de 2010.

Bell, Christine i Catherine O'Rourke. «Peace Agreements or Piece of Paper? The Impact of UNSC Resolution 1325 on Peace Processes and their Agreements». *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 59, p. 941-980. Cambridge: ICLQ, octubre de 2010. <<http://journals.cambridge.org/action/displayFulltext?type=1&fid=7923400&jid=ILQ&voIumelD=59&issued=04&aid=792339>>.

B'Tselem. «Ten years to the Second Intifada: Summary of Data». Press Release. Jerusalem: B'Tselem, 27 de setembre de 2010. <http://www.btselem.org/english/press_releases/20100927.asp>.

Buchanan, Cate (ed.). *Women at the Indonesian peace table: Enhancing the contributions of women to conflict resolution*. Ginebra: Centre for Humanitarian Dialogue, novembre de 2010. <<http://www.hdcentre.org/publications/women-indonesian-peace-table-enhancing-contributions-women-conflict-resolution>>.

Caprioli, Mary. «Gender equality and state aggression: the impact of domestic gender equality on state first use of force». *International Interactions*, vol. 29, núm. 3, p. 195-214, juliol – setembre. Nova York/ Oxford: Routledge, 2003.

— «Primed for violence: the role of gender inequality in predicting internal conflict». *International Studies Quarterly*, vol. 49, núm. 2, p. 161-178. Tucson: International Studies Association, 2005.

Coghlan, Benjamin J. et al. *Mortality in the Democratic Republic of Congo: An Ongoing Crisis*. Nova York: International Rescue Committee, gener de 2008. <http://www.theirc.org/sites/default/files/migrated/resources/2007/2006-7_congomortalitysurvey.pdf>.

Collinson, Sarah, Samir Elhawary i Robert Muggah. «States of Fragility: stabilisation and its implications for humanitarian action». *Disasters*, vol. 34, Issue Supplement s3. Londres: Overseas Development Institute, octubre de 2010.

Consell de Europa. «Council of Europe puts forward initiative to improve Roma situation». Comunicat de premsa, 16 de setembre de 2010. <<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=PR668%282010%29&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC86>>.

Consell de Seguritat de la ONU. *Informe del Secretario General de la ONU sobre las mujeres, la paz y la seguridad*. S/2010/173, 6 de abril de 2010. <<http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=s/2010/173>>.

— *Declaración de la presidencia del Consejo de Seguridad. S/PRST/2010/17*, 17 de setembre 2010. <<http://157.150.195.10/es/comun/docs/?symbol=S/PRST/2010/17>>.

Control Ciudadano. *Índice de equidad de género 2009*. Montevideo: Social Watch, 2009. <<http://www.socialwatch.org/es>>.

Coomaraswamy, Radhika. *Annual report of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict*. A/HRC/15/58. Nova York: Asamblea General de las Naciones Unidas, 3 de setembre de 2010. <http://www.un.org/children/conflict/_documents/A-HRC-15-58e.pdf>.

Cosgrave, John. *Synthesis Report: Expanded Summary. Joint Evaluation of the International Response to the Indian Ocean Tsunami*. Londres: Tsunami Evaluation Coalition, gener de 2007. <http://www.alnap.org/pool/files/Syn_Report_Sum.pdf>.

Cunningham, Karla J. «Cross-Regional Trends in Female Terrorism». *Studies in Conflict & Terrorism*, núm. 26, p. 171-195. Nova York/Oxford: Routledge, maig – juny de 2003.

Davis, Lisa, et al. *Our Bodies Are Still Trembling: Haitian Women's Fight Against Rape*. Boston: Institute for Justice & Democracy in Haiti i Bureau des Avocats Internationaux, juliol de 2010. <<http://ijdh.org/wordpress/wp-content/uploads/2010/07/Haiti-GBV-Report-Final-Compressed.pdf>>.

El País. «La policía francesa recibió órdenes escritas contra los campamentos de gitanos rumanos». *El País*, 14 de setembre de 2010. <http://www.elpais.com/articulo/internacional/policia/francesa/recibio/ordenes/escritas/campamentos/gitanos/rumanos/elpepiint/20100914elpepiint_5/Tes>.

Europa Press. «El relator de la ONU sobre alimentación afirma que los Objetivos del Milenio son un «fiasco»». *Europa Press*, 17 de setembre de 2010. <<http://www.europapress.es/internacional/noticia-onu-relator-onu-alimentacion-afirma-objetivos-milenio-son-fiasco-20100917181710.htm>>.

European Peacebuilding Liaison Office. *UNSCR 1325 in Europe, 21 case studies of implementation*. Brussel·les: EPLO, juny de 2010. <<http://www.eplo.org/implementation-of-unscr-1325-in-europe>>.

Food and Agriculture Organization i Sistema Mundial de Informació i Alerta. *Perspectivas de cosechas y situación alimentaria* núm. 1, 2, 3 i 4 de 2010. Roma: FAO i SMIA, 2010. <<http://www.fao.org/GIEWS/spanish/cpfs/>>.

Foreign Policy. *The Failed States Index 2010*. Washington DC: Foreign Policy, 2010. <http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/06/21/2010_failed_states_index_interactive_map_and_rankings>.

Geneva Declaration. *The Global Burden of Armed Violence*. Ginebra: Geneva Declaration, setembre de 2008. <<http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Global-Burden-of-Armed-Violence-full-report.pdf>>.

Gentry, Caron. «The relationship between new social movement theory and terrorism studies: the role of leadership, membership, ideology and gender». *Terrorism & Political Violence*, vol. 16, núm. 2, p. 274-293. Nova York/Oxford: Routledge, 2004.

Glad, Marit. *Knowledge on Fire: Attaks on Education in Afghanistan*. Atlanta: CARE, novembre de 2009. <http://www.care.org/newsroom/articles/2009/11/Knowledge_on_Fire_Report.pdf>.

Grünewald, François, Andrea Binder i Yvio Georges. *Inter-agency real-time evaluation in Haiti: 3 months after the earthquake*. Global Public Policy Institute i Urgence Réhabilitation Développement. Ginebra, OCHA: 31 de agost de 2010. <<http://www.alnap.org/pool/files/haiti-ia-rte-1-final-report-en.pdf>>.

Harvard Humanitarian Initiative. *Now, The World Is Without Me*. Cambridge: HHI i Oxfam International, abril de 2010. <<http://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/DRC-sexual-violence-2010-04.pdf>>.

Human Rights Watch. *World Report 2010*. Nova York: HRW, gener de 2010. <<http://www.hrw.org/world-report-2010>>.

- *Genocide, War Crimes and Crimes Against Humanity: A Digest of the Case Law of the International Criminal Tribunal for Rwanda*. Nova York: HRW, gener de 2010. <<http://www.hrw.org/en/reports/2010/01/12/genocide-war-crimes-and-crimes-against-humanity>>.
- *No Questions Asked*. Nova York: HRW, juny de 2010. <<http://www.hrw.org/node/91221>>.
- *Morocco: Stop Looking for your Son*. Nova York: HRW, octubre de 2010. <<http://www.hrw.org/en/reports/2010/10/25/morocco-stop-looking-your-son>>.

IFPRI, Concern Worldwide i Welthungerhilfe. *Índice Global del Hambre 2010*. Washington DC/Dublín/Bonn: IFPRI, octubre de 2010. <<http://www.ifpri.org/sites/default/files/publications/ghi10sp.pdf>>.

Information & Analysis Unit. *Iraq: No country for women*. Bagdad: IAU, novembre de 2010. <<http://www.iauiraq.org/end-violence-against-women-campain.asp>>.

Inter-agency Standing Committee. *IASC Framework on Durable solutions for Internally Displaced Persons*. Washington DC: Brookings-Bern Institution, abril de 2010. <http://www.brookings.edu/reports/2010/0305_internal_displacement.aspx>.

Internal Displacement Monitoring Centre. *Internal Displacement: Global Overview of Trends and Developments in 2009*. Oslo: IDMC, abril de 2010. <[http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/8980F134C9CF4373C1257725006167DA/\\$file/Global_Overview_2009.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/8980F134C9CF4373C1257725006167DA/$file/Global_Overview_2009.pdf)>.

International Crisis Group. *North Korea under Tightening Sanctions*. Asia Briefing núm. 101. Seul/ Brussel-les: ICG, 15 de març de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/north-east-asia/north-korea/B101-north-korea-under-tightening-sanctions.aspx>>.

- *Afghanistan: Exit vs Engagement*. Asia Briefing núm. 115. Kabul/ Brussel-les: ICG, 28 de novembre de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/B115-afghanistan-exit-vs-engagement.aspx>>.
- *Congo: A Stalled Democratic Agenda*. Africa Briefing núm. 73. Nairobi/ Brussel-les: ICG, 8 de abril de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/central-africa/dr-congo/B73%20Congo%20-%20A%20Stalled%20Democratic%20Agenda%20ENGLISH.ashx>>.
- *Congo: Pas de Stabilité au Kivu Malgré le Rapprochement avec le Rwanda*. Rapport Afrique núm. 165. Nairobi/ Brussel-les: ICG, 16 de novembre de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/fr/regions/afrique/afrique-centrale/rd-congo/165%20Congo%20Pas%20de%20stabilite%20au%20Kivu%20malgre%20le%20rapprochement%20avec%20le%20Rwanda.aspx>>.
- *Drums of War: Israel and the Axis of Resistance*. Middle East Report núm. 97. Beirut/Jerusalem/Damasc/ Washington DC/ Brussel-les: ICG, 2 de agost de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/middle-east-north-africa/iraq-syria-lebanon/lebanon/097-drums-of-war-israel-and-the-axis-of-resistance.aspx>>.
- *Eritrea: The Sieged State*. Africa Report núm. 163. Nairobi/ Brussel-les: ICG, 21 de setembre de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/ethiopia-eritrea/163%20Eritrea%20The%20Siege%20State.ashx>>.

- *Negotiating Sudan's North-South Future*. Africa Briefing núm. 76. ICG: Juba/ Khartum/ Nairobi/ Brussel·les, 23 de novembre de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/sudan/B76%20Negotiating%20Sudans%20North-South%20Future.ashx>>.
- *Trial by Fire: The Politics of the Special Tribunal for Lebanon*. Middle East Report núm. 100, Beirut/ Brussel·les: ICG, 2 de desembre de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/middle-east-north-africa/iraq-syria-lebanon/lebanon/100-trial-by-fire-the-politics-of-the-special-tribunal-for-lebanon.aspx>>.
- *Radicalisation and Dialogue in Papua*. Asia Report núm. 188. Jakarta/ Brussel·les: ICG, 11 de març de 2010. <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-east-asia/indonesia/188_radicalisation_and_dialogue_in_papua.ashx>.
- *War Crimes in Sri Lanka*. Asia Report núm. 191. Brussel·les: ICG, maig de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/sri-lanka/191-war-crimes-in-sri-lanka.aspx>>.

INSTRAW. *UNSCR 1325 National Action Plan Map*. Nova York: INSTRAW, 2010. <<http://www.un-instraw.org/peace-and-security/knowledge-management/unscr-1325-national-action-plan-map.html>>.

Jacques, Karen i Paul J. Taylor. «Female Terrorism: A Review». *Terrorism & Political Violence*, 21, p. 499-515. Nova York/Oxford: Routledge, 2009. <<http://www.informaworld.com/smpp/content~content=a912646801~db=all~jumptype=rss>>.

Jaffry, Nasir. «Pakistan to walk tightrope on Afghan peace». Islamabad: *AFP*, 3 de novembre de 2010. <<http://www.canada.com/health/Pakistan+walk+tightrope+Afghan+peace/3773723/story.html?id=3773723>>.

Karen Women Organization. *Walking Among Sharp Knives*. Mae Sariang: KWO, abril de 2010. <<http://www.karenwomen.org/Reports/WalkingAmongSharpKnives.pdf>>.

Levy, Clifford J. «Ethnic Uzbeks Find Calm but Fear for Those Still Behind». *The New York Times*, 21 de juny 2010. <<http://www.nytimes.com/2010/06/22/world/asia/22uzbek.html>>.

Mack, Andrew. «The Shriking Cost of War». *Human Security Report 2009*. Vancouver: Simon Fraser University of Canada, 20 de gener de 2010. <http://www.humansecurityreport.info/2009Report/2009Report_Complete.pdf>.

Manchanda, Rita. *Nepali women seize the new political dawn: Resisting marginalisation after ten years of war*. Ginebra: Centre for Humanitarian Dialogue, desembre de 2010. <<http://www.hdcentre.org/publications/nepali-women-seize-new-political-dawn-resisting-marginalisation-after-ten-years-war>>.

McKee, Megan. «Equatorial Guinea president says coup plotters had fair trial». *Jurist*, 3 de setembre de 2010. <<http://jurist.org/paperchase/2010/09/equatorial-guinea-president-says-coup-plotters-had-fair-trial.php>>.

Nacions Unides. *United Nations Peacekeeping Operations, Principles and Guidelines*. Nova York: Department of Peacekeeping Operations of the United Nations, gener de 2008. <http://pbpu.unlb.org/pbps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf>.

Nobel Women's Initiative i Women's League of Burma. *International Tribunal On Crimes Against Women of Burma*. Nova York: NWI i WLB, març de 2010. <<http://www.womenofburma.org/Report/BurmaTribunal-Report-WLB&NWI.pdf>>.

Nordland, Rod. «Gas Sickened Girls in Afghan Schools». *The New York Times*, 31 de agost de 2010. <http://www.nytimes.com/2010/09/01/world/asia/01gasattack.html?_r=1>.

Office for the Coordinator of Humanitarian Affairs, *Humanitarian Appeal 2011. Consolidated Appeal Process*. Ginebra: OCHA, 30 de novembre de 2010. <<http://ochaonline.un.org/humanitarianappeal/index.htm>>.

Oxfam International, et al. *Dashed Hopes. Continuation of the Gaza Blockade*. Oxford: OI, et al. 30 de novembre de 2010. <http://www.oxfam.org.uk/resources/policy/conflict_disasters/downloads/dashed-hopes-continuation-gaza-blockade-301110-en.pdf>.

Primera, Maye. «Los embarazos se disparan en Haití». *El País*, 24 de novembre de 2010. <http://www.elpais.com/articulo/internacional/embarazos/disparan/Haiti/elpepiint/20101124elpepiint_12/Tes>.

Schmeidl, Susan i Eugenia Piza-Lopez, *Gender and Conflict Early Warning: A Framework for Action*, International Alert, 2002. <<http://www.international-alert.org/publications/pub.php?p=80>>.

Sjoberg, Laura i Caron Gentry. *Mothers, Monsters, Whores. Women's Violence in Global Politics*. Londres: Zed Books, 2007.

Stockholm International Peace Research Institute. *SIPRI Yearbook 2009. Armaments, Disarmament and International Security*. Oxford: Oxford University Press, 2009.

Sudan Tribune, «New SPLA General. Tanginya becomes advisor to US company Jarch». *Sudan Tribune*, 23 de octubre de 2010. <<http://www.sudantribune.com/New-SPLA-General-Tanginya-becomes,36702>>.

Thailand Burma Border Consortium. *Protacted Displacement and Chronic Poverty in Eastern Burma/Myanmar*. Bangkok: TBBC, noviembre de 2010. <<http://www.tbcc.org/idps/report-2010-idp-en.zip>>.

Transparencia Internacional. *Índice de Percepción de la Corrupción 2010*. Berlín: Transparency International, octubre de 2010. <http://www.transparency.org/content/download/55968/893487/CPI2010_table_Esp.pdf>.

United Nations Populations Fund. *Estado de la Población Mundial 2010*. Nova York: UNFPA 2010. <<http://www.unfpa.org/swp/2010/web/es/index.shtml>>.

United States Department of Defense. *Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan*. Washington DC: United States Department of Defense, abril de 2010. <http://www.defense.gov/pubs/pdfs/Report_Final_Sec-Def_04_26_10.pdf>.

United States Institute of Peace. *Peace vs. Human Rights? Implications for a Peace Settlement with the Taliban*. Washington DC: USIP, 1 de abril de 2010. <<http://www.usip.org/events/peace-vs-human-rights-implications-peace-settlement-the-taliban>>.

Valji, Nahla. *A Window of Opportunity? Making Transitional Justice Work for Women*. Nova York: UNIFEM, setembre de 2010. <http://www.humansecuritygateway.com/documents/UNIFEM_AWindowofOpportunity_MakingTransitional-JusticeWorkforWomen.pdf>.

West, Jessica. «Feminist IR and the Case of the 'Black Widows': Reproducing Gendered Divisions». *Innovations: A Journal of Politics*, vol. 5, 2004-2005. Calgary: University of Calgary, 2005. <<http://www.ucalgary.ca/innovations/files/innovations/Inv2005spr-2.pdf>>.

Woman Stats Project. *Woman Stats Database*. Woman Stats Project, 2010. <<http://www.womanstats.org>> [consultado el 05/08/2010].

Glossari

- ACNUDH:** Alta Comissionada de Nacions Unides per als Drets Humans
- ACNUR:** Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats
- ADC:** Alliance Démocratique pour le Changement (Aliança Democràtica per al Canvi)
- ADF-NALU:** Allied Defence Forces - National Army for the Liberation of Uganda (Forces de Defensa Aliades – Exèrcit Nacional per a l'Alliberament d'Uganda)
- AI:** Amnistia Internacional
- AIEA:** Agència Internacional de l'Energia Atòmica
- AKP:** Adalet ve Kalkinma Partisi (Partit de la Justícia i el Desenvolupament)
- ALBA:** Aliança Bolivariana per a les Amèriques
- ALP:** Arakan Liberation Party (Partit d'Alliberament Arakan)
- AMISOM:** African Union Mission in Somalia (Missió de la Unió Africana a Somàlia)
- AN:** Alliance Nationale (Aliança Nacional)
- ANCD:** Alliance Nationale pour le Changement Démocratique (Aliança Nacional per al Canvi Democràtic)
- ANP:** Autoritat Nacional Palestina
- ANP:** Awami National Party (Partit Nacional Awami)
- ANSAM:** All Naga Students Association Manipur
- ANSO:** Afghanistan NGO Safety Office
- APCLS:** Alliance de Patriots pour un Congo Libre et Souverain (Aliança de Patriotes per un Congo Lliure i Sobirà)
- APHC:** All Parties Hurriyat Conference (Tots els Partits de la Conferència de Hurriyat)
- APRD:** Armée Populaire pour la Réstauration de la République et de la Démocratie (Exèrcit Popular per al Restabliment de la República i la Democràcia)
- AQMI:** Al-Qaida al Magrib Islàmic
- ARS:** Aliança per a l'Alliberament de Somàlia
- ASEAN:** Association of Southeast Asian Nations (Associació de Nacions del Sudest Asiàtic)
- ATLF:** All Terai Liberation Front (Front d'Alliberament de Tot Terai)
- ATMM:** Akhil Tarai Mukti Morcha
- ATNM:** Alliance Touareg Niger Mali (Aliança Tuareg de Níger i Mali)
- ATTF:** All Tripura Tiger Force (Força dels Tigres de Tot Tripura)
- BDP:** Partit de la Pau i la Democràcia
- BINUB:** Oficina Integrada de les Nacions Unides a Burundi
- BLA:** Baluch Liberation Army (Exèrcit d'Alliberament Balutxi)
- BLF:** Baluch Liberation Front (Front d'Alliberament Balutxi)
- BM:** Banc Mundial
- BONUCA:** Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a la R. Centreafricana
- BRA:** Balochistan Republican Army (Exèrcit Republicà de Balutxistan)
- CAP:** Consolidated Appeal Process (Procés de Crida Consolidada)
- CDH:** Consell de Drets Humans
- CE:** Conseller Especial
- CEEAC:** Comunitat Econòmica dels Estats de l'Àfrica Central
- CEI:** Comunitat d'Estats Independents
- CEMAC:** Comunitat Econòmica i Monetària d'Àfrica Central
- CEP:** Consell Electoral Provisional
- CERF:** Central Emergency Response Fund (Fons Central de Resposta a Emergències)
- CIA:** Central Intelligence Agency (Agència Central d'Intel·ligència)
- CDN:** Convención de los Derechos del Niño
- CHP:** Partit Republicà del Poble
- CICR:** Comitè Internacional de la Creu Roja
- CICS:** Centre for International Cooperation and Security (Centre per a la Cooperació Internacional i la Seguretat)
- CNDD-FDD:** Congrès National pour la Défense de la Démocratie – Forces pour la Défense de la Démocratie (Congrés Nacional per a la Defensa de la Democràcia – Forces per a la Defensa de la Democràcia)
- CNDDR:** Comissió Nacional de DDR
- CNDP:** Congrès National pour la Défense du Peuple (Congrés Nacional per a la Defensa del Poble)
- CNF:** Chin National Front (Front Nacional Chin)
- CNT:** Congrès National du Tchad (Congrés Nacional del Txad)
- CODHES:** Consultoria per als Drets Humans i el Desplaçament
- CONAIE:** Confederació de Nacionalitats Indígenes de l'Equador
- CPA:** Comprehensive Peace Agreement (Acord de Pau Global)
- CPI:** Cort Penal Internacional
- CPI-M:** Communist Party of India-Maoist (Partit Comunista de l'Índia-Maoista)
- CPLA:** Cordillera People's Liberation Army (Exèrcit d'Alliberament Popular de la Cordillera)
- CPN-UML:** Communist Party of Nepal (Unified Marxist Leninist) (Partit Comunista de Nepal [Marxista Leninista])
- CVO:** Civil Volunteer Organisation (Organització de Voluntaris Civils)
- CVR:** Comissió de la Veritat i la Reconciliació
- CVSJM:** Conflict Victims' Society for Justice Nepal (Societat de Víctimes del conflicte per a la Justícia al Nepal)
- DAW:** Divisió per a l'Avenç de la Dona
- DDR:** Desarmament, Desmobilització i Reintegració
- DHD(J):** Dima Halim Daogah, Black Widow faction (Dima Halim Daogah, facció Vídua Negra)
- DHD (Nunisa):** Dima Halim Daogah
- DIH:** Dret Internacional Humanitari
- DKBA:** Democratic Karen Buddhist Army (Exèrcit Democràtic Budista Karen)
- DPA:** Darfur Peace Agreement (Acord de Pau de Darfur)
- ECHO:** European Commission's Humanitarian Aid Office (Oficina de la Comissió Europea per a l'Ajut Humanitari)
- ECOWAS:** Economic Community Of West African States (Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental)

EE: Enviat Especial

EEBC: Comissió Fronterera entre Eritrea i Etiòpia

EIS: Exèrcit Islàmic de Salvació

ELK: Exèrcit d'Alliberament de Kosovo

ELN: Exèrcit d'Alliberament Nacional

EP: Enviat Personal

EPL: Exèrcit Popular d'Alliberament

EPPF: Ethiopian People's Patriotic Front (Front Patriòtic Popular Etiòp)

ERG: Exèrcit Revolucionari Guevarista

ETIM: East Turkestan Islamic Movement (Moviment Islàmic del Turquestan Oriental)

ETLO: East Turkestan Liberation Organization (Organització per a l'Alliberament del Turquestan Oriental)

EU BAM Rafah: Missió d'Assistència Fronterera en el Pas Fronterer de Rafah

EU AFRFOR SOMALIA: Força Naval de la UE a Somàlia

EU SRR GUINEA-BISSAU: Missió de Policia de la UE a RD Congo

EUBAM: Missió d'Assistència Fronterera a Moldàvia i Ucraïna

EUFOR: European Union Force (Força de la Unió Europea)

EUFOR ALTHEA: Operació Militar de la UE a Bòsnia i Hercegovina

EUFOR TCHAD/RCA: Força de la UE a Txad i RCA

EUJUST LEX: Missió Integrada de la UE per l'Estat de Dret a l'Iraq

EULEX: Missió de la Unió Europea per l'Estat de Dret a Kosovo

EUMM: Missió d'Observació de la UE a Geòrgia

EUPM: Missió de Policia de la UE a Bòsnia i Hercegovina

EUPOL AFGHANISTAN: Missió de Policia de la UE a l'Afganistan

EUPOL COPPS: Missió de Policia de la UE per als Territoris Palestins

EUPOL RD CONGO: Missió de Policia de la UE a RD Congo

EUSEC RD CONGO: Missió d'Assistència de la UE a la Reforma de la Seguretat a la RD Congo

FAO: Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació

FARC: Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia

FARS: Forces Armées Révolutionnaires du Sahara (Forces Armades Revolucionàries del Sàhara)

FATA: Àrees Tribals sota Administració Federal

FDD: Forces pour la Défense de la Démocratie (Forces per la Defensa de la Democràcia)

FDLP: Front Démocratique d'Alliberament de Palestina

FDLR: Forces Démocratiques de Libération du Rwanda (Forces Democràtiques d'Alliberament de Rwanda)

FDPC: Front Démocratique du Peuple Centrafricain (Front Democràtic del Poble Centreafricà)

FECAAT : Forum for Exiled Chadians in Central Africa (Forum per als Exiliats Txadians a l'Àfrica Central)

FFR: Front des Forces de Redressement (Front de Forces de Reorganització)

FRF: Forces Republicaines et Federalistes (Forces Republicanes i Federalistes)

FIDH: Federació Internacional de Drets Humans

FIS: Front Islàmic de Salvació

FLEC: Frente de Liberação do Enclave de Cabinda (Front d'Alliberament de l'Enclau de Cabinda)

FNI: Front des Nationalistes et Intégrationnistes (Front dels Nacionalistes i Integracionistes)

FNL: Forces Nationales de Libération (Forces Nacionals d'Alliberament)

FNRP: Front Nacional de Resistència Popular

FOMUC: Force Multinationale en Centrafrique (Força Multinacional de la CEMAC a la R. Centreafricana)

FPLP: Front Popular d'Alliberament de Palestina

FPIR: Forces Progressistes pour l'Indépendance et la Renaissance

Front POLISARIO: Front Popular d'Alliberament de Saguía el Hamra i Ríu de Oro

FRETILIN: Frente Revolucionária de Timor-Leste Independente (Front Revolucionari de Timor-Leste Independent)

FRNF: Federal Republic National Front (Front Nacional Republicà Federal)

FRODEBU: Front pour la Démocratie au Burundi (Front per a la Democràcia a Burundi)

FRPI: Forces de Résistance Patriotique d'Ituri (Força de Resistència Patriòtica d'Ituri)

FSLN: Front Sandinista d'Alliberament Nacional

FSR: Front pour le Salut de la République (Front per la Salut de la República)

FUC: Front Uni pour le Changement Démocratique (Front Unit per al Canvi Democràtic)

FURCA: Force de l'Union en République Centrafricaine (Força de la Unió a la R. Centreafricana)

GAM: Gerakin Aceh Merdeka (Moviment d'Aceh Lliure)

GEAR: Gender Equality Architecture Reform (Reforma a l'Arquitectura d'Igualtat de Gènere)

GFT: Govern Federal de Transició

GHI: Global Hunger Index

GIA: Grup Islàmic Armat

GM: Germans Musulmans

GNT: Govern Nacional de Transició

GOSS: government of Southern Sudan (Govern del sud del Sudan)

GRIP: Groupe de Recherche et Information sur la Paix (Grup de Recerca i Informació per la Pau)

GSPC: Grup Salafista per a la Predicació i el Combat

HRW: Human Rights Watch

IANSA: International Action Network on Small Arms

IASC: Inter-Agency Standing Committee (Comitè Permanent Interagències)

IBC: Iraq Body Count

ICBL: International Campaign to Ban Landmines (Campanya Internacional per a la Prohibició de les Mines Antipersona)

ICG: International Crisis Group

IDMC: Internal Displacement Monitoring Centre (Centre de Monitoreig del Desplaçament Intern)

IDP: Internally Displaced Person (Persona Desplaçada Interna)

IEG: Índex d'Equitat de Gènere

IFPRI: International Food Policy Research Institution

IGAD: Intergovernmental Authority on Development (Autoritat Intergovernamental per al Desenvolupament)

IISS: International Institute for Strategic Studies

IMU: Islamic Movement of Uzbekistan (Moviment Islàmic d'Uzbekistan)

INDH: Índex de Drets Humans

ISAF: International Security Assistance Force (Força Internacional d'Assistència a la Seguretat)

ISF Timor-Leste: International Stabilisation Force en Timor-Leste (Força d'Estabilització Internacional a Timor-Leste)

ISI: Inter-Services Agency

- ISS:** Institute of Security Studies (Institut d'Estudis per a la Seguretat)
- JCC:** Comissió de Control Conjunt
- JEM:** Justice and Equality Movement (Moviment per a la Justícia i la Igualtat)
- JKLF:** Jammu and Kashmir Liberation Front (Front d'Alliberament de Jammu i Caixmir)
- JMB:** Jama'at ul Mujahideen Bangladesh (Grup de Mujahidins de Bangladesh)
- JRM:** Justice and Reform Movement
- JTMM:** Janatantrik Terai Mukti Morcha (Front d'Alliberament del Poble de Terai)
- JUIF:** Jamiat Ulema-e-Islam Fazl
- KANU:** Kenya African National Union (Unió Nacional Africana de Kenya)
- KCP-MC:** Kangleipak Communist Party-Military Council (Partit Comunista de Kangleipak-Consell Militar)
- KDP:** Partit Democràtic de Kurdistan
- KFOR:** Força de Kosovo
- KFOR:** Missió de la OTAN a Kosovo
- KLNLF:** Karbi Longri National Liberation Front
- KNA:** Kuki Liberation Army (Exèrcit d'Alliberament Kuki)
- KNF:** Kuki National Front (Front Nacional Kuki)
- KNPP:** Karenni National Progressive Party (Partit Progressista Nacional Karen)
- KNU/KNLA:** Karen National Union/Karen National Liberation Army (Unió Nacional Karen/Exèrcit d'Alliberament Nacional Karen)
- KNU:** Kayin National Union (Unió Nacional Kayin)
- KP:** Khyber-Pakhtunkhwa
- KPF:** Karen Peace Force (Força de Pau Karen)
- KYKL:** Kanglei Yawol Kanna Lup (Organització per a la Salvació del Moviment Revolucionari a Manipur)
- LJM:** Liberation and Justice Movement (Moviment per a l'Alliberament i la Justícia)
- LND:** Lliga Nacional Democràtica
- LLRC:** Lessons Learnt and Reconciliation Commission (Comissió de Lliçons Apreses i Reconciliació)
- LRA:** Lord's Resistance Army (Exèrcit de Resistència del Senyor)
- LTTE:** Liberation Tigers of Tamil Eelam (Tigres d'Alliberament de la Terra Tàmil)
- MAES:** Mission d'Assistance Électorale et Sécuritaire (Missió d'Assistència Electoral i Seguretat de la UA)
- MDC:** Movement for Democratic Change (Moviment per al Canvi Democràtic)
- MDRP:** Multi-Country Demobilisation and Reintegration Program (Programa Multipaís de Desmobilització i Reintegració)
- MEND:** Movement for the Emancipation of the Niger Delta (Moviment per a l'Emancipació per al Delta del Níger)
- MFDC:** Mouvement de las Forces Démocratiques de Casamance (Moviment de les Forces Democràtiques de Casamance)
- MGK:** Consell de Seguretat Nacional
- MICOPAX:** Mission de Consolidation de la Paix en République Centrafricaine (Missió de Consolidació de la Pau a R. Centreafricana de la CEEAC)
- MILF:** Moro Islamic Liberation Front (Front Moro d'Alliberament Islàmic)
- MINURCA:** Missió de les Nacions Unides a la República Centreafricana
- MINURCAT:** Missió de les Nacions Unides per a la República Centreafricana i Txad
- MINURSO:** Missió de les Nacions Unides per al Referèndum del Sàhara Occidental
- MINUSTAH:** Missió d'Estabilització de Nacions Unides a Haití
- MJLC:** Mouvement des Jeunes Libérateurs Centrafricains (Moviment dels Joves Libertadors Centreafricans)
- MLC:** Mouvement pour la Libération du Congo (Moviment per a l'Alliberament del Congo)
- MMT:** Madhesi Mukti Tigers (Tigres Mukti Madhesi)
- MNF-I:** Multinational Force – Iraq (Força Multinacional-Iraq)
- MNJ:** Mouvement des Nigériens pour la Justice (Moviment Nigerià per la Justícia)
- MNLF:** Moro National Liberation Front (Front Moro d'Alliberament Nacional)
- MONUC:** Missió de les Nacions Unides a la RD Congo
- MONUSCO:** Missió de les Nacions Unides per a l'estabilització de la RD Congo
- MOSOP:** Movement for the Survival of the Ogoni People (Moviment per a la Supervivència del Poble Ogoni)
- MPRF:** Madhesi People's Right Forum (Fòrum dels Drets del Poble Madhesi)
- MQM:** Muttahida Qaumi Movement (Moviment Nacional Unit)
- MSF:** Metges Sense Fronteres
- MUP:** Ministarstvo Unutrasnjih Poslova (Ministeri d'Interior Serbi)
- MVK:** Madhesi Virus Killers (Assassins de Virus Madhesi)
- NC:** Nepali Congress Party (Partit del Congrés Nepalès)
- NCP:** National Congress Party (Partit del Congrés Nacional)
- NDDSC:** Niger Delta Defence and Security Council (Consell de Defensa i Seguretat del Delta del Níger)
- NDF:** National Democratic Front (Front Democràtic Nacional)
- NDFB:** National Democratic Front of Bodoland (Front Democràtic Nacional de Bodolàndia)
- NDPVF:** Niger Delta People's Volunteer Force (Força Voluntària del Poble del Delta del Níger)
- NDV:** Niger Delta Vigilante (Patrulla del Delta del Níger)
- NLD:** National League for Democracy (Lliga Nacional per la Democràcia)
- NLFT:** National Liberation Front of Tripura (Front d'Alliberament Nacional de Tripura)
- NMSP:** New Mon State Party (Partit del Nou Estat Mon)
- NNC:** Naga National Council (Congrés Nacional Naga)
- NPA:** New People's Army (Nou Exèrcit Popular)
- NRF:** National Redemption Front (Front per a la Redenció Nacional)
- NRMD:** National Revolutionary Movement for Development (Moviment Nacional Revolucionari per al Desenvolupament)
- NSC:** Neutral Nations Supervisory Commission (Comissió de Supervisió de les Nacions Neutrals)
- NSCN-IM:** National Socialist Council of Nagaland-Isaac Muivah (Consell Nacional Socialista de Nagalandia-Isaac Muivah)
- NSCN-K:** National Socialist Council of Nagaland-Khaplang (Consell Nacional Socialista de Nagalandia-Khaplang)
- NTIM-I:** Missió d'Entrenament de la OTAN a l'Iraq
- NWFP:** North West Frontier Province (Província Fronterera del Nordoest)
- OCDE:** Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic
- OCHA:** Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris de Nacions Unides
- OCI:** Organització de la Conferència Islàmica

ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni
OEA: Organització dels Estats Americans
OIM: Organització Internacional per a les Migracions
OIT: Organització Internacional del Treball
OLF: Oromo Liberation Front (Front d'Alliberament Oromo)
OMISAM: Missió de l'OSCE a Sèrbia i Montenegro
ONG: Organització No Governamental
ONLF: Ogaden National Liberation Front (Front d'Alliberament Nacional d'Ogaden)
ONU: Organització de Nacions Unides
ONUB: Operació de Nacions Unides a Burundi
ONUCA: Grup d'Observació de Nacions Unides a Centreamèrica
ONUCI: Operació de Nacions Unides a Côte d'Ivoire
OPM: Organisasi Papua Merdeka (Organització de la Papua Lliure)
OSCE: Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa
OTAN: Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord
OXFAM: Oxford Committee for Famine Relief
PALIPEHUTU-FNL: Parti pour la Libération du Peuple Hutu-Forces Nationales de Libération (Partit per a l'Alliberament del Poble Hutu-Forces Nacionals d'Alliberament)
PALU: Parti Lumumbiste Unifié (Partit Lumumbista Unificat)
PBC: Comissió de Consolidació de la Pau
PBF: Peace Building Fund (Fons de Consolidació de la Pau)
PBCP: Purba Banglar Communist Party (Partit Comunista Purba Banglar)
PDP: People's Democratic Party (Partit Democràtic del Poble)
PIB: Producte Interior Brut
PKK: Partit dels Treballadors del Kurdistan
PLA: People's Liberation Army (Exèrcit d'Alliberament Nacional)
PLC: Partit Liberal Constitucionalista
PMA: Programa Mundial d'Aliments de Nacions Unides
PNO: PaO National Organization (Organització Nacional PaO)
PNUD: Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament
PONJA: Post-Nargis Joint Assesment (Avaluació Conjunta Post-Nargis)
PPP: Pakistan People's Party
PPRD: Parti du Peuple pour la Reconstruction et la Démocratie (Partit Popular per a la Reconstrucció i la Democràcia)
PREPAK: People's Revolutionary Party of Kangleipak (Partit Nacional Revolucionari de Kangleipak)
PRSP: Poverty Reduction Strategy Paper (Document d'Estratègia de Lluita contra la Pobresa)
PUK: Unió Patriòtica de Kurdistan
RAFD: Rassemblement des Forces Démocratiques (Coalició de les Forces Democràtiques)
RAMM: Regió Autònoma del Mindanao Musulmà
RAMSI: Regional Assistance Mission to Solomon Islands (Missió Regional d'Assistència a les Illes Salomon)
RDL: Rassemblement pour la Démocratie et la Liberté (Coalició per a la Democràcia i la Llibertat)
RE: Representant Especial
RFC: Rassemblement des Forces pour le Changement (Coalició de les Forces per al Canvi)
RKK: Runda Kumpulan Kecil (Moviment de Restauració de l'Estat de Pattani)
RPF: Rwanda Patriotic Front (Front Patriòtic Rwandès)
RUF: Revolutionary United Front (Front Revolucionari Unit)
SADC: Southern Africa Development Community (Comunitat de Desenvolupament de l'Àfrica Austral)
SCUD: Socle pour le Changement, l'Unité Nationale et la Démocratie (Plataforma per al canvi, la Unitat Nacional i la Democràcia)
SEESAC: South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (Cambra per al Control d'Armes Lleugeres a l'Est i Sud-est d'Europa)
SFOR: Força d'Estabilització de l'OTAN a Bòsnia i Hercegovina
SIPRI: Stockholm International Peace Research Institute (Institut Internacional d'Investigació per a la Pau d'Estocolm)
SLA: Sudan Liberation Army (Exèrcit per a l'Alliberament de Sudan)
SLA-Nur: Sudan Liberation Army-Nur (Exèrcit per a l'Alliberament de Sudan, facció Nur)
SLA-FREES: Sudan Liberation Army-FREES
SLDF: Sabaot Land Defence Force (Forces de Defensa de la Terra Sabaot)
SLM-RF: Sudan Liberation Movement-Revolutionary Forces (Moviment per a l'Alliberament de Sudan-Forces Revolucionaries)
SOFA: Status of Forces Agreement (Acord sobre l'Estatut de les Forces de l'Iraq)
SPLA: Sudan People's Liberation Army (Exèrcit d'Alliberament del Poble Sudanès)
SPLM: Sudan People's Liberation Movement (Moviment d'Alliberament del Poble Sudanès)
SSA-S: Shan State Army-South (Exèrcit de l'Estat Shan-Sur)
SSNPLO: Shan State Nationalities People's Liberation Organization (Organització Popular per a l'Alliberament de l'Estat de les Nacionalitats Shan)
SSR: Security Sector Reform (Reforma del Sector de la Seguretat)
SUDA: Somali Unity Defense Alliance (Aliança de Defensa de la Unitat Somali)
TAK: Els Falcons de la Llibertat del Kurdistan
TMLP: Terai Madhesh Loktantrik Party
TMVP: Tamil Makkal Viduthalai Pulikal (Tigres d'Alliberament del Poble Tàmil)
TPDF: Tripura Peoples' Democratic Front (Front Democràtic Popular de Tripura)
TPI: Tribunal Penal Internacional
TPIR: Tribunal Penal Internacional per a Rwanda
TPIY: Tribunal Penal Internacional per a la exIugoslàvia
TSJP: Tarai Samyukta Janakranti Party (Partit Tarai Samyukta Janakranti)
TTP: Tehrik-e-Taliban Pakistan
TUSU: Thailand United Southern Underground (Tailàndia del Sud Unida Clandestina)
UA: Unió Africana
UCPN-M: Unified Communist Party of Nepal- Maoist (Partit Comunista Unificat de Nepal-Maoista)
UE: Unió Europea
UEDF: United Ethiopian Democratic Forces (Forces Democràtiques Etiòps Unides)
UFDD: Union des Forces pour la Démocratie et le Développement (Unió de les Forces per a la Democràcia i el Desenvolupament)

UFDR: Union des Forces Démocratiques pour le Rassemblement (Unió de Forces Democràtiques per a la Coalició)

UFR: Union des Forces de la Résistance (Unió de les Forces de la Resistència)

ULFA: United Liberation Front of Assam (Front Unit d'Alliberament d'Assam)

UNAMA: Missió d'assistència de Nacions Unides a l'Afganistan

UNAMI: Missió d'Assistència de Nacions Unides per a l'Iraq

UNAMID: United Nations and African Union Mission in Darfur (Operació híbrida de la Unió Africana i de Nacions Unides a Darfur)

UNAMIS: Missió Avançada de Nacions Unides a Sudan

UNAMSIL: Missió de Nacions Unides a Sierra Leone

UNASUR: Unió de Nacions Sud-americanes

UNC: United Naga Council (Consell Naga Unit)

UNDOF: Força d'Observació de la Separació de Nacions Unides

UNEF: Força d'Emergència de Nacions Unides

UNFICYP: Força de Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre

UN-HABITAT: Programa de Nacions Unides sobre Assentaments Humans.

UNICEF: Fons de Nacions Unides per a la Infància

UNIFEM: Fons de Desenvolupament de Nacions Unides per a la Dona

UNIFIL: Força Provisional de Nacions Unides al Líban (o FPNUL)

UNIKOM: Missió d'Observació de Nacions Unides a Iraq-Kuwait

UNIOSIL: Oficina Integrada de Nacions Unides a Sierra Leone

UNIPOM: Missió d'Observació de Nacions Unides per a l'Índia i el Pakistan

UNIPSIL: Oficina Integrada de Nacions Unides per a la Consolidació de la Pau a Sierra Leone

UNITAF: Unified Task Force (Força de Tasques Unificades)

UNLF: United National Liberation Front (Front Unit d'Alliberament Nacional)

UNMEE: Missió de les Nacions Unides a Etiòpia i Eritrea

UNMIBH: Missió de les Nacions Unides a Bòsnia i Hercegovina

UNMIK: Missió d'Administració Provisional de Nacions Unides a Kosovo

UNMIL: Missió de Nacions Unides a Libèria

UNMIN: Missió de Nacions Unides a Nepal

UNMIS: Missió de Nacions Unides al Sudan

UNMISSET: Missió de Nacions Unides de Suport a Timor-Leste

UNMIT: Missió Integrada de Nacions Unides a Timor-Leste

UNMOGIP: Grup d'Observadors Militars de Nacions Unides a l'Índia i el Pakistan

UNMOVIC: Comissió de Nacions Unides de Vigilància, Verificació i Inspecció

UNOGBIS: Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a Guinea Bissau

UNOMB: Missió d'Observadors de Nacions Unides a Bougainville

UNOMIG: Missió d'Observadors de Nacions Unides a Geòrgia

UNOSOM: Operació de Nacions Unides a Somàlia

UNOTIL: Oficina de Nacions Unides a Timor-Leste

UNOWA: Oficina de Nacions Unides per a l'Àfrica Occidental

UNPOB: Oficina Política de Nacions Unides a Bougainville

UNPOS: Oficina Política de Nacions Unides per a Somàlia

UNPPB: Missió Política i de Construcció de Pau de Nacions Unides

UNRRCA: Centre Regional per a la Diplomàcia Preventiva de Nacions Unides a Àsia Central

UNRWA: Organisme d'Obres Públiques i Socors de Nacions Unides per als Refugiats de Palestina a l'Orient Pròxim

UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de Nacions Unides per al procés de pau a l'Orient Mitjà

UNTAC: Missió de Nacions Unides a Cambodja

UNTAET: Administració de Transició de Nacions Unides a Timor-Leste

UNTSO: Organisme de Nacions Unides per a la Vigilància de la Treva (a Palestina)

UPDF: Uganda People's Defence Force (Força de Defensa del Poble d'Uganda)

UPDS: United People's Democratic Solidarity (Solidaritat Democràtica del Poble Unit)

UPRONA: Union pour le Progrès National (Unió per al Progrès Nacional)

URSS: Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques

USAID: United States Agency for International Development (Agència per al Desenvolupament Internacional dels EUA)

UTI: Unió de Tribunals Islàmics

UWSA: United Wa State Army (Exèrcit de l'Estat Wa Unit)

VIH/SIDA: Virus d'Immunodeficiència Humana/ Síndrome d'Immunodeficiència Adquirida

VRAE: Vall entre els Rius Apurimac i Ene

WPNL: West Papua National Coalition for Liberation (Coalició Nacional per a l'Alliberament de Papua Occidental)

ZANU-PF: Zimbabwe African National Union – Patriotic Front (Unió Nacional Africana de Zimbabue – Front Patriòtic)

Índex de països i temes

- acord(s) de pau, 14, 26-31, 33, 41, 60, 61, 65, 68-70, 72, 79, 81, 82, 85, 88, 90, 100, 105-111, 113, 116, 160, 163, 164, 167, 170, 180, 182, 183
- Afganistan, 9, 11, 17, 19, 20, 22-24, 33-35, 39, 40, 47, 50, 79, 83, 95, 98, 105, 110, 117, 119, 121, 122, 129, 130, 134-136, 141-144, 146, 156, 160, 161, 165-167, 169, 173, 174, 189, 193, 195, 196, 198, 202, 209
- Albània, 156, 157, 189, 195, 201, 213
- Alemanya, 47, 72, 100, 144, 189, 213
- Algèria, 17, 20, 23, 24, 32, 33, 73, 74, 106, 121, 156, 189, 210
- àmbit(s), 11, 13, 14, 25, 32, 34, 36, 38, 49, 51, 66, 71, 74, 75, 77, 78, 82-84, 86, 87, 90-93, 95, 97, 102, 108, 132, 143, 146, 147, 155, 156, 158, 159, 161-163, 165-171, 173, 175, 178, 179, 181, 199, 207, 208
- Andorra, 189, 214
- Angola, 17, 29, 53, 60, 105, 106, 156-158, 171, 189, 202, 210
- Antigua i Barbuda, 189, 214
- Aràbia Saudita, 17, 21, 36, 48, 49, 51, 57, 95, 98, 102, 111, 124, 134, 137, 146, 156, 171, 178, 189, 209
- Argentina, 48, 127, 139, 140, 171, 189, 212
- Armènia, 17, 49, 50, 56, 92, 105, 115, 117, 142, 156, 189, 194, 204, 211
- armes lleugeres, 22, 28, 164, 170
- Austràlia, 189, 197, 213
- Àustria, 189, 213
- Azerbaidjan, 17, 49, 50, 56, 92, 105, 115, 117, 156, 157, 189, 194, 195, 210
- Bahames, 189, 212
- Bahrain, 144, 156, 157, 189, 210
- Bangladesh, 17, 34, 36, 56, 111, 146, 156, 157, 162, 171, 182, 189, 210
- Barbados, 189, 214
- Bèlgica, 71, 151, 189, 213
- Belize, 189, 214
- Benín, 62, 121, 122, 123, 136, 156, 157, 165, 189, 198, 212
- Bhutan, 81, 112, 182, 189, 201, 214
- Bielorússia, 17, 56, 58, 173, 189, 195, 204, 211
- Bolívia, 17, 48, 55, 75, 127, 189, 198, 202, 211
- Bòsnia i Hercegovina, 17, 57, 90, 91, 143, 149, 155, 159, 166, 174, 189, 195, 196, 202, 212
- Botswana, 146, 157, 189, 214
- Brasil, 48, 99, 127, 128, 153, 171, 189, 211
- Brunei Darussalam, 189, 214
- Bulgària, 145, 189, 212
- Burkina Faso, 62, 121-123, 136, 156, 165, 189, 198, 213
- Burundi, 17, 29, 51, 53, 58, 69, 72, 120, 122, 139, 140, 146, 151, 160, 162, 166, 173, 189, 193, 210
- Cambodja, 17, 56, 90, 141, 150, 174, 189, 201, 204, 210
- Camerun, 156, 157, 189, 198, 211
- Canadà, 127, 128, 144, 155, 157, 166, 169, 170, 189, 213
- Cap Verd, 62, 121, 156, 165, 171, 189, 214
- Colòmbia, 6, 7, 14, 15, 17, 19, 20, 23, 25, 33, 55, 76, 105, 110, 121, 122, 127, 128, 135, 146, 157, 173, 177, 181, 189, 197, 198, 209
- Comissió de la Veritat, 75, 139, 151-153, 221
- Comores, 17, 53, 58, 60, 173, 189, 214
- conficte(s) armat(s), 9, 11, 13, 14, 17, 19-25, 47, 50, 59, 105, 120, 121, 130, 131, 135, 142, 144, 155-159, 161, 162, 166, 173, 174, 185, 186, 193, 200, 206
- Congo, 17, 54, 122, 140, 146, 156, 189, 198, 211
- Congo, RD, 17, 19, 20, 22-24, 29, 31, 32, 50, 51, 54, 70-72, 105, 106, 109, 120, 122, 126, 131, 135-137, 139, 140, 142, 146, 147, 155-159, 165, 169, 171, 173, 174, 178, 189, 193, 196, 198, 201, 209
- Consell de Drets Humans, 7, 141, 149, 199, 201, 202, 205
- Consell de Seguretat, 11, 27, 47, 49-51, 65, 66, 73, 85, 91, 99-101, 109, 114, 140, 142, 143, 148-151, 157, 158, 164, 166, 167, 171, 193, 195, 196
- construcció de pau, 13, 50, 51, 95, 155, 165-167, 170, 174, 175, 177, 180, 181, 189
- cop d'Estat, 29, 30, 60-63, 74, 75, 77, 83, 88-90, 106
- Corea, Rep. de, 17, 55, 84, 85, 151, 156, 157, 169, 171, 189, 197, 211
- Corea, RPD, 17, 50, 55, 84, 85, 122, 132, 189, 197, 198, 210
- Costa Rica, 127, 152, 189, 201, 214
- Côte d'Ivoire, 17, 50, 53, 54, 58, 59, 61, 106, 121-123, 156, 157, 165, 171, 173, 189, 193, 197, 201, 205, 210
- crisis humanitària(es), 7, 9, 12-14, 119, 120, 122, 134, 136, 162, 174, 185
- Croàcia, 149, 189, 195, 211
- Cuba, 127, 141, 189, 210
- DDR, 30, 61, 221
- desarmament, 26, 31, 82, 88, 109, 115, 165, 170, 185
- despesa militar, 92
- diàleg, 7, 13, 15, 24, 25, 28, 33, 36-38, 41, 43, 45, 48, 49, 60, 65, 68, 73, 74, 77, 83-88, 90, 91, 97, 100, 102, 105-108, 110-117, 128, 130, 132, 170, 173, 177, 181-184, 186, 202
- Dinamarca, 157, 171, 189, 214
- Djibouti, 17, 54, 65, 66, 105, 107, 122, 124, 125, 156, 189, 198, 213
- Dominica, 189, 201, 214
- dona(es), 9-14, 29, 36, 39, 40, 51, 78, 98, 113, 122, 140-142, 150, 151, 153, 155-171, 175, 178, 179, 188, 199-205
- donant(s), 7, 9, 39, 63, 68, 110, 119, 122, 123, 127, 129, 133, 134, 136, 137, 150, 169, 174, 181, 187, 198, 205
- Dret Internacional Humanitari, 9, 33, 40, 110, 125, 138-140, 142, 143, 146, 149, 183, 188, 199, 200, 203, 206-209
- drets humans, 11, 13, 14, 25, 29, 33, 36, 39, 40, 43-45, 49, 51, 55, 56, 60, 71-75, 77, 80, 84, 86-89, 92, 94, 96, 97, 100, 110, 113, 119, 125, 136, 138-147, 149-153, 159, 160, 163, 164, 166, 167, 169-171, 174, 178, 179, 183, 185, 187, 188, 199-208
- Egipte, 17, 47, 57, 100, 102, 103, 146, 156, 157, 189, 197, 202, 209

eleccions, 15, 26, 28-30, 32, 34, 35, 40, 42, 46, 53, 60-64, 67-71, 74-79, 83, 84, 88, 89, 91, 92, 99, 100, 102, 103, 108-110, 112-115, 122, 124, 133, 139, 140, 158, 160, 162, 168, 170, 181, 182-184, 205
 El Salvador, 127, 136, 171, 189, 202, 213
 embargament d'armes, 49, 50
 Emirats Àrabs Units (EAU), 98, 156, 189, 210
 Equador, 15, 17, 33, 48, 55, 58, 77, 127, 128, 139, 141, 151, 152, 169, 173, 174, 181, 190, 212
 Eritrea, 17, 20, 26, 27, 50, 54, 59, 65, 66, 105, 107, 120, 122, 156, 157, 190, 198, 201, 210, 218
 Eslovàquia, 157, 190, 214
 Eslovènia, 157, 190, 202, 214
 Espanya, 17, 47, 57, 73, 115, 137, 143, 171, 190, 204, 213
 estat d'emergència, 43, 62, 77, 84, 89, 100
 Estats Units d'Amèrica; Estats Units, 11, 17, 20-23, 25-27, 32-42, 46-48, 51, 55, 57, 59, 62, 63, 65, 67, 69, 71-73, 75, 76, 78, 83-86, 95-101, 103, 109, 110, 112, 114, 116, 124, 127, 128, 134, 136, 137, 141, 143-146, 149, 152, 157, 170, 171, 180, 190, 193, 195, 197, 209
 Estònia, 155, 166, 171, 190, 213
 Etiòpia, 17, 20, 22-24, 26, 27, 54, 58, 65-67, 69, 105, 107, 122, 124, 125, 134, 146, 156, 171, 173, 190, 198, 201, 209
 exlugoslavia, 153, 224
 Fiji, 190, 202, 212
 Filipines, 7, 14, 15, 17, 20, 22-24, 40-42, 55, 105, 113, 114, 117, 119, 122, 132, 143, 146, 155, 157, 165-167, 170, 177, 183, 190, 198, 209
 Finlàndia, 190, 214
 França, 20, 30, 47, 57, 60, 65, 73, 74, 99-101, 142, 144, 145, 155, 166, 171, 174, 190, 193, 197, 213
 Gabon, 156, 157, 190, 214
 Gàmbia, 64, 65, 121, 137, 156, 157, 165, 190, 198, 202, 214
 gènere, 7, 9, 11, 13, 14, 122, 127, 146, 154-157, 159-171, 174, 175, 178, 185, 188, 203, 207, 208
 Geòrgia, 17, 57, 92, 93, 105, 115-117, 157, 190, 196, 198, 212
 Ghana, 121, 156, 157, 165, 169, 190, 212
 Granada, 171, 190, 214
 Grècia, 190, 212
 Guatemala, 120, 122, 127, 128, 136, 141, 152, 156, 160, 190, 198, 211
 Guinea, 17, 49, 50, 54, 62, 121, 123, 153, 160, 165, 190, 198, 200, 204, 210
 Guinea Bissau, 17, 51, 54, 63, 65, 121, 123, 135, 156, 165, 166, 190, 193, 196, 204, 211
 Guinea Equatorial, 17, 54, 139, 146, 156, 190, 201, 210
 Guyana, 137, 156, 190, 204, 212
 Haití, 9, 12, 13, 17, 55, 74, 119, 122, 127, 128, 134-137, 160, 162, 173-175, 190, 193, 198, 205, 210
 Hondures, 17, 55, 75, 152, 169, 190, 198, 211
 Hongria, 112, 171, 190, 213
 Iemen, 17, 21-23, 25, 48, 49, 57, 58, 95-97, 105, 116, 117, 119, 122, 133-135, 144, 146, 156, 173, 190, 198, 209
 Índia, 7, 11, 15, 17, 19-21, 23, 24, 34-39, 51, 55, 56, 80-82, 86, 105, 111, 112, 117, 141, 143, 146, 156, 162, 171, 173, 182, 190, 194, 209
 Indonèsia, 10, 17, 56, 87, 88, 121, 146, 156, 157, 167, 168, 171, 175, 190, 210
 Iran, Rep. Isl., 17, 34-36, 50, 57, 59, 97-101, 103, 142, 146, 156, 190, 202, 209
 Iraq, 11, 17, 19, 21-23, 25, 46, 47, 50, 51, 98, 115, 121, 122, 133-136, 143, 145, 146, 156, 160, 161, 173, 174, 190, 194-198, 202, 209
 Irlanda, 190, 214
 Islàndia, 190, 214
 Israel, 11, 17, 21, 22, 25, 47, 48, 57-59, 97, 99-103, 105, 116, 117, 133, 143, 146, 149, 151, 157, 169, 173, 190, 194, 196, 197, 199, 202, 203, 209
 Itàlia, 65, 171, 190, 202, 212
 Jamaica, 157, 190, 212
 Japó, 51, 55, 77, 85, 136, 141, 150, 156, 171, 190, 213
 Jordània, 47, 156, 190, 210
 justícia transicional, 7, 10, 13, 71, 73, 139, 147, 169, 174, 185, 206
 Kazakhstan, 171, 190, 194, 195, 202, 211
 Kenya, 17, 27, 54, 67, 70, 120, 122, 124, 126, 136, 139, 146, 147, 149, 152, 156, 157, 160, 166, 167, 169, 170, 190, 193, 198, 204, 210
 Kirguizistan, 17, 53, 56, 59, 78-80, 87, 98, 122, 129, 136, 157, 158, 173, 190, 194, 195, 198, 202, 204, 211
 Kiribati, 190, 204, 214
 Kuwait, 156, 190, 204, 212
 Lao, RPD, 17, 56, 156, 190, 204, 212
 Lesotho, 171, 190, 198, 204, 215
 Letònia, 190, 213
 Líban, 17, 50, 58, 59, 101, 102, 151, 156, 174, 190, 194, 211
 Libèria, 50, 62, 121, 152, 159, 160, 165, 169, 190, 193, 212
 Líbia, Jamahiriya Àrab, 28, 69, 106, 108, 113, 171, 190, 211
 Liechtenstein, 190, 215
 Lituània, 191, 214
 Luxemburg, 171, 191, 215
 Macedònia, ERY, 191, 195, 196, 212
 Madagascar, 17, 54, 61, 122, 123, 137, 191, 198, 202, 211
 Malàisia, 41, 42, 146, 156, 157, 171, 191, 210
 Malawi, 191, 211
 Maldives, 157, 191, 201, 213
 Mali, 32, 33, 58, 73, 74, 105, 106, 121-123, 156, 165, 173, 191, 198, 215
 Malta, 156, 191, 214
 Marroc, 17, 54, 58, 72, 73, 105, 109, 110, 117, 139, 144, 146, 156, 157, 169, 191, 193, 209
 Marshall, I., 191, 215
 Maurici, 156, 169, 191, 215
 Mauritània, 17, 20, 32, 33, 54, 73, 74, 121-123, 156, 165, 191, 198, 211
 Mèxic, 127, 141, 146, 171, 191, 209
 Micronèsia, Est. Fed., 191, 215
 missió(ons), 19, 27, 29-31, 34, 37, 41, 47, 49-51, 53, 60, 62, 63, 65, 67, 69, 71-75, 82, 88, 92, 93, 101, 109, 110, 112, 119, 124, 126, 131, 135, 140, 143, 149, 153, 163, 164, 167, 193-197, 202
 Moçambic, 191, 198, 213
 Moldàvia, Rep. de, 17, 57, 58, 105, 114, 117, 173, 191, 195, 196, 197, 211
 Mònaco, 191, 215
 Mongòlia, 120, 122, 132, 136, 146, 191, 198, 211
 Montenegro, 169, 191, 195, 213
 Myanmar, 17, 21, 24, 36-38, 42, 50, 56, 88, 105, 112, 113,

117, 119, 121, 122, 132, 135, 142, 146, 155, 156, 162, 163, 175, 182, 191, 196, 198, 200, 209

Namíbia, 29, 191, 214

Nauru, 191, 215

negociació(ons), 9, 13, 15, 17, 24, 33-36, 38, 39, 41, 42, 48, 51, 73, 78, 80, 82-86, 93, 100, 103-108, 110-117, 124, 132, 150, 164, 166-168, 170, 173, 180-186, 204

Nepal, 17, 56, 81, 82, 86, 122, 129, 131, 136, 142, 146, 153, 155, 156, 166, 167, 175, 191, 194, 198, 210

Nicaragua, 127, 156, 157, 191, 202, 212

Níger, 17, 20, 23, 25, 32, 54, 63, 73, 105-107, 117, 122, 123, 135, 136, 156, 165, 191, 198, 211

Nigèria, 17, 20, 23-25, 32, 54, 58, 64, 105, 107, 117, 121-123, 140, 146, 152, 156, 157, 165, 171, 173, 191, 198, 209

Noruega, 15, 84, 133, 171, 183, 191, 201, 215

Nova Zelanda, 191, 214

Oman, 156, 191, 212

Països Baixos, 191, 213

Pakistan, 11, 13, 17, 19, 21-24, 34-40, 53, 55, 56, 59, 80, 81, 83, 95, 98, 105, 111, 112, 117, 119, 120, 122, 129, 130, 134-137, 142, 144, 146, 156, 160-162, 166, 171, 173, 174, 178, 191, 194, 195, 198, 209

Palau, 191, 215

Palestina, AN, 17, 21, 22, 25, 47, 58, 101-103, 105, 116, 117, 122, 133, 145, 146, 156, 161, 169, 173, 180, 185, 191, 194, 196, 197, 206, 210

Panamà, 127, 169, 191, 215

Papua Nova Guinea, 191, 212

Paraguai, 17, 55, 127, 169, 191, 213

participació, 10-12, 14, 22, 32, 38, 39, 44, 50, 51, 61, 62, 69, 71, 72, 77, 79, 85-87, 90, 110, 113-115, 124, 139, 150, 155, 158, 161-170, 178, 184, 188, 200, 202

pena de mort, 139, 146, 207, 208

Perú, 17, 55, 77, 127, 141, 169, 171, 191, 211

Polònia, 144, 157, 191, 213

Portugal, 60, 63, 191, 201, 214

prevenció, 13, 93, 164-167, 174, 201, 202

procés(essos) de pau, 7, 13-15, 25-28, 30, 31, 35-37, 41, 47, 66, 68, 80-82, 84, 88, 92, 102, 104-107, 110, 111, 113, 115, 116, 131, 132, 165-170, 173, 175, 177, 180-183, 185, 186, 197, 199

Qatar, 25, 49, 65, 102, 108, 116, 156, 157, 191, 202, 212

Regne Unit, 21, 34, 46, 47, 73, 96, 98, 100, 133, 143, 144, 150, 171, 191, 193, 195, 197, 213

rehabilitació, 13, 32, 79, 82, 106, 147, 162, 165, 167, 185, 201

Rep. Centreafricana, 17, 20, 22-24, 30-32, 105, 109, 119, 122, 126, 135, 136, 146, 147, 156, 157, 159, 191, 193, 197, 198, 210

Rep. Dominicana, 191, 198, 213

Rep. Txeca, 157, 191, 214

Romania, 145, 191, 213

Rússia, Fed. de, 17, 19, 21, 23, 39, 43-45, 55, 57, 58, 73, 85, 92-95, 99, 100, 114-116, 120, 142, 143, 146, 157, 171, 173, 191, 196, 197, 209

Rwanda, 11, 17, 20, 29, 30, 54, 70-72, 140, 142, 149, 155, 160, 165, 191, 211

Sàhara Occidental, 17, 54, 58, 72, 73, 105, 109, 110, 117, 180, 185, 193

S. Vincent i les Grenadines, 156, 191, 215

Saint Kitts i Nevis, 191, 215

Saint Lucia, 192, 215

Salomó, I., 152, 156, 169, 192, 197, 214

Samoa, 156, 192, 215

San Marino, 192, 202, 215

São Tomé i Príncipe, 156, 192, 215

seguretat, 19, 20, 25, 26, 30-32, 34-40, 43-47, 49, 51, 54, 60-64, 67, 68, 72, 74, 76-84, 86-89, 91-99, 101-103, 106-115, 117, 120-126, 128, 130, 131, 133-136, 139, 141-145, 147, 150-152, 160, 162-167, 170, 171, 174, 178-180, 183, 186, 194, 196, 200, 204

Senegal, 17, 54, 64, 65, 105, 107, 121, 140, 146, 156, 157, 165-167, 170, 192, 198, 210

Sèrbia, 17, 57, 58, 90, 91, 105, 114, 143, 149, 153, 169, 174, 192, 194, 195, 212

Seychelles, 192, 215

Sierra Leone, 49, 50, 62, 121, 150, 155, 156, 165, 169, 192, 193, 211

Singapur, 192, 210

Síria, Rep. Àrab, 17, 58, 59, 101, 102, 105, 116, 120, 122, 133, 151, 156, 192, 194, 210

Somàlia, 17, 19, 20, 22-24, 26, 27, 50, 51, 55, 65, 105, 107, 121, 122, 124, 125, 127, 134-136, 140, 142, 146, 156, 166, 170, 173, 192, 193, 195-197, 202, 204, 209

Sri Lanka, 9, 17, 19, 22, 24, 56, 83, 84, 119, 122, 129, 131, 135, 136, 143, 146, 153, 156, 157, 161, 173, 192, 198, 209

Sud-àfrica, 26, 32, 49, 72, 107, 123, 143, 150, 192, 212

Sudan, 7, 14, 15, 17, 19, 20, 22-24, 27-32, 50, 53, 55, 58, 65, 68, 69, 105, 107, 108, 109, 117, 119, 121, 122, 124, 126, 135, 136, 140, 146, 147, 156, 157, 160, 166, 167, 170, 173, 174, 177, 180, 192, 193, 195, 196, 198, 202, 204, 209

Suècia, 88, 133, 156, 171, 192, 204, 214

Suïssa, 157, 192, 213

Surinam, 137, 156, 157, 192, 213

Swazilàndia, 17, 55, 156, 157, 192, 212

Tadjikistan, 17, 56, 59, 78-80, 113, 156, 157, 173, 192, 194, 195, 198, 211

Tailàndia, 17, 21, 22, 24, 42, 53, 56, 59, 89, 90, 132, 146, 157, 173, 192, 209

Taiwan, 145, 185, 192, 206, 213

Tanzània, Rep. Unida, 171, 192, 211

tensió(ons), 9, 13-15, 17, 19, 25, 27, 28, 30-32, 37, 40, 42-45, 49, 50, 52, 53, 58-60, 63, 65, 67-70, 72-102, 105-107, 115, 132, 133, 148, 151, 155-157, 160, 162, 168, 173-175, 177, 181, 185, 186

Timor-Leste, 137, 166, 169, 192, 194, 197, 212

Togo, 121, 146, 153, 156, 165, 169, 192, 198, 211

Tonga, 192, 215

Tribunal Penal Internacional, 11, 70, 72, 139, 144, 147, 149, 158, 159, 174, 206

Trinitat i Tobago, 192, 212

Tunísia, 17, 55, 58, 146, 156, 157, 173, 192, 210

Turkmenistan, 192, 194, 195, 211

Turquia, 17, 21, 23, 25, 45, 48, 57, 98, 99, 101, 105, 107, 115, 144, 146, 156, 157, 173, 192, 204, 209

Tuvalu, 192, 215

Txad, 17, 20, 22-24, 28-32, 51,
55, 68, 105, 108, 109, 119,
120, 122, 123, 126, 135, 146,
156, 192, 193, 198, 209

Ucraïna, 114, 171, 192, 195,
196, 210, 222

Uganda, 17, 19, 20, 23, 24, 27,
29-32, 54, 70, 71, 72, 119,
122, 126, 140, 142, 146-149,
157, 159, 160, 165, 173, 174,
192, 209

Uruguai, 127, 169, 192, 213
Uzbekistan, 17, 49, 56, 78-80,
129, 142, 146, 156, 157, 192,
194, 195, 198, 210

Vanuatu, 156, 192, 212

Vaticà, 145, 185, 192, 206, 215

Veneçuela, 15, 17, 33, 55, 75, 76,
127, 141, 181, 192, 211

Vietnam, 146, 192, 210

violència sexual, 14, 19, 22, 29,
139, 152, 155, 157-160, 162-
167, 174, 179, 186, 200, 205

Xile, 127, 166, 169, 171, 178,
192, 198, 212

Xina, 11, 17, 37, 50, 51, 55, 56,
80, 81, 85, 86, 99, 100, 105,
112, 141, 143, 146, 171, 192,
194, 198, 209

Xipre, 17, 57, 105, 114, 117,
192, 194, 201, 213

Zàmbia, 140, 156, 192, 212

Zimbabue, 17, 29, 49, 50, 55,
120-122, 146, 156-158, 160,
174, 192, 198, 209

Escola de Cultura de Pau

L'Escola de Cultura de Pau va ser creada el 1999 amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i de recerca relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

L'Escola està finançada bàsicament pel Govern de la Generalitat de Catalunya, a través de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD). També rep suport de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional para el Desarrollo (AECID), l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP), el Ministeri d'Afers Exteriors de Noruega, ajuntaments, fundacions i altres entitats. L'Escola està dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és el titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

D'acord amb aquesta missió i objectius, l'Escola centra el seu treball en els àmbits d'actuació següents:

- Intervenció en conflictes, per facilitar el diàleg entre els actors.
- Activitats acadèmiques com la **Diplomatura sobre Cultura de Pau** (postgrau de 230 hores lectives i amb una mitjana d'uns 60 alumnes per curs en les seves 10 edicions) i les **assignatures de lliure elecció** «Cultura de pau i gestió de conflictes», i «Educar per la pau i en els conflictes».
- Iniciatives de **sensibilització** sobre cultura de pau a la societat catalana i espanyola a través de diferents activitats educatives i formatives.
- **Anàlisi** i seguiment diari de la conjuntura internacional en matèria de **conflictes armats, situacions de tensió, crisis humanitàries i gènere** (Programa de Conflictes i Construcció de Pau).
- Seguiment i anàlisi dels diferents països amb **processos de pau** o negociacions formalitzades, i d'aquells països amb negociacions en fase exploratòria (Programa de Processos de Pau).
- Anàlisi de diferents temes vinculats al **desarmament**, amb una especial atenció als processos de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'excombatents (Programa de Desarmament).
- Seguiment i anàlisi de la **construcció de pau en contextos postbèl·lics** (Programa de Rehabilitació Postbèl·lica).
- Seguiment de la conjuntura internacional en matèria de drets humans i, especialment, dels mecanismes de justícia transicional, la responsabilitat social de les empreses i la incidència de les transnacionals en contextos conflictius (Programa de Drets Humans).
- Promoció i desenvolupament del coneixement, els valors i les capacitats de l'**educació per la pau** (Programa d'Educació per la Pau).
- Anàlisi de la **contribució de la música i les arts a la construcció de pau** (Programa de Música, Arts i Pau).

Escola de Cultura de Pau

Parc de Recerca, Edifici MRA, Universitat Autònoma de Barcelona 08193 Bellaterra (Espanya)

Tel: 93 586 88 48 / 93 586 88 42; Fax: 93 581 32 94

Email: conflictes.escolapau@uab.cat Web: <http://escolapau.uab.cat>

